

Marie Moraves

Amerikán

NÁRODNÍ
KALENDÁŘ

Nakladem
AUG. GERINGERA,
2520 So. Crawford Ave. CHICAGO,
ILL.

N. S. Henry

Ročník 46.

Cena v tuhé vazbě \$1.00.

MOST ZDRAVÍ

Zdraví jest most, který nám umožňuje bezpečný přechod přes propast nemoci a přeje epidemie a vede nás, necht' při práci neb klidu, ku naprosto radostnému životu.

Jest stavěn jako jiný most, ne z jednotlivých kusů, nýbrž z několika částí, spojených k sobě, které musí býti chráněny a obnovovány, za účelem, by most sloužil svému poslání. Jedna částka jest tak důležitá, jak druhá, neb jakmile by jedna část povolila, celá stavba by se zhroutila.

Sedm dílů mostu zdraví jsou:

1. Čistá, bohatá, červená krev.
2. Dokonalé zažívání potravy.
3. Dobře pracující ledviny.
4. Pravidelné, naprosté vyměšování.
5. Jednotná činnost jater.
6. Spořádaný žaludek.
7. Silné, poddajné, ustálené nervy.

DRA. PETRA HOBOKO

starý, časem vyzkoušený, bylinný lék

BUDUJE A CHRÁNÍ MOST ZDRAVÍ,

poněvadž působí na ledviny a játra, upravuje žaludek a střeva, povzbuzuje zažívání, má vliv na oběh krve a posiluje nervovou soustavu.

**Jest dobré pro staré i mladé.
Pro zdravé, by zůstali zdraví.
Pro nemocné, by se uzdravili.**

Dra. Petra Hoboko jest připravováno z čistých bylinných šťav a užívá se již ve čtvrtém pokolení. Není k dostání v lékárnách. Zvláště stanovení místní jednatelé je dodávají. O podrobnosti pište na

DR. PETER FAHRNEY & SONS CO.,

2501 Washington Boulevard.

CHICAGO, ILL.

Dopíšete-li této firmě a podotknete jméno tohoto almanachu, obdržíte zajímavý časopis a brožurku zdarma.

Anna Marek
2214 S. Highland Ave
Beverly, Ill.
60402

Su. O. G. T. R.

Aug Geringer

AMERIKÁN

Národní Kalendář

NA ROK

Se 100 vyobrazeními vážného i žertovného obsahu.

Ročník XXXXVI.

CHICAGO, ILLINOIS.

Nákladem a tiskem Aug. Geringera, 2520 So. Crawford Ave.

OBSAH.

TITULNÍ OBRAZ. Nejnovější podoba p. Augusta Geringera, vydavatele "Svornosti" a "Amerikána", jenž uplynulého roku dovršil 80. rok svého věku a půlstoletí nakladatelké činnosti.	
Kalendář roční. — Letopisná znamení a čísla. — Pohyblivé svátky. — Roční období. — Zatmění roku 1923.	3
Rubriky měsíční se jmény. — Vložky k poznamenání příjmů a vydání v domácnosti. — Úkazy na nebi atd.	4—27
Jane a Eva Novákové, česká krev a český úsměv dvou z královen filmu. Ilustrace	28
ZÁPLETKA NA OBJEDNÁVKU. Povídka z éry fordek a fotoher. Napsal Jaromír R. Pšenka. S pěti ilustracemi	29
NĚCÍ VINA. Románek Američanky českého původu. Se šesti ilustracemi. Napsala Irma M. Polková Bělohlová	66
OSUDNÝ PAPERSEK. Fantastická historka z nedaleko budoucnosti. Napsal Dr. Miloslav J. Breuer. S pěti ilustracemi	97
REFORMÁTOR PAN KUČANDA. Črta ze života českoamerického přistěhovalce. Z literární pozůstalosti Al. Jandy	117
Přípitek. Báseň od Jaroslava Zky	145
CIZÍ KVĚT. Povídka od Bedřicha Moravce.	147
Krásná ta léta. Z poesie Jana Nerudy	174
SHLEDÁNÍ V NEMOCNICI. Napsala J. Spurná	176
Slovensko, ty ještě spíš? Báseň od Adolfa Heyduka	186
ŠACHOVÁ HRA. Historická črta od Tomáše Kočího.	187
Jak strýc od Šturalů s kozů na jarmark šli. Boh. Groh.	194
Manka. Napsala Zdenka Kroužilková	199
Vodník. Báseň Hermý Jonášové	201
PRO SMUTNÉ CHVÍLE. Sběrka humoru a vtipu. (S 30 veselými obr.)	202
Rýma. Odborné pojednání od Dra. Karla H. Breuera.	218
Lázeňská místa v Československé republice. B. Groh.	220
Proč, o pane, jsi si to lépe nerozmyslíš? Napsal Útok	223
Praha v Oklahomě. Napsal Josef Buřata	234
Romance počátků petrolejní industrie v Americe. Sepsal Vlád'a Skřivánek (se 2 ilustracemi)	235
KOTAL, český globetrotter. Historie tragické výzkumné cesty v pralesích peruánských. O dobrodružné cestě z Argentiny do Prahy pěšky. — S pěti ilustracemi	237
Srostlé sestry Blažkové. O původu, životu a smrti proslulých českých "siamských" dvojčat. S třemi ilustracemi	252
AUGUST GERINGER. Životopis vydavatele "Svornosti" a "Amerikána" (S pěti ilustracemi)	256
PAMĚTI ČESKÝCH OSADNÍKŮ V AMERICE. — Josef Dušek — James J. Štěpina — Ferdinand Břeska z Oakland, Tex. — Tomáš Koráb z Linn, Iowa — Josef Koníček	279
Zákonné svátky v Unii	301
Zápletka na objednávku. (Dokončení povídky se str. 65).	302
Jak zabratí domovinu	309
Prospěšné rady k všeobecnému použití	311
Poštovní sazby a hlavní zákony	315
Prospěšné informace, tabulky atd.	316
České písně s nápěvy. — (Vdějte mne, matičko.—Vlaššovička lítá.—Vltavo, ty modrooká. — Vasy, vasy, vasy, sršání. — Vrána na dubě. — Však jsem to, Honzíčku, dobře slyšela.—V tom našem sádečku.—Vyrostla mně bílá růže)	317
Mohou cizinci vlastnit nemovitý majetek v Americe?	321
Obchodní oznámky	323—352

KALENDÁŘ ROČNÍ.

V roce 1922 počítá se:		od vynalezení knihtiskařství	483
od stvoření světa dle poč. židovského	5683	od objevení Ameriky	431
od stvoření světa dle Calvisiusa	5872	od uzavření míru westfálského	275
od vystavění města Říma	2676	od zavedení kalendáře gregoriánského	341
od zavedení kalendáře Julánského	1968	od vynalezení dalekohledu	314
od sboření Jerusalema	1853	od vynalezení parostrojů	225
od začátku stěhování národů	1548	od zavedení kalendáře opraveného	223
od konce říše západořímské	1447	od prohlášení samostatnosti Sp. Států	147
od útěku Mohamedova (tur. počítání)	1340	Opravený kalendář zaveden ve Spoj. Stá-	
od počátku křižáckých válek	827	tech 21. září 1853, kdy poručeno bylo	
od vynalezení prachu a střeliva	543	místo 11. září, psáti a čítati 21. září.	

LETOPISNÁ ZNAMENÍ A ČÍSLA.

Nedělní písmeno	G	Sluneční kruh	28
Zlaté číslo	5	Římský počet	6
Epakty	III	Židovský letopočet	5683-5684

POHYBLIVÉ A STÁLÉ SVÁTKY.

Sv. tři králů	6. ledna	Bílá sobota (Vzkříšení)	31. března
Neděle Septuagesima	28. ledna	Velikonoční neděle	1. dubna
Neděle Sexagesima	4. února	Nanebevstoupení Páně	10. května
Neděle Quinquagesima	11. února	Svatodušní neděle	20. května
Útěk masopustní	13. února	Sv. Trojice	27. května
Popeleční středa	14. února	Božího Těla	31. května
Květná neděle	25. března	Všeobecné posvěcení chrámu	14. října
Zelený čtvrtek	29. března	První adventní neděle	25. listopadu
Velký pátek	30. března	Vánoční hod	25. prosince

ČTYRY ROČNÍ OBDOBÍ.

Jaro počíná 21. března 1921 ve 3 hod. 59 min. odpo. Trvá 91 dní, 6 hodin 26 minut.
 Létu počíná 21. června 1921 ve 12 hod. 49 minut odpo. Trvá 93 dní, 4 hodiny, 19 minut.
 Podzim začíná 23. září 1921 ve 3 hodiny 29 minut ráno. Trvá 90 dní, 6 hodin 11 minut.
 Zima začíná 21. prosince 1921 v 10 hodin 17 minut večer. Trvá 90 dní, 7 hod. 4 min.
 Úhrnem 365 dní.

PŘEHLED ROKU 1923.

Masopust trvá od 7. ledna do 13. února; tedy 5 týdnů a 3 dni. Začátek postu 14. února.
 Půst končí 31. března a trvá 46 dní. — Mezi vánočními a popelečními středou jest 52 dní.

ZATMĚNÍ ROKU 1923.

Roku 1923 budou dvě zatmění měsíce a dvě zatmění slunce.

1. Částečné zatmění měsíce bude v noci z 2. na 3. března. Počátek zatmění bude viditelný v celé Severní Americe, mimo její severozápadní cíp, v Jižní a Střední Americe, Evropě, Africe a Západní Asii; konec zatmění bude viditelný v celé Americe, v Evropě a v Africe mimo její východní část.

2. Kruhové zatmění slunce dne 17. března bude viditelné v úzkém pásu, který se táhne z nejjihnějšího cípu Jižní Ameriky, Atlantickým oceánem na jižní konec Afriky. Ostatní místa v jižních částech Jižní Ameriky, Atlantického oceánu a jižní Afriky budou viděti zatmění částečné. Toto zatmění bude pro Severní Ameriku neviditelné.

3. Částečné zatmění měsíce dne 26. srpna. Začátek viditelný bude v Severní Americe, vyjímaje její severovýchodní cíp, v západní části Jižní a Střední Ameriky, v Australii mimo západní její cíp a v severovýchodním cípu Asie. Konec zatmění bude viditelný v Severní Americe, mimo východní část, v Australii a ve východní části Asie.

4. Úplné zatmění slunce dne 10. září spatří místa v úzkém pruhu postupujícím od východního pobřeží Asie Tichým oceánem k San Diego, Calif, odtud k Tampico v Mexiku a končícím v Moři Karibském. Ostatní místa v severní části Tichého oceánu, v Severní Americe, v severní části Jižní Ameriky a v severozápadní části Atlantického oceánu spatří zatmění částečné.

Nová Domácí Kuchařka, jest tak prakticky sepsána, že by neměla scházeti v žádné česko-americké domácnosti. 1400 různých předpisů. Cena pouze \$1.50, poštou \$1.60. K dostání u Aug. Geringera, 2520 S. Crawford Ave., Chicago, Illinois.

Dni a týdny	SVÁTKY A JMÉNA.		Známé měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Pondělí	Nový rok	Nový rok	☾	7 24	4 42	5 41
2 Úterý	Jména Ježíše	Abela a Seta	☾	7 25	4 43	vých
3 Středa	Jenověfy	Enocha	☾	7 25	4 44	5 46
4 Čtvrtek	Tita biskupa	Isabelly	☾	7 25	4 45	6 49
5 Pátek	Telesfora	Simeona	☾	7 25	4 46	7 56
6 Sobota	Sv. Tří Králů	Zjevení Páně	☾	7 25	4 47	9 4

První neděle po Novém roce.

Délka dne 9 hodin 23 minut.

7 Neděle	Luciana	Melanie	☾	7 25	4 48	10 12
8 Pondělí	Erharda	Erharda	☾	7 25	4 49	11 21
9 Úterý	Basiliše	Marciala	☾	7 25	4 50	ráno
10 Středa	Agatona	Pavla Poust.	☾	7 24	4 51	0 29
11 Čtvrtek	Hygina	Matildy	☾	7 24	4 52	1 37
12 Pátek	Proba	Reinholda	☾	7 24	4 53	2 43
13 Sobota	Leoncia	Hilaria	☾	7 24	4 54	3 48

Druhá neděle po Novém roce.

Délka dne 9 hod. 32 minut.

14 Neděle	Felixa	Felixa	☾	7 23	4 55	4 50
15 Pondělí	Pavla poua.	Maura	☾	7 23	4 56	5 47
16 Úterý	Marcela P.	Vladimíra	☾	7 23	4 57	západ
17 Středa	Antonína pou.	Franklin nar.	☾	7 22	4 58	5 53
18 Čtvrtek	Prisky	Prisky	☾	7 22	4 59	6 54
19 Pátek	Kanuta	Sáry	☾	7 21	5 1	7 53
20 Sobota	Fab a Šeb.	Fab. a Šebest.	☾	7 21	5 2	8 50

Třetí neděle po Novém roce.

Délka dne 9 hodin 48 minut.

21 Neděle	Anežky	Anežky	☾	7 20	5 3	9 47
22 Pondělí	Vinc. a Anast.	Vincence	☾	7 20	5 5	10 43
23 Úterý	Zasnoub. P. M.	Emerana	☾	7 19	5 6	11 39
24 Středa	Timotea	Timotea	☾	7 18	5 7	ráno
25 Čtvrtek	Obr. Pavla	Obr. Pavla	☾	7 17	5 8	0 35
26 Pátek	Polykarpa	Polykarpa	☾	7 17	5 9	1 32
27 Sobota	Jana Zlatoúst.	Jana Zlatoúst.	☾	7 16	5 10	2 30

Neděle Septuagesima.

Délka dne 10 hod. 56 minut.

28 Neděle	Karla Velkého	Karla Vel.	☾	7 15	5 11	3 26
29 Pondělí	Františka Sal.	McKinley nar.	☾	7 14	5 12	4 22
30 Úterý	Martiny p.	Adelgundy	☾	7 14	5 14	5 16
31 Středa	Petra Nol.	Virgila	☾	7 12	5 15	6 6

Čtvrti měsíce.

☾ Opětně dne 1. v 9 h 53 min. večer.

☾ Poslední čtvrt dne 9 v 7 h. 54 min. večer.

☾ Nový měsíc dne 18. v 9 hod. 41 min. večer.

☾ První čtvrt dne 24. v 10 hod. 59 min. večer.

PRAVDĚPODOBNÁ
POVĚTRNOST.

Od 1. do 3. studeno,
4. — 7. velké sněhové
vánice, 8.—13. pěkně a
obleva, 14. — 17. tuhé
mrazy, 18.—22. nestálé
počasí, 23.—26. snh,
26.—31. nestálé počasí.

Dne přibývá od 9 hod.
18 min. do 10 hod. 3 min

Židovský kalendář.

Dne 18. ledna jest 1.
Sebat 5682 (zkrácený
rok obyč.)

POŘEKADLA.

Je-li teplo v lednu
zuhá bída ko dnu.Pakli leden mokrý
bývá, listů vína ne-
dolitvá.Za mlhavým ledněm
přízi se mokré jaro.
V lednu-li hrom se
ozývá, očekávatí lze
hojnost vína.Je-li teplý leden, a
korce mandel jedn.Na Nový rok, o sle-
pici krok, na Tří krá-
le o skok dále, na Hro-
mice o hodinu více.Jaké počasí je který
den od vánočního Bo-
žího hedu do Tří krá-
lů, takové bude každý
měsíc v roce.Jména Ježíš, ke ko-
mnům nejbliže.Na sv. Pavla: Když
je voda v koleji, šetř-
te v slabě ojedl (přce,
neb zima potrvá dlou-
ho).Dobrá sanie, koň-
ská smrt.Velký snh, malá vo-
da.Na sv. Pavla na ví-
ru obrácení (25.) mlha
—přijdou nemoci.

ÚNOR.

Den	DOMACÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					

ČESKO-AMERICKÝ DOPISOVATEL jest v každé domácnosti téměř nepostrádatelná kniha, ve které jest velký výběr návodů ku správnému sestavení všech společenských dopisů, psaných anglicky i česky, různých obchodních a právních listin dle amerických zákonů. Cena bohaté a cenné této knihy v plátěné vazbě jest \$1.50, poštou \$1.60. Aug. Geringer, 2520 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Dni a týdny	SVÁTKY A JMÉNA		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ z západu měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Pondělí	Nový rok	Nový rok	☀	7 24	4 42	5 41
2 Úterý	Jména Ježíše	Abela a Seta	☀	7 25	4 43	vých.
3 Středa	Jenověfy	Enocha	☀	7 25	4 44	5 46
4 Čtvrtek	Tita biskupa	Isabelly	☀	7 25	4 45	6 49
5 Pátek	Telesfora	Simeona	☀	7 25	4 46	7 56
6 Sobota	Sv. Tří Králů	Zjevení Páně	☀	7 25	4 47	9 4

První neděle po Novém roce. Délka dne 9 hodin 25 minut.

7 Neděle	Luciana	Melanie	☀	7 25	4 48	10 12
8 Pondělí	Erharda	Erharda	☀	7 25	4 49	11 21
9 Úterý	Basiliše	Marciala	☀	7 25	4 50	ráno
10 Středa	Agatona	Pavla Poust.	☀	7 24	4 51	0 29
11 Čtvrtek	Hygina	Matildy	☀	7 24	4 52	1 37
12 Pátek	Proba	Reinholda	☀	7 24	4 53	2 43
13 Sobota	Leoncia	Hilaria	☀	7 24	4 54	3 48

Druhá neděle po Novém roce. Délka dne 9 hod. 32 minut.

14 Neděle	Felixa	Felixa	☀	7 23	4 55	4 50
15 Pondělí	Pavla pouš.	Maura	☀	7 23	4 56	5 47
16 Úterý	Marcela P.	Vladimíra	☀	7 23	4 57	západ
17 Středa	Antonína pou.	Franklin nar.	☀	7 22	4 58	5 53
18 Čtvrtek	Prisky	Prisky	☀	7 22	4 59	6 54
19 Pátek	Kanuta	Sáry	☀	7 21	5 1	7 53
20 Sobota	Fab a Šeb.	Fab. a Šebest.	☀	7 21	5 2	8 50

Třetí neděle po Novém roce. Délka dne 9 hodin 48 minut.

21 Neděle	Anežky	Anežky	☀	7 20	5 3	9 47
22 Pondělí	Vinc. a Anast.	Vincence	☀	7 20	5 5	10 43
23 Úterý	Zasnoub. P. M.	Emerana	☀	7 19	5 6	11 39
24 Středa	Timotea	Timotea	☀	7 18	5 7	ráno
25 Čtvrtek	Obr. Pavla	Obr. Pavla	☀	7 17	5 8	0 35
26 Pátek	Polykarpa	Polykarpa	☀	7 17	5 9	1 32
27 Sobota	Jana Zlatoúst.	Jana Zlatoúst.	☀	7 16	5 10	2 30

Neděle Septuagesima. Délka dne 10 hod. 56 minut.

28 Neděle	Karla Velkého	Karla Vel.	☀	7 15	5 11	3 26
29 Pondělí	Františka Sal.	McKinley nar.	☀	7 14	5 12	4 22
30 Úterý	Martiny p.	Adelgundy	☀	7 14	5 14	5 16
31 Středa	Petra Nol.	Virgila	☀	7 12	5 15	6 6

Čtvrti měsíce.

- ☉ Úplněk dne 2. v 9 a 25 min. večer.
- ☾ Poslední čtvrt dne 8 v 7 h. 54 min. večer.
- ☽ Nový měsíc dne 18. v 9 hod. 41 min. večer.
- ☽ První čtvrt dne 24. v 10 hod. 59 min. večer.

PRÁVĚPODOBŇÁ POVĚTRNOST.

Od 1. do 3. studeno, 4. — 7. velké sněhové vánice, 8.—12. pěkné a obleva, 14. — 17. tuhé mrazy, 18.—22. nestálé počasí, 22.—25. snh, 26.—31. nestálé počasí.

Dne přibývá od 9 hod. 18 min. do 10 hod. 3 min

Židovský kalendář.

Dne 18. ledna jest 1. Šabat 5683 (zkrácený rok obyč.)

POŘEKADLA.

Je-li teplo v lednu suhá bída ke dnu. Pakli leden mokrý bývá, jistě vína nedolívá.

Za mlhavým lednem plíží se mokré jaro. V lednu-li hrom se ozývá, očekávatí lze hojnost vína. Je-li teplý leden, a korce mandel jeden.

Na Nový rok, o slepičí krok, na Tří krále o skok dále, na Hromice o hodinu více.

Jaké počasí je který den od vánočního Božího hodu do Tří králů, takové bude každý měsíc v roce.

Jména Ježíš, ke kamňům nejbliže.

Na sv. Pavla! Když je voda v koleji, setřete v slabé ojeď (píce, neb zima potrvá dlouho). —

Dobrá sanie, koňská smrt.

Velký snh, malá voda. —

Na sv. Pavla na víru obrácení (25.) mlha — přijdou nemoci.

ÚNOR.

Den	DOMACÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					

ČESKO-AMERICKÝ DOPISOVATEL jest v každé domácnosti téměř nepostrádatelná kniha, ve které jest velký výběr návodů ku správnému sestavení všech společenských dopisů, psaných anglicky i česky, různých obchodních a právních listin dle amerických zákonů. Cena bohatě a cenně této knihy v plátěné vazbě jest \$1.50, poštou \$1.60. Aug. Geringer, 2520 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Dni a týdny	SVÁTKY A JMÉNA.		Zapadl másl v	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ Měsíce
	Katolická.	Protestantů.				
1 Čtvrtek	Albíny	Zal. J. Č. Bratří	☾	6 35	5 51	5 25
2 Pátek	Simplicia	Jana Wesl.	☾	6 34	5 52	vých
3 Sobota	Kunhuty	Kunhuty	☾	6 32	5 53	6 47
Třetí neděle v postě.			Délka dne 11 hod. 22 minut.			
4 Neděle	Kazimíra	Kazimíra	☾	6 31	5 54	8 0
5 Pondělí	Bohumila	Fridolina	☾	6 29	5 55	9 12
6 Úterý	Bedřicha	Bedřicha	☾	6 28	5 56	10 24
7 Středa	Tomáše	Tomáše	☾	6 26	5 57	11 32
8 Čtvrtek	Jana z B	Radka	☾	6 24	5 59	ráno
9 Pátek	Františky	Crhy a Strach.	☾	6 23	6 0	0 36
10 Sobota	40 mučedlnská	Alexandra	☾	6 21	6 1	1 36
Čtvrtá neděle v postě.			Délka dne 11 hod. 40 minut.			
11 Neděle	Konstantina	Dobromila	☾	6 19	6 2	2 30
12 Pondělí	Rehoře p.	Rehoře	☾	6 18	6 3	3 18
13 Úterý	Rosiny p.	Růženy	☾	6 16	6 4	4 1
14 Středa	Matildy	Matildy	☾	6 15	6 5	4 39
15 Čtvrtek	Longina	Dluhoše	☾	6 13	6 6	5 14
16 Pátek	Heriberta	Jindřicha	☾	6 11	6 7	5 45
17 Sobota	Patrika	Gertrudy	☾	6 10	6 8	západ
Pátá neděle v postě.			Délka dne 11 hod. 59 minut.			
18 Neděle	Eduarda	Edvarda	☾	6 9	6 9	7 21
19 Pondělí	Josefa p.	Josefa p.	☾	6 8	6 11	8 17
20 Úterý	Jáchyma	Jáchyma	☾	6 5	6 12	9 14
21 Středa	Benedikta	Benedikta	☾	6 3	6 13	10 9
22 Čtvrtek	Oktaviana	Jiřího z Pod.	☾	6 1	6 14	11 4
23 Pátek	Otty	Ebeharda	☾	6 0	6 15	11 58
24 Sobota	Gabriela	Gabriela	☾	5 58	6 16	ráno
Neděle květná.			Délka dne 12 hod. 18 minut.			
25 Neděle	Zv. P. Marie	Vtěl. Pane	☾	5 56	6 17	0 51
26 Pondělí	Eman.	Eman.	☾	5 55	6 18	1 42
27 Úterý	Ruperta b.	Ruperta	☾	5 53	6 19	2 30
28 Středa	Guntrama kr.	J A Komenský	☾	5 51	6 20	3 14
29 Čtvrtek	Zelený čtvrtek	Zelený čtvrtek	☾	5 50	6 21	3 56
30 Pátek	Velký pátek	Velký pátek	☾	5 48	6 22	4 36
31 Sobota	Bílá sobota	Bílá sobota	☾	5 46	6 23	5 15

Čtvrtí měsíce.

☾ Úplněk dne 2 v 10 hod. 24 min. večer.

☾ Poslední čtvrtí dne 9 v 1 hod. 31 m. večer.

☾ Nový měsíc dne 17. v 7 hod. 51 m. ráno.

☾ První čtvrtí dne 25. v 11 hod. 41 min. ráno.

PRAVDĚPODOBNÁ
POVĚTRNOST.

Od 1. do 4. bouřlivo, 5.—19. studeno, 11.—14. horko a snh, 15.—19. bouřlivo, 20.—23. neustálo, 24.—27. tuhý mráz, 28.—31. prudké větry.

Dne přitýká od 11 hod 16 min. do 12 hod 27 min

Židovský kalendář.

Dne 1. března je 13. adar, pout, Esther; dne 2. března je 14. adar, purim; dne 3. března je 15. adar, sušan purim; dne 18. března jest 1. nisán.

POŘEKADLA

V březnu prach co zlato a stříbro, ale snh bývá pro osení jed.

Mrzne-li v den čtyřiceti mučedníků, mrzne ještě po čtyřicet noel.

Mrzne-li v den sv. Gertrudy, trvá zima zima ještě čtyřicet dní. Svítí-li slunce v den zvěstování Panny Marie, lze očekávat 6-rodny rok.

Březen bez vody, duben bez trávy.

Kolik břesnivých mlh, tolik červencových lišáků.

Březen, za kamna vlezem; duben ještě tam budem; máj, vyženeme husy v háj.

Studený březek, studený duben, mokrý máj, bude v stodole ráj.

Na sv. Josefa vyskočí beran na vršek a poděkuje hospodáři.

BŘEZEN.

Den	DOMAČÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

ČESKÁ ČITANKA. — Nejužívanější První čítanka pro česko-americké školy o dvou částech, kterou sestavil a upravil Adolf Frumar, učitel a předseda Jednoty učitelské v Praze, dočkala se v těchto dnech nového vydání. Dříve byla o dvou dílech a každý díl byl vázán zvláště. Nové vydání za příčinou zlevnění bylo upraveno tak, že první a druhý díl je v jedné knize, čímž docílilo se úspory a proto můžeme prodávati tuto knihu za 50c, poštou 60c. Velmi vhodná též pro vyučování doma tam, kde děti nemohou navštěvovati českou školu.

Dni a týdny	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ západ měsíce
	Katolická	Protestantů				
Neděle Velikonoční. Délka dne 12 hod. 37 minut.						
1	Neděle	Hod Boží Vel.	Hod Boží Vel.	☀	5 45 6 24	6 47
2	Pondělí	Velikonoční	Velikonoční	☀	5 43 6 25	8 1
3	Úterý	Richarda	Richarda	☀	5 41 6 26	9 13
4	Středa	Isidora	Brože	☀	5 40 6 27	10 22
5	Čtvrtek	Čeňka	Emilie	☀	5 38 6 28	11 27
6	Pátek	Celestina	Buška	☀	5 36 6 29	ráno
7	Sobota	Heřmana	Heřmana	☀	5 35 6 30	0 25
První neděle po Velikonoci. Délka dne 12 hod. 56 minut.						
8	Neděle	Alberta	Albína	☀	5 33 6 31	1 16
9	Pondělí	Kleofáše	Demetria	☀	5 32 6 32	2 0
10	Úterý	Ezechiela	Daniela	☀	5 30 6 33	2 40
11	Středa	Lva p.	Lva	☀	5 28 6 34	3 16
12	Čtvrtek	Julia	Juliusa	☀	5 27 6 36	3 47
13	Pátek	Tiburcia	Hermenegilda	☀	5 25 6 37	4 17
14	Sobota	Herminegilda	Ctibor	☀	5 24 6 38	4 47
Druhá neděle po Velikonoci. Délka dne 13 hod. 15 minut.						
15	Neděle	Teodora	Olympie	☀	5 22 6 39	5 15
16	Pondělí	Kalixa	Arona	☀	5 21 6 40	západ
17	Úterý	Rudolfa	Rudolfa	☀	5 19 6 41	8 3
18	Středa	Venera	Valeriana	☀	5 18 6 42	8 59
19	Čtvrtek	Krescence	Emmy	☀	5 16 6 43	9 54
20	Pátek	Sulpice	Sulpice	☀	5 15 6 44	10 48
21	Sobota	Anselma	Anselma	☀	5 13 6 45	11 39
Třetí neděle po Velikonoci. Délka dne 13 hod. 32 minut.						
22	Neděle	Kajetana	Sotera	☀	5 12 6 46	ráno
23	Pondělí	Vojtěcha	Jiřího	☀	5 10 6 47	0 26
24	Úterý	Jiřího	Albrechta	☀	5 5 6 48	1 10
25	Středa	Marka ev.	Marka ev.	☀	5 5 6 49	1 52
26	Čtvrtek	Kleta	Kleta	☀	5 6 50	2 31
27	Pátek	Jaroslava	Pelhřima	☀	5 5 51	3 9
28	Sobota	Vitališe	Vitála	☀	5 5 52	3 46
Čtvrtá neděle po Velikonoci. Délka dne 13 hod. 49 minut.						
29	Neděle	Petra mučen.	Sibily	☀	5 2 6 53	4 24
30	Pondělí	Kateřiny S.	Hildegardy	☀	5 1 6 54	5 4

Čtvrtí měsíce.

☀ Úpiněk dne 1. v 8 h. 10 m. ráno.

☾ Poslední čtvrt. dne 8. v 0 h. 22 min. ráno.

☀ Nový měsíc dne 18. v 1 h. 29 min. ráno.

☾ První čtvrt. dne 24. v 0 hod. 20 min. ráno.

☀ Úpiněk dne 30. ve 4 h. 30 min. večer.

PRAVDĚPODOBNÁ POVĚTRNOST.

Od 1. do 3. jasno a pěkně, 4.—7. neustále počasí, 8.—12. chladno, 14.—15. jasno a krásné, 19.—22. časté přeháňky deště, 23.—27. prudké větry, 28.—30. neustále.

Dne přibývá od 12. hod. 29 min. do 13. hod. 53 min.

Židovský kalendář.

Dne 1. dubna je 12. nisan, začátek paasah, pfiianý svátek; 2. dubna je 13. nisan, druhý pfiianý svátek; 7. dubna je 21. nisan, sedmý pfiianý svátek; 8. dubna je 22. nisan, osmý pfiianý svátek; 17. dubna je 1. Ijar.

POŘEKADLA.

Duben hojný vodou, říjen pivem.

Prakli mokrý a zimavý duben, jest úroda na víno.

V dubnu-li vejný vítr se užívá, seno i žito pěkně byvá.

Pro bouřce v dubnu připadá mrázky.

Je-li v dubnu krásně a povětrí čisté, bude v květnu nepříjemná léta.

Na Tiburcia má se vše selenat (14.).

Je-li o sv. Jiří jak vyacko žito, se se v něm havran ukrýti může, bude úrodný rok obilím.

O Jiří krásně-li a teplo, následuje krutá a mokrá povětrnost.

Na sv. Marka schosem nás zalek.

DUBEN.

Dne	DOMÁCI ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					

ČESKO-ANGLICKÝ TLUMAČ jest vhodná kniha pro ty, kteří se chtějí naučiti anglické řeči snadno a rychle. Obsahuje mluvnické návody a rozmluvy o všech možných předmětech. Každý do této země zavítavší krajan neb krajanka měl by si tuto nejnovější, nejpraktičtější a nejmodernější učebnici anglického jazyka ihned zaopatřiti. Cena \$1.50, poštou \$1.60. — Vyplatí se vám brzo.

Dni a týdny	SVÁTKY A JMÉNA.		Zapnutí měřítka	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolick.	Protestantů.				
1 Úterý	Filipa-Jakuba	Filipa-Jakuba	☾	4 59	6 55	7 59
2 Středa	Zikmunda	Zikmunda	☾	4 58	6 59	9 8
3 Čtvrtek	Nalez. sv. kř.	Nalezení kříže	☾	4 57	6 57	10 12
4 Pátek	Floriana	Floriana	☾	4 56	6 58	11 9
5 Sobota	Pia V. pap.	Gotharda	☾	4 54	6 59	11 58

Pátá neděle po Velikonoci.

Délka dne 14 hod. 6 minut.

6 Neděle	Jana Damiana	Jana Damiana	☾	4 53	7 0	ráno
7 Pondělí	Stanislava	Bohumra	☾	4 52	7 2	0 40
8 Úterý	Zjevení Mich.	Stanislava	☾	4 51	7 3	1 16
9 Středa	Rehoře N.	Hioba	☾	4 50	7 4	1 50
10 Čtvrtek	Na nebe vs. P.	Na nebe vs. P.	☾	4 49	7 5	2 21
11 Pátek	Mamerta	Mamerta	☾	4 47	7 6	2 50
12 Sobota	Pankráce	Pankráce	☾	4 46	7 7	3 19

Šestá neděle po Velikonoci.

Délka dne 14 hod. 21 minut.

13 Neděle	Serváce	Serváce	☾	4 45	7 8	3 48
14 Pondělí	Bonifáce	Bonifáce	☾	4 44	7 9	4 19
15 Úterý	Zofie	Zofie	☾	4 43	7 9	západ
16 Středa	Jana Nep.	Peregrima	☾	4 42	7 10	7 50
17 Čtvrtek	Ubalda	Jošta	☾	4 42	7 11	8 44
18 Pátek	Venance	Liboria	☾	4 41	7 12	9 36
19 Sobota	Petra C.	Potenciány	☾	4 40	7 13	10 25

Neděle svatočinná.

Délka dne 14 hod. 33 minuty.

20 Neděle	Hod Boží Sv.	Hod sl. Svat.	☾	4 39	7 14	11 10
21 Pondělí	Felixe	Prudence	☾	4 38	7 15	11 52
22 Úterý	Julie P.	Heleny	☾	4 37	7 16	ráno
23 Středa	Desideria	Desideria	☾	4 36	7 17	0 31
24 Čtvrtek	Johanky	Zuzany	☾	4 36	7 18	1 8
25 Pátek	Urbana I. pap.	Urbana	☾	4 35	7 18	1 44
26 Sobota	Filipa Ner.	Bedy	☾	4 34	7 19	2 20

Neděle sv. Trojice.

Délka dne 14 hod. 46 min.

27 Neděle	Nejsv. Trojice	Trojice Svat.	☾	4 34	7 20	2 56
28 Pondělí	Viléma	Pontika	☾	4 33	7 21	3 36
29 Úterý	Maxima	Maxima	☾	4 33	7 22	4 21
30 Středa	Zdobení hrobů	Zdob. hrobů	☾	4 32	7 23	vých.
31 Čtvrtek	Bož. Těla	Angela	☾	4 32	7 23	8 51

Čtvrti měsíce.

- ☾ Poslední čtvrt dne 7. v 1 hod. 18 m. večer.
- Nový měsíc dne 15. v 5 hod. 4 min. večer.
- ☾ První čtvrt dne 23. v 9 hod. 25 min. ráno.
- ☾ Úplněk dne 30. v 0 h. 7 minut ráno.

**PRÁVĚPODOBŇÁ
POVĚTRNOST.**

Od 1. do 3. prudké obžesné lijáky. 4—5. jasno a obladno, 2.—12. teplo, 14.—17. zamračeno a dešt, 18.—23. jasno a pěkné, 24.—27. zamračeno, 28.—31. prudké větry.

Dne přibývá od 12 hod. 56 min. do 14 hod. 31 min.

Židovský kalendář.

Dne 4. května je 18. liar, Lag-B'omer; 16. května je 1. sivan; 21. května je 6. sivan, týdně slavnost (přímý svátek); 22. května je 7. sivan, druhý přímý svátek.

POŘEKADLA.

Prší-li 1. máje, nezůstane půda dosti vlhká a píce pro dobytek se nedaří.

Dešt v noci před sv. Valburgou na p. l. u je stodoly i sklepy.

Dešt o Mamertu přináší soužení (11.) neboť v něm nic dobrého není, takto zní všestranné mínění.

Urban krásný, vyjasněný hojným vínem nám odmění.

Když má vlhky nedá, červen se předá.

Studený máj, v zahradách ráj, aneb studený máj, v stodole ráj.

Vájou-li kórouhve v křížových dnech, budou silné bouřky.

Kdo o sv. Janě len zasívá, stěbla zdělí lokte mívá.

KVĚTEN.

Dne	DOMÁCI ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

NARODÍ-LI SE VÁM dítě v tomto měsíci, vyhledejte oznámku na str. 329 v tomto kalendáři chicagského klenotníka Kohouta, 3634 záp. 26. ulice a přečtěte si jeho zajímavou nabídku.

Den a týden	SVÁTKY A JMÉNA		Západ máje	Východ slunce	Západ slunce	Východ západ máje
	Katolické	Protestanté				
1 Pátek	Fortunáta	Radima	☾	4 31	7 24	9 48
2 Sobota	Erazíma	Razíma	☾	1 11	7 25	10 34
První neděle po sv. Trojici. Délka dne 14 hodin 55 minut.						
3 Neděle	Milotylovy	Klotildy	☾	4 31	7 26	11 15
4 Pondělí	Františka K.	Kvirina	☾	4 20	7 27	11 51
5 Úterý	Bonifáce	Vinfrida	☾	4 29	7 27	ráno
6 Středa	Norberta	Benigna	☾	4 29	7 28	0 23
7 Čtvrtek	Roberta	Lukrecie	☾	4 29	7 28	0 53
8 Pátek	Medarda	Medarda	☾	4 29	7 39	1 22
9 Sobota	Feliciana	Feliciana	☾	4 28	7 39	1 50
Druhá neděle po sv. Trojici. Délka dne 15 hodin 5 minut.						
10 Neděle	Margarety	Olivy	☾	4 28	7 30	2 20
11 Pondělí	Barnabáše	Barnabáše	☾	4 28	7 31	2 52
12 Úterý	Basilida	Odulfa	☾	4 28	7 31	3 21
13 Středa	Antonína Pad.	Tobiáše	☾	4 28	7 32	4 5
14 Čtvrtek	Basilida	Elisea	☾	4 28	7 32	západ
15 Pátek	Víta mučen.	Víta	☾	4 28	7 32	8 23
16 Sobota	Benona b.	Zbytky	☾	4 28	7 33	9 10
Třetí neděle po sv. Trojici. Délka dne 15 hodin 5 minut.						
17 Neděle	Adolfa	Laury	☾	4 28	7 33	9 54
18 Pondělí	Marcela	Miloty	☾	4 28	7 33	10 3
19 Úterý	Geo. a Prot.	Bohdala	☾	4 28	7 34	11 10
20 Středa	Sylveria	Sila	☾	4 28	7 34	11 45
21 Čtvrtek	Aloise	Aloise	☾	4 28	7 34	ráno
22 Pátek	Paulina	Achace	☾	4 29	7 34	0 20
23 Sobota	Edeltrudy	Edeltrudy	☾	4 29	7 35	0 56
Čtvrtá neděle po sv. Trojici. Délka dne 15 hod. 6 minut.						
24 Neděle	Jana Křtitele	Jana Křtitele	☾	4 29	7 35	1 33
25 Pondělí	Ivana poust.	Prospera	☾	4 30	7 35	2 14
26 Úterý	Jana a Pavla	Jana B.	☾	4 30	7 35	3 0
27 Středa	Ladislava	Ladislava	☾	4 30	7 35	3 50
28 Čtvrtek	Lva II. pap.	Lva	☾	4 31	7 35	vých
29 Pátek	Petra a Pavla	Petra a Pavla	☾	4 31	7 35	8 26
30 Sobota	Pavla pam.	Pavla pam.	☾	4 31	7 35	9 10

Čtvrti měsíce.

- ☾ Poslední čtvrt dne 8 v 4 hod. 19 m. ráno.
- ☾ Nový měsíc dne 14. v 7 hod. 46 min. ráno.
- ☾ První čtvrt dne 21. v 3 hod. 46 min. večer.
- ☾ Úplněk dne 28. v 8 h. 4 min. ráno.

PRÁVĚPODOBNÁ POVĚTRNOST.

Od 1. do 4. jasno a krásně, 5.—7. horko a dusno, 8.—11. lijáky, 12.—16. jasno a pěkně, 17.—22. tepleji, 23.—28. deštivo, 27.—30. bouřlivě.

Dne přibývá od 14 h. 58 m. do 15 hod. 06 m. a pak ubývá do 15 hod. 4 min.

Židovský kalendář.

Dne 15. června je 1. thamus.

POŘEKADLA.

Červen-1 více suchý než mokry panuje, dobrým vínem naše sudy naplňuje.

Jaké počasí na Medardů bývá, takové o žních se osývá.

Přál-li na den sv. Vít, je úrodný rok, toliko ječmeni to škodí.

Jaká povětrnost na sv. Jana Křtitele, takovou očekávej i o Michalu.

Jaké počasí na Ladislava se ukazuje (27), taková se též po sedm. týdnu objevuje.

Na Petra a Václava sloví s šití kořenek a ono traje dnem i nocí. Sv. Vít kořenek šití, sv. Prokop ten jej dokop.

Nezářil-li zeli na Vít, bude zelnicí oita.

Do sv. Jana Křtitele nechval ječmene.

Medardova krápež 46 dní kape.

Dlouhý den, krátký noc.

ČERVEN.

Den	DOMÁCI ZÁPISKY.	Přijem.		Vydánf.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					

JAK DOSÁHNOUTI NATURALISACE. Nepostrádatelná příručka pro toho, kdo se chce státí občanem Spoj. Států. Obsahuje otázky a odpovědi při zkoušce, česky i anglicky, jak vyplňovati papíry, kdy bráti svědky, seznam všech presidentů s letopočty od Washingtona až po Hardinga a veškeré nepostrádatelné pokyny pro čekance občanství. Třetí vydání této knihy svědčí o její nepostrádatelnosti. Sepsal právník V. A. Geringer a jest upraveno dle nejnovějších zákonů a rozhodnutí. Cena 35c, poštou 40c.

Dni a týdny	SVÁTKY A JMÉNA.		Zeměpisná místa	Výška m- se	Západ slunce	Východ slunce	Měsíc
	Katolická.	Protestantů.					
Pátá neděle po sv. Trojici.			Délka dne 15 hodin 3 minut.				
1	Neděle	Theobalda	Děpolda	☀	4 32	7 35	9 48
2	Pondělí	Navšt. P. Mar.	Kamila	☀	4 32	7 35	10 23
3	Úterý	Heliodora	Heliodora	☀	4 33	7 34	10 55
4	Středa	Den neodvisl.	Den neodvisl.	☀	4 33	7 34	11 25
5	Čtvrtek	Cyryl a Metod	Filomeny	☀	4 34	7 34	11 53
6	Pátek	Upál. J. Husa	Jana Husa	☀	4 35	7 34	ráno
7	Sobota	Vilibalda	Veslava	☀	4 35	7 33	0 23
Šestá neděle po sv. Trojici.			Délka dne 14 hodin 57 minut.				
8	Neděle	Kiliana	Kiliana	☀	4 36	7 33	0 53
9	Pondělí	Brikcia	Brikcia	☀	4 37	7 33	1 26
10	Úterý	Sedm bratří	Amalie	☀	4 38	7 2	2 3
11	Středa	Pia p.	Pia	☀	4 38	7 2	2 44
12	Čtvrtek	Jana Kv.	Ladimíra	☀	4 39	7 32	3 31
13	Pátek	Markéty	Markéty	☀	4 39	7 31	západ
14	Sobota	Bonaventury	Karoliny	☀	4 40	7 31	7 50
Šedá neděle po sv. Trojici.			Délka dne 14 hodin 51 min.				
15	Neděle	Jindřicha	Kozesl. apošt.	☀	4 41	7 30	8 34
16	Pondělí	Marie Karm.	Ruth	☀	4 41	7 30	9 13
17	Úterý	Alexisa	Aleše	☀	4 42	7 29	9 48
18	Středa	Symforosy	Arnolda	☀	4 43	7 28	10 23
19	Čtvrtek	Vincence z P.	Stella	☀	4 44	7 28	10 59
20	Pátek	Eliáše proroka	Eliáše	☀	4 45	7 27	11 35
21	Sobota	Daniela pr.	Daniela	☀	4 45	7 26	ráno
Osmá neděle po sv. Trojici.			Délka dne 14 hodin 40 minut.				
22	Neděle	Máří Magd.	Máří Magd.	☀	4 46	7 25	0 14
23	Pondělí	Apolináře	Apolináře	☀	4 47	7 25	0 56
24	Úterý	Kristiny	Kristiny	☀	4 48	7 24	1 43
25	Středa	Jakuba	Jakuba	☀	4 49	7 23	2 34
26	Čtvrtek	Anny	Anny	☀	4 50	7 22	3 31
27	Pátek	Pantaleona	Pantaleona	☀	4 51	7 21	vých
28	Sobota	Inocence	Inocence	☀	4 52	7 20	7 44
Devátá neděle po sv. Trojici.			Délka dne 14 hodin 28 minut.				
29	Neděle	Marty	Marty	☀	4 53	7 19	8 20
30	Pondělí	Abdona a Sen.	Bořivoje	☀	4 54	7 18	8 54
31	Úterý	Ignáce z Loj.	Hynka	☀	4 55	7 17	9 25

Čtvrti měsíce.

- ☾ Poslední čtvrt dne 5 v 8 hod. 56 m. večer.
- Nový měsíc dne 13 v 7 hod. 45 m. večer.
- ☾ První čtvrt dne 20 v 8 hod. 22 m. večer.
- ☼ Úplňk dne 27. v 5 h 24 m. večer.

PRÁVĚPODOBNÁ POVĚTRNOST.

Od 1. do 5. zamrače-
no a teplo, 6.—8. par-
no a dusno, 9.—10. bou-
řky, 11.—16. jasno a
krásně, 17.—23. tepleji,
23.—25. pošmourno a
dážď, 26.—31. pěkně.

Dne ubývá od 15 hod. 1
min. do 14 hodin 22 minut.

Židovský kalendář.

Dne 1. července jest
17. thamus, dobytí
chrámu, půst; dne 14.
července je 1. ab. dne
22. července je 2. ab.
spálení chrámu, půst

POŘEKADLA.

Den sedmi bratřů
když deštivý, bývá
dážď trvalý.

Dážď o sv. Markéto
trvá pak 14 dní a zvět-
šuje špatné počasí ku
sklizení sena.

Pakli na sv. Markéto
prší, opadají vlašské
ořechy a lískové ořechy
stanou se červivé.

Prší-li na sedm bra-
trů, prší po 7 neděl.

Pakli na sv. Jakuba
slunce svítí, má prš
krutá zima být.

Když na den sv. An-
ny mravenčí plíň hro-
mady dšlají, následuje
prý tuhá zima.

Sv. Markéta (12.) ho-
dí srp do šita aneb:
sv. Markéta vede šen-
ce do šita.

V červenci volá kře-
pelka: "Pojďte šit —
pojd'te šit, dostanete
pět peněz, pět peněz,
pět peněz!"
Do Jakuba zelíčko—
po Jakubě zelí (se
udělá).

ČERVENEC.

Den	DOMÁCI ZÁPISKY.	Přijem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

Z MALÉ GARNISONY. Sensační román z německého vojenského života, ukazující jak žilo německé důstojnictvo. Dle skutečných událostí sepsal poručík Oswald Bilse. Velice poutavá a napínavá četba. Cena knížky i s poštovným 35c.

Dni a týdny	SVÁTKY A JMÉNA.		Zemní měsíce	Východ slunce	Zapad slunce	Východ západ střelba
	Katolická	Protestantů				
1 Středa	Petra v ok.	Menandra	☾	4 56	7 16	9 55
2 Čtvrtek	Alfonsa	Gustava	☾	4 57	7 15	10 24
3 Pátek	Stěpána nal.	Augusta	☾	4 58	7 14	10 54
4 Sobota	Dominika	Dominika	☾	4 58	7 13	11 26

Desátá neděle po sv. Trojici. Délka dne 14 hodin 18 minut.

5 Neděle	Marie Sněžné	Osvalda	☾	4 59	7 12	ráno
6 Pondělí	Pr. Krista P.	Sixty	☾	5 07	7 10	0 0
7 Úterý	Kajetána	Alfry	☾	5 17	7 9	0 39
8 Středa	Cyriáka	Cyriáka	☾	5 27	7 8	1 22
9 Čtvrtek	Donáta	Jaroslava	☾	5 37	7 7	2 12
10 Pátek	Vavřince	Vavřince	☾	5 47	7 5	3 8
11 Sobota	Zuzany	Zuzany	☾	5 57	7 4	4 9

Jedenáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 13 hod. 59 min.

12 Neděle	Klára p.	Klára	☾	5 67	7 3	západ
13 Pondělí	Hypolita	Hypolita	☾	5 77	7 1	7 48
14 Úterý	Eusebia	Smila	☾	5 87	7 0	8 25
15 Středa	Nanebevz. P.M.	Na nebevz. M.	☾	5 96	6 59	9 0
16 Čtvrtek	Rocha	Hrože	☾	5 106	6 58	9 36
17 Pátek	Liberáta	Liberáta	☾	5 116	6 56	10 15
18 Sobota	Heleny kr.	Heleny	☾	5 126	6 54	10 56

Dvanáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 13 hod. 42 minut.

19 Neděle	Ludvíka T.	Sebalda	☾	5 136	6 53	11 41
20 Pondělí	Bernarda	Bernarda	☾	5 146	6 52	ráno
21 Úterý	Anastasio	Hartvíka	☾	5 156	6 50	0 30
22 Středa	Timotea	Žibřida	☾	5 166	6 49	1 24
23 Čtvrtek	Filipa b.	Zdeňka	☾	5 176	6 47	2 22
24 Pátek	Bartoloměje	Bartoloměje	☾	5 186	6 46	3 23
25 Sobota	Ludvíka kr.	Ludvíka	☾	5 196	6 44	4 25

Třináctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 13 hodin 26 minut.

26 Neděle	Zefyrina	Adriána	☾	5 206	6 43	vých.
27 Pondělí	Josefa Kal.	Jaromíra	☾	5 216	6 41	7 24
28 Úterý	Augustina	Augustina	☾	5 226	6 40	7 55
29 Středa	Jana st.	Niceáše	☾	5 236	6 38	8 25
30 Čtvrtek	Rosy p.	Přibíška	☾	5 246	6 37	8 55
31 Pátek	Raimunda	Raimunda	☾	5 256	6 35	9 25

Čtvrti měsíce.

- ☾ Poslední čtvrt dne 4. ve 2 hod. 22 m. večer.
 ● Nový měsíc dne 12. v 6 hod. 17 min. ráno.
 ☾ První čtvrt dne 19. v 1 hod. 7 min. ráno.
 ☾ Úplněk dne 26. v 5 h 29 min. ráno.

PRAVDĚPODOBNÁ
POVĚTRNOST.

Od 1. do 4. jasno a pěkně, 5.—9. parno a dusno, 10.—12. oblačný dešť, 12.—16. krásné počasí, 17.—21. podmračno a teplo, 22.—25. horké větry, 26.—31. zamračeno.

Dne 13. srpna od 14 hod. 28 minut do 13 hodin 18 min.

Židovský kalendář.

Dne 13. srpna jest 1. elul.

POŘEKADLA.

Čeho červenec a srpen neuvaří, toho září neu smaží.

Teplé a suché léto přivádí za sebou mírný podzim, tuhou zimu a nejlepší víno.

Suché léto je šrodné na šito, neb slunce nesvítlí na hlad v zemi, za to však: Mokrý léta—drahá léta.

Počasí na sv. Vavřince a na nebevzetí Panny Marie se zajisté udělá několik dní.

Krásně-li o Vavřinci a Bartoloměji, na dobrý podzim velikou máš naději.

Zenci na pole, včely s pole.

Vrána (když se obilí svezlo) volá: Sedlák krad!

Sv. královna dostává prý vřelou zdravý lískový offšek.

SRPEN.

Dne	DOMÁČÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

NOVÁ DOMÁČÍ KUCHARKA. — Můžete se spolehnouti na všechny předpisy. — Česká, anglická a francouzská jídla. Kuchařský slovníček česko-anglický, 1412 předpisů v amerických mírách a váhách; krásně vázaná v barevných tuhých deskách. — Cena \$1.50, poštou \$1.60.

Dni a týdny	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ západ slunce
	Katolický	Protestantů				
1 Sobota	Jiljího	Jiljího		5 26	6 33	9 59
Čtrnáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 18 hodin 6 minut						
2 Neděle	Anděl Strážce	Štěpána kr.		5 27	6 32	10 36
3 Pondělí	Dělnický den	Dělnický den		5 28	6 30	11 16
4 Úterý	Františka S.	Frant. S.		5 29	6 28	ráno
5 Středa	Victorina	Victorina		5 30	6 27	0 2
6 Čtvrtek	Zachariáše	Mojžiše		5 31	6 25	0 54
7 Pátek	Reginy	Reginy		5 32	6 22	1 51
8 Sobota	Nar. P. Marie	Naroz. Mar.		5 33	6 20	2 52
Patnáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 19 hodin 48 minut.						
9 Neděle	Gorgona	Brunona		5 34	6 18	4 0
10 Pondělí	Mikuláše	Mikuláše		5 35	6 17	západ
11 Úterý	Jména P. M.	Prota		5 36	6 15	6 58
12 Středa	Kvidona	Lyra		5 37	6 14	7 35
13 Čtvrtek	Tobiáše	Miloně		5 38	6 24	8 13
14 Pátek	Pov. sv. kříže	Kornela		5 39	6 12	8 54
15 Sobota	Nikodema	Mariany		5 40	6 10	9 39
Šestnáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 19 hodin 29 minut.						
16 Neděle	Ludmily	Ludmily		5 41	6 9	10 27
17 Pondělí	Lamberta	Lamberta		5 42	6 7	11 20
18 Úterý	Tomáše v.	Tita		5 43	6 5	ráno
19 Středa	Januara	Januara		5 44	6 4	0 17
20 Čtvrtek	Eustacha	Stacha		5 45	6 2	1 17
21 Pátek	Matouše	Matouše		5 46	6 0	2 16
22 Sobota	Maurice	Morice		5 47	5 59	3 16
Sedmnáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 19 hodin 11 minut.						
23 Neděle	Tekly p.	Tekly		5 48	5 57	4 16
24 Pondělí	Gerharda	Jarmáře		5 49	5 55	5 16
25 Úterý	Kleofáše	Kleofáše		5 50	5 54	vých.
26 Středa	Cypriana	Pravdomily		5 51	5 52	6 55
27 Čtvrtek	Kosmy a Dam.	Kosmy a Dam.		5 52	5 50	7 26
28 Pátek	Václava krále	Václava		5 53	5 48	7 58
29 Sobota	Michaela arch.	Michala		5 54	5 47	8 32
Osmnáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 11 h. 52 minut.						
30 Neděle	Jeronyma	Jarolma		5 55	5 45	9 12

Čtvrti měsíce.

- ☉ Poslední čtvrt dne 3. v 7 hod. 47 m. ráno.
 ● Nový měsíc dne 10. v 3 hod. 12 min. večer.
 ☾ První čtvrt dne 17. v 7 hod. 4 min. ráno.
 ☽ Úplněk dne 24. v 8 h 18 min. večer.

PRAVDĚPODOBNÁ POVĚTRNOST.

Od 1. do 3. silně mlhavo, 5.—8. jasno a krásně, 9.—13. podmráčno a deštivo, 14.—18. jasno a chladno, od 19. do 23. bouřlivě, 24.—26. chladno až urazivo, 27.—31. neustále.

Dne ubývá od 12 hod. 7 min. do 11 h. 50 minut.

Židovský kalendář.

Dne 11. září je tisři, nový rok 5684 (prav. přestupný); 12. září je 2. tisři, druhý přisný svátek; 13. září jest 3. tisři, gedaljan, půst; 20. září jest 10. tisři, slavnost smíření (přisný svátek); 28. září je 15. tisři, slavnost pod zelenou (pt. sv.); 29. září je 16. tisři, 2. přisný svátek.

POŘEKADLA.

Jaké počasí bylo na den sv. Jiljí, tak vše zůstane obyčejně po celý měsíc.

Je-li o Jiljí krásný den, bude krásný podzimek.

V jakém počasí jde jelen k Jiljí (o sv. Jiljí), v takovém se vrací o sv. Michaelu.

Jaké počasí má den narození P. Marie, takové má zůstatí sam neděl.

O Marie narození, vlašťovek tu více není.

Neprší-li toho dne, bude suchý podzimek. Na kolik dní před sv. Michaelem měl a mrzne, tolikrát bude přišlo roku po 1. máji máit a mrznout.

ZÁŘÍ.

Den	DOMACÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					

HŘÍCH OBĚTÍ, velice zajímavý román, sepsaný B. Moravcem. Kniha o 136 stranách s pošt. zásilkou 35c. Aug. Geringer, 2620 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

CÍRKEV VRAŽDÍČÍ.—Tragedie poblouzení lidské mysli v zrcadle soudů nad čarodějnicemi a kacíři. Historie pověry až po naši dobu. Napsal B. Emil Koenig. Během svého vycházení v Duchu Času těšilo se takové oblibě, že jsme se rozhodli vydati je v samostatné knize. Cena \$1.00.

Den a týden	SVÁTKY A JMÉNA		Zároveň měsíc	Východ slunce	Západ slunce	Východ západ měsíc
	Katolický	Protestantů				
1 Pondělí	Remigia	Remigia	☾	5 56	5 43	9 55
2 Úterý	Leodegara	Leodegara	☾	5 57	5 42	10 43
3 Středa	Kandida	Ludomíra	☾	5 58	5 40	11 47
4 Čtvrtek	Františka S.	Frant. S.	☾	5 59	5 38	ráno
5 Pátek	Placida	Placida	☾	6 0	5 37	0 35
6 Sobota	Bruno	Břanka	☾	6 1	5 35	1 37

Devatenáctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 11 hod. 34 min.

7 Neděle	Justiny p.	Libuše	☾	6 2	5 33	2 44
8 Pondělí	Brigity	Bryty	☾	6 3	5 32	3 54
9 Úterý	Dionysia	Diviše	☾	6 4	5 30	5 5
10 Středa	Frant. B.	Frida	☾	6 5	5 29	západ
11 Čtvrtek	Emiliána	Emiliána	☾	6 6	5 27	6 46
12 Pátek	Maxmiliána	Maximiliána	☾	6 7	5 26	7 32
13 Sobota	Edvarda	Kolomana	☾	6 8	5 24	8 21

Dvacátá neděle po sv. Trojici. Délka dne 11 h. 15 min

14 Neděle	Burkharda	Burkharda	☾	6 9	5 22	9 13
15 Pondělí	Terezie	Terezie	☾	6 10	5 21	10 10
16 Úterý	Havla	Havla	☾	6 11	5 19	11 10
17 Středa	Hedviky	Floriána	☾	6 13	5 18	ráno
18 Čtvrtek	Lukáše ev.	Lukáše	☾	6 14	5 16	0 10
19 Pátek	Petra z Alkant	Ferdinanda	☾	6 15	5 15	1 11
20 Sobota	Vendelína	Vendelína	☾	6 16	5 13	2 1

Jednadvacátá neděle po sv. Trojici. Délka dne 10 hod. 57 min

21 Neděle	Posv. chrámu	Voršily	☾	6 17	5 12	3 9
22 Pondělí	Korduly	Korduly	☾	6 18	5 11	4 6
23 Úterý	Severina	Šebfe	☾	6 19	5 9	5 3
24 Středa	Rafaela	Rafaela	☾	6 20	9 8	vých
25 Čtvrtek	Křišpína a Kr.	Vilemíny	☾	6 21	5 6	5 55
26 Pátek	Evarista	Evarista	☾	6 23	5 5	6 32
27 Sobota	Sabiny	Sabiny	☾	6 24	5 4	7 9

Dvadvacátá neděle po sv. Trojici. Délka dne 10 hod. 40 min.

28 Neděle	Prohlaš. ní č ská samostatnosti	Prohlaš. ní č ská a mostatnosti	☾	6 25	5 2	7 50
29 Pondělí	Narcisa	Narcisa	☾	6 26	5 1	8 37
30 Úterý	Marcela	Hvězdoně	☾	6 27	5 0	9 28
31 Středa	Volfganga	Slavnost ref.	☾	6 28	4 59	10 23

Čtvrti měsíce.

☾ Poslední čtvrt dne 8. v 9 h. 29 min. ráno.

☉ Nový měsíc dne 10. v 1 hod. 5 min. ráno.

☾ První čtvrt dne 16. v 3 hod. 51 min. večer.

☽ Úplněk dne 24. v 1 h. 26 min. večer.

PRAVDĚPODOBNÁ POVĚTRNOST.

Od 1. do 4. zamrače-
no a teplo, 5.—6. de-
štivo, 7.—12. lehké
mrazíky, 14.—19. jasno
a pěkně, 20.—22. ne-
stálo, 23.—27. drsné
větry, 28.—31. jasno a
chladněji.

Dne ubývá od 11 hod.
47 min. do 10 hod. 31 min.

Židovský kalendář.

Dne 1. října je tišri,
slavnost ratolestí; 2.
října je 22. tišri, shro-
mážděný, přiený svá-
tek; 3. října jest 23.
tišri, radost ze zákona,
př. sv.; 11. října je 1.
marchesvan.

POŘEKADLA.

Vájeou-li suché větry
severní, obilí se v při-
štím roce nepodaří.

Jasně-li počasí v pod-
letí, jistě větry a si-
tnou odletí.

Suchý den sv. Havla
zvěstuje suché léto.

Před sv. Havlem mu-
sí všechno semeno ve
země býti vybráno, v
sklepe uschováno, přes
zimou tam ponecháno
a dříve než kukučka
zakukula, opět na čer-
stvé počasí vynešeno.

Na den sv. Lukáše
má ozim již do stružek
zaseta býti.

Urbanův oves, Hav-
lovo žito, nechystel, se-
diáče, stodo: pro to!
anebo: Havlovo žito
(16. října) a Urbanův
oves (25. května) bý-
vali zřídka na trhu.
Simona a Judy (28.)
sima je všudy.

ŘÍJEN.

Den	DOMACÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
31					

KRVAVÉ PISMO. Napínavý detektivní román ze zápisů proslulého chicažského detektiva. Napsal Robert Růžička. Román tento propleten jest tajemstvím chicažské dolarové šlechty, které nakonec obratný detektiv odhalí. K tomuto románu připojena jest velmi poutavá povídka Bedřicha Moravce: Řemínkáři. Cena knížky 25c, poštou 30 centů.

Dni a týdny	SVÁTKY A JMÉNA.		Zámeni měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Čtvrtek	Všech Svat.	Všech Svat.	☾	6 30	4 57	11 24
2 Pátek	Památka duš.	Pam. dušiček	☾	6 31	4 56	ráno
3 Sobota	Huberta	Huberta	☾	6 32	4 55	0 26
Třináctá neděle po sv. Trojici. Délka dne 10 hod. 23 min.						
4 Neděle	Karla Bor.	Karla	☾	6 33	4 54	1 32
5 Pondělí	Emericha	Emericha	☾	6 34	4 53	2 4
6 Úterý	Linharta	Linharta	☾	6 36	4 52	3 52
7 Středa	Engelberta	Engelberta	☾	6 37	4 50	5 4
8 Čtvrtek	Bohumíra	Bitva Bělohor.	☾	6 38	4 49	zápar
9 Pátek	Teodora	Bohdana	☾	6 39	4 48	6 7
10 Sobota	Př sv. Ludm.	Martina Lutra	☾	6 41	4 47	6 59
Čtyřicetá neděle po sv. Trojici. Délka dne 10 hod. 6 min.						
11 Neděle	Martina b.	Martina	☾	6 42	4 46	7 56
12 Pondělí	Martina p.	Jonáše	☾	6 43	4 45	8 57
13 Úterý	Stanislava	Diega	☾	6 44	4 44	10 0
14 Středa	Serapiona	Levína	☾	6 45	4 44	11 2
15 Čtvrtek	Leopolda	Lipolta	☾	6 46	4 43	ráno
16 Pátek	Otomara	Jungmanna	☾	6 47	4 42	0 2
17 Sobota	Rehoře D	Bertolda	☾	6 49	4 41	1 1
Pětadvacátá neděle po sv. Trojici. Délka dne 9 hod. 52 min.						
18 Neděle	Odona	Hilidy	☾	6 50	4 40	2 1
19 Pondělí	Alžběty	Elišky	☾	6 51	4 40	2 57
20 Úterý	Felixe V.	Edmunda	☾	6 52	4 39	3 54
21 Středa	Obět P. Marie	Smicha	☾	6 54	4 38	4 51
22 Čtvrtek	Cecilie p.	Vojislava	☾	6 55	4 38	5 47
23 Pátek	Klementa	Klementa	☾	6 56	4 37	vých.
24 Sobota	Chrysogona	Chrysogona	☾	6 57	4 37	5 5
První neděle adventní. Délka dne 9 hod. 49 min.						
25 Neděle	Kateřiny	Kateřiny	☾	6 58	4 36	6 3
26 Pondělí	Konráda	Delfina	☾	6 59	4 36	7 22
27 Úterý	Acháče	Libousta	☾	7 0	4 36	8 16
28 Středa	Saturna	Noah	☾	7 1	4 35	9 14
29 Čtvrtek	Den díkůčin.	Den díkůčin.	☾	7 2	4 35	10 14
30 Pátek	Ondřeje ap.	Ondřeje	☾	7 3	4 34	11 16

Čtvrti měsíce.

- ☾ Poslední čtvrt dne 1. v 3 h. 49 min. odp.
- ☉ Nový měsíc dne 7. v 10 hod. 21 min. ráno.
- ☾ První čtvrt dne 15. v 4 h. 41 min. ráno.
- ☽ Úplněk dne 22. v 7 h. 58 min. ráno.

PRÁVĚPODOBNÁ POVĚTRNOST.

Od 1. do 4. jasné a mírné; 5.—8. mrazivé počasí, 9.—11. sněhové vánice, 12.—15. jasné a pěkné, 16.—20. silné mlhy, 21.—24. lehké vánice, 25.—30. zima, drsné větry.

Dne zbývá od 16 hod.

17 min. do 9 hod. 21 min.

Zidovský kalendář.

Dne 9. listopadu jest 1. Kislev.

POŘEKADLA.

Utíá s buku třesku; Je-li však suchá, bude zima tuhá; je-li však vlhká, bude zima mokrá.

Zůstane-li o Martině lupení ještě na stro-mech, čeká se dlouhá, studená zima.

Je-li kobylika z husy o Martině zabité bílá, tuhá zima zavítá.

Jaký den sv. Kateřiny, takové počasí bude v příštím lednu.

Je-li zamračeno na Martina, bývá prý neustálá zima.

Sníh na sv. Ondřeje litu mnoho nepřeje.

Hřímá-li v listopadu — bude dobrý rok.

Chodí-li husa o sv. Martině po ledě, plave o vánocích po blátě.

Na sv. Martina kouřívá se s komína.

Padá-li sníh o sv. Martině, říká se, že přijel sv. Martin na bílé bráně.

LISTOPAD.

Dne	DOMÁCI ZÁPISKY.	Přijem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1	Turčan cestou se				
2	můj život. chodila				
3	jsem trnitou cestou				
4	ale moji vinou.				
5	Kdo se nemůže zpat, ten je				
6	především strachem				
7	Tím strachem jsem byla já				
8	celý svůj život.				
9	X Mladá je krásná X				
10	Mladá je krásná				
11	a na mně poutníka				
12	zdaly je krásná.				
13	Kapslička bílá				
14	zelením přeměně				
15	Hamale Blaniku				
16	pověstný svěcení				
17	jak tě znám rád.				
18	Ta máš glatá				
19	Mladá krásná se máš se děti				
20	byla nejkrásnější				
21	na světě				
22	kam se poděla ta máš				
23	glatá mláďa.				
24	Já mám glatá mladá krásná				
25	jsem si přinesla s sebou				
26	moji nejkrásnější památku				
27	moji drahou Českou řeč.				
28	Na kterou jsem byla				
29	na moji krásnou				
30	Matěrnou řeč.				

NARODÍ-LI SE VÁM dítě v tomto měsíci, vyhledejte oznámku na str. 329 v tomto kalendáři chicažského klenotníka Kohouta, 3634 záp. 26. ulice a přečtěte si jeho zajímavou nabídku.

Dni a týdny	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce
	Katolíků	Protestantů				
1 Sobota	Eligia	Dluhoše	☾	7 4	4 34	ráno
Druhá neděle adventní.			Délka dne 9 hodin 30 minut.			
2 Neděle	Bibiany	Bibiany	☾	7 5	4 34	0 21
3 Pondělí	Františka X.	Kasiana	☾	7 6	4 33	1 29
4 Úterý	Barbory	Barbory	☾	7 7	4 33	2 39
5 Středa	Judity	Sabaše	☾	7 8	4 33	3 51
6 Čtvrtek	Mikuláše	Isidora	☾	7 9	4 33	5 4
7 Pátek	Ambrože	Ambrože	☾	7 10	4 33	6 16
8 Sobota	Početí P. M.	Kajčcní den	☾	7 11	4 33	západ
Třetí neděle adventní.			Délka dne 9 hod. 22 minut.			
9 Neděle	Leokadie P.	Běleny	☾	7 12	4 33	6 37
10 Pondělí	Melchiada	Jitky	☾	7 13	4 33	7 41
11 Úterý	Damase	Damáše	☾	7 14	4 33	8 46
12 Středa	Sinesia	Donáta	☾	7 15	4 33	9 50
13 Čtvrtek	Lucie p.	Lucie	☾	7 15	4 33	11 52
14 Pátek	Nikasia	Duchoslava	☾	7 16	4 33	11 52
15 Sobota	Irenea	Kristiana	☾	7 17	4 34	ráno
Čtvrtá neděle adventní.			Délka dne 9 hod. 17 minut.			
16 Neděle	Albína	Běluše	☾	7 18	4 34	0 50
17 Pondělí	Lazara	Lazara	☾	7 18	4 34	1 47
18 Úterý	Graciána	Abrahama	☾	7 19	4 35	2 44
19 Středa	Nemesia	Nemesia	☾	7 20	4 35	3 40
20 Čtvrtek	Kristiny	Blahoroda	☾	7 20	4 35	4 35
21 Pátek	Tomáše ap.	Tomáše	☾	7 21	4 36	5 30
22 Sobota	Zenona	Blaženy	☾	7 21	4 36	6 25
Neděle vánoční.			Délka dne 9 hodin 16 minut.			
23 Neděle	Viktorie p.	Viktorie	☾	7 21	4 37	vých.
24 Pondělí	Adama a Evy	Adama a Evy	☾	7 22	4 38	6 12
25 Úterý	Naroz. Paně	Naroz. Paně	☾	7 22	4 39	7 8
26 Středa	Štěpána muč.	Štěpána	☾	7 22	4 39	8 7
27 Čtvrtek	Jana Evang.	Jana Evang.	☾	7 23	4 40	9 9
28 Pátek	Mladátek	Kastora	☾	7 23	4 40	10 14
29 Sobota	Tomáše bisk.	Milady	☾	7 24	4 41	11 19
První neděle po vánoci.			Délka dne 9 hodin 17 minut.			
30 Neděle	Davida kr.	Davida	☾	7 24	4 42	ráno
31 Pondělí	Sylvestra	Sylvestra	☾	7 24	4 42	0 26

Čtvrtí měsíce.

- ☾ Poslední čtvrt dne 1. v 5 hod. 8 m. ráno.
- ☾ Nový měsíc dne 7. v 8 h. 20 min. večer.
- ☾ První čtvrt dne 14. v 9 hod. 28 m. večer.
- ☾ Úplněk dne 22. ve 2 h. 32 min. ráno.
- ☾ Poslední čtvrt dne 30. ve 4 hod. 7 min. odp.

PRAVDĚPODOBNÁ POVĚTRNOST.

Od 1. do 3. jasné a mírnější, 4.—8. tuhé mrazy, 9.—11. déšť a sněh, 12.—18. velká zima, 19.—23. jasno a pěkně, 24.—26. aněhové bouře, 27.—31. prudké větry.

Dne ubývá od 9 hod. 29 min do 9 hod. 15 min., ku konci přibývá do 9 h. 18m.

Židovský kalendář.

Dne 2. prosince je 2. kislev, posvěcení chrámu; 2. prosince je 1. tebet, 17. prosince jest 10. tebet, půst, obležení Jerusalema.

POŘEKADLA.

Na sv. Eligia tuhá zima trvá po celé čtyřl měsíce.

MÁ-li sv. Barbora bílý větroch, bude hodné trávy.

Pakli jitřní jasné se ukazuje, rok předřodný ti zvěstuje.

Padá-li o štědrý večer sněh — urodí se chmel.

Zelené vánoce, bílé velikonoce; bílé vánoce, zelené velikonoce.

Tmavé vánoce, světlé stodoly.

Pakli na sv. Štěpána větrové uhodí, přišli rok víno špatné se urodí.

Na Sylvestra vítr a ráno slunce svítí, nelze nám dobrého vína se nadíti.

Svatá Lucie 13 nocí upije, dnu přídá.

Zápletka na objednávku.

Historika z doby fotoher a fordek. — Pro kalendář Amerikán na rok 1923
napsal R. Jaromír Pienka.

I. Konec Sášova vandru.

R. Jaromír Pienka,
autor.

Páka prudce cvakla, brzda zoufale zaskřípěla. Bylo však pozdě. Třeskl náraz kovového tělesa o jiné, zařinčelo k zemi se sypající sklo a po dvou vteřinách děsné pomlčky vyplněné pouze dvojnásobným štěknutím násilně zaraženého motoru, zaduněla země finčivou ranou. V prohlubni pod ohybem příkře se sklánějící horské cesty cosi temně zasyčelo a zmlklo.

Velký automobil zarazil se s uširvoucím zaskřipnutím brzdy a vzlykem motoru nedaleko srázu, z něho vyskočil muž v dlouhém plátěném cestovním plášti a chvatně přistoupil k prohlubni. Za ohybem cesty rozevřela se do hloubky asi třiceti stop široká rozsedlina půdy. Muž stanul nad srázem a strhnuv se své tváře šoféřská chránítka očí, zíral vyděšeným pohledem do hlubiny, na jejímž dně z hromady pozůstatků kol, náprav i motoru a kostry automobilu mrtvolně proběhávaly kaučukové ráfy kol. Trosky začínaly se však již haliti v oblaka dýmu prošehávaná modravými a fialovými plameny.

“Proč jen jsem nebyl opatrnější,” šeptnul si muž v plátěném plášti, ohlédnuv se po svém velkém, těžkém automobilu. Ten zaražen byl pouze několik stop od prohlubně, na tomtéž místě, kde před několika vteřinami stál stroj ležící nyní na dně rokle v hořících troskách. Prosebným pohledem vyslaným na všechny strany obzoru ptaly se oči muže nad prohlubni stojícího širého obzoru, odkud přijde pomoc. Leč nikde poblíž nebylo človíčka, nikde povozu ani bližšího se automobilu. Z rozlehlého údolí k bokům snivých hor se vinoucí kraj se svými v dálkách roztroušenými šedomodrými kyticemi obrovských blahovičníků o začervenalých pních, s úbo-

čími vrchů posetými bílými tečkami rozkvetlých hlavic palmy youca odpovídal blaženou lhostejností na němou prosbu osamělého cestujícího. Jen tu a tam v dálce červenala se ve slunci pozdního odpoledne střecha farmy nebo žlutaly se zelení břečťanu zdi letohrádku. A bělavý dým zahalující trosky na dně rokle zatím houstnul.

Muž nad prohlubní se náhle na něčem rozhodnul. Shodil ze sebe plátný plášť a přistoupil až na samý kraj prohlubně. Hledal místo, kde by mohl po srážu nejbezpečněji slézt k hořícím troskám automobilu, ježž byl před okamžikem, zahleděv se v zasněžený kraj a zapomenuv na vteřinu na kontrolu svého velkého stroje, srazil do prohlubně. Již našel takové místo a chystal se sešplhati se k troskám. V tom okamžiku ozval se přímo za jeho zády zvučný a vesele znějící hlas kohosi, jenž jako by se byl ze země vynořil: "Nedělejte to, mistře! Nelezte tam za nebožkou. Nechte ji klidně shořet!"

Majitel velkého automobilu obrátil se prudce a zahlédl nad sebou mladého člověka v zaprášeném obleku s měkkým kloboukem vraženým do týlu a s bezstarostným, tuláckým úsměvem na rtech. "A což, je-li někdo v těch troskách?" vykřikl, změřiv neznámého mladíka zlobným pohledem. "Raději pojd'te honem pomoci!"

"A co by tam kdo dělal!" prohodil mladý muž klidně.

"Víte, je-li tam někdo nebo ne? Mluvte, člověče!" zvolal starší muž se zajíknutím, které nasvědčovalo, že mu není do žertu.

"Nu, nejsem-li tam já, není tam nikdo a já bych řek', že tam nejsem. Kdybych tam byl, tak bych s vámi takhle nemluvil," dodával tázaný, s jehož tváře úsměv ani na okamžik nesešel.

A pak, vída, že majitel velkého auta nechápe smysl jeho slov, dodával: "Je to totiž, nebo mám-li mluvit správně, byla to moje kára, do které jste tak hezky drcnul, že se poroučela do té díry. Ale já vás ujišťuji svým čestným slovem, že jsem v té chvíli v káře nebyl, ani v ní nyní nejsem."

Starší muž odstoupil od kraje prohlubně a ulehčil si hlubokým a prudkým oddychnutím. Vytáhnuv šátek, stíral sobě pot se skrání a s krku. Pak najednou se vzpřimil:

"Fuj, to jsem se polekal," heknul. "Až se pode mnou nohy třesou". A pohlédnuv zlobně na mladšího muže, stále se usmívajícího, zvolal:

"A poslechněte, vy!... To jste tu svoji lizinku nalíčil naschvál v ohebu cesty nad samým srázem a čekal jste v křoví, až ji někdo pošle do té díry, abyste mohl na něm vyzdímatí pořádnou náhradu? Já vám pravím, že jste padl na nepravého. Ve mně jste se pořádně zmýlil. Já nesednu na lep žádnému vydřiduchovi a mám dost prostředků a vlivu, abych vám vaše plány popletl. Opakuji vám, že ve mně jste se zmýlil. Já vím, co takový křáp..."

Zrak zlořečícího muže zalétl opět ke kouřícím troskám na dně prohlubně a od nich ne bez záliby k velkému těžkému automobilu stojícímu majestátně nad srázem a odrážejícímu paprsky nad západ se klonícího slunce táhlým, lesklým bokem i mohutným, na nosec torpedoborce připomínajícím poklopem své hrdé přídy.

Mladý muž čekal klidně, až majitel toho zázraku motorové architektury domluví a pak řekl:

"Well, pane...." a zarazil se, čekaje na něco.

"Prevost je moje jméno," zasykl muž, porozuměv nevyslovené otázce. otázce.

"Well, pane Prevoste," pokračoval majitel trosek, mluvě v téže řeči jako starší muž, anglicky, s poněkud tvrdou výslovností, ale správně a

s dobrým výběrem slov. "Podívejte se do ohebu silnice a semhle, na místo, kde před pěti minutami stála moje nádherná limuzínka. Shledáte, že tu bylo mezi cestou a dírou dosti místa pro tři káry k vyhnutí se — kdybyste nebyl ztratil kontrolu. Já jsem nechal svůj stroj tam, kde nikomu nepřekážel a šel jsem si odpočinout pod strom a popřát svým očím pohledu na krásy tohoto kousku Californie. Pojednou přičenete se vy se svým mastodontem, jakoby tu nebylo zatáček, štrejchnete moji krasavici po kyčli a drc! Jen jste o ní zavadil a už letěla. Ostatně nejste rád, že jsem seděl támhle pod palmou a ne ve svém omnibusu? Já jsem!"

"Tak honem, ven s tím, co na mně chcete vymámit, ať vím, jaký ptáček jste. Nač ty předmluvy!" zahartusil majitel kovového divu.

Nad hrobem Sášovy Hrázky.

"Počkejte, pane Prevoste, na to dojde. Předem vám oznamuji, že to byla vzácná relikvie, nádherná památka z dob, kdy geniální pan Ford stavěl své první frkouny. Její hodnota se nedá vůbec určit. Pro museum měla cenu mnoha tisíc. Ale já vám povím. Vezmete mne s sebou na svém korábu na nejbližší železniční stanici a zaplatíte mi lístek do Los Angeles a budeme si kvít!"

Staršímu pánu, majiteli silničního torpedoborce se otevřela úžasem ústa a ne a ne se zavřít. Konečně, pohlížeje s hloupým výrazem krajní nedůvěřivosti do tváře mladého muže stále se usmívajícího, vykoktal: "Jak tomu mám rozumět? Že byste si nepodal účet aspoň na pár stovek, třeba to byla předhistorická plechovka?"

"Nu ne, nechci nežli co mi patří a to je málo více nežli nula," odpovídal mladý muž krče jedním ramenem. "Koupil jsem to v Portlandu za pár desítek a projel jsem s tím Californii od severu na hranice Mexika. Chudák Líza trpěla dýchavičností, pelagrou a sedmi jinými chronickými

nemocemi. Ale, že jsem strojník, dovedl jsem ji udržovat pulmotorem a jinými prostředky při životu. Chtěl jsem ji dobičovat do sousedství Los Angeles, tam pro ni vyhledat nějaké pěkné osamělé místo na břehu moře a ponechat ji rezu a blahým vzpomínkám na dávné, krásné časy. Sám jsem se chtěl vrátit vlakem do Chicaga. Ale člověk mění a gasolin mění. Váš mastodont a chvilka nepozornosti jí připravily rychlejší konec. Je to tak pro ni lépe a pro mne, dopravíte-li mne na nějakou železniční stanici, také."

"Bodejť bych vás nedopravil!" zvolal vesele pan Prevost, oblékaje si plášť. "Až do Los Angeles pojedete se mnou a ještě vám koupím lístek a místo v pulmance až do Chicaga. Nevíte, jak se mi ulevilo. Ne proto, že nežádáte náhradu nebo výpalné, ale v prvním okamžiku jsem myslel, že někdo seděl v automobilu, do kterého jsem vrazil, a že budu do smrti nosit v hlavě výčitku svědomí za zmařený lidský život nebo životy. Pojd'te, podíváme se, nestalo-li se mé mašině nic vážného při tom drcnutí a pak se zastavíme v prvním hotelu, na který padnem, na večeri. Najednou jsem po tom rozčilení a z toho uspokojení dostal pořádný hlad. A jak se jmenujete, přáteli? Neřekl jste mi doposud kdo jste."

"Litvan, Sáša Litvan je moje jméno. Národností jsem Čech, Bohemian, vyznáním bez vyznání a zaměstnáním mašínista čili po americku inženýr. Přejete si vědět ještě něco o mé vzácné osobě?"

"Ne, ne, děkuji, to postačí," odpovídal pan Prevost v smíchu, prohlížeje svého "mastodonta" a konstatuje s uspokojením, že srážka s Čechovým vehiklem nezanechala na těžké motorovém voze nežli trochu odřenin...

Za malou chvilku supěl velký stroj po hadovité cestě níž a níže do kraje schylujícího se k pobřeží moře.

Právě když slunce splynulo dolním okrajem své žhavé koule s tekutým zlatem rozlévajícím se širokým výsekem po moři, usedali Litvan a Prevost, stavší se za cesty ještě lepšími přáteli, k stolu na široké hotelové terase obrácené k otevřenému moři plnému barév a světelných zážehů. Několik plachet běhalo se na jemně zvlněné hladině; na jihozápadu jakoby nějaký pohádkově obrovití tulení pohlíželi zvědavě přes lem obzoru, tkvěly tupé homole ostrovů Coronadských. Od břehu daleko do vod zabíhala hráz, na jejíchž stranách upoutání k tlustším koncům udic svojí trpělivostí seděli klidní rybáři, jichž drobné silhouety rýsovaly se temné na zarůžovělé a dál od břehu do zlata se barvící vodě. Lehký, sladce chladivý mořský vánek líbal skráně hostů sedících na terase kolem malých stolků u číšek zmrzliny nebo mražených nápojů s nádherou tohoto smavého koutu pacifického pobřeží před zraky.

Po večeri a po sklenici mraženého čaje procházeli se pan Prevost a jeho host, Sáša Litvan volným krokem kolonádou, z níž se skytal vábný pohled na hotelové terasy a na stupňovitě od břehu moře k schodišti hotelu stoupající zahrady se spletenicí bílých stezek obtácejících snivé basiny, romantické můstky a křoviny cypřišů a tamarisků, z jichž šera tu a tam vystupoval úbělový Amúrek.

"Co se vám zde líbí nejlépe?" zeptal se pojednou pan Prevost mladého Čecha, zahleděvšího se přes terasu oživenou skupinami hostů, k jemně zvlněnému moři.

"Mně se dnes líbí hlavně to," odvětil mladší muž, odfukuje labužnický dým vonného doutníku do lahodného podvečerního vzduchu, "že jsem poznal, že člověk nemusí umřít, aby viděl ráj. Za druhé se mi zde líbí, že se nemusí člověk v tomhle hotelu převlíkat ke stolu a k večerní procházce, když nemá do čeho." Sáša Litvan přeletěl zrakem svůj pomačkaný a ne-

příliš čistý šat barvy silničního prachu. Pak pohlédl ke skupině lidí stojících a sedících na terase, nebo procházejících se na cestičkách mezi kopci rozkvetlých magnolií a fantastickými palicemi kaktů. Byli tu páni v černém úboru večerním, páni ve světlých cestovních šatech, v bělostných "Palm Beach", v jezdeckých šatech, v temných kabátcích a bílých flanelových spodkách. A seděli, stáli, nebo se procházeli s děvčaty a dámami ve večerních úborech s kožešinami přehozenými přes nahá záda a hrdly vystavenými mořskému větříku. Byly tu dámy v prostých procházkových šatech a dámy v soukených turistických oblecích se širokými kalhotami a kabátcí mužského střihu. Na kamenném pažení terasy jako víla s bohatým vlasem volně rozpuštěným, rozložena byla plavkyně v koupacím obleku s pláštěnkou, jež se polo svezla a odhalovala oblé tvary pružného dívčího těla. I mezi hosty vycházejícími z jídelny byla míchanice úborů od plesového do tenisového. Nebylo tu formality ani upjatosti. Sáša ve svém ošumnělém oděvu se tu necítil s místa.

Pan Prevost přelétl pohledem terasu a zahradu a s úsměvem v osmahlé tváři pravil: "Čím déle s vámi jsem, tím jasněji vystupuje mi v mysli hádanka, jste-li takovým filosofem, nebo je-li to čiré podivinství které z vás mluví. Všechno pojmáte a děláte jinak než by činili jiní lidé. Rozbiju vám automobil — vy řeknete, že to byla stará rachotina bez ceny a nepožádáte si ani pár stovek náhrady. Každý jiný by po takové příležitosti skočil a nepustil by mne dokud by nevyždímal pár desítek za každý šroubek a nějakou stovku za svoje leknutí k tomu... Prozradím vám, že jsem po celé zemi známým řiditelem filmové společnosti a vy zůstanete chladný jako bych řekl, že jsem konduktér na pouliční dráze v Sacramentu. Jiný by mne měl za majitele Aladinovy kouzelné svítilny a zahrnul by mne záplavou nejrůznějších žádostí. Řeknu vám, že bych vám dal příležitost se zkusit, zda by z vás mohl být herec pro filmy. Každý jiný mladý muž by mi radostí a vděkem padl kolem krku, třeba by měl k herectví vlohy jako dřevěný Indián před trafikou — vy mi klidně řeknete, že jste poleno a že by v aparátu praskla čočka, kdybyste se před něj postavil. Prosím vás, jaký jste to divný člověk? Přece vám neschází na čilosti, na porozumění životu a touze po požitcích, máte úžasné bystrý úsudek, hojnost znamenitých nápadů a jak jsem měl k svému potěšení příležitost poznati i znamenitý humor!"

Zrak pana Prevosta utkvěl na mladém muži, jenž ve svém bezbarvém, po dlouhém cestování do ošumělosti otřeném, téměř tuláckém oděvu se s baronskou nonchalantností posadil na balustrádu verandy a nedával se vši tou chválou a vším obdivem vyrušiti ze svého božského klidu.

Sáša Litvan odfoukl nový oblak dýmu do svěžího vzduchu, kavalírským pohybem setřásl popel s doutníku a opřev hlavu vzad o sloup nesoucí klenbu verandy, promluvil:

"Nejsem filosofem ani podivínem. Ovšem, často přemýšlím o účelu života a o tom, jak nejlépe tu naši jepičí existenci ztrávit. A tohle je celá moje filosofie. Chci od života vše, co mi může poskytnout, ale nemírím ani o centimetr výše nežli kam mohu vyléztí. Tím se člověk uchrání pádu a zklamání. Co by mně to bylo platné, použití vaší nabídky a drátí se mezi filmové herce, když vím, že k tomu nejsem. Budu úplně spokojen, když dle svého slibu mne vezmete s sebou do arén a dílen vašeho závodu v Hollywood a když si tam budu moci vše prohlédnouti a na vlastní oči poznati ten svět moderních zázraků."

"A co vás, u všech všudy přineslo na californskou silnici ve vlastním automobilu?" optal se pan Prevost.

“To nebyl automobil,” namítnul s líčeně stydlivým úsměvem Litvan, “to byla silniční stinka čili fordka. Ale prozradím vám tajemství, jak jsem se do Californie jako majitel gasolinové kačeny dostal. U nás ve staré vlasti bývalo zvykem, že každý řemeslník po vyučení sebral na záda raneček a vydal se na cestu světem, kterou zvali vandrem. Nežli se někdo usadil a pokusil o mistrovské dílo, které mu otevřelo cestu do cechu mistrů, prošel z pravidla velký kus světa, poznal jiné země a nasbíral mnoho zkušeností. Já jsem takový vandr neprodělal. Vyučil jsem se v malém městě v Čechách — snad jste někdy o krásné té zemi slyšel. — Když jsem měl jít na vandr, přišla vojna. Prodělal jsem ji v muniční fabrice, kde jsem byl po čtyři a půl roku jako ve vězení. Neptejte se, jak jsem byl rád, že jsem nemusel z vězení toho ven, na frontu. Neboť my, Čechové, jsme byli nuceni bojovat za nenáviděnou říši a ještě nenáviděnější dynastii a proto se nikdo o válečné vavříny nedral. Hned po vojně jsem odjel do Ameriky a našel si místo ve strojírně v Chicagu. Věděl jsem, že Nymburk, Plzeň a Chicago nejsou celý svět. Zvláště velký americký západ mne lákal svými divy a svou bohatou přírodou. Tak jsem se odhodlal k modernímu vandru — železnici a automobilem. Před půldruhým rokem jsem opustil Chicago a jel do Denveru, pak do Salt Lake City, pak do Portlandu. V každém místě jsem nějakou dobu pracoval, tak že jsem z úspor v Chicagu zachovaných nic neutratil. V Portlandu jsem se rozhodnul udělati si jednou v životě výlet, na který bych povždy mohl vzpomínati, to jest vandr à la Twentieth Century. Koupil jsem si za babku starou fordku, a na té gasolinové silniční gondole projel jsem celou Californii od Oregonu až na hranice Mexika. Zastavil jsem se kde jsem chtěl a jak dlouho jsem chtěl, ať to bylo v pralese nebo na mořském břehu nebo v městě. Když se mi zachtělo viděti další kousek zeměkoule, šlápl jsem na pedál a jel o pár desítek mil dále. Byl jsem živ jako cikán, ale šťastněji. Nyní jsem byl již na zpáteční cestě ze San Diega do Los Angeles, kde jsem chtěl, svoji Lízu odevzdati kmotru Osudu, vsednouti na vlak a vrátiti se do Chicaga. Odbočil jsem ještě s hlavní cesty, abych poznal kousek jihocalifornského vnitrozemí a když jsem se vracel k pobřeží, měl můj trakáček tu čest přijíti do styku s vaším korábem. Ostatek je vám znám.”

Pan Prevost vrhl nový obdivu plný pohled k tváři mladého muže a zeptal se: “Nu, a což kdybych vám nabídl místo v našich dílnách nebo místo řidiče některého našeho automobilu. To je příležitost poznat život v Californii s nejpestřejší stránky. Ani to byste nevítal?”

Sása jen hlavou zavrtěl a zvolna odpověděl: “Děkuji vám, pane, Prevoste. Ne, že bych neoceňoval vaši nabídku. Víím, jak se dnes kde kdo považuje za šťastna, může-li se dostat k filmové industrii, třebaš za nádenníka do tesařské dílny nebo za statistu. Mně však postačí, když mne těmi zázraky filmového města provedete. Ale až si to vše prohlédnu, pak hajdy zpět do Chicaga.”

“Dobrá, uvidíte všechno, co bychom jinému ani za tisíce neukázali. A ujišťuji vás, že na vás nezapomenu. To proto, že mne nesmírně zajímáte. Vííte, mladý muži, jedním z důležitých úkolů mého povolání jest vyhiedávati zvláštní typy a odlišné charaktery lidí. A čím více je člověk hledá, tím lépe poznává, jak jsou vzácné a tím větší je jeho radost, když na nějaký skutečný zvláštní typ přijde. Vy jste jeden takový. Kdybych z vás udělal hrdinu nějaké hry, vložil mu do úst to vaše kavalírské odmítání výhod a tu vaši, skoro bych řekl dětinskou přímou, řekli by lidé: takový člověk dnes neexistuje. Proto mne tolik zajímáte. Vy jste typ zcela ojedli-

něly. Pro mne jste jediným exemplářem šťastného člověka se kterým jsem se kdy setkal. Vaše spokojenost je nakažlivá."

"Nevěřte tomu, pane Prevoste, že bych byl něco jiného nežli ostatní lidé," namítl skromně mladý muž. "Vyvedu vás z vašeho klamu. Vy se divíte tomu, že se nevrhám střemhlav na příležitost zůstatí zde v Californii, kterou jste mi nabídnul. Že chci zpět do Chicaga. Nuže vězte, že je za tím něco jiného nežli moje skromnost, nebo nějaká poustevnická filosofie. Povím vám svoji historku. Docela všední historku, která vám ukáže, že se ve mně mýlíte a že nejsem žádným zvláštním hrdinou. Přijel jsem po válce do Chicaga k svojí tetě, vdově. Ta měla dceru, Betty. Bylo jí třináct let, když jsem přijel. Dítě. Pod mýma očima vypěla v záhu, pak v mladou slečinku. Měl jsem ji rád, hodně rád. Ona byla příliš mladá, než aby chápala nebo opětovala moji lásku. Měla mne ráda jenom jako bratrance, snad jako bratra. Její matka přála myšlence, aby se jednou stala Běta mojí ženou, ale věděla, že je na to příliš časně. A já chtěl jsem ještě poznati svět, nežli se usadím, chtěl jsem prodělati svůj vandr. Bylo ujednáno, mezi mnou a tetou, že odjedu asi na dvě leta a až se vrátím, že se budu ucházeti u Běty o jinou lásku nežli bratrancekou. Jel jsem na západ. Prodělal jsem svůj vandr knížecky. Před týdnem dostal jsem však v Los Angelesu poste restante psaní od tety. Je churavá, po operaci a má těžké starosti. Běta pracuje, je zaměstnána v písárně nějakého velkozávodu a má pěkné výděly. Ale od nějaké doby je jaksi změněna a matce se zdá, že se před ní s něčím tají. Vypadá to, jakoby měla nějakou známost nebo dokonce lásku. Je nejvyšší čas, abych byl v Chicagu zpět a podíval se, co s mou dívenkou je. Možná, že hrozí Bětě nebezpečí státi se hříčkou nějakého nesvědomitého floutka, honičiho se za dobrodružstvím, nebo nějakého člověka řádného děvčete nehodného a pak bude nutno hledati cestu, jak ji zachrániti. Nejhorší při tom jest, že její matka je nemocna. Musela zanechati zaměstnání. Operace a několikanedělní pobyt v nemocnici vyčerpaly její úspory. Nyní ty nesnáze s dcerou. Mé přítomnosti tam je nutně zapotřebí."

"Tedy skutečný román," prohodil pan Prevost.

"Ano, a docela všední k tomu," odvětil poněkud trpce Sáša.

"Jaká jest ta vaše dívka? Je hezká, je intelligentní?"

"Pane?!" zvolal Sáša tonem uraženého sebevědomí a vypjal prsa. "Což jsem vám neřekl, že je to moje láska? Jak si můžete dovolit jen na okamžik pochybovat, že je nejkrásnější a nejintelligentnější dívkou na světě?" Pan Prevost se dal do smíchu líčenému rozhorlení svého hosta.

"Ostatně mám s sebou její fotografii, tadyhle na srdci v náprsní kapse," pokračoval mladý muž, dodávaje jako pro sebe: "Na štěstí měl jsem všechny svůj majetek po kapsách, tak že neshořel. Jenom fordka se mi kapsy nevešla a proto vzala za své... Ah, tady je!" zvolal, vyloviv z kapsy malou amatérskou podobenku a podávaje ji svému hostiteli.

Pan Prevost prohlížel si fotografii pokyvuje zálibně hlavou. Pak řekl:

"Víte vy, mladý muži, že vaše dívka má to, čemu my říkáme "movie-face" to jest tvář jež se výborně fotografuje na filmy? Je-li tak bystrá, jak její fysiognomie nasvědčuje, mohla by z ní býti fotoherečka. Co říkáte tomuhle nápadu? Což kdybychom ji povolali sem a pokusili se vychovati z ní herečku pro filmy? Jistě, že by tuto příležitost, která je dnes vrcholným přáním každého amerického děvčete, uvítala s radostí."

Sáša se na okamžik zamyslil a pak, pohodiv hlavou pravil:

"Že není hloupá, o tom svědčí nejlépe to, že získala při graduaci první literární cenu své školy. Ale z toho povolání sem, nebude, pane Prevoste,

nic. Vyrvat ji jednomu draku a hodit ji do spárů jiného, by bylo špatnou špekulací. Kdyby bylo pravdou jen čtvrtina toho, co se o životě ve větších střediscích filmové industrie jako v Los Angeles a Hollywood povídá a píše, pak to není místo pro děvče, které se má stát ženou poctivého řemeslníka. A proto bude asi lépe, pojedou-li já do Chicaga za ní a pokusím se ji vyburcovat z její motolice, než abychom ji volali sem a zde léčili spáleninu ohněm. Ostatně kdo za to ručí, že by sem ten její nápadník, má-li nějakého, nepřišel za ní? A zde by měli jistě více volnosti nežli doma, kde nad děvčetem bdí oko matky, třebaš churavé."

"Vy máte pravdu," dodal po malé pomlce pan Prevost. "Ačkoliv jsem od profese, nechci hájiti život v našich osadách fotoherních umělců. Zlato samo je ryzí kov ale má strašlivou moc porušovati lidské povahy, jmenovitě povahy slabé, o jaké mezi umělci není nouze. Kdo ví, co by se z vašeho děvčete stalo zde. Ale, ať to s vaším románkem dopadne jakkoliv, musíte mi to napsati. Dopadne-li to dobře, dám si sám s tím práci a sestavím z vaší historie filmovou hru. Ztrávil jsem s vámi skutečně zajímavých několik hodin, na které budu v tom našem theatrálním, na samém líčení, tricích a přetvářkách založeném životě v ovzduší zlata, pudru a reflektorů vždy rád vzpomínati. Je to tak vzácné, najíti člověka, který mluví pravdu tenkrát, když se tím připravuje o výhody nebo gloriolu hrdiny. . . Nyní se projdeme ještě zahradou a vykouříme si doutník nebo cigaretu na břehu oceanu, pak se v tomto hotelu krásně vyspíme na mořském vzduchu a ráno nás moje silniční torpedice donese do Los Angeles. Až se nasytíte pobytu v fiši královny Kamery, zajistím vám místo ve vlaku, tak abyste byl až do chvíle, kdy vstoupíte na dláždění Chicaga mým hostem."

Sáša Litvan, obrácen tváří k moři, nad které byla se již snesla hvězdnatá noc, pokýl pouze hlavou. Jeho oči bloudily po zatemnělém obzoru, halcím se v modravou tmou, jakoby počítaly tajemná světélka tu a tam na nesmírné vodní hlati se vynořující a mizící a jiná, laškovně se houpající. Na verandě hotelu zaplály mléčné koule a z velkého sálu otevřeného na terasu lily se s páskami měkkého žlutavého světla do hry stínů v zahradě vonící kvetoucím tamariškem zvuky piana, houslí a saxofonu, zvučí mladé párky k tanci. Silhouety několika dvojic, které vyzvání toho uposlechly, mihaly se po mramorových dlaždicích terasy. Z dolejška od neviditelného nyní mořského břehu nesl vlahý vzduch do hudebních paus rytmické šplouchání neunavného přibojce.

"Vždycky jsem myslíval," mluvil Šáša Litvan v duchu sám k sobě, "že by měl člověk někdy ve skutečnosti prožiti to, co se mu zjevuje v jeho obrazotvornosti v útlém mládí, při naslouchání pohádkám nebo při četbě fantastických bájí z tajemného Orientu, co prožívá v pozdějších letech ve svých neurčitých snech a dumách. Býti vyzdvižen ze země magickým kobercem a nesen zahradou pohádek do nádvoří komnat začarovaných zámek, aby viděl tělesným zrakem, ohmatal svými dlaněmi to, co přicházelo v jeho duši mlhavým přeludem, ke kterému po probuzení marně vztahoval zpět svoje ruce. Netoužil jsem nadarmo prožiti svoji pohádku. Sním s otevřenýma očima. Hled', hloupý Šášo, který jsi nevěřival ve jsoucnost pohádek, ve ztělesnění snů! Hled' zde se teď pojednou vidíš v pohádkovém světě vil, kouzelníků, skřítků, zázračných proměn. Jsi hrdinou skutečné pohádky, princem, který jede vysvoboditi svoji vílu. Není třeba žiti v době krunýřů a turnajových komoňů, kořiti se modré lesní žince ani králově dceři. V tomto věku motorových strojů, radiofonu a kamufláží možno prožiti svoji pohádku, vznášeti se na křídlech motýla

říší snů, vzhlížeti se v stěnách a stropech křišťálových sálů, ssáti vůni kouzelníkových zahrad, hladiti červánky, celovati hvězdy, býti silnějším větrem a šťastnějším ptákem... Má pohádka, tys přišla!... Jen aby tvoje rozluštění bylo šťastné jako v pohádce....

Bylo jedenáct hodin, když se pan Prevost se Sášou ubírali zpět k hotelu ztichlou zahradou, v níž tu a tam v tajemném zákoutí šelestila kaskáda nebo rty milenců. Vystoupili k setmělým terasám. Jen před hlavním vchodem hotelu plály ještě velké mléčné koule. Nízko na nebi, za magnoliovým lesíkem vyhoupl se nad obzor velký skrojek měsíce dívající se zvědavě přes pruh země k černé, do nekonečna za obzor rozlité pláni oceánu oddychující v těžkém spánku pod hvězdnatým příkrovem...

II. Pouští a zahradou.

Dlouhý černý had vine se a klikatí krajem rozervaným a pustým jako zoufalcova duše. Z šedých hromad vypráhlých a uprášených křovisek týčí se k nebi nepodařené, pitvorné věže, homole a jehlance žlutých a načervenalých skalisek. Hluboké strouhy dávno vyschlých potoků a řek, plné písku až k zubatým břehům, jež po staletí již voda neomývala, trati se v stěhovavých kopcích pouště. Obrovský plaz, jemuž z hlavy se sykotem a hukotem ubíhá dlouhým chocholem nahnědlý kouř, sleduje lesklou cestu traticí se za ním i před ním v dálkách žíznivého obzoru. Slunce bije do skal, shlíží se v oslepující žhavotě písku, zalévá žárem zaprášená křoviska i klikaté hole a ostnaté palice vzdorného kaktusu tu a tam z pouště se týčící. Vše v kraji je mrtvo, nebo simuluje smrt pod necitelnými paprsky slunce. Jen železný černý had supí, dýmá a letí po své lesklé cestě z ocelových kolejnic a tu a tam v pustině u otvoru doupěte vztyčuje se hnědavý prerijní svišť vyburcovaný z klidu a udiveně hledí za lomozící nestvůrou, zanechávající ve svých stopách na obzoru se traticí závoj hnědého dýmu.

Do posledního vozu transkontinentálního vlaku na trati přetínající Utažskou poušť vkradlo se polední ticho. Většina pasažerů odešla do restauračního vozu k obědu. Pouze asi tři osoby zůstaly v salonním voze, v ovzduší plném jemného prachu a ospalosti, jež ani čtyři elektrické vějíře v rozích dlouhé prostory si pobručující nedovedou rozptýlit. Na jednom z širokých křesel tvořících dvěma řadami ulici po celé délce salonního vozu a obrácených vesměs k onomu pořadí oken, do nichž nebije slunce pouště, na samém konci, u skla dělicího prostoru vozu od otevřené rozhlednové plošiny, pohodlně rozložen v zeleném plyši křesla sedí Sáša Litvan. S očima otevřenými, upřenými do pouště nazad uhánějící, sní. Pod ním rytmicky odpočítávají kola spojky kolejnic. Nad jeho hlavou monotonně bručící elektrický vějíř snaží se rozředit atmosféru. Venku za skleněnou tabulí a širokou otevřenou platformou divým letem nazad spěchají pískovcové kopce podivných tvarů, nestvůrné kaktusy, telegrafické sloupy i groteskní prerijní svišťové panáčkující na stráži u svých děr opodál trati.

Sáša sní s otevřenými očima. Sní o tom co viděl v několika uplynulých dnech v Hollywoodu, Culver City a Los Angelesu v říši kamery s klikou, v království Filmu, z něhož statisíce stop celuloidové pásky potištěné miliony miniaturních obrázků s celými ději zachycenými zázrakem kinematografie rozlévají se do celého světa. Viděl tam, co poměrně malému počtu smrtelníků je popřáno viděti. Mohl z blízka pozorovati, jak jsou děje proslavenými herečkami a herci před čočkou kinematografu na zvláště stavěných jevištích nebo ve volné přírodě sehrávány, a jak každé scéně předchází rozsáhlé a pečlivé přípravy. Viděl, jak jsou scenerie armádami zručných dělníků připravovány a pod komandem uřícených režisérů se-

stavovány. Viděl, jak jsou filmy po fotografování scén vyvolávány, sušeny, připravovány; viděl nalíčené tváře fotoherních umělců, jichž jména jdou celým světem; dával se zblízka, blizoučka do omamných hlubin zraků, na svůdné křivky hluboko obnažených šjíj a úbělové paže milliony srdcí obdivovaných hrdinek fotoher. Měl na pouhý dosah ruky od sebe bujně hřívý i architektonické účesy fotoherních "upířic", jichž pod průsvitným šatem se v theatrální bouři vzdýmající ňadra s plátna biografu vzněcují mučivé touhy neb pudy skalního muže, v srdci southamptonského lodníka, i pařížského boulevardiera, mladého Japonce v Kobe, ohnivého Argentinece, stejně jako zdánlivě klidného amerického obchodníka. Slyšel z úst celým světem obdivovaných a zbožňovaných princezen celuloidové pohádky vycházeti hrubé výkřiky a poznámky pronášené v žargonu ulice a špeluňky. Poznal, jak žijí lidé, kouzelným proutkem filmové industrie téměř přes noc v nabyby proměnění, nejenom ve svých bungalowech a villách, nebo ve svých na objednávku stavěných motorových vozech šumících po hladkém asfaltu nádherné sítě kalifornských automobilových cest, ale i v celonočních restauracích a kabaretech Los Angelesu, Hollywoodu, Venicu a Santa Moniky i v roadhousech a přímořských resortech plovárnových od měst odlehlých, kam sjíždějí se za opojných nocí k pompejským orgiím ti, jimž náhle zbohatnutí popletlo hlavu. Zatím jiní, kteří dovedou lépe držeti na uzdě žízeň po požitcích, přicházející s přívalem zlata, snaží zachovati se rafinovanějším extasím, pijí odměřeně z číší rozkoše v orientalském ovzduší svých budoirů, knihoven, hudebních komnat a tajemných hnízdeček s japonskými svítilnami, kyprými divany a bohatě zásobenými ledničkami.

Litvan, uvedený i do vnitřních kroužků holywoodské společnosti jako přítel a "nový spolupracovník" pana Prevosta měl příležitost prožiti několik do únavy rušných dní a bocacciovských nocí. Zdálo se mu nyní, jako by celý věk byl strávil v těžké atmosféře vzácných parfumů pod baldachýnem z nahých ženských paží a splývavých vlasů v ruchu a shonu, který opijí a strhuje jako pohled do purpurové propasti Arizonského cañonu... S nákladem zažitků, s hlavou točící se při každém pokusu srovnati si vzpomínky v zachovatelný soulad, jel nyní domů, do Chicaga.

A přece z toho celého chaosu dojmů vynořovala se znovu a znovu jedna dívčí hlava, kterou byl nespatriil v californském maelstromu siréních zraků, rtů a tváří. Byla to hlavička trochu přísných, téměř ostrých tahů, ale milých, tak milých a sladkých zraků pod vlnami plavého vlasu, že žádná z holywoodských krasavic podobného pohledu neměla. Viděl v duchu rty, neplné ale jakoby štětcem mistra kreslené, jež líbával ve hře a skotačení a po nichž nyní, když byl z blízka obdivoval nejkrásnější ženy světa, toužil, žíznil jako nikdy před tím po ničem jiném. Zapuzoval vzpomínku na několik minulých dní, na říši tisíce a jedné noci do níž jej náhoda přenesla; snažil se přemýšleti, jak získati ony rty, ony oči, onu hlavičku pro sebe a ne-li pro sebe, zachrániti je před zlým zklamáním nebo katastrofou....

Ve svém dumání ani nepozoroval, že vyšší hory začaly se objevovati na obzoru za pouští. V dálce v průsecích mezi pískovcovými kupami a věžemi zasvítla bílá temena štítů horstva Uintah. Pasažéři vraceli se z restauračního vozu, stírajíce si pot se zářících tváří. Brzo ztopen byl hukot elektrických vějířů v salonním voze šumotem dvou neb tří tuctů hlasů, žvatláním několika dětí mezi sedadly se batolících, smíchem děvčat tlačících se na otevřenou, velké divadelní loži podobnou platformu, kde jim dva mladí seladoni připravovali skládací židličky.

Sáša nevšiml si toho všeho. Rval se svým vzpomínkám na nedávné

dny a noci, snaže se soustřediti mysl na plány pro dny, jež mu z blízka kynuly.

Salt Lake City vystoupilo z klínu zelených hor nad stříbrnou rozlitinou Velkého Solného jezera a než se nadál, byl v městě Apoštolů Soudného Dne. Nezdržel se však ani, aby navštívil svého bývalého zaměstnavatele a své přátele. Půlhodinová zastávka dovolovala mu pouze vyjít před nádraží na hlavní třídu, širokou ulici, v jejíž daleké perspektivě zdvihaly se bělavé věže mormonského templu, převyšované a zastíněné moderním palácem hotelu Utah. A pak znovu zelená sedátka parlorového vozu, vystřídaná třikrát denně místem u stolu v restauračním voze, další cesta svěžím krajem zavodňovaným sítí struh zbudovaných pilnými mnohoženci, po patách šedých hor s bílými čapkami, dále a dále, do nové pouště a nových hor, jež konečně pohltila tma další noci. Nový den vítal Sášu v Denveru ležícím již v otevřeném kraji velkých prerií ale ještě v dohledu massivního horstva Rocky Mountains, kde s pláně pekoucí se na žhavém slunci bývalého domova tisícíhlavých stád bisonů možno patřiti na zubatinu Skalistých hor s bílými výkrojky věčného sněhu od majestátního Pikes Peaku až tam, kde na severu tratí se procesí menších a větších hor Medicine Bowu, pod tyrkysovým nebem přecházejícím u hranic Wyomingu v zašedlý, mlhavý obzor s bílými tečkami čel několika kamených Goliášů. Pak již jen vlnité a dál k východu rovné pláně Colorado, Nebraska a za Missouriem nesmírná zelená obilní zahrada státu Iowy.

Třetí den cesty vlakem vítal Sášu před Mississippim, ve státu Illinoisu, kde jednotvárné lány kukuričných polí roztažené kolem zadumaných farem střídaly se s mírně vlnitými pastvinami, krajem sklánějícím se neznatelně k nesmírnému, v patero stříbrných rozlitin rozčleněnému basénu Velkých jezer, na jehož jihozápadním cípu jako bašta obchodu a průmyslu a metropole i sýpka nesmírné obilnice světa vyrostlo z písku a bařin město páry a elektřiny, Chicago. Daleko do pláně roztažené residenčními předměstími v zeleni zahrádek, strakatině střech a žilovatině cest, ssaže život a bohatství z nesmírné oblasti Otce řek hustou sítí železných drah sbíhajících se k němu jako kořeny stromu ku pni. Přerostlé děcko mezi městy hltá ze západu, z jihu, severu a východu vlak za vlakem, každou minutu jeden a stejný počet jich vysílá na všechny strany...

Hustý, těžký vzduch a ohlušující lomoz velkoměsta obklopil Sášu, když vyšel před nádraží. Staré známé Chicago vítalo jej stejnou atmosférou a stejnými zvuky, jako když před čtyřmi lety přijel na toto nádraží jako zelený přistěhovalec, ohlušený řvavým hovorem amerického velkoměsta. Tentokráte byl však jako doma. Zamířil přímo k stanici elektrické dráhy, jejíž vlaky burácely a skřípaly po železné konstrukci tratí vyvýšených nad úroveň prvního poschodí domů v těsných ulicích, ve kterých proudil a hlučel život metropole amerického vnitrozemí. Za nedlouho seděl ve vlaku ujíždějícím k západním, českým předměstím Chicaga...

III. Princezna v nebezpečí.

Běta Soukupová vyšla spěšně z úřadovny, ve které po osm hodin denně stála u počítačícího stroje. V předsíni zastavila se před zrcátkem na stěně v rohu nad umyvadlem visícím a vytáhnuvši z ozdobné ruční taštičky pudrový "pučíček", přejela si tváře a nos, jakoby nebyla právě ztrávila několik minut před zrcadlem dívčí šatny upravujíc si pozorně účes, práškujíc si obličej a zvyšujíc svěžest poněkud pobledlých rtů tyčinkou růže.

Nyní před východem z tovární budovy přesvědčila se ještě jednou, že je její účes pod prostým ale koketním kloboučkem bezvadný a že na její

tváří není skvrny ni lesklosti. S úsměvem na hezké líci, poněkud ostrých, ale výrazných a sličných tahů vyšla před budovu. Nežli sestoupila na chodník, přesvědčila se, že všechny její družky z úřadovny jsou již z dohledu. Proto se poněkud zdržela při práci, aby se vyhnula každodennímu vybízení některé z družek, aby šly na stanici zvýšené elektrické dráhy společně. Lidé, kteří nyní před ní a za ní ze závodu vycházeli, byli jí neznámí, nedbala jich. Seběhnuvši se schůdků, dala se po chodníku opačnou stranou nežli kterou byly šly její spolupracovnice, odcházející téměř vesměs ke stanici elektrické zvýšené dráhy. Na nedalekém rohu ohlédla se Běta, jako by se chtěla přesvědčiti, není-li někým následována. Vidouc za sebou pouze neznámé lidi jdoucí svojí cestou, dala se lehkým, spěšným krokem příční ulicí k malému parku, jehož zeleň tvořila oisu v tomto okolí továrních a obchodních budov. Spokojený úsměv přelétl její tvář. Na kraji parku u chodníku stál hnědý cestovní automobil a u něho netrpělivě přešlapoval mladý muž. Již z dálky zdravil ji máváním rukavičkou nad hlavou a pak jí šel několik kroků vstříc, s rukou k stisku napřaženou. Radostný úsměv ozářil ještě jasněji tvář dívky a zrak její se zálibou spočinul na svižné, elegantní postavě a osmahlé, maličkým knírkem ozdobené tváři majitele krásného auta. Mladý muž chopil se její pravice jednou svojí rukou a druhou rukou ruku její hladil, jakoby v náhradu místo polibku, jež jí zde na veřejné ulici nemohl na ručku vtisknouti.

"Jak jsem se bál, drahoušku, že vás dnes nespátřím," šeptal mladý muž, pomáhaje dívce galantně do auta a přisedávaje vedle ní k řídicímu kolu. Ještě nežli otevřel samospouštěč stroje, sklonil se a vtiskl na růžové předloktí dívky, vykukující z volného rukávku lehkého šatu rychlý, vřelý polibek. Běta se zachvěla a vrhla k tváři mladého muže pohled plný něhy a rozkoše. "Však já jsem také myslela, že třebaš dnes nebudete moci na mne čekatí," zašveholila, zatím co stroj nabíral rychlosti po boulevardovém asfaltu.

V tom okamžiku vystoupil na chodník jiný mladý muž, který byl Bětu nenápadně od továrny až sem sledoval a zde její setkání s majitelem krásného automobilu z úkrytu za stromem pozoroval. Výraz trpkosti rozhostil se kolem úst jinocha, dívajícího se teskným zrakem žg rychle odjíždějícím strojem...

V automobilu zatím klonil se mladý elegán k své společnici, rozprávěje:

"Starý má dnes poradu s nějakými řediteli z Východu a chtěl abych byl přítomen. Kdyby to bylo jindy, s největší radostí, papínku, ale když se mohu setkatí s mou čarovnou Bettynkou, mým srdččkem, jsem v stavu opustiti všechno na světě a nedám se udržeti. Ať si čert vezme všechny ředitele světa, kteří by mne chtěli připravití o několik okamžiků s nejrozkošnější dívkou Chicaga."

Běta, zapýřivší se až k spánkům, sklonila hlavičku a zadívala se na špičku bílého, plavou kůží trimovaného střevíce, jímž její společník přišlapoval pedál brzdy v blízkosti křižovatky. Byla by ráda ukázala svoji skromnost něžným odmítnutím galantní poklony, ale byla svými zkušenějšími družkami již dávno poučena, že dívka, chce-li muže, který jí komplimenty vysekává, nadobro upoutati, nemá se brániti, je-li jí pochlebováno, ale že se má ukázati vědomou své krásy a nemá slevovati se své hrdosti. Proto po kratičkém uvažování pouze zašeptala: "Oh, já nevím. V Chicagu je mnoho krásných děvčat."

"Ano, ano," odvětil rychle mladý muž, pohlédnuv s úsměvem ke skloněné tváři dívčině a obrátiv zrak hned zase k boulevardu na kterém musel se dívat o místo s jinými automobily: "Chicago má snad více krásných

děvcat, nežli kterékoliv město na světě. S americkými dívkami přece nemůže žádná země závodit a Chicago má ze všech nejkrásnější. Ale právě proto jsem tak hrd, že mohu svoje srdce složit k nohám té, která je všech těch krasavic skutečnou královnou... Oh, že není tento automobil aeroplánem, abych se s vámi mohl vznést do výše, pryč odtud, z města, zanésti si vás někam na pustý ostrov a tam vybudovati pro vás a pro sebe chatu, ve které bychom mohli užívat všeho, co život a láska skytají. By the way, miláčku, dnes mi nebudete utíkat. Projedeme se spolu po parcích a na jezerní pobřeží a povečeříme někde v letní zahradě při taneční hudbě, ano?"

Stín smutku přelétl tvář dívky. Její ručka položila se na paži mladého muže. "Ne, Arthure, není to možné," řekla. "Nevíte, jak bych ráda. Byla bych šťastnou, kdybich s vámi mohla ztráviti večer a užiti toho co slibujete. Ale matinka je nemocná, potřebuje mne a měla by o mne smrtelný strach, kdybich nepřišla domů. Musím domů, abych maminku nezarmoutila a nevystrašila. Těchto několik minut jsou mi vzácnými okamžiky, ale více vám věnovati nemohu. Jen mne prosím vás, zavezte asi na tři bloky od mého domova a odpusťte mi..." Stroj šuměl nyní po boulevardu. Strohy, keře a záhony mihaly se v letu nazad.

"Jste tak krásná, tak roztomilá, tak svůdná, že není možno se udržeti a nepřáti si míti vás celou." řekl Arthur, kloně se k růžovému oušku. A vida, že se dívka trochu povztýčila, jakoby se jí něco nemile dotklo, opravil se dodáním: "na vždy".

Jen okamžik přemýšlela Běta, má-li využitkovati strategické výhody, tak náhle se naskytnuvši. Pak promluvila jejími ústy Eva: "Řekla jsem vám přece, že jsem ochotna čekati, máte-li mne skutečně rád a chcete-li mne..." zarazila se na vteřinu, jako by další slova nechtěla jí přes rty, ale dodala ještě tišeji, že hlas její téměř zaniknul v šumotu a předení stroje: "za ženu."

Jeli právě parkem po cestě lemující nízký břeh laguny. Arthur rozhlédl se kolem a pak zajel do zatáčky cesty stíněné vysokými vrbami, jichž dlouhé větve jako vlhké vlasy ženy z koupele vystupující skláněly se nad leknínky na hladině. Pak náhle, téměř prudce zastavil stroj a pustil řídicí kolo oběma rukama, které v tomtéž okamžiku ovinuly se kolem pasu dívčina.

"Řekl jsem ti," mluvil, dívaje se dívce z blízka do tváře, "že mi můžeš důvěřovat. Jakmile budu mít hotov vynález, na kterém pracuji, promluvíme si vážnější slovo. Netajil jsem se ti, že moji rodiče, dokud jsem na nich závislým, nedovolili by našemu sňatku. Starý se na to bohatství dost nadřel a za to chce nyní dělat barona. A matka, ta by snad zemřela zármutkem, kdybich prohlásil, že nechci žádnou slečnu z vysoké společnosti, že si chce vzíti děvče chudé, zaměstnanku naší továrny, kterou však skutečně miluji. Táta je tak zakoukán do svého bohatství a do své moci, že by mne snad i chtěl zničit, kdybich prosadil svoji. To vše se ale změní, jakmile vystoupím se svým vynálezem, dám si jej patentovati a prohlásím se neodvislým. Pak budou všichni kolem mne klečeti jako kolem modly a moje přání bude rozkazem. A pak ukážu na tebe a řeknu: hle, zde je příští velitelka našeho domu. A bude vše v pořádku. Proto jsem tě žádal, abys ponechala u sebe co nás poutá a byla trpělivou až do okamžiku, kdy budu moci vystoupiti a představití tě jako svoji ženušku. A do té doby musíš být ke mně hodná, nesmíš mi odepírat svoji lásku, nesmíš mne nechat žíznit po tvých rtech, po tvém objetí. Vid', že chceš, že budeš mojí, můj sweethearte!"

Běta cítila žhavost jeho rtů na svých, jeho silné paže kolem svého těla, jeho žížeň polibků jí drtila. Divné, omamné pocity rozechvívaly jí nitro, sladká slabost naplnila její údy. Leč jen okamžik zůstala bezvládnou v jeho objetí. Pojednou se vzhopila, vyvinula se mu lehce z náručí a pevnou rukou vzdálila jeho ruce od svého pasu.

"Ano, chci býti tvojí," pravila. "Řekla jsem ti již, že tě miluji a toužím po tom, státi se tvojí ženou. Ne pro bohatství a život v hojnosti, ale proto, že v tobě vidím muže, který mne svojí láskou učiní šťastnou. A počkám ráda, je-li vše pravdou co pravíš. Nebudu netrpělivou. Leč také ty musíš býti trpělivým a nechtíti více, nežli co ti může dívka bez ztráty sebeucty a bez pokořování se poskytnouti. Neptám se tě ani jak dlouho to bude trvat. Tvůj slib, tvoje slovo mi postačí... Ale nyní, prosím tě, pozoruj, jak jsme se zdrželi a dovez mne do sousedství mého domova, nebo ještě lépe, nechceš-li, bychom tam byli někým spolu viděni, někam k linii pouliční dráhy, abych se dostala brzo domů. Moje maminka bude již hrozně netrpělivá a plná obav, co se se mnou stalo. Prosím, nezdržuj mne již."

"Tedy ještě na rozloučenou, moje duše," řekl roztouženě Arthur a ne jednou, ale třikrát, čtyřikrát přivinul ji k sobě a pokaždé vtiskl dlouhý a žhavý polibek na její rty...

Za několik minut na to, růměnná v tváři a s planoucím zrakem vystupovala Běta z automobilu mladého pana Fergussona na nároží vzdáleném od jejího domova asi míli a za deset minut na to seskočila se stupátka vozu pouliční dráhy na místě, se kterého měla domů pouze několik kroků.

Zastavila se u plotu ohražujícího zahrádku jejího domova a ohlédla se směrem, odkud byla přijela. Povzdychla si z hluboka. Vzpomněla si na pozvání svého milence k projíždce po jezerním pobřeží a večeri. V její mysli mihla se představa stolu plného pochoutek kdesi v palmovém zátiší restaurační zahrady pod řetězy růžových a oranžových lampionů chvějících v houpavých, k tanci zvoucích taktích hudby. Běta znala tyto večery požitků přístupných opřízněncům Štěstěny pouze z řádek novel a ze světelných obrazů, jež ve tmě fotoherního divadla sledovávala s utajeným dechem. Několikrát nabízela se jí příležitost poznati jevěž z vlastní zkušenosti, ale odepřela si jich. Již jako žačka obchodní školy byla pozvána k projíždce a večeri jedním ze svých učitelů, mužem prostředního věku, který jí často přiváděl do rozpaků svými smělymi pohledy a jednou jí prozradil, že v jeho očích je nejkrásnější žabkou jakou kdy viděl. Odmítla jeho pozvání zdvořile, ale rozhodně. Později se dověděla, že je pan profesor ženat a cítila velké uspokojení nad tím, co udělala. Od doby kdy nastoupila místo jako manipulátka počítačích stroje v závodě Fergussonově, byla častokrát pozvána k projížd'kám a večerfím.

Snad kde který úředník v závodě, od mladého klerka s komickými knírky, který jí pozval k výletu po elektrické dráze do lesní rezervace, až do nahrbělého a prošedivělého pana managera, pokusil se státi jejím cícionem při vstupu do světa radostí a požitků. Nejvíce byla překvapena nabídkou svého ředitele, jinak velmi přísného a vážného pána. Jednou ukládá je jí ve své úřadovně práci, přerušil výklad o diskontech a začal jí vypravovat o poetických večerech v parku Ravinia, na břehu Michiganu za severními předměstími Chicaga, kde ve vždy svěžím jezerním vzduchu předváděna jsou operní představení v otevřeném pavillonu uprostřed rozsáhlé zahrady plné tajemných zákoutí. Běta nemohla věřiti svému sluchu, když její chef, snaže se usmívati se co nejpřívětivěji za svými jaksí zamženými skly, zakončil svůj nadšený výklad poznámkou, že by mohla užiti krásných ve-

čerů v onom parku a jiných lákavých místech, kdyby mu chtěla asi tak po dva večery v týdnu poskytnouti společnosti své roztomilé osůbky. Jindy tak odměřený pán mluvil hlasem téměř prosebným a jeho ruce se chvěly jako v horečce. Sejnau skřípec a jeho zrak se vpíjel v její rty, jakoby její odpověď měla rozhodnout o jeho životu... Vymluvila se na nemocnou matku a rychle odběhla, tak že ani-nevěděla, jak se tvářil k jejímu odmítnutí. Druhého dne byl stejně odměřený, povýšeně cizí jako kdy jindy.

Běta dovedla i všechny ostatní nabídky vyjížděk a večerů odmítnouti zdvořile a taktně, tak že si nikoho z odmítnutých neznepřátelila. Nikdy nelitovala, že si nabízených požitků a zkušeností odepřela. Teprve, když přišel Arthur. Seznámila se s ním na výletě zaměstnanců závodu. Zatančil s ní jako s několika jinými děvčaty, před zraky svého otce a matky. Pošeptal jí při tom několik lichotivých slov a prosil o dostaveníčko. Odmítla jej jako všechny ostatní, ale nedal se. As za měsíc po výletu dala se poprvé zlákatí jeho nabídkou krátké projížďky v jeho automobilu. Ale jeho pozvání k celovečerním projížďkám a k návštěvě zábavních zahrad důsledně odmítala. Učinila tak i dnes. Leč tentokráte, když vzpomněla, že by mohla trávit slastné hodiny ve společnosti Arthurově v jeho krásném automobilu stavěném pro dva lidi jako hnízdečko pro dvě hrdličky, nebo po jeho boku v šeru palmového zákoutí zahravního cabaretu u stolu s vybranými pochoutkami nebo v tanečním víru v jeho náručí a že místo toho se vrací domů, kde na ní čeká nudná práce v domácnosti, již churavá matka nemohla sama zastati, zabořelo jí cosi pod mladým nadrem a její rtíky se trpce sevřely. Ostatně udělala by si čas, aby mohla s Arthurem ztráviti tu a tam některý večer. Dovedla by dáti matce přijatelnou výmluvu — návštěvu vzdálenějšího divadla, ku příkladu. Ale... zrak dívky svezl se na lehké, dosti vkusné sice, ale přece jen láci prozrazující šaty a vzpomněla si, že ani druhé, jež má pro svátek, nejsou mnohem lepší. Podívala se na prostý tenký náramek na svém zápěstí a na nepatrný prstýnek na jednom z prstíků levé ruky, sáhla si na jednoduchý "sale-ový" klobouk na hlavě a výraz její tváře zhořknul ještě více. Takhle by nemohla do společnosti, do které ji chtěl Arthur uvést. Oh, věděla dobře, že by bylo stačilo pouze slovo, aby Arthur, jemuž nezamlčovala v jakých poměrech se svou matkou žije, se postaral o to, aby mohla s ním do oněch míst bez obavy, že na ni budou ostatní ženy pohlížeti přes rameno jako na plebejku, která se vtírá kam nepatří. Leč byla daleka toho, snížit se k přijímání dárek. Ostatně, jak by se byla mohla ukázati před svou matkou v šatu neb s ozdobami od někoho přijatými?

S těmito myšlenkami vstupovala do dvorku malého "cottage". Takových domků je v Chicagu a jeho předměstí na desetitisíce. Téměř každý z nich je sídlem skromě, ale v poměrné spokojenosti pod vlastní střechou žijící rodiny. Dvorek upraven byl v pěknou zahrádku, nyní trochu zanedbanou. Dokud byla matka Bětina zdráva, nejenom že chodila do práce — byla třídičkou a přehližitelkou ve velké strojní prádelně — ale po práci starala se i o zahrádku a udržovala ji tak, že se každý mimojdoucí u ní rád pozastavil. Leč od té doby, co onemocněla a musela se dáti operovati, měla lékařem zakázáno dělati jakoukoliv tělesnou práci a jen tu a tam kradmo věnovala nějakou chvílku zahrádce, by tato nespustla nadobro. Od Běty nemohla požadovati, aby se o záhonky a trávník starala, neboť na děvče po celodenní práci v úřadovně továrny u počítačích stroje čekaly doma úklid domácnosti a mytí nádobí po večerí, kterou matka, poposedávajíc a vyhovujíc si jak možno, připravila...

IV. Neočekávané přiznání.

Běta s lehkým povzdechem resignace vystoupila po třech stupních vedoucích k malé verandě a otevřela dvéře. Zarazila se na prahu. V předním pokoji, který byl současně "parlorem" i jídelnou, bylo prostřeno. Obvyčejně jídaly s matkou v kuchyni. Již po dlouhé měsíce neměly hosta a Běta byla téměř zapomněla, že mají také jídelnu. Proto se zarazila, vidouc na stole pokrytém bílým ubrusem vásu s čerstvě natrhaným zahradním kvítím a kolem ní čisté a pěkné nádobí, památku bývalého blahobytu, příbory a ubrousky, vše ladně urovnáno, jako v očekávání hodovníků. Bylo prostřeno pro tři osoby. V tom již také viděla svoji matku, přinášející z kuchyně misku salátu a pohybující se nadobyčejně čiperně, jakoby s ní slabost a stopy nemoci byly nějakým kouzlem spadly. Oči staré paní ukázovaly, že čilosti dodává jí nějaká velká radost. Běta dověděla se hned příčinu toho všeho. Matka, postavivši misku na stůl a usednuvši na židli, aby si oddychla, vyhrkla: "Sáša je tady! Byl tu v poledne a pak si šel hledatí byt a práci. Neměla jsem čeho mu dát k obědu a poslala jsem jej, aby si šel někam poobědvat, ale pozvala jsem jej k večeři. A ty jdeš tak pozdě! Už tu hnedle bude!" Dopovíděvši tato slova, oddychovala paní Soukupová rychle jako po veliké námaze nebo prudké chůzi. Ale výraz radosti nemizel s její tváře.

"Musela jsem dodělávat něco přes čas a zdržela jsem se," řekla Běta, odkládajíc klobouk.

"Ale jak jsi mohla připravit celou večeři a prostřít zde, maminko? A jak jsi mohla nakoupit?" dodávala starostlivě, pomíjejíc zprávu o příjezdu bratrance bez známky překvapení nebo radosti.

"Sousedka mi vypomohla," pravila paní Soukupová, zvedajíc se, aby dokončila přípravy k večeři. Dcera jí však jemně posadila zpět na židli a pravila: "Nyní zůstaň sedět, mami, já dodělám čeho bude zapotřebí. Jaký to nesmysl, když jsi nemocná, dát se do vystrojování večeře. On by byl Sáša také odpustil. Vždyť musel vidět, že sotva na nohou stojíš?"

"On nechtěl, abych něco připravovala, ale jaké by to bylo, kdybychom ho ani řádně neuvítaly po tak dlouhé cestě? Vždyť já už mohu dělat dost. Sousedka Židlická mi doběhla nakoupit a trochu mi vypomohla, ale musela sama jít připravovat večeři pro svoje strávníky a já to tak pomalu dodělávám. Vidíš, Sáša už je tady. Jdi ho přivítat, nežli si vezmeš zástěru. Jdi, dcerunko. Však on se hned ptal na tebe, jak dvéře otevřel."

Venku bylo slyšeti vrznutí vrátek a nyní bylo záclonami viděti postavu mladého muže, kráčejičího zvolna k domku a rozhlížejičího se po zahrádce.

Běta, která již byla odložila klobouk, obrátila se ke dveřím. Paní Soukupová přistoupila k oknu, aby viděla, jak se mladí lidé uvítají.

Sáša, ne již ve zmačkaném cestovním obleku, v jakém byl přišel dnes v poledne, ale převlečený do tmavého šatu s tvrdým bílým límečkem, upraven jako fešák, s kloboukem v ruce spěchal Bětě vstříc, sotva se tato objevila na prahu dveří. Když vstupoval do zahrádky, byla jeho tvář vážná, skoro smutná, ale naladil ji k výrazu veselosti, jakmile se na schůdcích verandy objevila dívka. Běta vítala srdečně svého bratrance, ale když tento jí chopil levicí za rámě, aby ji jako bratranec sestřenku políbil, uhnu!a hlavičku a nastavila mu místo rtů pouze svoji tvář. Stín zklamání, jak mohla i paní Soukupová oknem viděti, přelétl tvář hezkého hochy, ale hned zase zmizel. Sáša políbil sestřenku na tvář a pak, pustiv ji a podstoupiv na krok, změřil jí dlouhým pohledem od hlavy k patě a vybuchnul:

“Bětuško, jak jsi se změnila! Ted’ je z tebe hotová slečna. Nu, to se nedivím, že mi nechceš dáti pořádnou pusu. Děláš s nimi asi nyní drahotu!”

Běta se rozpačitě zasmála a vykoktala: “Vítám tě, Sášo, zase jednou u nás. Tobě také ta toulka svědčila. Jak jsi zmužněl! Ale nyní pojd’. Jak víš, maminka je churavá. Přece však připravila na oslavu tvého příchodu večeri. Ted’ pojd’ do světnice, sedni si s ní a povídejte si, já zatím dodělám, čeho zapotřebí.” S těmi slovy vedla Sášu do dveří domku.

Paní Soukupová nebyla k Sášovi tak upjatou a na výlevy citů skoupou jako Běta. Objala svého synovce znovu a když Běta odběhla do kuchyně, ptala se ho šeptem: “Ty’s na ni nečekal u továrny, jak jsi řekl? Myslela jsem, že přijdete spolu.”

Běta nastavila k polibku pouze svoji líc.

“Čekal jsem u nepravého východu,” zalhal si Sáša, podvrátiv tvář, na níž spočinul výraz hořkosti u něho nezvyklý.

V tom se již vracela Běta. Nenechala matinku vstáti a pomáhati při předkládání večere. Opásala se velkou zástěrou a dodělávala v kuchyni čeho bylo zapotřebí. Pak přinášela mísy a talíře. Neusedla, dokud nebylo vše na stole. Několikrát při podávání jídel povšimla si osmahlé tváře Sášovy, ze které jasně vyhlížel jiskrný zrak a když nakláněla se nad jeho rameno, spočinuly její oči na jeho bujném, vlnitém vlasu. Byl fešným hochem, ten její bratranec. Nemohla při tom nevzpomenouti na to, jak před

nemnoha měsíci ji ve hře chytával a libával. To ovšem byla ještě dítětem. Nyní však se poměry změnily. Je již dívkou, u které znamená polibek současně zaklepání na bránu srdéčka a její srdéčko bylo již obsazeno chlapíkem, kterému se ani sličný Sáša nemohl postavit po bok.

Mladý muž pochutnával si opět jednou na české domácí kuchyni. Veselá nálada se mu rychle vrátila. Sršel vtípem a malý domov co chvíli otřásal se smíchem všech tří osob. Již při večeři musel vyprávěti, co na své dlouhé cestě zažil a viděl. Běta se široce otevřenýma očima poslouchala jeho líčení přírodních zvláštností a krás Californie, života v městech i v pobřežních lázeňských resortech.

"A dostal jsi se také tam, co se hrají fotohry a vyrábějí filmy, jako v Hollywoodu?" zeptala se pojednou Sáši.

"Ani kdybych byl milionářem, nebyl bych snad dostal lepší příležitost prohlédnouti celou filmovou industrii i s nejtajnějšími zákoutími proslulého Hollywoodu, nežli jaká mi sama od sebe vběhla v cestu čirou náhodou. Až přestane Běta vstávat od stolu a odbíhati do kuchyně, budu vám vypravovati, co mne potkalo v jižní Californii a ručím vám oběma za to, že mne budete mít za barona Prášila. Ale pravda je někdy podivuhodnější nežli román. To jsem vám psal, že jsem dělal cestu z Portlandu až do San Diega ve svém vlastním automobilu. Totiž možno-li automobilem nazvatí takovou plechovou lízinku, jakou jsem si koupil asi ze šesté ruky. Ale mrška pelášila po silnici jako šipka a lezla do kopců jako veverka. Ale to jsem vám nepsal a neřekl ještě, jak jsem se s chudinkou rozloučil. Jednoho podvečera, když moje autoškatulka stála na pokraji cesty nad propastí, kde jsem obhlížel krajinu, přihnul se s vrchu těžký cestovní automobil, takový osmdesátikoňový mastodont, vrazil do mé káry a nežli jsem mohl vykřiknouti hej! letěla moje lízinka do propasti, kde se rozplácla na padrť a krásně shořela i s mými svátečním límečkem a šátkem, ve kterém jsem měl svázanu moji rezervní garderobu."

"A jak jsi vyvázl?" zvolala paní Soukupová, zatím co i na tváři Běty rozhostil se výraz úzkostlivé dychtivosti.

"Zázrakem," prohodil Sáša. "Nežli dolétla na dno, kára se asi osmkrát ve vzduchu převrátila a jak dopadla vybuchla nádržka gasolinu, ve které jsem měl ještě asi za třicet centů Rockefellerovy máčky. Ale abych nezapomněl. Já jsem při tom seděl pod stromem dvacet kroků od kraje propasti."

"Jdi, ty umíš člověka napínat," zasmála se teta, zatím co Běta s posuňkem nevrlosti vzdychla: "oh!"

"Až vám ale povím, kdo do mého automobilu vrazil a co z toho potom vzešlo, budete se teprve diviti!" řekl Sáša s úsměvem slibujícím něco tajemného a velkého.

"Tak zůstaň sedět, Běto," řekla paní Soukupová. "Uklidíme to až potom. Teď budeme poslouchat Sášu." Běta mileráda uposlechla. Usedla naproti hostovi s velkýma očima plnýma dychtivostí a zvědavostí. Sáša nedal se dvakrát pobízeti. Vyprávěl, jak jej filmový magnát pan Prevost — jehož jméno bylo i Bětě velmi dobře známo jako jedno z největších ze světa kinografie — vzal s sebou po srážce do hotelu na mořském pobřeží, jak jej skvěle pohostil, jak spolu strávili několik hodin z Tisíce a jedné noci na terase nad vonnými zahradami a šumícím mořem, jak jej potom vzal pan Prevost do Los Angeles, Hollywoodu, Culver City, Pasadeny, Universal City a jiných měst, jež chovají kolonie filmových herců a obrovské dílny, ze kterých tak jako nítě z přádelny plynou v nepřetržitém proudu mlíkové proužky celluloidu se zobrazením všech možných a přechasto ne-

možných událostí ze života vymyšlených osob; jak jej nechal nahlédnouti do technických zázraků a pohádkových tajů atelierů i do zákulisí toho zvláštního světa neschopného střízlivě strávití záplavu zlata, jež se do jeho pokladen hrne se všech stran kompasu tak rychle, jak rychle tekou proužky filmu z jeho dílen.

Běta poslouchala s očima do tváře mladého muže zabodnutýma a každou chvíli přerušovala Sášu dotazy na podrobnosti ze života filmových herců a hereček; zda spatřil tu nebo onu slavnou hvězdu, nebo aspoň její domov, toho či onoho herce, jeho automobil, koně, psa, opici. Zнала jména téměř všech velkých filmových herců a hereček a namnoze i jejich libůstky, rodinné poměry. Sáša se tomu divil, leč dostalo se mu brzo vysvětlení:

"Tahala by mne do "šou" každý den. Máme jedno zrovna dva čtverce odtud a Běta nevynechá jedinou větší hru," pravila paní Soukupová. A vidouc, že se na ni Běta podívala pohledem trochu vyčítavým, dodala: "To je také její jediné potěšení a zábava, které má. Jinak nikam nejde. Z práce domů a z domova do práce. Tak jí nemohu trochu té zábavy odepřít. Ale to, co nám zde vyprávíš, zná snad všechno. Každou chvíli přinese si domů nějaký ten obrázkový "magazine" vypůjčený od některé přítelkyně a čte jej zrovna jako by to vše studovala."

Sáša poznal skutečně brzo, že Běta ví o světě, do kterého on měl příležitost nahlédnouti, velice mnoho a o fotoherních umělcích a umělkyních více nežli on, jenž s některými z nich měl příležitost mluvit. Ale když jmenoval asi tučet jmen umělců známých každému náruživému návštěvníku fotoherních divadel, jimž byl panem Prevostem představen a jimž měl příležitost stisknouti ruku, mohl pozorovati, jak zrak Bětin přímo zaplál obdivem a snad i zábleskem závidi. Mohl na výrazu Bětiny tváře pozorovati, že jej v jejích očích povýšil tento náhodný styk s osobami jí obdivovanými nesmírně.

"Měl jsi skutečně báječné štěstí to všechno viděti a zažiti," zašeptla Běta, když Sáša dopověděl, jak mu pan Prevost nabídl místo ve svém závodě a když to odmítl, jak jej při odjezdu z Los Angeles sám dovezl na nádraží a nabídl přátelskou pomoc, kdykoliv by jí chtěl použití.

Pak se Běta jaksi zamyslíla. Zoubky hryznoucí dolenní ret a ručka škrabající lem ubrušu prozrazovaly, že její mysl na něčem usilovně pracuje. Pojednou pohodila hlavou a přerušila další vypravování Sášovo uprostřed věty zvoláním: "Mami, ty jsi unavena, musíš si jít odpočinout. Já jenom sklídím se stolu a pak půjdeme se Sášou na ice-cream. Vid', že mne počastuješ, bratráčku! Víš, jak jsi mne v létě brával na zmrzlinu? Zajdeme si zase jednou. Nádobí umyju a vše uklidím, až přijdu domů."

Paní Soukupová byla překvapena náhlým rozhodnutím Bětiným, ale byla ráda, že mladí lidé budou sami spolu. Snad bude mítí Sáša přece jen štěstí. Proto řekla: "Dobře jsi uhořla. Jsem hodně unavena. Copak vy mladí, můžete zůstat ještě nějakou hodinu vzhůru. Máte si toho tolik vypravovat!"

Běta rychle sklídila nádobí se stolu a za malou chvíli vycházela se Sášou na ulici. Bylo již ticho. Jen tu a tam od malých verand a schůdků ozýval se hovor nebo dušený popěvek provázený brnkáním hawaiské ukelele. Byl teplý letní večer a mnoho lidí trávilo jej besedováním před svými obydlími. Čerstvě posekané trávníky voněly jetelem. Jakmile se octli před zahrádkou na chodníku chopila se Běta Sášova rámě a přimkla se k němu:

"Víš, proč jsem navrhla tu zmrzlinu?" řekla. "Chtěla jsem s tebou být několik chvil o samotě a něco ti říci. O něco tě požádati. Musíš mi ale slíbiti, že se mi nebudeš smát."

"Jdi, blázinku, jen povídej," odvětil Sáša, jemuž bylo neobyčejně blaže při dotyku měkké paže dívčiny. Leč sesmutněl, vzpomenuv si, jak viděl Bětu vsedající do automobilu s cizím mladým mužem.

"Přiznám se ti k něčemu, co jsem ani mamince neřekla," pravila dívka, zmirňujíc krok, aby jejich chůze k lékárně trvala co nejdéle. Tichým hlasem vyprávěla svému udivenému a na tajemství zvědavému průvodci: "Před časem pořádal zde jeden velký americký list kontest na děje pro fotohru. Na nejlepší hru vypsána byla cena deset tisíc dolarů, pak mnoho cen po tisíci a po pěti stech. Dala jsem se zlákat také. Spoléhal jsem na to, že jsem dostala literární cenu ve vyšší škole a myslela jsem jistě, že napíšu něco, co mi přinese když ne první cenu, tedy aspoň několik těch stovek. Tušila jsem při tom ovšem, že kde kdo v zemi, kdo umí jen trochu perem vládnout, přispěchá se svým pokusem. A protože jsem věděla, že by v případě neúspěchu byla maminka velice zklamána, abych ji ušetřila zármutku a pro případ výhry jí připravila náhlou radost, neřekla jsem jí ničeho a psala jsem svůj pokus potají, říkajíc, že mám práci pro obchod. Jak jsem učinila dobře! Nežli jsem svoji hru napsala, přečtla jsem kde kterou radu a pokyn, každý magazine, který se mi do ruky dostal. Návody podávané jmenovaným časopisem jsem přímo hltala. Teprve když jsem odevzdala svoji práci, dověděla jsem se, že je takových pokusů odevzdáno přes dvacet tisíc a mnohé z nich, že jsou od osob k tomu vyškolených a že i téměř každý uznaný spisovatel se o cenu pokusil. Tu jsem se hned vzdala naděje. Když měl být oznámen výsledek, brala jsem časopis, který přinesl jména vítězů do ruky téměř bez rozehvění. Byla bych bývala spíše překvapena, kdybych byla zahlédla svoje jméno mezi těmi šťastnými. Takového překvapení, jak se domyslíš, jsem zůstala ušetřena. Moje jméno tam nebylo a já jsem si gratulovala, že na celém světě nikomu a hlavně mamince jsem o tom nic neřekla. Ty jsi první člověk kterému se svěřuji. A to ještě po těžkém zápasu. Ale když jsi vyprávěl o panu Prevostovi, rozhodla jsem se, že ti svoje tajemství prozradím a požádám tě o pomoc. Ty víš, že takový magnát může přijmout a dát zfilmovat cokoli. Kolikrát se dostanou na plátno hry tak nesmyslné, že se tomu člověk diví. Moje jistě není tak slabá, naopak, myslím, že má dobré jádro a byla by zajímavá. Proč by ji nemohl přijmouti, když bys se přimluvil? Přece ti slíbil přátelskou pomoc, kdykoliv budeš žádat? Uděláš mi to k vůli? Zachovala jsem si kopii, zašlu mu ji s tvým doporučením."

"Ale to víš, že to s největší ochotou udělám, Bětuško," řekl Sáša. "A myslím, že si pan Prevost vzpomene na svůj slib a mému přání vyhoví."

Běta poposkočila radostí a stiskla paži svého průvodce.

Právě došli k lékárně. Byla to jedna z oněch amerických lékáren, jež jsou tak trochu bazarem, kde je možno koupiti nejenom léky a kosmetické přípravky, ale i kartáčky, hřebeny, psací papíry, tužky i pera, cukrovinky, doutníky a co pro "business" hlavního, v létě zmrzlinu. Většina lékáren v Americe má každou prázdnou prostoru krámu v létě vyplněnou stolky u kterých za podvečerů zasedá mládež i dospělí lidé k populární pochoutce, zmrzlině nebo sodě se zmrzlinou nebo k některé té mchanici mraženého a ovocných šťav a marmelád, jichž má každý prodavač zmrzliny celý rejstřík.

Sáša s Bětou zasedli k jedinému neobsazenému stolku a poručili si ice-cream s ananasovou šťávou, zvaný "Pine-apple sundae". Sáša odháněl se stolu dotěrné mouchy, přilákané sladkostí pochoutek. Běta, rozhlížejíc se po jasně osvětlené lékárně utkvěla zrakem na štíhlé dívce, jež stála u vchodu s mladým elegantem. Dívka, již nemohla do tváře viděti, oděna byla

v lehounký, téměř průsvitný šat s kratičkou sukni, jež nedosahovala níže nežli ke kolenům, jakoby schválně, aby vystavovala na odiv krásně formovanou nožku, jejíž oblé lýtko objímala těsně průhledná hedvábná punčoška barvy lidské pleti. Kdyby nebylo bývalo na punčoše nad kotníky vystupujícího vyšívání, bylo by se mohli míti za to, že dívka vystavuje svoji nožku až ke kolínku nekrytou. Živůtek dívky byl spíše pouze sítkou ponechávající růžové pleti paží, zad i podpaží dráždivě prokukovati. Jedno rameno dívky bylo úplně obnažené až k dosti hlubokému decolté, kdežto přes druhé přehozena byla jako chmýří lehounká kožešina bílé lišky.

Bylo to přímo vzdušné stvoření, jež Běta, zapomenuvši na všechno kolem, celovala svým dychtivým pohledem, přemýšlejíc jak ona asi by vypadala v podobném nádherném apartním šatu. Jak by se v takovém elegantním úboru vyjíkala po boku svého Arthura. Jak šťastné jsou některé dívky, že jim rodiče poskytují dosti, aby se mohly krásně šatiti! A jsou jiné, jež sice za mzdu pracují, ale jimž rodiče ponechávají celý výdělek, aby jej vynaložily "na sebe".

Běta hltala zrakem dívku u dveří. Takové šaty by si pořídila, kdyby byla její hra panem Prevostem přijata. Jistě bude přijata. A honorář, který dostane, umožní jí obléci se tak, aby mohla provázeti Arthura tam, kam ji zval, aniž by se musela cítiti chudobkou nebo dokonce bodláčkem mezi orchidejemi.

Běta se Sášovi nepřiznala, jak strašlivě byla zklamána svým neúspěchem, tenkrát, když prohlédla seznam vítězů z kontestu a nenašla tam svého jména, jak žalostivě zaplakala o samotě nad zničenými nadějemi... Nyní se jí tyto naděje otvíraly znovu, určitěji. Pomůže-li jí Sáša k uplatnění jednoho díla, bude jí cesta jednou pro vždy otevřena. Pouze první úspěch je těžký. Bude hned psáti hru druhou a další. Ví, že má talent. Má i dosti látky. Neschází jí na plodné fantasii. Bude míti svoje vlastní prostředky, stane se rovnocennou Arthurovi v každém ohledu...

V tom okamžiku dívka v nápadném šatu stojící se svým galánem u dveří lékárny poobrátila hlavu, tak že mohla Běta viděti i její tvář. Byla to tvář dítěte předčasně sestárlého, tvář na které líčidla tvořila pitvornou škrabošku. Obočí měla vypěstěné či spíše vyškubané, tak že zbývaly pouze tenounké proužky, klenoucí se nad unavenýma očima; řasy byly slepeny černým kosmetikem, tak aby tvořily jakousi stříšku nad vlastním okem; nos byl od prášku téměř bílý a rty karmínovým rougem tak silně natřené, že byly jako rána se začernalými okraji. Tváře dívky byly až na spánky natřeny líčidlem barvy špatně vypálené cihly.

Rty Běty přelétli úsměv. Hle, jaká larva! A jakého má obdivovatele! Co dělají šaty! Hoch, který stál s výstředně přístrojenou a clownovsky nalíčenou dívkou byl velmi hezký mladík, jak vše nasvědčovalo z dobré rodiny. Běta, porovnávajíc v duchu párek, pravila k sobě: Jakou královnou byla bych já v tak krásném šatu!

Sáša s Bětou zdrželi se v lékárně pouze chvíli, nežli vyprázdnilo místičky se zmrzlinou. Bylo v místnosti horko a spěchali raději ven, na vzduch. Procházeli se ulicí stichající k nočnímu spánku a Sáša musel zodpovídati sta dalších dotazů o tom co byl viděl v Californii. Za to svoje ochotné vyprávění mohl cítiti pod svým pažím hebkou dívčí ručku, slyšeti Bětin hlas a když došli někam pod elektrickou svítilnu i podívatí se do její milé tváře.

"Nyní však již musím domů," řekla pojednou Běta. "Viš, já ráno vstávám dosti časně. Děláám pro sebe a pro maminku sama snídaní a pak hajdy do práce."

Za nedlouho stanuli na schůdcích domku. "Nepůjdu už dovnitř," řekl Sáša. "Teta už jistě spí a vyrušila by se. Chceš-li, můžeš mi přinést onen rukopis sem ven, já zítra napíšu dopis panu Prevostovi, nežli se půjdu znovu poohlédnouti po práci a pošlu mu to."

"Oh ne, tak se to nebude dělat, milý Sášo," zvolala dušeným hlasem Běta. "Ty napíšeš dopis, dáš mi jej zítra a já si to pošlu panu Prevostovi sama. Já nechci, abys se mi smál, jak jsem naivní, kdybys to četl. Jen napiš panu Prevostovi, nebude-li to v jeho očích dobré, aby hodil rukopis do ohně. Bude-li to přijato, pak to uvidíš, až to bude na plátně. Tak, milý Sášo. Ale nesmíš se proto na mne hněvat. Zítra nás přijď zase navštívit a jsi-li hodný, přineseš dopis pro pana Prevosta s sebou."

"Já se ale budu hněvat," řekl Sáša v líčeném rozhorlení a dodal: "leďa jestli si mně usmíváš pěknou pusou."

Běta se k němu naklonila a nechala se políbit na rty, leč pouze kratičkým polibkem. Nežli si Sáša uvědomil, že by ji mohl chytiti kolem pasu a přidržeti, by mohl polibek prodloužiti, byla na posledním schůdku a volajíc: "Tedy zítra!" odemykala si dvře. Vklouzla do nich ale nezavřela. Dívala se ještě chvíli pootevřenými dveřmi za odcházejícím mladým mužem, až ji zmizel za houštinou v plotu sousední zahrady a pak si povzdychla: Jak ideální by to byl ženich — kdyby nebylo Arthura! Jistě ji má také rád a chtěl by ji za ženu. Ale je nesmělý. Kdežto Arthur! To je zcela jiný muž, kavalír každým coulem. A dvořit se umí, že by si podmanil každou královnu. Ale jeho volba padla na ni. A Sáša jí dopomůže k odstranění překážky, jež stála mezi nimi. Bylo jí Sášovi líto, když si pomyslela, jak bude zklamán. Ale on pozapomene a najde si jinou, sobě rovnou....

V. Žebříček.

Sáša odcházel domů s podivnými pocity. Co dojmů se dnes vystřídalo v jeho nitru! Uviděl zase svou Bětulinku. Tak jí říkával, když ji po zahrádce v náručí nosil. Viděl, že je hezčí ve svém panenském rozpuku nežli si ji představoval. Ale shledal, že jiný, šťastnější soupeř usadil se v jejím srdéčku na jeho místě. Když za poledne navštívil tetu, řekla mu tato, kde Běta pracuje. Šel tam navečer, aby ji u dveří továrny překvapil a domů doprovodil. Vyšla poslední ze všech děvčat. Z povzdálí viděl, jak se nějak divně rozhlížela. Proto nešel rovně k ní, ale rozhodnul se ji následovati. A stopoval jí až k místu, kde viděl že vstupuje s jakýmsi mladým fešákem do auta. Kdo to byl, o tom neměl ponětí, ale poznal snadno, že jest to pro něho nebezpečný a snad již i vítězný soupeř.... To tedy byla příčina té změny v chování Běty, o kterém mu tetu psala do Los Angelesu.

Večer shledal, že jest Běta toutéž roztomilou, dobrosrdečnou dívkou jakou bývala, ale že opatrně střeží své tajemství. Jak se dověděti, kdo jest jejím vyvoleným, zdali jest jí hoden a jak si počínati, je-li Běta v nebezpečí státi se obětí člověka nesvědomitého, nějakého lovce sličných tvářiček a křehkých srdéček? To vrtalo nyní na zpáteční cestě Sášovi hlavou. Bude zapotřebí býti Bětě na blízku a snažiti se vystopovati jejího nápadníka a zjistiti kdo to je. Sáša si vzpomněl, že viděl na dveřích továrny před kterými přecházel čekaje na Bětu, tabulku, že se tam přijmou mužové k obráběcím strojům. Byla to sice příliš snadná práce pro vyučeného mechanika a nepřilíš výnosná, ale umínil si, že se tam půjde ráno podívatí a o práci se přihlásiti. Bude míti příležitost nenápadně nabídnouti svůj průvod denně Bětě domů a překazit jí dostaveníčka s oním švihákem. Časem pak zjistí, kdo onen dobrodruh je....

Druhého dne stál Sáša v továrně Fergusonově u soustruhu na jakési

mosazné součástky strojů a činil se až jiskry od kola lítaly. V kapse kabátu v příhradě oblékárny měl dopis na pana Prevosta, hned časně z rána napsaný. Běta byla překvapena, když vyšla po práci z úřadovny a Sáša čekal na ni venku. Potlačila však výraz nevole a usmála se na bratrance vlídně. Když jí však Sáša oznámil, že si našel práci v téže továrně a bude ji moci denně doprovázeti domů, nedovedla se ubrániti a mráček nevrlosti přelétl její tvář. Sáša to dobře pozoroval, leč usmívil ji okamžitě oznámením, že má dopis pro pana Prevosta připravený a že je přesvědčen, že nezůstane list ten bez účinku. Dal Betě dopis a doprovodil ji téměř ku dveřím jejího domova, leč dále nešel, věda, že by se snažila nemocná teta jej pohostiti a tím se vyrušovala z klidu jí tak potřebného. Slíbil, že přijde v neděli a vezme je obě na projížd'ku za město do přírody.

Jakmile byla Běta večer s domácí prací hotova, usedla ve svém pokojku ke stolku a připravila k odeslání svůj rukopis. Pak napsala svému Arthurovi na smlouvenou adresu lístek.

Milovaný! —Nebude mi možno po několik dní nebo snad týdnů se s tebou sejítí. Leč myslím, že právě to, co nás dnes připravuje o krátké chvíle štěstí, přinese nám štěstí trvalé. Nediv se, kdybys mne viděl na ulici v průvodu mladého muže. Je to můj bratranec, jehož používám k dosažení jistého velkého plánu. Zdar jeho přinesl by největší radost našim srdcím. Prozatím tedy trochu trpělivosti. Až na-
dejde čas, vynahradíme si všechno. Tebe vřele milující Běta...

Sáša skutečně čekal na svoji sestřenku každého odpoledne ačkoliv jeho práce končila o hodinu dříve nežli hodiny v úřadovnách, kde se ráno začínalo mnohem později.

Běta při tom nejevila nejmenší známky nevole. Za to však při každém setkání počítala, za kolik dní by tu mohla být odpověď od pana Prevosta. Sáša nemeškal jí vysvětliti, že je možno, že bude museti dosti dlouho na odpověď čekati, neboť velcí direktori, když jsou zabráni ve scénování nějakého důležitého obrazu, uzavírají se často úplně pro všechn ostatní business. Nebo se stane, že je direktor na cestách a teprve když přijede zpět, věnuje pozornost došlým mu dopisům. A také nemůže býti očekáváno, že hned, jakmile jeho dopis dostane, sedne a bude čísti rukopis. Takové věci musí počkati, až se dostaví volná chvílka. Běta přijímala odevzdaně všechna tato vysvětlení a slibovala, že bude trpělivou jako anděl.

Tak uplynuly celé dva týdny a odpověď nepřicházela. Za to však se dočkal Sáša ohromného překvapení. Jednou dostavila se do dílny kde pracoval jakási zdravotní nebo bezpečnostní komise. Byla provázena mladým pánem, který jí podával vysvětlení a seznamoval hosty se zařízením závodu. A Sáša, podívav se do tváře mladého pána, poznal okamžitě fešáka, který bral k sobě Bětu do automobilu v onen den, kdy on ji následoval. Jakmile komise odešla do vedlejší místnosti, zeptal se Sáša, kdo byl mladý člověk ji doprovázející a dověděl se, že to byl mladý pan Ferguson, syn majitele továrny, který časem zastupuje svého otce v menších funkcích...

"A tak je to!" řekl si Sáša a jeho soustruh se na chvílku odmlčel...

Druhého dne podvečer, když chauffeur pana Fergusonu před garáží za residenci přehlížel motor stroje, zastavil se u něho nějaký mladý muž a pozoroval jeho práci. Když se chauffeur vztýčil, prohodil onen náhodný kybic: "Tyhle Cadillac, to jsou přece jenom stroje! Mimo Franklin nepředčí je žádný."

"Kam pak Franklin! Kde ten zůstává za takovýmhle Cadillakem!" prohodil chauffeur a dal se do smíchu.

“Nu, já jsem jezdil pro direktora Prevosta v Californii přes rok a ten jinou káru nechtěl nežli Franklinku.”

“Vy jste byl Prevostovým chauffeuem?” zvolal řidič Fergusonova automobilu a již si utíral ruku od oleje zamazanou, by ji neznámému podal.

Za dva dny na to seděl Sáša se chauffeuem Fergusonovy rodiny v restaurantu při večeři a pomalu, leč jistě vytahoval z něho vše, co si přál věděti. Za to musel ovšem novému kamarádu vyprávěti o Californii, o životě v Hollywoodu a Los Angelesu o příležitosti, jaká se skytá pro dobrého chauffeuera, o californských děvčatech a asfaltových cestách, o orgiích holywoodských a o koupání v mořském příboji ve Venicu. Sáša vyprávěl co věděl i co nevěděl, jen aby svého společníka upokojil, nadchnul a k oplátce sdílnosti přiměl. Nežli se zdvihnul od stolu, věděl Sáša, že je mladý pan Ferguson lehké zboží, kterému papínek, nedbaje ani jsou-li mezi čtyřma očima, říkává, že by raději svou továrnu vyhodil do povětří, nežli by mu ji samostatně svěřil. Při tom však snaží se starý neustále zacvičiti jej, aby v něm měl pomoc a zastání. Arthur však má v hlavě tolik holek a holčiček, že tam nezbývá místa pro obchodní záležitosti.

Sáša spěchal domů spokojen. Nyní se bude moci pustiti do boje. A bude-li zapotřebí i násilím zabrání, aby se nedostala Běta úplně do moci mladého pana Fergusonova. Prozatím mu postačovalo, že úplně překazil dostavenička Běty s jejím kavalírem. Běta stávala se ovšem poznenáhlu netrpělivou. S dlouhým čekáním na odpověď od pana Prevosta vzrůstala v ní beznaděj v dobrý účinek Sášovy přímluvy. Nicméně přemáhala se, aby nedala Sášovi na jevo svoji rozmrzelost nad jeho přílišnou ochotou ji denně provázeti. Chtěla si Sášovo přátelství udržovati, dokud byla jen jiskřička naděje ve zdárný výsledek, od kterého očekávala obrat ve svém celém životě, splnění nejdražších snů...

Jednoho dne, když se vrátil domů ze své obvyklé procházky s Bětou našel Sáša na svém stolek dopis od pana Prevosta. Byla to dosti tlustá obálka. To jistě posílá Bětin rukopis zpět! pomyslil si mladý muž otevíraje chvatně zásilku z Californie.

Byl tam skutečně rukopis psaný na stroji a při něm stručný dopis od pana Prevosta.

“Můj milý příteli,” psal californský direktor. “Posílám vám rukopis, za jehož přijetí jste se přimlouval, aniž byste jej byl, jak se zdá, četl. Je to dosti dobrá věc a zdá se, že Vámi protežovaná dívka má vlohy ke psaní. Má však také vlohy k použití svých přátel za žebříček k dosažení svých vysokých plánů. Chcete se státi takovým žebříčkem?”

Sáša se na chvíli zarazil nad tímto dopisem. Smysl jeho nebyl mu zcela jasný. Přečetl dopis několikrát a pak jej odložil a chopil se rukopisu. Slyšel, když jej jeho bytná volala k večeři, ale nešel. Když jej konečně její volání vyrušovalo ze čtení, křikl do chodby, že dnes jísti nebude. Že mu není dobře a že se bude kurýrovat hladem.

Pak nerušeně četl. Za dvacet minut byl hotov. Hodil rukopis na stůl a počal přecházeti od rohu do rohu své nevelké světnice.

“Ah tak, moje drahá Bětulinko! Tedy žebříček k získání svého fešného kavalíra, k dobytí jeho ruky i kasy jsi si ze mně chtěla udělat,” mluvil sám k sobě. “Nu, tušila-li jsi, že tě mám rád — a to jsi tušit musila — nebylo to od tebe právě šlechetné. Ovšem zamilovaným srdcím nutno ledacos odpustiti. Není snad úskoku, jehož by se zamilovaní neodvážili. Nu, pak mi ale také nebudeš směti míti za zlé, použiju-li i já nějakého úskoku, abych ti posvítil na cestu, po které slepě běžíš a zadržel tě na pokraji ošklivé jámy, která se šklebí před tvými kroky.”

Pak si Sáša sedl do houpací židle a četl Bětin rukopis znovu, pozorněji.

VI. Bětiny sny.

Hrdinka Bětiny hry se jmenovala Laura a byla jako Běta mladá, hezká, plavovlasá, chudá, s hlavou plnou skvělých plánů. Zdálo se, že vypočtením Laury vypracovala Běta dopodrobna svůj vlastní portrét fyzický i duševní.

Zlatovlasá Laura stala se předmětem pozornosti a pak i dvoření syna svého zaměstnavatele. — Hle, hle, jak se děj zajímavě zauzluje hned od počátku, řekl si Sáša. . . Nápadník jmenoval se Wilbur McBaer a měl všechny cnosti vzorného mladého muže a krásný automobil k tomu. Leč štěstí těchto dvou pro sebe určených srdcí nebylo nerušeno. Jako obyčejně v takových případech měli rodiče se svým synem určité plány — ožení jej s dívkou z vysoké společnosti, jemu postavením rovnou. V případě, že by si synátor postavil hlavu a chtěl jím do domu přivést, jak se to někdy stává, nějakou nevěstu jejich rodiny a společenské výše nehodnou, byl proň přichystán vyhozov z rodiny zdůrazněný vyděděním. To bylo mladému pánu, když byl jednou viděn, jak ve svém automobilu provázel dívku zaměstnanou v továrně jeho otce, dáno rodiči velmi jasně na srozuměnou. Aby se učinil od rodičů neodvislým a mohl pojeti svoji Popelku před celým světem za ženu, pracoval mladý muž na důležitém vynálezu. Ale nedařilo se mu to. A nežli vynálezu na kloub přišel, stalo se něco, na co nebyl ani on ani jeho rodiče připraveni.

Společnosti města vzešla nová hvězda v mladičké dívce, která se vlastními příčiněmi dostala i do kruhů přístupných jen zvláštním opřízněním Štěstěny. Jeden světový časopis uspořádal kontest na děj na filmovou hru, která měla být vypravěna nákladem mnoho desetitisíců dolarů. Laura se kontestu účastnila. Vždyť první cena obnášela deset tisíc dolarů a to byl pouze první stupínek k štěstí, který se vítězi, vlastně v tomto případě vítězce pod nohu vsunul. Vítězka, kterou jak se samo sebou rozumí se stala Bětina hrdinka Laura, jejíž hra chytla soudce přímo u srdce, byla hned zahrnuta nabídkami kontraktů od největších filmových a vaudevilních podnikatelů, byla interviewována novináři, zvána do společnosti, stala se proslavenou. K tomu přistoupila ještě ta okolnost, že měla vrozený takt, jejíž doplnila dobrou společenskou školou, dovedla se nádherně šatiti, tak že krakovala i mezi vybranými krasavicemi. A tu ovšem se před jejím zjevem otevřely zlaté brány světa zvaného "society". A hned ovšem také dostalo se jí nabídek k sňatku od mladých a krásných mužů i od zralejších pánů s nepočítanými miliony. Ale Laura odmítala všechny a vznášela se uprostřed zářivého světa toilet a šperků, vzácných parfumů a vybraných frází jako nepřístupná bohyně, k níž oči všech mužů upíraly se v obdivu a se vzdechy nesplnitelných tužeb a oči všech žen se závistí, ale s přáním moci se honositi jejím přátelstvím.

V té době oznámil syn továrníka Wilbur svým rodičům, že neupustí od své chudobné dívky a že si ji vezme za ženu. Následovalo, co bylo předvídáno. Prosby se strany matky, výhrůžky se strany otce, úšklebky se strany sester a konečně nepřilíš zdvořilé a laskavé otevření dveří vedoucích na zdravý vzduch úplné "neodvislosti". Syn se vzdorně vztýčenou hlavou šel na ten vzduch.

Několik dní na to byli McBaerovi s dcerami na večerní slavnosti v rodině kteréhos milionáře. Tam byli představeni mladičké krasavici, jež jako meteor byla před krátkou dobou vzlétla na oblohu, ale nezapadla jako meteor, naopak utkvěla v zenitu jako zářivá hvězda první velikosti. Pan McBaer, továrník a milionář byl šťasten, když mohl oslňující krasavici

stisknouti špičky prstů a dámy jeho rodiny, obložené drahokamy a perlami jako dort mandlemi, prahly po tom, aby mohly mít proslulou divu aspoň chvilku mezi sebou a sluniti se v záři, kterou kolem sebe šířila.

Leč slavná spisovatelka byla obletována mladými kavalíry i připlešatělými pány, kteří měli v náprsenkách diamanty jako třešňové pecky a mluvili o millionech dolarů jako o haluškách.

Když byla slavnost na svém vrcholu a pánové předstihovali se v závodech o úsměv krasavice, prohlásila tato pojednou, že toho večera oznámí, koho zvolila za svého manžela. Zpráva o tom roznesla se po celém domě elektrickou jiskrou a každý se třásl dychtivostí a nedočkavostí. A každý z těch kdo se jí kořili a kdo dovedli k sobě někdy přivábiti její úsměv, byl přesvědčen, že on jest oním šťastným zvolencem a v duchu již se viděl na trůnu slávy a štěstí s nejobdivovanější kráskou a nejduchaplnější ženou světa po svém boku.

Pojednou, když byla netrpělivost všech napjata až k přetrhnutí, vešel do sálu chauffeur obdivované dámy a přistoupiv k ní, oznamoval, že jest auto připraveno k návratu. Nastalo všeobecné zklamání. Hvězda večera a královna společnosti si tedy udělala ze všech přítomných žert a když jejich zvědavost podráždila na nejvyšší stupeň, chtěla odejti. Leč nikoliv! Krásná dívka pojednou chopila uniformovaného chauffeura za ruku a zvednuvši ji do výše, zvolala jasným hlasem: "Toto jest můj vyvolený, se kterým jsem byla včera oddána."

Nastalo všeobecné zklamání hraničící na zděšení. Pánové se pohrdlivě ušklíbalí, měřili vetřelce od hlavy k patě, dámy se odvracely, šeptajíce si slovo "skandál".

V tom však prodrala se zástupem jedna z účastnic slavnosti, starší, šperky ověšená dáma a s pronikavým ale radostným výkřikem "Wilbure." padla chauffeurovi kolem krku. A za ní dvě mladé dámy již mačkaly mladého muže ve svém náručí a za těmito starý pan továrník McBaer tisknul mu ruku volaje: "Můj synu, můj synu, jaké to štěstí."

Krasavice oznámila na to překvapeným přítomným, že přijala do svých služeb jako řidiče automobilu mladého muže, syna z bohaté rodiny, který se jí kořil když byla prostou chudou dívkou a byl ochoten k vůli ní vzdát se pohodlného života a bohatství. Dneškem odměnila jej za jeho věrnou lásku. Rodiče, kteří mu bránili vzít si ji, gratulují mu k jeho štěstí, což jí přináší plné zadostiučinění a jest ochotna odpustiti všem lidem na světě. V příštím okamžiku ležela v náručí své paní tchýně a byla líbána svými švakrovými a pak přijímala jako královna gratulace všech přítomných, kteří nazvali večer ten nejbáječným, jaký kdy zažili.

"Má, ale ta holka fantasii, že by z ní mohla aeroplány stavěti", řekl si Sáša, když po druhém, pozornějším přečtení hodil rukopis znovu na stůl. Aní si nevzpomenuv na večeri, vyšel z domu a procházel se, nevěda kudy. "Proto ona tedy nechtěla dopustiti, abych rukopis její sám poslal panu Prevostovi. Měla strach, že bych si jej napřed přečetl a poznal, jak v něm zobrazila celé svoje nitro, vylíčila svoje větrné zámky, svoje pavučinové sny. Když hru psala, jistě soudila, že ta její ženiální naivnost chytne rozhodčí kontestu u srdce, že se nechají unéstí tou pohádkou, že jí dají první cenu a že ona pak ve skutečnosti provede to, co ve své hře vybásnila, že si dojde pro Arthurka, kterého jí rodiče nechtí dáti. Udělá si z něho svého chauffeura a pak svého muže a v triumfu vtrhne do světa nyní pro ni uzavřeného..."

A když se ti to nepovedlo na první rozběh, když soudce kontestu viděl pouze naivní a nikoliv ženiální stránku tvé práce, měl jsem já býti

tvým pomocníkem, tvým žebříčkem, jak to pan Prevost nazval. Já jsem ti měl dopomoci k tomu, abys se mohla ověsiti parádou a jíti se ukazovati ve společnosti ve které pohybuje se tvůj Arthurek. Počítáš, že po úspěchu první práce měla bys bránu otevřenu a že bys se stala tak slavnou dámou, že by se rodiče Arthurovi považovali za šťastné, když bys si jejich synáčka vzala... Nu, počkej, tohle ti trochu popleteme. Sláva panu Prevostovi, že mi zaslal tvůj výplod, nežli ti cokoliv odpověděl. Ty jsi si chtěla zahrát se mnou, zatím já si zahraju s tebou. Otevru ti oči, abys se dovedla dívatí na Arthurka střízlivě a poznalas, co je v něm, i kdybys se zuby nehty bránila, jako se brání každá zamilovaná dívka všemu, co by jí mohlo ukázat předmět její lásky v jiném světle, nežli v jakém jej viděti chce...

Když se den na to setkal Sáša s Bětou, byl ve svém obvyklém humoru a dívka neměla tušení, že vidí do jejího nitra jako do elektrické lampičky. Sešli a rozešli se jako nejlepší přátelé. Běta, ačkoliv zžírána touhou dověděti se jaký osud postihl její práci a netrpělivostí moci se opětně setkatí s Arthurem, s nímž dostaveníčka musela si prozatím odepírat, zdržovala se, aby nedala na sobě znáti, že čekání na Prevostovo rozhodnutí začíná jí býti nesnesitelným.

Pak ale jednoho dne, as dva týdny po tom kdy Sáša obdržel dopis od pana Prevosta, oznámila Běta Sášovi, že odpověď již přišla.

"Nu tak, přijal tvoji práci?" zeptal se Sáša s líčenou dychtivostí, jako by na odpovědi závisel jeho život.

"Přijal a nepřijal", prohodila Běta, ale v tonu jejích slov skrývala se přece jakási radost. "Pochválil mi práci, uznal, že mám vlohy k spisovatelství, ale navrhuje nějaké změny. Prý k vůli zvýšení efektnosti. To víš, že on těm věcem rozumí nejlépe."

"Nu a provedeš ty změny?"

"Ovšem že! Copak si nechám ujít takovou příležitost?"

Sáša byl patrně připraven na jinou odpověď. Ale potlačil svoje překvapení a řekl: "V tom případě mohu ti již gratulovati k triumfu a pozdraviti tě jako příští autorku fotoher..."

Běta byla po celé cestě k domovu ve veselé náladě a když se rozcházeli, řekla svému průvodčímu, že nikdy nezapomene, že jemu má děkovati za svůj úspěch. Počítala tedy již s úspěchem najisto!

Když se Sáša odloučil od dívky a zašel za roh, vrtěl hodnou chvíli hlavou. Nemohl si vysvětliti tu spokojenost a ten klid Běty. Neskřížil pan Prevost jeho plány? Nenapsal Bětě něco jiného nežli co on, Sáša mu navrhnul?

VII. Pan Prevost "opravuje".

Běta zatím doma nemohla se dočkati, až bude míti všechnu domácí práci hotovou, bude moci vyvésti maminku na zahrádku, tam jí usaditi se "Svorností" v ruce a jíti do pokoje dočíst si, co jí pan Prevost píše. Dala si jeho odpověď adresovati do závodu, kde pracovala a dostala jí dnes ráno. Byl to dopis a několik na stroji popsaných listů papíru. Rychle si přečetla dopis. Byla upokojena hned jeho prvními řádky.

"Drahá slečno!" psal všemohoucí pán:

"Věnoval jsem zvláštní pozornost rukopisu Vámi zaslánému, poněvadž byl doprovázen doporučením pana Sáša Litvana, kteréhož mladého muže si velice vážím. Ale musím přiznati, že Vaše práce by zasluhovala pozornosti i bez všelikého doporučení. Máte nepopíratelné vlohy a na začátečnici vytvořila jste pozoruhodný děj. Vaše práce slibuje mnohé další úspěchy. Jediné co jí chybí, jest náležitě zauzlení, nějaké překvapení,

něco neočekávaného a vzrušujícího při vyvrcholení a rozuzlení děje. Tak jak jste jí napsala, jest hra uskutečněným snem prostého, naivního děvčete. Každý může hned od počátku předpovědět, jak se asi hra vyvine a jak skončí, nedostaví-li se nějaký románový obrat. Ten obrat se ve vaší hře neobjevuje. Chtěl bych hru poněkud pozměnit a dát jí takový žádoucí obrat, zauzlení, nabíjí ji napínavostí a vzrušujícími okamžiky a ukončíti překvapujícím rozuzlením.

Vypracoval jsem sám, jakmile jsem měl trochu pokdy, jiné zauzlení a zakončení hry. Ovšem nepovažuji se za oprávněna měnit Vaši práci bez Vašeho svolení. Proto Vám zasilám přiloženě náčrt, jak si hru v přepracování představuji. Budete-li srozuměna, oznamte mi to a odevzdám hru našemu technickému odboru, tak že asi v půl roce mohla by býti na plátně.

Se srdečným pozdravem na Vás a pana Lítvana Váš Prevost.

Běta přitiskla dopis k srdci. To znamenalo výhru, úspěch, triumf. Direktor Prevost sám si dal práci pozměnit hru, aby byla co nejnapínavější a měla jistý úspěch. Jaké to štěstí!

Na přečtení návrhu pana Prevosta neměla ovšem mezi dnem času. To si nechávala až na tuto chvíli. Vyňala z ruční taštičky dopis i několik tenkých průsvitných listů papíru popsanych strojovými písmenkami a dychtivě vnořila se v četbu. Leč sotva přečtla jednu stránku, změnil se výraz její tváře. Na jejím hladkém čilku objevily se ostré vrásky, tvář se zakabonila, rty sevřely. Nežli se dostala k poslednímu listku, chvěly se jí ruce jako v prudké horečce a oči její metaly blesky hněvu.

Ille, jakou "opravu" a jaké "zlepšení" jí předkládal pan Prevost:

"Vaše hrdinka hry, kterou jste nazvala Laurou, má dle mého návrhu vedle svého bohatého nápadníka Wilbura ještě jednoho obdivovatele. Jest to skromný, chudý hoch, který jí zbožňuje ale nemá dosti smělosti, aby jí vyznal svou lásku. Nazveme hoča toho třeba Janem. Laura uchází se o cenu v kontestu na nejlepší hru pro kino a hlavní zásluhu o její úspěch má Jan. Svěřila se mu se svým plánem, on jí její práci na typewriteru přepisoval a upravil a doplnil několika obraty, které soudce strhly k obdivu. Laura jest za to Janovi vděčna, ale nenapadá jí, že by si tento zaslouhoval jiné odměny nežli pouhé poděkování.

Jakmile však dostala cenu, přemýšlí, jak by co nejrychleji vnikla do společnosti ve které se pohybuje Wilbur a odklidila všechny překážky, které stojí mezi ní a jím.

Jan pozná brzy, jakými plány se Laura zanáší. Ztrácije naději, že jí bude moci získati pro sebe, dá si aspoň práci, aby vypátral, je-li Wilbur hoden lásky takové dívky jakou jest Laura a není-li takovým, by před ním Lauru zachránil. Bez velkých obtíží zjistí, že Wilbur je světákem vážných citů neschopným, že má celou řadu milostných dobrodružství za sebou a že není doby, aby neudržel pletky s několika děvčaty současně..."

Zde se Běta ve čtení úplně zarazila. Zrak její se zakalil, nemohla čísti dále. Nadra se jí prudce dmula v divé bouři citů. Hlava jí šla kolem. Rozuměla tomu návrhu zápletky. Pochopila vše hned od prvních rádek. Leč ne, ne, to není tak! To je pouze výplod bezpříkladné zlomyslnosti Sášovy a nic jiného. Nějakým způsobem — snad z jejího rukopisu, který mu asi pan Prevost poslal k přečtení — dověděl se Sáša nebo si vypočítal, že jest ona, Běta, milována Arthurem a opětuje jeho lásku. A nyní, prostřednictvím toho pěkného pana Prevosta pokouší se nasadit červa nedůvěry neb dokonce nenávisť k Arthurovi do jejího srdce. Jak průhledný, hloupý je ten jeho plán. A jak ničemné je takové jednání!... Ale čery již v jejím

nitru je. Běta jej cítí, jeho hlodání působí jí trýzeň. Nemůže se ubránit. Červ hlodá, hlodá, hlodá: Což jestli přece má Sáša, volající, pokřikující na ni z Prevostova "návrhu" trochu pravdy? Je na tom něco nemožného? Nejsou mnozí mladí mužové takoví? Děsný nepokoj lomcuje nitrem dívky. Běta téměř proti své vůli čte dále. Její oko padá na tyto řádky:

"Jan ví dobře, že dívka skutečně zamilovaná je neschopna střízlivého uvažování, že předem odmítá vše co by mohlo vrhnouti nějaký stín na předmět její lásky."

Tato slova vrývají se jí přímo do srdce, víří jí hlavou jako větrná smršť. Není tomu skutečně tak? ptá se sama sebe. Není ona právě takovou? Nezastává se Arthura v duchu předem, aniž by se pokusila přesvědčiti se, není-li na zlomyslnosti Sášově, na obžalobě vtělené v řádky pana Prevosta něco pravdy? Přemáhajíc se, čte dále:

"Jan ví, že je pouze jedna mocná věc, která dovede dívce slepě zamilované otevřítí oči. A dle toho se zařídí."

V Bětě nyní roste zvědavost, jak si bude onen v Jana vtělený Sáša počínati, aby jí, Lauře-Bětě, otevřel oči. Se zoubky do rtů zařatými, levou rukou snažící se tlumiti bouřlivý tlukost srdce, čte dále:

"Jan ví, že cokoliv on sám by podniknul, vzbuzovalo by v Lauře podezření a překáželo by jeho záměru. Použije proto služeb Lauřiny přítelkyně, Emmy, které vysvětlí, v jakém nebezpečí Laura je a získá jí pro svůj plán. Ten je velmi jednoduchý. Je snadno vystopovati záletného Wilbura, do kterého zátíší vozi jistou ze svých lásek a zjistiti čas jeho výletů."

A tak dochází k této scéně, kterou líčí pan Prevost ve svém "návrhu" tak věrně, že jí má ubohá Běta před zraky, nejinak než jako kdyby seděla ve fotoherním divadle a viděla jí odehrávati se na plátně: V odlehlé části od města vzdáleného parku mezi skalami tvořícími útulné výklenky prostoupené svěží zelením křovin, prochází se Emma s Laurou. Pojednou se Emma zastaví a ukáže k jednomu skalnímu výklenku. Tamhle se muchlaří nějakí milenci, praví. Nežli jí může Laura zadržeti, jako kamzík vyhoupane se na skalku, rozhrne křoví a všetečně nakukuje, co se v zátíší, malé jeskyňce podobném děje. Marně jí Laura posuňky volá zpět. Pojednou se Emma nakloní k Lauře a ukazuje do zátíší.

A Laura — Běta vidí v Lauře samu sebe — jakoby neviditelnou moci přitahována, učiní krok v před a nahlédne do zátíší. Kdyby blesk vedle ní s modré oblohy sjel, nebyla by více překvapena a kdyby všechny osoby jí drahé na místě pobíl, nemohla by býti bolestněji zasažena. V zátíší, jeskyňce podobném, spatří — Wilbura — Běta vidí tam místo Wilbura svého Arthura — a v jeho náruči dívku jí neznámou, nápadně oblečenou a silně nalíčenou....

Dále již Běta nečtla. Nechtěla a nebyla by mohla. Věděla ostatně zcela dobře předem, jaký bude konec Prevostova "návrhu". Vypočítala si, že Laura, ze své důvěřivosti vyléčená najde útěchu v ochotné a na tento okamžik čekající náruči Janově... To je, co Sáša chce, to je, na co ten zlomyslník počítá. Oh, kdyby jej tu měla zde, po ruce, pověděla by mu něco do duše, řekla by mu, co si o jeho jednání myslí a co by za to zasluhoval....

Té noci spala Běta velmi málo. Zmítala se na svém lůžku, přemýšlejíc, co by měla dělati. Kolem půlnoci vstala, rozsvítila si a vyhledala poslední lístek, který jí byl Arthur poslal v odpověď na její oznámení, že následkem Sášova příjezdu nebudou se moci dlouho viděti. Arthur jí psal: Má drahá dušičko, můj sladký mede! Jak smutná zpráva pro mne, že tě ne-

budu tak dlouho moci viděti a tvoje sladké rty libati. Budu trpělivým, jak mne žádáš, ale až udeří hodina našeho shledání, sním tě láskou. Miluji tě, jako žádný muž nikdy dívku nemiloval a mým nejněvroucnějším přáním jest, míti tě celou, celičkou, sám pro sebe, na vždy. Kdy budou splněny touhy mého stonavého srdce, dušičko má?

Tvůj zlý a velice mlsný kocourek.

Běta se pamatovala na pocity, které ji plnily, když tento lístek vonící vzácným parfmem dostala. Byla tenkrát přesvědčena, že je to nejkrásnější zamilované psaníčko kdy roztouženým jinochem napsané. Nyní, když je čtla, ptajíc se v duchu, je-li každé slůvko pravdivým, zdálo se jí, že jest ton lístku trochu umělý, ne přímo ze srdce prýstící. A pak teprve teď si všimla, že není na lístku podpisu. Rychle vytáhla ze skrýše tři jiné lístky, které byla dostala od Arthura dříve. Na žádném z nich nebylo podpisu jeho. Podepisoval se pouze jako "kocourek", "zamilovaný nezbeda", "budoucí mužiček" a "malý, čekající medvěd" — ale nikdy svým jménem.

Překvapení v lesním zátíší.

Běta shasla světlo a usedla na postel. Téměř do ranních hodin tak seděla se zrakem do tmy upřeným, přemýšlejíc, chvějíc se nepokojem a zároveň touhou, moci Sášovi tento darebný a nade všechno drzý kousek oplatiti.

Cosí hlouběji v srdci jí však pravilo, že má před sebou daleko důležitější úkol, nežli splatiti Sášovi jeho krutý žert. Že se tu jedná o celé její blaho, o její život. Ne nemohla by žíti v srdci s červem, kterého jí tam zlomyslný Sáša nasadil... Musí míti jistotu...

Vstala ráno se zarudlýma očima v pobledlé tváři. "Bojí mne trochu hlava", vymluvila se matce, která si toho při snídání povšimla. Jakmile přišla do úřadovny, poslala Arthurovi po kancelářském hochu lístek s vyzváním k schůzce na obvyklém místě. Jiný lístek poslala do strojovny Sášovi. Ozámila mu, že půjde cosí s přítelkyní koupiti, by tedy na ní dnes nečekal.

Jakmile si Sáša lístek přečetl, věděl, že jeho nástraha se neminula přece jen účinkem. Něco se děje, nebo spíše se bude dít. Věděl hned, že místo s ním se toho podvečera setká Běta s Arthurem a že pod vlivem uštědrné lekce pokusí se vyzvědět, co s ní zamýšlí. I v klidném Sášovi se chvělo nitro nepokojem, nedočkavostí.

Za poledne vyhledal Sáša jednoho spoludělníka, který denně dojížděl do práce ve své vlastní fordce. Požádal jej, by mu svoji lízinku na dnešní večer proti přiměřené náhradě zapůjčil, po případě by jej provázal na jisté výzvedné výpravě, kterou chtěl podniknouti...

VIII. Arthurova odpověď.

Toho podvečera přisedala Běta Soukupova do automobilu mladého pana Fergusona na obvyklém místě se zcela jinými pocity nežli k předešlým projížďkám. Nohy se pod ní třásly, když se ubírala k místu schůzky. Když zahlédla krásný automobil na místě, zdálo se jí, jakoby se měla obrátiti a utéci před něčím strašným. Leč Arthur, oblečený jako téměř vždy v jízděcký kroj s bičíkem za lesklou holení, již ji zahlédl a z daleka jí kynul. Přemohla svoji slabost a šla dále. Arthur vítal ji již z dálky nejzáfivějším úsměvem. Stiskl jí něžně ruku a pomohl jí do automobilu. Ani si nepovšimnul, že rúměnec jejích tváří není tak přirozený jakým býval. Za to mu dívka s očima trochu zapadlýma od nevyspání a rozechvění a pohledem jaksi plachým připadala svůdnější nežli kdy jindy. Sotva usedli, políbil ji ruku a dal se nejkratší cestou z tovární čtvrti k velkému parku. Běta snažila se býti vlídnou a úsměvnou, ale nitro její se zdvihalo těžce potlačovanou bouří. Když dojeli na odlehle místo v parku, kde dlouhé, jako zelené vlasy rusalek k hladině vodní spadající větve bříz a vrb zdály se vyzývati k sladkým důvěrnostem, kde již několikrát Arthur tisknul Bětu k své hruďi a líbal její rty, chystal se mladý muž k obvyklým hodům. Sotva však pustil kolo zastaveného stroje, položila se Bětina ruka na jeho předpaží a její hlas, znějící jaksi stíněně, cize, pravil mu: "Nežli se od vás ještě jednou dám políbíti, Arthure, chci od vás rozhodně vyjádření, co se mnou zamýšlíte. Přemýšlela jsem mnoho o našem poměru a mám strach, že jsem pouze hříčkou v rukou mladého, bohatého a lehkomyšlného pána, jako tolik jiných důvěřivých děvčat..."

"Aj, aj, kdopak nasadil mojí krasotince do roztomilé hlavičky brouky nedůvěry?" zvolal rychle Arthur, chápaje se obou ruček dívčích.

"Na tom naprosto nesejde, Arthure," odvětila dívka. "Ale tolik důkazů charakteru od vás očekávám, že mi řeknete přímo, co se mnou zamýšlíte. A jsem-li pouze předmětem vašeho rozmaru, uznáte, že bude lépe, když přerušíme naše schůzky ihned. Těžko se odhodlávám k těmto slo..."

Dále nemohla mluvíti. Hlas se jí zlomil a jen s tíží zadržovala slzy hrozící vyhrknouti z očí.

V tom však již se vsunula pravice mladého muže za její pas. Dívka cítila se přitahována k jeho boku a nežli se mohla vzchopiti k odporu, zdvihla silná ruka její hlavu a žíznivé rty přitiskly se na její ústa.

"Mohla bys pochybovati o mé lásce a mých úmyslech?" šeptal mladý muž, když se konečně jeho rty odloučily od jejích. "Jak mám svoje upřímné úmysly dokázati? Co chceš, abych učinil?"

Jeho slova zněla téměř prosebně ale jeho úsměv podobal se pohledu ostříže kroužícího nad bezbranným kuřátkem. Běta připadala si býti takovým bezbranným, bezmocným tvorem pod pohledem nepřemožitelného vítěze a bylo jí při tom nevýslovně teskně a přece jaksi blaže.

"Nevím," zašeptala konečně, "ale něco se musí státi by byla ukončena moje nejistota. Takhle nemohu déle žiti... Vy jste mi říkal, že pracujete na nějakém vynálezu a zatím..."

Běta řekla to jenom proto, aby slyšela z jeho úst ujištění: "Nu ano, pracuji, a třeba pokračovala věc pomalu, provedu svoji a pak budeš má—"

Byla ohromena, když Arthur místo toho, jako člověk při lži přistižený, řekl tiše:

"Byla to ode mne nevinná lest s tím vynálezem. Musel jsem něco říci, abych si tě udržel. Jenom moje láska svedla mne k nevinné lži..."

Vida, jak na dívku jeho přiznání působí, dodal ihned:

"Nyní však uznávám, že to nemůže takhle dále zůstat. Chci odložit všechny ohledy. Abys měla jistotu. Vezmu si tě za ženušku. Nemohu tak dosud učiniti veřejně, ale nikdo nám nemůže zabrániti, abychom se nevzali tajně. Pak budeš trpělivější ve vyčkávání dne, kdy budeme moci vystoupiti před světem jako muž a žena."

Běta se skrčila po boku Arthurovu. Zdálo se jí, že se propadá do země. Takovéhohle rozhodnutí se nenadála ani si ho nepřála. Ale konečně bude to snad jediné východisko z nejistoty. Aspoň bude mít Arthura upoutaného. Ostatně ukazuje to jeho poctivé úmysly, vyvrací to její pochyby, odvane to její nejistotu. Pak ať si přijde Sáša s nějakým novým úskokem!

Za prohlášení učiniti z ní svoji ženušku, třebaš prozatím tajně, dostal Arthur dovolení zlíbat její rty, ručky, ouška i krček do sytosti.

Nežli se rozešli, bylo umluveno, že zítra si najde Běta výmluvu, aby mohla ztráviti celý večer venku a že přímo s místa obvyklého dostaveníčka pojedou do jednoho ze vzdálenějších předměstí k smírcímu soudci, který je oddá.

Když za čtvrt hodiny po svém rozloučení s Arthurem vcházela Běta do zahrádky svého domova, myslela na Sášu a pana Prevosta.

"Počkejte, ferinové! Já vám tu vaši "opravu" mé hry vrátím s jinou zápletkou, nežli jakou vy jste mi k ní připletli!"...

V tu chvíli vystupoval Sáša z fordky svého přítele před svým domovem a mluvil k sobě: "Rok svého ušlechtilého života bych za to dal, kdybych věděl, co si ti dva po celou půl hodiny v tom automobilu pod vrbami v parkovním zákoutí povídali. Nebo kdybych se aspoň mohl přesvědčit, jde-li nyní Běta domů s uplakanýma očima nebo s vítězným úsměvem. Zdali se našemu mladému pánu podařilo zkolébatí husičku nějakými sliby nebo zdali ona konečně prohlédla, že Arthur je Wilburem z naší povídky se všemi jeho nectnostmi. Jak se bude tvářiti Běta zítra, až se zase sejdem? Jestli se ovšem vůbec sejdem. Což půjde-li zítra zase s Arthurem? Rozhodně ji nesmím pustiti s očí"... Sáša Litvan zadržel přítele, chystajícího se k odjezdu domů a zamluvil si jeho lízinku ještě na následující den na podobnou výzkumnou cestu bude-li zapotřebí. Majitel fordky, zatáčeje za roh, mumlal k sobě. "Tohle je také nějaká výzkumná cesta! Následovati jiný automobil do parku, pak zůstatí na jednom fleku půl hodiny v křoví a pak zase jetí domů. Ty jsi mi podivný Sherlock Holmes. Nu, ale když mi za můj čas a gasolin zase zaplatíš, proč bych nejel?"

IX. Zápletka, již nikdo nepředvídal.

"Mamince jsem řekla, že jsem pozvána k přítelkyni na "párty", na oslavu jejíh narozenin a že mne její bratr přiveze po deváté hodině domů ve svém automobilu," prozrazovala Běta, přisedajíc k Arthurovi do jeho

elegantního runaboutu. A uvelebiví se na plyšovém sedátku, jako kotě v koutě pohovky, dodávala důvěrně: "Máme tedy dnes času dost. Jen když mne před desátou dovezeš domů. Tentokrát ti dovolím dovézt mne až před náš dům."

"A povezu si tě již jako svoji, svoji, svoji drahou ženušku," odvětil Arthur, jehož pohled zálibně měřil postavu dívky. Běta se k dnešnímu slavnému dni vyšňořila jak mohla a vypadala skutečně roztomile. Arthur, jako často, i když jel v automobilu, měl na sobě svůj elegantní jízddecký oblek. Ani bičík za jednou z lesklých holení mu nechyběl. — Věděl, že se v obleku tom Bětě nejlépe líbí a proto si jej vzal i dnes, k té slavné příležitosti.

Stroj rozřuměl se po ulici a zahrnul za nedlouho na boulevard. Jakmile minul první roh, rozejela se týmž směrem krytá fordka, která do té doby stála ve vzdálenosti asi tří čtverců pozadu. Krásný automobil mladého pana Fergusona šuměl po ulicích města a ve slušné vzdálenosti za ním, ne tak hladkým chodem ale stejně rychle uháněla plechová lízinka, jedna z přemnohých, jež se po ulicích města do cesty pořádným automobilům pletou, skromná, všední, obyčejná a proto nepovšimnutá.

Po čtvrt hodině vyjel pan Ferguson se svojí společnicí z města a v dalších deseti minutách měli za sebou i předměstí k velkoměstu přiléhající a octli se na cestě spořeji domky lemované. Jeli ještě dosti značný kus cesty po této silnici, potkávající stále méně jiných automobilů. Zde již nebyl stroj Arthurův následován fordkou. Nechal ji kdesi daleko za sebou. Konečně zastavil Arthur před osamělým domem stojícím v pozadí za dvorem, jenž mohl kdysi býti pěknou zahradou, ale byl jaksi spustlý.

"V tomhleto hezoučkém domku dojdeme splnění svých snů," řekl Arthur. "Myslím, že smířící soudce, kterého jsem objednal, bude již na nás čekat. A pak pěkně spolu poprvé jako mužiček a ženuška povečeříme. Všechno je připraveno, vše jsem objednal předem."

Běta neviděla nic hezkého na osamělém domu, jenž vypadal jako starý menší zájezdní hostinec, zapomenutý nyní v době automobilů, které přivedly k rozkvětu velké a luxusně zařízené "roadhousy". Ve dvoře u branky stál nějaký automobil. Nikde však nebylo viděti človíčka. Nikde také nebylo nápisu.

Arthur, podáváje Bětě galantně ruku a pomáhaje jí z auta, postřehl její nepokoj. "Vybral jsem toto místo, protože je tak tiché, osamělé, a poněvadž je jaksi památným," vysvětloval. "Zde se dal tajně oddati jeden můj dobrý přítel se svojí láskou a dnes jsou nejšťastnějšími lidmi na světě. Však je poznáš."

"Pozval jsi je sem, aby nám byli za svědky?" zeptala se dychtivě Běta.

"Byl bych tak učinil, kdyby nebyli právě na cestách. Za svědky nám poslouží hostinský a hostinská, kteří jsou té funkci zvyklí. Odehrávají se zde totiž častěji tajné svatby."

Na zápraží uvítání byli podivnou ženštinou, jejíž vrásčitá tvář byla nalíčena jako líc vysloužilé kurtisány. Uvítala je divně přesládlým, až téměř nakyslým úsměvem a uvedla je do hlavní místnosti. Běta se rozhlédla kolem udiveně, vidouc, že je velká světnice, v níž stálo pouze několik stolů a židlí, prázdná.

Arthur se však hned zeptal: "Kde je můj přítel, jeho ctihodnost?"

"Doposud tu nebyl," odvětila ženština zvolna.

"Musím mu zatelefonovat," prohlásil Arthur a odešel do rohu místnosti za jakousi přehradu, odkud slyšela Běta po malé chvilce jeho hlas: "Ano, ano, vždyť jsem mu řekl, aby tu byl přesně! Nu to je něco jiného, ale je to hrozně mrzuté. Tak mu řekněte, že tu na něho čekáme, aby přijel co nejrychleji bude moci."

Za okamžik vracel se Arthur k Bětě, usednuvši k stolu při vchodu. "To je tak s těmi úředníky," oznamoval. "Nějaký nákladní automobil vjel do výkladní skříně hodinářského obchodu a soudce byl volán, aby zatčeného řidiče, který je z jiného města, hned pokutoval. Ale bude prý tu za půl hodiny. To nám dá čas, bychom zatím pěkně povečeřeli." A hned obrátil se k hostinské s otázkou: "Máte večeři přichystanou?"

"Ano, ano, pane. Vše přichystáno, kdykoliv bude libo."

Bětě se to vše nelíbilo. Navrhla Arthurovi, aby se raději ještě té půl hodiny projížděli a pak teprve po ceremonii se navečeřeli. Neměla na jídlo ani pomyslení, ačkoliv byla od snídaně sotva co požila. A pak jí bylo v tomto liduprázdném domě jaksi úzko. Venku bylo ještě světlo, ale zde bylo již rozsvíceno. Běta si povšimla, že jsou záclony staženy. Obrátila se bezděky ke dveřím.

Ale Arthur zvolal: "Dušinko moje, měj aspoň se mnou smilování. Od rána jsem se staral, aby bylo vše zařízeno, neměl jsem času na jídlo a teď zmírám hlad. Nechceš si přece brátí polomrtvého nebo mrtvého. Pojd', ztrávíme tu půlhodinku u dobré večeře."

Běta věděla, že nyní není okamžik ke stavění si hlavy, ale přece řekla: "Vždyť není ještě ani prostřeno! Musíme tedy stejně čekat!"

"Oh, prostřeno je pro nás jinde, nahoře, v lepší jídelně, nežli je tato, že ano, misis."

"Yes, sir, všechno je připraveno," odvětila žena ode dveří vedlejší místnosti.

Běta se ještě okamžik rozmýšlela. Připadalo jí to v tom okamžiku, jako by byla podobnou scénu někdy prožívala, nebo aspoň byla svědkem něčeho takového. Ano, bylo to na obrázku ve fotoherním divadle, ve hře, ve které zrádný svůdník vlákal nevinnou dívku do pokojíka zájezdního hostince a tam se pokusil její důvěry nejhrušším způsobem zneužít. Na okamžik jí blesklo myslí, zda snad Arthur není také takovým dobrodruhem, kladoucím jí úklady. Ale hned zapudila myšlenku tu. Ostatně ona není z dívek, se kterými by mohla býti tak ošemetná hra sehrána. Bude na stráž. Půjde, ale s otevřenýma očima a připravena na vše, třeba by Arthurovi důvěřovala.

Vystoupili po dřevěných schodech do prvního pochodí, kde v rohu nevelké prostory, přímo nad schody, bylo prostřeno u malého stolku pro dvě osoby. Světlo vpadalo sem dveřmi pootevřenými na jakousi pavláčku. Kouty byly již sešeřelé. Z místnosti, která byla spíše předsíní nežli pokojem, vedly asi trojí dvěře, z nichž jedny byly otevřeny, jak Běta zahlédla, nežli usedla zády k nim, do nějaké ložnice s velkou nízkou postelí a vycpávanými křesly. Světnice ta byla osvětlena malou elektrickou lampičkou, záclony byly staženy.

Na stole, ke kterému hostinská ukázala, byla velká mísa nářezu a jiná se salátem, talíře, sklenice a přibory. Arthur vzal od Běty její vrchní kabát a klobouk a pověsil je na věšák za stolem.

"Kdepak je ten váš muž?" zeptal se pak ženštiny.

"Odskočil do městečka k holiči, ale bude tu každým okamžikem," odvětila hostinská.

"Já jsem totiž něco u něho objednal," řekl Arthur jaksi tajemně.

"Oh, já o tom vím. Nařídil mi, než odešel, jak vás mám obsloužit," zvolala hostinská, usmívajíc se významně a ihned odkvapila. Arthur naklonil se k své společnici a pravil:

"Tohle je snad jediné místo, kde je možno ještě dostat láhev dobrého burgundského vína. A my přece musíme dnešní den oslaviti jak náleží, ne?"

Běta zašeptala, že vína nepije a napínala sluch, doufajíc, že dole vrznou dvěře a ozve se něčí krok. Bylo jí nevolno v tomto tak pustém domě, plném tmavých koutů a čišícím nevládností. Byla by vítala příchod hostinského nebo kohokoliv jiného mimo tu podivnou ženu, jejíž pohled jí připomínal pohled sýčka.

Leč nikdo nepřicházel. Za to byla tu za okamžik hostinská, nesouc v ubrousku zaobalenou štíhlou láhev. Běta položila svoji dlaň na svou sklenici s novým prohlášením, že vína nepije. Leč Arthur ji poučil, že by bylo nehezké v tak slavných chvílích aspoň si nepřituknouti na zdraví a odstrčiv jemně její ručku, chystal se nalíti do její sklenice perlivého moku. V tom však si všiml, že sklenice není valně čistá a zavolal na paní hostinskou, kráčející již se schodů, aby přinesla jinou, čistou sklenici. Hostinská byla za chvíli zpět a Arthur, přijav sklenici přímo z jejích rukou za zády Běty, naplnil ji vínem a postavil před svou společnici. Pak zdvihl svoji sklenici a přituknul si s Bětou, zatím co hostinská s tím svým divným, jaksi nakyslým úsměvem kráčela po schodech dolů. Běta omočila svoje rty, ale všechno nucení Arthurovo jí nedovedlo přiměti, aby se napila. Dal se tedy Arthur do jídla, pobízejce ji, aby se též pustila do nájezu a salátu. Vzal její talíř a obsloužil ji. Leč Bětě zdálo se v rozehvění, jež ji plnilo, že by se jí každé sousto přičilo v ústech. Pobízela Arthura, jen aby jedl, má-li takový hlad, ona že nemá chuti. S Arthurovým hladem však to také nebylo tak zlé. Požil sotva několik soust. Bylo vidět, že je též rozehvěn. Pohled jeho těkal nepokojně od tváře dívčiny k schodům a zpět.

Dole vrzly dvěře. Běta si oddychla. Byla jista, že nyní přijde soudec, nebo aspoň hostinský. Ale následovalo pouze zahrčení motoru ve dvorku a pak vzdalující se a mizící supání stroje. Pak bylo hlubší ticho, nežli před tím. Zdálo se, jakoby hostinská, obslouživši svoje hosty, vsedla do automobilu a odjela. Arthur chvíli poslouchal a pak obrátiv se k Bětě, nutil ji znovu, aby se napila vína.

"Je tu nějak chladno. Napij se trochu, to ti rozproudí krev a udělá ti to dobře," přemlouval dívku.

Bětě mihnul se hlavou znovu výjev, který se tak často opakuje na plátně fotoherních divadel. Svůdník nutí svoji vyhlédnutou oběť k doušku vína, do kterého byl za jejími zády přimíchal omamné drogy. Připadalo jí to vždy tak hloupé, naivní, románové, když se dívka jen trochu napije a hned upadne do bezvědomí, by se stala bezmocnou hříčkou v rukou vilníkůvých. A teď prožívala něco podobného sama. Nevěřila, že by Arthur byl schopen takové špatnosti, ale přece odstrčila sklenici od sebe s nepotlačovaným výrazem odporu.

Arthur, sledující každé její hnutí, se hlasitě, úsečně a pohrdlivě zasmál. Pak přitáhl svoji židli blíže k její.

"Jsme zde nyní úplně sami," mluvil, upíraje na dívku horečný pohled a suna svou ruku za její pas. "Paní hostinská asi jela pro svého muže a my jsme zde sami, již jako mužiček a ženuška u jednoho stolu. Jak jsem se těšil na tyto chvíle. Jak po tobě toužím! Jak tě budu celovat,

v náruči nosit a líbat a líbat!" Při tom se pokusil přitáhnouti ji k sobě. Běta se vymkla jeho objetí a povstavši zprudka, pravila s rozhodností, které se sama téměř ulekla: "Řekla jsem vám, že se od vás nenechám políbiti, dokud nebudu mít důkazu upřímnosti vašeho jednání. A tohle všechno mi důkazu takového nepodává. Spíše naopak. Připadá mi to, jako by to byla nějaká léčka na mne! Kde je soudce? Kde jsou jaci svědkové?!"

Nyní povstal i Arthur a s líčenou pokorou pravil: "Nuže ano, nejsi daleko od pravdy. Nastrojil jsem tohle všechno, přiznávám se. Ano, nastrojil, ale jen proto, že jsem chtěl s tebou býti úplně o samotě, abych ti ukázal, jak tě mám rád, jak tě dovedu milovat. Pojď do mého náruči, pojď a zapomenem na všechno ostatní na světě...." Při těchto slovech, poohlédnuv se po dveřích otevřených do vedlejší škvěrnice, vztáhl po dívce znovu své ruce.

"Zapomenem na všechno na světě?" zašeptala Běta. "I na to, že jsi mi slíbil učiniti ze mne svoji ženu?"

"Já tě chci a prahnu po tobě," odpovídal Arthur. "Ale musíš býti trochu rozumnou a podvolit se okolnostem, které nemůžeme změnit. Hleď, sedni si sem na chvilku a vyslechni mne klidně a dáš mi za pravdu." A vida, že dívka, na jejíchž rtech se v posledních okamžicích uhostil výraz hořkosti a odporu, jeho vyzvání k usednutí uposlechnouti nechce, pokračoval: "Bud' povolnou a učiním tě nejšťastnější dívkou na světě. Zahrnu tě láskou a dary. Vypravím ti krásný byt, kde budeš moci žíti se svojí matkou v blahobytu bez práce a starostí. Budeš jako malá kněžna a já budu princem, který tě bude choditi navštěvovati, s tebou se pomilovati. Jak by některé jiné děvče se chopilo takové příležitosti. Já však nedbám o žádnou, nežli o tebe, jedině o tebe. Bud' rozumná a celý svět bude tvůj."

Běta se rozšiřovaly oči úžasem víc a více za každým Arthurovým slovem. Nitrem jejím vanul ledový vítr strašného zklamání, úzasu, měla pocit pádu do bezedné hlubiny.

"Tedy vy jste mne sem nepřivedl, abyste se se mnou dal tajně oddat," zašeptala. "Vy jste mne sem vlákal, abyste se mne zmocnil. A když vaše plány selhaly, dovolujete si učiniti mi návrh, abych se stala vaší milenkou nebo něčím horším?!"

"Bud' rozumnou, miláčku, a odpusť mi to. Ty přece víš, že skutečná láska jest schopna každého úskoku, jen aby se dostala k cíli."

"Nenazývejte to láskou, pane Fergusone. Cit, jenž je schopen úskoku a není schopen oběti, není láskou. Vy jste sem tedy nepozval žádného soudce! Vy jste lhal, říkáte, že ze mne učiníte svoji ženu...."

"Tak jest, holubičko, přiznávám se. My však můžeme býti svoji bez soudce a bez kněze, bez hloupých cěremonií."

Běta hluboce vzdychla a pak s podivným klidem pravila:

"Pak vám oznamuji prostě, že jste se zmýlil v osobě a žádám vás, abyste mne ihned dovezl domů." S těmi slovy obrátila se k věšáku na kterém vedle Arthurovy čapky visel její klobouk a pláštík.

Arthur zastoupil jí cestu a chopil ji za paži. "A já tobě oznamuji, že jsme zde úplně samotní a že odtud nevyjdeš, nežli jako moje — ženuška, nebo jak to chceš nazvati. Šla jsi sem se mnou dobrovolně a nyní budeš mojí, ať již dobrovolně, nebo ne. Mně již neuklouzneš. A brzy poznáš, jak jsi byla hloupá, že jsi se zdráhala, a jak já si zasluhuji trochu tvé lásky." S těmi slovy chopil dívku kolem pasu a směje se divoce jejím odporu, vyzdvihl ji do výše jako hračku.

Bětě se v tom okamžiku zdálo, že na ni jdou mráčky. Ale věděla, že se jim musí ubránit, nemá-li býti ztracena. Podivno, jak malicherné myšlenky mohou člověku přijíti v nejzoufalejších chvílích. Ten proklatý Sáša, napadlo Bětu v tomto okamžiku. Tohle všechno spískal on. Neměl se plést do jejich záležitostí a nemuselo dojít k tomuhle. Byla by časem sama poznala úmysly Arthurovy. Proklatý Sáša! Když už tuto fotoherní zápletku zavinil, bylo by teď jeho povinností býti tady, jako hrdina z fotohry, vyraziti okno, skočiti na svůdníka a vyrvatí ji jeho rukám, zachrániti ji. Ale po Sášovi ovšem ani památky....

Takové myšlenky prolétly jí hlavou jako blesk. Ale její ruce při tom nelenily. Bránila se pažím Arthurovým, seč síly stačily. Nekřičela při tom, jen sípala. Cítila však, jak jí náruč mladého silného muže drtí, jak jí ubývá dechu i síly a jak se s ní Arthur přes všechn její odpor blíží k otevřeným dveřím vedlejšího setmělého pokoje.

Vyrazila z hrdla dušený, výkřik a mezi dveřmi oběma nohama a jednou rukou, již měla poněkud volnou, opřela se o veřeje. To jí umožnilo vyprostiti se z náručí náhlým nárazem překvapeného útočníka. Jakmile jeho objetí povolilo, vymkla se mu napjetím všech sil a nežli se nadál, byla za stolem, jako kočka přichystaná skočiti ke schodům, jakmile se jí naskytne příležitost. Leč Arthur, ten její zbožňovaný Arthur, ten elegant a dvorný kavalír, stál před ní, proměněný ve zvíře, odporné, hnušné zvíře se zakrvaveným zrakem a jako dravčí spáry zakřivenými prsty. Blížil se k ní znovu, mumlaje: "A kdybys se celou noc bránila, odtud se nedostaneš a budeš mou, mou, tak jak tě chci mítí. Jsi hloupá, že si přiděláváš nesnázi."

Jeho k odpornému výrazu stažená tvář nakláněla se k ní hroživě přes stůl. Běta poznávala, že se chystá odhodit stůl, který stál mezi nimi, i se vším co na něm bylo, a vrhnouti se na ni, aby jí tentokráte již nepustil ze svého objetí, nežli jako zneuctěnou, jeho vášni propadlou věc, která pak i nadále byla by hříčkou v jeho rukou. Znovu projela jí hlavou myšlenka na Sášu a vyděšený pohled její zabloudil na okamžik ke schodům a pak ke dveřím vedoucím na pavlač. Leč jaká to bláhovost! V celém domě bylo strašidelné ticho. Jen její srdce bušilo, že je mohla zřetelně slyšeti, jako rány pěstí na dvře komory. A do těch dutých ran ozývalo se sípání bestie, jež stála před ní, připravena ke skoku.

"Naposled ti povídám," mumlal nyní vášnivec naklánějící se k ní přes stůl: "naposled ti povídám, přestaň dělat hlouposti a pojď jako rozumná holka. Je to vše marné, mám tě, kde jsem tě chtěl mít a...."

Nedomluvil. Běta, nevidoucí odnikud pomoci, odhodlaná k nejzoufalejšímu odporu, chopila se stolu těžkou láhev z broušeného skla a do polovice vodou naplněnou a mrštila jí vši silou proti hlavě útočnickově. Nádobu letěla pouze dvě stopy a třeskla o hlavu Arthurovu. Mladý muž skácel se na podlahu jako podřatý strom. S ním současně letěla k zemi těžká láhev. Běta sobě z hluboka oddychla. Chytla svůj klobouk, vrazila si jej na hlavu a chtěla skočiti ke schodům a po těchto dolů, na vzduch, pryč z tohoto místa, na kterém prožila, jak se jí zdálo, celý věk nejhroznějších chvil svého života. Leč tělo Arthurovo leželo bezvládně v její cestě, přímo nad schody. Neměla již síly, by je překročila. Hruza naplnila její údy olovem. Zdálo se jí, že se skácí na Arthura a vypustí poslední dech. V hlavě jí hučelo, že neslyšela ani venku před domem supání automobilu, jež se přibližovalo a pak pojednou ustálo.

(Pokračování a dokončení na str. 362 a následujících.)

Něčí vina.

Pro kalendář Amerikán napsala M. Ir. Folková-Bělohlavá.

M. Irma
Folková-Bělohlavá,
autorka.

V pěkně zařízeném parloru svého domu seděla paní Stanfieldová, se svojí neteří Eleonorou. Dívce této, již zkráceně nazývali Norou, bylo osmnácte roků. Ale Nora se svým zvládnutým, plavým vlasem, veikýma, modrýma očima a dětsky svěží tváří vyhlížela jako šestnáctiletá. Její teta dala jí vychování jako by byla bohatou dědičkou, ačkoliv Nora, jež neměla žádného jmění — vše co po otci jí zbylo; stačilo právě jen ná její pochybené vzdělání — byla by potřebovala naučiti se věcem pro život chudého děvčete důležitějším. Když vychodila Nora osmitřídni školu obecnou, poslala jí teta, která jí byla po smrti jejích rodičů poručnicí, do dívčího ústavu, kam několik známých předních ro-

din z okolí posílalo své dcery. Naučila se tam Nora trochu malovat, trochu vyšívát, poněkud na piano hrát a dosti slušně zpívat. Cvičila se ještě v mnoha jiných předmětech, ale nenaučila se žádnému z nich dosti důkladně, aby si jím v pádu potřeby mohla vydělávati živobytí. Nora vrátila se z ústavu právě přel několika dny a byla šťastna, že tam již nemusila zpět. Život v ústavu protivil se jí čím dále tím více. Ředitelkou ústavu byla dáma velmi přísná, jež držela chovanky téměř v klášterní odloučenosti od světa a v tvrdé kázní. Noře bylo nyní jako ptáčeti když puštěno je z klece. Teta, jež byla již před lety ovdověla, byla sice též vážná a v chování odměřená, ale nebylo u ní určitého rozvrhu hodin, jako v ústavu. Nechala neteř zpívat, hrát na piano nebo procházeti se v zahradě dle její vlastní chuti. Hned den po jejím příchodu koupila jí na krásné leděmodré hedvábné šaty a dala jí je ušiti dle rozkošného střihu, který si byla Nora sama vybrala. Slíbila jí, že co nejdříve uvede jí do společnosti a bude choditi s ní do zábav. Mladá dívka měla teď ovšem plnou hlavu růžových snů do budoucnosti. Dnes při snídání řekla jí teta, že chce si s ní o něčem důležitém pohovořiti a proto Nora místo aby procházela se v zahradě, kam vábilo jí překrásné jarní jitro, seděla teď naproti tetě a čekala dychtivě o jakou vážnou věc se bude jednat.

Paní Stanfieldová vytřela si důkladně brýle malým hedvábným šátečkem, nasadila si je pozorně na nos a pak, odkašlavši si, počala vážně hovořiti:

“Nejsi již malé dítě, Noro. Jest ti již osmnácte roků a myslím, že jest čas, abych s tebou vážně pohovořila. Jsem tvojí poručnicí a jest mojí povi-

ností, abych ti složila účty ze spravování jmění jež ti zbylo po otci, tak jako jsem to musila již učiniti na probátním úřadě."

Mladá dívka pohodila odmítavě kadeřavou hlavou.

"Není zapotřebí, tetinko, abys mi skládala nějakých účtů. Vím, že jsi se o mne vždy pečlivě starala a jsem ti za to vděčná."

Paní Stanfieldová se sebevědomě usmála.

"Jsem ráda, že moji snahu uznáváš," pronesla spokojeným hlasem. "Jsi dítětem mé jediné sestry a já hleděla jsem se vždy o tebe starati jako o svou vlastní dceru. Jest ale přece zapotřebí, abys věděla, jak jsem na tebe peníze vydávala, tak aby nebylo nikdy mezi námi nějakého nedorozumění."

"Ale, tetinko!" odpírala Nora.

"Jen proti tomu nic nenamítej," stála na svém teta, berouc do ruky s malého stolku závitky papíru. "Já mám ráda ve všem pořádek. Zde máš zapsáno mnoho-li ti po rodičích zbylo a dále jsou tu všechny účty, číslované dle pořádku, jak jsem co na tebe kupovala a vydávala. Tuhle máš! Přehlédni si to!"

S těmi slovy podávala dívce papíry.

Nora váhavě vstala a šla si pro papíry. Když opět usedla hleděla lhostejně na závitky ve své ruce ale neprohlížela je.

"Můžeš si vše prohlédnouti kdykoliv," mluvila dále paní Stanfieldová. "Poznáš z toho, že za poslední peníze, které z tvého jmění zbyly, koupila jsem ti teď ty bleďě modré hedvábné šaty. Nemáš tedy nyní již nic; ale jsi hezká, vzdělaná, dobře vychovaná dívka a musíš hleděti, abys svých předností dobře zužitkovala. Ani já ani tvoje matka neměly jsme nějakého jmění vlastního, když jsme se vdávaly. Byly jsme vychovány v přepychu, ale když náš otec následkem nezdařených špekulací přišel o všechno, nebyly jsme v závidění hodném postavení. Seznámila jsem se ale potom s panem Stanfieldem a provdala jsem se za něho. Byl zámožným člověkem a o moji budoucnost bylo tudíž postaráno. Nežila jsem ovšem ani potom v těch poměrech na jaké jsem byla zvyklou z domova, z dob dokud otec byl ještě bohatý. Nemohla jsem každoročně jezdit na výlety buď do Evropy, Floridy neb Kalifornie, jako jsem činila dříve. Ale byla jsem uchráněna před nedostatkem a chudobou. Mladší moje sestra, tvoje matka, byla pak u mne a i ona byla by mohla dojíti stejného zaopatření jako já, kdyby si nebyla učinila známost s panem Stocklessem. Ten byl jen bankovním úředníkem a ona provdáním se za něho udělala chybu."

"Což nebyl můj otec hodným člověkem?" ozvala se Nora, lehce chvějícím se hlasem.

Mladistvá její tvář se zachmuřila a velké její modré oči, které hleděly vždy na svět tak dětsky usměvavě, zvážněly.

Pamatovala se na své rodiče jen velmi málo. Bylo jí něco málo přes šest roků, když je oba najednou ztratila. Jeli kamsi automobilem, který se s nimi kdesi na zatáčce převrhl. Otec zabít byl na místě a matka zemřela druhý den. Na matku pamatovala se ještě méně nežli na otce. Věděla jen, že byla matinka chatrného zdraví a její podoba zůstala jí v mysli jen jako ve snách, jak sedávala na verandě velkého domu, kde jí otec usadil do lenošky, obalil pečlivě šály a nařídil černé služce, aby přinesla paní osvěžující nápoj, šel skotačiti s ní, Norou na trávník. Matka jej někdy mírně kárala, že nedbá při hře ani na své ani na Nořiny šaty, ale on se tomu jen smál. Podoba toho velkého, veselého tatínka zůstala v mysli její jasnou. Hrál si s ní na schovávanou nebo na chytanou a jakou radost měla ona vždy, když se jí podařilo tatínka chytiti. Tu on jí pak bral

Matinka sedávala na verandě, zatím co otec s ní hrál si na trávníku.

do náručí a se smíchem převrhl se s ní na trávník. Tak ráda jej měla a byla přesvědčena, že není nikdo na světě hodnější, nežli její tatínek. Myšlenka ta utkvěla jí trvale v mysli a není divu, že byla teď raněna na nejcitlivějším místě tetinou nešetrnou poznámkou.

“Ovšem, že byl tvůj otec hodný,” ozvala se paní Stanfieldová. “Neřekla jsem nic proti němu,” ohražovala se. “Ano, pan Stockless byl hodný člověk, nemohu proti němu říci nic jiného, než to, že byl lehkovážný. Kdyby nebyl býval takový, nebyl by si vzal za ženu dívku, o níž mohl vědět, že vyrostla v jiných poměrech než-li do jakých on ji mohl uvést. On neměl ničeho mimo své místo v bance a když tvá matka i přes mé domluvy si jej vzala, očekával snad, že bude jemu domácnost vésti a i kuchařiti. Jen na moje naléhání vzala si tvoje matka služku a to teprve, když ochuravěla. Tvému otci se ovšem nemohu ani mnoho diviti, vždyť otec jeho byl, myslím, zahradníkem a matka jeho, bezpochyby sama okopávala zeleninu.”

Poslední tuto větu pronesla paní Stanfieldová ostrým, posměšným přízvukem. Noře se při tom zajískřilo v očích. V dívčím ústavu pěstována byla v ní vděčnost a láska k její poručnici a tetě a ona, ačkoliv poslední léta jí odvykla, cítila k ní upřímnou náklonnost. Teď ale vytryskl v její duši vzdor a nelibý pocit vůči té, která odvážila se urážeti drahou památku jejího otce a jeho rodičů. Byl to pro ni pocit nový, ale určitý. Pohnula sebou netrpělivě. Teta pátravě na ní pohlédla.

“Možná, že je ti to nepříjemné, co ti povídám,” poznamenala. “Musím ti ale říci vše, tak abys tomu dobře rozuměla. Víím, že ani tvé matce nebylo to příjemné, když jsem jí pak po jejím sňatku předkládala, jak nerozumnou byla, když nedbala na mé domluvy a zrazování dokud byl čas. Ona snad by byla bývala tak pošetilou, že by se byla chtěla od kuchařky učiti připravovati pokrmy, aby ušetřila na vydání služebným; ale já jsem tomu nepřipustila. Nedovolila jsem, aby má jediná sestra tak se snížila,

aby dělala svému muži služku. Bylo to pro ni dost krušné, že musila vždy se ohlížeti na své příjmy, když si chtěla jen dosti malé pohodlí dopřáti. A všeho toho nemusilo být, kdyby byla bývala opatrněji jednala dříve, nežli svoji ruku zadala. Pan Stockless vydělal ztěžka na udržení domácnosti a jen tak tak, že mu zbylo na placení malého pojištění na život. Ještě dobře, že měl aspoň tu myšlenku, že se dal vůbec pojistiti, ač by byl měl vzítí pojištění na obnos vyšší. Čtyry tisíce dolarů, na něž byl pojištěn nebylo ovšem mnoho, ale kdyby nebylo bývalo ani toho, byla bys po jeho smrti zůstala docela bez centu. Nevím, jak by to bylo pak s námi oběma dopadlo, neboť já bych nebyla chtěla přece opustiti dítě své jediné sestry a zase příjmy mé, ač pro mne stačí, byly by ztěžka stačily pro dvě. A což kdyby se bylo stalo, aby tehdy, při tom neštěstí před lety, byl přišel o život pouze tvůj otec a matka tvá byla zůstala na živu? Ona nebyla od tvého narození plně zdráva a potřebovala mimo klid a pohodlí často lékařskou pomoc a tu ty čtyry tisíce by se byly brzy rozprchly. Jaké by to potom s námi bylo bývalo? Ani nesmím na to pomyslíti."

Paní Stanfieldová z hluboka vzdychla.

"Z toho všeho vidíš, jak důležité jest, aby dívka, dříve než se provdá, přemýšlela a uvažovala, neb život není sen, nýbrž skutečnost," hovořila dále. "Ty jsi nyní děvče již dospělé a až tě uvedu do společnosti, přijdeš mnohokrát do okolností, které budou rozhodovati o celé tvé budoucnosti. Můžeš se baviti s každým vzdělaným mladíkem, ale nezadávej srdce a ruku jinému muži, nežli tomu, jenž má dostatečné jmění, aby se mohl o tebe pro všechny případy postarati. To ti kladu důtklivě na srdce, zapamatuj si to. Mnoho jsem už o tom, zvláště v poslední době přemýšlela neb tvá budoucnost mi není lhostejnou."

Paní Stanfieldová se odmlčela a pohlédla na svoji neteř, jako by očekávala od ní nějakou poznámku; když ale viděla, že dívka se sklopenýma očima mlčky naslouchá, pokračovala dále:

"Přezkoumala jsem celou tu zdejší lepší společnost, ale nenašla jsem tu žádnou dobrou partii pro tebe. Jest zde vůbec málo mužské mládeže a proto jsem se rozhodla, jen k vůli tobě, přestěhovati se příští podzim do některého velkého města. Pojedeme asi do Nového Yorku. Mám tam několik známých a ty tam přijdeš do styku s mnohými bohatými mladými muži. Musím se ovšem k vůli tomu všelijak uskrovniti abych mohla potom přiměřeně k svému společenskému okolí vystupovati. Mluvila jsem nedávno s lékařem ohledně svého kataru v hlavě a on mi radil, abych jela do horkých lázní v Arkansasu. Ale já myslím, že tam nepojedu. Vyžadovalo by to mnoho peněz a těch já nyní nebudu míti nazbyt."

Zde se paní Stanfieldová opět zamlčela a pohlížela upřeně na svoji neteř, očekávajíc nyní zcela určitě nějaký výlev díky ne-li obdivu nad svojí šlechetností. Když ale Nora stále mlčela, ozvala se teta poněkud ostřeji: "Nu, a co ty tomu všemu říkáš?"

Mladá dívka se vytrhla z myšlenek.

"Jsi velmi laskava, tetinko," pronesla dle svého zvyku, "ale já nevím," — zde se zajíkla, neboť nevěděla opravdu, co by měla říci, jelikož řeč tetinu k posledu ani dobře neposlouchala. Přemýšlela teď zrovna o něčem zcela jiném, než byla tetina šlechetnost a vyhlídky na slibovaný pobyt ve velkém městě.

"Dobře, dobře," řekla teta chláholivě, "já vím, co chceš říci. Budu se léčiti doma a doufám, že se mi také uleví. Ted' musím především starati se o tebe a za to jen žádám, abys se řídila dle mých rad. Ted' můžeš

už jít, pohovoříme si o tom ještě častokráte. Nyní jsem tou řečí již jaksi unavena.”

. Dívka povstala.

“Vezmi si ty účty a prohlédni si je,” připomenula jí teta.

Nora mechanicky vzala papíry a odcházela do svého pokoje. Leč přinešené účty ani tam neprohlížela. Hodila papíry do koše a přistoupivši k otevřenému oknu, hleděla do zahrady. Do duše vkrádalo se jí něco, co dosud tam nepocítila. Až dosud žila tak dětsky bezstarostně, neboť o veškeré její potřeby starala se teta. Teď jí pojednou bylo, jakoby stálo nad ní něco hrozivého a říkalo jí: “Jsi bez centu a jsi tetě na obtíž.” — Přemýšlela též, je-li to hanbou být chudým a proč teta se tak opovrživě usmívala, když mluvila o tom, že babička její, matka jejího otce snad sama okopávala zeleninu. Snad také otec její, ten drahý její tatíček, když byl malý a pobíhal kolem své matky, snad také on trávu plel i zeleninu okopával. Podívala se na své bílé, jemné ručky. Jest-li pak také ona by dovedla teď, když je chudá, zeli okopávat? Svěsila hlavu a hleděla k zemi zamyšleně. Byla ale ještě příliš dítětem a proto takové vážné myšlenky se u ní nezdržely. Slyšela venku ptáky pít a zanechavši přemýšlení, vyběhla do zahrady, kde brzy pod kvetoucím bezem zapomněla na své starosti.

• • •

Paní Stanfieldová doopravdy pomýšlela na opuštění svého pohodlného bungallowu na břehu řeky Wabash a přesídlení k vůli neteři do Nového Yorku. Ohlížela se, komu by dům pronajala a své auto prodala a měla již v úmyslu dáti v brzkou výpověď domovníkovi i chaufferovi, když stalo se něco, co plány její změnilo. K nedaleko bydlicí rodině továrníka Kendalla, která zde dlela přes léto, zavítal jednoho dne syn velkoobchodníka z města St. Joseph ve státě Missouri, Richard Benett. Zastavil se v místě na své cestě do východních měst k vůli obchodnímu dojednání, které poštou jaksi vázlo. Kendalloví měli jen dvě děti. Mladší dcera, jež byla družkou Nory Stocklessové, přijela zároveň s touto teprve nedávno z ústavu. Starší dcera blížila se povážlivě již k třicítce. Starostliví rodičové viděli v tom skoro řízení osudu, když přišel k nim v panu Benettovi poměrně mladý ještě muž, jenž svými lety hodil se tak dobře k jejich starší dceři. Bylo mu třicet šest let ale díky svému pečlivě pěstěnému zevnějšku vyhlížel značně mladší. Byl elegantní, uhlazený, zábavný společník a Kendallové brzy pojalí úmysl déle jej v rodině zadržeti. Připravili na jeho počest zábavný večírek a sezvali k této příležitosti několik známých rodin z okolí. A tak přišly k domáci té zábavě i paní Stanfieldová s Norou.

Pan Richard Benett bavil se nejprve výhradně se slečnami Kendallovými, ale starší z nich poznala brzo, že se srdce přelétavého hosta nezmocní a proto odešla na verandu kde se připojila ke skupině mladých i starších pánů. Pan Benett nepouštěl se společnosti Nory a její přítelkyně, hrdé a krásné mladší slečny Kendallové. Slečna Kendallová nebyla právě nadšena chováním hosta, který hovořil s nimi oběma, ale dával na jevo, že se mu jedná hlavně o získání přízně, ne-li srdce, slečny Nory. Jeho zraky spočívaly téměř neustále na Noře. Zalíbila se mu ta její svěží tvářinka s těma velkýma, modrýma očima, které tak dětsky udiveně a vesele hleděly v svět. Poznal již krásnější ženské tváře, prožil již mnohá milostná dobrodružství, ale bylo mu nyní při pohledu na Noru tak, jak asi bylo by poutníku jenž častokráte již napájel se vzácným vínem a pak po dlouhé cestě, žízniv jsa, přišel by v malebné lučině k čistému pramenu zurčivé, křísťálové vody.

Nora nebyla zvláštní krasavicí, ale okouzlovala jej pelem svého nevinného, čistého mládí. A tu si opětně vzpomněl na to, jak doma poslední dobou nabádal jej otec jeho stále, aby se oženil. Kolikrát musel od otce vyslechnouti, že obchodník má více vážnosti a důvěry ve světě, je-li ženat. Otec sliboval mu společenství ve svém velkoobchodě jakmile vstoupí ve stav manželský. Vyhlídka na ten společenský podíl zamlouvala se mladému Benettovi, jemuž již nechutilo se podřízené postavení v dobře prosperujícím obchodě otcově a začal jen k vůli tomu již časem na ženění pomýšleti.

Matka Richardova měla ohledně jeho ženitby také svoje určité plány. Byla to paní již přes padesát let stará, ale hleděla stále různými masážemi, mastičkami, barvičkami a prášky uchovati si vzhled mládí. Lichotilo jí velice, když jí přátelé tvrdili, že vyhlíží spíše jako starší sestra nežli jako matka Richardova. Věřila tomu lichocení a chtěla proto mítí svého syna stále mladým, tak aby se i ona stále mladou zdála. Nebyla proto zprvu nakloněna tomu, aby se syn oženil, neboť se obávala, že by se mohla státi brzy habičkou. Když ale manžel, jenž měl smysl jen pro obchod, stále naléhal aby se Richard oženil, podvolila se nutnosti a rozhodla se, když tedy má mítí snachu, nechť jest snacha své tchýně hodnou. Nechť stkví se ve společnosti tak jako ona a vystupuje po jejím boku ku cti rodinnému jménu. Paní Benettová měla přítelkyni z mládí s níž si dlouhá léta již dopisovala. Dceru této své přítelkyně paní Benettová uznala za hodnou, aby se stala manželkou jejího syna. Navštívila jednou svoji přítelkyni a její chytrou, lichotnou a skutečně krásnou dceru velice si zamilovala. Nedbala na to, že tato do svých třiceti let byla dvakrát provdána a že od svého druhého manžela byla již zase rozvedena. K jejím uchu nedošly také pověsti o paní Vivianě Smithové, které v jejím domově lidé si vyprávěli, tvrdíce o ní, že svého prvního muže nesmírnou marnivostí, nehospodárností a koketerií dohnala k zpronevěření peněz jemu svěřených tak že se k vůli tomu zastřelil. S druhým mužem prý chtěla jednati stejně a když se jí rozhodně opřel, v návalu zlosti jej zpolíčovala. On jí políčky

Krásná slečna Kendallova nebyla právě nadšena chováním pana Benetta, jehož zraky spočívaly neustále na Noře.

vrátil i s úroky a k vůli tomu pak došlo k rozvodu. Paní Benetová se o tom nedověděla a i kdyby to byla slyšela, nebyla by tomu přikládala víry. Matka paní Viviany jí to vše zcela jinak vyprávěla a zájem paní Benetové o svoji dceru jen zvýšila. Paní Benetová svému synu Richardovi v poslední době několikrát tu a tam nadhodila slůvko ohledně výhodnosti sňatku s krásnou paní Smithovou ale byla příliš opatrná a chytrá než aby jej přemlouvala. Byla si jista, až syn její vnadnou onu krasavici uzří, že hned se do ní zamiluje a bude šťasten, bude-li si jí moci vzít. Aby cestu k tomuto cíli upravila pozvala svoji dávnou přítelkyni a její dceru k návštěvě. Richard nebyl méně chytrý nežli jeho matka a prohlédl její plány snadno. Slyšel mnoho o kráse paní Viviany, neměl však valné chuti do sňatku s vdovou po živém. Měl sice k smrti rád krásné ženy a při svých milostných dobrodružstvích nekladl žádné zvláštní požadavky mimo krásu. Ale když někdy zavadil myslí o možnost oženění se, tu si v duchu říkal, že manželkou jeho, nositelkou jeho jména a možná i matkou jeho dítěte musí býti jen taková, kterou nikdo před ním nelíbal.

V tom ohledu zdála se mu Nora býti zcela dle jeho představy. Tak mu náhle napadlo jak by jemu záviděli jeho druhové, kdyby si vzal za manželku takové poupátko s pelem nevinnosti v dětských dosud očích. A potom, jaká švanda by to byla, kdyby tak překazil rázem všechny ty dobře sosenované plány matčiny ohledně jeho oženění se s paní Vivianou Smithovou. Touto myšlenkou se opravdu rozveselil. Byl se svojí matkou, tak jak to v amerických rodinách často shledáváme, v kamarádsky přátelském poměru a kolikrát provedl jí všelijaké čtveráctví. A matka jsouc povahy šprým milující, se na něho nehoršila nýbrž hleděla při nejbližší příležitosti žert jemu oplatiti. Ted' si Richard představoval, jak by se prodloužila matčina tvář v údivu až by jí tak mimochodem oznámil, že jest ženat. Zasmál se hlasitě tomu svému nápadu a pak o něm přemýšlel vážněji. Myšlenka na sňatek s Norou utkvěla mu v hlavě. Poznal z jednání Nořina, že se jí dosti zalíbil a šel ve svých plánech o krůček dále. Ještě toho večera seznámil se bližší s paní Stanfieldovou a když za rozmluvy s ní se dověděl, že má ve své zahradě několik vzácných druhů květin, předstíral, že je květin velkým milovníkem a žádal za dovolení, aby na své zpáteční cestě směl se u ní zastaviti a její zahradu si prohlédnouti. Ovšem že se mu dostalo nejpřívětivějšího pozvání. Za několik dní poslal paní Stanfieldové i slečně Noře z východu po pěkné pohlednici na důkaz, že na ně i na své cestě vzpomíná a na zpáteční cestě k domovu se skutečně u nich zastavil.

Bylo letní odpoledne a paní Stanfieldová popřávala si právě svého každodenního odpoledního spánku, což se Richardu Benetovi znamenitě hodilo. Bavil se s Norou, která jej přivítala a tetičku omluvila, na stinné verandě a vyprávěl jí zajímavě o své cestě. V lehkých, růžových, domácích šatech zdála se mu Nora stejně svěží a půvabnou jako když ji první viděl v plesovém šatě a byl panenským zjevem jejím jen ve svém prvotním předsevzetí utvrzen. Byl ve vyznávání lásky již zkušený a proto nedělalo mu to žádnou potíž vyjeviti Noře po chvíli s nemalým pohnutím, jaký dojem na něho učinila. Byl ostatně v tu chvíli sám přesvědčen, že ji miluje a že největším štěstím jeho bude, stane-li se tato dívka jeho ženou. Nora byla jeho vyznáním nanejvýš překvapena, a to nikoliv nepříjemně. Lichotila jí pozornost tohoto muže, jenž byl vzorem elegance a uhlazenosti, a jeho zajímavé řeči svědčící o znalosti světa ji bavily. Na hlubší city s jeho strany ovšem do té chvíle ani ve snu nepomyslela. Sama byla ještě dítětem a srdce její dosud nebylo promluvílo. Chtěla se baviti, ale

nepomýšlela ještě vážně na vdavky. Tu pojednou tento muž, mnohem starší sice nežli ona, ale mladý vzhledem i jarostí, nabízí jí své srdce i ruku. Hleděla na něho udiveně i zaraženě a nevěděla co by měla říci. Učila se v ústavu společenskému hovorů, ale to jí tam neučili, jak má odpovídati na vyznání lásky a nabídku sňatku. Nápadníku jejímu teď se všechno na Noře líbilo a ve svých rozpacích zdála se mu býti přímo rozkošnou. Z jejího mlčení seznal, že je na dobré cestě k jejímu srdéčku. Naklonil si jí ještě více tím, že jí hned vyvedl z rozpaků. Mluvil k ní konejšivě a jemně, ujišťuje jí, že nežádá na ní, aby se hned rozhodla, že ponechá jí nějaký čas aby prozkoumala svoje srdéčko, zda-li by bylo schopno alespoň trochu jej míti rádo. Jen trochu naděje když mu nechá, jenom když mu řekne, že se jí neprotiví, to mu prozatím stačí...

Nora si oddychla z hluboka a zasměje se vesele, vložila do jeho nabízené pravice svoji dětskou ručku, slibujíc mu na jeho žádost prozatím alespoň upřímné přátelství.

Z domu ozvaly se kroky teď i hlas paní Stanfieldové a Richard Bennett, rozloučiv se vřelým, obdivuplným pohledem s Norou, spěchal pozdravit domácí paní. Přinesl jí dárkem nějaké sazenice ozdobných keřů a prohlédl s účastí sbírku jejích květin. Potom, po obratném úvodu svěřil se jí se svým úmyslem, ucházeti se vážně o ruku její mladistvé neteře. Paní Stanfieldová byla taktéž překvapena, leč bylo to překvapení nanejvýš milé. Věděla o bohatství obchodního domu Benettových. Slyšela o tom v poslední době dosti od paní Kendallové. Byla však přesvědčena, že zlatou tu rybku polapí starší slečna Kendallová a ani si netroufala pomyslíti, že by takové štěstí mohlo potkatí Noru. A pojednou slyší, že šťastnou dívkou, již kyne jméno i bohatství rodiny Benettovy má býti její neteř Nora. Přemohla však svoje pohnutí s duchapřítomností diplomata a vážně, mateřsky jala se panu Benettovi vykládati, že jest to sice veliká čest pro Noru, ale že se oba spolu velmi málo znají a že jest tedy záhodno aby oba dva věc tu dobře rozvážili. Výmluvnosti mladého muže se však podařilo brzy ji přesvědčiti — což bylo méně těžkým úkolem než si pan Benett myslel — že nebude na světě šťastnějšího párku nad něho a Noru a paní Stanfieldová dala mu na jevo, že věří jeho slovům tím, že jej pozvala velmi roztomile k malé svačině. Při této jednala s Richardem již jako se členem rodiny a Nora, chtěíc nebo nechtíc, považována byla oběma již za nevěstu.

Po odjezdu nápadníka chtěla se Nora s tetou raditi o všech výhodách a závadách nenadálého nabídnutí ale shledala, že paní Stanfieldová považovala věc tu již za vyřízenou.

“Promyslíla jsem vše již důkladně. Můžeš se považovati za šťastnou, že si tě pan Benett oblíbil,” prohlásila rozhodně. “Zdá se mi, že jsi miláčkem osudu, že tak z nenadání přišlo ti takové štěstí do cesty. Jest to roztomilý mladý muž, jediný syn bohatého velkoobchodníka. Paní Kendallová by byla na vrcholu blaženosti, kdyby požádal o ruku některé z jejích dvou dcer. Co jsem já měla starostí o tebe a tvoji budoucnost a takto to dobře dopadlo, aniž bych se musila k vůli tobě odsud stěhovati. Byla by to bývala pro mne veliká nesnáz a nepříjemnost, ale pro dítě mé jediné sestry bych i to byla učinila. Jsem však opravdu ráda, že odsud nemusím a že přišly tvoje budoucnost a tvoje štěstí sem za námi.

Začala pak vykládati o všech starostech a obtížích s takovým stěhováním spojených a Nora jen mlčky poslouchala. Neměla odvahy říci tetě, že by se přece jen raději s ní stěhovala jinam, nežli aby provdala se za pana Benetta, který se jí sice líbil jako společník, ale ku kterému ne-

pocívovala lásky. Pomýšlela však nejen na sebe, ale i na tetu. Viděla, jak se jejím provdáním tetě ulehčí. Proto neodporovala. A poznenáhlu začala myšlenice na výhodné vdavky uvykati. Richard ostatně skoro každodenně poslal jí poštou nějaký dárek nebo vzpomínku, aby musila na něj mysliti. Někdy byla to jen krabice jemných cukrovinek, jindy láhvička vzácné voňavky nebo krásný vějíř a mezi tyto dárky vpadával roztoužený dopis, v němž bylo vždy připomenutí slíbeného jejího rozmyšlení.

A tak se stalo, že jednoho dne, když teta prohlásila, že je čas dáti rozhodnou odpověď, sedla Nora k stolku a poněkud se chvějící rukou napsala panu Benettovi svoje "ano". Ženich přijel jako na koni. Přivezl Noře, jako svatební dar krásný, perlový náhrdelník, kterým byla dívka nadšena. Evino dědictví, marnivost, promluvalo. Richard byl k Noře něžný a pozorný a mladičká snoubenka počala se domnívati, že jej má již trochu ráda. Slunko štěstí zdálo se usmívati se na ni v den svatební. Svatba vypravena byla v domě paní Stanfieldové za přítomnosti několika sezvaných známých a methodistický kazatel pronesl nad spojenýma rukama Nory Stocklessové a Richarda Benetta vážnou větu: Jste mužem a ženou, jste svoji...

Richardovi se opravdu podařilo svoji matku svým sňatkem překvapiti. Musil se z plna hrdla smáti, když po týdenní nepřítomnosti se vrátil domů a oznámil matce zajímavou novinku, že jest ženat. Hleděla na něho chvílku ztrnule, ale pak se usmála povedenému žertu. Vždyť poslední čas vyptával se Richard často na paní Vivianu Smithovou a jevil o ni živý zájem, tak že byla si již jistou, že plány její se daří. Proto považovala "novinku" Richardovu za žert. Ale nebyl to žert, Richard jí oznámil, že mladá jeho žena dle již v jejich právě pronajatém novém domově a že za chvíli v jeho průvodu přijde se rodičům představit. Paní Benettová změnila několikrát výraz a pod barvičkami snad i barvu tváře, nežli novince uvěřila. Povedla se ta švanda Richardovi, tak že opravdu spokojen, šel oznámit novinku otci. Ten nikterak překvapen nebyl. Vzal prostě na vědomí, že syn je ženat a řekl suše: "Co nejdříve dáme vše do pořádku. Přepustím ti polovinu obchodu, jak jsem slíbil. Jsem rád, že jsi se oženil, budeš teď' rozváznější."

Paní Benettová byla dámou dobrého společenského vychování a proto, když Nora přišla v průvodu svého manžela do domu, byla velmi roztomile přijata. Noře se paní tchýně líbila, ale tchán zdál se jí býti nesympatickým. Podal jí mlčky ruku a pohlédnuv na ni zběžně, obrátil se k synovi se slovy: "Je to hezké dítě." Ined na to zabral se s Richardem do hovoru o tom co se událo za jeho nepřítomnosti v obchodě a když byl ženou svojí přerušen, zahloubal se do tržních zpráv v novinách.

Paní Benettová zaujala Noru úplně svým vyprávěním o chystaných zábavách, divadelních novinkách, rozmarech módy a podobných pro mladou paničku důležitých věcech.

"Budeme choditi všude spolu jako dvě nerozlučné přítelkyně," hovořila lichotivě, berouc snachu za ruku. "V nejbližší době uspořádáme u nás zde, skvělou domácí zábavu na počest vašeho sňatku, při čemž se seznámíš, Noro drahá, se všemi našimi dobrými přáteli. Budu se tebou chlubití a chci aby Richardovi všichni záviděli. Bude to pro všechny překvapením, jakou krásnou ženušku si na svých cestách nalezl. Kruh našich důvěrných přátel bude brzy rozmnožen. Přestěhuje se sem, do St. Joseph, moje přítelkyně z mládí se svojí dcerou. Pro obě bude zpráva o Richardově sňatku též překvapením. Přijede asi již začátkem příštího týdne."

Při těchto slovech paní Benettová stříhla okem po Richardovi a usmá-

la se zvláštním způsobem, tak jako by chtěla říci: "Jen počkej, hochu! Kdo se směje naposled, ten se směje nejlépe."

Při tom však hladila Nořinu ruku...

Brzy ocitla se Nora ve víru zábav a radovánek všeho druhu. Bavilo ji to nějakou dobu neb líšilo se to tak velice od tichého, klidného života u tety i od nudné jednotvárnosti v dívčím ústavu.

Netrvalo to však dlouho a nastalo u ní rozčarování. Cítila se pojednou v celém tom společenském víru a ruchu osamocenu. Nevrhala se tak bez rozmýšlení v zábavu a radovánky, jež zdály se býti jediným cílem lidí mezi nimiž žila. Počala postávatí stranou a pozorovati své okolí. Byla ještě velmi mladou ale přece brzy shledala, že ti lidé kolem ní jsou jiní ve skutečnosti a jiní na venek. Začali se jí všichni ti lidé poznenáhlu znechucovati, Richarda nevyjímaje.

Pan Benett byl první čas po svatbě k Noře velmi pozorný a něžný, nicméně zdál se jí býti stále cizím. Vycítila brzy, že podkladem jeho něžnosti a laskavosti je sobectví. Byla jeho krásnou hračkou a láskal se s

Zastihla jej na chodbě ve společnosti mladé kuchařky, kterou držel kolem pasu.

ní, poněvadž mu to působilo rozkoš. Jinak měla příležitost v každodenním spoluzítí s ním se znovu a znovu přesvědčovati, že v mnohém si oba nerozumí a že mají často, naprosto si odporující náhledy a náklonnosti. Chtěla mu však přivykati a měla upřímnou vůli se jemu přizpůsobiti. Vždyť byl jejím manželem a ona neměla nikoho jiného ke komu by se mohla přivinouti, o koho se v tom přívalu cizích živlů opíratí. Brzy však zpozorovala, že se mu sevšedňuje, a ač je k ní před lidmi, stejně zdvořilý a kaválířský jako dřívě, že jest často nešetrný ba bezohledný, když jsou spolu sami. Nebylo k tomu zapotřebí zvláštního bystrozraku, aby poznala, že si vzala nevyлéčitelného záletníka. Točil se po každé hezké ženě a neostýchal se i v její společnosti s jinými koketovati. Jednou zastihla jej na chodbě v domě jeho matky, ve společnosti mladé svižné kuchařky, kterou držel kolem pasu a líbal. Zasmál se drze a pustil holku, která se sklopenou hlavou odběhla do kuchyně. Nora nečekala na manželovy omluvy ani vysvětlení, obrátila se a odešla. Sama se podivila tomu, že nepo-

cítila nad svým objevem žádné zvláštní bolesti natož žárlivosti. Toho dne poznala, jak se byla klamala, kdykoliv se domnívala, že Richarda miluje. Jeho jednání ji nyní pouze uráželo, to bylo vše. Ale nesnížila se k tomu, aby mu to vyčítala a připomínala. Jen cizejší a chladnější se k němu stala. Také on od onoho dne byl jejím manželem pouze před jinými lidmi, ve společnosti. Důvěrnostem a něžnostem mezi nimi byl konec. Za nedlouho shledala Nora, že Richard jeví nemalý zájem o paní Vivianu Smithovou, která záhy po svém objevení se ve společnosti v St. Joseph, stala se hvězdou všech zábav. Byla to opravdu krasavice prvního řádu. Nora sama byla sice půvabné stvoření, ale vedle paní Viviany vyhlížela jen jako svěží sedmikráska, podle nádherné růže.

Paní Smithová byla si toho vědoma, že zjevem svým mladou paní Benettovou úplně zastihuje a tím raději se ve společnosti k ní přidružovala. Tak jako by chtěla Richardovi, na něhož si dříve dělala určité již naděje, stavěti na oči, jaký jest nesmírný rozdíl mezi ní tou, které dal přednost.

Richard nemohl neporovnávatí a výsledek porovnání ovšem vždy vyněl v neprospekch Nory. Jak krásnou, duchaplnou a zajímavou zdála se mu býti paní Viviana, oč rozkošnější nežli jeho žena, která se nyní obyčejně dívala kolem sebe bez zájmu a bez vzrušení. Jaký rozdíl v kráse, povaze i vtipu!

Spílal nyní sám sobě, kdykoliv si vzpomněl, že ta okouzující, krásná paní Viviana mohla býti jeho, nebýti té jeho ukvapenosti ve které se s Norou oženil. Pro něho ovšem manželství nebylo žádnou překážkou v cestě milostných dobrodružství. Ale paní Smithová, která vášně jeho rozněcovala ohnivými pohledy, stavěla se ctnostnou, důvěrnostem nepřístupnou a poznávši jeho city, hrála si s ním bez milosrdenství, jako kočka s myší. Byl proto nyní často zasmušilý a nevrlý.

V takové náladě zastihla jej jednou na plesu matka jeho, když stál stranou u okna a pozoroval zachmuřeně opodál se bavící společnost mladých lidí. Paní Benettová postřehla, že středem kroužku jejím synem pozorovaného je zářící paní Viviana. Usmívajíc se z vnitřního zadostiučinění přistoupila k synovi.

"Nemyslíš, že paní Smithová jest dnes krásná jako víla?" zeptala se, upírajíc na něho významný pohled. "Nuže, neměla jsem dobrý vkus, když jsem ti ji vychvalovala, a nemyslila jsem to s tebou dobře, když jsem ti říkala, jak bys s ní byl šťasten? Přiznej se, že teď svého nerozumů lítuješ! Přiznej se, Richarde!"

Richard sebou zlostně trhl, tiše si ulehčil jadrným citoslovcem a rychle se vzdálil. Paní Benettová nebyla jeho nezdvořilostí urážena. Zasmála se ještě pro sebe a zamířila přes taneční síň k Noře sedící s výrazem naprosté lhostejnosti k světu na pohovce.

"A co ty děláš, má drahá?" tázala se snachy s líbezným úsměvem. "Bavíš se dobře?"

"Oh, ano," odpovídala Nora unaveně.

"Nevíš, kde je Richard?"

"Nikoliv," zněla zase stručná odpověď.

"Jsi nudná jako vždy," pronesla paní Benettová přitlumeně a odcházela k hloučku starších paní, jež ji mezi sebe zvaly.

"Jsem nudná," pomyslila si Nora. "To slyším teď často od ní i od Richarda."

Jak neměla býti sama nudnou, když ji nudilo vše, co kolem ní bylo. Cítila prázdno a pusto v duši nerozuměla sama sobě. Vždyť ji ani nebolela lhostejnost a nešetrnost manžela, ani ji již neuráželo jeho dvoření se

jiným ženám. Bylo jí to vše lhostejné, ale připadala si tak osamělou a opuštěnou. Neměla kolem sebe upřímné duše. Všichni lidé jež znala, zdáli se jí býti licoměrnými a pokryteckými.

Jak srdečně a laskavě hovořily k sobě paní Benetťová a její přítelkyně. A sotva se rozešly, jak se navzájem pomlouvaly! Nora súčastňovala se z počátku s nadšením všech bazarů a plesů pořádaných ve prospěch dobrých účelů. Ale brzy seznala, že všem těm pořadatelkám vlastně jedná se jen o to, aby samy sebe ukázaly a že to, co věnují na sebe a svoji parádu stojí více nežli co obnáší výtěžek oněch dobročinných podniků. Do všeho, co Noře zdálo se býti dobré a hodné práce a podpory, vložila se tchýně a její přítelkyně jí podobné a svoji marnivostí, okázalostí a sobectvím to pokazily, tak že konečně Noře vše se znechutilo. Neměla ničeho na práci a když se dala do čtení, odcizovalo ji toto ještě více poměrům, ve kterých žila. Vždyť ti mužové, o kterých v knihách četla, byli obyčejné charakterní, ryzí a čestní, zcela jiní, než byl její manžel, jediný muž, jehož povahu byla prozkoumala. Ženy tam byly upřímné, obětavé a nesobecké, tak nepodobné její tchýni i ostatním jejím známým, ba i tetě, jež jí do sňatku vnutila. Málomluvný, odměřený tchán se Noře zdál býti teď' ze všech neupřímnějším. Málokdy si jí povšimnul a hleděl si vždy jen svého obchodu, ale viděla, že aspoň se jeví takovým, jakým jest. Když mu podala jednou noviny, po nichž dosahoval, pousmál se na ni vlídně a poděkoval jí a bylo jí to milejší nežli všechny zdvořilůstky jejího manžela a jeho přátel.

"Možná, že také někdy měl cit pro jiné věci, nežli jej udusil ve svém obchodě," pomyslíla si. "Alespoň má na co myslet a pro co žítí," vzdychla.

Nora se teď' o nic nezajímala a nic jí netěšilo. Zábavy jí omrzely a když seděla sama ve svém nádherně zařízeném domově, byla trápena dlouhou chvilí.

Jednoho dne zastavila se pro ni tchýně, jedoucí v elektrickém automobilu na nákup a na prohlídku modních obchodů. Nora s ní ješla, ale když přijely na místo, omluvila se, a zůstala v povoze. Nudilo ji nesmírně to nekonečné vybírání a přehazování zboží, jímž paní Benetťová vždy prodavačky trápila.

Paní Benetťová přijavši omluvu odešla a Nora pohlížela na mimojdoucí a přemýšlela:

"Proč všichni ti lidé tak spěchají, jakoby je někdo honil nebo jako by něco důležitého na práci před sebou měli. Zdá se, jako by měli všichni naspěch a já nevím co s časem si počít?"

Pojednou upoutala její pozornost stará, chudě oděná žena, která ne-daleko ní na chodníku upustila několik balíčků. Některé se protrhly a všeliké nakoupené drobnosti se z nich rozkutálely. Stařena pokoušela se je sebrati, zatím co silný vítr bral jí z náručí jiné, lehčí předměty. Jednu věc sebrala a jiné dvě ztratila. Byla v nesnázi, neboť jak bylo patrné, těžce se shýbala a staré ruce se jí chvěly.

Nora viděla, že mimojdoucí, nafintěné slečinky a paničky buď' si stařeny nevšimaly nebo se nad jejím počínáním pousmívaly. V tom zavál silnější vítr, vzal staré ženě s hlavy klobouk a unášel jej pryč. Stařena v úzkosti nevěděla co má dělati a chtěla se belhati za kloboukem. Nora již se vzhopila a vystupovala z automobilu, aby jí pomohla, když spatřila, že nějaký mladý muž rozběhl se za kloboukem, dostihnul ho a přinášel nazpět majitele. Té zatím jakýsi starý černocho pomáhal drobnosti sebrati a ukládal jí je do potrhane kabeľky. Přispěchavši mladík podal ženě s přívětivým úsměvem klobouk a pak pomáhal černochovi některé sebrané předměty

skládati do kabelky a jiné vázati a rovnati jí je do náručí. Jak mohla Nora i z poyzdálí pozorovati, hovořili všichni tito tři, tak navzájem si nepodobní, nestejní lidé, zcela přátelsky. Hleděla na ně upjatě neb zajímali jí více, než všechny ty nastrojené dámy mimo přecházející. Ta stará, vrásčitá, nuzně oděná běloška, letitý již, taktéž jak bylo patrno chudý černoch a pěkně urostlý a vkusně oděný mladý muž, ukázali jí tu obraz čistého lidského bratrství. Byla to jen všední pouliční příhoda ale na Noru působila hlubokým dojmem. Nyní se ti tři lidé rozcházelí a Nora hleděla za mladíkem, až jí zmizel v davu. Zdál se jí býti nějak povědomým, tak jako by jej byla někde již viděla. Nemohla si ale vzpomenouti kde to bylo.

Bylo jí ale teď pojednou tak nějak veselo, jako by byla zahlédla život s jiné stránky nežli dosud a poznání to činilo jí šťastnější. Usmála se mile na tchýni, která právě přicházela. I ta byla v dobrém rozmaru a sotvaže usedla do auta a spustila stroj, počala horlivě vykládati o nejnovější modě klobouků. To ovšem Neru příliš nebavilo.

“Zajedeme k úřadovně závodu, chci mluvit s panem Benettem,” prohodila po chvílce tchýně a brzy na to zastavila před závodem manželovým. Tentokráte vystoupla z auta i Nora a následovala paní Benettovou do budovy neb byla dlouho seděla na jednom místě. Nora zůstala však v přední úřadovně, zatím co tchýně šla do druhého oddělení, do soukromé úřadovny majitelů závodu.

Nora stoupla si k jednomu z oken a bezmyšlenkovitě nechala těkati svůj zrak po místnosti. Pojednou se ale zarazila. Zrak její, maně po prostoru bloudivší zavadil o muže sedícího u nedalekého psacího stolu. Byl to tentýž mladík, kterého před hodinou viděla na ulici pomahati staré ženě v nesnázi. Zde to tedy bylo, kde jej dříve zahlédla, však nikdy si ho blíže nepovšimla. Zapisoval nyní nějaké účty do knihy a Nora mohla jej se strany dobře pozorovati. Nebyl žádným krasavcem, ale měl pravidelné rysy, podlouhlou, souměrnou tvář a jeho vysoké čelo vroubeno bylo hustým, tmavě kaštanovým vlasem. Nyní odkládal zapsaný účet a při tom pozdvihl tvář. Zrak jeho setkal se při tom s pohledem Nory.

“Jak hezké oči má,” prolétlo hlavou mladé paní, zatím co její jasné, modré oči zahleděly se zkoumavě v jeho hnědý zrak.

Lehce se pousmála a pohlédla jinam. Po chvílce posadila se do blízkého křesla a zrak její na okamžik zabloudil opět k mladíkovi, jenž nyní zase pílně psal.

“Jak šťastný jest člověk, jenž má stále co dělati a nemá tak dlouhou chvíli jako já,” pomyslíla si.

Leč v tom již tchýně vycházela z úřadovny a Nora se k ní přidružila.

Na cestě k domovu vyprávěla Nora o příhodě se stařenou a dodala, že mladého muže, jenž přispěchal této na pomoc, poznala nyní v pisárně.

“Ach, to je asi Gustav Holub, knihvedoucí mého muže,” podotkla lhostejně paní Benettová a hned obrátila řeč na domácí zábavu, kterou v blízké budoucnosti hodlala pořádati...

Dva dny před zábavou, o které paní Benettová s Norou v automobilu mluvila, přijela neočekávaně na návštěvu Nořina teta, paní Stanfieldová.

“Přišla jsem se podívati na vás, abych se na vlastní oči přesvědčila o vašem štěstí,” mluvila s důstojnou vlídností, když po odbytém uvítání. Richard, jenž právě náhodou byl doma, nabízel jí pohodlné křeslo.

“Nora v prvním čase po sňatku nadšeně mi psala o svém novém domově, ale poslední čas ustala ve psaní,” hovořila dále usedajíc a kolem sebe se rozhlížejíc. “Bezpochyby, že pro samé zábavy a radosti, nenalézá nyní času ku vzpomínání na svoji tetu.”

Paní Stanfieldová byla úplně přesvědčena o štěstí své neteře, neboť krásně zařízený, vším pohodlím opatřený domov svědčil o velikém bohatství. Richard byl k tetě velice pozorný a když se k večeru nabídl, že ji doveze k svým rodičům a odešel pro automobil, obrátila se teta k Noře.

"Pan Benett jest stejně roztomilý, jako byl dříve," pronesla spokojeně. "Jest to pravý gentleman. S takovým mužem každá žena musí býti šťastnou. Myslím však, že tě svojí laskavostí rozmazlil, neboť jak mi za tu krátkou dobu co jsem zde připadá, nechováš se k němu tak jak on toho zasluhuje."

Nora pozvedla k ní své velké, modré oči. Její rty byly stažené k trpkému výrazu.

"Nejsem šťastna ani spokojena," řekla tiše. Chtěla ještě něco říci, ale v tom již zahrčel před verandou automobil.

"Pojď již, pan Benett jest zde," řekla teta. "Myslím, že jsem nechýbila, že jsem přijela," pronesla ještě přitlumeně, sestupujíc po širokém schodišti. "Dohlédnu k tomu, abys se vždy chovala, jako dobře vychovaná dáma."

Paní Stanfieldové se starší paní Benettová velmi líbila. Okouzlovala ji jak nádherou svého domova tak i svojí přívětivostí. Obě starší dámy byly brzy v proudu rozhovoru. Nora naslouchala bez účasti a ztěžl zakrývala svoji nudu. Byla již přesycena podobných hovorů, plných prázdných zdvořilostí a strojených laskavostí. Po chvíli přisedl k ní Richard a jal se jí ukazovati album nedávno došlých obrazů scenerií a choval se k ní při tom s ohleduplnou něžností zamilovaného novomanžela. Nora vzala mu album z ruky, pohlédnuvši na něho chladně, jako by chtěla říci: "Nač ta přetvářka dnes?"

Při domácí zábavě u Benettových seznámila se paní Stanfieldová s mnohými místními dámami a šla potom z jedné návštěvy do druhé. Provázela ji při tom obyčejně starší paní Benettová i Nora a paní teta se tak výtečně bavila, že ani nevěnovala pozornosti ztichlosti své neteře.

Jednoho dne však zůstala doma a po snídání oznámila Noře svoje přání, že by si s ní ráda důvěrně pohovořila. Tato tedy posadila se do houpací židle blíže pohovky na které seděla teta a čekala až bude oslovena, jak byla dříve zvyklá. Tvář její nejevila žádného pohnutí ba ani zvědavosti.

"Věříš dosud, Noro, že mám o tebe upřímný zájem a že se starám stále o tebe jak se na tetu sluší, jako jsem vždy činila?" zeptala se po chvílce mlčení paní Stanfieldová. Nora zadívala se na tetu upřeně a pak zvolna řekla:

"Ano, věřím, že se staráš o mne dosud tak, jako jsi vždycky činila."

Vážně naladěná tvář paní tety zachmuřila se ještě více. Nelíbil se paní Stanfieldové ani ten pohled ani přízvuk odpovědi neteře.

"Pozorovala jsem bedlivě tebe i tvé okolí a shledala jsem, nejsi-li šťastnou, že jest to jen tvojí vinou," pokračovala ostřeji. "Tvojí vinou je to, nejsou-li šťastni ani druzí kolem tebe. Hovořila jsem s paní Benettovou o tobě a ta mi vše vysvětlila. Jsi podivná, zvláštní, chladná a bez vznětu. Ku svému manželovi i k své tchýni chováš se neupřímně, lhotejně, ba odmítavě."

"A to jest vše, co o mně paní tchyně ví?" ptala se Nora když teta ustala v řeči, aby nabrala dechu.

"Myslím, že jest toho dosti," řekla paní Stanfieldová nakvašeně. "Pozoruji sama, že i ke mně nechováš se jak se sluší na vděčnou neteř a skutečnou dámu. Stydím se za tebe!"

» Nora, která dosud zůstávala klidnou, vzplanula nyní ve tváři.

"Nejsem si vědoma špatného chování a nemyslím, že musí se za mne kdokoliv stydět," promluvila chvějícím se hlasem. Vztýčila se v židli a pohlédla na tetu odhodlaně.

"Slyšela jsi od mé paní tchyně úsudek o mne a bude jen spravedливо, když nyní vyslechněš i mne. Když jsem se provdala, učinila jsem to hlavně jen na tvou radu. Byla jsem nezkušeným dítětem a nerozuměla jsem životu. Brzy po svatbě otevřely se mi oči a já poznala, jak jsem chybila. Můj manžel není gentlemanem, ba ani čestným člověkem, nemohu jej ani milovati ani si ho vážití..."

Poček, tetinko, nech mne domluviti," pokračovala, vidouc, že teta s rozhorleností ve tváři chce její řeč přerušiti. "Mlčela jsem dost dlouho a nyní ti povím vše, abys mi rozuměla. Bylo to nedlouho po svatbě, když jsem přistihla svého muže, když bral kolem pasu a chystal se polsbiti kuchařku své matky."

"Ach, mladá panička je žárlivou," ozvala se paní teta štíplavě. "S tím, milé dítě, daleko nedojdeš."

Nora učinila odmítavý posuněk.

"Ne, žárlivou nejsem," řekla určitě. "S počátku mne jeho záletnictví uráželo, ale uvykla jsem tomu již. Nemiluji mže svého a jest mně to dnes již lhostejno, vidím-li, jak prokazuje pozornost jiným ženám. Byl takovým asi vždycky, jak jsem poznala, když jednou při prohlížení staré skříně s knihami v podkroví jeho otcovského domu, přišla jsem na milostné dopisy jemu svěřící a v nich na podobizny hereček a tanečnic —"

"Povídám ti ale, že chybuješ, když vytahuješ na světlo takovéto záležitosti," přerušila teď rozhodně její řeč teta. "Moudrá žena si takových věcí nevšímne, nevidí jich. To si má každá pamatovati, že muž, když se žení, nečiní manželku svou nijakou poručnicí nad sebou, aby snad stopovala jeho chování a slídila po jeho záležitostech v minulosti. To muži nikdy rádi nemají a jest-li tak ženy činí, podkopávají tím jen své manželské štěstí. Když jsem si já vzala pana Stanfielda, také mně byly donášeny všelijaké pověsti o jeho dřívějším chování. Já jsem ale nebyla žárlivá jako nějaká pradlena a takových řečí jsem si nevšímala. Nikdy jsem ho nepodezřívala a nestopovala a on byl za to uznalým manželem. Byla jsi bláhová, jestli jsi očekávala muže bez chyby. Muži jsou všichni stejní a chování jejich v soukromí málokdy snese ostrého světla veřejnosti. Čím dříve se s tím žena smíří, tím lépe pro ni."

"Co jsi to povídala, tetičko?" vybuchla teď Nora prudce. "Všichni muži že jsou stejní? Byl snad můj tatínek také takový? Byl on mé mamince nevěrný?"

Vzchopila se a uchopivši tetiny ruce do svých tiskla je křečovitě. Tvář její byla nyní bledá.

"Mluv, tetinko, prosím tě!" žádala třesoucím se hlasem. "Byl snad můj tatínek také tak špatným?"

"Uklidni se, Noro, a nebud' tak divokou a nezpůsobnou!" kárala ji paní Stanfieldová, vyprošťujíc své ruce z jejích.

"Nevím o tvém otci ničeho, protože jsem si takových věcí nevšímala nikdy. Soudím tak ale o mužích všeobecně a úsudek můj je dojista správný. Nevidím však příčiny k nějakému rozčilování. — Ale, co to vidím? Ty pláčeš, Noro?" přerušila se náhle v řeči a obrátila se s patrnou nelibostí k neteři, která seděla teď na židli a ukrývajíc si obličej v dlaních, dusila štkaní.

"Co to má znamenati?" ptala se paní teta rozmrzele. "Což si nepamatuješ, že já pláč nenávidím?"

Však si Nora pamatovala, že hned v útlém mládí, když se jala plakati, odnášela ji chůva pryč, aby teta pláč její neslyšela. Proto i nyní přemáhala se, aby svým nezpůsobným pláčem paní tetu nerozčilovala. Bylo jí vždycky vštěpováno v mysl, že pláč jest nehezkou známkou slabé povahy a věru sama se nyní v duchu divila, že podlehla takovému litostivému výbuchu.

"Promiň, tetinko!" řekla utírajíc si oči. "Vzpomněla jsem si na rodiče a to mne rozlítostnilo."

"Hleděla jsem vždy, jak jsem nejlépe mohla rodiče ti vynahraditi a snažila jsem se abych tobě, dceři své jediné sestry, dala dobré vychování," mluvila paní Stanfieldová s vysoká. "Snaha moje však, jak vidím, nebyla korunována dobrým výsledkem. Ty nedbáš na mé rady a moje naučení. Jsi umíněná a jestli si vše nerozvážíš a zavčas neobrátiš, budeš toho někdy litovati. Nedávej ale potom vinu mně neb já tě varuji protože dobře s tebou smýšlím."

Paní Stanfieldová povstala, ukazujíc tak, že považuje rozmluvu za skončenou a ukázala svoji nespokojenost s neteří i oznámením, že pojedě domů. Nikdo ostatně ba ani paní Benettová, která se tvářila nejupřímnější přítelkyní jí nezdržoval. Když při odjezdu loučila se paní Stanfieldová s Norou ještě jí připomněla:

"Připomínám ti znovu, nebudeš-li šťastnou s Richardem, bude to jen tvoje vina. Jsi dobře zaopatřena, můžeš bez starostí užívat světa a žiješ v pohodlí. Tak co si ještě přeješ?"

O těch slovech přemýšlela Nora, když večer téhož dne seděla sama v nádherně zařízeném svém domově. Richard odešel hned po večeři do svého klubu, jak řekl. Nenabídnul se dnes ani, že ji doprovodí ku své matce, kde se zase pro ni pak zastaví, jako to někdy dělával. Noře protivilo se, aby sama mu to připomněla. Bylo jí to ostatní stejné, seděti zde nebo v domě své tchyně; všude si připadala osamocenu.

"Jest to snad skutečně jen moje vina, že vše se tak změnilo a že se straním společnosti?" řekla sama k sobě. "Což mohu za to, že vše jest mně lhostejné a nic mne nebaví? Po ničem netoužím a jen takovou prázdnotu v duši cítím?" Podepřela tváře do dlaní a hleděla do prázdna. "To všechno asi proto, že cítím, že mne nikdo nemá upřímně rád," napadlo jí náhle a oči jí zvlhly. Setřela ale hned vtírající se slzy. "Tetinka má pravdu, že pláč jest známkou slabé povahy," pomyslíla si. Povstala rychle a šla k pianu. V přízemí domu ozval se smích a zpěv dvou služebných děvčat.

"Vždyť tady přece nejsem úplně sama," řekla si Nora s lehkým úsměvem. "Musím užívatí světa jak se dá, když nemám starostí a jsem dobře zaopatřena, jak řekla teta." Přisedla k pianu a počala hrátí...

Příští den byla neděle a Nora přihlásila se sama, že odpoledne pojedě s Richardem do parku. On proti tomu ničeho nenamítal. Když přijeli na místo do části parku kde poblíže jezírka u klubovního pavilonku scházívávala se tak zvaná lepší společnost, oznámil Richard, že půjde pro nějaké občerstvení. Ztratil se jí pak s očí a nepřicházel. Chodila chvíli sama a zašla do sousední části parku mezi lidi, kteří nedělního odpočinku použili ku procházce pod stinnými stromy. Když se vracela k pavilonu zahlédla svého manžela sedícího ve společnosti několika pánů a dam. Poznala mezi nimi hned paní Vivianu Smithovou a zaslechla zřetelně její živý hovor a veselý smích. Nora se zastavila. Ani jí to nezamrzelo, že muž její, opustiv jí baví se s jinými. Bylo jí to lhostejné a jen hleděla aby sama rychle ztratila se zase mezi prostými lidmi v této části parku. Našla si prázdnotu

lavičku pod košatým stromem a oddala se pozorování lidí, ubírajících se po cestičce mimo ni.

Nedaleko ní seděla paní v prostředních letech, jež pozorovala se zájmem dvě děti, hoch a děvče, poblíže na trávníku si s míčem hrající. Při hře děti chvílemi zaběhly skoro až k Noře. Této po chvíli zdálo se, že mluví spolu řečí jí nesrozumitelnou, a počala jim pozorněji naslouchati.

V tom hoch hodil prudčeji míčem a tento letěl přímo k Noře a udeřil ji trochu do ruky. Hoch se zarazil a v uleknutí celý se zarděl. Paní rychle povstala a šla k Noře.

"Odpusťte prosím, dětem tuto neopatrnost," řekla zdvořile. "Dovolila jsem jim s míčem hráti jen s tou podmínkou, když nebudou nikoho obtěžovati a teď míč jim vezmu."

"Pojď sem, Adolfe!" zavolala na blízko v rozpacích stojícího hochu. "Nejdříve omluv se této dámě a pak sebereš míč a dáš ho mně."

Hoch v patrných rozpacích přistoupil a vykoktal několik slov omluvy. Nora s úsměvem mu odpouštěla a sama se shýbnuvši, podávala mu blízko ní ležící míč. Děti, dříve vesele si hrající, byly nyní zaražené a paní, promluvivši k nim ještě několik slov, jimž Nora nerozuměla, odcházela s míčem k svému dřívějšímu místu na lavičce.

Nora se vzhopila. "Promiňte, že jdu za vámi," řekla stanuvši před ní. "Jsem tu tak osamocená a ráda si s někým pohovořím."

Paní se mile usmála a poposedla, aby udělala místo vedle sebe. Noře se líbily ty její hnědé, mírné oči a hned se s ní dala do řeči.

"Povězte mi, prosím, jaká jest to řeč kterou mluvily ty vaše děti před chvílí a které i vy jste užívala když jste na ně promluvila. Budu se asi vám zdáti nezpůsobnou, že se na to vyptávám, ale omluvte mou zvědavost a povězte mi to. Neslyšela jsem nikdy podobné řeči."

Pojď sem, Adolfe, omluv se této dámě.

Paní se pousmála.

"To jest řeč česká," řekla přívětivě.

"Ach, vy jste českého původu?" ptala se Nora živě.

"Ano," přisvědčila paní. "Narodila jsem se v Čechách, ale jako malé dítě přijela jsem s rodiči do Spojených Států."

"Jak to ale přijde, kdežto vy mluvíte anglicky dobře a plyně, že synek váš, jak jsem pozorovala když na mne promluvil, hovoří jaksí lámaně?" divila se Nora.

"Vždyť on to není můj syn," vysvětlovala paní. "Tyto obě děti jsou mnou adoptované, před rokem z Čech přijeté."

"Mne teď ta drobotina ještě více zajímá," pronesla Nora, ohlížejíc se po dětech, které teď se usadily na lavičce pod stromem, kde ona dříve seděla. "Nedivte se mi, že bych ráda o nich více slyšela. Vždyť jsem také českého původu."

"Vy že jste českého původu?" podivila se paní. "Vždyť jste české řeči nerozuměla."

"Ovšem, že jsem jí nerozuměla, neb jsem ji, pokud se pamatuji, ani nikdy neslyšela," řekla Nora. "Můj otec byl však synem českých rodičů a myslím, že on uměl česky mluvit."

"Jaké jest vaše jméno?" ptala se paní.

"Nyní se jmenuji Benettová, ale dříve jsem se jmenovala Miss Stockless," odpovídala Nora.

"Stockless?" opakovala paní. "To ani nezní česky."

"Moje teta, která mne vychovala však říkala, že můj otec byl českého původu a jeho rodiče že přijeli z Čech. Jeho otec, můj dědeček, prý ani dobře anglicky nemluvil," tvrdila znovu Nora.

"A jmenoval se Stockless?" ptala se paní nedůvěřivě.

"Ano," odpovídala Nora a ještě celé jméno po anglickém způsobu přeslabikovala. Paní už na to nic neřekla a jen zlehka hlavou zavrtěla.

"Když vás tyhle děti zajímají, povím vám, jak jsem k nim přišla," počala opět hovořiti, pozorujíc, jak její mladá sousedka na děti hledí. — "Když byla válka a můj syn Gustav dal se hned z počátku, jako dobrovolník do americké armády, vytrpěla jsem muka, jako každá jiná matka, která syna v té válečné vřavě měla. Tehdy v hrozných starostech o něho, učinila jsem sama sobě slib, jestli se syn můj vrátí zdrav domů, že za to vychovám jednoho válečného, opuštěného sirotka. Myšlenka ta přirostla mi k srdci. A když se můj Gustav opravdu vrátil zdrav, byla jsem rozhodnuta učiniti podle svého slibu. Pátrala jsem po takovém sirotku a tu zrovna náhodou dostala jsem dopis od svých rodičů, kteří žijí ve státu Coloradu, že po dceři matčiny sestřenice zůstali v Čechách dva sirotci, sedmiletá dvojčátka, Adolf a Adélka. Otec jejich padnul v československých legiích na Sibiři a matka žalem zdrcená se roznemohla a zemřela." Vypravovatelka se zamlčela a Noře zvlhly poněkud oči.

"Otec jejich tedy byl československým legionářem na Sibiři," podotkla tiše a pokračovala: "Jak hrdou jsem byla na svůj český původ, když v ústavu v čase války dozvídaly jsme se o těch sibiřských legionářích. Paní ředitelka o nich s nadšením hovořila a já vyprávěla jsem tehdy s pýchou svým spolužačkám, že jsem také československého původu."

"A vy jste si tedy ty sirotky vzala oba?" obrátila se Nora k paní.

"Ano," odpovídala tato. "Nechtěla jsem je odloučiti od sebe a mimo to Gustav i Ema — moje dcera — nejen že dříve schvalovali moje rozhodnutí, nějakého sirotka přijmouti, ale potom určitě byli pro to, abych si ty dvě děti, po vzdálené příbuzné obě vzala. Vyhотовili jsme potřebné

listiny a po několikaměsíčním dopisování přijely děti do Chicaga s jednou rodinou, která z téhož městečka co ony byly, sem do Spojených Států jela. Do Chicaga jel už potom Gustav pro ně sám. Děti mají Gustava rády a poslechnou ho na slovo." Paní se jemně, spokojeně pousmála.

"Gustav," opakovala sobě Nora, jakoby o něčem přemýšlela. "Odpustte paní, že jsem tak smělá — ale řekněte mi laskavě, jaké jest vaše příjmení," obrátila se k své nové známé.

"Holubová se jmenuji," odpověděla paní, "Marie Holubová."

"Vašeho syna tedy asi znám," pronesla živě Nora. "Jest to pan Gustav Holub, knihvedoucí v obchodě mého manžela a tchána, že ano?"

Paní se zarazila a hleděla na Noru překvapeně. "V obchodě vašeho manžela a tchána?" opakovala. "Což vy jste mladá paní Benettová? Ach ano, pamatuji se nyní, že řekla jste před chvílí, že se tak jmenujete, já jsem si to ale dobře neuvědomila, že jste vlastně vdaná. Připadáte mi ještě tak mladá." Hleděla teď na Noru se strany s větším zájmem. "Ani vy nejste mi úplně neznámou neb Gustav už mi o vás vyprávěl," dodala jaksi měkce.

"O mně že vám vyprávěl?" podivila se Nora poněkud v tváři se zardívajíc. "Co mohl o mně říci? Vždyť mne asi sotva zná. Já jen jednou náhodou jsem si ho všimla a paní tchyně mně pak řekla jeho jméno. Co vám o mně povídal?" Nyní zarděla se trochu paní Holubová.

"On jenom vyprávěl—povídal—nu to bylo brzy po vaší svatbě—jenom říkal jak jste ještě mlad'oucká — a to bylo vše."

Paní Holubová byla poněkud v rozpacích. Vždyť nemohla říci to, co přišlo jí náhle na mysl, jak vyprávěl jí Gustav, že syn jeho zaměstnavatele přivedl si zcela mladou ženušku, zpola ještě dítě, která buďto že vzala si toho staršího již prostopášníka jen k vůli jeho bohatství nebo byla jiným zaprodána. Mluvil o tom tehdy Gustav rozhorleně neb znal Richarda Benetta jako muže nehodného, ale to vše nemohla teď říci jeho manželce. Obrátila tvář svou v rozpacích stranou a v tom se jí oči rozjasnily.

"Ach tamhle už jde naše Ema," řekla radostně. "Jde se svým snoubencem," dodávala k Noře. Tato také zahlédla již párek hezkých mladých lidí k nim přicházející.

Nastalo představování. "Moje dcera Ema, doktor Sedláček, paní Benettová," seznamovala je navzájem paní Holubová.

Ema byla dívka přívětivá a hovorná a Noře v krátké chvíli se zalíbila. I snoubenec její, mladý doktor, jehož jméno se Noře zdálo býti podivné, že si je zapamatovati nedovedla, byl příjemným, mladým mužem. A děti teď dodaly si odvahy a přiblížily se též a Nora i s nimi se důvěrněji seznamovala.

"Neviděli jste Gustava?" ptala se paní Holubová obracejíc se k dceři.

"I ano," přisvědčovala Ema. "Mluvili jsme s ním před chvílí a řekl, že přijde sem brzy za námi. — Však již jde." dodala.

Nora, která právě skláněla se k malé Adelce a hladila její vlásky se vzpřímila. Ano, byl to on, jí známý již knihvedoucí z písárny obchodu jejího manžela a tchána. Mladý muž se jaksi zarazil, když spatřil již v kruhu své rodiny, ale nikoliv na dlouho. Zdvořile pozdravil ji smeknutím klobouku a naslouchal se zájmem matčinu vypravování o tom, jakým způsobem seznámila se s paní Benettovou. Malý Adolf upřeně hleděl ve tvář Gustava, jakoby vyčístí chtěl z ní, co smýšlí tento o jeho zásluze na onom seznámení. —

"Paní Benettová, doufám, laskavě odpustila malému tomu hochovi jeho neopatrnost," prohodil Gustav.

Nora jej ujistila, že je všecko dávno již odpuštěno a v pořádku a že jsou již s Adolfem dobrými přáteli.

Hoch přiblížil se zkroušeně ke Gustavovi a přitulil se se strany k jeho ruce. Gustav položil mu pravici na hlavu.

“Vid', že dáš podruhé pozor, abys neprovedl takovou nezpůsobnost vůči dámě?” promluvil k němu přátelsky.

A malý hoch s hlavou kýval a oči mu zářily. Noře bylo tak veselo a milo v tomto kroužku, ale když viděla, že chystají se k svačině, vstala a měla se k odchodu, podotýkajíc, že musí jít hledat svého manžela, jenž se jí zde v tom množství lidí ztratil.

“Doufám ale, že naše známost neskončí dnešním dnem,” řekla srdečně, obracejíc se k paní Holubové a její dceři.

Tyto obě zvaly ji upřímně, kdyby jí napadlo někdy je navštívit.

“Zapamatuji si ulici i číslo domu a přijdu někdy ráda,” ujišťovala je, odcházejíc.

Byla teď tak spokojena ve svém nitru a nic se jí to již neprotivilo jít za společnosti pánů a dam, které se před chvílí vyhnula a kde věděla, že najde svého muže. Ať se baví, což na to záleží, vždyť ona se také bavila jinde.

Zamířila rovnou ke skupině, která seděla u několika stolků. Všichni se bavili tak, že jejich hovor a smích daleko bylo slyšeti. Tu seděl její manžel u jednoho stolku s paní Vivianou Smithovou a vedle nich matka této s nějakým již starším ale čiperným ještě pánem. U vedlejšího stolku viděla Nora svoji paní tchyni, též ve veselé společnosti.

“Ztratil jsi se mi a nemohla jsem tě nalézt,” prohodila Nora k Richardovi, jdouc mimo něho a zdravíc ostatní společnost.

“Hledal jsem tě a taktéž jsem tě nemohl nalézt,” řekl on, jsa jaksi zaražen. Nevěděl teď zrovna co má dělati. Jestli má jako gentlemn povstati a nabídnouti Noře svoji židli anebo najít někde jinou a přinésti jí pro ni. Ve skutečnosti se mu ani jedno ani druhé nelíbilo a byl nerad, že vyrušen byl jejím příchodem ze své zábavy. Vždyť paní Viviana byla k němu dnes milostivější nežli kdy jindy a krása její v lehkých světlých šatech znamenitě vynikala.

Nora vysvobodila jej z rozpaků.

“Půjdu si sednouti tuhle k papa; je tam prázdná židle,” řekla ukazujíc k staršímu panu Benettovi. A již proklouzla lehce kolem a usadila se u tchána. Bylo jí u něj beztoho nejvolněji a zdál se jí ze všech nejbližší.

Ohlédl se po ní a usmál se na ni. Zavolal na mimo jdoucího hochs a objednal pro Noru občerstvení. Ale pak se hned zase zabral se svým sousedem do důležitého hovoru. A Noře to nepřekáželo. Seděla zcela klidně a hleděla na lidi po blízké stezce se procházející. Vzpomínala na své nové známé. Nyní asi sedí okolo své svačiny všichni pohromadě a jsou spokojeni a šťastni, myslila si. Je ta Ema ale hezké děvče! A jak šťastně vyhlížela když přicházela po boku svého snoubence! Byla ona Nora, též šťastna, když byla zasnoubena? Ani se nemohla vžítí teď v tu dobu, ani se nepamatovala jak se tehdy pociťovala.

Vždyť ale kolikrát četla jak jsou dívky šťastné v době svého zasnoubení. Jistě že Ema Holubová miluje svého snoubence. A ona, Nora, milovala kdy Richarda? Zalétla zrakem ku stolku, kde seděl její manžel, ale hned opět pohlédla jinam. Eh, což, nebude si tu milou vzpomínku na dnešní seznámení kalití zbytečným rozumováním. K ničemu by to nevedlo. A k té paní Holubové, půjde hned zítra odpoledne. Teta její ovšem by se zhrozila, kdyby věděla, že tak brzy chce použití pozvání. Vždyť je to rozhodně proti

dobrým způsobům. Ostatně, teta by se stejně pozastavila, kdyby věděla, že vůbec s takovými lidmi se seznámila a bavila. Teta by nikdy nepřipustila, aby neteř její se přátelila s rodinou zaměstnance jejího manžela. Ona paní Holubová šije šaty pro jiné, aby jak sama se vyslovila, vydělala něco na zaopatření sirotků, které za své přijmula. Lidí toho druhu považovala paní teta vždy za nižší sebe a v tom názoru též chtěla vychovati svoji neteř. Nedařilo se jí to však. Nora byla často plísněna, když při procházce zastavila se u dítek chudých a dala se s nimi do hovoru. Teta se s ní k vůli tomu velmi zlobívala, říkajíc: "Jest na tobě viděti krev tvých předků po otci."

Když Nora dorůstala, urážela ji taková slova i ten opovržlivý přízvuk v tetiných slovech. Nyní právě tito noví její známí proto se jí zdáli býti tak milí a blízcí, že byli z toho národa, ze kterého vyšel i její drahý tatíček. Ano, půjde k paní Holubové hned zítra. Vždyť zmirá vždy doma dlouhou chvíli a paní Holubová jí řekla, že je přes den doma sama. A Nora v tom připravování se na zítřejší návštěvu radostně se usmívala. Paní Viviana Smithová, která právě na ni pohlédla, se v duchu podívala. Domýšlela se, jak asi ta mladá paní Benettová na ni žárlí a zatím ona tu sedí v patrném zamyšlení, jako by nevěděla, co se kolem ní děje a usmívá se při tom. Věru podivná to osoba a není divu, že svého manžela nepoutá . . .

Když se slunce počalo nachylovati k západu a všichni vstali a měli se k odchodu, šla také. Usedla na zadní sedadlo manželova automobilu zatím co on na předním sedadle otáčel se s jiskřicím zrakem po paní Vivianě, která právě v jiném autu mimo přejížděla.

Jak šťastnou byla teď Nora! Svět se jí zdál býti veselejším i lepším od těch dob co seznámila se s paní Holubovou. Dojížděla k ní často. Dojížděla pouliční drahou do čtvrti, kde sice byla stavení útulná a pěkně upravená, ale přece tak velice rozdílná od nádherných residencí, z jichž středu ona přijížděla. Pak jen přešla vzdálenost dvou čtverců a již byla na místě, v jednom takovém úhledně upraveném menším domku. Tam ji paní Holubová přivítala vždy milým úsměvem a Nora cítila se u ní spokojenější nežli se svým vlastním, nádherně vypraveným domově.

Paní Holubová obyčejně šila a při tom vyprávěla Noře různé příběhy ze svého života. Čas při tom rychle ubíhal. Než se nadály, již tu byly děti ze školy. Za nimi přišla i Ema, která byla učitelkou. S touto byla Nora brzy velmi dobrou přítelkyní a v srdečném hovoru s ní zdálo se Noře, že ten čas teprve rychle plyne. Nerada odcházela, ale těšila se vždy, že brzy zase přijde. Líbilo se jí u Holubů, obzvláště od těch dob, co poznala u nich obrázek s podobou osoby, jí ze všech lidí nejdražší.

Bylo to při druhé návštěvě u nich, když chystajíc se k večeru k návratu domů, zastavila se před malou podobiznou v prostém rámečku na stěně visící. Na obrázku byl kůň, na jehož hřbetu seděli dva asi čtrnáctiletí hoši.

Nora obrázek upjatě chvíli pozorovala a pak obrátila se k Emě s otázkou: "Kdo jsou ti dva hoši na tomto koni?"

"To jest můj strýc, matčin bratr, když byl ještě hochem a pak jeho přítel, sousedův syn," odpovídala Ema.

Nora hleděla stále upjatě na podobiznu, hovoříc jako sama k sobě: "Tak se mi zdá, jako bych toho chlapce byla již někdy viděla . . . Případá mi tak velice povědomý."

"Zajímá vás ten obrázek?" ptala se paní Holubová, která právě do světnice vcházela.

Ale než mohla na to Nora něco říci, pokračovala stará paní: "To byl Toník, můj bratr a jeho přítel Frantík Stoklasa."

"To byla tvá první láska, vid', mamínko?" poznamenala s úsměvem Ema. Paní Holubová se též zasmála. "Nu, chceš-li to tak jmenovati, tedy ano," prohodila žertovně. "Vyrůstali jsme spolu, neboť rodiny naše bydlely po léta naproti sobě, jen přes cestu," vysvětlovala Noře. "Frantík byl o dva roky mladší než já a dokud byl ještě zcela malým hochem, říkával mi, až vyroste, že si mne jistě vezme za ženu. Když povyrostl tak přestal říkati, ale byli jsme spolu vždy dobrými přáteli. On býval u nás skoro více nežli doma a mně vždy připadal jako mladší bratr."

"Jak jste řekla, že se ten hoch jmenoval?" zeptala se Nora, která se zvláštním zájmem dosud na podobiznu pohlížela.

"Frantík Stoklasa," odpovídala tázaná.

"A jak se to jméno slabikovalo?" ptala se opět Nora dychtivě, upírajíc široce rozevřené oči na paní Holubovou.

Tato po anglickém způsobu jméno přeslabikovala. Na tváři Nory objevilo se zklamání. Obrátila se znovu k obrázku a hleděla naň pátravě, tak jako by sbírala všechny své vzpomínky na rozluštění nějaké záhady.

Po chvíli pronesla prosebně:

"Paní Holubová, odpusťte mi, že jsem tak zvědavá a povězte mi, kde ten hoch nyní jest."

"Který hoch?" tázala se paní přistupujíc blíže.

"Ten Frantík, synek vašeho souseda," řekla Nora tiše.

"Ach ten! Ten není již dávno mezi živými. Když povyrostl, poslali jej rodiče do vyšších škol, pak odejel na východ a stal se v Bostonu kasírem v bance. Oženil se a potom za několik roků tam přišel při automobilovém neštěstí o život zároveň se svojí ženou. Zůstalo po nich jediné dítě, dceruška . . ."

"Ale, paní Bennettová, co je vám? Jak jste bleďá," obrátila se vypravovatelka ulekaně k Noře, která začala se potáceti a spíše klesla nežli usedla na blízkou židli.

"Emo, přines voďu!" volala paní Holubová na dceru a sama jala se ovívatí mladou paní časopisem na blízku ležícím . . . Nebylo však zapotřebí žádného křísení neb Nora již se vzpamatovala.

"Je mně líto, že vám působím nesnáze, ale nedivte se mně," promluvila s mdlým úsměvem, zatím co po ubledlé tváři stékaly jí dvě velké slzy. Ruka její sáhla v zánadří, kde na tenkém zlatém řetízku visel malý medailonek. Otevřela tento a objevily se dva obrázky.

"Pohlédněte sem," řekla hlasem se chvějícím. "Zde jsou podobizny mé matky a mého otce. Podívejte se, paní Holubová, dobře do tváře mého otce a řekněte mi, je-li podoben tomu hochu tamhle na tom obrázku."

"Ale vždyť jest to on sám! Ano, jest to Frantík Stoklasů. Zrovna takovou podobiznu viděla jsem u sousedů přece kolikrát, když on sám byl už pryč. Ale nechápu—" a paní Holubová opravdu vyhlížela nechápavě když hleděla teď na obrázek ve svých rukou a na svojí návštěvnicí.

"Já ale již chápu," hovořila Nora zvolna. "Vzpomněla jsem si před chvílí, že teta, která mne po smrti mých rodičů vychovala, vyprávěla jednou, když byla jsem ještě malá, jakési své přítelkyni, že můj otec psával své jméno poněkud jinak, ale ona k vůli snažšímu anglickému psaní i lehčímu vyslovení že změnila to na Stockless. Když jsem to tehdy slyšela, ani jsem tomu vlastně dobře nerozuměla a není divu, že jsem na to tedy brzy zapomněla. Teprve před chvílí, když jsem tam před tím obrázkem stála, upoutána jistou podobností a když jsem si vzpomněla, že můj

otec jmenoval se též Frank a že bydleli jsme též v Bostonu, tu jako by paměť má byla se osvětila a na mysl mně přišel ten tetin rozhovor. Vždyť jest to jméno přece tak velice podobné mému příjmení."

"Tak vy . . . vy jste snad ona malá dívčinka pro kterou náš soused Stoklasa po smrti svého syna Franka jel. Přijel však nazpět bez ní," hovořila překvapená paní Holubová. "Mluvil tehdy s pohnutím o tom, jak teta děvčátka, švegruše to jeho syna, velkopanským tonem mu oznámila, že ona jest poručnicí dítěte a jemu do rukou že je nedá. Ani mu nebylo tehdy dopřáno jeho malou vnučku spatřiti."

"Ano, to byla moje teta; takovou ona jest," přisvědčila Nora. "Vždyť jsem to od ní též slyšela, že dědeček pro mne přišel, ale ona že nedopustila, abych vychována byla jinak nežli jak se slušelo na dítě její jediné sestry. Ale povězte mně, paní Holubová, jest můj dědeček dosud živ?"

"Ovšem že jest a babička též. Jsou nyní v Denver, Colorado, kde má svůj domov jejich syn," odvětila paní.

"Tak oni měli ještě jednoho syna?" divila se Nora. "To jest tatínkův bratr a tedy můj strýc."

"Ovšem že ano," přisvědčovala paní Holubová. "Ten byl o deset let mladší nežli já a byl ještě malým hochem když jsem se provdala."

Nora měla nesmírnou radost z poznání, že má ještě tolik blízkých příbuzných. "Budete mi o všech dopodrobna vyprávěti, vid'te, že ano?" žadonila. Po chodníku přicházel Gustav. Nora, spatřivši jej oknem, kvapně povstala.

"Ach, již jest tak pozdě a já musím domů," řekla s povzdechem.

"Zdržovala bych vás, ale snad by doma byli znepokojeni, kdybyste dlouho nepřicházela," řekla paní Holubová.

"Ach, to ne! O mne se tam nikdo nestará a nikdo mne nepohřešuje," pronesla Nora trpce, ale zcela tiše pro sebe. Paní Holubová, která jí pomáhala do lehkého vrchního kabátu však přece slova ta zaslechla. Pohlédla na ni soustrastně a pohládila ji po ubledlých dosud líčkách.

Gustav právě vcházel do dveří. Matka uvítavši jej, mu sdělovala, k jakému objevu dospěli, jak náhodou paní Benettová přišla k poznání, že jest dcerou jejího přítele z mládí, Franka Stoklasy a jak následkem vzpomínek a pochopitelného pohnutí jest asi dosud slabou.

"Ty, Gustave, doprovodíš paní Benettovou k pouliční dráze a pomůžeš jí do vozu, sice bych byla o ní v starostech," dodávala.

Nora sice tomu odporovala, ale paní Holubová tak mateřsky domlouvala a Ema i Gustav tak laskavě a přátelsky přisvědčovali, že se snadno nechala přemluvit.

"Přijdu sem opět zítra a budete mi vyprávěti o mém tatínkovi," volala ještě ve dveřích, odcházejíc po boku Gustava.

Bylo jí pak příjemno, že ji doprovázel a když usedla za chvíli do vozu pouliční dráhy, ještě se po něm ohlédla jak odcházel směrem k svému domovu. Nerada blížila se k domovu svému, jenž zdál se jí býti tím cizejší, čím více se vzdalovala od místa ku kterému neustále myšlenky její zalétaly.

Žila pak Nora nějaký čas velmi šťastný život. Prostřednictvím paní Holubové dostala adresu na svého strýce i dědečka a napsala jim vroucí dopisy. Brzy dostala odpověď od strýce, jenž jí oznamoval, jak velice byli všichni potěšeni jejím přihlášením se. Omluvil otce, že odpovídati nemůže, jelikož není schopen anglické řeči v písmu. Ke konci srdečného dopisu zval jí, aby k nim někdy přijela na návštěvu.

V návalu radosti ukázala Nora manželé svému dopis a živě mu vysvětlovala, jak zvěděla o svých příbuzných. Richard nejevili žádného zájmu a po pronešení několika lhostejných slov zabral se do čtení novin, které v

ruce držel. Nora se od něho odvrátila a více jej svými záležitostmi neobtěžovala.

Dojížděla pak tím častěji k paní Holubové. Mimo příjemnou společnost nalezla tam i zaměstnání, jež vyplnilo její dříve nečinné trávený čas doma. Shledala, že na šatech, které paní Holubová pro obchody šila, by se velmi hezky vyjímalo vyšívání a tomu ona se v ústavu vyučila. Zkusila to a měla z toho nesmírnou radost, když paní Holubová chválila její zručnost a byla její prací nadšena. Nora měla na svých šatech vyšívání, jež pro ni za peníze jiné ruce vytvořily. Ted' pocítila najednou veliké potěšení, když zkusila vytvořit podobné věci na šatech jiných žen a shledala, že dovede v oboru tom dosti pěknou práci. Dějala to ráda, hlavně též proto, že vycítila, že paní Holubová může počítati za tak ozdobené šaty větší obnos a ona že tak nepřímým způsobem přispívá aspoň trochu také na sirotky po československém legionáři, které její přítelkyně vychovávala.

Když jí někdy paní Holubová domlouvala, aby si nepopíchala tím vyšíváním prstíky a nekazila si oči, tu měla vždy na to jedinou odpověď:

"Neberte mně radost, kterou mám z poznání, že jsem přece k nějakému užítku a že přece něco umím."

A tak vyšívala potom nejen u paní Holubové, ale nosila si i domů všeliké límečky a výložky. Nenudila se ted' a nepocítila nikdy dlouhou chvíli. — Jakou opravdu dětinskou radost pak měla, když někdy ve společnosti setkala se s některou dámou mající na svých šatech její vyšívání. Bavilo ji velice pomýšlení, že žena ta ani přítelkyně její kolem ní nemají tušení o tom, že ona na jejím oděvu pracovala. Usmívala se tomu a lidé se pak mezi sebou divili, proč že je tak spokojená a veselá, když jest přece manželem svým zanedbávána.

"Snad jest to ale také trochu její vina," říkali někteří. "Vždyť jest tak v sebe uzavřena a často zamyšlena, jako by duchem jinde bloudila."

Nebyla ale Nora v sebe uzavřená ani zamyšlená když byla v domě paní Holubové. Tu byla šťastna a hovořila vesele a rozmarně, jako by nic jí netřžilo.

První neklid přeletěl jí u Holubů myslí, když podjala se úkolu vyšívati na výbavě Emy, která chystala se k brzké svatbě. Nora sama si na to vzpomněla a přemlouvala Emu, aby těžší výzdoby nechala jí udělati.

Při té práci přicházelo jí stále znovu na mysl, že přece jen Ema jest velmi šťastnou, mnohem šťastnější nežli ona kdy byla a že i manželství její bude zcela jiného druhu nežli jest manželství její. Vždyť její ženich, s kterým ona se ted' často u Holubových setkávala, je takový hodný, veselý mladý muž a je na něm viděti, že má Emu opravdu, vroucně rád. Nezavíděla Emě, přála jí to štěstí z celé duše, ale začala svůj život s jejím porovnávati a v následek toho zvážněla.

Napadlo jí, že to její manželské spolužití s Richardem nikdy nebylo posvěceno opravdovou láskou a že téměř hned od svatby se jeden druhému víc a více odcizoval a byli oba rádi když se neviděli. Zdálo se jí, že na Emu čeká zcela jiné štěstí. Ach, kéž by ona byla ted' svobodná a ku příkladu Gustav—

Ani nedomyslíla, jak se té představy zalekla . . . Nesetkávala se s Gustavem často, neboť když byla u jeho matky a sestry návštěvou, byl on obyčejně u svého zaměstnání. Přece ale poznala jej tak dalece, že si ho velice vážila.

Byl tišší a vážnější nežli jeho nastávající švagr, ale když se někdy usmál, zdál se jí ten jeho úsměv pak tím vzácnější a tak velice mu slušel. Dávala si v jeho přítomnosti pozor na svou řeč i na své chování, neboť si cenila vysoce jeho dobrého mínění.

A teď najednou přistihla se při takové myšlénce! Co on by si pomyslíl o ní, kdyby věděl, že ona vdaná paní takto na něho myslí? Vždyť nebude mu moci ani do očí pohlédnouti. Byla již neklidnou a šla toho dne domů o něco dříve než jindy, v obavě aby snad s Gustavem se nesetkala . . . Odešla z jeho domova, ale neprechla před svými myšlénkami.

Obraz Gustava zjevoval se teď často v její mysli a tak pomalu, aniž by měla o tom plně vědomí, vznikala v ní láska k němu. Srdce hlásilo se k svému právu.

Ten pocit opravdové lásky, i přes to, že byla již vdanou paní, byl jí něčím novým a byl tak krásný a sladký, že se do doopravdy ani nevzpírala. Vždyť následkem toho vroucího citu v ní pučícího, zdál se jí život býti tak nesmírně půvabným, zcela jiným než dosud. Vypučel v jejím nitru krásný květ, rozezvučela se v její duši ta stará, ale věčně nová, kouzelná píseň lásky. Zalekla se však, když poznala, jak hluboko cit ten zapustil v srdci jejím své kořeny.

Byla opět jednou v neděli odpoledne u Holubů, kde vyšívala pilně, neboť den svatby její přítelkyně kvapem se blížil. Mezi prací obrátila se Ema k matce s otázkou: "Nevíš, kam odešel Gustav?"

"Řekl, že půjde na procházku," odpovídala matka.

"Mně se zdá poslední dobou, že se někdy straní jaksi domova," hovořila dále Ema, tajemně se usmívajíc. "Odchází někdy, aniž by řekl kam jde a i z písárny přichází večer později domů. A tak mi napadlo, jestli něco v tom nevězí a nemá-li někde nějakou lásku. Snad si vezme ze mne příklad a bude i on chtít založiti si své vlastní hnízdečko. Co bys tomu řekla, maminko?"

Noře, které hned při první zmínce o Gustavovi zabušilo prudčeji srdce se toto nyní bolestně sevřelo. Obrátila se k oknu, jakoby dobře na vyšívání neviděla, jen aby zakryla hluboký ruměnc, jenž se jí po tváři i hrdlu rozlil.

"Co bych tomu řekla?" opáčila paní Holubová. "Byla bych spokojena, jen kdyby si našel hodnou, milující družku. Nemyslím ale, že u Gustava něco takového nadešlo, neboť on by se mi s tím svěřil."

"V prvním vzniku známosti, dokud by sám neměl jistoty, snad by se ani on nesvěřil," namítala Ema. "Mně se zdá, že je poslední dobou jaksi vážnější a roztržitější, tak jako by myšlénky jeho někde bloudily. Jen ho pozoruj, maminko, a uvidíš sama."

Do světnice veběhla v tom malá Adelka, žádajíc svoji pěstounku o dovolení k návštěvě malé přítelkyně ze sousedství a rozmluva přenesla se pak jiným směrem.

Noře ale zůstal trn v srdci a vyšívání již se jí nedařilo neb ruce se jí chvěly. Musila několikráte páratí až konečně se vymluvila na nevolnost a odešla domů. Nebylo jí skutečně dobře, hlava jako by se jí točila a celé tělo bylo jako v horečce.

Když sestoupila s elektrického vozu a blížila se k svému domovu, spatřila proti sobě přicházející toho, na něhož právě myslila. Zatajil se jí dech a v očích náhlým pohnutím udělaly se jí mžitky. Viděla ale přece tolik, že byl sám. Neprochází se tedy s nějakou dívkou — napadlo jí. Myšlénka ta ale hned následována byla jinou, že asi buď jde k ní anebo od ní, od té šťastné, záviděníhodné. Zatím Gustav došel a pozdravil manželku svého zaměstnavatele zdvořilým smeknutím klobouku. Zraky jejich se setkaly, ale jen na okamžik, neb Nora nemohla se mu již podívatí přímo do očí. Se sklopenou hlavou, rozechvěna jsouc až do hlubin své duše, pospíchala domů. Tam klesla ve svém pokoji na sedadlo a skrývajíc si tvář do dlaní, dušeně štkala. Byla si nyní plně vědoma síly své marné lásky a neznámý do té doby pocit žárlivosti rozdíral jí nitro.

Starší paní Benetová pozorovala pojednou s uspokojením, že snacha její jaksi sesmutněla, že bledne, ba dokonce hubne.

Richardova matka zaměstnávala se již delší dobu přemýšlením, jak by se to dalo provést, aby syn její svých manželských pout byl zbaven, a mohl dle hlasu svého srdce a dle jejího přání jinou choť si zvoliti. I když vyvedl tu hloupost a vzal si to nerozumné, k němu se nehodící dítě za ženu, nemělo by to přece ještě býti příčinou, aby byl celý jeho život zkažen.

Richard již dávno uznal svoji chybu, bylo tedy jen zapotřebí najíti nějakou příčinu, pro kterou nezdařené to manželství dalo by se rozvázati. Když Nora se začala vzdalovati společnosti a odcházela často z domova, dala jí paní tchýně stopovati. Byla ale zklamána, když se dověděla, že snacha její uzavřela přátelství s paní Holubovou, starší dámost, která znávala v dětství jejího otce a s její dcerou Emou a k těm že tak často dochází. V tom ovšem nedalo se nic nalézt, co by k uskutečnění plánů paní Benetové přispělo. Oh, ano, kdyby byla Nora jen s polovice tak veselá a tak do světa, jako byl Richard, potom již by se snadno něco našlo. Potom ale také by s ní byl Richard šťastnější a rozuměli by si lépe — namítalo její mateřské srdce. Takto je Nora jako neživá loutka a švarný, veselý Richard s ní šťasten býti nemůže.

Když nyní pozorovala na své snaše patrnou sklíčenost, když viděla, že líce její ztrácí růměnec a oči že zapadají, tu vzklíčila v jejím nitru jiná naděje. Napadlo jí, že snad na kořenu Nořina života hlodá nějaká nemoc a že tedy přece jen Richard za nedlouho bude svoboden. Bylo by to beztoho nejsnažší rozuzlení všech rozvodních skandálů.

Nora teď chodila k Holubovým méně často. Ema se provdala a matka její neměla již tolik šatů k vyšívání. Noru ostatně práce ta přestala těšiti. Ji teď opět netěšilo nic a přávala si jen, aby se byla nikdy nenarodila. K paní Holubové šla časem hlavně jen proto, aby slyšela něco od ní neb od dětí o Gustavovi.

Někdy bála se s ním setkati; jindy opět schválně vyhledávala příležitost, aby jej alespoň na chvílku spatřila. Když jej delší dobu neviděla, zacházela si kolem pisárny svého manžela, jen aby mohla Gustava zahlédnouti oknem. Dovnitř jíti se neodvážila. Nemohla k tomu nalézt žádně příčiny a mimo to ani své statečnosti nedůvěřovala. Obávala se, že by na její tváři každý mohl vyčísti proč tam jde.

Jedenkráte opět prošla tak mimo okna a zahlédla Gustava skloněného nad psacím stolem. Zachvěla se. Jak krásným se jí zdál býti, jak mu slušely ty tmavé kadeře, spadající na bílou skrář. Nebyl v celém světě pro ni nikdo tak hezký jako on, nikdo tak dobrý a ušlechtilý. Byl tak blízko a přece tak vzdálený pro ni.

Došla na roh ulice a vsedla do vozu pouliční dráhy a jela k paní Holubové v naději, že něco o Gustavovi uslyší. Sotva vešla, jala se jí Gustavova matka vyprávěti, že se asi budou stěhovati. Gustav že dostal místo ředitele v nově založené odbočce obchodu pánů Benettů v jiném větším městě a jelikož ona má příležitost dům svůj výhodně prodati, že tak učiní a odstěhuje se se svými svěřenci za synem.

Nora zalekla se, že ztratí svoji mateřskou přítelkyni, ale ještě více toho, že již nikdy nebude míti příležitost Gustava viděti. Dovídala se dále, že on odjede za svojí povinností již druhý den časně z rána na nové místo.

Snad ho tedy více nespattí ani se s ním nerozloučí. Byla myšlénkou tou rozechvěna do hloubi nitra a na zpáteční cestě se rozhodla, že zajde do pisárny, s Gustavem před jeho odjezdem naposled promluví a ruku mu podá. To přece nebude nic zlého.

Premůže své rozechvění a bude hleděti býti na oko klidnou, aby netušil

čím jí jest. Jen ještě jednou chce jemu ve tvář pohlédnouti a s ním promluvit. Véděla, že její manžel je na vyjízdce koňmo, což se jí hodilo.

Vymyslí si nějakou příčinu proč do písárny zašla. Zeptá se po svém manželé, půjde pro něco do jeho úřadovny. Při tom zastaví se u Gustava a promluví s ním, zdánlivě klidně, o jeho odjezdu. On nesmí tušiti pravdu, nesmí míti o ní špatné mínění. S tím rozhodnutím vešla do dveří. V prvním oddělení nebylo nikoho. Váhavým krokem vešla do druhé místnosti, kde byla osobní úřadovna majitelů závodu. Tam spatřila nad stolem Gustava, rovnajícího jakési papíry. Byl samotný.

Při pohledu na něho zde tak samotného opustila ji rozvaha. Již chtěla ustoupiti a nepozorovaně odejít, když pozdvihnuv zrak, ji ve dveřích spatřil. Vzpřimil se a tvář jeho se lehce zarděla. Pohled jeho očí Nora úplně pomátl. Nejistým krokem vešla a ptala se po manželé.

"Pan Benett dnes ještě v úřadovně nebyl, ale myslím, že přijde brzy," odpovídal Gustav povstav se své židle a jí ten jeho hlas rozechvíval duši.

"To je naposled co slyším jeho hlas, naposled vidím jeho tvář," pomyslíla si a bylo jí, jako by jí mráčky obestřely. Zdálo se jí, že vše, co je v místnosti, kolem ní tancuje. Snažila se však přemoci a popošla ke Gustavovi.

"Slyšela jsem před chvílí od paní Holubové, že zítra odjedete a mohu se tedy dnes s vámi rozloučiti," řekla stísněným hlasem. "Přeji vám mnoho zdaru na novém místě dodala a podávala mu ruku.

Gustav, v jehož tváři zračily se nejvyšší rozpaky, se ruky té chopil. Při tom dotknutí se Nora zachvěla. Zapotácela se a byla by klesla, kdyby jí nebyl Gustav zachytil rukou.

V tom však zaslechla se strany rychlé kroky a nežli se mohla vzpřimiti, slyšela hlas svého muže.

"Aj, co to vidím? Tohle je pěkné! Panička se tu objímá s mým knihvedoucím. Tak tohle tedy ty děláš za mými zády!"

Nora zatím již odstoupila od Gustava a hleděla zmateně, střídajíc barvy, na Richarda, objevivšího se ve dveřích ve svém jíздеckém obleku téměř současně se svým otcem, starším panem Benettem, jenž nemohl uvěřiti svému zraku, spatřiv svoji snachu v náručí knihvedoucího. Za ním přivábeni hlukem, přiběhli pokladník a jeho pomocník. Richard neproměškal ovšem báječnou příležitost, jež se mu takto mimo vše nadání naskytla.

Zapotáčela se a byla by klesla, kdyby jí nebyl Gustav zachytil.

"Tohle je skandál!" začal zuřiti dříve než mohla Nora něco na vysvětlenou říci.

"To jsem od vás, Gustave, neočekával." Obrátil se k mladému muži, jenž byl neméně zaražen nežli Nora. Ale hned zas vzal si na mušku Noru: "Mluv, bídnice!" vzkřikl, dupnuv před ní, "jak dlouho se již milkuješ s tímto člověkem?"

"Mírněte se, pane Benette," ozval se teď Gustav. "Nemáte žádné příčiny takto mluvit. Nejsem ničím vinen a paní Benetová též ne. Přemohla ji náhlá slabost a já jsem ji jen zachytil—"

"Vida, panáčka, jak se umí vymlouvati," vskočil mu Richard do řeči a dal se hlučného jizlivého smíchu. "Ona padala a on ji zachytil a při tom ona se ho chytila kolem krku a on jí líbal, ha, ha, ha!"

"Nikdo mne nelíbal," ozvala se teď rozhorleně Nora. "Pan Holub mluví pravdu, když tvrdí, že jest nevinný. Chtěla jsem se s ním jen rozloučiti a—"

"A já jsem vás při tom rozloučení nešťastnou, či vlastně šťastnou náhodou přistihl," přerušil ji Richard, jemuž se radostí zajíkal hlas. "Už mlč, nechci slyšeti ani slovo!" zakřiknul ji, líče nejvyšší rozhorlení, když chtěla dále mluvit.

"Pane Benette," ozval se opět Gustav, "nechte si věc rozumně vysvětliti—"

"Nic mi nemusíte vysvětlovat," křičel Richard, buše při tom pěstí do stolu. "Viděl jsem dost a zde mám i na to svědky, že moje žena se objímala se svým milencem."

"Mírní se, Richarde!" promluvil jeho otec, přistupuje k němu. "Snad se dá všechno ještě urovnat."

"Ano, dá se to urovnat a to tak, že vyženu oba, tuhle záletníci i jejího milence," křičel dále Richard jako posedlý, až se zaměstnanci z jiných místností sbíhali.

"My jsme spolu hotovi, pane," obrátil se ke Gustavovi, "a na místo do nové odbočky táhněte si kam chcete. A ty—" rozkřikl se na Noru, "ať se vystěhuje z mého domu hned, abych tě tam dnes večer již nespátřil. Slyšíš?" Přistoupil k ní a chopil jí za rameno.

"Pane Benette, tohle přesahuje všechny meze—" ozval se teď Gustav, bledý rozehvěním. Leč Richard nedal mu dále mluvit.

"Vím, že vaše nestoudnost přesahuje všechny meze a proto vás odsud vyháním," řval jako zběsilý. "A jděte hned, sice vás odsud dám oba vyhoditi, vás i vaši společníci."

Z celého závodu se již sbíhali lidé přivábeni Richardovým křikem a Nora jako štvaná ubíhala pryč.

"S vašim synem není možná žádná řeč," řekl Gustav, přistupuje k staršímu panu Benetovi. "Mohu vás na své čestné slovo ujistiti, že nemá pražádnou příčinu k tomuto rámusu. Já ovšem zde již nebudu a z vašich služeb vystupuji." S těmi slovy, třesa se rozehvěním, odcházel.

Nora, pospíchajíc domů, měla jen jedinou myšlénku a to, aby co nejdříve byla pryč s tohoto místa. Nejraději by se byla skryla před celým světem, neboť se jí zdálo, že každý na ni teď bude ukazovati a ji odsuzovati. Ach, jak se zapomněla! Co to udělala? Její nepředložitelnost, jejím nerozumem teď trpí i Gustav. Byl odsuzován a urážen, ač byl zcela nevinný. Vinna byla ona a jen ona. Klesla mu na prsa a skoro jej obejmula. Ach, ta hanba!! A co on si o ní pomyslí? Kdyby utekla na kraj světa, neuprchne před jeho opovržením.

Vešla do domu, ale nevzala si s sebou nic jiného než malou ruční kabelku, v níž měla něco peněz. Pálila ji zem pod nohama v domě toho

člověka, jenž vyháněl ji od sebe tak potupně. Spěšně na lístek napsala několik řádek: "Richardde, neobviňuj pana G. Holuba, neb on je čestný muž a ničím se neprovinil. Vinna jsem já v tomto případě. Vážím si ho jako žádného jiného člověka na světě a chci se s ním rozloučiti, nevěděla jsem vlastně co činím, když jsem, zapotácejíc se náhlou slabostí, chytila se ho za šiji. To jest vše."

Nevzpomněla si kam půjde, až když přišla na nádraží. Usedla stranou a přemýšlela. K tetě Stanfieldové, věděla, že jíti nemůže, ta by ji u sebe po tom co se stalo netrpěla. Vzpomněla si na svého dědečka a babičku Stoklasových. Nezná jich, pravda, ale snad oni ji od sebe neodeženou. Adresu jejich měla a spěchala se zeptati, co stojí jízdní lístek k nim. Odychla si, když seznala, že má právě dosti na lístek.

Na první větší stanici, kde musela přesešati a déle na vlak čekati, napsala dva dopisy. Jeden tetě Stanfieldové, druhý paní Holubové. V prvním vypsal vše pravdivě co se stalo a oznamovala kam odjíždí. Druhý byl kratší a zněl takto: "Drahá paní Holubová! Víte již co se stalo, neb syn váš asi řekl vám vše. Prosim vás, neodsuzujte mne a neopovrhujte mnou. Jsem velmi nešťastna, ale nejsem špatná. Nora."

A pak přejíc si, aby celá její minulost, všechny vzpomínky zapadly do tmy noci, vsedla do vlaku.

Uplynul rok ode dne, kdy Nora překvapila svým příjezdem svého dědečka a babičku. Byla tehdy od nich přijata s otevřenou náručí. Sděbila jim své nesnáze, přiznala se ke všemu a oni hleděl jí svojí upřímnou láskou vynahradiť to, čeho se jí dosud tak málo dostávalo. Dědeček, ač neuměl anglicky psáti, uměl v této řeči dosti dobře mluvit a proto se s ním Nora snadno dorozuměla. Babička však anglicky neuměla a musila se tedy Nora učiti česky. Šlo jí to dosti rychle.

Byla babička též chatrného zdraví a Nora hleděla jí kde mohla v domácí práci zastati. Z počátku jí to vše přišlo dobře nešlo, neboť byla v tom naprosto neznalá. Ale pod dohledem babiččíným se do všeho vpravila. Ráda pracovala, neboť při práci zapomínala na trudné myšlenky, které jí někdy pronásledovaly. Z duše její dosud nezmizel pocit zahanbení při vzpomínce na chování její při rozchodu s Gustavem. Trápilo ji pomyšlení, jak špatně asi on o ní soudí. Na Richarda nevzpomínala. Ulehčilo se jí, když nemusela žiti po boku muže, jehož nikdy nemilovala.

Dědeček s babičkou žili na odpočinku v útulném domku na pokraji města a Noře se u nich velmi líbilo. Často zajela s nimi do města k strýcovi, v jehož rodině cítila se též jako doma. Byla by mohla žiti spokojeně, kdyby nebylo těch teskných myšlének, uvádějících ji do minulosti. Od tety Stanfieldové neslyšela ničeho. Psala jí ještě jednou, ale dostala dopis svůj vrácen neotevřený.

Bylo to jednoho krásného červnového rána, když Nora odebrala se do zahrady za domem, aby tam trochu plala. V zahradě bylo několik pěkných ovocných stromů a pár záhonků zeleniny a Nora, když za babičku vykonala práci v domě, šla ještě vypleť zeleninu, aby zastala zase dědečka, jenž se dnes necítil nějak volně. Vzala si na hlavu velký babiččín "bonnet", který chránil tvář její před paprsky slunce a za chvíli pilně protrhávala trávu na záhonku salátu. Pojednou zaslechla u domu nějaké rychlé kroky a hned na to slyšela i hlasy. Ted' slyšela babičku: "Je v zahradě. Tuhle za domem. Půjdu pro ni." V zápětí zaslechla jiný hlas:

"Nenamáhejte se, paní Stoklasová, půjdu k ní sám. Chci s ní mluvit."

Při zvuku toho hlasu se Nora zachvěla. Ne, nemohla se mýlit, byl to

hlas toho, na něhož dosud s nejvřelejšími city vzpomínala. Co však zde chce? Proběhla besídkou z révoví a odhrnujíc větve keřů hleděla úzkostlivě k dvířkám zahrádky. A již jej spatřila rychlým, lehkým krokem se blížícího. Ano, byl to skutečně on, s tváří veselou, okem planoucím. Hned z dále zdravil ji sejmutím klobouku. Zachvěla se blahem.

“Přece jsem vás našel,” volal jasným hlasem. “Dověděl jsem se kde jste a přicházím se vás zeptati, zdali jste dosud nezapomněla na své bývalé přátele. Zároveň přináším upřímný pozdrav od své matky.”

Nora neslyšela Gustava nikdy hovořiti tak veselým tonem. Kdyby nebylo té vzpomínky na poslední jejich setkání, byla by mu teď ráda pohlédla v tvář, ale takto odvracela nejistě zraky před jeho pohledem a honem si posadila na hlavu velký babiččin “bonnet”, který se jí byl při práci svezl na ramena, a přitáhla si jej, aby zastínil tvář, jež hořela žhavým růměncem. Pronesla tichým a zajímavým hlasem několik slov na uvítanou a stála tu v rozpacích, ze kterých ji vysvobodil slovy:

“Pojďme si tamhle sednouti na sedátko pod strom a povíme si, co nás potkalo od toho času, co jsme se naposledy viděli.”

Ach, kdyby nebylo té jeho poznámky o oné osudné chvíli, byla by již Nora nabyla duševní rovnováhy, ale takto byla znovu vehnána do nesnáží. Šla k sedátku celá zmatená.

“Především prosím vás snažně, abyste sejmula ten ošklivý čepce se své hlavy, tak abych mohl při řeči viděti vaši tvář,” řekl Gustav usedaje podle ní. Nora učinila jen nerada dle jeho přání a Gustavovu zraku objevily se její planoucí líce a její v rozkošném zmatku sklopené oči, stíněné dlouhými brvami.

“Rekněte mi nejdříve, zda od toho času, co jste odejela ze St. Joseph dostala jste nějaké zprávy odtamtud?” tázal se Gustav šetrným tonem, pozoruje její rozpaky.

“Nikoliv, nic jsem se nedověděla, co tam nového,” odvětila Nora.

“Pak tedy ani nevíte, že váš bývalý manžel zažádal o rozvod, že jej obdržel a je již znovu ženat a to s bývalou paní Vivianovou Smithovou,” hovořil dále Gustav.

Gustav blížil se lehkým krokem a z daleka ji zdravil.

“Nic jsem o tom nevěděla,” řekla Nora tiše, netroufajíc si ani nyní pozdvihnouti očí.

“Jste tedy svobodna,” pokračoval Gustav nyní jaksi vážně, slavnostně, “a já přišel jsem s vámi upřímně promluvit. Nemám rád dlouhé okolky a nejraději mluvím přímo. Proto k vám budu mluvit otevřeně. Byly kdysi doby, kdy jsem se domníval, že vám nejsem lhostejným a jelikož vy byla jste mně drahou od okamžiku, kdy jsem vás poprvé zahlédl, tu jako poctivý člověk, uvědomuje si, jaká hráz stojí mezi námi, raději jsem se vám vyhýbal. Dnes není žádné překážky mezi námi a tu přišel jsem se vás ptáti, jestli se srdce vaše nezměnilo a zdali dosud jste mně nakloněna.”

Nyní konečně pozvedla k němu Nora své velké, modré oči, v nich počal hráti odlesk velkého, náhlého štěstí, tak že se až jemně zarosily.

“A vy jste mne neodsuzoval, mnou neopovrhoval?” ptala se ještě stísněně.

“Vždyť jsem neměl žádné příčiny, Noro. A vždyť jsem vás miloval, upřímně, vřele miloval,” řekl Gustav pohnutě, bera její ruku do své. “Zalíbila jste se mi od prvního spatření. Hned tenkrát pocítil jsem rozhořčení proti vašemu muži, o němž jsem věděl, že není hoden čisté ženy, kterou jsem viděl ve vás. Po čase, když seznal jsem vás blíže, počal jsem vás milovati. A když pak viděl jsem ve vašich očích, které nedovedou zakrýti žádný záchvív duše, že ve vašem srdci počíná pučeti vřelejší cit pro mne, tu u vědomí toho jsem se vás stranil. Dnes ale toho není zapotřebí a proto se přicházím ptáti, je-li dosud ve vašem srdci místočko pro mne. Řekni mi, Noro, upřímně: máš mne ráda?” ptal se vroucně, vina svoji pravici kolem jejího pasu a tisknuv ji k sobě.

A Nora v hlubokém uzardění položila hlavu na jeho prsa šeptajíc:

“Gustave, drahý Gustave!” Více říci nemohla.

Dny, týdny, měsíce, léta letí ve věčnost. Uplynuly dva roky od sňatku Gustava s Norou, když jednoho večera po práci spěchal šťastný manžel domů. V útulně zařízené domácnosti čekala na něj chutná večeře a roztomilá choť s malým, baculatým hošíkem v náručí.

Když vcházel do dveří, Nora s dítětem na ruce šla mu vstříc.

“Nesu ti, drahoušku, novinu, jež snad bude tě zajímatí,” hovořil Gustav, když políbil ženu a dítě a posadiv se ke stolu rozevíral časopis, který v ruce nesl.

Nora nahlédla mu přes rameno na místo, jež jí ukazoval. Nad delším článkem stálo tam vytištěno tučným písmem:

“Rozvodní pře pana Richarda Benetta a paní Viviany Smith-Benettové. Manželka přistížená při nevěře dokazuje záletnictví manžela a předvádí svědectví o důvěrných jeho stycích s jinými ženami.”

“Něco takového jsem očekávala a nejsem tím příliš překvapena,” řekla Nora. “Nyní ale, můj drahý, vezmi Gustávka, abych mohla dáti večeři na stůl. Noviny odlož, přečteme si to, až se najíme. Nenecháme si přece k vůli tomu večeři vychladnouti. Podívej se, zde je mladý hrášek. Přivezl jej dnes dědeček a já jsem jej upravila se smetanou jak mně to babička naučila a jak ty ho nejraději jídáš. Ted' jez a po večeři, ještě dříve nežli se podíváme na ty noviny a ten rozvodní skandál, přečteš si psaní od maminky, které dnes přišlo. Píše tvoje maminka, že k nám přijede asi na čtrnáct dní na návštěvu a přiveze i Adolfa i Adelku, kteří již se nemohou dočkatí, aby uviděli našeho Gustíka.”

A mladá žena usedla k stolu, pohlížejíc s láskou na svého manžela i synáčka.

Osudný paprsek.

Pro kalendář Amerikán napsal dr. Miloslav J. Breuer, Lincoln, Neb.

Dr. Miloslav Breuer

I.—Pokus.

Cestující jednatel firmy, který vše, co v následujících řádkách bude popsáno zavinil, přišel do naší nemocnice právě když jsem prozatímně obstarával její řízení za nepřítomnosti správce, dra Penrose. Obchodní zástupce onen byl vzorem uhlazené zdvořilosti a mluvil s vědátorskou zdrželivostí. Leč z jeho vyličení vlastností a účinků nového uspávajícího prostředku, jenž mi nabídl a z výstřížků a otisků z odborných časopisů lékařských, jež mi předložil, dospěl jsem k přesvědčení, že tuto příležitost nesmím v zájmu nemocnice a pacientů nechat ujíti. Byl bych se rád poradil s doktorem Penrosem, tento se měl vrátiti teprve za dva dny; a lučební jednatel

mi pravil, že je mu nutno opustiti Lincoln ještě téhož večera. Osvojil jsem si tedy právo koupiti několik krabiček nové, spánek přivádějící drogy.

Uplynul týden, za kterého mi ležel nový uspávající prostředek stále na mysli. Pečlivě jsem prostudoval odbornou literaturu o něm. Byl to nitrylovaný odvoděk z uhlovodíku. Účinek jeho měl tedy býti podobný onomu tekutého kysličníku dusičnatého. Nevyvolával dávení, nenesl s sebou žádné nebezpečí srdečního neb dechového klesnutí, a účinky jeho mýjely za několik minut jakmile se ustalo s jeho podáváním pacientu. Onoho týdne jsme operovali několik případů, avšak nemohl jsem se rozhodnouti, abych na některém z nich zkusil nový uspávající prostředek. Dr. Penrose zdržel se na své cestě mnohem déle nežli očekával a já sám neměl jsem odvahy vzíti na sebe zodpovědnost experimentu s novým prostředkem.

A tu se stalo, že jsem si ulovil otravu krve do ukazováku u pravé ruky při převazování hnisavé rány, a bylo třeba mne uspati, aby mi to mohli prořezati. Rozhodl jsem se, aby byla nová látka vyzkoušena na mně. Vkročil jsem do operační komory s rukou zavěšenou na pásek od šije, s bolestí od oteklého prstu bijící mi celým tělem jako rázy nějakého

velkého stroje; a pocítoval jsem, že vykonávám pro lidstvo znamenitý dobročinný skutek, dovoluje, aby na mne samotném vyzkoušen byl účinek nového narkotického prostředku.

Některí moji přátelé, jimž jsem tuto historii později vypravoval, byli přesvědčeni, že je bavím nějakým divokým snem, vyvolaným účinkem neznámé narkotické látky. Když jsem jim však ukázal růžovou jizvu kolem mého pravého stehna, a rozdíl pleti na mých nohách i nesouměr jejich, zůstali zamyšleni. "Doposud neznáme všechno, co jest možno vědět," prohlásil dr. Penrose . . .

Uložili mne na operační židli. Teprve když jsem několikrát do sebe nabral sladkého výparu, který jaksi pozvolna a ne nepříjemně působil divné brnění v plicích, přišlo na mne zlé tušení. "Nevyváznou-li z toho," řekl jsem si, "bude to jen moje vlastní vina." Leč sklouzal jsem tak rychle k bezvědomí, že jsem na to ihned zapomněl. Bolest byla ta tam. Dýchal jsem z hluboka dále, šťastně spokojen. Poslední pocit můj byl záchvěv vědomí nesmírného, volného, modravého prostoru, a prudkého zvonění v uších . . .

II.—Procitnutí.

Když jsem otevřel oči, nebyl jsem již v operačním sále. Nebylo čemu se divit, a tedy jsem oči opět zavřel a zůstal jsem tak dlouhou dobu, pohodlně odpočívaje. Ležel jsem na něčem tak měkkém, že mi připadalo, že plou. Když jsem podruhé zdvihl těžká víčka a podíval se vzhůru, zdálo se mi, že jsem v prostorné síni, stavěné z mramoru neb nějaké podobné průsvitné látky; panovalo tu jemné pološero. Tato příjemná sesláblost, v níž jsem pohyboval jenom očima, trvala mnoho minut, a zatím jsem zpozoroval nad sebou štíhlé rámoví, a pak v něm zasazené skleněné desky; kryl mne to jako velká výkladní skříň. Na kolmém sloupku u mých nohou bylo několik jemně složitých nástrojů; ciferníky, kymograf, jenž psal modré a červené křivky, a přístroje teploměrům podobné. Zvedl jsem hlavu, abych je lépe prohlédl, ale byla ohromně těžká. Zaslechl jsem slabé "tik-a-tik-tik", mezi nástroji na tyči, a hle, nyní jakoby odkudsi z dálky jakási šedě oděná žena spěchala ke mně.

Zdála se býti velmi rozčilená, když se zastavila nad sklem a pohlédla na mne. Zasmál jsem se. Nevěděl jsem, proč bych se měl smát, ale něco mne k tomu neodolatelně pudilo. Byl jsem tak sláb, že můj smích vyzněl jen tenkým škytnutím. To jenom zvýšilo rozčilení na mne hledící ženy či vlastně dívky, neboť byla mladá a svěží, klasicky pravidelných rysů a průhledné pleti; opravdu, považoval jsem ji za velice hezkou. Shýbla se a vytáhla jakýsi fetízek z podlahy. Cítil jsem závan proudu čerstvého, teplého vzduchu.

Byla oblečena podobně jako ošetřovatelky v nemocnicích, leč stříh jejího stejnokroje se lišil od kteréhokoliv, jež jsem kdy viděl. Ale když jsem později spatřil oblek mužů, zapomněl jsem se diviti jejímu. Jeden muž přikvapil za několik okamžiků po jejím příchodu; měl na sobě šedivou splývající látku, rukávy k loktům, kolem krku bílý nabíraný límeček s kvítkem ve předu, a spodky, které končily v trepkách. Druhý muž vypadal jako vkusně oblečený mnich. Přišel za několik minut v dlouhém, volně visícím hnědém pláští. Měl šedivý vlas a laskavý pohled.

"On se probudil!" zvolala ošetřovatelka. Vyslovila to s jakýmsi cizím přízvukem. Mužové prohlíželi přístroje na sloupku, a muž v hnědém pláští se naklonil ke mně. Skla již v rámoví nebylo; nepochopoval jsem jak zmizelo. Teprv později jsem poznal průhlednou bláň, která nahrazuje sklo a stáhne se v tlustou, hnědou šňůru, když se povolí jeden okraj.

"Jak se cítíte?" ptal se mne starší z mužů. Pokývl jsem hlavou; nechtělo se mi mluvit. On podal nějaké znamení ošetřovatelce, která se vzdálila. Mrzelo mne, že odešla, neboť byla milého vzhledu. Oba muži se dali rychle do rozhovoru. Nejdříve jsem se domníval, že je to nějaký cizí jazyk; teprve když jsem chvíli poslouchal, poznal jsem většinu slov anglických. Leč nepodařilo se mi zachytiti smysl toho co povídají. Zatím co mluvili, opět jsem usnul.

Když jsem se probudil, ležel jsem v malém zeleném pokoji na šedivém kovovém lůžku. Nad mojí hlavou bylo několik řad lesklých měděných kruhů navléknutých na tyčích. Tatáž šedě oděná ošetřovatelka stála nade mnou. Když jsem otevřel oči, šustivé hučení mezi měděnými kruhy, které jsem postřehl, když jsem se probíral k vědomí, ustalo a ona je odhoupala stranou od postele. Mysl jsem měl nyní jasnou, a cítil jsem v těle sílu. Posadil jsem se a prohlížel sama sebe. Byl jsem až hrůza vyzáblý. Šedivé pajama visely splasklé na mých údech jako košťatových násadách. Napadlo mi, že mne podebraný prst nebolí. Pohlédnuv naň, spatřil jsem jej úplně zahojený, s úzkou růžovou jizvou na místě rány. Truchlivě jsem pozoroval svůj stav když vešel člověk v hnědém plášti. Plášť byl bohatého, hedvábného třpytu.

"Co se mi stalo?" psal jsem se. Hlas mi dosti sloužil.

"Pokračujete výborně," pravil hledě na ručičky jakýchsi měřičských přístrojů v hlavách postele. "Dali jsme na vás osmnáct kilo za poslední tři dni." Byl jsem v nejvyšších rozpacích a nevěděl jsem co říci.

"Což abychom zkusili zdali můžete vstát a chodit?" pravil usekávaje divně svá slova.—Vstal jsem a chodil bez obtíže.

"Tři dni!" zvolal jsem. "To jsem tak dlouho spal?" Ošetřovatelka se na mne podívala, usmála se sama pro sebe, a vyklouzla z pokoje.

"Vím, že jste trochu popletený," pravil člověk v hnědém plášti. "Krmili jsme vás vstříkováním potravy do žil, když jste spal, a přibral jste osmnáct kilogramů váhy. Vyzkoušeli jsme na vás dynabolu . . ." ukázal na měděné kruhy a skřín, z níž byly vyhoupnuty . . . "doposud nová věc, ale zdá se, že dobře účinkuje. Nahrazuje onu část potravy, kterou tělo spotřebuje k vyvinování síly. Lidské tělo, položeno do pole jejího účinku, vstřebuje energii přímo, bez prostřednictví zažívání a assimilace. Před třemi dny nemohl jste hnouti prstem. Dnes můžete stát a chodit. Dojde-li kdy k obšírnému upotřebení ohoto stroje, nebudeme potřebovat jídla, nýbrž jen nahrazování spotřebovaných látek. Dva obědy za týden. Avšak . . ." změnil přízvuk svého hlasu, "opomínám co káže slušnost. Dovolte, abych se představil. Jsem doktor Deland, hlava První Nemocnice okresu Lancaster v Nebrasce."

"Doktore Delande, těší mne," pravil jsem formálně. "Moje jméno . . ."

"Známe vás dobře doktore Kašpare. Soudím, že vám dovedu i o vaší vlastní osobě poskytnouti informací vám neznámých. Avšak, nejdříve myslím, abyste se oblékl." Ukázal na hromádku složeného šatstva. A pak, zpozorovav jak rozpačitě na ně hledím, pomohl mi s oblékáním. Našel jsem spodky jako pytle volné, končící dole pohodlnými střevoici a blůsu s nabíraným límcem. Látka byla pevná, ale tenká a lehká jako papír: visela volně v jemných záhybech, jež byly vkusně vpracovány do stříhu obleku.

"Jste připraven na novinku, která pro vás bude prudkou ranou?" se mne potom zeptal. Jeho laskavý, sestárlý obličej nabyl výrazu takové vážnosti, že jsem se polekal. Přemýšlel jsem. Rodičů nemám; milenky také ne. Pokud vím, neprovedl jsem žádný zločin. Co se tedy mohlo státi?

"Ven s tím," řekl jsem. "Mám teď zahojený prst a vydržím všecko." Usmál se. "Vím o vašem prstu," pravil. "Zahojil se vám před sto-čty-

ry a padesáti roky. Spal jste následkem účinku nitryl-cylénu více nežli století a půl." Vyřkl to hlasem chvějícím se hlubokým dojmem. Trochu jsem litoval, že jej musím zklamat. Nebylo to pro mne prudkou ranou. Naopak první myšlenka, která mi napadla, byla lehkovážná.

"Kam se poděl ten člověk, který mi to prodal?" zeptal jsem se. "A zdali pak tím byl také ještě někdo jiný na tak dlouho uspán?"

Byl rád, že jsem přijal onu ránu tak klidně. Pak řekl: "Máme přesné záznamy o vašem případě. Hledali onoho prodavače, ale nikde ho nenašli. Jiných případů podobných vašemu, nebylo. Nitryl-cylén jest naší vědě znám jenom asi čtyřicet roků. Podle všeho musel někdo ve vašem věku na něj přijíti náhodou a pak byl prostředek ten na celých sto let zapomenut. Avšak zdá se, že vás váš stav nikterak neohromil ani nedoal. Dobře tak. Ovšem, nevíte ještě vše. Pojd'te se mnou."

III.—Nový svět.

Vedl mne asi padesát kroků zelenou chodbou, vzhůru tichou automatickou zdviží, a ke konci krátkého šedého průchodu. Když otevřel dveře, vevalil se do tiché místnosti hlučný, dunivý rachot. Zeď budovy byla dva střevice tlustá; dveře vedly na malý balkon a jimi jsem spatřil skvělé massy budov, vysoké věže a obrovské tvary majestátně se nesoucí povětřím. —

"Zde máte město Lincoln roku 2075!" pravil dr. Deland.

Vykročil jsem na balkán váhavě. Ten první pohled byl jako prudký náraz zátopy dojmů. Bylo to neočekávané. Ta velkolepost, ta skvělost, ta hernivá činnost! Musil jsem se zachytiti zábradlí. Nohy pode mnou klesaly.

"Lincoln!" vydechl jsem těžce.

Byli jsme na střeše nemocnice, na polední straně malého věži podobného pavilonku, asi 300 stop nad ulicí. Dvě stopy od nás byly vrcholy budov na protější straně ulice, velkých to, půvabných staveb z jakéhosi jasného, sklovitého materiálu. Budova právě naproti nám byla ozdobena řadou obrovských bílých sloupů, a poněkud dál, zelenavá, poloprůhledná stavba byla pravým divem velikých, proplétajících se klenutí. Na sta ohromných staveb různých stupňů třpytné průsvitnosti, v růžových, modrých, zelených a šedivých odstínech týčily se před námi, s báněmi, sloupovím, obrovskými sochami a štihlými věžičkami. Všechny zdály se náležitě ladně k sobě velikostí, stavitelským slohem, a nádechem barvy. Všiml jsem si také, že každá budova byla v základech a dolejší části široká, k vrchu stále užší, takže ve výšce bylo mezi budovami více volného místa nežli při zemi, a následkem toho pronikal dostatek světla dolů k zemi mezi ně. Směrem k severu ubývalo budovám na velikosti a hustotě, avšak na poledne byly stále vyšší a skvělejší, až v dálce, jak se zdálo v prostředku města, týčila se nade všim vysoko do nebes zářící věž. Z té věže—nikdy před tím jsem ji neviděl, ale uhodl jsem, co to je—jsem měl radost. Byl to náš nový státní kapitol.

Vysoko i níže ve vzduchu pluly obrovské věci, tělesa tvaru ryb a lodic, která se vznášela, kroužila a vzdalovala se a nespočetné rychlé menší předměty roztodivných tvarů, které lítaly rychle sem a tam, nahoru a dolů; a ode všech vycházel hluboký, bzučivý hukot, který se dosti příjemně poslouchal. S ulice pode mnou stoupal vzhůru šumot vozby a já se přiblížil k zábradlí, abych viděl, jak to tam dole vypadá. Opět jsem musel sevřiti rukama zábradlí, jak mne pohled ten ohromil.

Ulice byla jako řeka s mohutnými proudy lidí oděných v šatech různých světlých barev; tmavě ošacených byl nepatrný počet. Proudů směst-

"Lincoln"! vydechl jsem těžce.

naného lidu hnaly se prudce do dálky. Nejdříve jsem tomu nemohl porozumět, a pak náhle se mi rozbřesklo. Ulice sama se pohybovala v podélných pásech, každá polovice opačným směrem; pomalu u krajů, a dále k prostředku každý pás rychleji, až prostřední oddíly, které také byly nejvyšší, ujížděly tak rychle, že z nich byl nepřetržitý proud měnicích a mísících se barevných odstínů. Těsně u zdí staveb byl nehybný pruh, na němž lidé se procházeli, shromažďovali se do hloučků, a trousili sem a tam z budov. Sledoval jsem očima jednoho člověka v bledě oranžovém oděvu, jak vyšel z velkých dveří, přešel nehybný chodník, vkročil na první pohyblivý oddíl a volně ujížděl s tímto pruhem směrem východním; pak přestupoval s jednoho pruhu na druhý, pokaždé rychleji unášen, až se mi v dále ztratil z dohledu, řítě se po středním oddílu spolu se stálým proudem tisíců jiných lidí.

"Ale kde je vozba?" ptal jsem se, "vidím pouze lidi pěší."

"Vespod," odpověděl můj průvodčí, "ulice je dvoupatrová."

Moje další otázka byla úplně přirozená; byla by napadla kterémukoli Lincolňákovi na mém místě se nacházejícímu.

“Mnoho-li má Lincoln nyní obyvatelů?”

Okamžik se na mne zahleděl.

“Well,” řekl a opět zmlknul, jako kdyby studoval co má říci; “je těžko to vysvětliti. Víte, tito lidé zde nebydli; ani ne jeden ze sta. Lincoln je ústřední středisko, nákupní okrsek, ohnisko vzdělání, a do jisté míry průmyslový distrikt. Naše města nejsou tím, čím byla před stoletími. Moderní způsoby dovozu a dokonalé cesty to vše změnilo. Lidé bydlí rozseti po celé krajině, podél cest. Někteří jezdí do města padesát kilometrů každý den do práce, a pět set kilometrů v sobotu nakoupiti zboží. Krajina je celkem poněkud hustěji obsazena nežli za vaší doby; ale počet obyvatelstva se nijak nadmíru nezvýšil.”

Tu mne zasáhly první moje pochybnosti a obavy. Hrozná propast roků, kterou jsem přeskočil, mi nedělala tolik starosti, jako vědomí, že jsem samotný v tomto strašně komplikovaném světě, nevědomý jako nejtupější jejich hlupec, neznalý jednoduchých všedních záležitostí. Jak pak zaujmu v tomto novém světě svoje postavení? Již jsem častěji v svém životě pocítil tesknotu, ale s tou, která se mne zmocnila nyní, nebyla k porovnání. Od srdce jsem litoval, že jsem neshodil se schodů cestujícího jednatele i s jeho uspávacím prostředkem. Chudák! Jak dávno již asi zpráchnivěl . . .

Mým nesnázím nebylo nijak ulehčeno, když jsem s doktorem Delandem na jeho pozvání prošel několik komnat, kde nemocní pod jeho dozorem se podrobovali různým funkčním výzkumům.

“Již dávno jsem přemýšlel o tom,” pravil, “vzbudíte-li se za dobu mého života, že bude to mým vlastním potěšením vám ukázati náš nový, vám tak neznámý svět. Proto jsem se ponaučil o dějinách vašeho věku, bych se vžil trochu do vašeho stanoviska lékařského i všeobecného. S takovým pochopením se dnes často neshledáte; studie dějin nejsou příliš oblíbeny.”

Podávám jeho část této rozmluvy z paměti, svými vlastními slovy. Jeho způsob přistřihování slov, a přechasté užívání mně vůbec neznámého významu, činilo mi poslouchání jeho řeči velmi obtížným, ačkoliv jsem si povšiml, že k vůli mně dával zvláštní pozor na svou řeč.

“Za mé doby jsem byl považován za schopného lékaře,” pravil jsem zasmušile, “ale pozoruji, že zde jako lékař se ani nedovedu na věci dívat.”

Právě jsme vyšli z komory, kde ležel na posteli člověk; od gumových desek připnutých na jeho krku a na zápěstí vedly šlahounky k složitému aparátu umístěnému na vozičku; z tohoto vycházelo odměřené bití zvonce a na vrchu se otáčela mlhová koule duhových barev; vedle přístroje seděla ošetřovatelka hlídající dva ciferníky a zaznamenávající řady cifer. Doktorovo vysvětlení znělo asi takto:

“Za vaší doby poznávaly se nemoci velice obtížně, podle příznaků a na základě mrtvého chorobozpytu. My pozorujeme chorobčin přímo v živém těle, anatomický, funkční, i duševní. Vyžaduje to od nás méně mozkového násilí a více strojů k poznávání nemocí. Tento stroj je Barkleyův intonátor; tomuto pacientovi se nyní měří udavatel proprioceptivy. Bolení hlavy. Soudím, že mezi námi je více bolení hlavy nežli za vaší doby. Měl vysoký krevní tlak a nízký affektní reflex; nejspíše případ matadynése, v kterémž pádu bude udavatel počtu větší nežli 100.” Asi zde jsem ztratil nitku jeho významu, a nemohu dále podati jeho řeč. Nerozuměl jsem jeho výrazům a proto neočekávám ani, že jim bude rozuměti čtenář. Ale snažím se podati co možno věrně vše, co jsem viděl a slyšel.

Ukázal mi jiné věci. Viděl jsem elektrický stroj píšící na papírovou stužku křivku činnosti srdce a ledvin nemocného; viděl jsem aparát, píšící čárou činnost chorobného cerebelu, malého mozku; jednoho člověka měli v zatemnělé komoře na visutém stroji a kolem něho tancovaly ostré pruhy

světla; měřily reakci jeho mysle vůči vnuknutým dojmům. Konečně dovedl mne doktor Deland zpět do mého zeleného pokoje, a ukázal mi na lůžko. Skutečně cítil jsem, že toho mám na jeden den dost. Ponechal mne o samotě s rejem bláznivých pocitů a dojmů.

Po chvíli se pootevřely dveře. Moje ošetřovatelka nahlédla do pokoje, vztyčila hlavu, aby mne viděla, a pak tiše vešla, vplynula dovnitř.

“Což shledáváte ten dnešní svět o tolik horší, nežli byl, když jste usnul?” ptala se. “Vyhlížíte skutečně nešťasten.”

“Vašemu světu se nemohu vynadivit,” odpověděl jsem poněkud překvapen, ale již potěšen. “Jest to můj vlastní osud, který mi činí starosti. Tento složitý, úžasnou rychlostí v před se řítící věk mne děsí. Nehodím se do něho.”

Usmála se. Povšiml jsem si, že má tmavohnědé rozkošné oči.

“Je vám teskno,” řekla laskavě. “Věděla jsem, že tomu tak bude. Lékaři na to nevzpomněli: Na všechno ostatní pomýšleli, ale na to ne. Ale představte si, kolik pokolení čekalo na vaše probuzení. Dobře se o vás postarají. Nastanou vám klínkové časy.” Slůvko “klínkové”, ač jsem je nikdy před tím nebyl slyšel, mi utkvělo v paměti. Rozuměl jsem mu úplně, třeba bylo součástí té nové řeči, která mi zněla jako hantýrka. A podivil jsem se, jak jsem najednou nadějně a vesele naladěn.

“Nežli mne zase opustíte,” pravil jsem, když se obrátila ke dveřím, “povězte mi, jak se jmenujete.”

“Jmenuji se Elita Williamsová. Vráťm se ráno. Budete-li si něčeho přát, stiskněte zde tento modrý knoflík.”

“Je možno, že budu ještě potřebovat potěchu,” pravil jsem, ale ona již byla pryč.

Jiní lidé mi přinesli večeři. Nepoznal jsem jídla, která mi předložili, ale chutnala mi. I za svých dalších jídel bylo to jenom zřídka, že jsem poznal, co jím; byly to různé příjemně zbarvené a libě chutnající koláčky, kaše a huspeninaté výrobky a mnoho tekutých a polotekutých pochoutek.

Ráno mi oznámila sl. Williamsova, která se k mé radosti opět dostavila a v pokoji obstarávala jakýsi stroj, přeji-li si, že mohu dostat snídaní do žil. Toho způsobu bylo značně používáno u nemocných a i mnohými zdravými, jimž se jednalo o rychlost neb o zvláštní pohodlí. Však většina lidí doposud dávala přednost obyčejnému způsobu požívání potravy, to jest jídlu. Dr. Deland mi vzkázal, abych ráno přišel do jeho kanceláře, a slečna Williamsova mne tam dovedla. Právě mluvil s člověkem v bledě fialovém rouchu, a představil mne.

“Pan Shephard,” pravil. “Pan Shephard vyrábí vzduchonosy—létadla. Za vašich časů tomu říkali aeroplány.” Obrátil se zase k němu když vcházela jiná ošetřovatelka. “Půjdete-li nyní s touto ošetřovatelkou,” řekl mu, “provedeme za hodinu operaci a v pondělí ráno můžete zase jít do práce.” Když odešli, pravil mně:

“Dnes odpoledne vás vezmu s sebou domů, abyste s námi pobyl zítra přes neděli. Nyní mám trochu práce v operačním sále; pojd'te se mnou a dívejte se. Až budu hotov, poletíme k nám.”

Byl jsem dychtiv na operační komoru. Dychtivost moje byla oprávněna. Byla to prostorná, šedá místnost, v níž kolem stěn bylo nastaveno mnoho strojů, které mi připomínaly svojí složitostí neurčitě naše stroje na paprsky X. Ale operační stůl v prostředku připadal mi docela povědomě, jakož i přípravy operátora a ošetřovatelek. Když přivedli pacienta, jenž měl býti operován, poznal jsem pana Shepharda.

“Slepé střevo,” pravil Dr. Deland stručným způsobem té doby. “Musí ven.”

“Ale . . .” kotal jsem, “vždyť jste mu před chvílí řekl, že v pondělí může opět do práce. Dnes je sobota.”

“Ano, příští pondělí bude pracovat v plném proudu. Počkejme . . . za vaší doby musel člověk čtrnáct dní ležet, a pak měsíc zahálet. Dnes má každý příliš pilno; není na takové zahálky času. Jak je to možná? Předně zbavili jsme se škodlivých následků uspávacích prostředků. Způsobíme v nemocném všeobecné otupení vší nervové činnosti a citlivosti pomocí druhu zářivé síly jménem Theta-fialové-60; když se pak zruší proud, nemocný se vzbudí jako ze zdravého spánku. Pak máme různé metody zrychlování hojení ran. V tomto případě napustíme hlubší tkaniva tethechromem, a pak podrobíme ránu činnosti paprsků Kowalského, jež urychlují hojení kůže a vrchních vaziv. Můžete u toho státí a pozorovatí jak rána srůstá . . .”

Ve zprávě, kterou jsem přednesl lékařskému spolku okresu Lancaster jsem udal všechny podrobnosti o pokroku lékařské vědy ve století jedenadvacátém, jež jsem za této zkušenosti odpozoroval a na které jsem se mohl upamatovat. Zpráva ona byla uveřejněna v jednom americkém lékařském časopise. Nebudu se zde tedy o tom rozepisovatí, poněvadž to průměrného čtenáře nezajímá. Mne ovšem to poutalo tak, že jsem se nemohl od toho, co jsem viděl a slyšel, odtrhnoutí. V oné zprávě jsem popsal dopodrobna techniku, kterou jsem pozoroval při vyjímání slepého střeva, i stroj, jímž zašili pacientovu ránu. Také jsem popsal metody několika jiných operací, jakož i nástroje, které mi dr. Deland toho dopoledne ukázal. U jedné ženy ku příkladu se jednalo o to, má-li rakovinu jater; malým řezem jí vsunuli do dutiny břišní nástroj, jež jmenovali endoskop a jímž bylo vidětí celou hladinu pobřišnice; prozkoumali všechny vnitřnosti a udělali uvnitř několik fotografií, které později podrobili podrobnějšímu prozkoumání. Pozoroval jsem dále, jak jednomu člověku vstříkli do žil tekutou složeninu stříbra, která činila krev neprůhlednou x-paprskům; pak pozorovali strojem oběh krve srdcem, cévami, a různým ústrojím. Pozoroval jsem způsoby ničení zárodků nákazy a odstraňování jedů infekcí vytvořených pomocí rozličných složitých radiací; přivezli člověka s kolenem zapáleným, oteklým do velikostí hlavy; pod nástrojem, v němž jsem viděl pouze velký počet kotoučků tenkého drátu, mu to povolilo, splasklo a zbělelo za pouhé půl hodiny.

“Očekával bych,” pravil jsem doktorovi Delandovi, “dle náchylnosti k roztříd'ování a specialisování, jež byla patrna ve všech oborech práce a vědy v našem věku, že by se dnes mezi vámi uplatňovalo odlišování odborů v lékařství. Proto mně překvapuje, že vidím vás, jednoho člověka, konatí mnoho druhů práce . . . operace, léčení vnitřních nemocí, zacházení s x-paprsky, zkoušky v laboratoři . . .”

“Na to je dvojí vysvětlení,” odvětil doktor. “Předně, vychování jednotlivce jest dnes mnohem důkladnější a složitější. Každý patnáctiletý hoch dnes dovede zacházeti s tolika stroji, používati přesných způsobů bádání, hledětí si najednou celého počtu záležitostí, že byste nevěřil, že je to možno jednotlivci se k tomu vypěstovatí ani za celý život studií. Za druhé, provádění lékařské praxe jest vlastně poměrně jednodušší dnes nežli bylo před stopadesáti roky. Lidská věda se zjednodušuje čím více se přibližuje konečné Pravdě. Předmět, kterému vy jste se musel učiti několik neděl z velké knihy, je dnes vyjádřen jedním odstavcem a naučíte se mu za okamžik. Pouze neurčitě známé části našich vědomostí jsou složité a obtížné; a s těmi se nezabýváme my, kdo provádíme práci na nemocných. Studující lékařství stráví pouze pět roků v přípravě k praksi.

Dnes jsme přesvědčení, že lidské tělo jest jednotka, a jeho činnost.

že jest činností celku; nechováme se vůči němu jako kdyby sestávalo z neodvislých částí, o které se mohou "specialisté" dělit. Jsme pouze lékaři k ošetřování nemocných. Ve vašem věku žili někteří proslulí operatéri; dnes by je mohl student lékařství z třetího ročníku v mnohém poučit a to jak v praxi tak v theorii. A přece dnes konáme tak málo operací, že to není s vaší dobou ani k porovnání."

K tomu, co jsem od učeného lékaře slyšel, musím dodat, že později jsem shledal různé odbory lékařské profese, které dokazovaly, že přece jen musí býti četných a zvláštních odvětví z hlavního pně lékařství. Na seznamní tabulce veliké budovy s kanceláři odborníků, jsem zpozoroval takovéto nápisy:

"Fysiologický inženýr" — "Budování osobnosti" — "Ředitel životosprávy" — "Zdravotnický poradčí" — "Veřejný hypnotista" — "Závod na suggestci" — ba dokonce i "Koncesovaná korporace na euthanasii".

Dychtivě jsem očekával svoje první vstoupení do ulic nového Lincolnu a byl jsem nemálo rozčilen, když jsme vykročili z nemocnice na cestu k domovu doktora Delanda. Byl jsem jenom rád, kdybych se mohl na všechno lépe upamatovat . . . Ulice činila na mne dojem usilovné, hemživé činnosti. Proudý lidu valící se jeden mimo druhého, tlumené hrčení pohyblivé ulice, hukot vozby z dolejší třídy, a bzukot přicházející od těles pohybuících se nad hlavou mne naplňovaly neklidem a úzkostí. — Lidé přestupovali hbitě s jednoho pohybuícího se oddílu ulice na druhý, ale já málem ztratil rovnováhu, když jsem s doktorem Delandem přestu-

Přestoupil jsem s drem Delandem s druhého pásma na třetí.

poval s druhého pásma na třetí. Po té jsem dával na každý krok tak úzkostlivě pozor, že se lidé začínali otáčeti a na mne hleděti. Ujeli jsme malý kousek cesty, pak jsme přešli ulici štíhlým můstkem, který ji překlenoval a sestoupili jsme na úroveň vozby.

Bylo-li pro mne nahoře nepohodlné, zde bylo tak dvojnásobně. Ulice byla divokou bystřinou ohromných dunících povozů, které působily takový hluk, že jsme museli na sebe za řeči křičeti z plných hrdel. Tlumené denní světlo, které se prodíralo průsvitnou hmotou pohyblivých plošin, bylo sesíleno řadami velkých bílých světel, tak podobných světlu slunečnímu, že, kdybych nebyl viděl svítlny, byl bych myslel, že jsme v plném denním světle. Zpozoroval jsem, že hluk vozby pocházel více od drkotání těžkých nákladů nežli od strojiva povozů nebo kol, jež byla vesměs opatřena gumovými ráfy a šuměla po hladké skleněné dlažbě. Byly tu povozy od obrovských nákladních vozů, vypadajících jako chalupa řídicí se po ulici na malých massivních kolech, do rychlých pavoukovitých osobních povozů, na kterých nebylo téměř nic jiného nežli velká kola. Vešli jsem do garáže, kde nechával doktor svůj automobil, neboť bydlel asi dvacet kilometrů na jih od nemocnice, a jezdil tam a zpět každý den.

Jeho automobil mne zajímal. Byl to lesklý výtvar, jakoby z aluminia zhotovený. Kola byla šest stop v průměru, obepnuta tlustými gumovými ráfy. Kárka pro cestující byla pohodlná a visela nízko mezi koly.

"Drahá hračka," prohodil dr. Deland. "Nový výtvar, hnaný sluneční silou. Většina automobilů . . ." pokynuv na vozbu na ulici, "jest hnána cellulolem, destilátem to z rostliny kašawa. Myslím však, ještě jedno pokolení, a poženou se všechny káry sluneční silou."

Byl jsem dychtiv spatřiti stroj tohoto podivného automobilu. Doktor ukázal mi malou skříňku za sedadlem. Bylo v ní mnoho bílých, řežavých uzlíků řadmo na malých příčkách . . . a více ničeho!

"Ale kde máte motor a převodní ústrojí?" ptal jsem se, očekávaje, že spatřím podivuhodné zjemnění strojiva v tomto ohledu.

"Stěží si dovedete učiniti základní pojem o přímé tažné činnosti, bez prostřednictví otáčivého pohybu," odvětil. "Vysvětlím vám to někdy, až na to budeme mít čas."

Vsedli jsme. Vyjel na ulici, s lehkým šelestem jemných strojů v pohybu. Dolejšek ulice byl také rozdělen podélně pro rozličné druhy dopravy, nejrychlejším povozům byl vyhrazen střední oddíl. Je-li jsme asi míli s pohyblivou ulicí nad hlavami, a pak jsme přijeli na konec této a vyjeli jsme pod volnou oblohu. Zde bylo méně a méně nákladních automobilů, a přibývalo rychlých osobních. Chodníky po stranách ulic se však pohybovaly. Budovy zde nebyly tak vysoké, a měly kolem sebe volné prostory s trávničky, stromy a květinami. V této čtvrti byly většinou hotely a domy hustě obydlené lidmi, kteří najímali si pouze malé pokoje. Nemohl jsem se vynadiviti, jak všechna ta stavení ladila k sobě; pohled po ulici neukazoval řadu jednotlivých domů, nýbrž jednu soustavu, již bylo každé stavení nezbytným článkem.

"Zastavíme se," pravil doktor, zajížděje do krajního oddílu, "abyste se mohl ohlédnouti nazpět."

Ohlédl jsem se. To bylo podívání! Kdybych vám to jen mohl vylíčiti, vy nynější obyvatelé Lincolnu, abyste mohli býti hrdí na budoucnost svého města a pracovati usilovně pro ně! V popředí zahrady a palácovitá obydlí, jako z nějakého snu vyrostlá. To se prostíralo na nějakou míli přede mnou. Z toho se pnula do výše obchodní část města jako nějaká mohutná krásná skalní výspa. Kraj tvořily řady massivních, prostých budov skladních a velkoobchodních; pak rostla terasa nad terasou budov

stále vyšších, složitějších a ozdobnějších, na jedné řada mohutných bání, na jiné celý les štíhlých věžiček; k prostředku do výšky týčící se stavby středního města, mohutné a ladné budovy úřadoven a departmentních obchodů a uprostřed této krajkové pohádky jako střed, vrchol a apotheosa všeho, bílá a zlatá věž státního kapitolu, pnoucí se k oblakům . . .

"Oh, to jest město!" vzdychl jsem. "V mém věku bylo nemožno si takového něco jen představit. Jaké pak místo zaujímá Lincoln mezi městy Soustátí?"

Dr. Deland se usmál. "Krásné je," pravil. "Nad to má znamenitou pověst. Ale velikostí je pouhou vesnicí. Uvidíte je, ta ostatní města a shledáte, že není ani jedno jinému podobné. Uvidíte Chicago, město několikapatrové, mající na rozloze několika čtverečních mil čtyři, pět až šest vrstev pouliční činnosti nad sebou; do dolejších nikdy nepronikne denní světlo. Podíváte se New Yorku, kde jsou stavěny krámy, sklady a kanceláře několik set stop pod zemskou úrovní ve skále, kde jsou ulice, spojující vrchy mrakodrapových budov pět set stop nad úrovní země a kde dovoz nahoru a dolů jest právě tak důležitým a obsáhlým jako dovoz po zemi. Musíte viděti Galveston, kde jsou domy a ulice stavěny na plovoucím zdivu a celé části města stoupají a klesají s mořským přílivem a odlivem. . . a "umělé" průmyslové město Rockefeller v Kansasu, které bylo vystavěno celé najednou jako jedna stavba, jehož celá zemská úroveň je úplně volná pro pohyb lidí a povozů, a místnosti domů začínají teprve v druhém a vyšších patrech, a jehož celá, jednotlivá střecha jest jedinou kvetoucí zahradou."

Zatím vjel dr. Deland opět do středního oddílu ulice a spustil automobil plnou rychlostí. Tak jsem se ještě nikdy neprovezl. Předměty podél cesty splynuly v jednu prchající neurčitost; já se křečovitě krčil v sedadle a lapal jsem vzduch. Dr. Deland hovořil klidně, zatím co řídil letící stroj, jako kdyby seděl za svým "deskem" ve své úřadovně. Za méně nežli patnáct minut od vystoupení z nemocnice jsme byli u jeho domova.

Zastavili jsme před domovem Dra. Delanda.

IV.—Paprsek.

Ztrávil jsem v rodině svého hostitele příjemnou neděli. A přece jsem jaksi netrpělivě očekával návrat do nemocnice. Vidím v čtenářových ústech útrpný úsměv, ale nemám mu to za zlé; vždyť nebyl nikdy tak

docela samotou za takovou nesmírnou propastí, opuštěn v takovém víru, s pouze jednou osobou, která se zdála skutečně rozumět mu a zajímat se o něj.

V mnohém jsem se však na svém výletu z nemocnice ponaučil. Cesty byly ovroubeny obytnými staveními v jedné až třech řadách. Za nimi byly zahrady, vzdělaná pole a lesy. Za domovem dr. Delanda rozprostíral se velký les tropicky vypadajících stromků. Byly to kašákové rostliny, které vyrůstaly každý rok do výšky patnácti stop a z nichž těžil druh alkoholu na hnání výbušných motorů i papír používaný k výrobě nesčíslných předmětů, jakož i obleků, které jsme nosili.

Když jsem byl představen členům doktorovy rodiny, přišlo mi tím důrazněji vzezření všech lidí, jež jsem po ulicích viděl. Rysy jejich byly souměrné jako u řeckých soch; byla na nich zjevna svěžest a křepkost; těla jejich byla veliká a silná. V pohybech jejich byla jakási klidná a jemná síla, jež byla za naší doby vzácností. Nebylo žádných velkých rozdílů ve velikosti osob, nebylo žádných mrzáků, žádných škaredých obličejů.

Kolem stolu nás sedělo odpoledne pět. Oběd byl objednaný po telefonu. Když dala hospodyně znamení, že jsme zasedli, zavrčelo elektrické bzukátko znamením, jakási kulatá deska ve stěně se otevřela prudkým zašustnutím, podobným silnému vydechnutí, z otvoru vyšoupl se do košíku jakýsi válec a deska opět zapadla na otvor. Z válce se pak podával oběd na stůl.

Paní Delandová zářila radostí ze svých dvou dětí. Dvanáctiletý hoch byl v stejnokroji jakéhosi dobrovolnického chlapeckého hnutí, které mělo za účel sebekázeň a přípravu na přísné povinnosti přednějších a zodpovědnějších občanů této doby úsilovné činnosti.

Děvčeti bylo šestnáct let. Otec ukázal mi odznak, který dívka měla na rameni. Byl to modrý cherub.

“Estryna právě včera obdržela svůj občanský odznak,” pravil. “Vybrala si za kariéru povolání mateřství, a jsme na ni velice hrdí. Jest to nejdůležitější ze všech povolání. Zachování celého našeho sociálního pořádku záleží na něm.”

Byl jsem trochu v rozpacích, ale děvče zářilo pýchou. Podle jejího šatu, který si byla opět na sebe dnes oblékla, soudil jsem, že odevzdávání odznaků musí býti dosti slavným obřadem. Konečně jsem se osmělil zeptati se: “Což se stalo rození dětí také specialitou?”

“Rození nikoli, ale výchova ano. Narodí-li se dítě ženě, která nemá mateřskou výchovu, musí se ho vzdátí nejdéle po prvním roce ve prospěch pravidelné výchovy, a spatřit jej může pouze večer a v neděli. Anebo musí vstoupiti do mateřské školy na obvyklých sedm let . . . Ve vašem věku jste děti nevychovali; zanedbávali jste je. Poslali jste je do tak zvané školy a zapomněli jste na ně. A pak jste otročili pod pluchy vládních systémů, blázců, válek a soudů, následků to vašeho zanedbání. Dnes nevyžaduje stát od matky jiné povinnosti nežli vychování dětí; a ta povinnost je tak důležitá, že jí stát poskytne přesnější a flokonalejší přípravu k tomu, nežli dává kterémukoliv jinému druhu svých pracovníků.

Vy jste žil v letech Německé války. Možná, že vás také strhla do svého víru. Také jste jistě přemýšlel, budou-li ještě další války. A bylo jich dost—až si člověk uvědomil, jak jednoduchý a snadný je způsob se jim vyhnouti . . . nikoli pomocí směšně bezmocných mírových konferencí, nýbrž výchovou dětí. Leblanc se svým Mezinárodním Paedagogickým Sdružením v roce 1981 dokázal pro dobro lidstva více nežli všechny mírové sněmy v historii. Jest to nanejvýše šťastnou okolností, že Leblanc přišel právě v onu dobu. Neboť věda pokračovala stále, bez ohledu na slepotu a nevědomost politických vlád. Jen o několik desetiletí později, a ničení lidských

životů bylo učiněno tak snadným vynálezy nových přírodních sil úžasné působivosti, že za války by byly bývaly civilizace, a možná všecken život, zničeny rychle a úplně. Dnes je hračkou usmrtití člověka, neb jakýkoliv počet lidí, tajně, bezpečně, na jakoukoliv vzdálenost, tak že všechny zákony a vlády a policie jaké vy jste měli, byly by bezmocny jak tomu zabránit, nebo vyhledat zločince."

Hleděl jsem na doktora se zájmem, leč poněkud nedůvěřivě.

"Je mnoho způsobů zničení život. Ku příkladu, jeden z nejjednodušších spočívá na základě jistého druhu energie jménem Sigma parabolické. — Jakýkoliv podlouhlý kousek kovu, zasazený do drátového návitku, a zabaleny do detraktivního obalu jaký se nachází na kapesních telefonech neb ručních zářivkách, způsobí smrt elektrickou ranou do vzdálenosti tisíc metrů, neviditelně, neslyšitelně. Jak můžete zápasiti s takovým nebezpečím, jinak nežli vychováním?"

"Kdybychom to jenom byli měli v Argonském lese!" povzdechl jsem si; ale pro doktora se ta myšlenka nehodila; tedy jsem zavedl hovor na jiný předmět.

"Mluvil jste, jako kdyby se byl způsob vlády značně změnil. Jakou nyní máte vládu?"

"Nemáme vlády v tom smyslu, jak vy tomu rozumíte. Se změnami v lidské povaze, docílenými výchovou, úkoly vlády odpadaly, a vše co jí nyní zbývá, jest vedení obchodu. Vláda? Čím je vláda? Spojenou vůlí lidu, prováděnou zástupci. Nejdůležitější její povinností jest starat se o blaho lidu. Ta povinnost za dřívějších druhů vlády sestávala hlavně z ochrany před lidmi veřejnému blahu nepřátelskými. Ale za vaší doby to nebezpečí bylo nepatrné u porovnání s hmotnými záležitostmi každodenního života, které vy jste ponechávali v rukou ziskuchtivých soukromníků. Dnes jest svět skupinou velkých obchodních korporací, čili svěrenských společností. Nemáme zákonů. Když je třeba uspořádání některé záležitosti, stane se to přepracováním celého předmětu od začátku ku konci a všechna dřívější pravidla o tom jsou zrušena, tak že každého roku vidíme vlastně spíše zjednodušení, nežli další spletení v regulacích. Řízení veřejných záležitostí je v rukou zvláště vycvičené profesionální třídy, a úřady ty jsou zabírány na základě schopností. Máme práva iniciativy, referenda a odvolání; ale za svého života jsem nikdy neslyšel o jejich použití."

Každé slovo, jež jsem od svého hostitele slyšel objevovalo mi něco nového a podivuhodného. Poučoval jsem se každým okamžikem a to jak sluchem tak zrakem. A tak mi uplynul den jako několik chviliek.

Celou tu noc, a cestou zpět do nemocnice, vězel mi paprsek "Sigma parabolický" na mysli. Jeho tajemství by bylo bývalo za mé doby pro policii a ve válce nesmírnou výhodou. Ale v rukou zločinců by to byla strašlivá zbraň. V nemocnici, v mém pokoji mi napadlo, mohl-li bych se zmocniti tajemství paprsku. Mohl-li bych jej vyrobiti. Nemohl jsem ani uvěřiti, že věc tak jednoduchá mohla by míti takovou hroznou moc. Byl bych rád našel nějaké zvíře, kočku neb králíka, abych to na něm mohl vyzkoušet. Zkrátka, aniž bych věděl příčiny mimo přirozenou lidskou dychtivost, nechal jsem se strhnouti, ovládnouti nezkroutnou touhou znáti a míti ve své moci onen mocný a hrozný paprsek.

Můj návrat do nemocnice mi připadal jako kdybych přicházel zpět domů. Tak mi nějak bylo, jako bych slečnu Williamsovou znal již dlouhou dobu. Podle toho, že mne přišla do pokoje hned uvítati, a obdařila mne podáním ruky i úsměvem, soudil jsem, že mne také ráda opět spatřila.

"Proč bych nebyla ráda, že jste se vrátil? Opatrují vás přece již dva roky."

Škubl jsem sebou jako člověk lapený při nějakém přečinu.

“Což pak jste se již také naučili přečísti jeden druhému jeho myšlénky?” zeptal jsem se.

“Nikoli. Doufáme však, že toho někdy dosáhnem. Vše co nyní dokážem, jest vykládati si výraz obličejů, držení těla a posuňky. Lidé vaší doby museli býti velice naivní. Lze lehko čísti co vy máte v myšlénkách.”

“Nu,” děl jsem, “jsem rád, že to víte. Zdá se mi, že mi to nezazlíváte. Kdybyste se proto na mne horšila, byl by ten svět strašně zmotaný a tesklivý pro mne chudáka.”

Místo odpovědi mi připnula k hlavě jakýsi nástroj, a jako výsledek pozorování a porady po telefonu oznámila mi, že musím zůstat klíden na lůžku zbývající část dne, a ztráviti hodinu v poli síly . . .

Doktor Deland pozval mne příštího rána, abych se ubytoval prozatím u něho doma. Doufal jsem, že nemohl vyčísti z mého výrazu naprostý nedostatek radosti z jeho laskavé nabídky.

“Jste již dosti zdráv, že nemusíte býti v nemocnici,” povídal; “vezmu si vás na starost, a pomohu vám naučiti se žíti jako moderní občan, zatím co se zotavujete. Zatím se také vyjednává o to, abyste mohl zaujmouti příslušné místo v obci. Jakmile dostatečně sesílíte, bude o vás požádáno Státní Universitou z oddělení historického. Můžete nám poskytnouti popisy míst a osobní údaje o lidech své doby, které budou nanejvýš cenné a zajímavé. Budete nám moci objasniti mnoho záhad týkajících se tehdejšího stavu lékařské vědy, náboženských zásad, a podobných věcí vaší doby. Může to trvati několik měsíců neb i roků, nežli se vyčerpá vaše užitečnost v tomto ohledu. Zatím se můžete vyučovati povolání, do kterého se shledá, že se nejlépe hodíte.”

K tomu mi zvěstil doktor, že mých čtyřicet dolarů, které jsem měl uložené v spořitelně, když jsem usnul, se rozmnožilo s úroky z úroků na \$4667. Podal mi několik cedulek z tenkého kovového listku, které jmenoval “známkami”; ty mi měly sloužiti jako peníze, dokud se vyrovnávaly formality týkající se mého bankovního vkladu. Z toho jsem shledal, že nová doba se všemi svými vymoženostmi nezrušila soukromý majetek.

V.—Soužení.

Když jsem měl peníze v kapse, vracely se moje myšlénky zvláštním kouzlem znovu a znovu k Sigma parabolickému paprsku. Kdysi ještě jako mladý hoch jsem sestrojil z materiálu po domácíku sehnaného bezdrátový telegraf. Měl jsem tedy ve věci jistou zkušenost. Otázka étherových záchvěvů mne zajímala a byl jsem dychtiv zkusiti i tento jejich projev. Napřed jsem se rozhodl koupiti si kapesní zářivku. Bez této nemohl jsem prováděti žádných pokusů. Nemůžete si představití s jakým rozechvěním a sebráním vši odvahy jsem vykročil poprvé sám z nemocnice na ulici. Srdce mi tlouklo jako nějaký velký stroj.

Venku jsem shledal, že se přes ulici klene skleněná střecha a že na tuto bije déšť. Poněvadž tam dříve střecha nebyla, soudil jsem, že to je asi ona pružná, dokonale průhledná blána, která mne pokrývala, když jsem procítnul a která se zde natahovala přes ulici pouze když přšelo. Rušná činnost ulice pokračovala v suchu, jako kdyby deště nebylo. Dostí jsem se nabloudil sem a tam, nežli jsem našel, čeho jsem si přál. Byl jsem rád, že si mne nikdo nevšiml. Pozoroval jsem po cestě, že nebylo nikde žádných křiklavých reklam. Výkladních oken též nebylo po ulici; ale uvnitř domů byly široké, jasně osvětlené chodby a v těchto bylo vyloženo zboží na ukázkou. Nad každými dveřmi byl nápis, ale mně vadilo, že jsem nedovedl

všecky přečíst. Některá písmena mi byla neznáma a některá, jež jsem znal, podle všeho sloužila neznámým účelům, neb u většiny slov jsem se vůbec nedohádal smyslu.

Vešel jsem nejdříve do prostorné, mramorem a mosazí zařízené místnosti, kam lidé přicházeli přebírat jakési lístečky a tenké plíšky u mříží: podle všeho banka; do krámu, kde dělali obchod s barevnými látkami; pak opět do velké síně, kde jedlo mnoho lidí u malých stolků, a kde jsem si povšími, že nebylo posluhovačů na stůl — až konečně jsem našel obchod, kde bylo na prodej mnoho lesklých kovových předmětů, vyhřívače, vějíře, telefony, zvonky, a většinou věci, kterých jsem neznal. Trochu váhavě jsem požádal o kapesní zářivku. Koupil jsem ji a naučil se jí používat beze vši obtíže. Byla podobna kapesním elektrickým svítilnám mého věku, ale vydávala mnohem jasnější světlo beze všeho horka; svítivá síla nebyla uzavřena v přístrojku, nýbrž byla čerpána detraktivním obalem z radiací v étheru. Takovou radost jsem měl ze svého nákupu, že jsem se dal na cestu zpět k nemocnici v rozmaru veselém a nadějném.

Všude byly samé stroje, převážely zboží, zvedaly je, pracovaly.

Na cestě se mi zachtělo opět spatřiti ruch vozby pod pohyblivými plošinami a sestoupil jsem opět do lomozu dolejší třídy. Proud povozů různých neobyčejných tvarů ve mne budil tytéž city jako nekonečný hukot a val vodopádů, nebo nárazy příboje moře. Některé vozy nesly obrovské náklady; když jsem viděl dvacet neb třicet tun nákladu řítiti se po ulici na nákladním voze, divil jsem se čím byla ulice dlážděná, že takovou zkoušku vydrží. Všude byly samé stroje. Stroje převážely zboží rychle i pomalu; stroje zvedaly, kladly a rovnaly; jeden stroj na jednom místě trhal dlažbu a kopal jámu; jinde stroj stavěl lešení. A každý ten stroj

byl řízen člověkem; v každém tom černém, rachotícím, řítícím se tělesu, seděl člověk; viděl jsem jich několik, mladých, dávno neholených tváří, se spocenými kadeřemi visícími do očí a košilí u krku rozevřenou; a zatím co stroj jeho konal obrovskou práci na každý jeho pokyn a dotek pák, byly asi myšlenky jeho u děvčete, které spatří večer po pracovních hodinách.

Nedaleko mne skládaly se s nákladního povozu veliké, těžké válce, nejspíše papíru do tiskového závodu. Když jsem se přiblížil, viděl jsem oknem stroje, které mne ohromovaly svými výkony. Viděl jsem věci, o kterých jsem byl jist, že jsou mechanicky nemožné. Pevná kovová tyč se vztahovala, zahнула se do háku a opět se narovнала, aby spustila do stroje předmět, jež byla zdvihla. Soubor zubatých koleček beze všech os neb jakýchkoliv podpor nebo viditelného spojení mimo své do sebe zaléhající zuby, otáčel se pilně, pohánějíce jedno druhé; řada jich kolísala a prohýbala se, ale pracovala vytrvale. Zvláště podivně, řekl bych, příšerně na mne působil pohled na řadu tlustých kovových prutů, beze všeho spojení vyjma několika elektrických drátů, nehybných u hořejších konců. Dolejší konce prutů se pohybovaly nahoru a dolů, razíce něco na papír; kovový prut se tu zkracoval, prodlužoval a ohýbal, jako hadovitý chobot obrovského hlavonožce. Tak jsem tu stál a hleděl na tyto nemožnosti jak pracovaly tiše, samostatně, rychle, vytrvale.

Domníval jsem se, že stojím v části ulice vyhrazené pro pěší, kterým bylo nutno sejítí sem; ale náhle jsem spatřil proti mně řítící se ohromný povoz naložený dlouhými kovovými tyčemi. A nežli jsem mohl uskočiti, udeřilo mne něco strašnou silou do hlavy. Jedna z nákladu tyčí neb trubek mně dala ránu do hlavy, po které se mi zablýsklo v očích a zahučelo mi v uších jako úderem nesmírného zvuku. Zapotácel jsem se, ale snažil jsem se udržeti rovnováhy. V tom mne něco jiného udeřilo do zad a porazilo mne. Vykřikl jsem úzkostí když vysoko se týčící povoz, řítící se mimo mne, minul moje tělo o vlas. Teprve když byl pryč, poznal jsem, že široké jeho kolo mi přejelo pravou nohu a rozmačkalo ji na tenkou vrstvu krvavé drtě od kolena dolů. Měl jsem dost duchapřítomnosti sevrítí stehno oběma rukama a zastavití tak krev, která se řinula z přetáčených cév. Pak na mne přišlo drtivé, zničující vědomí; jsem již v dosti nevýhodném postavení v tomto novém světě. A nyní měl jsem ještě k tomu býti mrzákem. Padl na mne takový nával zoufalství, že jsem povolil tlak svých rukou na stehně, rozhodnut, že se nechám vykrváct, a tak že rázem zbavím se dalších zkoušek a útrap. Zatím však povstal divý povyk kolem mne; běželi ke mně lidé, a někde jasně zvonilo.

"Kuhás, co spal," jsem slyšel někoho vykřiknouti pouliční hantýrkou. Pak jsem náhle sešlábl, že nastala kolem mne čirá prázdnota, a byl jsem v tom posledním záblesku vědomí rád, že bylo po všem.

Nastala dlouhá doba úplného bezvědomí. Pak se vynořovaly dojmy jeden za druhým: cestující jednatel s uspávající drogou, rozbolavěný prst, laskavé oči ošetřovatelky nad skříní, v níž jsem se probouzel, pak divo-skvoucí, nové město Lincoln, — a pak, moje noha rozmačkaná na padrt na ulici. Zasténal jsem.

"Procitnul jste?" ptal se známý jemný hlas. Otevřel jsem oči, a zasténal jsem znovu. Byl jsem ve svém zeleném nemocenském pokoji a moje ošetřovatelka se u mého lože obírala nějakým divným strojem.

"Bolí vás něco?" ptala se.

"Tělesně se cítím úplně dobře. Je mi hezky. Moje bolest je duševní. Měli mne tam na ulici nechat zemřít."

Na chvíli se zarazila. Pak se usmála.

“Vy jste báječný pessimista! Já jsem zase ráda, že jste živ a zdrav. nesmírně ráda.”

Znělo to téměř jako vyznání. Za jiných okolností byl bych ji přitáhl k sobě a líbal, líbal.

“Hled'te ” pravil jsem přísně místo takového projevu štěstí. “Zacházela jste se mnou laskavě a považuji vás za nejslechetnější dívku, kterou jsem kdy poznal. Ale vy si nesmíte dovolit začít něco vážného s mrzákem, který jest bez toho v tomto světě nepatrnou nickou. Jsem do vás celý zblázněn, proč bych to nepřiznal, ale toho dovoliti nemohu.”

Ještě jsem nedomluvil, když se zdálo, že porozumění všeho co chci říci jí osvětlilo tvář; vztýčila krásnou hlavu, a vyřkla pouze: “O!”. Přikročila k mému lůžku a odhodila pokrývku. Pohlédl jsem k svým nohám. Viděl jsem, že mám docela dobré, zdravé nohy; kolem stehna právě nohy byl obvaz. Vyvaloval jsem na to oči. V udivení zdálo se mi, že jsem pouze zlý sen. Což jsem neviděl svoji nohu rozdrčenou na krvavou kaši?. Ale pomalu se mi rozjasnilo. Uvědomil jsem si, že pravá noha od obvazů dolů nebyla moje vlastní; byla o poznání větší, její kůže o něco tmavší, nehty prstů kulatější. Štípl jsem se do neznámé nohy, ale necítil jsem ničeho, nežli že byla živá, teplá, měkká. V tom vešel dr. Deland, nespíše zavolán ošetřovatelkou.

“Jest to moje noha nebo není?” téměř jsem vykřikl.

“Nyní jest vaše,” odpověděl s úsměvem. Od něho jsem se dověděl celou historii; moje vlastní noha byla pryč, a tato cizí byla uměle připojena, přišita. Měkká tkaniva, vazivo a svalstvo již byly srostlé. Na pevné zcelení kostí pod vlivem kostirodných dráždidel budu prý muset čekat ještě čtrnáct dní, kdežto nervové znovuzrození bude trvati nejdéle, poněvadž vyžadovalo výrost nového nervu po celé délce nohy až od páteře. Doktor mi povídal o vzduchoprázdných chladárnách, kde byla zachovávána těla, které potkala neotravná smrt, k použití v případech jako byl můj. Později, když jsem se projížděl po nemocnici na malé, samohybné lenošce, také jsem sklady navštívil.

“Tedy nejsem mrzákem!” povzdychnul jsem si, a klesl jsem na podušku. Omdlel jsem nebo usuul, poněvadž, když jsem přišel k sobě, doktora již v světnici nebylo, a já držel ruku Elity Williamsové, jež seděla u lůžka. Byl jsem poněkud zmaten a v rozpacích jsem zakoktal: “Odpusťte mi.”

“O, to nic není,” zasmála se; “držíte moji ruku již dvě hodiny.”

Uchopil jsem její ručku znovu do obou svých, přitiskl ji k sobě, a políbil ji. Nenamítala ničeho; jen se usmívala dolů na mne. Přece však se mi zdálo, že úsměv její je trochu rozpačitý, spíše smutný nežli šťastný.

“Povím vám proč,” pravila. Opět to úžasné uhodnutí mých tajných myšlének, jež dle jejího tvrzení bylo pouze čtením výrazu tváře a pohybu. “Povím vám vše, až budete trochu silnější.

“Ať je to hned,” pravil jsem. “Ted' mne již nic neporazí. Prožil jsem toho příliš mnoho.”

Obrátila na mne oči, jichž pohled vyvolal v mém srdci divý shon.

“Povím vám,” pravila. “Začínáme se míti rádi. Ale vy nejste doposud ostupněný, a já se tolik obávám, že váš odznak nebude fialový.”

“Zase něco o odznaku,” myslel jsem si. Jí jsem řekl: “Vám se to zdá dělat skutečně těžkou hlavu. Mne by to možná také rmoutilo, kdybych věděl, co to ostupnění a ten odznak znamenají.” Bylo mi obtížno porozuměti jí, neboť ona nebyla sečtena o poměrech začátku dvacátého století a neuměla vysvětlovati s mého stanoviska. Konečně se však přece vyjas-

nilo. Každý člověk jest "ostupněn", čili odhadnut a vřazen do jisté třídy podle jeho dědičných vlastností a dostane barevný odznak. Ukázala mi svůj fialový kříž; útvar oznamu udával povolání osoby, barva její vlastnosti. Aby se zbavilo lidské plemeno nežádoucích vlastností, slabostí a vad, bylo určeno, že pouze lidé s odznakem téže barvy mohli se vzít sňatkem, vyjímaje případy, kde svolili nechati se učiniti neplodnými pomocí x-paprsků, v kterémž případě obdrželi bílý odznak. Takových případů mnoho nebylo. Bylo mimo bílou sedm barev, tak uspořádaných, aby žádoucí dominanty převládaly nežádoucí, a žádoucí recessivy sesilovaly jedna druhou. Tímto způsobem se již lidstvo nejenom zbavilo většiny svých vad jako choromyslnosti, slabomyslnosti, přijice, souchotin a dědičných tělesných znetvoření; ale i očistilo se od mnohých tělesných i duševních přívlasků, které, ačkoli nebyly doslovně chorobami, přece byly zdrojem většího množství osobního utrpení nežli působilo odříkání, nutné pod tímto pravidlem o manželství.

Dr. Deland vešel a poznáv na nás obou, že mezi námi došlo k vyznání lásky, doplnil dívčino vysvětlení. Nemohl jsem odolati, bych se nezeptal na jiné nemoce. Překvapilo mne, když jsem slyšel, že on nikdy neviděl případu neštovic neb hlavničky; znal nemoce ty pouze z knih, ačkoliiv zárodky jejich byly pěstované v laboratořích. Rakovina, pravil, byla doposud nerozluštěným oříškem, ačkoli se vědě podařilo vyléčiti neb předejiti jí v jistém počtu případů. Považovali rakovinu za infekci, nikoli ústrojným zárodkem, nýbrž druhem činnosti, která jest vlastností proteinové molekuly; činnost tuto nazývali biodyna. Zmínil se o jiných nemocích povstávajících z nenakažlivých zánětů dužinatých ústrojí, které nebyly za mého věku, některé se mi skutečně zdály novými nemocemi. Tyto mohly býti stopovány k nervovému tlaku složitého moderního života. Také některá nová uměle sestavovaná jídla zaviňovala nemoci jevící se oteklými klouby a slábnoucím zrakem. Mně neznámých otrav krve a nehod, povstalých při práci bylo mnoho . . .

Tak mi dnes připadá, že můj pobyt v novém světě ku konci jedenadvacátého století byl pro mne řadou úrazů a trápení. Zkouška k mému biologickému ostupnění konala se asi čtyry neděle po mojí nehodě. Po celou tu dobu jsem nebyl mimo nemocnici, ale uvnitř jsem se pohyboval volně po celém ústavu ve své samohybné lenošce. Za mé konvalescence vrátila se mi myšlenka na Sigma parabolický paprsek. Podařilo se mi zvednouti v jedné laboratoři závitku drátu, jež jsem si umínil upotřebiti k svým pokusům. Ale doposud jsem se obával dáti k sobě jednotlivé součástky, které jsem si opatřil. Za dobu co jsem musel ležeti, značně jsem se vycvičil v četbě fonetického písma, a úsečného literárního stylu té doby. Porozuměti slohu vět bylo mi obtížnější nežli přečísti neznámé písmo a porozuměti slovu. Denní zprávy jsem si mohl dáti oznamovati hnutím malé páky u telefonu; ale nedovedl jsem chápati slova ze strojku plynoucí a nechal jsem toho. Moji zbožňovanou Elitu jsem viděl nyní poměrně zřídka, ale když u mně byla, byla vždy upřímnou, a dívala se věcem přímo do očí. Dle všeho měly dívky té doby dobrý výcvik v zacházení s nebezpečným ohněm.

Moje zařizovací zkoušky trvaly několik dní. Podle všeho byly uschovány podrobné zápisky o mé rodině jak přede mnou, tak i po mém pokolení, prošel jsem stupnicí prapodivných fysických a psychických výzkumů. Při tom jsem se dověděl, že povahou se lépe hodím za badatele v prosté vědě, nežli za lékaře. Vyšel jsem ze zkoušek s modrým odznakem.

Úředníci, kteří mi odznak odevzdali, nezdáli se všimati si mého sklíčeného vzezření. Za to ona to poznala na mně z daleka, když jsem se

vrátil do nemocnice, ačkoliv mizerný střep modrého celluloidu ležel hluboko v mé kapse. Čekala úzkostlivě na můj návrat; usmála se na mne, ale její oči vydávaly světlo pronikající deštěm.

"Jakou barvu?" zeptala se. Ukázal jsem jí odznak.

"Modrá!" zvolala; "jeden z nejvyšších stupňů!"

Zdála se býti smutně, ale filosoficky v osud odevzdaná. Já byl ve vražedné náladě. K čertu s nejvyšší třídou, když mi stála v cestě k nejvyššímu štěstí. Nedovedl jsem se vpraviti do resignace jako ona. Teprve po dlouhé chvíli podařilo se mi spolknouti prudká slova, jež mi tanula na jazyku a zeptati se: "Smíme udržeti aspoň své přátelství?"

"O ano. Proti tomu není námitek, mimo možnosti, že vám by to činilo neznázi, opanování citů a pudů. Dr. Deland mne poučil, že za vaší doby člověk byl velice nevypělým v ovládání svých citů."

Dr. Deland měl pravdu. V té chvíli jsem byl zmítán tužbou vraždit celé lidstvo a zůstatí na zemi jen s ní, s ní, božskou dívkou, kochati se v její zraku, její duši, spíjeti se kouzlem její bytosti . . .

Pak přišla další rána. Po dva dny jsem bloudil nepokojně po nemocnici a po ulicích. Jediné světélko, na které jsem spoléhal, že bude mne voditi tímto strašným, hemžícím se světem, mi bylo vyrváno. Elita snažila se býti ke mně laskavou, ale málo mluvila. Bylo viděti, že se zdržuje od vzněcování mých těžce ovládatelných sklonů. Pak, třetí den jsem slyšel rychlé její kroky chodbou; nahlédla do pokoje a vešla. Ruce měla zaťaté v prsou, oddychovala rychle a její obličej jevil hluboké rozechvění.

"Zaslechla jsem v kanceláři doktora Delanda." Jala se mnouti svýma rukama. "Snad se dopouštím zločinu, když vám to povídám. Ale co se stane s vámi?"

"Co se děje?" ptal jsem se bez přilíšeného vzrušení. Byl jsem jaksi otupen vůči překvapení a novým ranám.

"Dr. Deland má právě návštěvu od úřadu policie. Řekli, že musíte do příznakové školy. Není prý bezpečno vás nechatí na svobodě v obci dokud nemáte náležitého vychování. Lidé vaší doby byli prý vraždícími divochy, nevzdělanými nevědomci. Vy sám prý již pomýšlíte na vraždu, na vraždění mnoha lidí. Připadá mi, že se vás bojí. Je jejich podezření správné?"

"Takového nic mi nenapadlo!" protestoval jsem. Pak mi kmitlo mozkiem, že asi jejich podezření vyvolal můj zájem o divotvorný a vražedný paprsek. Umění čísti myšlenky a city, jež již umožnilo nahlédnouti do mého nitra mi připadalo příšerným. Jak mohl věděti, že jsem již přišel na tajemství paprsku?

"A jaká strašná věc se mi může stát? Já nic zlého nevyvedl! Škola? Já bych rád chodil do školy."

"Ale oni vás tam zavrou, a podrží vás tam, jako to dělají retrovertům. Dospělé lidi není možná vycvičiti jako děti . . ."

Tu se mi rozbřeslo. Slovo "škola" bylo jenom hezkým jménem. Bylo to vlastně vězení—před zločinem—aby se zločinu předešlo.

Její strach padl i na mne. Přecházel jsem rychle po pokoji. Byl jsem nyní úplně jist, že do tohoto světa nepatřím a že mne tu očekává hrozný osud. Byl jsem tím celý pobouřen.

"Již jdou!" vydechla, hledíc chodbou. Já vyrazil ven. Ona se snažila mne zadržeti, řkouc smutně:

"Není nic platno utíkat."

Ale já, stisknuv jí naposled ruku, už jsem byl na půl cestě chodbou, opačným směrem od přibližující se skupiny lidí. Vskočil jsem do auto-

matické zdviže a vyjel jsem bleskurychle na nejvyšší patro; nechal jsem za sebou otevřené dveře, aby nemohli za mnou vzhůru. Oetnul jsem se v téže věži, z níž jsem ponejprv obhlížel město a tonul v blahém úžasu. Prechal jsem ven na plošinu střechy. Vytáhl jsem zářivku, kterou jsem stále nosil s sebou i svitek drátu. V rychle stoupající zoufalosti odpáral jsem detraktivní obal ze zářivky, vsunul jsem svůj kapesní nůž do drátového návitku, a zatočil jím, nechav zvenčí na jednom konci spojkový knoflík. Dva muži ukázali se ve dveřích na malém balkonu, ale zpozorovavše co dělám, ihned zmizeli. To mi dodalo šilené kuráže.

"Ukážu jim," myslil jsem si. Spatřil jsem, jak se proti mně žene aeroplán, který se odloučil od vzdáleného roje. Aeronaut na mne vykřikl:

"Zahod' to, sice ti zkýznu kliku!" Slovům jsem nerozuměl, ale smysl jsem pochopil jasně. Mluvil asi nějakým strojem, neboť jeho hlas zněl jako přímo u mého ucha. V odpověď jsem stiskl knoflík, namířil svůj přístroj na aeroplán, a točil jím do kruhu. Člověka jsem nezahlédl, ale stroj se náhle obrátil na bok a řítil se dolů jako padající nůž; narazil o hranu budovy s děsivým třesknutím, a zmizel mi se zraku. Dva další blížící se aeroplány se okamžitě otočily a daly se na útek. Já se třásl od hlavy k patě.

"Mne nechytí, ale co si počnu zde? Ted' jsem to vyvedl! Oni asi vidí každé moje hnutí."

Za okamžik odloučilo se od shluku aeroplánů nedaleko kapitolu jiné létadlo a zamířilo ke mně. Blížilo se úžasnou rychlostí. Obrátil jsem na ně svůj paprsek, a kroužil jím dokola. Ale nemělo to žádného účinku. Stroj se rychle blížil, míře přímo na mne. Tu jsem si všiml, že je to malé létadlo, asi tři stopy dlouhé. A člověka v něm nebylo. Tedy torpédo. Když jsem uskočil s jeho dráhy, stroj pokračoval okamžik v přímé čáře, ale pak se otočil a zamířil proti mně, jako obrovský ocelový brouk, pronásledující svoji kořist s neúprosnou jistotou. Uskočil jsem ještě jednou, ale hned zase mířil strašlivý, lesknoucí se, hučící brouk na mne. Obklopil mne oslepující fialový záblesk, ucítil jsem silnou ránu a bodavou bolest, která projela hlavou, ale okamžitě ustala . . .

VI.—Staré známé Lincoln.

Již jsem tolikráte omdlel a byl opráčen, že jsem tomu jaksi zvykl. Nejvíce jsem se divil, jak snadný byl přechod z jednoho bytí do druhého. Dokud jsem byl v bezvědomí, mohlo to trvat tisíc roků; ale když jsem přišel k sobě, připadalo mi, že uplynulo jenom několik vteřin.

Avšak zde ležím, na bílém lůžku, v bílém pokoji.

Ve dveřích stál dr. Penrose a hleděl na mne. Z venčí jsem slyšel zvonění a rachot vozu pouliční dráhy, houknutí trubky Fordova automobilu. Pod oknem vřískal kluk:

"Star or Journal, Mister! Podrobnosti o vraždě v Omaze!"

"Jak dlouho jsem spal?" ptal jsem se užasle. Sáhl jsem si na čelo. "Kde se mi vzala tahle škaredá pohmožděnina na hlavě?"

"Ta pohmožděnina je nám záhadou," odvětil doktor. "Není jinak možno nežli že jste si to udělal v některém okamžiku, kdy vás nikdo nehlídal. To byl ale pěkný uspávající prostředek, který jste koupil! Mysleli jsme, že se nám již nevzbudíte. Špetka jeho vás uspala na šest a třicet hodin."

Reformátor pan Kučanda.

Črta ze života česko-amerického přistěhovalce.— Z literární pozůstalosti Al. Jandy.

Několik slov úvodu.

Al. Janda,
autor.

Takové hloupé jméno—Kučanda! Jako by si pan spisovatel nemohl vymyslet lepší—ale jakáž pomoc, ten pán se tak jmenoval a věru dost ho to mrzelo. Kučanda. Tak nějak neesteticky to znělo, žádný pořádný dojem to nedělalo. Když někdy náhodou byl pan Kučanda někomu představen a při té příležitosti vysloveno jeho jméno, zrovna jakoby mu to pohlávek dalo. Kučanda! U všech d'asů, co to měl za předky, že odkázali rodu jeho příjmení tak ohavně! A darmo přemýšlel jak by aspoň angličtinou na ně vychytral, ani to se mu nijak nehodilo, leda že toho háčku nad c se se zbavil; ale to byla věru vymoženost nepatrná.

Bývaly ovšem kdysi doby, kdy pan Kučanda byl s příjmením svým zcela spokojen, totiž vůbec ho nenapadlo, aby byl nespokojen; nespokojenost vyplynula jaksi duchem času—dovoluji si upozorniti že duchem času bez velkých počátečných písmen a bez uvozovek—a potom zlým jeho osudem.

Dnes každý aby hleděl si přinést na svět pěkné, zvuchné, uhlažené jméno, neboť kde kdo musí počítat s širší veřejností a s tou velikou pravděpodobností, že se stane slavným aspoň na několik hodin, ne-li dokonce dní. Ono bylo sice ve všech dobách těch slavných lidí až nazbyt dost, nicméně byla-li ta sláva trvalejší nepřepadala lidem tak všeobecně, ba možno říci z nenadání; však tomu jest již jinakě.

Dneska jsi prostým občanem, nanejvýš majitelem baráku a členem spolků, platíš v pořádnosti své daně, své příspěvky, žiješ klidným životem. Ale najednou uchvátí tě politický vír a ta tam je dosavadní spokojenost. Ba mnohdy stačí pouze nějaký ten spolkový úřad, aby jméno tvoje přes tu chvíli skvělo se v novinách, ať již pak k samolibé tvé radosti a nebo k ostudě a zlosti. Pravdu tuto zajisté zvláště dokládati nemusím, jsouť doklady její bohužel až příliš časté, ostatně dokladem jejím také jest, nebo vlastně byl život páně Kučandův.

Oh, jaký to býval kdysi klidný, spokojený život! Nevěřím mnoho ve stěhování duší, kdyby však přece snad ty posvátné metamorfosy byly pravdou, věru pak bych si nic jiného nepřál, než abych stal se po smrti panem Kučandou, třeba byl tento jen vyučeným ševcem. Ovšem vyhradil bych si jistá jen období jeho života a sice ta, kdy již dávno ševcovinou

praštil a kdy dosud nedotkly se ho ani víry veřejnosti. kdybych pak z těchto dvou zel měl si přece jedno zvoliti, tu stokrát raději bych byl Kučandou ševcem nežli Kučandou slavným mužem, a čtenář, který pravdivou tuto historii až do konce přečte, zajisté pochopí a dá mi za pravdu.

Pozoruju však, že pro samé reflexe jsem čtenáře ještě ani s panem Kučandou neseznámil, nanejvýš s jeho bývalým povoláním a doživotním příjmením, obě ty věci pak byly pánu tomu z duše protivny a kdybyste mu dávali nevím co, pochybuju, že byste přiměli ho k tomu, by podepisoval se "Fabián Kučanda, t. č. švec na odpočinku". Dost bylo věru na těch dvou jménech Fabián Kučanda! Fabián! Také takové potrefné jméno, svíčkou abys je ve všech městských direktářích hledal a dvacátého ledna abys slavil jen dopoledne, neboť ostatní půl dne patří zas Šebestiánovi. Tak aspoň kdysi panu Kučandovi připomínala věrná jeho choť.—Věrná?— Oh s tím by dnes pan Kučanda nesouhlasil, vůbec nerad o své bývalé choti slyšel a pak do úvodu choť ta vůbec ještě ani nepatří. Nesmíme předbíhat; třeba, aby čtenář poznal dříve důkladně samotného hrdinu všedních snad, nicméně však pozoruhodých a žel i smutných událostí.

1.—Moudrý otec a laskavý kněz.

Dětství a jinošství nebylo pro hrdinu našeho tou nejkrásnější dobou života jak tomu obyčejně bývá u pozeňnané mládeže americké. Zkusilť pan Kučanda dost nežli pozdravil svobodné běhy naše, třeba mu tehdy nebylo ještě plných dvacet let.

Rodištěm jeho byla vesnice v Pošumaví asi hodinu od města vzdálená a otcem jeho švec, chalupník a muzikant v jedné osobě, v žádné ale způsobě osoba ta nestála za mnoho, jak aspoň sám pak Kučanda o otci svém se domýšlel. Jako švec mlátil ho starostlivý tatík potěhem, jako chalupník honil ho do všemožné vesnické dřiny a jako muzikant učil ho zpočátku pískat na klarinet a to s takovou rázností, že ubohý hošík po těch muzikálních lekcích, které byly vlastně jediným mučením, míval zpravidla nejen pysky, nýbrž i tváře naběhlé. Prchlivý byl otec jeho náramně a mimo to měl ještě jednu vlastnost, která otravovala dětství ubohého Fabiánka víc než co jiného—byl totiž výstředně pobožnůstkářský.

Poslední tato vlastnost zajisté překvapuje u venkovského muzikanta, který obyčejně stará se spíše o plnou sklenici nežli o věčné spasení a jehož povinností jest sloužiti rozkoším tance a ne Hospodinu. Tomu jenom výminečně z jakési blahosklonnosti. Leč Fabiánův otec,—rovněž Fabián—byl takovou výjimkou a výjimka ta stála už za to. Das ví, kde se v něm ten fanatismus vzal, neboť byl to vskutku fanatismus. Byla to snad vrozená duševní choroba, snad výčitky svědomí, že svým uměním hříšné rozkoši slouží, snad následek filosofování, k němuž ševci bývají tak náchylní, buď jak buď, byl to fanatismus v pravém slova smyslu a Fabián Kučanda starší znám byl po celém širém okolí, zvláště pak u svých muzikálních kolegů jako náboženský střeštětec. Běda však tomu, kdo by si byl býval dovolil dobrati si ho pro to — kolik klarinetů rozbil o hlavy posměváčků.

Za nic na světě nebýval by šel hrát v době, kdy světské veselí církvi bylo obmezeno, ale při žádné muzice, kdyby ráno mázy sebe častěji se plnily a peníze na stůl pršely, se neomeškal se tak dlouho, aby snad, pro boha! nemohl obcovati mši svaté.

Ve všední den stejně jako ve svátek, v zimě v letě musil býti ráno na mši. A našemu Fabiánu nebylo ještě plných pět let, když ho s sebou rovněž ráno do kostela tahal, často celého rozespalého a zimou se chvějícího.

A když Fabiánek začal chodit do školy, tu mu tato střeštěnost otcova působila pravá muka. Hrozno bylo nebohému dítěti, když velebný pán otcí si postěžoval, že hošík při náboženství nedával náležitý pozor. Bláznivý otec sešlehal pak vždycky dítě potěhem že svíjelo se jako červ.

Velebný pán to dobře věděl, jaké budou následky podobné obžaloby—a strašno pomyslit, však byla to pravda—otcova střeštěnost a muka dítěte dělaly mu švandu. Často pro nic za nic s vážnou tváří stěžoval si otcí a vida v příští své vyučovací hodině hošíka sešlehaného a vyděšeného, tázával se ho posměšně:

"Nu dostals, dostals? To ti jich tatínek nasekal, vid'? Počkej až se s ním zase sejdu, však já mu řeknu, aby ti jich naložil ještě víc!"

A sluha Páně škodolibě se usmíval pozoruje jak hošík trne hrůzou a div nepišťi jako zajíc v leči.

Ostatním dětem bylo k smíchu, pro co je Fabiánek doma pořád bit. Pravda, ony byly také bity, ale pro příčiny zcela jiné a jak se jim zdálo přece poněkud aspoň rozumné: tu pro rozbité okno, tu pro roztržené kalhoty nebo ztrátu čepice nebo dřeváku a jiné podobné věci. Ale pro modlení, pro náboženství je doma netloukli, to už musili vyvésti v kostele pořádnou nějakou rozjivenost.

Dílo českoamerické mecenášky.

Budova chudobince v městečku Strmilově.

Na domu tomto, postaveném se štědrého příspěvku strmilovské rodačky sličej od mláďi v Americe, však nezapomínající na svoje rodné městečko v jihovýchodním koutě Čech, stkví se nápis: Budovu tuto založila šlechtná dobrodělka Feldwert Doležalová, naše milá krajanka z Ameriky.

Jinak tomu bylo u našeho Fabiánka, ten ve svém dětství byl pravým mučedníkem náboženství. Malá dušička jeho celá ustrašená choulila se někde v koutku nitra a bezděky téměř stále blekotala různé modlitbičky.

V celém okolí nenamodlily se všechny děti dohromady tolik do roka, co ubohý Fabiánek za jediný týden, ano mnohdy, zvláště v době postní za jediný den. V tomto ohledu byl otec jeho opravdu šílený. Sám měl modlitebních knížek celé haldy a z nich v prázdných chvílích vybíral a sestavoval si sám pro sebe jakési extra modlitby na každý den v roce. Slyšel-li kdy náhodou o nějakém "vade mecum" nebo podobné vymoženosti, líhly-li se

ty myšlenky samy v jeho sfanatisovaném mozku kdož ví. Byl však na svoji práci velice hrd právě jako na svoji znalost svatého náboženství. Na každý ten jeho duševní elaborát přišla vždycky celá řada otčenášů, zdrávasů, andělských pozdravení, litaní, desatera, věřím, různých frází v kostele odposlouchaných. I magnificat někde sebral a do toho připletl. Na konec ze zrcadla zpovědního vypsal si hříchy a i ty se modlil. Což jeho těšilo daleko více nežli ševcovina, sedlačení i než hudba; horší však bylo, že ubohé dítě musilo to všechno odříkávat s ním. V šesti letech nešťastný chlapec modlil se denně mimo jiné modlitby růženc radostný, žalostný i vítězný a běda mu, když po jméně "Ježíš" ve zdrávasu nedoložil správně "který se pro nás naroditi ráčil", nebo "krví potiti se ráčil" nebo "který pro nás z mrtvých vstáti ráčil" či jiný dodatek dle růžence a desátku, který právě otec předříkával. Jakmile jen dost málo se spletl letěl pohlavek až hlavička narazila o bednu, na níž bláznovský otec postavil improvizovaný oltářiček, a anděličkové v nebi jistě kuckali se smíchy.

Sotva hoch naučil se jen trochu číst, musil hned ministrovat. Tatík koupil mu "ministranskou knížku" a učil ho—švec latině!—učil ho s pýchou a zároveň se surovostí, která tak vlastní jest téměř všem náboženským fanaticům. Ubohý hoch, který sotva trochu česky slabikovat uměl, musil se učit brebentit latinské věty, musil se naučit celému "Confiteor" napaměť.. Jest to téměř k neuvěření, ale vyskytovali se v Čechách takoví blázniví tatíkové a bojím se, že vyskytují se ještě dnes.

Rozumí se, že podobná výchova Fabiánkovi neprosplávala. Byl sesláblym na duchu i na těle a tím stálým bitím a přetěžováním paměti uhasla hned v zárodku každá jiskřička vůle, mozek zakrsal.

Nerad věru prodlévám u tohoto smutného dětství svého hrdiny, neboť jednak vlastním účelem mým jest vylíčiti osudy jeho zde v Americe a pak vskuku trapno jest líčit takový způsob výchovy. Nelze však jinak, dlužno šíře zmíniti se o tom, by čtenář poznal, jaké vlivy v nejtěžším věku posobily na našeho hrdinu a nedivil se pak příštím jeho reformatorským snahám. —

Stávalo se mnohdy, když nešťastnému dítěti bylo všeho všudy nějakých sedm let, že otec jeho někde v poli setkal se s velebným pánem a tu vždy poníženě ruku mu polibiv tázal se jakoby jednalo se kdož ví o co důležitého:

"A což chlapec, velebný pane, má-li pak už srdce k pánu bohu?"

Kněz se v duchu smál naivností mužíkově, ale naladiv tvář ve starostlivý a jakýsi bolestný výraz odpovídal jako nerad:

"Inu bych vám pravdu řekl, nejsem s ním spokojen, Kučando, nejsem. Má-li dítě za otce takového horlivého, zbožného katolíka jako jste vy, mělo by být lepší. Při hodině náboženské je roztržitý, při ministrování se ohlíží a na kluky se směje, je poznat na něm, že myslí na všemožné darebnosti jenom ne na ten posvátný obřad."

Tak odpovídal kněz s líčeně starostlivou, jakoby lítostivou tváří. Zastrášený hošík seděl zatím chudák ve škole jako pěna a při oltáři klečel jako andílek. Ale kněze bavilo, jak bláznivý otec zlostí a "náboženskou lítostí" bledne. Maloval si již v duchu obrázek jak potrhlý švec doma na hochu volá, jak tento ve smrtelné úzkosti k němu se plíží a v nejbližším okamžiku jak se svíjí pod ostrými švihy potěhu, jak se dív nezalkne slzami, bolestí a marnými prosbami za slitování.

"Jste asi na něho málo přísný, to bude to," dodával pak. Zvedl výstražně tučný ukazováček a končil káravě:

"Dejte si pozor, Kučando, dejte si pozor, abyste neměl jednou před pánem bohem velké zodpovídání. Stromek musíte ohýbat dokud je mladý,

a každá rána, kterou byste na svém dítěti ušetřil, byla by vám jednou na věčnosti tisíci násobně odplacena."

"Ale velebný pane, vždyť já ho . . ." koktal náboženský šilencec, ale kněz obyčejně nenechal ho domluvit:

"Je to moje povinnost, abych vás napomenul, sám bych jinak někdy za vás a vašeho syna musil před bohem odpovídat. Nenechte se másti těmi hříšnými novotami, pamatujte na spásu své duše, svého dítěte, pamatujte, že metla vyháňá děti z pekla"—a po těch spasitelných slovech odcházel, otvíraje obyčejně breviář, aby mohl do něho nahlížeti a tak utajiti smích, který cukal mu již celou vypasenou tvář.

Na faře pak při stole k velikému obveselení své kuchařky vyprávěl v smíchu, jak zase toho bláznivého Fabiána nasadil. Někdy pak poslali schválně děvečku pod nějakou záminkou k ševci, aby vyzvěděla jaká byla výplata, a když tato se vrátila a vypravovala buď že byla svědkyní hrozného výprasku nebo že viděla kdes v koutku nešťastného chlapce zmučeného a spráskaného, smáli se na faře až se za břicha popadali jak se ten vtíp zas povedl.

Čtenáři můj, nemysli, že snad z nějaké zášti, z pouhé nenávisti ličím podobnou zvrhlost, nemysli, že ve skutečnosti nemůže se ani nic podobného stát. Pohříchu stávalo se tak a stává zajisté doposud—všeho jest schopna zvrhlá povaha.

Chtěl jsem uvéstí více podobných výjevů z trapného dětství svého hrdiny, ale ne, ne. K čemu bych rozvlácel smutnou iniciálku své historie, v níž má býti více humoru než stesků. Jen tolik řeknu ještě, že náš hrdina, ačkoliv dnes mnoho let má za sebou a let bohatých mnohou zkušeností, nezapomněl dosud utrpení svého dětství a často ještě říkává, otec jeho že byl vzteklý divous a kněží že k dětem nemají citu.

Jak vidno vyjadřuje se o kněžích ještě poněkud mírně, snad se dosud bojí si to s nimi nadobro pokazit.

II—Starý Kučanda o vytržení.

"A což matka?" zeptal se zajisté ke konci předešlé kapitoly mnohý čtenář, neboť přirozeno, že nad osudy dítěte měla daleko spíše rozhodovati matčina láska a péče, nežli zlomyslné rozmary knězovy; leč u našeho hrdiny nebylo tomu tak, neboť matka byla právě tak zakřiknutou dušinkou jako její dítě. Dřela se, chudák, dřela do úpadu, uznání však se jí od jejího muže nedostalo nikdy, nadtoť laskavého slova. Všeliká laskavost zdála by se snad pobožnůstkářskému ševci hříchem. Všecek cit, který měl, se buď vymodlil nebo vypískal do klarinetu, pro dítě zbyly mu pouze rány, pro ženu pouze ponurý pohled a věčné mručení. Ať dělala cokoliv nezavděčila se mu nikdy a ničím, nejméně pak výchovou svého dítěte. S bázní a třese-ním přibližovala se někdy k svému muži se slovy:

"Poslouchej, Fabiáne, nezlob se, ale podívej se, ten kluk už má kalhoty na dranc," a tu se vždycky na ni utrl jakoby z boudy vyjel:

"To se ví, kalhoty, kalhoty, aby mu vítr zadnici neofoukl, holomkovi! Kdyby sebou ve škole na lavici pořád nevrtil, měl by kalhoty celé, taková látka jako prkno a prodře to za pár neděl! Kdežpak už zas kalhoty, aby se nenastudil, mazánek, aby dělal mamince parádu. Kdybys raději mu koukala taky na duši a ne pořád na kalhoty a na čepici a na boty, ty Marto starostlivá. Pomni, že jenom jednoho jest zapotřebí."

Jak vidět Kučanda uměl také citovat svaté písmo, jenže citovával je příliš často a tudíž namnoze nevhodně. Aspoň na rozbité kalhoty spíše by se hodila váplata, nežli nevím jaký výrok z evangelia.

"Ty toho kluka beztoho celého zkazíš," pokračoval pak pravidelně, ať

již jednalo se vzhledem k dítěti o cokoliv, "ale počkej, jednou budeš za to před bohem odpovídat.

Starostlivý otec zapamatoval si i slova velebného pána a ta měla nebohá žena stále na talířku, takže žila v stálém strachu zrovna jako její dítě.

Stávalo se někdy, že hladový hošík před kouřící se polévkou spěšně udělal kříž a spěšně odbyl modlitbičku. Sotva však zakončil ji opětným křížem a chtěl se chopit lžice, dostal takový pohlavek, že lžice odletěla do kouta a někdy ubohý hošík i se židlí svalil se na zem a musil pak místo jídla klečct přes celý oběd u stolu a hladov jíti do školy.

Matka neměla ráznosti a síly zastat se ubohého dítěte proti surovému fanatikovi. Bála se i zaplakat, ačkoliv hrozná lítost svírala jí hrdlo, takže sama sousta nemohla pozřítí. Všecka jídla, všecky denní potřeby odbývány byly v stálém strachu a rozechvění až k samému ulehnutí, ba mnohdy když dítě udřené a spitomnělé nekonečnými večerními modlitbami ulehlo aniž by udělalo poslední křížek a nezašeptalo ještě na lůžku povinné "andělíčku můj strážníčku opatruj mi mou dušičku", vyvlékl je otec jako zběsilý za vlasy a srazil je na kolena u'pelesti postele, kdež musilo klečct za trest pro svou nedbalost třeba přes hodinu a odříkávat otčenáš za otčenášem. A když oči se mu únavou klížily, padla taková rána, že se mu v očích znoyu zajískřilo. Uděšená matka vyběhla pak ven vyplakat se někde ve stáji a často očima plným hlz zadívala se na ten dobyteček a myslela si, ten že se má líp než to ubohé dítě. Zastat se však dítěte toho, k tomu neměla sil; všecka její vůle dávno byla umrtvena surovostí mužovou. A když se vrátila do světnice s očima mnohdy do krve uplakanýma, podíval se na ni nábožný muž zlostně a jizlivě promlouval:

"Brečela jsi už zas? Jenom breč, máš pro co, pěkně jsi si svého jedináčka vychovala, pěkně, však tam jednou na věčnosti spláčeš nad ním i nad sebou, ale aspoň já se teď postarám, abych potom na tom viny neměl. Když netrestá matka, musí otec!" A jako opravdový šílenec začal obyčejně klečct a třesoucí se dítě třískat znovu a prudce odstrčil zoufalou ženu, když se srdceryvným vzlykotem chtěla mu v tom brániti.

Jaký div, že obě bytosti, matka i dítě chvěly se před manželem-otcem hůře, nežli chvěly by se před nejzuřivějším alkoholikem, že v přítomnosti jeho neměly chvílku klidu a že zhluboka si vždy oddechly, když odcházeli někam hrát.

Však za to vždycky ten jeho návrat!

Míval zlost, že k živobyťi musí pomáhat si hrou, jak soudil tak hříšným prostředkem. Věděl pak, že za jeho nepřítomnosti kázeň byla uvolněna a pán bůh zanedbáván i vynahradil si pak obyčejně zuření své dvojnásob.

Fanatismus jeho stával se stále horším, nepříčetnějším. Přestal synka učit hře, říkával náhle, že by ho raději klarinetem utloukl nežli by dopustil, aby také on jednou sloužil hříšné rozkoši, ano přestal dokonce sám chodit vyhrávat k muzikám. Spoluhráči jeho nijak se tomu nedivili, ačkoliv ztráceli v něm hudebníka dobrého.

Byli více překvapeni, když po krátkém čase zase mezi ně se vrátil.

Neměli ovšem zpočátku ani tušení, že velikou tu oběť přinesl vlastně jen pro věčnou spásu svého syna a že bohulibý úmysl posvětil tento krok jeho, který by jinak ve stupňované své náboženské střeštěnosti za veliké provinění pokládal.

Věc měla se takto:

Kaplan kdysi hovořil s ním opět způsobem, jaký jsme v předešlé kapitole vylíčili, však tentokráte zakončil jinak:

“A co myslíte vlastně Kučando s tím chlapcem svým dělat?” otázal se k nenadání, takže starý Kučanda hned nepochopil a domnívaje se, že otázka ta souvisí s nedávnými stesky páterovými, hájil otcovskou svoji starostlivost:

“Inu, velebný pane, co bych s ním dělal, vždyť ho řežu kluka mizerného dost, to vědí, že mu nic neprominu.”

Kaplan se tentokráte jaksi shovívavě usmál a zavrtěl hlavou:

“Tak jsem to nemyslí, Kučando, já vím, že jste dobrý otec, jen takových kdyby bylo, pak by to s mravností a svatým náboženstvím dopadalo líp. Chci se vás ale zeptat, co zamýšlíte s chlapcem pro budoucnost, čím medle jednou dítě to bude, jak stojí v Písmu o svatém Janu Křtiteli.”

Touto otázkou, zakončenou posvátným citátem, byl Kučanda spleten nadobro a teprve po chvíli odpovídal knězi, který stále se usmíval. Vědělť totiž kněz dobře, jaký mají na potrhlého ševce citáty z Písma vždycky účinek: “Ale, velebný pane, libějí mi myslet, čím by byl jiným nežli já? Muzikantem ovšem ne, toho pán bůh zachraň, ale ševcem, čím jiným leda ševcem? U mne pravda by se moc už nenaučil, jsem ze starého vydání, ale jak vyhodí školu pošlu ho na učení do města, nechci aby na mě mohl jednou naříkat, že jsem nedbal o jeho budoucnost.”

Kněz s utkvělým úsměvem patřil na starostlivého otce, pak náhle zvážněl a zakývav několikrátě úctyhodnou hlavou a kladá důraz na každé slovo pronesl:

“Dobře, dobře, ale výš, jáčku výš, Kučando, na to jste nikdy nepomýšlel?”

Kučanda rozevřel podivením ústa, nechápal ještě. Kněz nachýlil se k němu, položil mu ruku důvěrně na rameno a zašeptal téměř tajuplně:

“Je to vaše jediné dítě, Kučando, nemohl byste je věnovat pánu bohu? Považte, jaká by to byla zásluha, jaká milost, tak byste jeho i sebe nejlíp zaopatřil pro čas i pro věčnost.”

Náboženský potřeštěnec chvíli ještě mlčel, s vyboulenýma očima díval se na kněze, najednou však pochopil a div na kolena neklesl. Brada se mu zatřásla, do očí vstoupily mu slzy. Kdo by ho byl nyní spatřil tak rozechvělého, rozněžněného, nikdy by neuvěřil, že tento muž pro větší čest a slávu denně tříská vlastní dítě potěhem a týrá ženu tvrdými slovy. —

“Velebný pane, oni by mysleli, že by to . . . Velebný pane, já se zblázním, na to jsem si netroufal jakživ ani pomyslit—a opravdu, šlo by to, šlo?” —

“Proč né? S pomocí boží jde všecko. Ale to víte, musil byste se přičinit, nu a co na mě jest, snad bych také podle možnosti nějak klukovi přispěl, aspoň přímlovou a přes prázdniny bych s ním třeba trochu tu latinu předem probral, aby to měl pak snažší . . .”

Páter náhle div nevykřikl, jak křečovitě chytil ho Kučanda za ruku, aby ji vroucně a vděčně zulfbal. Měl co dělat, aby se mu vytrhl.

“Ale nebud'te bláhový,” domlouval mu usmívavě, “vždyť já pro vás dosud nic neudělal jenom radím.”

Byla to také naprostá pravda, pátera nestála rada ta ani groše a kdož ví proč ji udřel; zda snad hocha přece se mu zželelo za všechny výprasky, které sám mu připravil, nebo zda chtěl se pobavit ještě víc na útraty poblázněného otce a nešťastného dítěte a nějak ubít o prázdninách dlouhou chvíli—kdož ví. Nestálo ho to dosud ani groše, ale vyneslo mu to vděčnost, jakoby věnoval již na výchovu dítěte tisíce.

“Pán bůh jim to zaplat', pán bůh jim to zaplat',” vzlykal Kučanda a k nebesům ruce vzpínal, jakoby strhnouti chtěl požehnání jejích na hlavu

dobrodince svého syna. Chvilí se páter bavil pozorováním tohoto přímo vášnivého výbuchu otcovské vděčnosti, brzy mu toho však bylo již trochu mnoho, neboť zahlédl, že několik sousedů z pozdálí pozoruje celý ten výstup, jenž zajisté každému musil se zdáti záhadným.

"Vzpamatujte se přece, Kučando," domlouval tedy poněkud již nevrle, "povídám vám, že to záleží všechno na vás, troufáte-li si vydržet kluka na školách osm let. To víte, nějaké peníze to bude přece stát, třeba by chodil domů a pak neví se, bude-li mít nadání."

"Copak nadání, velebný pane, to mu už do hlavy vtluču a ty penízky—nu což, chytnu se zase klarinetu, pro takový účel mně to snad pámbíček odpustí."

Kněz se opět usmíval, nemoha se ubrániti myšlénce: 'Jsi to přece jen kus starého osla!' nahlas však povzbuzoval:

"To víte, že bůh vám to promine, ano naopak, připočte vám to k dobrému jako oběť. Ale teď už musím jíti, tak si to ještě jak náleží rozmyslete a zítra přijďte, třeba už s klukem,"—a kněz odcházel rychlými kroky, aby Kučanda v návalu nezkrtné vděčnosti nechytil ho opět za ruku a nezačal líbat ji znovu. Bylo mu tak veselo, že by si rád pohvizdoval, nemohl však, musil se usmívat, tak se mu zdála ta nadšená vděčnost starého Kučandy komickou i bál se ohlédnouti se po něm, aby nevypukl v hlasitý smích.

A Kučanda v chvíli té představoval vskutku směšnou figuru. Stál nahnblý u svého políčka s rukama roztaženými, s očima vyjevenými a s hlavou nachýlenou směrem za odcházejícím knězem, jakoby viděl v něm jakési nadzemské zjevení. Potom sebou najednou trhl, chvátal, ano téměř div neběžel domů a div nevyrazil dvěře chalupy. Žena se ho na smrt ulekla a první její myšlénkou bylo, že na Fabiánka přišla zase nějaká zlá žaloba a chvěla se již o ubohého hošíka. Úzkostlivě popatřila na vyjevenou tvář mužovu, poznala však, že rozrušení to není ve zlosti a v zápětí projela jí hlavou myšlénka: "Že už se zbláznil nadobro!" a leknutí její nabylo náhle zcela jiného rázu. Bylo v něm i trochu ulehčení. Nežli se však mohla vzpamatovati, chopil jí muž za ramena, prudce jí zatřásl a sepjav pak ruce ke stropu volal zaníceně:

"Modli se, ženo, modli se, děkuj pánu bohu a našemu velebnému pánu—my budeme mít syna knězem!"

III.—Bohulibý plán se nezdařil.

Tož tedy z čista jasna pro mladičkého Fabiánka Kučandu určeno bylo vznešené povolání duchovního stavu a starý Fabián div se nezbláznil radostným nadšením, které částečně i žena jeho s ním sdílela. Sfanatisovaná nábožnost jejího chotě byla pro ni jak víme zdrojem nekonečného utrpení, nieméně i v ní hluboce tkvěly víra a náboženský cit, a věru kdyby bylo nějakého boha, který by bažil po uctívání námi, ubohými smrtelníky, daleko by mu byla dražší ta vřelá, tichá zbožnost utrápené žěny, nežli samolibé, sobecké, střestěné pobožnůstkářství jejího chotě.

Synáček její, ten drahý, stále otloukaný Fabiánek, má státi se knězem jaká to byla pro ni myšlénka krásná!

Fabiánek z toho z počátku škodu neměl, neboť otec ihned po oné rozmluvě s kaplanem viděl v něm již nastávajícího sluhu božích a neotloukal ho jako dřívě. Jakýsi pablesk otcovské laskavosti, doposud starému Kučandovi naprosto neznámý, prodral se v smutnou tu domácnost a již za to byla chuděrka Kučandová vděčna pánu bohu i kaplanovi. Laskala synka s nebývalou něhou a napomínala ho, jen aby se učil a poslouchal velebného pána. Hošík okřál a rovněž s toužebností očekával

věcí, které přijít měly. Tentokrát dostal nový oblek a všechno bez křiku; otec napomínal ho téměř laskavě a bez bití. Děti, jimž pochlubil se nastávajícím svým určením, pohlížely naň s jakousi závistivou úctou, což vycítil a což mu lahodilo. Taje latiny, v něž kaplan ho zasvěcoval bavily ho a naplňovaly pýchou. Především pak blažila ho myšlenka, že bude chodit do města, že stráví tam tolik hodin bez otcovského dozoru a bez toho úzkostlivého strachu, který ho dosud stále svíral. Nemohl se ani dočkat slavné té doby, až se stane opravdovým studentem.

Doba ta konečně nastala. Záhy však nadešlo též trpké sklamaní. Nebyly ty studie tak lehké jak si to představoval. Vyučovací systém na tak zvaných středních školách v říši rakouské byl pověstný svou pitomostí, jak dobře líčil Machar ve svých vzpomínkách. Zkrušil na tisíce duší; jakby nezkrušil takovou ubohou dušičku jaká byla v našem Fabiánkovi. Vůle ubohého hošíka byla umrtvena náboženským řádním sfanatisovaného otce, mozek jeho byl sesláblý memorováním nekonečných modliteb, zkrátka—nešlo to. Propadl v prvním běhu, propadl ve druhém, musil opakovat primum, s namáháním dostal se konečně do sekundy—a dál už to nešlo. Hoch byl naprosto spítmělý.

Strašno by bylo vyličit, co všechno zkusil v tehdejších dobách, jak krutě, divoce řádil otec jeho, vida, že krásný jeho sen o vznešeném povolání synově rozplývá se v nic, že marny by byly všechny další oběti.

Jak jsme již podotkli byl Fabiánek studentem přespolním. Z rána putoval do města, kde zůstal přes oběd o krajíci suchého chleba, po skončeném vyučování pak vracel se domů. Každá ta zpáteční cesta byla mu pravou cestou křížovou, neboť věděl, co ho doma čeká. Sotva přišel, musil sednout ku knihám a téměř hnouti se nesměl. Sama matka zatvrdla vůči němu a otec div ho nyní neutloukl.

Pomník francouzskému hrdinství.—Tento monumentální náhrobek s proutím, ale nad dlouhé kapitoly výmluvným nápisem "Verdun" označuje místo, kde Francie vyvinula nadlidské, titánské hrdinství, jehož zásluhou saražena byla podruhé germánská záplava hrnoucí se na Paříž v době světové války.—Místo to je a zůstane cílem poutí milionů přátel a ctitelů chrabré Francie.

Dost možná, že by se býval Fabiánek později z těch svých dvojek přece vykřesal, ale byla to právě ta krutá přísnost, která byla příčinou stále větších a větších nezdarů.

"Uč se, uč se!" hromoval otec, "uč se, uč se," pobrukovala nevrle matka a věčně otloukaný a okřikovaný hoch, jenž nesměl od knihy téměř ani očí pozvednout, celý se třásl, usilovně hleděl vecpati si v sesláblý mozek tu haldu pro dítě tak neztravitelných a pro život tak zbytečných vědomostí. Leč čím větší byla přísnost rodičů, čím usilovnější jeho snaha tím nezdar jen rostl. Fabiánek doma okřikovaný a otloukaný, ve škole posmíváný spolužáky i profesory stal se plachým a zamlklým. Dětská jeho dušička, která tak ráda byla by si pohrála a užila dětství, tísnila se v té bezohledné přísnosti plaše jako ptáček v kleci a nescházelo mnoho a byla by zakrněla docela.

Konečně začal Fabiánek chřadnouti také tělesně, čehož záhy povšimla si matka. Často úkosem pohlížela naň, když jako mučedníček skláněl se nad knihou, časem i povzdechla a stále řídčeji pobroukovávala "uč se, uč se!" Otec ovšem na hochovi žádné změny nepozoroval a kdyby, nebyl by dbal, neměl s dítětem soucitu a posměch sousedů, který dobře tušil, doháněl ho přímo k zuřivosti.

Jednoho večera za nepřítomnosti otcovy skláněl se Fabiánek jako obyčejně nad knihou, tvářičky bledé, rty zsinale, pod vyhaslýma očima temné kruhy. Matka několikrát naň pohlédla a srdce se jí sevřelo. Přistoupila k němu a něžně pohladila ho po vlasech, pak sklonila se k němu níže a zašeptala, jakoby se bála, že dopouští se nějakého provinění:

"Nejde to, synáčku, nejde?"

Po tomto projevu něžnosti a soucitu, jenž byl Fabiánkovi tak vzácným, všecko dětské hoře, tak dlouho strachem tlumené vypuklo a to tak prudce, že matka v leknutí ucouvla.

"Maminko! Maminko!" zaštkal hošík, slzy proudem vhrnuly se mu do očí a stékaly na upracovanou ruku matčinu, kterou vášnivě tiskl a líbal.

"Maminko! Maminko!" zaštkal znovu tak bolestně, že tentokráte i matka se rozplakala.

"Utiš se, synáčku, utiš se," napomínala ho starostlivě, hladíc ho opět, "což kdyby tatínek se vrátil? Nu a co je ti, co? Řekni, bolí tě hlava?"

Hošík mlčky záporně zavrtěl hlavou, nemohl promluvit a nedovedl by též ani slovy vylíčiti svoji bolest, nebylo také třeba slov.

"Jenom si zase pěkně sedni a utři si oči, aby tatínek nic nepoznal, neboj se, zase bude všecko dobře, jenom to ještě nějaký čásek přetrp."

Fabiánek objal matku vši silou útlých svých ruček a nevěděl ani jak by dal na jevo radostnou svoji vděčnost, když pak poznovu zasedl ku knize, poskakovala ta písmenka v ní jaksi vesele a ani nedbal, aby upjatější pozorností zastavil jejich rej, bylo mu tak blaze jako již dávno ne. Matka zatím vyšla ze světničky a usednuvši na zápraží sklonila ustaranou hlavu do sedřených rukou, dlouho, dlouho přemýšlela a když konečně povstala pevně byla na něčem odhodlána. Poznala, že by marno bylo synka dále týrat. Věděla však též, že marno by bylo, kdyby ona sama otcí domluvila a proto při první příležitosti zašla k velebnému pánu a tam v slzách vylíčila všechno, útrapy dítěte a svoji starost o ně a prosila ho, aby sám otcí domluvil, by synka dále do studií nehnal, když to nejde. Kněz jí dal za pravdu a tehdy poprvé prokázal našemu Fabiánkovi skutečné dobrodiní. Stálo ho to však také hodně práce, nežli otce přemluvil, že jsou věci, kterých nelze do hlavy vtlouci a při nichž sebe větší přísnost nepomůže.

"Je vidět, že bůh si vaši oběti nepřeje," končil svoji domluvu, "a bylo by hříchem se mu vnucovat. Víte dobře, že je pánu bohu nejmilejší ze všeho pokora. Chlapec za to nemůže, že mu to do hlavy nešlo, myslím, že byl pilným dost a snad řemeslo mu bude lépe svědčit. Líp ho dát na učení teď, nežli později, beztoho dost už času zmařeno. Jako řemeslník bude moci pánu bohu sloužit také dobře. Jenom aby se vám v městě nezkazil. —

Kučanda, vida nezbytí, se smutným srdcem velebného pána poslechl a toho dne otloukl vztekle synkovi všechny knihy o hlavu, sptě:

"Ani se mi už do toho nepodívej, kluku ničemná, pitomá, budeš ševcem!"

Hošík necítil rány. Zuření otcovo nenahánělo mu téměř žádného strachu. Celá jeho bytost tetelila se v blahém vědomí, že tomu mučení s knihami bude již konec. Otec mohl mu osud ševcovského uředníka líčit sebe černějšími barvami, nezastrašil ho tím. Naopak, Fabiánek těšil se na nové období svého života ještě více, nežli kdysi na studie a to z pochopitelné příčiny: Zvěděl, že bude musít v městě u pana mistra též bydlet a domů že bude docházet jen zřídka. A tato okolnost, kterou mu otec hrozil jako trestem, plnila ho radostí nevýslovnou.

Oh, být všady, všady jinde jenom ne doma! Ať už ten nastávající mistr bude jakýkoliv, horší nežli otec jistě nebude.

IV.—Fabiánkovo rozhodnutí.

Fabiánek se ve svých nadějích nesklamal. Nastaly mu vskutku doby mnohem utěšenější, bylo mu, jakoby se teprve nyní k životu probudil. Mistr byl sice přísný, ale pouze pokud učení se týkalo, jinak popřával Fabiánkovi dosti volnosti, ano vida ho zpočátku tak zastrašeného a úzkostlivého, sám mu domlouval, aby koukal trochu veseleji a rázněji do světa, takhle že by v něm mnoho nepořídil.

Za krátký čas nebyl Fabiánek ani k poznání. Tváře mu rozkvetly, celé tělo sesílilo a když přišel někdy návštěvou domů, matka mohla na něm oči nechat a s radostí ozelela již bývalých svých nadějí. Otec ovšem pobrukoval neustále, zvláště se mu nelíbilo, že jak se mu zdálo synek počínal trochu rozvazovat, že nechvél se už tak strachem jako dříve, a starý Kučanda trnul, že snad všecka ta náboženská výchova v tom hříšném světě přijde na zmar. Jinak byl otec příčinou, že Fabiánek stával se trochu pokryteckým: V městě se příliš o náboženství starat nemusil a kdyby se býval u mistra pochlubil veškerou zásobou svých modlitbiček, dost možná, že by se mu bývali vysmáli. Jaký div tudíž, že svědomí své v městě odbyl chudě jen všelijakými křížky. Za to doma před otcem modlíval se na oko horlivě, takže horlivost ta bývala otcí až nápadná a podezřelá.

Ostatně abychom pravdu řekli, Fabiánek s velkou radostí domů nechodíval, třeba matku stále stejně miloval, otce svého, kterého se dříve pouze bál, počal nyní nenávidět a pohrdat jím. Nenáviděl jej pro všecka ta příkoří, jež od něho vytrpěl a jež stále matka zkoušela, pohrdal jím pro náboženskou potřebnost lety stále vzrůstající. U mistra bylo mu desetkrát volněji než doma, mistr byl s ním též spokojen, a doba jeho učení uplynula téměř nepozorovaně. A tak čím dále tím více stupňovalo se napjetí mezi otcem a synem, až konečně přivodilo událost na pohled sice nepatrnou, která však na další osudy našeho měla rozhodující vliv.

Fabiánek byl tehdy již vyučen. Vydělával si jako tovaryš živobytí sám. Však otec svého tvrdého chování vůči němu nezměnil. Vyžadoval od něho stále otrockou poslušnost a když synek byl doma, plánil ho ne-

ustále a ztrpčoval mu každou chvíli, takže Fabiánka došla konečně trpělivost.

Při jedné návštěvě stalo se, že Fabiánek, maje se již za dospělého, zašel si odpoledne po požehnání k muzice a tam vesele bavil se s děvčaty. Rozumí se, že otce dříve o dovolení nežádal. Dobře věděl, jak by pochodil, neboť otec již dávno zase nevezal klarinet do ruky leda při funuse a muziky z duše nenáviděl. Ostatně Fabiánek soudil, že otce se již prosit nemusí a že ta věčná sekatura musí jednou přestat.

Nadarmo matka, které svěřil se se svým úmyslem, plna úzkosti a strachu prosila ho, aby tak nedělal, že zná otce jaký je zlostný a jak teď všecko podobně veselí nenávidí. Fabiánek nenechal se odstrašit a poprvé matce vyčítal:

“Víte, maminko, kdybyste nebývala vždycky taková dobračka, všecko mohlo být u nás jinak, je to hodně vaší vinou, že je tatínek takový a já mu nebudu věčně dělat otroka jako vy, však mně mimo pohlavků beztoho jakživ nic nedal.”

Matka se rozplakala a Fabiánek šel k muzice. Nebyl tam však dlouho, když tu vešel do šenkovny otec, jemuž nějaká dobrá duše za tepla oznámila jak bujaře si jeho synáček při muzice počíná.

Objevení se starého Kučandy v hospodě vyvolalo všeobecnou pozornost, neboť od té doby, co synka vzal se studii do hospody nikdy nevskočil. Každý chápal, že ani nyní nenavštívil tancechtivou mládež, aby snad podílel se na jejím veselí, a jednotlivé párky bezděky mu ustupovaly mu s cesty, sledující zvědavým pohledem vytáhlou jeho postavu.

Starý Kučanda, nepromluviv s nikým ani slova, jestřábím okem rozhlédl se kolem a spatřiv synka s nějakou švarnou dívčicí v kole, přiskočil k němu a udeřil ho tak prudce po hlavě, že tento vypadl z kola a zapotácel se. Muzikanti jako na povel ustali a šenkovnou rozlehl se chechtot. Fabiánek div nezakl se hanbou a vztekem. V nejbližším okamžiku však vrhl se na otce a nežli mohl tomu kdo zabrániti, srazil ho k zemi. Ostatně nikdo se ani zpočátku nesnažil, aby je roztrhl. To byla nějaká podívaná pro celou hospodu, když pobožnůstkářský švec ležel pod nezdárným svým synáčkem. Neležel dlouho. Vzdychl se, na syna však se nevrhl. Zsinalý a supící, strhanýma očima rozhlédl se kolem. Pak sepnal ruce a jako podřát svalil se znovu k zemi. Přiskočili k němu, nemohli ho však vzkřísit a omdlelého donesli ho domů. Chudák stará Kučandová rovněž div neomdlela, když přinesli jí bezvládného muže a stručně sdělili s ní co se přihodilo. Nekvílela však, neuronila ni jedině slzy, nepromluvila ni jediného slova, vrhla se na kolena před svým mužem, který zvolna opět jevil známky života, třesoucícma se rukama strhovala s něho šat a na přítomné upřela pohled takový, že titi porozuměli a ze sednice se vytratili.

Nikdo nevěděl, jak přišel Kučanda k sobě, co dalo se oné noci v jeho chalupě a o čem hovořili spolu nešťastní rodiče. Téměř kde kdo ve vsi to starému Kučandovi přál.

“Dobře se mu stalo, divousovi starému,” říkali, “to si vychoval pěkného synáčka tím svým modlením, to si na pánu bohu vyprosil potěšení.”

“Chtěl mít syna knězem, teď má z něho ševce a možná co nejdříve bude mít z něho kriminálního,” říkali jiní, většina však se syna zastávala.

“Sám je si toho vinen, švec potřeštěný,” odsuzovali starého Kučandu, “dost se chlapce zprvu pro nic za nic namlátil, ten mu to také jednou oplatil. A což je to něco zlého, vyjde-li si takový chlapec k muzice? Jako kluk nesměl si ani pohrát, a teď by si nesměl ani zatancovat, jen aby se

pořád dřel a ty modlitbičky odřkával. Však na ty modlitbičky má dost času až bude starým jako táta, beztoho jistě i ten už pána boha omrzel. Mladá krev je mladá krev, ta se chce vybouřit a ne vymodlit, kdož ví, co Kučanda dělal, když byl v jeho letech. A konečně je to drzost od ševce usmoleného, což jsme nějakí špatní, že se nás štítí a syna tluče, když ten mezi nás přijde? Nebyly mu naše peníze dobré, dokud ještě ten klarinet pískal? To se nebál, že ho čert sebere a proč tedy jiným hrával, když je tanec takový hřích?" —

Podobné řeči vedly se po neblahém onom výstupu a mnozí hodně by byli za to dali, kdyby bývali mohli nahlédnouti zastřeným oknem do Kučandovy chalupy. Ba mnozí přitiskli se k oknu tomu, aby aspoň něco zaslechli. Však marně. U Kučandů bylo ticho jako v hrobě, a když někteří z těch nejdotíravějších zvědavců zaklepalí na dvěře a vyšlé Kučandové se ptali jak je se starým, odvětila tato suchým hlasem, že je mu už dobře a dotěravcům zavřela dvěře před nosem.

Mladý Kučanda po výstupu s otcem odešel do města a nevrátil se již nežli jednou—když si pro něho matka poslala.

Starého Kučandu mnoho dní nikdo nespátřil. Když konečně vylezl z chalupy, dívali se na něho jako na zjevení. S nikým nepromluvil, a když někdo přišel k němu s nějakou prací, odbyl každého příkře a boty, které měl v správě vrátil tak jak byly.

Po celé vsi ustálil se náhled, že Kučanda nemá v hlavě všechno v pořádku. To věčné modlení popletlo mu prý kolečka a výstup se synem mu dodal, že zbláznil se nadobro.

Trochu bylo na řečích těch pravdy. Kučanda se sice nezbláznil, ale podivinství jeho nelíšilo se mnoho od skutečného šílenství.

Nikdy nebylo u Kučandů veselo, ale nyní rozhostila se v baráčku jejich taková ponurá, hrobová nálada, že lidé se mu téměř vyhýbali jako místu prokletí. A nejen hrobový klid, pomalu i bída plížila se v něj. Ne-dařilo se tam valně dokud Kučanda hrával i ševcoval, dařilo se Kučandovým krušně, když hudby se zřekl, nyní pak, když v podivínské zarytosti nechal i svého řemesla, vedlo se jim bídně, neboť trocha těch políček je uživití nemohla a pak ani o tu Kučanda nedbal. Vše musila odřít žena jeho sama. Dobytek prodán, došlo i na polnosti, a lidé vrtěli nad tím hospodářstvím hlavami. Nemohli rovněž pochopiti, kam poděly se stržené peníze, neboť jak dobře pozorovali, bída u Kučandů byla stále větší.

Z nenadání však dostalo se celé obci překvapujícího vysvětlení.

Několikrát viděli vcházeťi Kučandovou do fary a vycházeťi z ní s očima téměř do krve uplakanýma. Ledajak soudili o těchto její návštěvách, až tu jedné neděle, když farář vycházel z kostela mimo zástup vesničanů, pojednou štanula před ním Kučandová a zvednuvši hrozivě ruku, volala třesoucím se hlasem:

"Bůh vás musí trestat za to všecko soužení, co jsem k vůli vám vystála a ty naše peníze vám nebudou požehnány!"

Kněz zmaten couvl, co oči všech v náhle nastalém tichu s překvapením a se zvědavostí sledovaly podivný tento výstup. Pak rozpačitě a s patrným zaleknutím obořil se na ženu:

"Co mně chcete? Co to povídáte? Či jste se už tak zbláznila jako váš muž?"

Chtěl po těch slovech rychle projíti do fary. Kučandová však zastupovala mu cestu stále a ozvala se znovu, nyní hlasem silnějším, v němž chvělo se všechno její utrpení i spravedlivý její hněv, který tak nenadále vzplanul z popela pokory, trpělivosti a odřkáání.

"Nebylo by divu, velebný pane, kdybich se zbláznila. Ale když víte, že můj muž je blázen, proč berete od něho peníze?"

"Já jsem se ho o žádné neprosil!" vyrazil ze sebe kněz všecek zarudlý a rychlými kroky zmizel ve faře.

A nyní ubohá žena, která téměř nikdy nikomu ani slovem si nepostěžovala, vykládala obstoupivším jí venkovanům, vztahujíc za páterem kostnaté ruce:

"Pravda, že jsi o nic neprosil, ale bral jsi, těch mých mozolů jsi se najedl! Ano, lidičky," dodávala, obracejíc se k zástupu, "kdejaký u nás krejcar, všecko zanesl můj muž do fary. Ti si tam žijou jako v království nebeském a já se dřu a umírám hladu! Teď, když už nemáme ničehož nic, povídá, že můj je blázen, ale dřív, dokud mu nosil, to mu to neřekl. To bral oběma rukama. Co já jsem se naplakala, co jsem se tam nachodila a sepjatýma rukama je prosila, aby od muže nic nebrali a všechno bylo marné—já nešťastná, já nešťastná!"

"Divoši" dvacátého století.

Mezi návštěvníky Washingtonu uplynulého roku byli i Indiáni kmene Yakima, kteří přáli složit svůj poklonu "Bílému otci". K své návštěvě připravili se Yakimové svým národním krojem, ale místo luků a šípů měli s sebou pro svou zábavu kinematografickou kameru a jich náčelník Mininik plně zachycoval na film živé obrazy.

Vesničané nejen se zvědavostí, nýbrž i se soucitem pohlíželi na ni, ona spínala ruce v zoufalém úpění a vrávoravým krokem potácela se domů. Chtěli se právě rozhovořiti o neobyčejném tom výjevu, náhle však opět zmlkli, neboť z kostela vyšel v okamžiku tom Kučanda, jenž jako vždycky dlel tam na modlitbách poslední, jenž v náboženském vytržení neslyšel uvnitř kostela hlasu své ženy a neměl tudíž ani tušení o tom, co se událo. Kráčel mimo sousedy jako obyčejně mlčky s hlavou schýlenou a nevšímal si té všeobecné pozornosti jaká mu byla nyní věnována, těch pohledů dílem posměšných, dílem opovržlivých neb zlobných, jež provázely ho dokud nezmizel ve dveřích své chalupy.

Jakmile pak se to stalo, řeč jako potok se valila, a nejen oné neděle, nýbrž kolik dní nemluvilo se ve vsi o ničem jiném, nežli o výstupu Kučandové před kostelem a o příčinách, které ji k tomu dohnaly.

Uražený farář podal žalobu proti Kučandové, ale vyřízení jejího se nedočkal. Kučandová, přišedší po onom výstupu domů, ulehla, aby vícekrát nepovstala. Stálý zármutek a nedostatek při vysilující práci dávno již podryl její zdraví a ono rozčilení, které na okamžik vzkřísilo její vůli po dlouhá léta zmrtvělou, zničilo je úplně.

A jako v celém jejím spoluzítí s nábožným mužem nedostalo se jí od tohoto nikdy ani laskavosti ani soucitu, tak tomu bylo i v umírání. Ba ještě hůře, neboť sfanatisovaný muž, dovědév se o urážce, kterou žena jeho vmetla knězi v tvář, cítil proti ní nesmířitelnou nenávist a odpor a snad by býval nechal ji zhynouti bez pomoci, kdyby nebyvalo rázného zakročení několika sousedů. Ani poslednímu přání jejímu nechtěl vyhověti. Nechtěl poslati pro syna, jehož úplně se zřekl, a s nímž umírající matka chtěla se rozloučit. Když pak sousedé postarali se o to, aby přání umírající bylo vyhověno, odešel kamsi do nedalekého poutního místa.

Matce i synu byla nepřítomnost jeho vítanou, lépe mohli se spolu rozloučiti.

“Víš, Fabiánku,” s námahou mluvila nemocná, “nehorši se na otce, on všechno myslel dobře, a boha a svaté víry se nespouštěj. Nedbej, co jsme k vůli tomu všemu vystáli, pán bůh za to nemůže, a věř já se teď bojím, že jsem se dopustila přece jen velikého hříchu, neměla jsem se tak proti velebnému pánu postavít—nu, už se to stalo a snad mi to bude odpuštěno za všechno co jsem vystála a doufám, že ty to za mně nahradíš. Zůstaň zbožný a modli se za mne! Nemám ničeho, co bych ti odkázala, umírám jako žebráčka a my jsme taky praví žebráci, ale snad ti pán bůh požehná jako žehnám ti teď já.”

Jako dítě plakal mladý muž při tomto bolestném, posledním loučení a svatosvatě přísahal matce, že vždycky bude dbáti jejích slov a umírající, jak se zdálo, valně se tím ulehčilo. Chudák, bylo to pro ni trpké ponížení, když poslala synka na faru s prosbou, aby přišel ji zaopatřit pan farář, že by ráda před smrtí nejen smířila se s bohem, nýbrž i s ním. Farář Fabiánka nevrle odbyl, s jizlivým posměškem prohodil, že snad by se matka jeho bála, aby si nešel k ní pro peníze, a zmínil se také o božím soudu a věčném zatracení. Fabiánek ledacos už o kněžích znal, nicméně byl překvapen bezcitností farářovou, na rty se mu již dralo poučení o křesťanské lásce a o odpuštění bližnímu, vzpomněl si však napomenutí matčina a mlčel, obrátil se pak s prosbou svojí ke kaplanovi, který konečně mu velice neochotně vyhověl.

Kučandová, vidouc, že do sednice místo faráře vchází kaplan, s námahou vztýčila se na loži, zaúpěla naposled a pak klesla zpět již bezducha. Kaplanovi nezbývalo nežli udělati jí spěšně poslední pomazání, a syn pak třesoucími se prsty zatlačil jí oči, v jichž kalném svitu zračila se ještě úzkost a svrchovaná lítost.

Za nedlouho po posledním vydechutí nešťastné ženy vrátil se Kučanda a spatřiv, co se stalo, lhostejně opět odešel. Pobožnůstkář, který týral kdysi ženu i dítě stálým modlením, neměl nyní pro nebožku ni jediného křížku, ni jedině modlitby.

“To by bylo marným všechno modlení,” řekl později tvrdě, “z pekla není žádného vysvobození.”

Se synem svým nepromluvil a tento musil obstarat pohřeb úplně sám. Starý Kučanda hleděl na všechno bez účasti a bez citu, jakoby jednalo se o osobu docela cizí a hned po pohřbu chtěl se opět vzdálit. Tentokráte ho však syn zadržel a se vši rozhodností mu řekl, že s ním musí o něčem

promluvit. Otec jakoby neslyšel odvrátil se od syna, ten ho však ujal za paži a nepustil.

"Chceš mě zas tlouci?" osopil se naň konečně otec; byla to po dlouhé době opět první slova, která k synu promluvil.

"Ne, tatínku, nechci," odpovídal syn, "ostatně vy jste se mne sám dost natloukl, ale já chci s vámi teď promluvit vážné slovo. Vždyť přece takhle to nemůže dále jít."

"Já nemám s tebou co mluvit, nejsem ti otcem, starej se o sebe sám, já se o sebe taky postarám." — nadarmo naléhal Fabiánek dále. Otec už neposlouchal.

Zamyslíl se hrdina náš nad tím vším i smutno mu bylo, že jest tak opuštěn a připraven o všechno, neboť dobře již chápal, že mu z otcovského dědictví nezůstane ani došek.

Svěřil se se svým žalem a svými starostmi mistrovi, ten mu však mohl poskytnouti pramálo útěchy, vlastně zarmoutil ho ještě více.

"Víš Fabiánku"—mistr stále mu tykal—"buď rád, že matka umřela, ta přišla rovnou do nebeského království, přestála si u tvého tatíka pravý očištěc. Aspoň ta ti dala požehnání, tatík nedá ti ani to, a že bys někdy od něho nebo po něm mohl dostat groše, na to nespolehej. Některý táta synu dědictví propije, ten tvůj ti je promodlil, a když se to vezme kolem kol, je to ještě horší, sám nic neužil, tobě nic nedal, matku tvou připravil tím předčasně do hrobu, jen kněží se za to poměli dobře. Já ti nemohu radit nic jináč, nežli abys si hleděl uspořít kdejaký groš, chceš-li jednou začít pro sebe, a to ti řeknu hned, že bude to trvat dlouho, začátky jsou tak jako tak těžké a bez peněz je teď teprve těžko co začínat."

Znovu zamyslíl se Fabiánek a určité rozhodnutí v něm uzrálo. Čekal naň odvod, a třeba by se nebál samotné vojančiny, s úzkostí přemítal, jak uchytil by se pak po dlouhých třech letech—měl by pak znovu zas dít se pro jiného?

Matka mu umřela, otec se ho zřekl, skrovný jeho podíl shltla kněžská kapsa—co mu zbývalo?

A náš hrdina začal opravdu spořit, spořit horlivě—na cestu do Ameriky.

V.—První noc v Americe.

Na smutné své dětství a jinošství v Čechách pamatoval se náš hrdina vždycky dobře, lépe nežli na první počátky svého vystěhovalectví, které vůbec nemnohým zůstanou v trvalé paměti.

"Na tu cestu do smrti nezapomenu!" řekl si každý vystěhovalec při jedu sem, však stačilo prvních několik neděl, aby ty většinou trapné dojmy cestovní rozptýleny byly čerstvými dojmy nového života.

Jaký strach přetrpěl hrdina náš na počátku své cesty, by nebyl dopaden jako předčasný sběh. A šotva zbavil se strachu, jaká to opět tíseň dopadla mu na duši, když octnul se v cizí zemi, která se mu zdála jakousi zemí z pohádky, v níž neměl jedině známé duše.

Ano, hrdina náš jel k lidem, kteří byli mu úplně neznámí. Když po dlouhém otálení svěřil se konečně svému mistrovi s úmyslem vystěhovat se do Ameriky, z počátku tento mu to zrazoval, později však uznal, že to bude pro mladého muže nejlepší a sám mu záměr jeho usnadnil.

"Slyšel jsem často povídat," řekl mu tehdy, "že komu jednou vlezla Amerika do hlavy, ten že už nemá doma stání a každý takový myslí si, kdož ví co by tam svedl, jen kdyby se tam byl dostal. Každému se ovšem nepodaří, ale u tebe je jináč, už jenom proto, že tady nemáš co ztratit."

Chceš-li tedy, budiž, však jenom tak zhoľa se tam pustit bych ti neradil, počkej ještě nějaký čas. Měl jsem kdysi kamaráda, který tam také jel a dost dobře se tam uchytil, jak se mu však nyní vede a kde je teď, nevím, poněvadž jsme si kolik let nepsali. Mám však ještě někde starou jeho adresu, možná, že ho najdou."

A vskutku odpověď došla, ačkoliv z místa docela jiného, než kam původní dopis byl adresován, čemuž se mistr velmi podivil.

"Přece jenom nebude ta Amerika tak veliká jak říkají," soudil, "jak by ho tam mohlo moje psaní najít."

Ještě více však podivil se obsahu odpovědi. Bývalý jeho kamarád, jenž, dokud s ním dříve si dopisoval, pracoval kdesi v továrně, psal nyní, že má velkou hospodu a hotel v Clevelandu a přiložil k dopisu též fotografii svého závodu. Byla to jedna z těch nesčetných fotografií zdejších saloonů z blahé doby předprohibiční. Na obrázku v malebné skupině se svými příznivci pan hostinský zpod zpola spuštěné plachty sklénku pozvedá. Fotografie ta učinila na mistra i jeho tovaryše značný dojem, zvláště veliká slova dobře na oknech čitelná: "První třídy český hostinec". Na fotografii znatelný byl též jakýsi nápis anglický, kterým si nelámali hlavu, mistroví však záhadná byla slova "Charles Yarous" a teprve po delším přemýšlení napadlo ho, že by to mohlo být jméno jeho bývalého kamaráda "Karel Jaroš". I tím více se divil, že ono psaní došlo. Odpověď páně Jarošova, v níž patrno bylo značné sebevědomí, zněla příznivě. Ať jen ten Fabián Kučanda k němu přijede, když je to mladík spořádaný, on se o něho postará.

"Vidíš, chlapče, máš vyhráno," s notnou dávkou samolibosti těšil teď mistr svého tovaryše, "podívejme se, jak si ten Kodl tam pomoh', možná, že na tebe čeká tam taky štěstí."

Tím způsobem tedy dostal se náš hrdina k panu Jarošovi do Clevelandu. Však v prvních dobách nezdálo se mu, že to štěstí naň čekalo. Když po dlouhých trampotách dostihl Jarošova hostince, tu bylo první jeho myšlénkou, že všecko ve skutečnosti vypadá jinak než na obrázku. Vnitřní zařízení hostince a "hotelu" teprve neodpovídalo jeho představám. Leč za to všecka čest panu Jarošovi. Přivítal nového krajana srdečně, jakoby ho znával od jakživa, pohostil ho znamenitě, vyptával se ho s účaststvenstvím na mistra a na starou vlast, dodával mu kuráže, stále opakuje, aby děkoval hospodinu, že už je tady z té české bídy, takže Kučanda v několika hodinách cítil se jako doma, zvláště když i několik stravníků páně Jarošových ho obklopilo, když ho častovali, vyptávajíce se na poměry ve staré vlasti a líčíce přehnaným způsobem rozdíl mezi tamějším životem a životem americkým. Ovšem, že v hovoru tam byl náš hrdina často terčem mnohých zdařilých i nezdařilých vtipů jako bývá jím každý "zelený". Byl však ještě příliš zeleným nežli aby to pozoroval, nad to pochopil.

"Tady jest docela jiný život," spustil mezi hovorem hostinský, "tady můžete být za krátký čas třeba milionářem, jen máte-li do začátku aspoň nějaké peníze."

Podíval se při těch slovech úkosem, ale chytře na Kučandu, ten pak odpovídal zcela upřímně a jaksi litostivě, vzpomínaje se z toho milionáře:

"Bohužel, pane hostinský, peněz do začátku nemám; co jsem měl uspořeno, dal jsem na cestu, a co mně zbylo, nestojí ani za řeč; to se asi tak przo milionářem nestanu," doložil s úsměvem poněkud zbáblivějším. Hostinský se zamlčel, a Kučanda, maje za to, že chápe toto odmlčení, ozval se v rozpacích a nesměle:

“Vy jste psal, pane hostinský, že se tu uchytím, že mohu přijet třeba bez krejcaru.”

“Inu bez krejcaru ovšem, ale nějakých pár centů byste měl do počátku mít, to se ví, že ne pár centů uhlí,” a hostinský jaksi nevrle se zasmál, “ale což, kufr a něco v něm přece máte, či ani to ne?”

“O prosím, prosím, pane hostinský,” ochotně odpovídal Kučanda, jsa rád, že se může aspoň něčím pochlubit, “kufr mám a šatstva v něm a prádla dost, na to jsem si vždycky potrpěl. Tadyhle mám od kufru známku, dle ní si to mám vyzvednout, nevím však jak a kde, kdybyste byl tak laskav . . .”

“Dejte to sem, já vám to obstarám,” nabídl se hostinský, bera známku a zastrkuje ji do kapsy, “a pijte, kamaráde, však ony peníze taky přijdou, jen co přijde práce. Ale to vám hned povídám, toho svýho kopyta se tuze držet nesmíte, třeba byste dovedl ušít boty i pro čínskou princeznu, tady musíte se chytanou všeho, co se nejdřív namane.”

Kučanda se zarazil. Domýšlet se nemálo na svoji dovednost v řemesle, ale hned ho napadlo—kdežpak švec a milionář!

První den jeho pobytu v Clevelandu značně již nachýlil se do večera, Kučanda však únavy ani ospalosti necítil a sám sobě se divil jak je mu náhle tak lehko, jak všechno zdá se mu býti jak známé, ba skoro domácí. Konečně octnul se v uzounké ložnici, jakých bylo v Jarošově stravním domě či hotelu, jak tento do Čech psal, několik, a hlava se mu téměř točila překotným vírem různých dojmů a myšlének a snad ještě více značným počtem nezvyklých “drinků”. V uších mu hučelo jako v úle, před očima jakoby jiskry se mihaly a na mžik osvitily bývalý jeho pokojík u bývalého místra, tam v bývalé vlasti.

Ano, podivno! První den—a všechno tam zdá se mu již tak bývalé; tak dávné a zde skoro jakoby doma byl. Doma!—Najednou vzpomněl si na rodnou svoji vesnici, na mrtvou matku, na otce, jenž rovněž pro něho jakoby nežil, a náhle sesmutněl a zhluboka vzdechl.

“Hej, poslouchej, ty grýnhorne, už spíš?” ozvalo se v tom dušeně v temnu jizbičky z vedlejší postele. Kučanda sebou trhl a skoro se zalekl, obrazy a vzpomínky z jeho domova rázem se rozplynuly.

“Ne, nespím ještě,” zašeptal, vztyčuje se zpola na loži, “čeho si přejete?”

“Ty mluvíš nák študírovaně,” ozval se opět v temnotě hlas nyní posměšným tonem. “Předně si pamatuj, že se v Americe každému tyká, zde je svoboda, tu jsme jeden jako druhý, a potom nevzdychej. Já myslil, že tak funíš ze spaní a zatím ty si asi vzpomínáš na holku. Eh, kamaráde, tady jich najdeš jako ryb v lejku, ale ty, grýnhorne, nevíš ještě ani co je to lejk. No, budeš-li chtít, můžeš zítra jít se mnou, aspoň-ti budu moc dát nákou školu. Ted' s tím není nic; rád bys už chrněl a já taky, a potom stěny mají uši. Tak dobrou noc, a nezapomeň co se ti bude zdát, říkají, že podle prvního snu v cizině bude i celý život, ale to jsou hlouposti. A ještě abych nezapomněl: Viděl jsem, jak jsi se před ulehnutím křížoval. Což, ono to někdy neškodí, povídám ti jen, že kdybys udělal těch křížů na miliony, štěnice tě budou tady přece jen žrát—a nejenom v posteli. Ale o tom až potom, ted' už spi.”

Podivný spolunoclehář Kučandův utichl, a netrvalo dlouho kdy z postele jeho táhl dlouhý chrapot. Kučanda po posledních jeho slovech chvíli ještě zůstal zpola vztýčen na loži, očekáváje, neozve-li se ještě tmou nějaké spasitelné napomenutí, jakmile však zaslechl chrapot, vrhl sebou na podušku a zakutil se na loži jako sysel.

"Tohle bude asi nějaký ten pravý Amerikán," řekl si v duchu a pocítil jakousi tíseň, že jest s takovým podivným člověkem pohromadě. Pak si ale vzpomněl na skrovnou svoji hotovost a upokojil se, neboť není jedině pravdou přísloví "peníz pán všady jest", nýbrž často pravda též v písni: "blaze tomu, kdo nic nemá."

Unavený mozek jeho chvíli ještě vybavoval matné vzpomínky a představy, až konečně zdálo se, že ustal ve své činnosti naprosto jako dřslé hodinové pero.

VI. — Dlouhý život v krátké kapitole.

Sešel jsem se již s mnohými lidmi, kteří, majíce jakousi důvěru v skrovné mé spisovatelské schopnosti, nabízeli se obětavě vypravovati mi celý svůj životopis, zvláště všechny své americké příhody, soudíce, a snad vším právem, že by 'mohl z toho býti román'. Zajisté že život každého jednotlivce, vyličený v podrobnostech, poskytl by dosti látky ku psaní i ku přemýšlení. Také život páně Kučandův byl by poskytnul látky na celý román. Však nelze mi tuto býti rozvláčným. Místo epické podrobnosti předvedu dlouhou periodu z jeho života jaksi z retrospektivy, ze vzpomínek, jež v mnohé trdné chvíli rozvinuly se před ním. Bude to sice obraz zdrobnělý, ale věrný. Sám sobě zajisté člověk nelze ani ve snách ani ve vzpomínkách, neboť ani jedno ani druhé

nemáme v moci. Pokud pak některých vzpomínek se týče, oh což by mnohý za to dal, kdyby jich mohl zažehnat. Nevím už kterému ze starodávných králů jakýs mudřec nabízel, že naučí ho umění podržet v paměti vše co mu bude líbo, načež král odpověděl prý, by si mudřec takové umění nechal a naučil ho raději tomu, by mohl zapomenout na co by chtěl.

Pan Kučanda prožil též přemnoho chvil, na něž rád byl by zapomněl, ale nešlo to. Někdy zapomnění nelze koupit žádnými penězi, třeba jich byl měl později hrdina náš dost. Bylo by dosti pohodlné předvésti uplynulý život jeho jakožto jakési úryvky z vlastních jeho memoirů, bohužel však, hrdina můj v zápiscích svých omezoval se téměř výhradně na to, kdo je

mu co dlužen; ostatně nebylo mi ani třeba psaných memoírů, sdělil mi paměti svoje ústně, a dostanou-li se mu kdy tyto řádky do rukou, tu ho tisíckrát prosím za odpuštění, že jsem důvěry jeho zneužil. Jest to zároveň odstrašujícím příkladem, aby každý byl opatrným před lidmi od péra; jejich diskretnost, třeba se jí ujišťovali, jest vždycky velmi pochybná.

V dobách, kdy seznámil jsem se se ctihodným hrdinou svým, zaměstnán jsem byl u jistého českého denníku, o němž říci lze slovy Písma, "že by neměl být ani jmenován mezi námi". A tu mi bylo vyšetřiti zajímavý soudní případ: Jakýsi Fabián Kučanda—tehdy jsem hrdinu svého ještě neznal—žaloval spolek První Ústřední Římsko-katolickou Jednotu pro neoprávněné vyloučení.

Jakmile zajímavý onen případ objevil se v soudním kalendáři, tu jak povinnost mi kázala, vyhledal jsem pana Kučandu, bych vyšetřil podrobnosti jeho žaloby. Celá věc měl se jednoduše takto: Pan Fabián Kučanda, dlouholetý člen výše zmíněného spolku, byv rozveden od první své manželky, oženil se poznovu civilně a proto byl dle stanov spolku vyloučen, poněvadž katolická církev na podobné manželství hledí pouze jako na hříšný konkubinát a považuje je za naprosté přestoupení svých zákonů. Jelikož pak ve spolkových stanovách vytčen s důrazem paragraf, že všichni členové zavázáni jsou k poslušnosti zákonů církevních, byl pan Kučanda, jakožto člen jenž hrubě proti stanovám se prohřešil, ze spolku vyloučen.

U první instance pan Kučanda vyhrál. Soudce totiž prohlásil, že celá Jednota, kdyby byla sebe papežštější, zůstává přece jen spolkem podpůrným a jako taková nemá práva zapovídat členům svým něco, co dovoleno jest státními zákony. Jednota však se odvolala a bylo viděti, že se záležitost povleče celá léta, což se též stalo.

Pan Kučanda hned při první mé návštěvě ochotně vysvětlil mi celou záležitost. Pravil, že po svém rozvodu velice rád by se býval poznovu oženil v kostele, že však kněz osady jeho oddati ho nechtěl.

"Já jsem jistě dobrý katolík, pane redaktore," pravil mi tehdy, "mám ale neštěstí a k vůli náboženství zkusil jsem už od malička dost, nereptám však proti svaté církvi, bůh mě zachraň, ale ti její správcové, ti kněží, ti kněží mohli by býti lepší!"

To bylo první stadium jeho reformátorství, stadium ostatně u mnohých katolíků dosti obvyklé, takže bych mu nebýval ani věnoval zvláštní pozornost, když tu Kučanda doložil:

"Já jsem měl být, pane redaktore, taky knězem; to se divíte, co? Nelitoval jsem sice nikdy, že se tak nestalo, mám se chvála pánu bohu jinak dobře, jen si tak myslím, kdyby mně to bývalo bylo dopřáno, že bych to docela jinak vedl nežli ti nynější kněží."

Slova tato vzbudila již větší moji pozornost, i jal jsem se zájmem naslouchati, když Kučanda zcela bez pobídky jal se líčiti svoji minulost, jsa nepochybně rád, že může si tímto rozhovorem v napjatých pro něho dobách poněkud ulehčit. Zájem můj byl tím větší, že bodrý muž ten nevypravoval na sucho a posílal často pro pivo druhou manželku svojí, ženušku sotva třicetiletou, dosud neodkvetlou. Pivo bylo znamenité a osvěžovalo stále pozornost moji, žel že pozornost ta chvílemi místo v vypravovateli tíhla k příjemnému zjevu jeho družky. Nic jsem se Kučandovi nedivil, že k vůli ní se s Jednotou rozkmotřil. Sám byl již hodně přes padesát a v takových letech stojí už hezká ženuška za to, třeba by neměla, církevního požehnání. Pan Kučanda představil mi ji se slovy: "Vidíte,

tady je ta moje sedmá svátost bez svátosti," a při tom ona zapýřila "e téměř ještě jako panenka, usmála se rozpačitě a v plných jejích tvářích prohloubily se rozkošné dva důlky.

"Jsme teď sami," hovořil Kučanda dále, "a chvála pánu bohu nestýská se nám a dobře se nám vede. Mám s první jedinou dceru, osmnáctiletou, ta do svého provdání zůstane u matky a já jsem tomu rád, co by tu také dělala, my jí nepotřebujeme, ale jinak mě má ráda, ví, že já nebyl ničím vinen. Jenom píte, píte, pane redaktore," pobízel mě stále, "víte, já jsem rád, že si mohu jednou zase pohovořit s někým, kdo mně porozumí, vždyť uznáte sám jak mi asi je. Mezi svobodáře nepatřím a katolíci mě vyhodili, tak je mně na mou duši hůř nežli tomu publikánovi. A kdybyste věděl jaký já byl katolík a co jsem všechno pro to náboženství vystál—ale to bych vám musil vypravovat od začátku."

A vskutku pan Kučanda jal se mi pak vyprávěti o svém smutném dětství, o svém jinošství a o svém odjezdu do Ameriky, o všem tom, o čem laskavý čtenář dočetl se již v předcházejících kapitolách. O dalších svých příhodách se již tak zevrubně nezmiňoval a proto také uvedu je toliko krátce. —

Onen jeho spolunoclehář, který první noci tak podivně s ním hovořil, byl prý z gruntu dobrý člověk, třeba lehkomyšlný a dle úsudku jiných hotový lump. Ten mu dal první lekce o americkém životě a vylíčil mu hostinského Jaroše jako pravého špinku, který těm přijetým dělá dobrodince, ale sotva tito začnou dělat, dá si prý zaplatit to své dobrodiní s nekřesťanskými úroky, třeba byl katolíkem non plus ultra. Bylo na tom dosti pravdy, ačkoliv jeho spolunoclehář a první důvěrný známý v Americe, František Šlajs, o mnoho asi u hostinského nepřišel, neboť sám byl téměř stále na zahálce, a dělal-li kdy za milostivé léto, sotva ze své mzdy co hostinskému uplatil. On však, Kučanda, měl býti Šlajsovi za mnoho vděčen a rád to vždycky uznával.

"Jen se nežeň hned všady kam tě budou posílat, raděj počkej, však se neztratíš a hlady zatím neumřeš," radíval mu. "Což vydělávat bys mohl začít hned, a hostinskému by to bylo jedno, třebas bys lopatou dělal, jen když mu budeš brzo platit, ale jenom se varuj takové dřiny. Jak jednou v tom uvízneš, těžko se potom vydrápeš nahoru, leta utečou jako voda a z tebe zůstane nádenník. Pro něco takového jsi jistě do Ameriky nepřišel. Jen se drž svého řemesla a můžeš zbohatnout. Pokud budu moci, sám ti pomohu. Možná že si myslíš, proč nepomáhám sám sobě, ale na to kamaráde, nekoukej. Já jsem už dávno pryč na prsa i na práci, za to však jsem mnohým už pomohl. Pravda, málokdo mně byl za to vděčen, nu, možná že ty budeš lepší."

A opravdu Šlajs Kučandovi pomohl.

Kolikrát hostinský měl pro něho již práci a Kučanda, jenž byl již delší dobu bez groše, mnohdy byl hotov ji přijat, Šlajs však ho potají zradil, takže hostinský počal naň již zahlížet. Konečně řekl mu Šlajs jednoho dne s tvář jaksi vážnou a sebevědomou: "Pojď se mnou " a zavedl ho do velikého závodu, v němž nejen prodávala se hotová obuv, nýbrž hotovila se též zakázková práce a prodávaly se kůže a všechny obuvnické potřeby.

Tu Kučanda se zachytil, z počátku sice za malý plat, ale zachytil se trvale, získal si časem důvěry "bossů" a v několika letech měl slušnou mzdu. Nejen to, stal se jaksi podílníkem závodu. Majitelé totiž, poznavše v něm muže spolehlivého a příčinnivého, učinili mu návrh, že může státi se někdy podílníkem závodu, přivolí-li, by týdně na podíl ten strhovala se

mu jistá část ze mzdy. Kučanda milerád přivolił a tak v krátké době, dříve ještě nežli osvojil si důkladně angličtinu, stal se jaksi členem čistě americké firmy a kynula mu zajištěná budoucnost. Ovšem že jakmile poměry jeho lépe se utvářily nezůstal dlouho stravníkem Jarošovým. Na Šlajse však nezapomněl a tento vskutku tehdy dobře zúrokoval krajan-skou svoji upřímnost a starostlivost. Z nenadání však zmizel a Kučanda nikdy již o něm nezaslechl.

S bývalým mistrem svým v Čechách dopisoval si dlouhou dobu a od něho též zvěděl o neblahém osudu svého otce. Přišel vskutku o všecko a živořil bídě ze svého příštípkařství. Synovi nikdy neodepsal, ačkoliv tento nabízel mu podporu. Zahynul po letech opuštěn a polo šílený u cizích lidí, kteří ze soustrasti poskytli mu přístřeší, jakýsi koutek o málo lepší nežli stáj. Jeho chalupu i několik těch strychů polí dávno pozřeli farář s kaplanem a jediná památka po něm zbyla—kříž na konci vesnice, který dal postavití za posledně vydužené peníze.

V době, kdy obdržel zprávu o smrti otcově, byl hrdina náš již "zazobaný". Měl uložen již hezký kapitálek na bance i u svých bossů a oženil se.

Litují, zvláště vzhledem k laskavým čtenářkám, že byl pan Kučanda skoupým ve vypravování o svých milostných dobrodružstvích; ostatně přiznal se mi, že málo chodil do zábav a děvčat se mnoho nevsímal. Náboženská výchova zanechala v něm hluboké stopy a pak často, když vznikaly v něm různé pochybnosti, které mohly vyhubetí tím prudčeji z trapných upomínek jeho dětství, mihla se před jeho duševním zrakem umírající matka a tu zdálo se mu, že slyší stále poslední její napomenutí: "Boha a svaté víry se nespouštěj!"

A Fabián Kučanda nespustil se jich ani v Americe, třeba mohl zde ještě zřejměji vidět, že kněžím nejedná se obyčejně o nic nežli o mamon a pozemský blahobyť.

Jakýsi zárodek reformatorství tkvěl v něm sice hned z počátku. Věřil, modlil se, platil obětavě svůj obol, v hloubi duše však kněžím nedůvěřoval. Kdyby byl dovedl lépe analysovat svoje city, byl by snad shledal, že dávno jimi pohrdal, ano nenáviděl je.

První jeho vyvolená byla katoličkou horlivou; zvláště pokud týkalo se katolických zábav, tu nevynechala ani jediné. Pan Kučanda zmínil se o ní jen mimochodem, ačkoliv bylo při tom patrno, jak jest mu trapnou každá vzpomínka na ni. Od něho dověděl jsem se toliko, že byla příčinou proč vzdal se výnosného svého místa u firmy, u níž tak dlouho byl zaměstnán: Chtěla mermomocí, aby zařídil si vlastní obchod někde v české čtvrti. On jí povolil, vzdal se společenství u firmy, vybral místo toho podíly zadržované ze mzdy a otevřel obuvnický "štor" v české čtvrti.

Nemohl si stěžovat, obchod šel mu dobře a jelikož měl už hezký kapitálek pohromadě, soudil, že má již do smrti zajištěnou spokojenost.

Sklamal se však, vlastně sklámala ho žena.

Od jiných zvěděl jsem, že klámala ho kolik let, že záletnictví její bylo veřejným tajemstvím, o němž věděla i dospívající dcera. Jenom on dlouho a dlouho v důvěřivosti své zůstával nevědomým, tak že žena navykla si považovati ho za hlupáka a klámala ho pak s tím větší bezstarostností. Konečně nějaké soucitné duše upozornily ho na chování jeho ženy a on dopadl jí in flagranti s jakýmsi floutkem, jemuž, jak později vyšlo na jevo, záletná žena za lásku sama platila.

Hrdina náš byl zmíry dobrý chlap, nikdy kuřeti neublížil, a podivno—nikdy nikoho neudeřil, nežli svého otce kdys a pak svoji ženu—inu osud.

A rázem jakoby se hráze protrhla, se všech stran hrnuly se k němu zvěsti o bývalém chování té, které tak dlouho důvěřoval. Zrovna zděšení se ho zmocnilo, když poznal zvrhlost své ženy, bezměrná lítost rozlila se mu duší a pak štud, palčivý stud. Nemohl se nikomu téměř do očí podívat, zdálo se mu, že každý s opovržlivou lítostí naň pohlíží, viděl v zákaznicích, kteří vycházeli do jeho krámu, zvěstovatele nových skandálních podrobností. I zavřel krám, uchýlil se do svého domu, jež před lety již si vystavěl a z něhož právě tou dobou jeden z nájemníků se odstěhoval—a v soukromí svém jal se hloubat nejen o svém životě a osudu, nýbrž o životě lidském vůbec a hlavně o náboženství a sociálních otázkách. Rozvod od nevěrné manželky své obdržel velice záhy, již proto, že ta měla ještě tolik drzosti, že podala křížovou žádost, v níž vinila muže ze surového zacházení a vymáhala výživné. Kučanda rád uvolil se k výplatě výživného a odechl si z hluboka, když se konečně ženy naprosto zbavil.

Po nějaký čas žil životem zcela samotářským a dumal jen a dumal. Zřídka kdy kam chodil, posílal si kluky ze sousedství pro pivo, sedával celé dny a celé večery s hlavou o stůl podepřenou, popíjel a reformoval v myšlénkách lidskou společnost.

Po dlouhých letech dědičnost hlásila se u něho k svému právu. Jako otec jeho stížen byl náboženskou výstředností, a hloubal o církevních tajemstvích, tak i on nyní počal vésti život výstředně samotářský a hloubal, ne o tajemstvích, nýbrž o zkaženosti církve, o zbídačelosti veškeré lidské společnosti a o mizerii celého světa.

Dumal a dumal. Však najednou těmi temnými chmurami smutných jeho myšlének prokmitla hvězdička. Byly to vlastně hvězdičky dvě, modré oči jeho nájemnice, bydlící s ním na téže chodbě, bezdětné a půvabné ještě vdovy.

Fabián Kučanda z toho všeho zármutku a filosofování se zamiloval se vsí houževnatou vášní přestárlého již srdce, a vdovička nepochybně sama se přičiňovala, aby vašeň ta dospěla až k rozhodnutí nového sňatku, neboť třeba hrdina náš byl již trochu obstárlý a k tomu vdovcem po živé, měl zánovní barák bez dluhů a na bance zeleňáků za kolik tisíc. Zelená barva jest barvou naděje, i doufala vdova, že bude s hrdinou naším šťastně žítí. Nesklamala se, aspoň ne z počátku, a hrdina náš ve svém novém manželství rovněž cítil se šťasten, ba druhé jeho libánky přinesly mu nejpůvabnější chvíle. Bylo to jakési indiánské léto jeho života.

Ale tu zavanul náhle mrazivý vítr a rozfoukal ty opozděné květy jeho blaha.

Fabián Kučanda obdržel zprávu, že jest z katolické Jednoty vyloučen.

VII.—Počátky reformatorské činnosti.

Každý soudný čtenář nahlédne, že panu Kučandovi nezáleželo snad na tom, že dědicové jeho po smrti jeho budou o tu spolkovou pojistku chudší. Měl chvála pánu bohu dost jiných tisícovek, které mohl jim odkázat—ale ta hanba, ta ostuda! On, který od dětství vychován byl v stálém modlení, on, který pro náboženství tolik vytrpěl a přece víře své věrným zůstal—on nyní musil dožítí se takového pokoření! Ne, tak on to nenechá. Cítil, že stála se mu trpká křivda i hledal ochrany u soudů. Při tom však umínil si pevně, bude-li záležitost ta vyřízena v jeho prospěch, že pak hrdě ze spolku vystoupí. Chtěl vystoupit, ne být vyloučen. Ubohý Kučanda těšil se dlouho tím, že psal si stále jiné a jiné koncepty resignující listiny, kterou po příznivém vyřízení soudu spolku zaslati hodlal a v níž chtěl projevit své opovržení.

Od té chvíle, kdy obdržel zprávu o svém vyloučení, ni jedinkrát nevkročil do kostela, ni jediný otčenáš se nepomodlil, za to tím hlouběji ponořil se v reformátorské své úvahy, z čehož druhé manželce jeho plynulo přamálo potěšení. Leč mnohým škodolibým sousedům působilo to zábavu.

Jako bývalí proroci připravovali se dřív na poušti, nežli sešli se svým učením a varováním k lidu, tak i Kučanda žil po nějaký čas rozjímání svému od světa téměř odloučen. Potom mu to však nedalo a on vyšel mezi lid, aby občerstvoval jej zdrojem pravdy, který vyvážil z hlubin své duše. Šel do hospody a lid tam shromážděný napájel pak i jinak nežli pravdou svou; vždyť konečně ani Kristus nesytíl své posluchače jen božským učením, nýbrž i chlebem a rybami; proč on, Kučanda, nemohl by je také napojit pivem a jinými pozemskými zdroji? Učedníků přibývalo mu ovšem valem, a sotva zapadl do některé ze svých vyvolených hospod, táhli za ním jako za kollektorem pivovaru, ba ještě raději, neboť pan Kučanda nešetřil a kdo mu přisvědčoval, toho by býval ulil.

Vykládal své myšlenky o svém novém náboženství; připadalo mu, že byl vskutku určen k nějakému apoštolování, že ono bývalé přání nábožného otce, aby věnoval se kněžskému stavu bylo jen jakousi předzvěstí.

Čtenáři můj drahý, nemysli si však, že tropiti si nyní hodlám posměch ze svého hrdiny. O nikoliv. Proč také? Vždyť býti reformátorem lidské společnosti stalo se za našich časů povoláním nesčíslných lidí. Snad proto se té společnosti tak špatně daří, jako nemocnému, kterého má pod rukou celá řada doktorů. Dnes je reformátorem kde kdo a reformuje kde co a každé přesvědčení cpe do formy vlastního systému. A věru, že dnešní společnost má už těch systémů víc, nežli mod ženské pokolení. Nehodlám však psáti žádnou úvahu o tom, pro mne za mne ať je těch systémů sebe víc, všechny jsou pomíjející, všechny efemerní jako celý náš život. Lehce se dnes může člověk státi populárním, zvláště má-li hodně sebevědomí a ještě více žluče, ba může státi se dokonce i slavným, má-li pod svým systémem chytře ukrutý dokonalý pohon ctižádosti a osobních zájmů. Však právě tento pohon hrdinovi našemu scházel, a proto všechna ta jeho reformátorská činnost skončila nezdarem. Myslíl to opravdově, tuze upřímně a s velikou naivností hledal též tu opravdovost a upřímnost jinde.

Ostatně i jeho reformátorská činnost vyvřela z počátku z pohnutek čistě osobních a byla dosti jednostranná, šířila se však rychle, neboť celá bytost jeho, díky náboženské výchově, byla náramně disponovaná pro reformátorské snahy.

Nejdříve, jak přirozeno, hovořil proti Jednotě, z níž byl vyloučen.

Což je v tom nějaká spravedlnost, je v tom vůbec nějaký rozum, vyloučení někoho proto, že se dal rozvést a znovu se oženil? Neměl on snad dosti příčin k rozvodu? A když pak chtěl se po rozvodu znovu oženiti, což nežádal kněze o posvátný obřad a nebyl odmrštěn? Což všichni členové místo na spolek platí si vlastně na takovou tyranii, při níž kněz, jako vůbec všady jindy zůstává otrokářem? Hle, jeho, který vždy plnil povinnosti věrného katolíka i spolkového úda, vyloučí proto, poněvadž poznovu se oženil, ale kněz, který se zdráhal podruhé ho oddat, ten může kuchařky své měnit jak se mu zlíbí. Což jsou všichni blázni, že si nechají podobný despotismus líbit? Co jeho potkalo potkatí může i jiného úda, třeba za jiných podmínek, jisto jest však, že kněz je takto svrchovaným pánem nad celou Jednotou. —

Toto rozhorlení Kučandovo bylo zajisté zcela přirozené, každý je také chápal, a třeba s ním mnohý bývalý spoluúd nesouhlasil, ano s ním se

i přel, nikdo se mu přece ještě nevysmíval. Sobecká pohnutka Kučandova byla tu až příliš patrná. Člověk je dravec a vidí dravce i ve svém bližním, chápe když ten bližní se vzteká nad urvaným soustem, právě jako chápe když hájí si svůj lup, proto také dokud Kučanda takto si počínal a takto horlil, platil za člověka zcela normálního, měl své odpůrce i své příznivce, otázka jeho stala se jaksi veřejnou, psáno bylo o ní v novinách; proč by se o ní nedebatovalo v hospodě?

Psáno bylo o ní v novinách!

Lehce konstatuje se toto faktum, ale to bylo právě příčinou velikých útrap pana Kučandy.

Jako v každé větší českoamerické osadě, dělil se živel českého Clevelandu na dva tábory, svobodomyšlný — nábožensky svobodomyšlný, rozuměj — a katolický.

Na počátku dvacátého století počal v Clevelandu vycházeti neodvislý denník, jehož šéfredaktorem nebyl nikdo jiný, nežli bývalý tajemník Jednoty, z níž Kučanda byl vyloučen. Šéfredaktor tento, zaslechnuv několikrát o pobuřující činnosti Kučandově, napsal proti němu ostrý a výsměšný článek a způsobem neomaleným dotkl se bývalého manželského jeho života, jeho rozvodu i druhé ženy jeho. To bylo pro Kučandu jeho rána do obličeje. A nejen pro něho, nýbrž i jeho ženu, která ve zlostném pláči se zaklínala, že si na slavnou redakci doběhne a několika fackami vymůže si odvolání.

"Nikam nepůjdeš!" přerušil její nářky a hrozby drsným hlasem pan Kučanda, a sednuv napsal "zasláno", v němž nejen obhajoval svoji čest, nýbrž výbojně napadal pisatele onoho článku a jednotlivé funkcionáře Jednoty. Jakožto bývalý horlivý a zvláště zámožný a dobře placený katolík, znal mnohé stinné stránky života vážených jinak katolických předáků a "zasláno" jeho, v druhém českém denníku uveřejněné, vzbudilo značnou sensaci. Rozumí se, že odpůrci jeho nemlčeli, "zasláno" stihalo "zasláno". Rozzuřil se tuhý boj, v němž reputace mnohých mužů ctihodných a jak se dosud zdálo, zachovalých, valně byla pošramocena. I velební páni dostali svůj díl a Kučanda v jednom ze svých článků jizlivě napověděl některým funkcionářům Jednoty, že by měli k rozvodu také mnohou příčinu.

Kučanda zkrátka stal se populárním a záležitost jeho záležitostí veřejnou. Zvláště katolická strana silně se o ni zajímala a jakoby na povel utvořeny v ní dva tábory, jeden pro Kučandu, druhý proti. Pan Kučanda octnul se cele ve víru veřejnosti, však podivuhodně rychle naučil se v něm plavat. A když denník, který dosud zaslána jeho uveřejňoval, odmítl nadále tak činiti, ze strachu bezpochyby, aby si nepohněval některé z předních katolíků a politikářů, chtěl Kučanda založit vlastní list nový, zaklínaje se, že nepovolí, kdyby měl na to prasknout celý jeho barák.

"Je to mezi námi Čechy beztoho všecko shnilé až do kostí," horlil tehdy, zaměňuje již zájmy své zájmy veřejnými, "jaký to tady vlastně vedeme život? Jenom pro smích cizincům jsme, samé třenice a štvaní, žádná pozitivní práce. Ale já se postarám o to, aby bylo jinak, já ukážu všem těm novinářům jak se má psát a jak se má poučovat lid."

A člověk, který již před několika lety podíval se Abrahámovi do tváře, člověk, který měl za sebou celý život a mohl krásně a spokojeně beze všeho rozčilování trávit své podletí, člověk ten s jakousi zoufalou energií vstupoval do lodičky našeho veřejného života, domnívaje se již nejinak, nežli že on jest tím bohem vyvoleným kapitánem, který ji dopraviti má do bezpečného přístavu.

VIII.—Zánik reformátorské slávy.

Ne, pan Kučanda nezaložil žádný nový list. Snad všemohoucí hospodin, pro kterého jak víme tolik v mládí svém vytrpěl, zachránil ho před tímto neštěstím. Spíše však myslím, že byla to ženuška jeho, která zmařila nový literární podnik v české Americe. On sám se jí sice s úmyslem svým nepochlubil, zaslechla však o něm včas a resolutně postavila se na odpor.

“Víš, Fabiáne,” řekla mu jednoho večera, když skláněl se opět nad papíry, na nichž znamenal dráhu své opožděné budoucnosti, “mlčím už dost dlouho ku všemu, co provádíš, nemyslí si však, že mě to nějak těší. Prosím tě, řekni sám jaký to takhle vedeš život? Myslíš, že bych si tě bývala vzala, kdybych byla věděla kam to s tebou dojde? Vždyť jsi jenom lidem pro smích a mně i sám sobě pro soužení. Ty prý chceš vydávat také nějaké noviny! Fabiáne, měj přece rozum! Teď na stará kolena budeš se do něčeho takového spouštět! A ještě kdyby to za něco stálo. Vždyť už je toho papíru všude, že to ani člověk v kamnech nestačí pálit, ačkoliv si tak myslívám, kdyby to mohl člověk spálit všecko najednou, že by bylo nejlepší. Beztoho kdybys se nebyval spustil do toho psaní a nechal celou Jednotu být, mohli jsme mí už dávno svatý pokoj. A teď si ještě vzpomeneš vydávat list! Kam pak se neděje, abychom měli té ostudy ještě víc, beztoho teď se už stydím vyjít z domu. Ale ty se moc mylíš, Fabiáne, myslíš-li, že to budu všecko dál trpět a čekat snad až přijdeme dočista na mizinu. Ne, ne, jak vyjde ten tvůj papír, tak já taky vyjdu, ale z domu a můžeš býti jist, že se nevrátím až to praskne. Je-li ti u mně tak dlouhá chvíle, tedy chytň se zase ševcoviny, uděláš lepší.” — A marně Kučanda ženě své domlouval, marně ji prosil, marně jí vysvětloval, že by vlastně mohla být na to hrdá a že by to byla pro ni veliká čest. Tím teprve nepořídil.

“Prosím tě, Fabiáne, co to povídáš?” tázala se ho posměšně, založivši si roce v bok, “to že by byla nějaká čest? Děkuju pěkně! Že ty teď ty novináře tak ctíš. Sám na jméno jim přijít nemůže a myslí si, před ním že jiní se budou klanět. Před bývalým ševcem! Já ti něco povím, když chceš už mermomocí něco psát, až bude můj svátek, čtvrtého prosince, víš, svatě panny Barbory, tak mi slož do novin, ale ne těch svých, nějaký pěkný vinš, z toho budu mít radost, to si budu pokládat za čest a nebude to taky tolik stát.” —

Kučanda poznal, že to žena míní s tím svým odporem do opravdy a zrovna děs ho pojal při myšlénce, že by mohla provésti svoji hrozbu a odejiti od něho. Bože můj, co by si počal bez ní, vždyť by se usoužil!

A náš reformátor, který by tak rád býval v základech otrásl celou lidskou společností nebo aspoň národním naším životem, neměl ani sil domyslíti, co by se z něho stalo, kdyby po druhé měla se zhroutiti ta manželská jeho domácnost. Svěsil malomocně hlavu. Eh, ta staroba! Že nepodniknul něco takového, dokud byl mladší! Že mohl tak lhostejně patřit jak bližní jeho tápají v scetí! Možná, že on mohl býti Mojžíšem, který by je býval vyvedl na cestu pravou.

Zmalomyslně však jen na krátkou dobu; těšil se pak opět, že není ještě všecko ztraceno, co na tom, že je už stár, aspoň má zkušenost a nějaký ten groš. Takové věci bývají prospěšnější nežli mladistvý zápal. Že by neměl snad dostatečného vzdělání, to mu ani na mysl nevstoupilo, zdálo se mu, že ví toho tolik, že by pouhou desetinou mohl spasit svět, jen kdyby mohl náhledy svoje uplatnit, sevšeobecnět.

Jeho spor s Jednotou stal se mu už vedlejší věcí, jemu šlo nyní o všeobecnost, připadalo mu, jakoby byli všichni lidé šilenci, pachtící se tak

v tom trudném životě, kdežto by mohli žít jako v ráji, jen kdyby přijali za své jeho myšlenky. Velikým neštěstím pro lidstvo však bylo, že ty myšlenky střídaly se v mozku jeho rychleji nežli obrázky v kalejdoskopu a nakonec reformátorská činnost jeho, aniž by to sám pozoroval, stala se výhradně činností kritickou a karatelskou. Milý pan Kučanda nebyl spokojen s ničím. Všecky církve zval nyní šmahem pelechem a místy zpustošení, kam by znovu přijít měl Kristus a vypráskat farizeje a kramáře. To pak dluží uvést, že se nijak netajil svými náhledy a v hospodě často burácel karatelský jeho hlas. Ovšem stávalo se, že mnohý katolík, hluboce v citech svých uražený, zastal se církve svaté a sluhů jejích, ale ten obyčejně špatně pochodil, neboť Kučanda znal slabiny církve této zvláště v českém Clevelandu dokonale, bezohlednými slovy vylicil život českých kněží a pak posměšně jásal: "Hle, čemu věříte, hle, jací jsou ti vaši pastýři, komu to otročíte, komu platíte a koho posloucháte v zaslepenosti své!"

Ale ani svobodomyslná strana nenalezla milosti v očích jeho. Sarkasticky posmíval se jejím bratrství. Přiznával však, že mohla být daleko úspěšnější, kdyby on býval měl v mládí rozum a stal se jejím členem.

O všech politických stranách mluvil s největším despektem a rozhorlením. Rozhorlení to pak vyvrcholilo tehdy, když jal se mluvit o socialismu. Socialismus! Myšlenka tak krásná, tak vznešená—ale kdo jí rozumí, kdo jí má uvést ve skutek, když hlasatelé její hašteří se pro samé hamižnosti?

Hájil-li kdo unionismus, tu rozpálil se šlechetným hněvem a hlásal, že jest to bývalé cechovnictví, že jest to sobectví, v zásadě o málo lepší nežli kapitalismus. Slyšel-li kdy o skébech, tu horlil nad nesolidností dělníků a smutně prorokoval, že takto nikdy nenastane obrat k lepšímu—zkrátka nebyl spokojen s ničím. Věděl, že jest toliko jeden člověk na světě, který by mohl poskytnouti nápravu a tím člověkem že jest on. Při tom ani v nejmenším nepozoroval svoji nedůslednost a myslel to svým reformátorstvím upřímně, do pravdy. Stále dumal o veřejných otázkách, četl co mu přišlo pod ruku, řečnil a řečnil—a kdyby se byl své ženy nebál, snad by byl věnoval nějakou tisícovku na obrození lidské společnosti a učinil pokus aspoň v malém.

A podivno, právě když počínal si nejměstředněji, nabývalo jméno jeho váhy a popularita jeho šířila se ve skutečné uznání. Ovšem tu a tam prohodilo se, že přece jen nezapře v sobě ševce, jinak však pohlíženo bylo naň s respektem.

"Což pak Kučanda, to je chlapík!" říkalo se už skoro všeobecně, "to je hlava bystrá a jazyk jako břitva." "A psát umí líp, nežli všichni novináři dohromady!" dokládali jiní a to snad právem. Neboť pan Kučanda se spisovatelské činnosti nevzdal a brzy v tom, brzy v onom listu objevil se řízný jeho dopis, článek nebo úvaha. Ano pan Kučanda v oné době své slávy naučil se dokonce psát i verše. Sama jeho manželka počala se dívati naň s respektem a věřiti v reformátorské jeho schopnosti, neboť nebylo již téměř okázalejší slavnosti—náboženské ovšem vyjímaje—při nichž by pan Kučanda nevystoupil a neřečnil. A třeba, jak již víme, politické strany šmahem odsuzoval, přece jen při politické kampani kandidáti ucházeli se o jeho přízeň. Tak respektována byla jeho popularita a řízný jeho vtip. Po každé téměř slavnosti, po každé významnější schůzi jméno "Kučanda" blýskalo se v novinách s přívlastky: "náš bystrý, prozíravý, obětavý", a tak dále.

Ješitnost jest zajisté u každého tak přirozený pocit, jako pocit hladu, jenže někdo žije proto jen, aby jedl, kdežto jiný naopak jí, aby žil, tak

někdo jest veřejně činným toliko z ješitnosti, jiný pak ješitným teprve na svoji ať už skutečnou nebo jen domnělou užitečnost. U pana Kučandy stal se tento druhý případ. On nevyhledával původně zásluh z nějaké ctižádosti, naopak, popularita, chcete-li sláva, spadly mu jako ovoce k nohám, když tak prudce, s těmi nejlepšími úmysly třešl stromem našeho života. Pan Kučanda nedělal si ani mnoho z toho, že v ovoci tam skrývali se též červi závisti, zloby a jízlivosti; na to byl připraven, bohužel však všecko to ovoce jeho slávy shnilo náramně brzy a pan Kučanda je nakonec sám vyhodil.

Jednoho večera jako obyčejně horlil opět v jedné ze svých hospod a to před posluchačstvem dosti četným. Zvláště jeden mladík se mu zalíbil, neboť přisvědčoval mu nadšeně a v každé debatě postavil se odhodlaně na jeho stranu. Kučanda znal mladíka toho, věděl, že patří "ke kostelu" a byla mu ta přichylnost jeho tím milejší, neboť domníval se, že bystrostí svého ducha a mocí svého slova přemohl v duši mladíkově vliv kněžské autority. Z radosti nad tím mluvil ještě ohnivěji a častoval ještě hojněji než kdy jindy, až nakonec jen blábolil a s povděkem přijal pak úslužné nabídnutí mladíkovo, že ho domů doprovodí. Po krátké cestě a ještě před svým domem, zachytiv se ramene svého průvodce, vykládal mu své názory. Mladík přisvědčoval a kýval, div si krk nevymknul. Pan Kučanda v zanícení svým ani nepozoroval, že manželka jeho jest nachýlena v okně, že sleduje poněkud již nejasný jeho rozhovor a že spokojeně se usmívá. Zvláště tomu jejímu usmívání by se býval jistě podivil, neboť jindy v podobném případě byla by přerušila shora výklady jeho ostrým vyzváním: "E pojd' už spat, brebto stará!" Tentokráte ale nechala ho vymluvit s trvalým úsměvem. Pozorovala jak tklivě s mladíkem se loučí, slyšela jak dává si s ním schůzku na druhý den, a když konečně dotápal se do domu, kynula přátelsky mladíku oknem, načež úslužně vyšla muži se světlem naproti. Tento se podivil, že vítá ho žena tak přívětivě. Jindy, když ze svého apoštolování v podobném stavu se vracel, neoplývala právě něžností. Jaký však byl jeho úžas, když manželka otázala se ho s nejroztomilejším úsměvem jakoby ani v nejmenším nepozorovala jeho "přítěž":

"Viš-li pak, s kým jsi to šel domů?"

"Což tys nás viděla?" pronesl s námahou, úsilovně přemáhaje těžkosti jazyka, aby nepokazil ženin rozmar. Měl za to, že nepoznala s jakou se vrátil a snažil se, aby aspoň zdánlivě hoden byl její důvěry.

"Je to mladý Klička, ro—rozumný mladík."

Nadarmo přemoci chtěl škytnutí. To otrásl celým jeho tělem, ale i to jakoby ušlo vši pozornosti ženiny.

"Nu a viš kdo to je?" tázala se znovu s úsměvem stále roztomilejším a při tom též záhadnějším.

"Povídám ti, že to mladý Klička," vyřázel Kučanda namáhavě, "copak jsem opilý nebo co?"

"A že to tvůj nastávající zeť to nevíš?"

A ženuška přistoupila těsně k muži, položila mu ruku na rameno a schýlila se mu až k samé tváři, nedávajíc dnes na jevo svůj odpor k páchnoucímu jeho dechu.

Kučanda otevřel ústa a vyvalil oči. Nevypadal v té chvíli pranic jako reformátor. Teprve za notný okamžik nabyl řeči a zmohl se na otázku:

"A Annie ho chce?"

"Už jsou skoro jako sví. To viš, bude ráda, až bude moci od matky odejít." —

A Kučandovi klesla náhle hlava do dlaní a on se znovu zadumal, tentokrát ne však o společnosti lidské, nýbrž o svém dítěti. Můj bože, vždyť on na ni skoro už zapomněl, na svou jedinou dceru! A slzy, k nimž napilý člověk obyčejně bývá tak náchylný, zalily mu oči.

“Nu vyspi se z toho, vyspi!” laskavě mu domlouvala žena a sama pomáhala mu se odstrojit, “zítra se na tom uradíme.”

A vskutku uradili se. Mladý Klička nesešel se druhého večera s Kučandou v hospodě jak při loučení si ujednali, nýbrž navštívil ho hned dopoledne v bytě a uctivě ho požádal o ruku jeho dcery. Kučanda dojat svolil a ihned vzkázal pro dceru, by k němu se přistěhovala; nechtěl, aby se vyvdala od nehodné své matky.

Čtenář snad namítne, že milostná tato episodka nemá vlastně s reformátorskou činností mého hrdiny co dělat, však bohužel—či snad bohudík?—právě touto episodkou celá ta činnost vzala za své a s ní i všechna Kučandova sláva.

Snoubenci nechtěli jinak nežli že dají se oddat v kostele své osady, tedy týmž knězem, který odepřel kdysi znovu oddat Kučandu a tak stal se příčinou vyloučení jeho z Jednoty i celé reformátorské činnosti. Vzpíral se tomu ovšem statečný hrdina náš, veliký ten reformátor, konečně však přece povolil společnému nátlaku šťastných milenců a své ženy, která těšila jeho i sebe:

“Přej jim to, vždyť jsi sám tomu vždycky věřival, uvidíš, že přinese jim to požehnání a nám aspoň už jednou svatý pokoj!”

Církevní oddavky dcery našeho hrdiny vyvolaly v celém Clevelandu značný rozruch, ještě více však Kučandovo účastenství v kostele. Rázem ta tam byla všechna jeho sláva. Různé jizlivosti jen jen se hrnuly na ubohou jeho hlavu, on však snášel všechno statečně a podívno—zase se mu zdálo, že trpí pro své přesvědčení.

JAROSLAV ZYKA:

PŘÍPITEK.

Kamarádi, drazí braši,
do kola,
ať nám cizí nevyplaší
to, co drahé v četě naší,
hola, hej
zavolej
ženkýře, by nalil pívka,
dobrého, ne žádná slivka.
kamarádi, do kola
bystrým letem sokola.

V našem kruhu ladné děvy
stále jsou,
bujný smích a hlučné zpěvy,
dobré víno české révy.
Hola, hej,
zavolej
v hlučný rej
hudce, aby skočnou hráli.
mládeci pannám srdce dali.
kamarádi, do kola,
do kola,
bystrým letem sokola.

Kamarádi, ne tak tiše
v ústraní,
hezky zostra, ke rtům výše
zvedněte své píné číše,
hola hej,
rychle spěj,
zavolej
hudce, panny, krásné paní,
vždyť je krásné milování.
kamarádi, do kola
bystrým letem sokola.

Kamarádi, drazí braši,
do kola,
ať nás žádný nevystraší,
to jsou děvy z čety naší,
hola, hej,
zavolej
chasu naši, ať si zpívá
z plných plic při sklenkách piva,
kamarádi, do kola,
do kola,
zdravte, děti, Sokola!

Cizí květ.

Povídka.—Napsal Bedřich Moravec.

Na přístavní hrázi zvané "molo di San Carlo" v rakouském přímořském městě Terstu procházel se nerozhodně mladý muž. Rozhlížel se po lodích stojících na bojách nebo přivázaných u kamenných kúlů na hrázi; občas vyňal z náprsní kapsy lístek, nahlédl do něho a zase rozhlížel se po parnících v přístavu, jakoby něco hledal. Počínání jeho všiml si policista konající službu na hrázi a tázal se ho italsky: "Hledáte některou loď?" Ale mladý muž jen se usmál, pokrčil rameny a pokračoval v procházce po hrázi. Bylo patrné, že není italštiny mocen. Došel tak až k majáku a tu zastavil. Stála tu na bojách válečná loď rakouská, jejíž mužstvo právě v bárkách převáželo se na břeh.

První skupina námořních vojinů dospěvši na hráz, opravovala na svém oděvu a hovořila několika jazyky najednou, jak obyčejem je v rakouském vojsku. Mladý muž zaslechnuv několik slov německých, ihned přistoupil k námořníkům a tázal se špatnou němčinou:

"Prosím vás, pánové, nevíte, který z parníků zde kotvicích nazývá se "Ecco"?"

"To nevíme," odvětil jeden z námořníků. "Před hodinou jsme s naší lodí připulili a ani nevíme, které parníky jsou právě v přístavu. Chcete-li s označeným parníkem odplouti, radím vám, abyste se zeptal v kanceláři společnosti, které parník náleží a ta vám svým zřízencem parník označí."

"Ecco" není zdejším parníkem," vysvětloval mladý muž. "Jsem na ten parník najat jako strojník, dopoledne přijel jsem vlakem, abych dnes místo nastoupil, ale nemohu parník nalézt."

"Vy jste tedy námořník?" ozvalo se několik hlasů a vojíní obstoupili mladého muže.

"Ale Němec nejste?" ozval se jeden z nich.

"Nikoli, jsem Čech a dnes poprvé v Terstu," hovořil mladík.

"To jsem si hned myslel," ozval se mluvčí česky. "Už po výslovnosti poznal jsem ve vás Čecha. Pojd'te, hoši, pomůžeme krajanu nalézt to záhadné Ecco!"

Asi pět vojinů Čechů skupilo se kolem krajana a nastoupili s ním cestu po hrázi.

"A jak jste se, prosím vás, dostal do Terstu, když jste dosud na moři nesloužil?" tázal se ten, který první v mladém muži poznal krajana Čecha.

"To je jednoduchá historie," usmál se mladý muž a hned vypravoval:

"Jsem najat za strojníka na parníku Ecco, který tu v Terstu koupil nějaký Angličan. Místo dostal jsem z insertu v novinách."

"A to je skutečně zajímavá věc, krajaně," smáli se námořníci. "Ale teď zrovna s vámi nepůjdeme hledati vašeho parníku. Najal-li vás Angličan pomocí novin, nemá asi tak nakvap s odjezdem a bude dosti času,

odeběřete-li se na své místo až večer. Pojd'te s námi! Byli jsme šest měsíců na cvičební plavbě a dnes dostali jsme zadrženy žold za půl roku a opravdu nevíme, jak bychom ho honem utratili. Zítřka zas odplujeme a kdo ví, kdy zase dostaneme se na pevnou zemi. Jak nás tu vidíte všech pět, jsme Češi a máme radost, že sešli jsme se s krajanem tak daleko od vlasti. Tak bez ostychu. Do večera jste naším hostem, a večer najdeme vašeho Angličana."

"Ale což kdyby kapitán mne už potřeboval," namítal budoucí strojník anglického parníku. "Psal mi, abych nastoupil dnes."

"Vždyť dnes nastoupíte," smáli se plavci. "Je vidět, že jste v těch věcech nezkušen. Jedná se o den, ale ne o denní dobu. Večer je času dost. Jste-li zjednaný za strojníka, nemohou bez vás odplouti. Bud'te jist, že nemá strojníka jiného a v zdejším přístavu žádného nenašel, když vás hledal novinami. My to známe. A práce na lodi vám neuteče. Musíte napřed seznámiti se se strojem, podepsati smlouvu s majitelem lodi, vytopiti pod kotly, uvésti stroj v pohyb na zkoušku, potom teprve bude se nakládati zboží a to se nakládá parním jeřábem a nemohou to provésti bez vás. Tak co byste chvátal?"

Karel Stanislav Sokel svého času vězněný "omladinista", politik a kulturní pracovník, senátor Č. S. republiky, zemřel 29. března 1922.

Prof. Dr. J. Matiegka, děkan přírodovědecké fakulty Karlovy univerzity v Praze a badatel na poli anthropologie, slavil r. 1922 svoje šedesáté narozeniny.

Mladý strojník po tomto rozkladu krajanů už nechvátal opravdu a ochotně šel s nimi do města, kde všichni zašli do vinárny.

Námořníci kázali přinésti jídla a vína, pustili se do toho všichni, potom zapálili si doutníky a jeden z plavců krajanů, který byl poddůstojníkem, řekl: "A teď nám zevrubně vypravujte, jak jste se odhodlal k službě námořní. My tu věc známe a je možno, že vám pro budoucí službu můžeme alespoň dobrou radou prospěti!"

"Za to bych vám byl vděčen," hovořil mladý muž. "Jdu skutečně vstříc velice nejisté budoucnosti."

"Tak se nám jen se vším svěřte, rádi krajanovi rady poskytneme," řekl poddůstojník, starší to již muž. "Je nás Čechů sice dost na moři, ale jsme roztroušeni a málo kdy se sejdeme."

"Nemám mnoho, co bych vypravoval," začal mladý strojník. "Jmenuji se Josef Nekola a pocházím z obce Loukova u Čáslavi."

"A to jsme tedy dvojnásob krajané," zvolal jeden z plavců a hned k Nekolovi přisedl. "Já jsem také od Čáslavi."

Krajané dali se hned do řeči o svém kraji, ale poddůstojník je okřikl: "Nechte zbytečného žvastu o domově, Čáslav vám neuteče, a až se domů vrátíte, najdete ji na tom samém místě, na kterém byla před sty lety. Jedná se teď o důležitější věc, abychom se dověděli, do jaké to služby vlastně krajan Nekola vstupuje a svými zkušenostmi mu pomohli. Vypravujte, krajane!"

A Nekola pokračoval: "Otec můj je rolníkem, ale jsme dva bratři, a statek hodlá otec odkázati mému bratrovi staršímu, proto musel jsem na řemeslo. Vyučil jsem se strojnictví v Praze, potom jsem navštěvoval průmyslovou školu a několik roků pracoval jsem v různých továrnách pražských. Ale stále jsem tu byl jen prostým dělníkem a každý mi říkal, že v továrně nikam to nepřivedu a do smrti budu jen dělníkem. Radili mi, abych se hleděl dostat ku dráze nebo na moře. Obojí však šlo těžce. Ku dráze hrne se u nás lidí veliké množství a vyskytne-li se jedno uprázdněné místo, hlásí se o ně sta žadatelů; a na moře bylo ještě méně vyhlídek. Ale tu vyskytl se pojednou inserát v novinách, že jistá anglická firma koupila v Terstu nový parník a hledá teď potřebné mužstvo, zejména, že potřebuje strojníka, který by měl zkoušku topičskou i zkoušku pro obsluhování parních strojů a mohl nastoupiti hned. Mohl jsem vyhověti všem požadovaným podmínkám, zaslala jsem na udanou adresu svá vysvědčení a byl jsem vyzván, abych nastoupil."

"A jak to máte vyjednané s platem, příteli?" tázal se krajan poddůstojník.

"V té věci nic jsem neujednal," přiznal se Nekola. "Psali mi, že plat ujednáme při uzavření smlouvy."

"Bud'te tedy opatrný a na všechno pěkně pamatujte!" radil krajan poddůstojník. "Je tuze podezřelé, že ten Angličan najímá mužstvo novinami, dostal by dosti námórníků i strojníka zkušeného zde v Terstu. Bude to nějaký podnik nejistý. Tito Angličané jsou chytří lidé. Koupí v Evropě loď osadí ji mužstvem, doplují někam daleko na východ a tam složí zboží, loď s výdělkem prodají a vrátí se do Evropy, aby tu koupili jinou. Mužstvo potom zůstane v daleké cizině na holičkách a musí hledět dostat se za své těžce vydělané peníze domů. Na tento případ pamatujte! Mužstvo najímá se buď pro určitou cestu nebo na určitou dobu. Tedy, až budete smlouvu podepisovati, hled'te, ať tato věc je tam přesně vytknuta. Potom si vyjednejte slušný plat a nezapomeňte také na slušné odbytné, pro případ, že by vás majitel lodí propustil v cizině před uplynutím umluvené lhůty."

"Na všechno budu pamatovati," sliboval Nekola. "A děkuji vám za přátelskou radu."

"No, rádo se stalo," smál se poddůstojník. "Je přece povinností naší krajanu svému přispěti svými zkušenostmi. My Čechové jsme vůbec podivné plemeno. Dokud jsme doma a dobře se nám vede, rveme se na krev třeba pro hloupost. Řekne třeba někdo, že žába nemá chlupů, ale najde se nějaký zkušenec, který tvrdí, že na žábě chlupy viděl. A hned utvoří se dvě strany a hádají se o tu věc a znepřátelí se tak, že na smrt potírají se pro žabí chlup. Ale aby někdo žabu chytil a o pravdě se přesvědčil, to nikomu nenapadne. Vidíte, tací jsme doma. Teprve v cizině se poznáme a lneme k sobě. Cizina učí naše tvrdohlavce rozumu, snášlivosti a svornosti."

Smáli se všichni tomuto drastickému přirovnání, potom vojíní námořníci vypravovali Nekolovi, z kterého kouta české vlasti který pochází, sdělovali s ním své osudy, a tak celá společnost ztrávila půldne v příjemné zábavě. Když se schylovalo k večeru a slunce nořilo se do modrých vln

Jaderského moře, námořníci zaplativše útratu, zdvihli se, aby Nekolovi pomohli vyhledati parník "Ecco". Jsouce mocni itaštiny doptali se hnedle na loď Angličanovu. Byla uvázána na bojách uprostřed přístavu, a Nekola nebyl by ji tedy bez krajanů našel kdo ví jak dlouho. Ještě mu pomohli najmouti loďici, která by ho na parník dopravila a potom loučili se s ním, tisknouce mu srdečně pravici a přejíce mu štěstí k započaté dráze námořnické. Nekola vřele jim děkoval všem za pohostění i přátelské rady, řka na konec: "Jistě dobře se mi povede, když hned při prvním svém kroku na moře setkal jsem se s tolika upřímnými krajaný."

"Nevěřte pověrám," smáli se mu. "Námořník-nesmí spoléhati na nic, než na své dvě ruce a svoji hlavu. Také za dnešek nám neděkujte! Spíše my měli bychom děkovati vám, že náhoda nás s vámi svedla. Nebýti vás, byli bychom nejspíše zapadli do nějakého brlohu, pustili se do karet, porvali se s cizími námořníky, prohráli všecken svůj žold, přišli pozdě a třeba potlučení na svou loď a ráno nastoupili přísný trest. K vůli vám dnes pobavili jsme se jako slušní lidé, neutrátili mnoho, a vrátíme se na loď v pořádku."

Rozešli se, jakby se léta byli znali a Nekola v najaté loďce odjížděl vstříc neznámému osudu.

Když loďka přirazila k boku parníku, někdo nahnul se přes pažení a volal italsky: "Chi sull' aqua?"

Nekola odvětil německy, že je strojníkem pro tento parník najatým a hned mu spustili lodní schůdky. Vyběhl po nich na palubu a tu zase několik námořníků vítalo ho italsky, ale Nekola jen krčil rameny, a tak hned mu ukázali do salonu, kde byl majitel lodi.

Nekola představil se německy a byl mile překvapen, že Angličan dosti obstojně německy hovořil.

Majitel "Ecca" byl muž v prostředních letech, zvláštního zevnějšku. Byl blondýn jako většina synů Albionu, ale měl malá, pichlavá, černá očka, která však nečinila dojmu zchytralosti, spíše vypočítavé opatrnosti. Hned prvním pohledem se nový pán Nekolovi zalíbil.

"Přišel jste v určené lhůtě, to mne těší," řekl majitel "Ecca". "Miluji u svých lidí dochvilnost. Ubytujte se na lodi dle své libosti a zítra sem dejte dopravit své věci z nádraží. Loď budu řídit sám a kormidelníkem je můj švagr. Strojníkem jste sám a dostanete dva topiče, kteří jsou už na lodi. Také ostatní mužstvo už nastoupilo. Zítra prohlédněte si stroje, a pozítří začneme nakládati zboží. Za tři nebo čtyři dni odplujeme. — Smlouvu podepíšete zítra. Dnes ji napiš." —

Pokynul rukou a Nekola byl propuštěn.

Na palubě hned k němu přichvátali námořníci, ukázali mu jeho koju, kde už lůžko měl připravené, ale Nekola ještě za svitu svítilny sestoupil do podlodí a prohlížel si stroje. Seznal hnedle, že tu není ničeho, čemu by nerozuměl, a když zase z podlodí vystoupil na palubu, byl celkem se svým místem úplně spokojen. Jen až jak to zítra dopadne při uzavření smlouvy. Ale vždyť má rozum a bude pamětliv rad krajanů.

Uleh na své lůžko celkem dosti spokojeně a žádné starosti netížily mladou jeho hlavu.

Ukázalo se, že obavy krajanů námořníků všechny byly zbytečny a přehnány a Nekola našel dobrého pána. Hned v časných hodinách ranních majitel "Ecca" kázal k sobě zavolati Nekolu, aby podepsal smlouvu služební. Ochotně vložil do ní nový pán všechno, co si Nekola vymínil. Plat slušný s ním ujednal, na celý rok najal ho do svých služeb a pro případ,

že by parník "Ecco" prodal v cizích vodách, zaručil Nekolovi bezplatnou dopravu do přístavu terstského.

Rozumí se, že Nekola následkem výhodné smlouvy všecek byl spokojený i radostný a že tedy se spokojenou myslí také hned se dal do práce. Za pomoci obou topičů prohlédl všechny stroje, důkladně je namazal, kázal do kotlů načerpatí vody a pod kotly zatopiti. Potom, když měl dostatek páry, pustil stroje na zkoušku. Chodily výborně. V poledne potom oznámil pánovi, jemuž všichni říkali "kapitáne", když sám svoji loď řídil, že by se zboží mohlo nakládati, a kapitán byl srozuměn.

Nakládání zboží zabralo několik dní, a Nekola osvědčil se při něm jako zručný, opatrný a svědomitý strojník, že mu kopitán několikrát vyslovil svou pochvalu.

Konečně bylo vše naloženo a uloženo, nakoupeno hojně potravin, neboť "Ecco" měl konati dalekou plavbu do Východní Indie a jednoho jitra "Ecco" vyplul z přístavu terstského.

Hlasitě bušilo srdce mladého strojníka, když spatřil malým okénkem strojovny, jak parník kolem majáku zahýbá do širého moře. Stále ještě si myslil silám a vědomostem svým nedůvěřuje, že nebude s to svého úkolu. Ale už po několika hodinách se přesvědčil, že obsluha parního stroje na lodi je zrovna taková jako na železnici nebo v továrně, nabýval sebevědomí a dbal jen přísně pokynů kormidelníkových.

Ostatně parník udržoval mírnou rychlost, zastavoval se v různých přístavech jihoevropských a to bylo Nekolovi dobrou přípravou pro počátek jeho námořnické praxe.

Zvolna potom "Ecco" plul průplavem suezským do asijských vod. V Adenu podrobil se parník celní prohlídce anglických úřadů a stál tu několik hodin na bojách. Prohlídka dopadla dobře, když "Ecco" plul pod anglickou vlajkou, ale potom přišlo na parník několik pánů, prohlíželi si loď důkladně a jeden z těch lidí doručil kapitánovi celý balík listin.

Sotva kapitán do listin nahlédl, trhl sebou překvapen, a jak ti páni loď opustili, nařídil hned plnou parou odplouti, ač dříve bylo nařízeno, déle v Adenu se zdržeti. Po vyplutí parníku starý topič, člověk zkušený a světem protřelý, řekl Nekolovi: "Nemyslíte, strojníku, že to s našim starým dobře nestojí?"

"Nerozumím, co myslíte," řekl Nekola. "Proč by to s ním nemělo dobře státi."

"Přece jste viděl lidi od úřadu, kteří mu v Adenu doručovali nějaká akta," vysvětloval topič. "Ze zkušenosti vím, kdykoli se lidé od úřadu objeví na lodi, jde to s majitelem lodi s kopce a odstůňou to plavci."

"A co bychom mohli odstonati?" divil se Nekola. "Co nám po tom, má-li kapitán něco s úřady vyjednatí. Máme přece s ním všichni dobře sepsané smlouvy. Co by se nám tedy mohlo státi?"

"Je vidět, že plujete na moři poprvé," usmál se topič. "Smlouvy ovšem máme, přijde však na to, bude-li kapitán moci smlouvám těm dostáti. Znam to dobře. Na moři jako na suchu provozují se obchodní praktiky. Už té věci nevěřím a podaří-li se mi v nejbližším přístavu najítí místo na jiné lodi, prásknu do bot, a kapitán ať se stará o druhého topiče. Radím vám podobně."

"Toho neučiním," řekl Nekola. "Věřím, že náš kapitán je poctivý člověk."

"Abyste víry své pozdě nelitoval," řekl topič vážně. "Vy jako strojník snadněji byste místo našel než já. Ostatně jedněte, jak rozumíte."

O slovech topičových přemýšlel Nekola vážně, ale nemohl se na ničem

usnésti, také topič nemohl parníku opustiti, neboť od Adenu plul tento přímo k Přední Indii. Cesta tato byla z nejdělsích, kterou "Ecco" na celé své pouti vykonal a proto Nekola musel všechnu svou opatrnost vynaložiti. Ostatně moře bylo klidné a tak "Ecco" za týden beze vši nehody dorazil do indického přístavu Suratu. Měl tu vyloditi větší část svého nákladu, a jedva parník pevně byl uvázán na bojách, Nekola činil přípravy, aby uvedl v pohyb parní jeřáb, neboť v podlodí už ostatní plavci stáli pohotově, aby bedny a balíky jeřábem dopravili na palubu a odtud na břeh.

"Dostaneme-li se bez nehody ze Suratu, odvolám všechno, co jsem vám, strojníku ohledně kapitána řekl," pravil starý topič Nekolovi, přikládaje pod kotly. "Myslím však, že tady to jistě praskne a bude tu konec naší cesty a také konec naší služby."

"Vy jste nějaký nedůvěřivý člověk," odvětil mu Nekola mrzutě. "Všecko vidíte příliš černé."

"No, mám své zkušenosti," pravil topič.

Ještě nedomluvili, když plavec na palubě hlásil, že k boku parníku přilehla vládní bárka.

Volali kapitána, který se seznamem v ruce byl v podlodí u plavců, ukazuje jim, které zboží má se v Suratu vyloditi.

Vyběhl na palubu a spatřiv bárku, byl očividně zaražen. Chvilí se rozmýšlel, co počítí, ale nařídil konečně, aby se spustili s boku parníku schůdky.

Vystoupilo po nich na palubu několik anglických úředníků, doručili kapitánovi zase množství listin a hned potom mezi nimi a kapitánem rozpředl se živý hovor. Kapitán bránil se něčemu prudkou řečí, ale úředníci jen krčili rameny a řečí jeho nedbali.

Zatím shromáždili se všichni námožníci kolem kapitána a tu dověděli se, oč se vlastně jedná. Parník "Ecco" byl exekučně zabaven se vším příslušenstvím pro dluhy, které nadělal kapitán ve své vlasti. Věc byla teď všem jasná. Kapitán byl doma hodně dlužen, více než obnášelo jeho hotové jmění. Se zbytkem svého jmění uchýlil se do Terstu, koupil tu "Ecco" a plul s nákladem zboží do Indie, doufaje, že vydělá tolik, aby mohl věřitele své uspokojiti. Než tito byli netrpěliví, dověděli se, že kapitán je majitelem nového parníku a vymohli si exekuční zájem téhož. V cizích přístavech nebylo možno zájem provésti, v Adenu vyhnul se exekučnímu výkonu kapitán rychlým odjezdem, a věřitelé telegrafovali tedy do všech indických přístavů, žádajíce za provedení zájmu, kde "Ecco" přistane.

V Suratu vběhl kapitán svým věřitelům zrovna do rukou. Nevidá vyhnutí, odešel z parníku a ponechal ho jeho osudu. Celý den potom úředníci sepisovali na lodi věci, jež byly soukromým majetkem, aby je dodali majetníkům a potom věci, jež byly majetkem kapitánovým.

"A co se stane s námi?" tázal se kormidelník jménem plavců. "Byli jsme najati na celou cestu."

"V Suratu končí cesta "Eccova", a tudíž i vaše smlouva," odpověděl úředník. —

"A jak se teď dostaneme domů?" zase kormidelník se tázal.

"Jste všichni Angličané?" tázal se úředník.

Ukázalo se, že Angličané byli jenom tři, kormidelník a dva plavci, těch se úředníci ujali hned a ostatním řekl:

"Pro vás nemožno nám ničeho učiniti, obraťte se na své konsuly."

Mezi zbylými bylo několik Němců a Italů a jediný Čech Nekola.

Se stísněnými pocity odebrali se do města, aby tu hledali zástupce svých států.

Nejšťastnější byli Němci. Našli tu konsulárního agenta své vlasti, který hned jim slíbil, že dopraví je nejbližším poštovním parníkem do vlasti a záležitosti jejich ujme se se vši energií, aby z exekuční podstaty bylo jim vyplaceno řádné odškodné podle jejich smluv. Ostatním však řekl: "V Suratu není zástupce vašich států. Není jiné pomoci, než abyste odjeli nejbližším vlakem do Bombaye. Tam snad najdete konsula italského i rakouského, ale jistě to nevím. InSTITUTE tyto stáie se mění dle potřeb obchodních."

Námořníci tedy poslechli a jeli do Bombaye. Dorazili sem před samým večerem. Italové byli šťastní. Byl tu skutečně italský konsul, který se jich hned ujal a slíbil postaratí se o jejich dopravu domů a hned zavedl úřední řízení ohledně náhrady.

"Ale vám nemohu pomoci," řekl Nekolovi. "Není rakouského konsula v Bombayi. Kdybyste se odebral do Kalkuty, tam jest zástupce vašeho státu." —

"Může se tam dráze?" tázal se Nekola.

"To ne," usmál se konsul. "Kalkuta je na východním pobřeží Indie. Musel byste s některým parníkem objeti celou Indií. To by stálo alespoň pět liber šterlinků."

"Tolik peněz nemám," vzdychl Nekola smutně.

"Zůstaňte tedy zde," rozhodl italský konsul po krátkém přemýšlení. "Dopíši vašemu konsulovi. Někde se v Bombayi ubytujte a za několik dní se u mne poptejte! Není to sice mojí povinností, ale rád vám posloužím."

Nekola poděkoval uctivě a vyšel do města.

Jaké pocity duši jeho naplňovaly, představí si jenom ten, kdo někdy od celého světa opuštěn nacházel se v cizině, v středu města úplně neznámého, uprostřed lidu, jehož jazyk ani neznal a s nepatrnou peněžní hotovostí v kapse.

Nesa svůj ruční vak, kráčel Nekola na bůhzdář ulicemi města. Po denním vedru rozproudil se teď s večerním šerem po městě čilý ruch. Lidé procházeli se ulicemi, množství jich sedělo pod plátěnými střechami před hostinci a kavárnami, a uprostřed tohoto hlučícího a veselého množství kráčel Nekola úplně opuštěn. Před jednou takovou veřejnou místností zdálo se mu, že vidí seděti svého bývalého kapitána. Radostně mu poskočilo srdce, ale když přišel blíže, radost jeho se změnila v smutek. Nebyl to jeho kapitán, nýbrž jen člověk trochu mu podobný. Kapitána, kdo ví, kde už byl konec.

Do samého soumraku toulal se Nekola městem a potom zase zaměřil k přístavu. Hemžilo se tu plavců bezstarostných, veselých a za zábavou do města chvátajících. Několik jich Nekola oslovil, ale žádný mu nerozuměl. Jednalo se Nekolovi pro okamžik jen o to, aby pro dnešní noc našel někde nocleh.

Konečně hranatý jeden námořník šťastnou náhodou byl Němec a Nekola mohl se s ním domluvití.

"Jsi blázen, staráš-li se o nocleh," dal se Němec do smíchu. "Můžeš se přece vyspat pod širým nebem nebo v některé překocené bárce v přístavu. Ale jedná-li se ti o delší a laciné bydlení, pojď se mnou. Jsi-li Rakušan, tož jsi vlastně také Němec a můj krajan. Rád se tě ujmu."

Nekola hned statečně vykročil po boku boдрého Němce a cestou mu vypravoval svůj osud.

"Máš-li delší dobu zůstatí v Bombayi a nemáš mnoho peněz, tu dobře ti poradím," hovořil Němec. "Jeden můj krajan má hospodu nedaleko přístavu. Pěkně to tam nevypadá, ale za laciný peníz několik dní tam

můžeš bydlet, než konsul tvou záležitost vyřídí. Ale dlouho se v Bombayi nezdržuj. I to nejlacinější zůstávání v přístavním městě je drahé. Na konsula příliš nespolehej! O takové drobné lidi, jako jsme my plavci, úřady tuze se nestarají, myslíce si nepochybně, že se ve světě neztratíme a z nouze pomůžeme si sami. Hled' se raději chopiti něčeho jiného, proto že z exekuční podstaty tvého čistého kapitána asi na plavce málo zbude a hlavní zisk za prodané "Ecco" rozdělí úřady mezi věřitele. Byl by v tom d'as, aby do tak velkého a živého přístavu, jako je Bombay, v nejbližších dnech nevpula loď, která by potřebovala strojníka. Jen pilně v přístavě se sháňej a nějakého místa jistě dosáhneš.

Za této rozmluvy oba došli do jedné z úzkých ulic k přístavu ústíčních a Němec zastaviv před osvětlenou přízemní místností, řekl: "Jsme na místě." —

Věšli do místnosti začazené, naplněné plavci. Němec přichvátavšimu krčmáři stručnými slovy sdělil žádost Nekolovu a krčmář ochotně svolil: "Krajana přijmu rád, zvláště nečiní-li nároků na pohodlí."

"Vládcové Evropy" roku 1922.

Tři mužové mají v rukou osudy Evropy, prohlásil r. 1922 hrabě Ilja Tolstoj, syn slavného ruského spisovatele a filosofa hraběte Lva Tolstého. Jsou to Lloyd George, premierministr Anglie, jenž za války i v míru ukázal se nejsilnějším politikem jakého v Dvacátém Století západní Evropa měla. Hugo Stinnes, peněžní král Německa, majitel dołů, železnic, loďů, továren atd. a velmi mocný činitel politický a konečně Mikuláš Lenin, diktátor Ruska, jenž svojí utopistickou naukou přivodil shroucení velké západní říše, nicméně dovedl jednou rukou třímati otěže nešťastné říše, dokud jeho fyzická soustava nepodlehla strašlivému břemenu zodpovědnosti a starostí.

Nahofe hrabě Ilja Tolstoj (v levo) a Lloyd George (v pravo)
dole Hugo Stinnes (v levo) a Mikuláš Lenin (v pravo).

Nekola slíbil, že se spokojí se vším a měl byt pro nejbližší dobu zjednaný. Dlouho do noci poseděl s Němcem, který se ho ujal a potom rozloučiv se s ním srdečně, odebral se na lůžko, které mu krčmář vykázal v komoře.

Několik následujících dnů proběhal Nekola v přístavě, sháněje se po místě. Ale jakoby osud proti němu se spikl, žádná větší loď nevplula do přístavu, a také nenalezl takové, která by plavce potřebovala.

Denně také dobíhal na italský konsulát, poptat se po své záležitosti, ale dostalo se mu tu vždy stejné odpovědi:

“Váš konsul v Kalkutě dosud nám neodpověděl.”

Za nocleh a stravu platil Nekola každého večera, neboť krčmář Němec miloval pořádek. Neplatil Nekola sice mnoho, ale přece hotovost jeho ode dne ke dni povážlivě se tenčila. A tak po mnoho dní trvajícím marném běhání na konsulát a do přístavu, seznal ubohý, že nezbyvá mu více peněz než na dva dni. A co potom?

Svěřil se krčmáři a ten řekl mu dobrácky: “Ale proč nechopíte se něčeho jiného?”

“A čeho bych se chopil?” tázal se Nekola smutně.

“Ale čehokoli, jen když vás to bude živiti,” řekl krčmář. “Zdáte se mi býti nezkušeným člověkem. Kdo se do ciziny vydá, nesmí houževnatě lpěti na určitém zaměstnání a vzítí to, co právě do ruky vběhne. Něco bych pro vás věděl. Naše východo-indická společnost právě v Bombayi najímá vojáky k výpravě na sever. Dejte se najmout a máte po starosti o živobytí.”

“Vojákem mám se státi?” děsil se Nekola. “Doma jsem byl rád, že jsem vojenské povinnosti ušel, a v cizině bych měl do ní dobrovolně vléztí? A potom vždyť já ani anglicky neumím.”

“Jest vidět, že jste nezkušený blázínek,” smál se krčmář. “Je rozdíl mezi vojákem ze zákona, který slouží zadarmo, a vojákem najmutým. Dostanete slušný plat, ze kterého můžete si zahospodařiti přeplavné do vlasti. Už ta možnost stojí za zkoušku. A co se vaši angličiny týče, úplně dostačí těch několik slov, kterým rozumíte. Ostatně mezi Angličany budete mluvit anglicky. Každý člověk dělá právě to, co musí.”

“A to bych šel bojovat za cizí věc?” bránil se Nekola.

“Za plat byste šel bojovat, jako jste za plat řídil stroj,” klidně mu domlouval krčmář. “Povím vám, oč se jedná. Bylo to obširně vyličeno v novinách. Někde na severu má knížectví rajah Gunrman Singh. Otec jeho panoval nad celou krajinou Kemaunskou, ale nynější rajah je nějaký nevtípa a okolní rajahové sebrali mu větší část území po otci zděděných a teď mu chtějí vzítí i to poslední, co mu zbylo. Gunrman Singh dovolává se pomoci východo-indické společnosti proti svým nepřátelům a společnost pomůže ráda. Jest to záležitost čistě obchodní. Pomůže Gunrmanovi a učiní si ho za to poplatným, přemůže jeho nepřátele a vezme jim jejich země. V každém případě získá. A co se toho boje týče, nebude to tak hrozné. Pošle se na sever setnina dobře ozbrojených vojinů s několika děly. Proti setnině postaví se několik tisíc Indů ozbrojených šavlemi a štíty, kteří rozprchnou se po prvních ranách z děl a pušek. Vždyť ta celá věc je vlastně hračkou. Vám ovšem nesmí se jednati o to, kdo zvítězí, nýbrž, aby výprava hodně dlouho trvala a dostával se dlouho vyjednaný žold.” —

“Tedy vás poslechnu,” rozhodl se Nekola.

Vstoupení do vojska východo-indické společnosti nestálo Nekolu ani mnoho práce ani starostí. Verbovali verbíři každého dne na nároží ulic, ale mnoho branců se nehlásilo. Byl proto Nekola hned přijat, jak se při-

hlásil a když ho lékař vojenský prohlédl a za schopna prohlásil, dali mu i peněžní zálohu a několikadenní dovolenou než celá výprava bude pohromadě. Důvěřivosti takové divil se Nekola, ale mnoho o tom nehloubal. Zaměstnávaly mysl jeho tuze mocné dojmy, doléhající na něho poslední dobou. Teď, když měl zase peníze, byl klidnější a spokojeněji hleděl vstříc své budoucnosti.

Za několik dní přišel pro něho voják a vyzval ho, aby nastoupil službu. Vak svůj nechal si Nekola u Němce krčmáře a odpoledne téhož dne donesl sem i své občanské šaty, když se byl v kasárnách oblékl do vojenské uniformy.

“Je z vás pěkný vojín,” řekl Němec bodře. “Myslím, že jsem vám dobře poradil. Hleďte si nakloniti důstojníka, který výpravu povede. Je to mladičká ještě poručík, ale je synovec lorda Hamiltona, osobnost vlivuplná a oblíbí-li si vás, může vám v mnohém pomoci.”

Nekola poděkovav za všecko, rozloučil se srdečně s Němcem a vrátil se do kasáren. Několik dní poddůstojníci cvičili najaté nováčky ve zbrani, kdežto starší mužstvo chystalo zavazadla.

Potom celá výprava táhla s velikou okázalostí k nádraží, jsouc provázena nesčetnými davy obecnstva.

Celá výprava čítala dvě stě mužů pěchoty a oddíl dělostřelců se čtyřmi malými děly. Velitelem byl skutečně mladičká poručík, ale vážný a málomluvný, který více všímal si mapy než vojínů a k němuž celá výprava pohlížela s úctou pro vznešený jeho původ. Soudili vojíni, že musí býti zkušeným důstojníkem, když společnost svěřila mu tak důležitý úkol, jako je zkrocení rajahů v dalekém severu indickém.

Výprava ubírala se po dráze k severu a vojsko bylo stále dobré mysli. Ale když opustili na poslední stanici železniční vozy a nastoupili pochod pěšky, začaly útrapy namáhavého pochodu. Za dne bylo nesnesitelné vedro a citelný nedostatek vody pitné, v noci zas nepříjemné chladno. Na štěstí poručík byl člověk rozumný, nepřepínal sil svých vojínů, s výpravou nechvátal a konal denně jen krátké pochody, aby lidí svých neunavil. Měl všechny vlastnosti chladnokrevného a vypočítavého Angličana a jistě soudil, že lépe je doraziti na místo určení třeba později s mužstvem neunaveným, než dojíti brzy, ale s lidmi vysílenými a boje neschopnými.

Dokud výprava ubírala se kraji zalidněnými, nepoznala nedostatku potravin, ale čím dále na sever, tím řídkěji objevovaly se osady lidské a za to houstly neprostupné lesy. Dusno v těchto lesích naplněných výparů bařin, činilo pochod namáhavým a tu poručík rychle změnil cestovní plán. Za dne vojsko odpočívalo v lesním stínu nebo v některé odlehlé osadě a vařilo si co buď koupeno bylo cestou nebo v lese uloveno. Na noc pak sehnán vždy spolehlivý vůdce a nastoupen pochod. Za chladu nočního vojsko více ušlo a neunavilo se.

Takovým způsobem dorazila výprava po čtrnácti dnech do kraje Radžputánského na pokraji pouště Thar. Bylo jitro, když výprava rozložila se v krajině, kde končily husté lesy “džungle” a začínala poušť. Na rozhraní ležela tu malá vesnice.

“Jděte se podívat, jací lidé tuto ves obývají,” nařizoval poručík starému poddůstojníkovi.

Tento vrátil se za hodinu oznamuje, že ves obývána jest kastou vojenskou.

“To se mi výborně hodí,” řekl poručík.

Chodil chvíli mlčky ve svém stanu a najednou zeptal se poddůstojníka aktivě u vchodu stanu stojícího: “Jim, šel jste někdy Tharem?”

Jim byl starý člověk, byl Angličan, ale v Indii zrozený, sloužil ve vojště společnosti od svého mládí, měl bohaté vojenské zkušenosti, znal velkou část Indie, proto ho snad zrovna přidělili výpravě mladého synovce lorda Hamiltona, aby mu zkušenostmi svými vypomohl. A Jim teď odpověděl v rozpacích: "Tharem jsem, excelenci, ještě nikdy nešel."

"Já také ne," řekl chladně poručík. A hned se tázal: "Jim, rozumíte mapám?"

"Rozumím, excelenci, jsou-li anglické," odpověděl Jim, pozdravuje po vojensku.

Poručík rozložil na polním stolku mapu severní Indie řka: "Pojďte sem! Tuhle je Thar. Je nám projítí severovýchodním jeho cípem. Není to dlouhý pochod, jak jsem vypočítal, nejvýše šest až sedm hodin ostré chůze. Ale krajina je skalnatá a křovinatá a kdybychom se tu minuli pravého směru, zajdeme do pouště a výprava zahyne nedostatkem vody. V Tharu vody není. Potřebujeme spolehlivého vůdce pro dnešní noc, a musí být z této osady. Na pět mil v okolí není jiné vesnice než tato."

"Dobře, tedy opatřím vůdce," řekl Jim stručně.

Otočil se na patě a vyšel ze stanu.

Tentokrát vrátil se až za dvě hodiny oznamuje, že všichni mužové v dědině sice dobře jsou povědomí cesty přes naznačený cíp Tharu, ale nikdo nechce tudy výpravu převést, protože prý zrovna v těch končinách zdržuje se veliký tygr.

"Kasta vojenská a přece jsou to bázlivci," řekl poručík. "Dobře, Jim, opatřím si vůdce sám."

Do slunce západu vojíní odpočívali u lesa, potom, když vedro trochu ulehlo, kázal poručík vytrhnouti a vtáhl do vesnice.

Mužstvo rozestavil na cestě a pokynuv čtyřem vojínům, vešel s nimi do krajní chaty.

Zastihl tu muže asi čtyřicetiletého, který na ohni uprostřed chaty opeká několik palic kukuřičných, vedle něho choulila se jeho žena pohublá, polonahá a děvče odrostlejší úplně nahé. Čekali na večeri, kterou otec chystal.

"Znáš-li ty cestu, kterou jest mi ubírat se přes Thar?" tázal se poručík.

"Znám Thar celý, a všechny cesty," odvětil muž vyskočiv.

"Převeď nás tedy dnešní noci přes cíp Tharu a dostaneš deset liber odměny," řekl poručík.

"Dnešní noci nikdo tě přes Thar nepřevede," řekl Ind vážně. "Veliký tygr číhá při cestě, kudy ty jít chceš. Sečkej v naší vsi do rána, za dne tě převedu."

"Ale já chci dnešní noci přejítí tento cíp pouště," namítal poručík.

"Nepřejdeš, pane," řekl Ind vážně. "Ztratíš jistě některého ze svých lidí." —

"Řekni pravdu, že se bojíš," pravil poručík a pohlédl pevně na Inda.

Tomuto zablesklo v očích. Mlčky sňal se stěny chaty svou šavlí a kožený štít a postaviv se před poručíka, řekl chladně: "Pojď, převedu tě vojíný přes Thar!"

*

Když výprava vycházela ze vsi, už silně se šelo. Napřed kráčel Ind nesa štít na levici a obnaženou šavlí v pravici, několik kroků za ním jel na koni poručík, Nekola zařaděný pro vysokou svojí postavu do první čtyř, kráčel v první řadě za poručíkem. Děla jela v zadu za pěchotou.

Po půlhodinovém pochodu krajina nabývala rázu pouště. Skaliny střídaly se s hustým porostem trnitých křovin a poručík ohlédnuv se nařídil: "Rozžehněte pochodně!"

Za chvíli prorazil temnotou noční rudý plápol smolnic.

A zase poručík ohlédnuv se po prvních řadách, pokynul Nekolovi, aby k němu přistoupil.

"Vy jste Němec?" tázal se ho správnou němčinou.

"Jsem Čech, excelenci, ale dobře se německy smluvím," odvětil Nekola.

"Na tom nezáleží, jen když nějakou řečí mluvíte," odvětil poručík chladně. "Střilte dobře?"

"Dobře, excelenci," odvětil Nekola.

"Držte tedy pušku pohotově a jděte vedle mého koně!" nařizoval poručík. "Dobrý pozor mějte na našeho vůdce, a kdybyste pozoroval, že chce prchnouti, zastřelte ho! Myslím, že to povídání o tygru je pohádkou, kterou nás chce svést z cesty. Jsme už na území nepřátel rajaha Gornmana Singha."

Nekola pozdraviv, sňal pušku s ramene, připravil ji k výstřelu a nesa ji pod pravou paží, kráčel vedle poručíka nespouštěje oka s vůdce.

Tento však kráčel stále vpřed ani se neohlížeje.

Okolo půlnoci dospěla výprava do krajiny otevřené, po levé straně do poušti poseté drobnými balvany a lemované po pravé straně hustým trnitým křovím. Všude panovalo ticho, neboť mužstvo obuto bylo měkkou obuví, jenom někdy ticho bylo na okamžik přerušeno ostrým kovovým zvukem, když někdo pažbou pušky nebo pochvou šavle narazil o skalní balval, někdy podkova koňova cvakla o kámen a zdaleka zaléhalo sem temné harašení; to vzadu z výpravou vedena čtyři horská děla a drtila svojí tíhou drobné kameny na cestě.

Nikdo nemluvil. Bylo všem vojínům známo, že výprava ubírá se krajinou, již tygr nebezpečnou činí a každý mimovolně napínal zrak do houštin po pravé straně, tiskna křečovitě nabitou pušku pravicí.

Ind pojednou se obrátil a tiše oslovil poručíka: "Tvoji lidé ať se připraví, v těchto místech—"

Nedomluvil. Řeč jeho přehlušil krátký vzteklý řev. V zápětí vyhoupl se z houští veliký tygr, mohutným skokem octnul se v středu cesty a stanul, mrskuje zlostě ohonem. Kůň poručíkův se vzepjal, první řada vojínů bezděčně stanula.

Ind nemeškaje nastavil proti tygru svůj štít a šavli napřáhl k ráně. Ale než mohl pravicí švihnouti, tygr jedinou ranou své tlapy rozdrtil mu lebku. Hrozná ta věc byla dílem několika okamžiků. Tygr chopil Inda v půli těla a hotovil se zavléci ho do křoví.

"Střelte!" Vzkřikl poručík na Nekolu.

Tygr v tom se vztýčil a před samým koněm poručíkovým provedl mohutný skok do houštiny nesa tělo ubohého vůdce jako kočka myš.

Nekola bledý smrtelně, hodil pušku v líc a střelil zrovna když tygr ozářen světlem smolnic dopadl nad křoví. Ozvalo se zadunění těžkého pádu, za nímž následovalo praskání větví a potom temné mručení.

"Výborně jste střelil," řekl poručík suše, krotě při tom svého stále se bočícího koně.

Nekola třesa se rozčilením chvatně nabíjel pušku a nepatrně se usmál. Ani teď nevěděl, zdali v rozčilení a chvatu byl zamířil.

"Tygr má dost," řekl poručík slézaje s koně. "Prohledejte houštinu a najděte mrtvolu vůdce. Zemřel ve službách země a zasluhuje čestného pohřbu. Buďte opatrní! Kdyby tygr byl jen raněn, dorazte ho!"

Několik odvážných mužů vniklo do houštin. Vedl je poddůstojník Jim. Inda našli na pokračí strašně zohaveného drápy a zuby tygrovními, chladnoucí již mrtvolu; několik kroků dále svíjela se ohromná šelma v posledním zápasu, ale vojín z opatrnosti vypálili po něm ještě asi dvacet ran a dříve se k němu nepřiblížili, až ležel bez hnutí.

Potom vyvlékli obě mrtvoly z houštin a položili před poručíka.

"Excelencí, byla to mistrovská rána," hlásil Jim. "Kule šla hrudí, prorazila obě lopatky a pronikla srdcem."

Poručík mlčky kývl hlavou.

Jim pohlédl hrdě na Nekolu. Ten stál stranou zíraje vytřeštěnými očima na zohavenou mrtvolu Indovu a na obrovskou zdechlinu šelmy. Ani nevěděl, že se o něm mluví.

Několik vojínů jalo se příručními lopatami hrabatí hrob v kamenité půdě, někteří zas přikročili k tygrovi, aby mu stáhli skvostný kožich.

"Nechte toho," okřikl je poručík. "Nechci té kůže! Dejte tygra vůdci do hrobu!"

Za hodinu byl hrob dosti hluboký. Tygr vhozen do jámy a na něj uložen nešťastný Ind. Potom vojíní hrob zaházeli a místo označili hromadou narovnaných kamenů.

Poručík chvíli mlčky stál nad hrobem, potom sňal čapku a řekl: "Byl to udatný muž."

Potom poručík vyšvihl se na kůň a velel: "V pochod!"

Trubka zaječela a celá výprava ubírala se zase v před, jako by se nic zvláštního nebylo událo, a vojíní zadních řad kráčejiíce kolem mohyly Indovy, uctivě snímali čapky k pozdravu.

*

Bez další nehody prošla výprava pouští a dostala se zase do krajů obydlých. Rajahové se společností spřátelení vycházeli výpravě vstříc, opatrovali ochotně potraviny a vodu pro vojsko a nabízeli ochotně i pomoc na lidu zbrojním. Poslední poručík všude odmítl.

Po pochodu skoro měsíc trvajícím dorazila výprava do Kemaunu a vtáhla s velkou slávou do hlavního sídla rajaha Gornmana. Tento vítal poručíka jako svého vysvoboditele, ale s nedůvěrou pohlížel na nepatrný počet mužstva, které poručík přiváděl. Rajah už byl připraven k veliké válce, maje shromážděno několik tisíc bojovníků, kteří tábořili před městem a mezi nimiž angličtí vojíní úplně se ztratili.

Angličané zase s útrpným úsměvem pohlíželi na tyto indické vojáky polonahé ozbrojené oštěpy, šípy a starými šavlemi.

Poručík ani na okamžik nezapomněl, že jest nejen vůdcem válečné výpravy, nýbrž i agentem velké obchodní společnosti, a že peníze vynaložené na výpravu, musí společnosti přinést tisícíerónásobný zisk. Proto hned s Gornmanem zapředl obchodní jednání. Trvalo několik dní, při čemž pro vojsko požádány různé lidové slavnosti.

Výsledek smlouvání úplně poručíka uspokojil. Písemnou smlouvou zavázal se Gornman Singh, že uznává protektorát císařovny indické nad svým územím, společnosti východo-indické postoupil všechna práva, jichž si míti přála, za cenu, že společnost pokoří jeho nepřátele a zachová celistvost jeho území. Poslední poručík slíbil jako věc samozřejmou.

Když potom poručík přehlížel vojsko své před vytrhnutím do boje, mladičká poručík, který velel baterii děl, oznámil mu, že dlouhou cestou na dělech povstaly škody, které nutno hned spraviti. A tu hlásil se Nekola, že škody vyspravil.

"Vy jste zbrojířem?" tázal se poručík velitel výpravy.

Dva američtí nabobové.

Henry Ford je jméno známé po celém světě. Detroitský budovatel laciných automobilů vyznamenal se v nemnoha letech z prostého strojníka na jednoho z nejbohatších a nejslavnějších lidí světa. Pan Ford byl však již několikrát zklamán ve svých politických ambicích.

John D. Rockefeller, "petrolejový král", považovaný všeobecně za největšího boháče na světě, je zakladatelem téměř všemohoucího trustu "Standard Oil", majícího nyní olejové prameny, rafinerie a závody téměř všude, kde "tekuté zlato" se země prýští.

"Jsem strojníkem, excelencí, ale vyznám se v podobných správkách," odpověděl Nekola.

Opravy na dělech provedl, že velitel baterie prohlásil, že děla jsou zase k službě schopná, a poručík velitel řekl Nekolovi: "Jste velice schopný člověk." —

Za hluku bubnů, zvuku píšťal a víření tamtámů a s velkým hlukem hnulo se pak všechno vojsko z ležení. Na slonech a koních vezeny za vojskem potraviny a potřeby válečné.

Rajahové Gornmanovi nepřátelští postavili své spojené vojsko v rovině a tu došlo k velké bitvě. Indové vrhali se proti sobě s velkým křikem a zuřivostí, ale Angličané obsadivše nějakou výšinu, zahájili na nepřitele z velké vzdálenosti ostrou palbu z děl a pušek a za necelou půlhodinu obrátili velké vojsko nepřátel Gornmanových na zmatený útěk nemajíce ani jednoho raněného.

"Ty válčíš zvláštním způsobem se svými lidmi," divil se rajah Gornman. "Už vidím, proč ti není třeba tolik lidí, když dovedeš střely posílati tak daleko a nepřítel se k vám ani nedostane."

Poručík jen se usmál a nařídil nepříteli pronásledovati.

Rychlým pochodem vtrhl do území nejbližšího nepřátelského rajahi a oblehl ho v nějakém opevněném městě. Gornman chystal se na dlouhé

obléhání, ale Angličané rozstříleli hned první den chatrné cihlové hradby, lidé Gornmanovi vnikli do města a způsobili tu strašlivé krveprolití, jehož Angličané se nezúčastnili, jenom přechájející z města nepřátele postřelovali a celé oddíly zajímali. Rajah tohoto území vzdal se Angličanům a po krátkém jednání zavázal se písemně ke všemu, co poručík chtěl.

Po dobytí tohoto města poručík povýšil Nekolu na poddůstojníka.

Když mu tento děkoval, řekl stručně: "Zasloužíte si toho."

"Tys rozený vojín," řekl Nekolovi po jeho povýšení Jim. "Jsi odvážný, dovedný a máš na vojně štěstí. Divím se, žeš zapadl až do Indie a nestal se ve své vlasti vojínem."

"Holečku, u nás je vojín něčím docela jiným, než zde," řekl Nekola s úsměvem. "U nás dbá se více na tuhou kázeň a přesný výcvik než na ostatní věci, které u vás jsou ctnostmi vojína."

"To bych tedy u vás také nesloužil," řekl Jim vážně. "Myslím, že vojín má být v první řadě vojínem."

V pronásledování nepřátel pokračovalo se velmi rychle, neboť poručík nehodlal jim popřít oddech. Rozehnal moc nepřátelskou do několika území, dobyl ještě několik měst a více méně chatrným opevněním a než Angličanům došlo střelivo, které sebou vezli, všichni odbojní rajahové začali prosit o mír, slibující poslušnost.

Maje písemní smlouvy v kapse, vracel se poručík spokojeně do sídla Gornmanova. Byl jist, že pokořiv celou řadu nezávislých dosud knížat na severu poloostrova, získal výpravou svojí spokojenost společnosti i pochvaly strýce svého, který jistě neopomene na výtečný jeho čin upozornit na příslušných místech.

Byl by se hned poručík vydal na cestu zpáteční, ale nastala doba dešťů a poručík se proto rozhodl zůstat u Gornmana Singha v Kemaunu, až mine deštivé roční počasí.

•

Za čtvrt léta vracela se výprava východo-indické společnosti z Kemaunu. Protáhla tentokrát bez vůdce pouští Tharem a zastavila se na noc na kraji lesa nedaleko indické vesnice, obývané Radžputánskou vojenskou kastou. —

"Zavolejte mi poddůstojníka Nekolu!" poručil poručík vojínu zastávajícímu u něho službu ordonanční.

Když Nekola přichvátal do stanu poručíkova, tento oslovil ho svým stručným způsobem:

"Rozumíte indicky, poddůstojníku? Myslím, dovedete-li se s lidem zdejšími smluvit?"

"Smluvím se indicky i anglicky," odpověděl Nekola. "Obojí řeč dostatečně jsem si osvojil na výpravě. V hindostanštině rozdíl nářečí nejsou veliké."

"V této vesnici vzali jsme před čtvrt létem vůdce, kterého nám cestou tygr zabil, není-li pravda?" tázal se poručík.

"Tak jest, excelenci," odpověděl Nekola. "Nešťastný Ind byl z této vsi."

"Přiznám se vám," pravil poručík, "že mi stále táne na mysli obraz nešťastného vůdce. Přičítám si vinu jeho smrti, i ve snách ho vidím. Rád bych, aby rodina jeho vyrozuměna byla o osudu svého živitele. Dojděte tam a vdově šetrně sdělte, co se s vůdcem stalo. Poslal bych jiného, ale obávám se, že by pozůstalým nesdělil truchlivou zvěst dosti šetrně. Vy jste člověk citlivý a jistě to dovedete. Náš lid Indů nenávidí, ale vám jsou lhostejní jako všichni cizinci. Kdybyste něco mohl učinit pro pozůstalé—"

"Myslím, že velmi mnoho," vpadl Nekola poručíkovi do řeči. "Zdá se, že v krajině zdejší vypukl hlad. Lid houfně přibíhá z vesnice k našemu

ležení a prosí o jídlo. Vojíní naši rozdávají venkovanům zbytky svých potravin."

"Tak?" řekl poručík suše. "Naříd'te, ať šetří potravinami, máme ještě dalekou cestu před sebou, a nevíme, není-li kraj dále na jihu také hladem zastížen. Nešťastný hlad je zlým hubitelem domorodců. Tedy, co byste pro pozůstalé vůdcovy mohl učiniti, tak mé útraty."

Nekola byl propuštěn a ubíral se do vsi. Lehce našel chatu, ze které před čtvrt létem byli vzali vůdce a vešel.

Zase plápolal oheň uprostřed chaty, ale nikdo na něm ničeho nepekli. Žena vyzáblá a zmořená hladem seděla na rohoži v koutě a držela na klíně děvče. Nekola je poznal obě. Byla to žena vůdcova se svým dítětem. Hlad vyzíral nejen z pohublých jejich údů i z horečně se lesknoucích očí. Děvče leželo jako mrtvé na klíně matčině.

Po pozdravu, na nějž nikdo neodpověděl, Nekola posadil se na kamenu ohniště a začal rozmluvu: "Přináším ti zprávu o tvém muži."

"Vím, rozsápal ho tygr," řekla žena slabým hlasem.

"Jak, ty víš?" divil se Nekola. "Kdo ti to řekl."

"Nikdo," odvětila. "Ale vím to jistě. Nemohl nikdo tehdy projít Tharem mimo hrozného tygra. A cítí tygr Inda vždy lépe než Angličana."

"Když tedy víš, žeš vdovou, řekni mi, co bych pro tebe mohl učiniti, abys netrpěla nouze!"

"Dej mi chleba, třeba malý kus," řekla žena. "Už tři dny jsem nejedla ani dcera moje. Kobylky zničily letošní sklizeň rýže, proto musíme zemřít."

"Snad nebude tak hrozně," těšil ji Nekola. "Najde se pomoc nějaká."

"Žádná se nenajde," řekla žena rozčileně. "Nemáme peněz, nemáme potravin a nikdo nám nepomůže. O ubohé Indy nikdo nedbá. Otrávím dítě své opiem, abych je zbavila muk, která působí smrt hladem, a sama jen smrti se dočkám."

"To je hrozné," děsil se Nekola. "Což nemohu ti skutečně pomoci. Dej mi své dítě, zachráním je jistě před smrtí."

"A co mi dáš za moji dceru?" tázala se žena.

"Dám ti všechny své peníze, co jich mám, ale nemohu připustiti, abys dítě svoje zavraždila," hovořil.

"Tomu ty nerozumíš," řekla žena klidně. "Zemřeme všichni, celá vesnice vymře a všichni rodičové děti svoje otráví, aby je zbavili muk. Ale já svou dceru miluji. Dej sem peníze a vezmi si ji. Kdybych zemřela, dítě moje mělo by smutný osud, ale když ty si je vezmeš, bude dcera moje jako vdovou po tobě a nebude trávit smutné dny o hladu."

"To nebude," sliboval Nekola, dávaje ženě všechny své našetřené peníze. "Vezmu ji s sebou do svého domova daleko odtud a vychovám ji. A tobě také dobře poradím. Teď, když máš peníze, netřeba ti zde čekati smrti z hladu. Jdi za vojskem a dojdeš do krajin hustěji obydlených, kde za peníze prodají ti chleba i rýže, kolik budeš chtít."

"Poslechnu tě, ale dcery mé jinému už neprodávaj!" prosila.

"Neboj se!" řekl srdečně. "Viděl jsem muže tvého umíratí a tygra, který ho rozsápal, jsem skolil. Dítě vaše je teď dítětem mým, a budu je více milovati, než vy jste je milovali."

Přistoupil k dívce a nalil jí několik kapek líhoviny ze své polní láhve do úst. Vzpamatovala se a když se jí otázal: "Půjdeš se mnou?", odvětila hned: "Půjdu, dáš-li mi jíst."

"Dám, kolik budeš chtít," sliboval ochotně.

Než děvče bylo tak slabé, že nedovedlo se na nohy postavití a Nekola musel je pojmít v náručí.

"Kolik je jí let?" tázal se už odcházejce.

"Čtrnáct," řekla matka.

"A jak jí říkáte?"

"Hadža se zove," odpověděla žena a ani za Nekolou nevyšla, když dceru její odnášel.

Nesa sesláblou dívku v náručí, kráčel Nekola šepčíc se krajinou k ležení a přemítal o tom, jak málo lásky tento lid má ku svým dětem, méně než dravá zvíř okoloňích džunglí, a divil se jak hlad dovede člověka učinití horším zvířete.

Navrátil se do ležení, ohlásil poručíkovi, že rozkaz vyřídil.

"Učinil jste něco mým jménem pro vdovu?" tázal se poručík.

"Nic, excelenci," odpověděl Nekola.

Poručík pokynul hlavou a Nekola vyšel ze stanu.

Krásná tropická noc snesla se nad krajinou. Nekola usadil se s Hadžou u křoviny nedaleko ležení. Když vojíni uvařili večeři a Nekolovi přinesli jeho díl, dal ho děvčeti celý, sám hrubě hladu nemaje. Hadža jedla hltavě a hned byla veselejší, ale hovornou nebyla čekajíc trpělivě, až jí Nekola osloví a potom odpovídala krátce. Nicméně i stručné její odpovědi svědčily o rozumu a zdravém úsudku.

"Nechceš se teď vrátiti k matce, když již nemáš hladu?" tázal se Nekola Hadži.

"Nikoli," odpověděla bez rozpaků. "Koupil jsi mne, pane, půjdu tedy s tebou."

Nekola pohladil jí po vyhublé líci, pokryl jí svým pláštěm a ulehl vedle ní do trávy. Bylo mu teď nějak vznešeně u srdce, že měl bytost, o kterou je se mu starati a ani ho nenapadlo, že by někdy mohla nastati doba, kdy on sám bude mítí nedostatek.

Ráno, když vojíni nastupovali k dalšímu pochodu, celá výprava už věděla, že poddůstojník Nekola koupil si mladou Radžputánku. Nikdo se neptal, co s ní bude dělat, to byla jeho věc. Ostatně většina vojínů byli ženatí, někteří měli i ženy s sebou na výpravě, protože původně se myslilo, že výprava potrvá přes rok. Ženy šly vzadu při zavazadlech, některé měly svého mezka. Nekola dovedl Hadžu k ženám, svěřil jí jedné vojačce, slíbiv, že se jí odmění, až se vrátí výprava do Bombaye a postarav se tak o svou svěřenku, s veselou myslí šikoval svoji četu k pochodu.

•

Na cestě poručík volal k sobě Nekolu a oslovil ho: "Koupil prý jste mladé Radžputánské děvče?"

"Koupil, excelenci," přisvědčil Nekola.

"A co s ním míníte počítí?" tázal se poručík.

"Vezmu je s sebou do své vlasti a vychovám je," řekl tázaný. "Budú se o ně starati, jako by bylo moje vlastní."

"Máte tedy v úmyslu vrátiti se do Evropy?" zase poručík se tázal.

"Ano, excelenci, odejdu hned, jak vyprší doba mého kontraktu," řekl Nekola.

"A kdy to budé?" tázal se poručík.

"Za měsíc, excelenci," odpověděl Nekola. "Předpokládám ovšem, že do té doby budeme v Bombayi. Na pochodu bych čety své neopustil, račte býti bez starosti."

"Za měsíc jistě budeme v našich kasárnách," přikývl poručík. "Ale

myslel jsem, že zůstanete i na dále ve službě. Viděl bych to rád. A také bych vám pomohl v postupu."

"Děkuji za laskavou přízeň, excelenci," uctivě hovořil Nekola. "Myslím však, že by ze mne byl špatný voják."

"Mýlíte se," se zájmem hovořil poručík. "Jste příliš citliv, je pravda, ale tací lidé zrovna pro náš život se hodí. Surová síla není všechno. Vy jste odvážný, rozumný, dovedný a rozmyslný. Takových lidí indická společnost nemá nadbytek. Jak jsem řekl, milerád bych vám pomohl, abyste ve vojšti společnosti udělal pěknou kariéru."

"Jsem vaší excelencí velice vděčen, ale přece musím uctivě poděkovat," řekl Nekola pevně. "Ujal jsem se dítěte opuštěného a život vojína nezdá se mi býti způsobilým k výchově dítěte. Vráťím se domů a budu dítě živiti prací rukou svých."

"Tomu důvodu rozumím a nemám vám za zlé," řekl poručík a sarkastický úsměv, který kolem koutků jeho pohrával, náhle ustýdl. "Vy jste idealista a koupil jste mladou Indku z jiných důvodů, než činí naši vojíní, kteří z takových dívek činivají svoje souložnice. Vaše rozhodnutí musím ctíti. Jste podivný člověk. Zde v Indii zásady vašim podobné neplatí. Ale je to hezké. V Bombayi si o tom ještě povíme."

•

Rozmluvou touto byla záležitost zatím odbyta a Nekola měl teď dvojí starost, o svou četu a o Hadžu. Starostí těch ubývalo, čím výprava přicházela dále na jih a do krajin obydlenějších.

Dorazila konečně k železniční síti a tu bylo po starostech. V několika dnech zástupy nadšeného obecnstva vítaly vracející se výpravu na nádraží bombayském.

Nekola ubytoval Hadžu u Němce krčmáře, slíbiv pravidelný týdenní plat ze svého žoldu. Ale už druhý týden krčmář Nekolovi peníze vrátil řka, že děvče vypomáhá ženě jeho v domácnosti a zaslouží si, to co sní. Do krčmy docházel Nekola denně večer po službě a vždycky Hadža vítala ho radostným úsměvem, ač mimo tento úsměv jinak radost svou nejevila, že ho vidí.

Třetího týdne dovršil Nekola svoji námezdnou službu a šel se ohlásit poručíkovi.

"A peníze na cestu máte?" tázal se ho poručík suše doručuje mu propustní list.

"Kolik potřebuji nemám, excelenci," přiznával se Nekola. "Všecky své úspory dal jsem za Hadžu matce její. Ale mám přece tolik, že vydržím delší dobu v přístavu, až najdu místo na některé lodi do Evropy plující."

"Jedná se vám tedy jen o to, dostat se do některého evropského přístavu?" tázal se poručík.

"Do Terstu, excelenci," řekl Nekola. "Odtud už domů se dostanu třeba bez peněz. Práci najdu jistě v některé pražské továrně."

"Myslím, že padesát liber šterlinků dostačí, abyste mohl odplouti nejbližší lodí poštovní," řekl poručík. "Ty vám mohu dáti. Bohat nejsem, kdybch byl, dal bych vám více. Tu máte peníze a jděte s bohem."

Poručík podával Nekolovi balíček bankovek.

"Excelenci, nežádám podpory," řekl Nekola.

"Není to podpora," řekl poručík. "Nic to není a nic tím nevyrovnám, vy tomu rozumíte. Je to pro vaší chráněnku. Připravil jsem otce jejího o život, obětovav ho zájmům společnosti. Společnost by měla hraditi všechno, ale vy víte, že nelze vystoupiti s takovými nároky. Zničili bychom

výsledek výpravy. Vezměte! Vždyť chápete přece, že těmi penězi nemohu vyvážit život člověka. A kdyby se vám doma nedařilo, pište mi! Mám před sebou skvělou budoucnost a rád se o ní s vámi rozdělím."

"Přijímám," řekl Nekola náhle rozhodnut a vzal peníze. "Ctím rozhodnutí vaší excelence chápejte teď, že ráčíte mít srdce šlechetné pod drsným zevnějškem. Ale slibuji, že vás už obtěžovatí nebudu."

"Jen se neostýchejte!" řekl poručík s mdlým úsměvem. "Povede-li se mi dobře, budu stále vaším dlužníkem. A často mi pište!"

Podal Nekolovi ruku a odešel odměřeným krokem do druhé komnaty.

✱

Maje teď dostatečné množství peněžních prostředků, neměl Nekola jiných starostí, než jak by se dostal domů. Dověděl se, který den vypluje z Bombaye poštovní loď do Evropy a teď zbývala mu ještě Hadža. Bydlil s ní dva dni u Němce krčmáře, ale stále mu scházela odvaha, říci děvčeti pravdu. Den před odjezdem odhodlal se konečně k rozhodné rozmluvě.

"Slyš, Hadžo," započal, "zítra opustíme Indii na vždy. Musím ti říci pravdu, co s tebou smýšlím. Otce tvého rozsápal tygr, já tygra ubil a otce tvého pomáhal jsem pohřbít v poušti Tharu. Potom jsem tě koupil od tvé hladovíci matky za necelých deset liber šterlinků. Ale já nejsem Ind. Země, která mne zrodila, je daleko na severu. Není tak krásná jako Indie. U nás po šest měsíců je krutá zima a po šest měsíců chladno. Nikdo u nás nemůže chodit bez šatu. Chceš-li se mnou, budu tvým otcem. Budu pracovat na sebe i na tebe a nouze nepoznáš ani hladu, dokud budu živ. Ale kdybys chtěla zůstat v Indii, opatřil bych ti místo v Bombayi, kde by tě vychovali a potom opatřili ti službu u některé anglické vznešené rodiny."

"Mám-li sloužit, tedy budu sloužit tobě," řekla Hadža a upřela své velké černé oko na Nekolu. "Jsi dobrý a zůstanu tedy u tebe, když jsi mne koupil. Ráda půjdu s tebou do tvé studené vlasti a do Indie už nikdy se nevrátím."

"Tedy pojď!" řekl Nekola a děvče pohládl po kučeravé hlavě.

První jeho starostí teď bylo, aby děvče vypravil na cestu. Čtrnáctiletá Hadža, jejíž dívčí formy začínaly se rozvíjet, oděna byla jen chatrnou suknicí a jiného šatu neměla. Nekola šel s ní tedy do města a nakoupil, čeho k odění dívky bylo zapotřebí. Dalo mu to dosti práce, než Hadža pochopila, k čemu který kus šatu je a jak se obléká, ale mnoho tu spomohl vrozený dívčí pud, a kde ten u Hadžy selhal, pomohla krčmářka Němkyně. A tak když druhého jitra Nekola odváděl Hadžu na parník, vypadala tato jako malá slečinka. Němec krčmář i jeho žena rozloučili se s Nekolou srdečně a nechali dopravit zavazadla jeho na parník.

Když potom ozvala se parní píšťala a loď zvolna plula z přístavu, Nekola kyná Němci krčmáři, postřehl na přístavní hrázi poručíka a řekl Hadže: "Pozdrav toho důstojníka! On umožnil mi, že bez starosti mohu tě odvézt do svého domova."

A Hadža zamávala kapesníkem jak jí Nekola poručil. Poručík sňal čapku a mával jí nad hlavou.

Chvilí potom město Bombay splynulo v neurčitý obrys na obzoru a Nekola rozhlédl se po palubě parníku. První jeho pohledl padl na Hadžu. Dívala se upřeně v dál, kde míjela její vlast.

"To je vše, co jsem si vysloužil v Indii," pomysll si Nekola, pohlížeje na dívku se strany. "Ale je moje," řekl si v duchu. "Budou jí otcem a mám teď alespoň nějaký životní cíl. Budu vychovávat dítě, to je krásné a vznešené."

A vypjav hrdě hlavu, chopil Hadžu za ruku, aby ji odvedl od pažení loďního. Usmála se a následovala ho ochotně. V její bronzové tváři nebylo smutku ani touhy.

✽

Nekola vystoupil s Hadžou ze železničního vozu na nádraží čáslavském a rozhlédl se po svém rodném kraji. Nebylo tomu tak dávno, co krajinu tuto opouštěl ubíraje se do ciziny, a přece teď srdce mocně mu tlouklo, když vycházejí z nádraží spatřil v dálce rodnou svoji dědinu Loukov. Byl už pozdní podzim, počasí chladné a deštivé a Hadža nezvyklá drsnému povětří, otrásala se zimou. Nekola dobře jí opatřil a nesouce zavazadla v rukou, pustili se spolu zablácenou silnicí k Loukovu.

Čarodějové elektřiny.

Dr. Karri Steimets a signor G. Marconi.

Vedle Edisona o dnešní rozvoj elektrotechnické vědy, hlavně radiografie mají zásluhu americký učenec a vynálezce Karel Steimetz, jenž je zároveň filozofem a signor Guglielmo Marconi, italský vynálezce jiskrové telegrafie a jiných moderních vymožeností.

Cestou přidružil se k nim nějaký stařík, prohlásiv, že jde také do Loukova. Za chvíli poznali se s Nekolou a stařík spustil: "Tak se tedy vracíš z ciziny? To je mi líto, že musím být prvním, který ti zvěstuje truchlivou zvěst. Nejspíš ani nevíš, co se u vás doma přihodilo v době, cos nebyl doma!"

"Opravdu ničeho nevím," jistil Nekola. "Psával jsem domů často, ale byl jsem v takových poměrech, že mne z domova žádný dopis nedošel. Snad nezemřel můj dobrý tatíček."

"I ten je živ a zdrav jako ryba," odvětil stařík. "Ale bratr ti zemřel, co měl nastoupiti na statku. Dej mu pán bůh lehké odpočinutí, vzal to nějak zkrátka."

"Ubohý František," vzdychl si Nekola. "Tedy ho už doma nenajdu. To je můj starý otec teď úplně opuštěn?"

"To víš," přisvědčoval stařec. "Zvláště, když o tobě tak dlouho ničeho nevěděl. No, ten bude mít radost, že alespoň jeden syn je na živu."

Po této zprávě Nekola chvátal k domovu, že stařík s Hadžou sotva mu stačili.

Než došli do Loukova, setmělo se úplně a dědina už byla úplně stichlá. Nekola vešel do otcovského domu, veďa Hadžu za ruku.

Ve velké světnici seděl starý Nekola za stolem a něco četl při lampě. Když syn vešel, nadzdvihl hlavu a poznal syna hned. V okamžiku syn s otcem leželi si v náručí a beze slov srdečně se líbali.

"Jsem celý šťasten, žes se vrátil," byla první slova otcova. "Víš, že František zemřel?"

"Dověděl jsem se to cestou," řekl Nekola.

"Tak se posad' a povídej, kdes byl a jak se ti vedlo," hovořil otec. "To jsem rád, žes tu. Už tě z domova nepustím. Byl jsem tu jako kůl v plotě sám a sám."

Starý otec v tom spatřil Hadžu, stojící dosud u dveří a otázal se udiveně: "Koho to s sebou přivádíš?"

"Je to moje dítě, tatínku," odvětil Nekola, usmívaje se.

"Jak to? Tvoje dítě? Takové veliké! To není možné," divil se otec.

"Opravdu moje dítě," hovořil Nekola a několika slovy vysvětlil otcí, jak Hadži nabyl.

"Ale to jest hanebnost, děti prodávat," divil se otec a pokročiv k Hadže, ujal ji za ruku a vedl ji ke stolu. "Tak pojd', dušičko," hovořil laskavě. "Jsi tedy naše a zle se ti u nás nepovede. Jsem rád, žes přišla, bude nás více v chalupě. Od té doby, co umřela mi žena a syn, byl jsem tu sám úplně opuštěn. Tak jen pojd', a neboj se!"

Hadža ovšem nerozuměla, co starý hospodář jí povídá, ale ze srdečného tonu jeho řeči vycítila, že jsou to jen laskavá slova, která stařec mluví a dvě veliké slzy zatřpytily se v jejích černých očích.

"Hadžo," oslovil ji Nekola. "Tento stařec jest můj otec, vítá tě laskavě, budeš teď jeho dcerou jako mojí, polib jeho ruku, je to u nás takový mrav." —

Dívka ochotně shýbla se po svažité ruce starcově, aby ji políbila.

Ale starý Nekola jen po hlavě ji pohladil, řka: "Jen nech! Však já vím, žes hodná; nebyl by tě syn k nám přivedl."

A sevřev děvče v náruč, políbil je na čelo. Hadža ovinula ručky kolem hrdla starcova a řekla ve své mateřtině: "Budu tě milovati."

Tak se Hadža uvedla v nový domov. Starý Nekola hned snášel, co mohl k večěři, bochník chleba, kus másla a trochu mléka.*

"Jezte děti!" pobízel jich laskavě. "Kdyby byla matka živa, ta by vám

toho dnes nastrojila. Ale já, starý člověk, nemám ničeho. Hospodařím s děvečkou a pasákem, a tak všelijak to živobyťi protloukáme. No teď bude lépe, když jste tu."

A zase sesedli se kolem stolu, jedli a hovořili. Potom Nekola uložil Hadžu v přístěnku a vrátil se k otci. Dlouho do noci vypravoval mu své osudy a když skončil, starý Nekola řekl: "Nejlepší ze všeho jest, žes se vrátil živ a zdrav."

Druhého dne hned Nekola ujal se hospodářství. Bylo na statku práce všude plno, a Nekola měl jí dvojnásob. Bylo třeba provésti některé práce v polích a zároveň poučovati Hadžu, jak má si počínati v domácnosti.

Oboje z počátku přicházelo Nekolovi dosti za těžko. Pracím v poli dávno byl odvykl a Hadža byla vlastně malý divoch, nemající o spořádané domácnosti pojmu. Ale Nekola byl trpělivý a Hadža byla chápavá. Pamatovala si hned všechno, co jí bylo ukázáno a konala všecko ráda a ochotně. Nekolu pak sílila myšlénka, že zbaven jest starostí o svou a Hadžinu výživu, když zůstanou na statku, a že budoucnost obou jest zajištěna.

Hnedle rozneslo se po Loukově, že mladý Nekola vrátil se domů, že byl někde až daleko za mořem a přivezl si odtud nějaké cikáně, a to že je teď u Nekolů jako domácí dcera. O tom cikáněti kolovaly po vsi nejrozmanitější pověsti, ale oba Nekolové málo jich dbali. Mladý znal svět i povídavost a zlomyslnost svých krajanů, a starý měl Hadžu rád a na tom, co sousedé si o ní povídají, málo mu záleželo.

Který zvědavce chtěl se o Hadže něco bližšího dověděti a přišel k Nekolovým na výzvědy, mladý Nekola řekl mu pravdu, ale té nikdo nevěřil. Tak původ Hadžin zůstal Loukovským přece jen stálou hádankou. Ostatně, jak na vsi bývá, brzy Loukovským sevšedněla. Byla tu, okoukali si ji, začali počítati s okolností, že mladý Nekola po smrti svého staršího bratra bude hospodářem na statku a Hadža, že je jeho dcera, za kterou on ji také vydával a jako se svým dítětem s ní zacházel.

"Ale hled', ať holka naučí se česky," řekl jednou otec synovi. "Ty s ní mluvíš stále cizí hatmatilkou, a jak se já mám s ní domluvit?"

A Nekola uznal, že otec má pravdu. Vysvětlil Hadže, oč se jedná a děvče hnedle začalo jednotlivá česká slova vyslovovati. Když jednoho jitra uprostřed zimy postavila před starce hrnek kávy a řekla s úsměvem: "Jezte, dědečku," stařec měl dětinskou radost.

Popleskal děvče po zádech a řekl radostně: "Už vidím, že z tebe bude řádná Češka. Jen co u nás pobudeš několik roků."

Těch několik roků se stařík nedočkal. Byla Hadža teprve druhý rok ve statku, když stařec ulehl. Na nic si nestěžoval, nic ho nebolelo, jen takové slabosti ho přepadly, že musel ulehnouti.

Leže na posteli v přístěnku a hledě oknem do dvora, kde syn s čeledínem a děvečkou hbitě při práci se oháněli, děkoval stařec nebesům za to, že syn to děvče domů přivedl. Nebýti Hadži, byl by teď starý hospodář smutně trávil zbytek svého života v přístěnku. Ale Hadža byla jako rtuť. Poseděla u lůžka nemocného, vyběhla na dvůr pro něco, vrátila se jako vítr, obstarala něco rychle v kuchyni a zas už byla u nemocného, aby se ho zeptala, jestli si něčeho nepřeje nebo jestli se mu nestýská.

A nemocný vítal ji vždy s úsměvem, hladil jí po tváři a Hadža byla šťastná, že jí všichni milují.

"Jak ta holka na mne promluví, jako by slunéčko sem oknem zasvítilo," říkal často starý synovi. "Nevím, co bych si teď bez ní počal."

A Nekola vždy spokojeně se usmál. Miloval Hadžu a proto ho těšilo, že i otec ji miluje.

Několik měsíců starý stonal a shasl konečně jako když svíci sfoukne, odkázav statek synovi a Hadže vykázav slušný podíl, který jí měl syn vyplatiti, kdyby se vdala nebo při zletilosti.

Legát tento ovšem Nekola považoval za zbytečný, vždyť Hadža byla jeho, a její bylo také všechno, co Nekolovi patřilo, byl však Nekola přece rád tomu legátu, protože svědčil, že otec Hadžu miloval a byl jí vděčným za to, že k smrti ho dochovala.

Za pravidelných poměrů Hadža vyvinula se v slíčné děvče. Každý musel uznati, že je neobyčejně krásná, ale krása její spíše budila obdiv než poutala. Podobala se krásnému květu přinešenému z neznámých krajin, jemuž každý se obdivuje, ale každý se ho bojí, není-li jedovat.

Na statku Hadža hospodařila jako stará hospodyně. Ve všem Nekola mohl se na ni spolehnouti.

Jinak byla však Hadža od ostatních vesských dívek rozdílné povahy. Byla vážná a málomluvná a tyto své význačné vlastnosti zachovávala i proti Nekolovi. Po smrti starého Nekoly stal se mladý hospodářem a Hadža už po celé vsi považována byla za jeho dceru. Zřídka když už někdo vzpomněl jejího původu. Z mladíků vesských nikdo neopovážil se Hadže důvěrněji se přiblížiti. Lákala sice všech svým zevnějškem a svojí krásou, ale odpuzovala svou chladnou a vážnou povahou.

Za takových poměrů uplynulo zase několik let a Hadža už byla dospělým děvčetem. V té době vyvinul se znenáhla mezi ní a Nekolou zvláštní poměr. Jak Hadža dospívala, Nekola přestával považovati ji za svou schovanku a považoval ji za spolumajetnici živnosti, když na ní měla zajištěný podíl. Hadža v ničem se nezměnila. Za otce nikdy Nekolu nepovažovala. Ctila v něm svého dobrodince a pána, který ji koupil. Ač jí Nekola, hned po svém příchodu nechal pokřtiti, víra nic na tom poměru nezměnila, a Hadža dospělá, krásná a ztepilá, kdykoli Nekola řekl: "Víš, Hadžo, tohle tak bys mohla zaříditi," odpovídala otrockým způsobem žen výchoďu: "Ano, pane, učiním jak poroučíš."

Nekola během let na tento její způsob zvykl tak, že nedovedl si představit, aby Hadža jinak se k němu chovala. Bylo v chování Hadžině něco, co ho blažilo, kdykoli si pomyslel, že toto krásné stvoření je úplně jeho, tělem i duší, že on je jeho úplným pánem, a že tento poměr potrvá pro vždy. A najednou poměr ten stal se jen pouhou formou, dlouholetou zvyklostí beze všech morálních podkladů a Nekola změny té nepostřehl.

V blízkém městečku byla národní slavnost a k ní přizvány všechny čelné osobnosti z venkova. Je to tak v Čechách zvykem. Kde jedná se o jakýsi národnostní zevnější lesk, zvou se k tomu sedláci z venkova. Jinak o nich celý rok nikdo neví. A tak ku slavnosti byl pozván i Nekola, jsa právě Loukovským starostou. Snad by ho ani nebyli pozvali, kdyby právě nebyl zastával tuto čestnou funkci, a pozvali ho tak, jakoby byli pozvali každého jiného, kdo právě v té době byl by stál v čele obce Loukovské. A Nekola zapřáhl své vraníky a jel na slavnost s Hadžou, že to byla jeho národní povinnost a také proto, aby Hadža jednou seznala městský život své nové vlasti. Ale Hadža ve městečku nebyla jiná než doma. Na slavnosti neopustila jí obyčejná její zamlklost a zdrženlivost, ač na všechny ty nové věci pohlížela svými černými a tentokráte neobyčejně lesknoucíma se očima. Ostatně slavnost odbyla se obyklým v Čechách způsobem. Několik pochybných produkcí, potom dlouhá řeč slavnostního řečníka, plná jalových frází a pochybných nesplnitelných slibů, jimž nikdo

nevěřil, a také plniti si neumiňoval a na konec slavnosti tanec a pitka, k vůli kterým dvěma věcem přišli mladí i staří. Jednalo se celkem o finanční efekt, a ten byl docilen hojnou schůzkou a tu už věc národnostní vlastně stávala se zbytečnou a směšnou.

Nekola zasedl s několika sousedy za stůl k pivu a Hadža ostavena sama sobě, vtiskla se někam do kouta a odtud vytřeštěnýma očima zírala na rej taneční, který znala jen v miniatuře z venkovských muzik v hospodě Loukovské, a který teď viděla ve velkém a v trochu uhlazeném způsobu.

Rozneslo se hnedle sálem, že dcera Loukovského starosty je Indka, to bylo něco neobyčejného, celý zástup mladých motýlů městských obletoval zajímavou tu krasavici, ale pozorovali ji jen zdáli, protože veliké její oko a tvář vytesaná jako z mramoru odpuzovaly. A přece pod tím zevnějškem drsně krásným bušilo obyčejné dívčí srdce a bušilo dnes při tom veselém reji dvojnásobně rozčileným tepotem. A našel se mezi jinochy přece jeden, který Hadže směle se přiblížil.

Lesní příručí Sazima, který adjunktoval v myslivně nedaleko Loukova a Hadžu znal od vidění, přistoupil k ní s prosbou: "Smím, slečno, poprosit o taneček?" Učinil to snad spíše proto, aby městským mladým pánům ukázal, že on venkovan má více odvahy než oni, neboť zelená jeho krev opravdu proudila rychleji při pohledu na exotickou krásu Hadžinu.

Pohlédla na něho svým pronikavým zrakem, že cítil bodení jeho až v útrokách srdce a už od Hadži se nehnul.

"Děkuji, pane, nenaučila jsem se tančiti," řekla mu.

"Tak už se to neučte, slečno," začal hovořiti boдрým způsobem lesníkům vlastním. "Člověk se při tom unaví a vlastně to nic není než bláznivé skoky. Ale jste tu osamělá bez družky a bylo by mi příjemnou povinností, kdybych směl vás baviti, než pan otec váš vypraví se k návratu domů, což myslím nebude jistě před půlnocí."

"Jste velmi laskav," usmála se Hadža a ochotně učinila místo vedle sebe Sazimovi.

Zase pohlédla na něho tak, že krev mu rychleji se rozproudila v žilách.

Sazima byl švarný jonák a pěkně mu slušel myslivecký úbor. Hadže se jinoch líbil, zvláště, když oznámil, že je jejím sousedem z myslivny nedaleko Loukova, že ji dobře zná a dlouho toužil po příležitosti blíže se s ní seznámiti. Bylo dnes poprvé, že Hadža samotna mluvila důvěrně s mladým mužem a nebylo tedy divu, že zrak její často přeletěl postavu mladého myslivce.

Sazima uměl dobře s děvčaty a srdce Hadžino tlouklo nepokojně při jeho hovoru, často i mdlý, ale šťastný úsměv přeletěl přes její vážnou líc, a než nastala půlnoc, mladí lidé už se domluvili, že toto jejich dnešní setkání není posledním a že seznámí se spolu ještě lépe a často sejdou se v Loukově.

O seznámení svém se Sazimou Hadža doma Nekolovi se nezmínila. Dívčí její pud pravil jí, že tato věc je výhradně její věcí, jakýmsi sladkým tajemstvím, které dlužno chovati na dně srdce, a které hned by sevšednělo, kdyby se o něm třetí osoba dověděla.

Ale od těch dob scházela se se Sazimou často. Někdy on přišel do vsi, někdy ona u lesa na něho počkala na místě předem umluveném. Ráda dlela ve společnosti tohoto mladého muže, byla šťastna, když jí ruku tiskl, blažena naslouchala jeho sladkým slovům a když jí řekl jednou, že ji miluje a objal ji i políbil, Hadža upřímně se mu přiznala, že i ona ho miluje. A když se jí jednou tázal, chtěla-li by se státi jeho ženou, až dosáhne samostatného

místa, Hadža ochotně slíbila, že bude trpělivě čekat, až pro ni přijde a ze statku Nekolova ji odvede jako svou milovanou ženu.

Myslíla-li Hadža, že známost její s příručím Sazimou je jen jejím a jeho tajemstvím, mýlila se. Věc takovou na vsi nelze zatajiti. Hnedle kde kdo ve vsi věděl o schůzkách jejích s panem příručím, jedině Nekola o nich nevěděl. Hadža plachá a nesdílňá ani nevěděla, že by bylo její povinností svěřiti se s tajemstvím svého srdce svému pěstounovi a žádati ho o radu a lidé ostýchali se před Nekolou mluvit o té věci, aby se nezdálo, že donášejí. A tak rozuzlení této záležitosti ponecháno náhodě.

Jednoho dne Nekola obdržel předvolání okresního soudu, aby se k němu dostavil v záležitosti projednávání dědictví. Divil se tomu velice, neboť nemohl se domyslet, po kom by dědil. Jel k soudu tedy značně zvědav a když se vrátil s tváří radostně rozrušenou oslovil svoji svěřenku: "Raduj se, Hadžo! Jsi bohatou nevěstou!"

"Já, pane, bohatou?" divila se.

"Ano, ty," vysvětloval. "Zdědila jsi mnoho peněz."

"Vím, pane," řekla obyčejným svým klidným způsobem. "Po tvém otci zdědila jsem tři sta zlatých."

"Ale kde pak to, nemyslím," smál se Nekola. "Tři sta zlatých jest směšný peníz. Zdědila jsi teď mnoho peněz ve své vlasti Indii."

"Nemám nikoho v Indii, kdo by byl bohat," řekla nedůvěřivě. "V naší vesnici bydleli jen chudí lidé."

"A přece dostala jsi z Indie mnoho peněz," oznamoval Nekola vesele. "Abys mi rozuměla, musím vzbuditi několik upomínek z tvého dětství. — Pamatuješ se na anglického poručíka, který vedl výpravu Radžputanem?"

"Dobře se naň pamatuji," řekla Hadža a oči její živě se zaleskly. "Donutil mého otce, aby vedl anglické vojáky Tharem, kde tygr mého otce rozsápal."

"Myslím téhož," pokračoval Nekola. "Když jsem tebe odvázel z Bombye, řekl mi poručík, abych se vždy na něho obrátil, kdybych pro tebe něčeho potřeboval. Byl jsem tehdy chudým dělníkem a poručík myslil, že těžko mi bude tebe vychovati. Když mi však otec po smrti bratrové odkázal statek, neměl jsem potřebi poručíkovy pomoci se dovolávat k vůli tobě a také jsem toho nikdy neučinil. Vidíš tento poručík stal se za nemnoho let generálem a konečně místodržitelem v jedné provincii Indické a stále na tebe pamatoval pro tu okolnost, že tě připravil o otce. Letos zemřel následkem rány, kterou obdržel v boji s jistým odbojným kmenem. Odkázal ti značné jmění, které mi dnes bylo u soudu vyplaceno obnosem deseti tisíců zlatých, abych je spravoval až do tvé zletilosti."

"A je to mnoho peněz, můj pane?" tázala se Hadža dychtivě. "Je to tolik peněz, kolik zde u vás musí míti bohatá nevěsta?"

"No, bohatá jak se tomu rozumí," usmál se Nekola. "Není přesně určen poměr, která nevěsta je bohatá. Ale s deseti tisíci lze nevěstu na vsi už nazvati bohatou."

"Tedy jsem bohatá," usmála se Hadža.

"Jedná se teď, Hadžo, o to, jak s penězi těmi naložiti," hovořil Nekola. "Už cestou jsem o tom přemýšlel. Kdybych tvé dědictví uložil v záložně, dostaneš jen nepatrný úrok a rád bych, aby tvé jmění hodně vzrostlo. Naše obec staví okresní silnici a musí se na ni vydlužit. Souhlasíš-li, půjčil bych tvoje peníze obci, dostala bys větší úrok, ale rozumí se, že bych nemohl peněz těch hned ti vyplatiti, jak budeš plnoletou, protože by obec

půjčku splácela v ročních umořovacích splátkách. Ale prospěla bys tím naší obci a peníze tvoje více by ti vynesly. Tak co o tom soudíš?"

"Nalož s mými penězi dle svého rozhodnutí, pane," řekla Hadža. "Bude mne těšiti, mohu-li něčím prospěti obci, v níž jsem vyrostla."

Můžeme si představití překvapení Loukovských shánějících půjčku ku stavbě silnice, když starosta jejich jim oznámil, že peníze zapůjčí jeho dcera Hadža ze svého jmění.

Rychlostí blesku rozletěla se vsí pověst, že to cikáně Nekolovo jest velmi bohaté a hned také selští synkové jinak na Hadžu pohlíželi. Děvče, kterého si jindy nevšímli, považující ho za služku Nekolovu a hrdoť jeho mu ve zlé vykládající, stouplo teď v očích jejich velice, a co dřívě u Hadži bylo chybou, zdálo se jim teď všechno odůvodněné a oprávněné.

Také Sazima jinak pohlížel na Hadžu dověděv se, že Loukovu zapůjčila deset tisícovek.

Byla-li náklonnost jeho dřívě jen výsledkem neobyčejného kouzla, které na něho provozovala zvláštní exotická bytost Hadžina, kdož to může věděti? Teď, když věděl, že je bohatá, na Nekolovu dobrodiní docela nezávislá, a že by byla zámožnou nevěstou pro vrchnostenského lesního, Sazima už bez odporu Hadžu upřímně miloval. Jméni její odstranilo poslední stín padající na mladou jejich lásku. Hadža byla nejen zajímavou, krásnou, nýbrž i bohatou nevěstou.

Koho nejméně tato věc zajímala, byla Hadža. Milovala Sazimu a ani na mysl jí nevstoupilo, že by mu teď snad mohla býti dražší, než dokud mohl mysliti, že je chudobná.

Okamžité vzrušení vyvolané Hadžinými penězi rychle zmizelo, zbouřená hladina Loukovského života zase se uklidnila, do zimy vystavěl se kus silnice za Hadžiny peníze, a v zimě už nikdo o té věci nemluvil.

Uprostřed zimy roznemohl se Nekola. Nemoc přišla náhle a na Hadžu působila dojmem zdrcujícím. Viděla pěstouna svého vždy silného a zdravého a teď pojednou spatřila ho bezmocného. Při mláčení strojem nastudil se ve stodole a prudký zápal plic upoutal ho na mnoho neděl na lůžko.

Hadža, která viděla umírati starého Nekolu, děsila se myšlenky, že by měla patřiti snad i na smrt svého pěstouna. Ošetřovala ho pečlivě, plnila nejsvědomitěji všecka nařízení lékařova a pokud povaha její dovoľovala, těšila nemocného srdečnými a laskavými slovy.

Přece však nedovedla se přemoci, aby jedenkrát v obzvláště pohnutém stavu si neposteskla: "Pane můj milý, musíš brzy se pozdraviti! Co bych si počala bez tebe, kdybys umřel. Byla bych pak docela opuštěna."

O těchto slovech Hadžiných přemýšlel Nekola po celou dobu své nemoci. Skutečně, kdyby zemřel, dívka na celém širém světě neměla by nikoho. Na štěstí nemoc jeho měla normální průběh a díky dovednosti lékařově a péči Hadžině, Nekola se brzy uzdravil, a když jaro vrátilo se do Čech, nabyl opět svých dřívějších sil a mohl práce v poli konati, ale o slovech Hadžiných přemýšleti nepřestal.

Dlouho nevěděl, jak by věc nejlépe bylo zaříditi, až ustanovil se na pevném úmyslu.

"Slyš, Hadžo," oslovil ji jednou, když samotni seděli spolu za stolem ve velké světnici, "jsi dospělou dívkou a je nejvyšší čas, abychom promluvíli o vzájemném svém poměru. Když jsem stonal, řekla jsi, co bys si počala, kdybych umřel, a ta věc mi teď působí mnoho starostí. Myslím, že porozumíš všemu, co ti teď řeknu. Koupil jsem tě od tvé matky a jsi moje, ale před našimi zákony taková věc neplatí. Vychoval jsem tě, ale

nemám podle našich zákonů na tebe žádných práv a ty na mne také žádných. A to je právě tvoje neštěstí. Podle zákona jsi svobodnou občankou, to znamená, kdybys zemřel, že budeš v této zemi úplně opuštěnou a sama na sebe odkázanou. Dokud jsi byla dítětem, nechtěl jsem tvé mládí kaliti touto drsnou skutečností, ale teď je čas, abychom se o tom porozuměli. Před léty žádal jsem naše úřady, abys byla uznána za moji zákonitou dceru, než úřady moji žádost odmrštily, protože nejsi mojí příbuznou, ba ani naší příslušnicí. Chtěl jsem ti tím způsobem zajistiti dědictví mého statku, ale nejde to. Kdybys ti ho i na krásně odkázal, po mé smrti přihlásí se dědicové otcovi příbuzní a soud nepřifkne ti ničeho. Máš teď ovšem svoje pěkné jmění, ale co ti bude platné, když nebudeš mít domova. Znáš jen jediný způsob, jak bych mohl o tvoji budoucnost se postarati. Víš, že tě miluji, jako svou duší, a co teď nabízím, prýští jen z čisté lásky k tobě. Kdybys se, Hadžo, stala mojí ženou, po mé smrti nikdo by tě nemohl z mého statku vyhnati. Jméni tvoje zajistil bych ti na svém gruntě a po mé smrti bylo by všechno tvoje. Víš, že jsem už starší muž a že ti bude divným připadati, aby byl tvým manželem, koho jsi dosud za otce svého zvyklá byla považovati, ale nikdo na světě nemůže tě tak milovati, jako já."

"Už mi nic nepovídej!" zvolala Hadža. Oči její upřely se na Nekolu s neobyčejným výrazem. "Věřím ti všechno. Když mne vlastní matka opustila, tys mne miloval a nevěděl jsi, budu-li kdy lásku tvoji opětovat. Miluji tě a stanu se ráda tvojí ženou."

Hadža mluvíc to byla bledá, ale odhodlaná a Nekola, když ji něžně objal jako svoji nevěstu, netušil, jak těžký duševní boj předcházel tomuto rozhodnutí dívčinu. Smluvili spolu den sňatku a Nekola došel k jednomu sousedovi Loukovskému, který byl jeho strýcem, aby ho požádal o přátelskou službu za svědka.

"A to jsem blázen," vyhrklo ze souseda. "Tak ty si ji vezmeš sám? Všichni jsme myslili, že jí dáš adjunktovi Sazimovi až bude fořtem."

"A proč zrovna Sazimovi?" zarazil se Nekola.

"No, vždyť má Hadža s ním přece už přes rok známost," divil se soused. "Abys ty o tom nevěděl?"

Nekola odešel od strýce v trapných rozpacích.

"Nebude z toho nic," dumal cestou. "Štěstí Hadžino je jinde a moje zmizelo na vždy. Srdce její už promluvilo a já bloud krátkozraký ničeho nepozoroval. Chtěla se obětovati z vděčnosti, ale oběti její nemohu přijmouti. Bylo by tím draze zapláceno, co jsem pro ni učinil."

Po dva dny vyhýbal se Nekola Hadže, ale uznal konečně, že čím dále bude rozhodnou rozmluvu odkládati, tím více zveličuje duševní muka svoje i dívčiny a konečně odhodlal se učiniti konec tomu trapnému stavu.

"Nejsi upřímnou ke mně, Hadžo," řekl. "Chceš se státi mojí ženou a miluješ jiného. Proč jsi mi neřekla pravdu, nešťastné děvče? Hleď, hnedle byl bych tě učinil nešťastnou na vždy připoutav tě k sobě. A není toho přece třeba. Miluješ-li Sazimu, vezmi si ho s pánem bohem. Vždyť já budu rád, když tě šťastnou uvidím."

Hadža sklopila oči a neodpovídala.

"Tak ho jen ke mně přiveď a domluvíme se a bude dobře. Už dávno jsi se mi se vším měla svěřiti a nebyl bych ti navrhoval, abys si vzala mne muže starého a neduživého, když miluješ takového statného a hodného jinocha. Sazimu znám a vím, že dobře s ním budeš živa. Řekni mu jen, že proti vaší známosti nejsem, a bude zas dobře. A nehněvej se, že jsem ti způsobil bolest! Bude zase vše dobře."

Hadža jen na Nekolu pohlédla svým hlubokým pohledem a odešla beze slova. Trapná tato záležitost zatím posunuta do neurčita.

Ale Nekola přemýšlel o ní stále. Na první pohled nic mezi ním a Hadžou se nezměnilo a přece cítili oba, že musí se státi konečné rozhodnutí. Poněvadž bylo jisto, že Hadža sama k rozuzlení podnětu nedá, chopil se věci Nekola, aby splnil poslední otcovskou povinnosti vůči své svěřence.

"Špatně jsem ti tehdy poradil, Hadžo, abys peníze své půjčila naší obci," začal hovořiti nutě se násilně do klidu. "Teď, když se vdáš, budeš potřebovati peněz svých najednou a obec naše umořováním mohla by ti půjčku splatiti teprve za několik let. Přemýšlel jsem, jak bych ti věno tvoje opatřil. Půjde to dobře. Prodám statek a vyplatím ti podíl po mém otci i půjčku, kterou jsi poskytla obci. Nebo chceš-li postoupím ti za tu cenu svůj statek a mohla bys domluviti se se Sazimou, že by mohl ujati se hospodářství mého a vzíti si tě hned a nemuseli byste čekati, až on dostane místo lesního. Obávám se, že místa tak brzy neobdrží a ty bys za stálého čekání na svého ženicha při něm sestarala. Je teď málo míst a lidí schopných hojnost. Tak se svým ženichem hned promluv, který způsob by se mu lépe zamlouval, zdali hotové peníze nebo můj grunt. Myslím, že druhý způsob jest pro vás lepší. Můžete býti hned svoji a nemusíte čekati na milost velkostatkáře, až Sazimu povýší."

"Dáš-li mi svůj majetek, potom nebudeš ty míti ničeho," řekla Hadža vážně upírajíc na Nekolu pátravě zrak.

"Mýlíš se, dítě," řekl laskavě. "Rozuměj tomu! Postoupím-li ti statek, budu míti u obce deset tisíc zlatých, které mi ona bude ve lhůtách splácet."

"Ale ty zůstaneš v Loukové?" tázala se napjatě.

"Nikoli," odvětil klidně. "Až tě oddám se Sazimou, nebudeš mne potřebovati. Budeš míti svého muže, který se o tebe bude svědomitě starati a nikdy tě neopustí. Tak nařizují naše zákony. Odejdu do Prahy a najdu si místo v některé továrně. Budu dobře živ ze svého výdělku a z peněz, které budu míti u obce. Později až mi obec více splatí, možná, že ve městě zařídím si samostatnou dílnu."

"A oženíš se?" jedním dechem se otázala.

"Na to už jsem stár, milá Hadžo," odvětil s trpkým úsměvem. "Ale často se k vám podívám, jak se vám vede."

Nastala delší pomlčka.

Hadža zírala mu v obličej, majíc ruce na prsou skřížené a on hleděl na ni laskavým pohledem otcovským.

Pojednou zraky Hadžinými míhl se blesk vzrušení. Tvář její pokryla se růměncem, jakého Nekola na tváři její ještě nikdy nebyl postřehl a pokročivši proti svému pěstounovi, řekla pevně: "Myslíš, pane můj, že bych této tvé oběti přijala?"

Než mohl odpověděti, přiskočila k němu těsně, lokty ovinula kolem hrdla jeho a vzkřikla vášnivě: "Nepustím tě od sebe! Miluji tě více než Sazimu a byla bych nevýslovně nešťastna, kdybys ty mne opustil."

"Neklameš se, Hadžo?" volal radostně dívku na svá prsa tiskna. "Nebudeš později litovati? Rozmysli si vše!"

"Už jsem dávno rozmyslila," řekla a oči zarosily se jí pohnutím. "Lehce bez Sazimy mohu žíti, ale bez tebe bych nemohla. Učiň mne svojí ženou hned, abych byla beze strachu, že tě ztratím. Okamžiku toho bych nepřežila."

"A miluješ mne, Hadžo, opravdu tak, jak žena muže miluje, jako jsi milovala Sazimu?" ještě se tázal. "Není tvé rozhodnutí snad jen následek vděčnosti ke mně."

"Nic mi nevymlouvej!" řekla vášnivě. "Žádná žena tě tak nemiluje jako já. Kdybys mi byl dříve řekl, že mohu býti tvojí ženou, nebyla bych Sazimu si oblíbila. Celá moje bytost toužila po muži a myslíc, že bys pro mne nedostupitelným, oblíbila jsem si toho, který alespoň trochu se ti podobal."

"Hle srdce její promluvilo, ale procitlo teprve v tomto okamžiku," pomyslí si Nekola a líbaje snědou líc Hadžinu, řekl nahlas: "Bud' mi tedy drahou ženou a budeme oba šťastní."

"Osud nás přece určil pro sebe," zahovořila blaženě se usmívajíc. "Koupil jsi mne, vychoval jsi mne, učil jsi mne lásce, koho by tedy láska moje měla blažiti než tebe? Myslíla jsem, že o mne nestojíš, ale když vidím, že jsem ti dražší než jiná žena, zrovna tobě, kterého miluji od dětství, jsem na to hrdou a nevýslovně šťastnou."

*

Druhého dne Nekola šel podruhé požádati strýce svého o svědectví při svatbě.

"Tak to bude přece s tím Sazimou?" tázal se strýc.

"Ba ne, strýčku," řekl Nekola vesele. "Hadža ho nechce a vezme si mne. V té věci byla mýlka."

"Nejspíš zas nějaký vesnický klep," usmál se strýc. "No, to bude slavná svatba."

A byla.

Když po svatbě Hodža s Nekolou osaměli ve svém statku, mladá žena líbajíc svého muže, řekla:

"Nesoudíš, můj drahý, že už dávno mohli jsme býti svoji, kdybys si mne byl vzal, hned jak jsem v dívku dospěla?"

"Netroufal jsem si tak mladý květ k sobě upoutati," odvětil, chovaje ji v objetí.

"A já zas netroufala si sama se ti nabídnouti považujíc se za nepatrnou," řekla Hadža. "Hled' jak zpozdíle jsme sami své štěstí od sebe oddalovali."

"Za to ono teď bude tím sladší," řekl Nekola.

"Máš pravdu jako vždy," pravila s blaženým úsměvem. "Teď vím, že nikdy už tě neopustím."

"Vždyť jsi mi to slíbila jako dítě, když jsem tě odváděl z tvé vlasti," odvětil Nekola. "A slovu jsi dostála."

"Tak vidíš, že tě miluji z celého srdce," řekla.

Klidné štěstí vybudované na vzájemné lásce zkvétalo na statku Nekolově a cizí květ, který Nekola z daleké ciziny vsadil pod střechu svého otcovského statku, blažil ho svou krásou i vůní. A nikdo jim štěstí nezavídal, protože byli oba dobří.

KRÁSNÁ TA LÉTA.

Jsou krásná to léta, vid', milounek dítě,
když v srdci to bují a pučí
a mysl po tužbách a nadějích krásných
jak včelička po květech bzučí.

Jsou krásná to léta, vid', milounek dítě,
když líce jsou v růžovém květu
a všude je jaro a všude tak blaho,
tak veselo v širém tom světě!

Ba krásná jsou léta ta, krásné je mládí,
a krásné i podívání:
Když vidím vás, tančící lidské vy květy,
tu je mi až do zpívání.

Jan Neruda 1887.

Shledání v nemocnici.

Napsala J. Spurná.

J. Spurná,
autorka.

Mnozí nemocní lidé neradi ubírají se do nemocnice, která jim bývá lékařem doporučována. Vězí v tom částečná nedůvěra k lidem v nemocnici zaměstnaným, ježto nemocí stává se člověk obyčejně choulostivějším a bojácnějším a má proto nejraději kolem sebe osoby jemu dobře známé a oddané. Jest jim bližší i přítulnější a proto ulevuje svému utrpení, svěří-li jim své stesky a velice rád od nich přijímá slova plná útěchy povzbuzující k trpělivosti.

Z toho důvodu bezpochyby vznikla neoprávněná obava před nemocnicí, ale člověk se nemálo podiví svým klamným domněnkám, když sezná, že právě v nemocnici věnuje se taková péče a nezištná laskavost pacientům, kterou mnohdy ani při té nejlepší vůli v domácnosti docílití není možno. Zasluhou pokročilé vědy lékařské a svědomitostí zkušených lékařů, uzdravují se pacienti v nemocnicích i z dosti těžkých chorob, k čemuž též značnou měrou přispívá neunavná péče, ochota a laskavost lidumilných ošetřovatelek.

O tom můžeme se přesvědčiti, navštívíme-li jednu z nejlepších v městě New Yorku se nalézajících nemocnic a prohlédneme-li si zde místnost ženám vyhrazenou. Vstupme tedy s právě přicházející ženou, která nesměle se blíží k otevřeným dveřím útulného a prostranného sálu tvaru obdélníka, kdež jest umístěno dvacet sněhobíle povlečených postelí. — V průčelí sálu stojí skleněná skříň, v níž v menších i větších láhvičkách nalézají se různé potřebné léky. K ní přiléhá psací stůl, na němž provádí se důležité záznamy pacientek se týkající. Obsluhu a provádění nařízení lékařů obstarává zde ve dne i v noci několik ošetřovatelek, které v každé době soucitně a svědomitě opatrují a potěšují své svěřenky.

Po vykoupaní a převlečení se v jednoduchý a pohodlný úbor, vede ošetřovatelka novou pacientku k uchystané již posteli a sotva tuto uložila, žádá ji zase jiná pacientka o obsloužení. S patrnou účastí prohlíží si mnohé novou pacientku a po malé chvilce táže se jí její sousedka:

“Jaká nehoda přivádí vás do nemocnice? Tuším, že nebude to nic nebezpečného, neboť velice pěkně vypadáte.”

“Snad jak se vám zdá,” odvětila tázaná, “těžce nemocná nevyhlížím, ale lékař mně po prohlídce doporučil do nemocnice k vůli operaci. Můžete mně však věřiti, že se jí opravdu bojím.”

“Och, nic se nebojte,” těšila ji sousedka, “věřte, že není to tak zlé jak si člověk představuje. Vidíte—já bych šla hned, ale mně bylo řečeno, že budu léčena bez operace, která mně prý není nutnou a následkem toho musím zde býti o nějaký den déle. Ostatní pacientky, které přišly se mnou a byly operovány, jsou již dávno doma.”

Po dotazu ohledně druhu nemoci rozhovořila se sousedka o příčině a příběhu choroby, která ji trápí a které ženy zhusta podléhají. Když pak nemohla ihned nalézt vhodný anglický výraz, nahradila týž v rychlosti mluvy českým, což naplnilo naši novou pacientku radostným udivem:

“Prosím vás, snad nejste Češka?”

“Jsem—jsem,” odvětila tázaná, “a vy také.—Nu, to je náhoda, šťastná náhoda pro nás, neboť budeme si moci nyní po česku spolu pohovořiti.”

Hned představila se jako paní Vítková, načež její společnice udala své jméno jakožto paní Rovnická.

Mezitím přinesla ošetřovatelka oběd a položivši na stoleček paní Vítkové podnos, na němž se nalézalo několik talířků a hrnečků s pokrmy, řekla s vřelým úsměvem:

“Hned přinesu také vám, paní Rovnická.”

Ale tato s ostychem odmítla tuto ochotu slovy, že sem teprve před chvílkou přišla a nemá tudíž hladu, aniž chuť k jídlu.

“Hlad se s ochutnáním dostavuje,” prohodila ošetřovatelka, a již spěchala, aby pro ní uchystaný oběd přinesla.

V malé chvíli byly skoro všechny pacientky obslouženy a některé z nich s velikou chutí oběd pojídaly. Však mnohé, k nimž i paní Vítková náležela, trpce se usmály, když spatřily dnešní pokrmy.

“Zase samé sladkosti,” řekla paní Vítková své sousedce, “na tu zmrzlinu se již nemohu ani podívatí a ke všemu ještě stále ten bílý chléb. Ó—kdybych tak měla kousek černého, anebo talířek bramborové polévky, to bych si jinak pochutnala.”

Co pravíte, že zde nemají dobré jídlo? Podívejte se na mě; ačkoliv jsem se jísti zdráhala, velmi dobře jsem si pochutnala. Hled'te, moje nádobí jsou již úplně prázdné.”

“Inu, věřím ráda,” řekla Vítková, “vždyť mně první dny zde také dobře chutnalo, ale pak jsem se těch sladkých jídel přejedla a ačkoliv nejsem velkým jedlíkem masa, těším se, až přijdu domů, jak si na dušeném s cibulí a kmínem pochutnám.”

A při tom, jakoby se jí opravdová chuť k jídlu zmocnila, přitáhla si blíže talířek s dorůžova opečenými brambory a silně si je posolíc, s chutí je pojídala.

Mezitím odnášely ošetřovatelky nádobí a tu a tam opravily lůžko pacientek, neboť po jedné hodině byl dovolen návštěvám přístup. Za krátko se skutečně ozývaly po široké chodbě bližící se kroky a v malé chvíli byl zde slyšeti čilý hovor, při němž i leckde zazněl srdečný smích. Skoro u každé postele bylo viděti někoho ze známých neb příbuzných pacientky, jenom naše dvě Češky zůstaly úplně osamělé. Rovnickou nepřišel ovšem nikdo navštívit, neboť dlela tu teprve malou chvíli, ale bylo jí divné, proč paní Vítková nemá návštěvu. Tato jí ochotně vysvětlovala: “Je vás asi podivno, že ke mně návštěva nepřichází, ale já ji ani nečekám. Známých zde nemám, protože bydlíme v New Jersey a můj muž nemůže se často a za dne sem vydati. Máme tam malé hospodářství a to potřebuje stálého dohledu a on jest ke všemu úplně sám. Arciť máme šestnáctiletého hochu, ale toho jsem vzala do New Yorku, aby se naučil nějakému dobrému řemeslu. Při včerejší večerní návštěvě mně však povídal, že se mu zde helíbí a až prý já budu zase zdráva, že půjde se mnou domů.”

“Vy máte tedy farmu, tam je jistě krásně a nepochybuji, že by se mně tam také líbilo, neboť si myslím, že na venkově je mnohem lepší a jistější živobytí, nežli je ve městě,” pravila Rovnická.

“Ale ne vždycky,” namítala Vítková, “to je podle záliby a příčinění a já myslím, že všude mezi každou třídou lidu jak na farmách tak i v městech jsou lidé, jichž život blaží. Také jsme žili nějaký čas v městě, ale mému muži tam zdraví valně nesvědčilo. Přestěhovali jsme se proto na farmu, kde jest nyní zdrav, silný a spokojený. Jsem skoro ráda, že naše-

mu hochovi zamlouvá se také venkovský život nežli městský, ale přece jsem mu chtěla poskytnouti příležitost k jeho vlastnímu rozhodnutí. — Jakmile se uzdravím, půjdeme spolu zase domů a doufám, že se toho už brzičko dočkáme.”

“Ale—hled'te, koho sem jedna ošetřovatelka přivádí? Jest to žena anebo muž? Podle šatu zdá se býti ženou, ale podívejte se na její obličej a odporný jeho výraz. Musí býti jistě těžce nemocná, když ji vede do výklenku, kamž se jen pacientky po operaci a těžce nemocné ukládají.”

“Podle vzezření je to asi bytost velmi nešťastná,” podotkla Rovnická, “arciť obličej její připomíná spíše na tvrdost a bezohlednost muže nežli na něhu a soucit ženy. Též stářím vypadá úplně sešlá. Všimáte-li si hned každého, tož zajisté již znáte zde všechny pacientky.”

“Ovšem že—znám jich zde hodně, protože jsou zde ženy velice sdílné a upřímné. Jedna druhé si ráda na své útrapy postěžuje a pak se všechny vzájemně potěšují a baví. Na té první posteli u dveří ležící tlustá žena

Ondříček zemřel — jeho choť jej následovala.

František Ondříček.

Eliška Ondříčková.

Dne 12. dubna 1922 zemřel v Miláně v Itálii František Ondříček, před Kubelíkem po dlouhou řadu let nejslavnější český houslový virtuos, po ustavení republiky profesor mistrovské školy houslového oddělení státní konservatoře v Praze.

Za mnoho dní po něm, dne 2. května zemřela též v Miláně jeho choť, bývalá jeho žačka a vynikající umělkyně na housle. Pod dojmem úmrtí svého chotě onemocněla tak, že nemohla popel jeho dopravit do Prahy a za nedlouho zemřela. —

umí vypravovat takové kousky, že tomu se všechny pacientky i ošetřovatelky srdečně zasmějí a tak to zde někdy nevypadá jako v nemocnici, nýbrž jako někde v odpoledním káfičkovém dýchánku. Zábavná ona žena očekává též operaci, ale má jen nějakou maličkost s nohou. Vedle ní ta černoška trpí otravou krve v ruce. Jela sem na návštěvu z Virginie, ve vlaku ji rozbolel prst a lékař jí doporučil operaci v zdejší nemocnici. Na třetí posteli je také žena s otravou krve. Je to matka šesti dětí a po vyprání prádla jí prý rozbolel prst. Ta maličká babička vedle měla vodu u srdce, ale už pozítří půjde domů. Když jí sem její dědeček přijde navštívit, vždycky se na ně tak ráda dívám, jak se políbí a pak si spolu jako dvě malé děti vypravují. Vedle ní ta bílá paní má bolavé nohy, stále jezdí na kolečkové židli, ale už se také uzdravuje. A ta mladší žena vedle trpí těžkým neduhem prsu; má to býti otrava nebo něco podobného. Zde na naší straně

leží několik žen po operaci zánětu slepého střeva, dvě po operaci krční boule a pak i pacientky ledvinovými a jaterními nemocemi trpící, ale ku podivu všechny se tak brzy ze svých chorob zotavují a uzdravují."

Další hovor přerušila ošetřovatelka, která přinášela různé občerstvení a u každé pacientky se s velkým podnosem zastavivši, je ochotně a vlídně nabízela.

"Prosím—přejete si—prosím, podle libosti si berzte, ovoce, mléko, kakao, na co máte chuť." Pacientky, jež se teprve se svými milými rozloučily, byly jaksi zamklé a tím vytrženy ze svých teskných myšlének, jež se vždy dostavují po odchodu přátel a známých. Zvláště matky, které zanechaly malé děti doma, připomínají si stále svou povinnost na ně dohlížeti a kojí se naději, že se k nim opět brzy vrátí.

Však již se doba lékařské přehlídky přibližuje a ošetřovatelky bedlivě přehlízejí nemocné, urovnávajíce a uhlazující jim lůžka tak, že v těch sněhobíle povlečených pokrývkách vyhlížejí jak panenky z cukru.

Skutečně v malé chvíli objevilo se zde několik lékařů a někteří spěchají prohlédnouti si tabulky, které jsou se jménem pacientek v čele jich lůžka upevněny. Doktor zkoumavě hledí, vlídně se usmívá a rád slyší, když na jeho dotaz "jak se dnes daří?" pacientka odpovídá, že lépe nežli včera. Když však si počne stěžovati, věnuje jí tu největší péči a potěchu a ošetřovatelkám pak udílí pro ni zvláštní rady. Různá poranění očistit a zhovů je obvazovat bývá pro nemocné někdy sice bolestnější, avšak jsou lékaři, jimž se podaří i k veselosti a k úsměvu pacientku naladiti a jest obdivuhodno, že může lékař věnovati tolik soucitu a trpělivosti denně tolika pacientkám.

Když byl lékař prohlédl tabulku paní Vítkové a jeho otázky příznivě zodpověděla, řekl, že bude moci za tři dni domů odejti, nepříhodí-li se nic neočekávaného. Tato byla tím velmi potěšená a po skončení lékařské přehlídky, požádala o dovolení, by se mohla pomalu po místnosti procházeti, neboť na západní straně spatřila na odpoledním sluníčku několik žen se vyhřívati.

Nyní paní Rovnická osaměla.

Aby se mohla lépe rozhlédnouti kolem, povytáhla se na posteli a tak pololeže se zájmem prohlížela si pacientky, o nichž jí prve Vítková vypravovala. Bylo jí líto ženy, na níž doma šest malých dětí čeká a laskavě se usmála na tu maličkou babičku, která jí též usmívajíc se, kynutím ruky pozdravovala. Jak je milá ta stařenka, pomyslíla si Rovnická, tu zajisté v jejím stáří dobrota a spokojená mysl okrašluje. Tělesně zdá se býti nemocná, ale duch její je silný a tím nemoc snáze bude překonána. Takoví pacienti vždycky rychleji a jistěji se léčí, neboť duševní pokleslost a málo-myslnost jest sama nebezpečnou chorobou.

Únorové sluníčko rychle se k západu schylovalo a ještě své poslední hřejivé paprsky do oken a na posteje blíže nich stojící vysílalo. S blížícím se soumrakem zavládlo zde jakési dojemné ticho a klid. Rovnická stulivši se opět pod pokrývku, zabrala se v přemýšlení. První den v nemocnici byl pro ní tak uspokojivý, neboť shledala zde již tolik citu, šlechetnosti a upřímného přátelství, jakého se zřídka kde jinde dosahuje.

Náhle jí z myšlének vyrušila Vítková. Bylať se sem již vrátila a ježto sem ošetřovatelka právě večeri přinášela, volala Rovnickou k večeri.

"Hled'te, máme něco dobrého," pravila, "vajička, mléko a to pěkné ovoce—to si pochutnám—" a také se již s opravdovou chutí do jídla pustila.

Po večeri nadešla hodina návštěv a paní Vítkovou přišel její šestnáctiletý synek navštívit. Byl to hezký, zdravý hoch a spatřiv matku, rychle

k ní se blížil. Po vřelém obejmutí sdělovala mu tato radostnou novinu, že se bude moci již ve třech dnech domů odebrati.

"Však půjdu také domů s vámi," sliboval potěšené matce syn, "a budu vás doma v těžké práci zastávat, beztoho se mi zde v tom hlomozivém městě docela nic nelíbí."

Jak bylo předpověděno, tak se i stalo, neboť třetího dne loučila se paní Vítková, která byla již ve svém oděvu ustrojena, se všemi známými a milými družkami v nemocnici.

Nejdéle pozdržela se u lůžka paní Rovnické a slibivše si, že se vzájemně někdy navštíví, obě nedávné, ale upřímné přítelkyně nerady se spolu loučily.

Vzhledem k tomu, že paní Rovnická byla teprve několik hodin po zdařilé operaci, bylo třeba věnovati jí více pozornosti a proto byla její postel umístěna ve výklenku blíže stolku a lékárníčky, aby byla pod stálejším dohledem, aby jí rychlejší pomoc mohla býti poskytnuta.

Ale nebylo toho ani potřeba, neboť ošetřovatelky byly s ní proto úplně spokojeny a lékař, jenž se přišel na ní podívati a po jejím stavu se přeptati, též spokojeně hlavou kýval, když uslyšel, že si tato pacientka dosud na nic nestěžovala.

"Doufám, že se brzy uzdraví," sděloval blíže stojící ošetřovatelce, máš silnou zdravou krev, kterou postrádají lidé alkoholu navyklí."

A přistoupiv blíže, vlídně se na paní Rovnickou pousmál a ona uvědomivši si smysl hovoru jí se týkajícího, srdečně mu za jeho laskavost a starostlivost děkovala.

Volným krokem, provázen jsa hlavní ošetřovatelkou, ubíral se doktor dále, poptati, raditi a dle potřeby i pokárati netrpělivé a často i nedůtklivé pacientky, které nerady plní potřebná nařízení a když se potom jejich nemoc následkem toho prodlužuje, vinu svou uznati nechtějí.

Svou vinou zhoršila si svou nemoc a skoro o dva týdny prodloužila si pobyt v nemocnici pacientka na zápal slepého střeva operovaná, neboť hojící se rána, kterou si seděla, se jí opět otevřela a lékařům tím novou práci a starost o zachránění jejího života způsobila. Jiná opět jsouc po operaci krční boule byla ošetřovatelkou snažně žádána, aby nemluvila. Ačkoliv byl dáván na ni bedlivý pozor, neposlechla a zbytečným hovorem a otázkami jak ošetřovatelky tak i pacientky neustále obtěžovala. Ošetřovatelka přivedla lékaře, který jí vlídně domlouval a napomínal, dokládaje, že když neuposlechne, že si nemoc zhorší a jinou ještě přivodí. A hle, nežli byl večer, jeho obava se splnila. Rozčilením a neklidem přivodila si tato pacientka horečku, která se stupňovala až na zápal plic a mohla ještě o štěstí mluvit, že ze všeho životem vyvázla. Mohla se již o několik týdnů domů dříve navrátiti, neboť tentýž den byla s ní operována jiná paní též na krční žlázu a poněvadž se tato podle dané jí rady řídila, o mnoho dříve se již uzdravila.

Kolem deváté hodiny večerní nastává čas k spánku a v tu dobu pohasnou již některá světla, by se mohly pacientky v mírnějším osvětlení klidnějšímu spánku oddati. Mnohé z nich již kolem desáté hodiny v hluboký spánek jsou pohrouženy. Také Rovnická se již potřebným spánkem sílila, když tu byla náhle podivným šramotem a hovorem ze spaní vyrušena . . .

". . . A—tohle jsem nechtěla—já chtěla růženec a kněze," ozývalo se nedaleko ní silným chraptivým hlasem.

"Ššš—šš, tiše, ne tak nahlas," kárala ji mírně ošetřovatelka, "sice vzbudíte ty druhé a tím jim ublížíte." A aby tomu předešla, spěchala jí kolem postele upravití španělskou stěnu.

Však Rovnická otočivši sem hlavu, rozechvěla se, neboť i při slabém osvětlení poznala v oné pacientce tutéž stařenu, na jejíž vzhled byla paní Vítkovou před několika dny upozorněna. Nyní ji slyšela i promluvíti, ale hlas jejího se přímo zalekla, neboť jí připadal hrubý, drsný a poroučivý.

Slyšela, jak ji snažila ošetřovatelka všemožným způsobem uklidnití ale nedařilo se jí to, neboť stařena nechtěla tišivého léku přijmouti, žádajíc neustále kněze zpovědníka.

Po ujištění ošetřovatelčině, že kněze druhý den ráno zavolá, stařena se uklidnila.

Nyní nastalo zde opět spánek přivádějící ticho, ale Rovnická ač by si byla přála usnouti, nikterak nemohla. Mysl její byla rozrušena předešlou příhodou a skytala jí nyní mnoho látky k přemýšlení. Domýšlelať se, že ta stařena je jistě těžce nemocná a že poznává, že konec jejího života se blíží. Je asi katoličkou a proto žádá si kněze, aby se mohla před svou smrtí ze svých hříchů zpovídati. Nebo má dokonce nějaký zločin na svědomí?— Tato domněnka jí překvapila a počala uvažovati, proč tak málo ochrany a síly katolická víra lidem věřícím dodává, když je nechává často klesnouti a dopustiti se i mnohých zločinů. V náhradu dává jim zpověď, aby si mohli na své hříchy a daremné skutky knězi postěžovati a nevypadá toto jednání směšné a rozumného člověka ponižující?—“Já bídný hříšník,” tak žaluje na sebe u zpovědnice knězi katolický křesťan a zkroušeně prosí, aby mu jeho hříchy skrze milost božskou byly odpuštěny. Však když dosáhne rozhřešení a hříchů odpuštění, znovu hřeší, neboť ví, že zpovědí a pokáním mu budou hříchy odpuštěny. Proč tedy, když jest milost boží tak mocnou, dovoluje člověku dopouštět se zlých činů, nechrání ho od nich a pak když mu odpustí, nechává ho do zlých návyků opět klesnouti. A kdyby jen polovici moci a síly měl bůh, jakou mu katolická církev připisuje, museli by býti dnes všichni katolíci pravými anděli a na zemi byl by pravý ráj. Jest čirý nesmysl, když se člověk vždy a ve všem na všemohoucnost a vševědoucnost božskou spoléhá. Největší důkazy toho nalézáme právě v nemocnici v úžasném pokroku vědy lékařské. Zasludou její a pod bedlivým dozorem lékařů a ošetřovatelek tisíce těžce nemocných rychle a jistě se uzdravuje. Rovnická si také připomněla, že zde za tu dobu ještě nikoho o pomoc k bohu volati neslyšela. Na základě lidumilnosti a soucitu ulehčuje a zpřijemňuje se zde pobyt nemocným jak toho jen možno dosáhnouti a jest podivno, že nepodařilo se tak klidný a láskyplný život zavést a udržeti i mezi lidmi zdravými. Snad se tak jednou stane, ale zásluhou učení křesťanského to jistě nebude, protože ono není neomylné. Poněvadž byla paní Rovnická po katolicku vychována, pamatovala si dosud mnohé z toho, čemu byla ve škole a víře učena. Vzpomněla si, jak jim kněz jednou hrůzy pekla líčil, slovy:

“V pekle jsou hrozné bolesti, pomyslí si je ani nemůžete, ale představte si tu bolest co měl svatý Pavel, když byl za živa v páli těla přeříznut pilou, ale v pekle jsou bolesti mnohem horší.”

Rovnická se nyní tomu výroku usmáti musila, ale tehdy, tehdy tomu věřila a když si někdy vzpomněla na svatého, bylo jí ho upřímně líto. — Když si nyní vše fádne uvědomovala, poznala, že takovému nesmyslnému učení byly děti nuceny věřiti, aby pak vyrůstaly v bojácné a nevědomé slabochy. Avšak co platno o tom nyní přemýšlet, když je tolik potřeba klidného spánku a ona v naději, že snad dříve usne, přikryla si pokrývkou i obličej. Ošetřovatelka to zpozorovala, tiše k ní přistoupila a pološeptem se tázala: “Co pak—vy ještě nespíte? Snad vám není dobře? Nebo je vám snad chladno? Libo-li, přinesu ještě jednu přikrývku.”

"Och—díky—díky," řekla Rovnická, "je mně dobře, ale nevím co to je, že usnouti nemohu."

Když se ošetřovatelka přesvědčila, že zde zvláštního léku není potřeba, znovu opatrně Rovnickou ukryla a pohladivši jí po vlasech, přála jí klidného spánku.

"Jak dobrá, jak soucitná to duše," pomyslíla si Rovnická, když se ošetřovatelka vzdálila a zasedla opět ku psacímu stolku, zapisujíc zde různé důležité události. Úkol býti ošetřovatelkou není tak snadný, ale jestliže se s dobrou vůlí vděk a uznání spojuje, vykonávají se lehce i těžké povinnosti. A tyto vzácné, šlechtné bytosti, které dovedou i na té nejšmutnější tváři úsměv vylouditi, jako neohrožené hrdinky spěchaly v době válečné tam, kde je přemnohé útrapy a jisté nebezpečnoství očekávalo. Ony snášely trpělivě všeliké nesnáze i hrůzy války a jejich přání bylo pomoci a posloužiti ubohým raněným vojínům. A nevzdaly se svého vznešené cíle ani tehdy, když zkázonosné kule a šrapnely byly bezohledně ku zničení nemocnic a jich obyvatel vysílány. Takový smutný obrázek, který představoval od kulí rozbořenou nemocnici, utkvěl Rovnické v živé paměti a ona si nyní představovala, co by se asi stalo, kdyby sem nyní podobný nevitáný host, jako jsou dělové koule, zavítal. Ty ženy zde, ač jsou nemocné, jsou přece mnohem šťastnější než ranění váleční bojovníci, neboť ony nepocitují trapné válečné nejistoty.

A Rovnická rozhlédla se po postelích, na nichž klidně spaly pacientky, uvědomila si, že žádné válečné nebezpečí nehrozí—uspokojila se, oddala se konečně žádoucímu spánku.

Bylo již kolem šesté hodiny ranní, když probudil ji ze spaní vlídný hlas ošetřovatelky, která se tázala: "Jste všechny již umyté?"

Také zaslechla skoro u každé postele šplouchání vody a rychle se nahnula, aby přitáhla si blíže stolek, na němž bylo umývadlo s vodou pro ní uchystanou. Když se umyla, chystala se učesati a tu ošetřovatelka se nabízela jí pomoci.

"Děkuji srdečně," řekla jí Rovnická, "sama se lehce upřavím," a ošetřovatelka spěchala opět jiné pacientce své služby nabídnouti. Po úpravě všech nastal krátký odpočinek a když noční ošetřovatelky byly denními vystřídány, byla podávána snídaně. Brzy potom přicházeli lékaři prohlédnouti si nemocné a udělití různé rady. Rovnická mohla již podle rozhodnutí lékařova na své dřívější místo odebrati, neb na toto se chystala nová právě po operaci se nalézající pacientka. Byla to mladá, ale velmi těžce nemocná dívka a lékaři o ní pochybovali, neboť nalézala se dosud v bezvědomí.

Když Rovnická na své dřívější místo byla dopravena, nalézala se na posteli, kde dříve Vítková dlela, také nová žena. Byla to mladá paní, matka dvou malých holčiček a jmenovala se Mellová. Byla po operaci prstu, který jí byl ochroml, neboť ho měla z kloubu vyšinitý.

Její operace byla velice lehká a ona sama byla čilá a veselé povahy a nikterak nechtěla zůstatí ležeti v posteli.

Odpoledne jí navštívil její muž a přinesl s sebou mladší děvčátko. Bylo to dítě krásné jako obrázek namalovaný, které milostí a přítulností k matce rázem všechny zaujalo. Také Rovnická dostala milou a velmi vítanou návštěvu—muže se sestrou, kteří když bylo dáno znamení, že čas k odchodu nadešel, neradi se odtud vzdalovali. Také dceruška Mellové se nechtěla nikterak od své matky odloučiti a když jí otec násilím od ní

odtrhl, žalostně plakala a ještě ode dveří po matce své ručky vztahovala. Paní Mellová nyní nápadně sesmutněla.

Mělat zajisté příčinu a Rovnická, vidouc ji tak zamyšlenou, přála si jí nějak rozptýlit a tudíž k ní promluvila: "Zajisté, že byste si přála býti opět brzy doma u svého dítěte. Však totéž přání mám i já a nevíte ani jak se těším, až budu zase doma mezi svými a budu zase svoji práci vykonávat. Práce jest mým štěstím a požehnáním a tahle nečinnost je věru nejtrapnější."

"Když jest zdraví, práce těší, zvláště když je uznávána, tu ji pro naše milé rádi vykonáváme. Ale nevím, že právě nyní mně přišlo na mysl, co by si ty moje děti počaly, kdybych tak zemřela."

"Ale—to jsou myšlenky," ve snaze ji rozveseliti ozvala se Rovnická. "Vždyť jste zdráva až na ten prstíček, no a ten už bude taky brzy v pořádku, nuže, proč se takto zbytečně trápati a starati?"

"O vím, že byste se také starala, kdybyste měla jen tušení, co děti bez matky zkusí. Mám o tom svoji vlastní zkušenost a nikdy bych nepřála svým dětem, aby něco takového ve svém životě zakusily."

Slova paní Mellové podnítila zvědavost sousedčinu, jež žádala paní Mellovou, by jí o utrpení svém vyprávěla. Byla teď právě k vypravování doba příhodná, neboť počalo se smrákati a v sále mezi pacientkami zavládal jakýsi tichý klid.

"Abych vám upřímně řekla," začala paní Mellová, "nerada na ty chvíle vzpomínám; ale zde právě při mé nemoci tím více se mi vše v mou mysl vrací, a já se cítím přešťastnou ze svého uzdravení, neboť moje dítě bude šťastnější, že zachována jest jí její matka, nežli jsem byla já. Z toho jste už poznala, že jsem byla sirotkem. Ano, osiřela jsem ve velmi útlém věku šesti let. V jednom týdnu ztratila jsem otce i matku, to nejdražší co každé dítě na světě má. Já a můj osmiletý bratr jsme tu zůstali sami. Pamatuji si ještě, jak jednou, již k večeru, přišel otec domů z obchodu, který v New Yorku vlastnil. My tehda bydleli na venkově v útulném domečku a otec domů několikrát v týdnu jezdil. Já vždycky radostně kolem něho obíhala, neb on vždy nějakou hračku nebo mlsku mně přinášíval. Ale ten den, na který se tolik pamatuji, hned uleh do postele. Potom se k nám dostavil nějaký pán a hned na to se na policiče v jídelně objevilo několik skleniček s barevným obsahem. Ale za několik dní jsme jeli v kočáře otci našemu na pohřeb. Sotva jsme přišli domů, ulehla naše dobrá matička, neboť se nakazila tyfem, na nějž otec zemřel . . . a pak již nevím nic, než že jsem se octla v nemocnici mezi cizími lidmi, kde se mnou bylo velmi laskavě zacházeno. Po několika týdnech doprovodili mně domů do našeho domku, ale tam již přebývala moje teta, otcova nevlastní sestra, která byla bezdětnou vdovou. Ačkoliv byla nábožnou katoličkou, byla pro svoji necitelnou ďábelskou povahou příčinou mého utrpení. Po mém příchodu mně hned přísně nakázala, že jí musím ve všem poslouchat, nebo že prý mne doveze do "chudého domu", kam prý už dala mého bratra Karla, za to že jí nechtěl poslouchat. Později však jsem se dověděla, že jí byl na oznámení sousedčino úředně pro týrání odňat a dán do chudobince.

Ačkoliv jsem byla po nemoci dosud slabá, nutila mne k těžké práci jako k praní a drhnutí podlahy, ale do školy mne poslat nechtěla, říkajíc, že jsem po nemoci a tu že si musím odpočinouti. Nejhorší bylo, že má teta byla velice náchylná k pití líhovin a neměla-li na to, prodala kus nábytku nebo třeba i šaty po mých rodičích a často se opíjela. Nevím jak se to stalo, seznámila se s nějakým mužem, který také rád pival. Ten se k nám přistěhoval a nastaly mně dny plné bolu a utrpení."

Vítěslav Novák, český skladatel,
rektor státní konservatoře v Praze.

Mr. Louis Einstein, americký vysla-
nec u vlády Československé republiky.

Paní Mellová se odmlčela, neboť se v sále, kde zatím již ošetřovatelky rozsvítily, objevil kněz, jehož jedna ošetřovatelka vedla k posteli, kde nám již známá stařena ležela. "Aha," řekla sousedka, "babka se chce zpovídat." A již také postavily ošetřovatelky k lůžku staré ženy clony, za nímiž kréz zmizel. "Je asi hodně pobožná," prohodila paní Mellová, "leč chci dokončiti svoje vypravování. Velmi často volala jsem svoji matku v domněnce, že se ke mně vrátí; žalostně jsem prosila: "Mama, drahá mama—pojď ke mně, prosím tě—pojď ke mně, drahá maminko."—Ale jak mne teta uslyšela, musela jsem hned přestat a mohla jsem býti ráda, když mi za to mé volání znovu nenabila.

Nedaleko od nás bydleli hodní lidé, mladí a bezdětní. Pán chodil do New Yorku; byl dohlížitelem při stavbách. Paní byla v prostředních létech. Častokráté mé tetě říkala, proč že mě tak bije; ale teta jí od nás jednou vystrčila se slovy, že jí do toho nic není. Ta paní mně dávala často něco k jídlu. A když mne jednou teta se slovy: "Jdi si kam chceš, já tě tu nechci," ze dveří vystrčila, šla jsem přímo k oné paní—Brukové se jmenovala—která se mne ujala a jako svou vlastní mne vychovala.

Tu mi začal nový, lepší život. Pan Bruk byl povolán na stavby do Bostonu a tam jsme se brzy přestěhovali. Tam jsem nabyla v obchodních školách vyššího vzdělání a jako knihvedoucí pracovala jsem v obchodě, kde jsem se s mým mužem seznámila. Když jsem se provdala, byl můj muž přesazen do New Yorku, poněvadž ona firma i zde své úřadovny má."

"Bohudík," oddechla si zhluboka paní Mellová, "jsem nyní šťastná; jenom mne někdy trápí myšlenka na mého bratra. Ráda bych věděla, co se s ním stalo, ale nemohu se o něm ničeho dověděti."

"A což o své tetě jste nikdy už neslyšela?" ptala se sousedka, která s dychtivostí a napětím naslouchala zajímavému vypravování paní Mellové.

"Nikdy, ničeho," řekla tato. "Domek, v němž jsme bydleli, prý brzy vyhořel a zdali teta, od níž prý se před tím muž opilec odstěhoval, živa vyvázla, nikdo neví a také se o to nikdo nestaral. Já si podle všeho myslím, že teta už na živu není."

"A kdyby byla," doložila sousedka, "snad by přece brala nyní odplatu ve hlasu svého svědomí, které by ji za její zlé skutky trestalo."

"Nu, nevím, zdali tací lidé, kteří se na útlém děcku tolik proviniti mohou, vůbec svědomí mají. Já ale jí už dávno odpustila; již mi vše přichází jako dávno minulý sen."

"Tak, tak—odpouštět si, pomáhat si a poučovat se máme. Kdyby to každý dělal, pak by bylo zajisté dobře na světě; leč kolik tak šlechetných lidí najdete? Kdybychom soudili podle chování vaší tety, shledali bychom, že nemůžeme k ní ani své přátele vždy počítati, natož cizí lidi . . . Ale hleďte, jak ten čas uběhl. Vždyť už nosí noční ošetřovatelka čerstvou vodu." Skutečně, ošetřovatelka šla od lože k loži, upravovala stolečky, na něž kladla pro každou ženu potřeby pro ranní úpravu. "Jest čas, abychom se uložily ku spaní," řekla sousedka paní Mellové, "a já doufám, že vás tak dlouhé vypravování snad neunavilo."

"Ó ne, docela ne," řekla paní Mellová. "Naopak cítím se jaksí lehčí; ale uložím se již ku spaní a přeju vám srdečně dobrou noc."

"Děkuji, a též dobrou noc," řekla sousedka a za nedlouho již bylo slyšení její pravidelné oddechování, nasvědčující, že už klidně spí.

Paní Mellová však ještě nespala. Její mysl byla vzpomínkami příliš rozrušena. Zase jí přišla ona nezdolná touha shledati se se svým bratrem. Nevěřila již tomu, že bude někdy to štěstí prožívati—a zase . . . vzpomínala, jak se mnohdy v životě stávají věci neuvěřitelné, jako v románu nebo ve snu. Za takových myšlének snesl se konečně spánek i na její víčka . . .

Ačkoliv v nemocnici není nutností časného vstávání, probouzí se pacientky dosti časně a ty, jež mohou s lože povstati, rychle se myjí a česají. Ošetřovatelky odnášejí upotřebenou vodu, jakmile jsou pacientky zcela hotovy. Povinnosti nočních ošetřovatelek jsou ukončeny, ony jdou si odpočinouti a na jejich místa nastupují ošetřovatelky denní. V ranních hodinách jeví se v nemocnici čilý ruch, neboť jest očekávána doktorská prohlídka a tu ošetřovatelky snaží se vše co nejlépe upravit. Hned po snídani převlékají postele, upravují, natřásají, rovnají polštáře a příkrývky a ukrývají starostlivě pacientky, jako by to byly panenky z cukru. Musíte se usmáti té jejich zdánlivě přílišné pečlivosti; ale když seznáte tu jejich dobrotu a starostlivost o vás, rády a ochotně jich ve všem poslechnete a jich těžké, nevděčné zaměstnání jim ulehčujete.

Třetí postel v pravo ode dveří, na které paní Mellová nacházela svoje dočasné útočiště v nemoci, byla jako padlý snůh. Ošetřovatelka, když paní Mellovou převlékala, s důvěrou se vyjádřila, že dnes už asi bude moci s postele. "Och, to bych byla ráda," vzdychla pacientka. "Vždyť se mi dnes právě o tom zdálo, jak jsem v sesli na kolečkách po sále sem a tam jezdila."

Nedlouho na to objevili se lékaři, přicházející vykonati ranní prohlídku u svých pacientů. Když lékař paní Mellové její zápisní tabulku se záznamy pulsu a teploty i ji sami prohlédl, dal hned nařízení, že může již na kolečkové židli dvě hodiny mimo lůžko prodlet. Ošetřovatelka také hned ochotně jeho rozkaz šla provést, potřebné šatstvo, punčochy a bačkory opatřila a do židle ji také se všemi ohledy opatrně posadila.

Zvláštní prohlídku a mnoho pozornosti věnovali lékaři oné těžce nemocné a dosud v bezvědomí ležící dívce, o které naše známé pacientky předešlého večera byly od jiné nemocné slyšely. Dívka se právě začala jaksí probírat z mrákot a pohybovat se. A pojednou, v první chvíli svého probuzení se, volala to sladké jméno, které každé dítě nejdříve a nejraději volá a které tak často v nemocnicích s loží trpících slycháváme. Po sále rozlehl se smutný a bolesti plný zvuk mladého hlasu ve slově: "Mamá—drahá mamá. Kde jsi—pojď ke mně, drahá—mamá, prosím tě, pojď ke mně!"

Hlavní ošetřovatelka přistoupila k loži dívky a mluvila laskavě: "Drahá Josefino, utište se! Vaše mamá přijde, přijde jistě." Nemocná zmlkla a upřela na ošetřovatelku matný zrak. Leč v tomtéž okamžiku ozval se z protější strany sálu s lůžka, na kterém ležela nemocná stařena, divé, téměř příšerné zachroptění:

"Co—ty—ještěrko, zase voláš mámu? Ty . . . až sem mne—pronásleduješ? Což mi nedáš pokoje?" A stařena při těch slovech se s použitím všech svých zbývajících sil vztýčila na posteli. Oči své divoce s jednoho přítomného na druhého upírala a pěstě zařatá přes sebe vztahujíc, volala: "Sem sem—dejte mně tu žábu—tu d'áblovu Josefínu . . . já ji—zničím, aby mne více nestrašila—proč jen mne až sem—následuje!" A pak vysílená, propuknuvši v srdcervoucí pláč, klesla zpět na postel.

"Šílená"—zaznělo z několika úst najednou. A hned, jak lékaři, tak ošetřovatelky k stařeně přiskočili, by ji uklidnili. I pacientky byly ovšem tímto podivným výjevem nemálo rozrušeny.

Záhadná slova stařeny přivábila blíže i paní Mellovou. Tak se jí zdálo, že tatáž slova kdysi slýchávala: "Co, ty ještěrko, už zase voláš svou mámu?" Ano a totéž jméno, neboť i ona se jmenovala Josefína. A ten hlas, ten hlas! Chraplavější, drsnější—ale přece tentýž . . .

Pojednou se paní Mellové rozjasnilo. "Dovoďte," zeptala se ošetřovatelky chvějícím se hlasem, "jak se tato stařena jmenuje?"

"Anna Ziklerová," zněla odpověď hlavní ošetřovatelky.

"Anna Ziklerová! Anna Ziklerová!" opakovala si za ní tiše—"moje teta!" A hned co nejbliže mohla, přiblížila se se svojí židlí k loži pacientky a zvolala:

"Teto! Milá—teto—neplačte už, utište se, vždyť já vám již dávno odpustila—"

Leč v tom okamžiku cítila, jak se k ní se strany někdo naklání, do tváře se jí dívá a pak jí za rameno chápe a k sobě tiskne. V úžasu zdvihla hlavu. Spatřila mladého muže—jednoho z nejmladších lékařů—jenž s patrným rozechvěním, ale přece s úsměvem zblízka se jí do tváře díval. — V jeho očích stály slzy. A jeho ústa se otevřela, z nich vyplynula slova, jež i do očí paní Mellové vehnala slzy radosti: "Konečně jsem tě našel, drahá Josefino, sestřičko moje! A hle, jaká podivná náhoda! Naše teta, která nás jako dívky od sebe odtrhla, byla příčinou, že jsme se opětně sešli. Och, drahá Josefino, jak jsem šťasten! Jak jsem šťasten!"

Oba mladí lidé, bratr i sestra, k sobě se tulící, stali se středem pozornosti všech přítomných, jichž skupina se trochu rozestoupla. Na starou pacientku bylo zapomenuto a všechna pozornost soustředila se na podivné dvojici—lékaře a mladé pacientky. "Není to zrovna jako v románu?" šeptaly si ošetřovatelky. Pláč stařeny ustál po zavolání Mellové. Nyní nikým nepozorována, posadila se nemocná na svém loži a její vytřeštěný zrak upíral se k dvojici mladých lidí. Její vyhublé ruce se vztáhly k mladé pacientce na kolečkové židli a z jejích úst, zcela změněným, bolestně znějícím hlasem vyplynula slova: "Jsi to skutečně ty, Josefino? A odpustila jsi mi, pravíš?" . . .

"Ano, ze srdce odpustila," odvětila paní Mellová, obrátivši se opětně k stařeně. Tato klesla zpět na lože. Její tvář, kolem níž v nepořádku rozpuštěné vlasy tvořily divoký rámeček, ozářena byla nyní tichým úsměvem, podobajícím se pohasínajícímu západu po bouřlivém dnu . . .

"Jak jsem mohl tušit v pacientce paní Mellové svoji sestru," pravil mladý lékař, když byl svoji sestru doprovodil k jejímu loži. "Tolikráte jsem šel zde kolem a můj zrak spočinul na aršiku s tvým jménem! Ale nebyti naší

tety ,byli bychom se zase rozešli a snad již nikdy se neshledali. Osud ji použil za nástroj k našemu opětnému shledání se."

"A jak jsi se stal doktorem?" šeptala paní Mellová, nemohou spustiti zraků se sličné ale mužné tváře mladého interna.

"Štěstí mi přálo. Dostal jsem se jako hoch k stárnoucím a bezdětným manželům. Když viděli, že se rád učím a mám chuť státi se lékařem, dali mne na studie. To je vše. Ale vždy a stále jsem myslel na tebe a jakmile jsem dospěl, snažil jsem se tě dopátrati nebo aspoň se dovědět co se s mojí sestřičkou stalo. Bydleli jsme v jiném městě, psal jsem na naši tetu, ale dopis přišel nedodaný zpět; poslední naděje, že se tu někdy s tebou shledám, mizela. A tu pojednou toto! To štěstí! Jak se těším na shledání s tvým manželem a poznání tvé dcerušky! Tak ty už jsi maminkou."

"A ty jsi strýčkem," žertovala mladá žena, na jejichž pobledlých tvářích zapláal ruměncem pýchy a radosti.

Po chvíli přišla hlavní ošetřovatelka paní Mellové a mladému lékaři oznámiti, že jejich teta byla zachváčena mdlobami podobajícími se předsmrtní strnulostí. Odebrali se hned k jejímu loži. Po nějaké době probrala se k vědomí. Její zrak obrátil se k mladým dvěma lidem nad ní se sklánějícím. "Jest to pravda, že jste mně odpustili?" zašeptaly její tenké zmodralé rty.

"Ano, teta, rádi odpustili," řekli téměř jedněmi ústy bratr a sestra. Poznalif, že jejich teta mnoho vytrpěla za to, čím se na nich provinila, že ani ona nebyla obrněna tuhostí svědomí, jež by ji byla chránila před výčitkami a lítostí.

Bledý úsměv ozářil opětně tu tvář, na které vryty byly stopy vášní pochybného ztraceného života. A nesešel s ní již onen úsměv, ani když pozdě večer za přítomnosti Karla a Josefíny ukončila smrt trápení staré ženy.

A tak bylo staré tetě dopřáno, aby její velká vina na ubohých sirotách spáchaná, byla smyta bezděčnou zásluhou o jejich opětné shledání . . .

Bylo to radostí v útulném domově paní Mellové, když ji její bratr, Dr. Karel Šedivý přivezl domů a odevzdal jí svému švakru a své malé neteři— její dcerušce!

ADOLF HEYDUK:

SLOVENSKO, TY JEŠTĚ SPÍŠ?

Už roztál snůh s těch vrchů vyvětralých,
a dolů kalné bystřiny se ženou,
i Perun zase v mračnech černokalých
svým kopím blýská rukou napraženou
a slunko teplej svítí níž a níž—
a Slovensko ty ještě spíš?

Už z hájů bujných na pouť Vesna kráčí
a různě svěží kvítí nese v klíně,
zas plna zpěvu je ta chasa ptačí,
čil skáče srn i jelen v doubravině,
a všecko hledá svojí rodnou skrýš—
a Slovensko, ty ještě spíš?

Už přišli čápi, přišly vlaštovice,
a vše se navrátilo ve své chatky,
už kvete hloh i keře ostružnice,
což nepospíšíš k matce rodné zpátky?
což naše jaro za nic neceníš?
Ach, Slovensko, ty ještě spíš?

U domku tvého cisák lípy seče,
jak ondy osekal též naše lípy,
v sbor cizí mládce, šuhaje ti vleče
a s děvčatkami tvými vlně chlípí,
hled', vík se k salaším tvým krade blíž—
a Slovensko, ty ještě spíš?

Ó vstaň, ó pojd', už slunce k jitru spěchá,
a z jitřní záře není dlouho ke dni,
ten ztrácí věk, kdo chvíli prehnout nechá,
ó nesmuť přec a k nám své oko zvedni:
tak ruku v ruce šťastni budem, slyš,
ó Slovensko mé, procitniž!

Sachová hra.

Historická povídka.—Napsal Tom. Kočí.

I.

Královský zámek madridský, Escorial, ponořen byl v pochmurné ticho. Nehybné a podobny jsouce kamenným sochám, stály zde na opuštěných chodbách zámecké stráže, co zatím sluhové s úzkostlivými tvářemi jako duchové kolem se plížili.

Filip II., onen despota, před jehož pohledem se třásla celé Nizozemí i Hispanie, byl právě dnešního dne ve velice pobouřené náladě. Spiknutí, několika nespokojenými šlechtici proti němu zosnované, o němž nedávno byl jej potměšilý hrabě Ramirez z Biscayi zpravil, roztrpčilo jej do té míry, že kázal za původce jeho označeného mu dona Guzmána, vévodu z Medina-Sidonia bez dlouhého vyšetřování k smrti odsouditi. Ani vysoký rod vévodův, ani horlivé přimluvy jeho přátel nedovedly jej ochrániti před mocným hněvem královým, jenž se vášnivě zapřísáhl, že nedopřeje sobě dříve poklidu, pokud mu zpráva o smrti onoho velezrádce přinesena nebude.

V tu chvíli dlel král Filip ve své komnatě, obklopen jsa zástupem dvořanů, kteří k jeho hře v šachy s dvorním kaplanem Ruy Lopezem mlčky a zádumčivě přihlíželi.

Bylo všeobecně známo, že Filip II. jest náruživým, avšak Ruy Lopez nepřekonatelným šachistou. Nebylo však radno, byť i nesnadným vítězstvím hněv králův ještě více stupňovati. Kaplan, jako prozíravý dvořan, činil chybu za chybou. Nicméně zakabonělé čelo královo se nijak nevyjasňovalo. Ba podobalo se, že na hru ani mnoho nemyslí, neboť černé, píchlavé jeho oči často od šachových figurek k shromážděným velmožům zatěkaly, při čemž vždy zlý blesk z nich vyšlehl.

Pojednou odstrčil od sebe nevrle šachovnici a pozdvihna se ze svého křesla, zvolal hněvivě:

“Při kostech Campeadora a San Jagy de Campostella! Vztež, vy páni, že nestrpím nikomu a buď si on kdokoli, aby bez zaslouženého trestu našich práv a osoby královské se dotýkal! Vám zdá se ovšem býti naše žezlo pouze slabou třtinou, ale přísahám při Svaté Panně, že je to v pravdě palcát z kujného železa, jež na padrt' rozdrťí toho, kdo osmělí se jej dotknouti rukou rouhavou. Odpovězte, done Campo-Reggia, proč nebylo nám posud ohlášeno vykonání ortele nad oním velezrádцем, jenž tak ohavné pikle kul proti naší osobě?”

“Královská Milosti!” děl nejvyšší sudí, hluboce hlavu schyluje, “oprava dona Guzmána, knížete z Calatravy, vévody z Medina-Sidonia, určena byla soudním dvorem na hodinu polední. Zbývají tedy odsouzení ještě plné dvě hodiny.”

Čelo královo se svařtilo.

“Jakže?” zvolal. “Ještě plné dvě hodiny? Což chce tento rebel věčně žíti?” —

Nejvyšší sudí chystal se právě k rozpačité odpovědi, když v tom nastalo mezi dvořany jakési pohnutí a jimi protlačil se mladý hrabě Alfonso Ossuna, o němž bylo všeobecně známo, že jest důvěrným přítelem vévodovým. Skloniv před králem svoje koleno, pravil:

“Odpuštění, Královská Milosti, ale don Guzman odmítá s rozhořčením usouzený mu způsob smrti garottou (uškrćením) a chce zemřít pouze ostrím meče neb širočiny. Kat Calvarez pak netroufá si bez výslovného rozkazu Vaší královské Milosti ani tím ani oním způsobem k popravě přikročiti.”

Souhlasné mručení ozvalo se po těchto slovech mezi shromážděnými šlechtici. Král toho dobře postřehl a líce jeho se hněvem zarděly.

“Při Svaté Panně!” zvolal popuzen; “chce nám snad odsouzenec ještě svoji vůli předpisovati? Což neurčil samotný královský soud hodinu i způsob jeho popravu?”

Hrabě Ossuna pokrčil lehce rameny a nedbaje zjevné rozmrzelosti královy, pokračoval:

“Vévoda odmítá mimo to i zpovědníka Fra Sebastiana, který byl k jeho poslední útěše povolán a žádá na základě výsad grandům španělským zaručených, aby poslán byl k němu kněz v hodnosti biskupské.”

Filip vyskočil prudce z křesla a vykřikl vášnivě:

“Ha! toť přílišné! Kterak smí se odsouzenec opovážiti činiti námitky proti soudnímu rozhodnutí?”

“Prosím za prominutí, Královská Milosti,” odvětil pevným hlasem a neohroženě na pobouřeného krále patře hrabě Ossuna. “Ale žádost vévodova jest úplně oprávněná, a toto právo slavnou královskou přísahou nám zaručeno.”

“Tak jest, Královská Milosti!” zvolal v tom až posud mlčky o svůj široký meč se opírající velkokonstabl španělský, don Diego de Tarrazaz, hrabě z Valencie. “Neboť naše práva a moc královská tvoří v sobě celek pevný a nerozlučný.”

“Ano, trváme na svých právech a výsadách,” ozývaly se četné hlasy mezi šlechtici.

Filip hryzl se do rtů a hrdlo jeho dusilo se hněvem. Ale jsa povahy právě tak ukrutné jako zbabělé, zhrzil se všeobecného tohoto projevu nejpřednějších svých dvořanů. Uvažoval v duchu malý okamžik a dospěl k náhledu, že bude nejlépe se aspoň pro tentokrát k ústupku odhodlati. I pravil k hraběti z Valencie:

“Děl jste pravdu, hrabě. Neboť králova spravedlnost jest nejjistější zárukou blaha jeho podanných. Přání odsouzenecově budiž vyhověno. — Necht' země katovou širočinou, pokládá-li tento způsob smrti za méně potupný. Avšak, kde nalezneme nyní rychle biskupa?”

Tu povstal Ruy Lopez a ukloniv se před králem, pravil:

“Nejmilostivější pane, není právě na blízku kněze hodnosti biskupské. Důstojný don Sylva Mendez, biskup v Segovii zemřel minulého téhodne a Jeho Milost arcibiskup madridský, jakož i ostatní církevní knížata meškají za příčinou volby nástupce Mendezova na sjezdu ve Valladolidu.”

Don Ossuna si volněji oddechl. Pro nahodilou tuto okolnost bude dozajista nutno popravu odložití, čímž oživila v něm poznovu ztracená již naděje v záchranu jeho přítele.

Avšak špatně znal povahu Filipovu.

Tento chvíli mlčky přemítal, načež rozhodl: “Vyskytující se překážku chceme svojí vůlí a mocí odstraniti. Neboť může-li král svoje šlechtice na knížata a vévody povýšiti, může tak dozajista učiniti se svým dvorním kaplanem. Povstaňte, done Lopezi, ježž mocí svou královskou a s dodatečným schválením sv. Otce tímto biskupem v Segovii jmenuji.”

“Avšak, Vaše královská Milosti, račiž uvážit—” pokusil se namítnouti téměř zděšeně pokorný Ruy Lopez.

"Tiše, pane biskupe! Jest to moje pevná a nezvratná vůle, jež nestrpí žádné námitky. Vévoda je zrádcem a musí zemřít, jakmile jeho lhůta vyprší. A nyní jděte do jeho vězení za svojí povinností. Tento můj pečetní prsten pak budiž mu důkazem vašeho poslání."

Mlčky a nemálo jsa v nitru svém zarmoucen, poklonil se nový biskup před králem, a vycházel z komnaty, aby rozkazu toho uposlechl.

Bezprostředně po něm vzdálil se i hrabě Alfenczo de Ossuna.

"Nuže, doufám, pánové," obrátil se po jejich odchodu král ke svým dvořanům, "že jste spokojeni vidouce, kterak známe šetření vašich práv. Za to očekáváme od vaší oddanosti, že v této síni s námi tak dlouho vytrváváte, pokud nám kat Guzmanovu hlavu nedonese."

A po těchto výsměch zřejmě tajících slovech zkoumavě po shromáždění se rozhlédl. Avšak nikdo mu neodpověděl.

Filip II. zaujal opět svoje místo v křesle a na pokyn jeho chvatně přiskočil úlisný Ramirez z Biscayi, aby při šachové hře vzdálivšího se biskupa nahradil.

Se zraky k zemi sklopenými a čelem zachmuřeným, stáli zde španělští grandové a pouze s vnitřním odporem rozkazu královu vyhovujíce.

II.

V úzkém, polotemném žaláři, jehož celé zařízení pouze z hrubého stolu, židle a prostého lože pozůstávalo, přecházel v tu dobu k smrti odsouzený vévoda Guzman z Medina-Sidonia, zamyšleně po cihlami pokryté podlaze.

Slabý, malým zamříženým okénkem do vnitř pronikající paprsek světla pouze mdlé ozařoval prostý dřevěný kříž na protější stěně, tvořící jedinou ozdobu ponurého žaláře.

Z venčí doléhal sem ohlas dunivých kroků stráží, jakož i hrubý hovor katových pomocníků, kteří zde se svým mistrem Fernandem Calvarezem netrpělivě na okamžik popravu čekali. Hlučné jejich hlasy nemile dotýkaly se sluchu vězně, rušíce jej z jeho dumání.

V tom zaskřípl v zámku klíč a do žaláře vcházel kněz Ruy Lopez, za nímž starý strážník dvéře ihned uzavřel.

Gabriela Preissová, jedna z nejznámějších českých spisovatelek, jež se v roce 1923 dočkala šedesátých narozenin. —

Jaroslav Hilbert, český románopisec a dramatik dovršil uplynulého roku padesátiletí svého plodného života.

Oba mužové pozdravili se mlčky a vážně na sebe pohlédli. A jediným tímto zběžným pohledem sobě duše jejich porozuměly.

Z jasné a nebojácné tváře vévodovy vyčetl mladý biskup zřejmý odlesk duševního klidu a vědomí nevinnosti. A donu Guzmanovi neušel zase výraz upřímného soucitu v očích Lopezových, jakož i zjevná nechut k prisouzenému jemu úřadu.

Ruy Lopez ukázal králův prsten vévodovi a zpravil jej o téhož rozkazu. Ten se uklonil před ním uctivě a pravil téměř rozmarně:

“Ejhle, jaké to podivuhodné shledání. Pamatujete-li se posud, done Lopezi, na onu zajímavou šachovou partii, již jsme jednou v Escorialu před králem spolu sehráli? Tehdy položil mi král Filip ruku svou na rameno a milostivě k naší hře přihlížel. A nyní—jaká to proměna! Ach, ne nadarmo pravil ondy Cervantes (Miguel Saavedra Cervantes nar. 1547—zemřel 1616, jenž napsal proslulý román: Don Quixote de la Mancha.): Celý náš život jest pouhá šachová hra. Lidé podobají se podle svého stavu a jmění více či méně znamenajícím figurkám na šachovnici, jež tam zhora řídí velemocný onen hráč, na jehož pokyn smrt posledním tahem hru uzavírá.”

“Ovšem díte pravdu, milý vévodo. Avšak soudím, že v této pro vás tak vážné chvíli třeba obírat se jediné věcmi k blahu a spáse vaší duše směřujícími.”

Avšak don Guzman, jako by této výstrahy přeslechl, pokračoval:

“Těž já slavil kdysi nejednou vítězství v ušlechtilé hře šachové na něž posud s radostí vzpomínám. Avšak, poslyšte, co mne právě napadá! Zbývají mi ještě celé dvě hodiny, nežli se na cestu z tohoto slzavého údolí odeberu. Nuže, rcete, zdali to není dobrá myšlenka, ukrátiti sobě jednotvárný tento čas hrou v šachy, v níž jste mistrem tak nepřekonatelným?”

Mladý biskup zhroutil se jeho řeči a pohlédl naň káravě.

“Done,” opakoval vážně, “pravil jsem vám již, že třeba především obrátiti svoji mysl k bohu, aby vám byl soudcem milostivým.”

“Upokojte se, pane biskupe. Vězte, že zemru pokojně a lehce ve vědomí úplné své nevinnosti a že jsem na světě nikomu neublížil. Ostatně jest to poslední moje prosba k příteli a doufám, že mně ji neodepřete.”

“Hm, budiž!” s hlubokým povzdechem povolil konečně kněz. “Budu se modliti k bohu všemohoucímu, aby nám oběma tuto nevinnou slabost prominul. Avšak, kterak zaopatříme si šachovnici a potřebné figurky?”

“Ó, toť snadná pomoc. Víím, že důstojníci na strážnici hráli této noci pro ukrácení dlouhé chvíle v šachy, a doufám, že nám ji asi ochotně půjčí.”

Ruy Lopez nenamítal již ničeho, ale pokročiv ke dveřím vězení, na ně zaťukal. Když po té žalářník vešel, zpravil jej o přání vězňovu.

Za malou chvíli na to ležela již šachovnice na hrubém věžeňském stole a vévoda i biskup jali se rozestavovati svoje figurky.

“Neboť,” utěšoval v duchu zbožný Ruy Lopez, “může-li král při šachové hře očekávati zprávu o smrti tohoto dokonalého šlechtice, tož nenahlížím, že byl bych v právu odpírati mu této poslední a nevinné zábavy.”

A oba podivní hráči zabrali se záhy tak vážně a hluboce do své partie, že na vše kolem sebe úplně zapomněli.

Hrabě Alfonzo de Ossuna opustiv v zápětí po biskupovi královský palác, ubíral se v neveselé myšlenky pohřížen ulicí vedoucí k vězení, v němž jeho přítel trávil poslední svoje okamžiky.

Byl by mu z celé duše rád pomohl, ale nezkrotitelná zášť králova proti nebohému vévodovi, jakož i divoká nedočkavost s jakou tento smrt

jeho očekával, neposkytovaly nejslabší naděje na jeho zachránění. Ač z té příčiny nemálo na mysli pokleslý, chtěl nicméně mladý hrabě přítele svého naposledy v žaláři navštívit a se s ním rozloučiti.

Zabořiv právě do jakési postranní a křivolaké uličky, nepovšiml si ani, že jej již po chvíli jakýsi v plášť zahalený muž sleduje a při tom se opatrně na všechny strany rozhlíží.

Pojednou ucítil, že se čísi ruka dotkla jeho ramena.

Hrabě se rychle obrátil a jeho zrak s podivením utkvěl na suchém, dlouhém muži, jenž se před ním hluboce uklonil.

"Čeho ode mne žádáte?" otázal se Ossuna, a mimovolně sáhl rukou do kapsy, domnívaje se míti před sebou nuzného prosebníka.

"Ach, ne—šlechtný pane!" bránil se cizí muž, pozoruje jeho úmysl. "Nejde mi nijak o peníze, ale—"

"Oč tedy? Mluvte!"

Muž rozhlédl se opět ostražitě na všechny strany, načež stlumiv svůj hlas, temně pronesl: "O pomstu!"

"Aj," podivil se nemálo hrabě; "já však nijak nenahlížím, co bych měl s vaší pomstou činiti."

"Ó, šlechtný pane, jest to pouze spravedlivé dílo odvety, jež vinníka zahubí a nevinného osvobodí."

"Toť věru záslužno. Pomstěte se tudíž, příteli, jak vám libo, já však mám nyní docela jiné věci na starosti," pravil hrabě již poněkud netrpělivě, chystaje se svojí cestou dále ubírat.

"Avšak suchý muž uchopil jej prosebně za ruku.

"Probůh, věnujte mi pouze okamžik milostivý pane, neboť čas spěchá. Což nechcete jména onoho nepřítelů se dověděti?"

"Opravdu, nejsem naň nijak zvědav."

"Avšak kdyby nazýval se hrabětem z Biscayi?"

Ossuna se zarazil. Vyslovení tohoto jména za tak podivných okolností nemálo jej pomátlo. Pohlédl zkoumavě a s podezřením na suchého muže, jenž jej mimo jeho vůli do svých záměrů zasvěcoval. Nicméně jméno povědomého mu pletichářského kavalíra, jenž byl původcem neštěstí vévodova, probudilo v něm nemalou zvědavost.

"Mluvte tedy—poslouchám!" pobídl jej zkrátka.

"Milerád, velmožný pane. Avšak nikoli zde. Znáám tamo na konci ulice malou hospůdku, jež bývá v tuto dobu liduprázdná. Tam dovolí-li vaše Milost, mohli bychom o těchto záležitostech pohovořiti."

"A když s vámi nepůjdu?"

"Jsem přesvědčen o pravém opaku. Neboť nebylo posud slýcháno, aby ušlechtilý hrabě Alfonso de Ossuna byl kdy přítele v neštěstí opustil a byť by i vlastní život při tom měl nasaditi."

"Máš pravdu. Pojd'mež! Avšak, ještě něco — kdo vlastně jsi?"

"Jsem bývalý písař hraběte z Biscayi, excelencia, jenž má posud s ním svůj vroubek k vyrovnání. Avšak hle, zde jsme již na místě."

Hrabě mlčky následoval písaře a již v nejbližším okamžiku zmizeli oba muži za zeleně natřenými dveřmi malé, neúhledné hospůdky.

III.

Mezitím byli v královském paláci Filip s hrabětem z Biscayi svoji šachovou partii dohráli. Král mrštil pohledem po ozdobných sloupkových hodinách, na stole před ním stojících.

Jedna hodina z určené vévodovi lhůty byla právě uplynula.

"Hrabě z Biscayi," pravil král, "okamžik, v němž vás nepřítel dýchati přestane, se zvolna přibližuje."

"Můj nepřítel, pravíte Královská Milosti?" otázal se tento s líčeným podivním.

"Aj, což nebyl snad pokud se pamatujeme don Guzman vaším soupeřem. při ucházení se o ruku krásné dony Estelly z Mirafloxy, jemuž jste posléze musil ustoupiti? Nu, nemraďte se hrabě, nechci se dotýkati té bolestné jizvy, ale poskytnouti vám zadostiučinění. Slyšte, za hodinu stane se rozkošná posud vévodkyně z Medina-Sidonia vdovou. Nuže postaráme se svojí mocí o to, aby, dala-li kdysi košem hraběti z Biscayi, neodmítla nyní dona Ramireza, vévodu Sevillského, jemuž zároveň úřad našeho guvernéra ve Valencii propůjčujeme. To budiž vaše odměna za znamenitou službu odhalením zločinného spiknutí nám prokázanou. Podejte mi připravený tamto dekret a péro, abych jej svým podpisem opatřil."

Hrabě z Biscayi se mimovolně zachvěl. Neušlo mu, že nejeden z přítomných zde velmožů při posledních slovech králových se zjevným opovržením na něho pohlédl. Nejistou rukou sáhl po králem mu naznačeném pergamentu, aby mu jej k podpisu podal, když v tom prudce vrazil do komnaty hrabě Ossuna, nějakými papíry v ruce mávaje.

"Nuže, přinášíte mi konečně zprávu, že byl můj rozkaz vykonán?" zvolal nedočkavě král, pichlavé svoje zraky na hraběte upíraje.

"Královská Milosti!" zvolal tento jedva dechu popadaje, "vévoda jest nevinně a pravého vinníka dlužno v této komnatě hledati!"

Dvořanů zmocnilo se nesmírné vzrušení.

Jeden pohlížel s hrůzou na druhého, jakoby v něm zakukleného onoho velezrádce spatřoval.

Král vyskočil ze svého křesla a zvolal prchlivě:

"Přisám San Jago de Campostella! Vy se odvažujete—?"

"Račič Vaše královská Milosti prozkoumati tyto listiny a jsem přesvědčen, že dán bude průchod spravedlnosti."

Filip II. uchopil se váhavě podávaného mu závitku. Jeho černé oči posud zlověstně pohlížely na mladého šlechtice. Nicméně na konec zvědavost nad hněvem zvítězila a zrak jeho sklonil se k listinám.

Ale jedva že čísti započal, pohnul sebou mocně a sáhl si pravici na čelo. Obličej jeho téměř hněvem zbrunátněl a prsty zařaly se křečovitě do pergamenového závitku.

"Při živé smrti! Vidím-li dobře? Mluvte, hrabě, co to vše znamená?"

"To znamená, milostivý králi a pane můj—" zvolal hrabě Ossuna hlasem pozdvíženým, "že potměšilý a hodnosti šlechtické nehodný bídník odvážil se neslýchaným způsobem zklamati důvěru Vaší královské Milosti a sám jsa strůjce velezrádných piklů nevinného ze zločinu toho obvinil. Ano, pánové—" a tu obrátil se hrabě Ossuna k shromážděným dvořanům, "vězte, že ušlechtilý vévoda z Medina-Sidonia je na celé věci úplně nevinně a že opravdovým vinníkem a strůjcem zločinu byl ničemný jeho uda vač—přítomný tuto hrabě Ramirez z Biscayi!"

Do překvapených dvořanů jako by byl hrom udeřil.

Tu procitl konečně král ze svého ustrnutí a přistrukuje ničemnému hraběti zrádné papíry až k samotným očím, vzkřikl rozhořčeně:

"Ha, příznej se bídňku! Znáš tyto listiny?"

"Milost! Smilování, královská Milosti!" zaúpěl zděšeně usvědčený takto hrabě, k nohám jeho se vrhaje.

"Strážte!" zahřměl uražený král, a když se kapitán královských žoldnéřů na prahu objevil, rozkázal, na zdrceného muže u svých nokou ukazuje:

“Do mučírny s potměšilým tímto úkladníkem! Tam nechť vyzná se na skřípici z ohavných svých zločinů a klade počet z neslýchané urážky našemu Majestátu učiněné!”

IV.

Skorem v tuže asi dobu povstali v žaláři vévoda i biskup od šachovnice.

Vévoda, ač jinak velice dobrý hráč, přece jen na konec podlehl nepřekonatelnému umění svého soupeře, jakkoli tento při pomýšlení na blížící se osudný okamžik nemálo roztržité sobě počíнал.

V tu chvíli zachřestil opět v zámku klíč a do vězení vcházel důstojník se žoldnéři, jakož i kat Calvarez se svými pomocníky, popravni špalek sem vlekoucími.

“Pane vévodo,” oslovil vězně důstojník, “uchystejte se, neboť váš čas právě vypršel.”

“Vím to,” řekl klidně don Guzman i jal se svrchní šat svůj svlékati, co zatím hluboce zarmoucený biskup pod dřevěným křížem na kolena poklekl a modlitbu umírajících odříkávatí se jal.

Calvarez přiblížil se k vévodovi, aby mu límec u kabátu odhrnouti pomohl, ale tento naň přísně zvolal:

“Nazpět, otroku! Hrdla vévody z Medina-Sidonia smíš se dotknouti pouze ostřím své širočiny!”

A upraviv si sám límec, poklekl k osudnému špalku, jenž mu měl za úmrtní polštář sloužiti.

Jeden z pomocníků nasypal kolem špalku piliny, kdežto druhý z koženého pouzdra vyňal a pánu svému podal lesklou širočinu, na níž byl jednoduchý křížek vyrytý.

Calvarez uchopil oběma rukama sekyru a rozkročiv se široce, zamířil jí k ráně smrtící.

Avšak v téměř okamžení rozlétly se dvěře a hrabě Ossuna jediným skokem vrhl se mezi popravce a jeho oběť.

“Zadrž, ve jménu krále! Poprava jest zastavena. Bůh všemohoucí budiž veleben, že dal mně ještě přijíti v čas a tak život přítelův zachovati.”

A zároveň podával důstojníkovi strážce králův list, jímž tento okamžité propuštění vězně nařizoval.

“Ano,” děl hluboce dojat vévoda z Medina-Sidonia, srdečně hraběte objímaje, “těž já všemohoucímu za svoje téměř zázračné zachránění nejvroucnější díky vzdávám, avšak ihned po něm moje vděčnost vám, drahý můj příteli, náleží.”

Také šlechetný biskup Ruy Lopez přistoupil nyní k oběma přátelům, aby tak těžce až posud zkoušenému vévodovi radostně a z plného srdce blahopřál.

“Děkuji vám za vaši lásku, drazí přátelé,” děl, při čemž se mu oči mimovolně zarosily, “hrabě přišel opravdu v nejvyšší čas. Však bych snad nyní již neměl síly k podobné zkoušce. Avšak, drahý Alfonzo, rcete konečně, kterak vám bylo možno od rozzuřeného krále milost pro mne získati?”

“Jste na omylu, vévodo. Filip neudělil vám nijakou milost, ale pouze spravedlnost.”

“Avšak nechápu—”

“Nuže, poslyšte!”

A nyní vypověděl hrabě stručně o svém setkání s bývalým písařem hraběte z Biscayi jménem Lorenzo Almaviva, jehož spanilou dceru byl zhýralý hradě o čest připravil. Když mu písař hanebnost tuto vytýkal,

kázal jej Ramirez psy z paláce svého vyštvaťi. Avšak právě tímto činem zlámal sobě vlastní vaz. Neboť Almagro, maje známost o nejdůležitějších a nejtajnějších záměrech svého pána, zmocnil se některých důvěrných jeho dopisů, a hoře nyní pro dvojnásobné svoje pohanění proti němu záští a pomstychtivostí, umínil si jimi jej zahubiti. Vyčkal odchodu hraběte Ossuna z královského paláce, aby mu pravého původce piklů oznámil a důkazy toho do jeho rukou odevzdal. Potom bylo už ovšem pro hraběte pravou hračkou u krále spravedlnost a propuštění svého přítele ze žaláře vymocí.

S nemalým zájmem vyslechl don Guzman i biskup zběžné toto vysvětlení, načež oba poznovu vděčně tiskli ruce statečného šlechtice.

“A nyní již rychle ku králi, milý vévodo, neboť nás již s nedočkavostí očekává.”

Obklopen jsa posud celým svým dvorem, uvítal Filip milostivě dostavivší se k němu šlechtice.

Všichni blahopřáli upřímně vévodovi k jeho včasnému zachránění a král připojil se k jednomyslnému tomuto projevu, řka:

“Jest naší vůlí, milý vévodo, abyste na paměť tohoto příběhu a svého šťastného zachránění přijal do rozhojného svého erbu stříbrnou katovskou širočinu na modré šachovnici jako důkaz projevené statečnosti v tak osudné hodině i naší nepomijitelné dále milosti a přízně k vaší osobě i celému proslavenému rodu Medina-Sidonia..

Pokud se pak vás, pane biskupe ze Segovie dotýče, jsme úplně přesvědčeni, že udělenou vám hodnost jak ke cti a slávě církve, tak i k duševnímu blahu našich poddaných věrně a svědomitě zastávati budete.”

A pokyna jim ještě vlídně hlavou, opouštěl král řadami hluboce se uklánějících dvořanů komnatu

Jak strýc od Šturalů s kozů na jarmark šli.

Napsal Bohuslav Groh.

Strýcovi od Šturalů sa statek dařil. Rok co rok mjéla stračena aji malina pěkné telacko. Dyž to býl býček, tož sa prodál na maso, aby byla v chalupě forota mléka, másla a sýra. Co sa doma nespotřebovalo, to nosili do Rožnova, kde za to stržili hromadu peněz od židů, co tam byli na léčeňú. Byla-li to telička, odstavila sa a prodala sa za rok, až z ní byla jalůvka. Šturalovi mjéli kromě krav baji kozu, rohahú nepřimířaja jak čertisko. Byla to dobrá koza, zežrala všecko a najračí ohrýzala stromky kolem chalupy. Dójila tajak kráva. Ale byla už moc stará a proto tetka chcely ju prodat. Jednúc večer sa uradili, že kozisko prodajú. Mjéli od ní od loňska přichodek, též takovú dobřú kozu, tož s tú starú radši přéc. “Michale, půjdeš zítra s kozů na jarmak do Mezříča,” pravila v neděli odpoled’na Veronika svojímu chlapovi.

“No móže, tož půjdu,” odpověděl strýc svoje robě, “šak včil za vojny aji koze plať.”

Strýc chodili rádi do Mezříča, i hdyž nebylo co prodávat. Sešli se tam z rodinů, porozprávjali s nima a odprodal-li někdo z nich dobře hovádko, pili dohromady “lidku”, dodávalli si rozumy a guráž a na to drželi strýc Šturalovi jak čert na hříšnú dušu.

V pondělí skoro ráno strýc vstali, nabrali z hrnka vody do huby, pluvli dvakrát do hrstě, přetřeli hubu, oblekli sa do svátečních hábů a Šturalka zatým vařila na ohništu snídaňu. Po snídaňu svázaly mu tetka do uzélka kus chleba ze špekem, aby strýc po cestě nezahládnuli.

"A včil spánembohem," lúčil sa strýc s tetkú a tetka za ním volala: "Sčasné pořizení a dobře to tam sprav."

Vyd'áci sa na cestu, nacpal strýc do dřevěnej faje z kočičáka bukového listá pomíšaného z kobzovolů naťú, lebo inčího kúfeňá nebylo, a báňali celú cestú až tak sa za nimi dýmilo a táhnul smrad až na rožnovskú štacu. Aby ušetřili strýc jančarů, rozhodli sa, že pojedú po mašině, lebo z Rožnova do města sů dobré tři hodiny cesty. Doma chodili strýc bosky, proto že byly škarbaly drahé; jen do kostela a do města chodili strýc obutí, inač by pro haňbu neobstáli.

Když přišli na štácu, uvázali kozu u slůpka dřevěnej budky, na kerej přečnuli "Pro dámy" a šli si koupit kartku.

U kase si porúčali: "To věd'á, třetí klasu do města." Kartku zastrčili za klobúk a obhlíželi sa po známých. Byla jich plná čekárňa, aji venku stáli, lebo na jarmak ide do Mezřiča půl dědiny. Na štáci byli tatíček Macháček ze svojú Haňů a "babušu", sůsed Španihel "zpoza buka" ze svojím ogarem, Plucnar z "kameného" a Vojkúvka z "převráťá" z děvčáckem, no myslím, baji věcej jak půl dědiny.

"Hde idete, strýče?" ptá se Šturala Macháček. "Z kozů na jarmak." "A hde ju máte?" "Henkaj, u slůpa!" ukazuje Šturala svojú dřevěnú fajů k budce, kde koza mečěla. V tém volá konduchtér: "Sedať, sedať, pojedem!" — a všeci sa sypali do vagónu. Šturala běžel odvázat kozu a hrnul sa s ňú též do voza.

Když ju přitáhnul až ke schodkám, koza sa spáčila, opřela se všemi štyřmi, zježila řbet a ne do voza vylézt. Strýc takřka že ju neuhrdlil, jak s ňú smýkali a hřešili jak pohan.

"Oh, ja, na mu dušku," křižovali sa konduchter, "hde sa, strýče, s tú kozů hrabete?"

"Do Mezřiča, na jarmak." — "Tož hde s ňú lezete?" křičí konduchter dalej. "No, do voza," odpovídajů strýc a vystupuje po schokách výše a dře mečící kozu za sebů. Jak ju strýc táhl, mečela koza: "Né, ne," ale strýc pravja: "Šak dlůho mečeti nebudeš!"

"S kozů do voza nesmíte!" rozdávil se na něho rozkohůtěný konduchter. "A co by né?" strýc nerudně sa zašklebil, "šak ludé vozá po mašině kury, huse, micáky aji mašky." — "No, jářku, do voza s kozů nesmíte, nezdržujte nás, včil pojedem!" — "Tož ňa dajte do voza pro statek," škemrali strýc, edem aby sa s kozů do Mezřiča na jarmak dostali. "Včil už není na to čas, hned jedeme," zlobjá se konduchter, "už naozajte a uděljate plac, ať vás aji z kozů nepřejedem," a táhne strýca od voza.

Jemu přitakávajů ludé z vlaku a nekeří sa strýcovi vyškěfajů na celej kolo.

"Dyť mám kartku," páčí sa strýc. Ale konduchter nechce si dát řeč a zatrůbí k odjezdu.

Šturala ide ze skormůcenů hlavů od voza a namrzutěný, že pěšky přijde na jarmak s kozů neskoro. Baj aji peněz je mu za kartku lůto. — V tém se mu v jeho hlavě rozsvítilo, praští sa pěstí do čela a brble pod fůsa: "Čí sů hlůpý? A nemívajů též handlěře uvázaných koňů na zadku u voza, když jedů na koňský jarmak? Uvážů též kozu na zadek a bude po komedijach!" A co mu napadlo, hned udělal. Přivázal kozu na dva uzly na talř nejzašihó voza a sám sotva mjěl tolej času, aby do rozjeté mašiny

skočil. Tak se mu odlevilo, že sa přecaj sčasne oba dostanu načas do Mezřiča. Mašina ale ešče nebyla ani ze štáce venku a koza už se za ňu škobr-tala, lebo jú to hrozně hrdlilo a oči mjéla už vykulené až na vrchu hlavy.

Co čert ale nechcel. Pan přednosta, kerý stál venku, zhlédnul, že sa za vlakem škobrec na provaze koza. Hodil sebů jako ryba—a šmýk—a už koza ležela na šinách vécej na věčnosti, jak na těmto světě, roztáhnutá hore nohama. Co tak nad kozů stóí a přemýšlá, jak se za mašinu dostala, přistůpí k němu strýc Bolcek, co provázal svoji robu a pravjá: "To je Šturalova koza." — "Jak to víte?" — "No, viděl jsem Šturalu se s ňu kodreat na jarmak. Šturalé bývajú hore nad námi—já im tu kozu tam doklidím." Protože strýc Bolcek byli istý a hodný chlap, dal mu pan přednosta kozu bez rozmýšláňá, at' s tým nemajú ešče jakůsi hlůpů opietačku.

Bolcek doklůdíl kozu zpátky. Dyž Šturalka ho uviděla, až tak ju v břiše zamořilo, lebo sa hrozně dolekala, co se s jejím chlapem podělo.— Vyběhla z izby a volá: "Panenkomarija, co sa stalo?" "Ale nic, tetko, nelekajte sa," a Bolcek vyprávjal, kde kozu natrefil o strýca Šturalu at' se nebojú, ten že jedů sčasne do Mezřiča po mašině.

Tetka vzaly dodělanů kozu, nadaly svojimu chlapovi dožvijakých a tolej sa naňho chystaly, až sa vrátí. Pozvaly strýca Bolcka ďalej, nalely mu štamprlu na posilněnů a pobídly ho, aby si zakrojil, šak že je čerstvý. Strýc obrátíli štamprlu naráz hore dnem a až tak sa otřepali. Ani do chleba sa nedali pobízať, dyť i před vojnu mívali ho jen raz za čas, ne toť za vojny a tak se mu honily už laskominy po hubě. Zakrojil proto kolem dokola. —

Zatím Šturala jěl k Mezřiču. Pod kozů sa skěřil, jak na mašinu aji konduchtera schytřěl. Šak věděl, že "rožnovka" jezďá pomalůčku—jak z vajcami. Tož koza že by jí nestačila? Ludé vyprávjajú, že kolikrát kolikrát mnozí v Hrachovcu na štáci vylezli z mašiny a šli do Krasna pěšky, aby nezmeškali spojeňá k Hulínu, protože sa nemohli dočkat, až sa mašina pro samé šibování ze štáce vyhrabe. Jen jednůc sa rožnovský tragač splašil a vyletěl v Krasně z gleizí až do železnej pumpy, kerá stóí před restauraců. Ta ho zarazila, lebo ináč byl by vletěl až do šenkovně na krasenské štáci. Šak sa škěříli, že konduchterům sa už bažilo po pivě. Ale to ešče nic není—horší je, když tragač zarazí v polu a nemože ďalej—nemá vody. Co chvilka majú kotel d'uravý. Potém nezbyvá nic iného, leda poslizat' a nosit' v baňkách od mléka vodu do kotla z Bečvy. Ešče sčestí, že do Bečvy není ďaleko.

V Krasně na štáci všeci vylezli z vlaku a majú napilno k východu. Edem strýc Šturala hrne se do zadku k najposlednějšimu vozu.

"Hdě idete, strýcu?" ptá se ho vochtr. "Ale, hen, pro kozu," hod'á strýc hlavů. Vochtr hledí naňho jako hlůpý a myslí si, estli má strýc v kotrbě všecho v pořádku. "Ja, na mů dušku," strýc až tak zamořilo u dolinka, když na zadku mašiny zbyl po koze jen kůsek provaza. "Tak sem tu móru na dva uzly přivázal a ešče sa utrhne—počkaj, ty bestijo, já ti dám!"

Dyž panu vochtrovi vložil, jaké trápení mjěl s kozů v Rožnově a jak to musel zrobit', aby sa baji s kozů po mašině na jarmak dostal, škěřil sa tento na plnů hubu a radil mu: "Strýcu, ani sa s tým žádnému nechvalte, mašinfira by sa ešče na vás vymluvil, že nedojel načas a na konec byste platil pokutu, že ste dopravoval "osobu" bez kartky."

Celý skormůcený šli strýc Šturala do města. V kapsi mjéli kerůsi šestku, ale za to si ani pořádnů opicu nemohli kůpit'. Chodili po jarmaku, obhlédali statek, sem tam sa zeptali, jak statek plaťá, ale ta zatracená

koza im jaksí nelezla z hlavy. Najednúc potkajú strýca Macháčka. "Hrom aby do tého uderyl," zahřeš!!! Šturala, "koza sa mi od vlaku utrhla—a nevím, kde ta potvora môže byť, to mňa doma Veruna prívíce," a z gruntu vyložili strýcovi Macháčkovi svoje nešťastí.

"Dyť si z tého, strýče, nic nedělajte—pánbůh dal, pánbůh vzal, budiž je méno pochváleno—čert vezmi tu mrchu—a pojďme to zapít na "Nový svět", " těšá ho strýc Macháček.

Tatíček Macháček prodali dobře "babušu" — nejméně dvacetiletú krávu. Šak to dobře navlekli, aby kupci nepoznali, jak je stará: opilovali rohy rašplů, skelným papírem vyčistili a dřevem uhladili, že vypadaly jako u šestileté. Kravsko už bylo druhý rok jalové, nechcelo už zostat' stelné, ale strýc ju stelnú udělali. Dali sa jí na Novém Světě, prvej než do trhoviska šli, nažrať šrotu, do kerého nasypali hodné dobytčí soi. Babuša žrala, div že nepraskla, potom dostala neboráznů žizeň a strýc do potrhaňá lítali ke studní s putňů pro vodu. Babuša sa napila, že vypadala jako díža, bachofisko jú bláňalo a tak ju vedli strýc Macháček do trhu.

Brzo sa na kravsku zhlédnul jakýsi Podhorák od Kelča, pozobhlídal babušu a ptal sa strýca, co by za ňu chceli.

Strýc Macháček hned poznali, že chlapisko moc statku nerozumí, udali cenu, a když sa Podhorák ptal, je-li stelná, odpověděl: "Šak vidíte, snad též trochu statku rozumíte."

Podhorák zavolal svoju Marušu, oba babušu obhlídali, libila se jim a moc statku v trhovisku nebylo. Maruša sa ešče jednúc k vůli istotě zeptala, kdy se babuša naposledy běhala, a když strýc otuplovali, že před pěti měsíci, odešli Podhorák se svojú robků kúsek stranů, tam sa domluvili a začali se strýcem Macháčkem smlúvat'. Strýc dělali drahoty, ale pomalůčku spúšťali, až konečně si plácli do dlaní a potřepovali rukama, div že si je z ramen v nevyškubli. Maruša vytáhla z poza košule šatku, ve kerej mjéla schované peníze, a vyplatila Macháčkovi smluvenú cenu.

Macháček podal Podhorákovi provaz z babušů do ruky a šli na "Nový Svět" zapít "lidku". Cestú potkali strýca Šturalu, který chodil po trhovisku tajak zmoklá kúra a vzali ho sebů.

Vleze-li Valach do hospody, tož tak honem se v ní nevyškrabe. Strýc Macháček hnedkaj poručili všem chlapům pivo, aby ukázali, že nejsú to sprostí chámi z dědiny a Maruši a Haně dali nalét' "sladků". Jeden po druhém vytahovali z kapes uzélky. První strýc Šturala rozložili na stůl chleba se špekem, potom strýc Macháček chléb a uzené a Podhorák klobásu a chléb. Pivo im moc nejélo, bylo slabé a hořké. Šak z ječmeňa nabylo, lebo všecek od hórada zrekvírovali; strýc Macháček nadávali, že je to jak vrbová voda a proto poručili čaj s rumem. Ale aji to zdálo se chlapům moc vody, proto dali si radčě tu starů bílů.

Při jídlu a piťú, aby tak ten čas zbůhdarma neutikal, vyprávjali si, jak se statku daří, hdy kerá kráva mjéla telacko, kolik koza kozlat, jak sa vydařil mašík, jak málo plaťá za zrekvírovaný dobytek a obilí, potom kolej sa všeckého urodilo, estli bude dost' zemňáků a zelé, to že je to nejhlavnější, ináč že bude bídy a trampoty do pánaboha, baj aji přemleli, hdo sa oženil, kerá sa vdala a hdo umřel.

Povědčěť si museli všecko, lebo ináč by ani nevěděli, jak to ve světě chodí—čnúť z novin—to trvá dlůho, než to člověk přegdáká a potom, hdo by ty noviny na ty kotáry nosil?'

Šturalovi sa v hospodě líbilo; pil zadarmo, poslúchal noviny—to bude mčěť svojij robce co vykládat', ale jak si zpomněl na tu zatracenú kozu, až tak ho pod žebrem pchalo a vlasy sa mu zježily na hlavě.

Když už pomalu byl čas k vlaku, vybrali se z Nového Světa. Šturala si počali od strýca Macháčka 20 rýnských, aby aspoň staré koupil trochu "sladké", Rozce hřebeň a sobě novů faju. Tu starů měl už pořádně zakůřenů, smrděla, že už to nebylo lza čuchať. K nádražů šli už všeci trochu namotaní, ale že ešče "rožnovka" hned nejela, stavili sa do restauracije. Strýc Macháček rozradostnění, že tak dobře prodali, platili jak morovatý a Šturala si hned tak slibovice neporůčil, když musel piť za svoje.

Konečně sedli do vlaku a jéli. Čím byli Rožnovu bližej, tým Šturalovi bylo horčejší, lebo měl z Veruny strach, kerak ho doma přívíce. Strýc Macháček měli cestů plno rozumu, dobírali si hde kého, ale Šturalu už nerozebrali.

Když vylezli v Rožnově z vlaku, nohy jim nechcely slůžiti, měli ich jakési přeseděné a hlavu moc těžků. Najhorší se šlo Šturalovi, tému se nejvēc nohy plantaly, proto nebylo inčí rady, než aby Macháček ze Španíhelem vzali strýca každý z jednej strany. Na náměstů, když přišli před Bažantovů nálevňu, zavolal strýc Macháček: "Stoj, musime sa posilniť." Haňa Macháčková nechce už do hospody iť, že musí doma poklůzat, a co děcka budů dělať, ale dyž nechcela iť domů sama, přecaj musela s chlapani. Macháček zas porůčal víno a Hani "sladké". Rožnovjanům vyložili, kerak bylo na trhu, dali sa do povídaňá a Haňa nemohla chlapy z hospody dostať. Už byli pořádně namotaní, šenkovňa sa už s nima točila a jazykem v hubě už sotva obrácali.

Po dlůhém škemráňů dostala Haňa přecaj chlapy z hospody ven. Ale venku zatým byla tma tmůci, že by mohel lískat; ešče sčescí, že Haňa tolej nepila a měla věcej světla v očách, než v hlavě, co zatým bylo u chlapy naopak: ti měli věcej světla v hlavě než v očách.

Poked' šli po cestě, tož ešče bylo dobře, horší bylo, až sa dali vozovů cestů na kotáry. Na cestě byla kameniska jak hlavy a d'ůry po kolena a tu každů chvílu kerýsi zapackal o kameň lebo zaškobrtnul do d'ůry a těžko bylo chlapisko stavjať na nohy, dyž byly jako z olova a nechcely slůžiti.

Macháčena už vzývala všecky svaté a zaříkala sa, že už jakživa s chlapani na jarmak nepůjde. Hdysi k půl noci doškobrtnali sa k Šturalově chalupě. —

Haňá zabůchala na okno a když učila, že Veruna se škrabe z pelecha a rozsvícá šklebík, aby šla otevřeť, z malé chuti byla by račí utékla. — Sotva Veruna otevřela, pravila: "Matičko, vedeme vám tatička v pořádku, je edem trochu ušlý a ospalý." — "Šak já si to s ním zítra spravím," vyhrkla Šturalka a tu už Macháčena dele; nečekala a vytratila se za ostatníma od chalupy.

Šturalka z Rozinů dovedly strýca do izby, zvekly z něho gatě a zezuly škarbaly a hodily do pelecha. Veruna měla z tého rozum, co z ožralým chlapanem spravi, byla by s ním leda řeč jako s kozů na ledě, šak jí do rána neuteče. Šturala nechal sebů dělati všecko jako malé děcko a ešče v lůžku nebyl, už chrápál jak by pilů řezal.

Skoro ráno Šturalka aji Rozka odešly s lochtušami na trávu, ale naprv státek poklůdily, stryc ešče spali.

K ránu měli strýc Šturala už těžké sny, obrácali sebů na lůžku, škubalo s nima, ale nemohli sa probrati, včera edem přecaj moc přebrali.

Zdalo se mu, jak ho Veruna vzala na ekzament skrzeva tu kozu, on s velků námahů všecko vysvětloval a v tém, když už Šturalka byla při tom nejhorším, Šturala sa probůdil.

Pomalůčku otočil sa na lůžku, vyhlédal na izbu—všude ticho; staré nebylo čůť. Honem vyskočil, hodil gatě na sebe, kocůry na nohy a hybaj

do chléva. Sotva otevřel, zůstal stát jak přimražený — zázrak — koza, keru měl v Mezříču prodati na trhu, byla uvázaná u koryta a mečela. Strýcu to hlavou vrtá, ale že byl hladný, šel do izby na snídaňu.

Jak to Šturalka se strýcem spravila, dyž sa vrátila, nebudeme vyprávjať. Cosik sa hučelo po dědině, že pry sa Šturala tetce zgróbili, ty že mu ale to vyplatily.

Edem Šturala nosili hubu v šátku, zbírali kde jaký smrad na nakúfenú, že pry dostali boleňá zubú a dala se im do tého nátku.

Hlavní věc koza byla dotua a brzo sa pozdravila a dojila tajak prv, Veruna dostala flašu "sladké", Rozka hřebeň a strýc novú faju. — Nátku im brzo z hlavy vyšla, dyž ju tetka Macháčena zelinami vykúřila.

Strýc od Šturalú dlúho vzpomínali na jarmak v Mezříču, jak sa zadarmo napili aji piva, aji čaja s rumem, aji vína, aji slivovice a to je na jarmaku to najhlavnější. Jak kozu prodávali, s tým sa nechválili.

MANKA.

Celé okolí ví, kdo je Manka. Je to svěží chodská dívčí, nejstarší dcerka ze slušného statku v chodském kraji, v Babyloně u České Kubice.

Jak ráno zazpíval kohout, Manka mu odpověděla: "Už letím," vyskočila z postýlky "na ponebí" a chvátala po práci. Obstarala kravky, pustila drůbež, nasypala zrní, zatopila a pak budila celý dvůr.

Když ostatní vstávali, měla už Manka notný kus práce za sebou. Její červená chodská sukénka a hlavička v černém šátku s květovaným okrajem "po chodsku" uvázaném jen se dvorem kmitala a odevšad ji bylo slyšet. Když se na chvílku ztratila, jistě jste ji našli na zahrádce mezi zeleninou a květinami. Manka byla květinářka a kořenářka ještě podle receptu starých babek-kořenářek z hor. Na zahrádce mimo zeleninu a rozmarýn měla balšám a mátu, levanduli a tymián, ibisek a melisu. Věděla, kde v lese roste mařinka vonná a plícník lékařský, kde heřmánek a zeměžluč, jitrocel, šalvěj a divizna a léčila tím všechny bolesti vnější i vnitřní. Když šla na trávu, přinesla vždycky náruč takového léčivého koření a pak je na ponebí sušila a opatrovala pro rodinu vlastní i všechen obecný lid ze vsi. Mělať Manka srdce veliké a všichni ze vsi byli jí bratry a sestrami, strýčky a tetkami. Líkala jako vítr, jasné, tmavé oči přívětivě svítily a červené, plné tváře jen hořely.

Urostlí chodští hoši všichni byli by Manku chtěli. Takovou dívčí čerstvou a zdravou, hodnou a ještě s přínosem, vždyť byla ze statku. Ale bůh ví, co bylo s Mankou! Na všechny se smála, se všemi byla kamarád, ale jak začal některý o braní a namlouvání, otočila se na své tvrdé patičce a už byla pryč. Snad se ještě nedotekl vroucí zápal pro hochu jejího srdce, snad mělo ono své tajnosti, nikdo nevěděl.

Přišla válka. Manka bojovala za deset vojáků. Všichni známi, kdož jezdili v tyto kraje na letní zotavenou a znali Manku, obraceli se na ní zoufalými dopisy. Ten hynul hladem po mouce, ten po másle, ten chtěl vejce. Vebrův statek nestačil a Manka nemohla slyšet, že někdo trpí. Za šera se vydávala na nebezpečné cesty po okolních vsích a sháněla pro přátele do Prahy a Pízně. Všude byly hlídky a tajní špehyři, kteří nemilosrdně odebírali nedovolené dávky potravin. A tak se Manka tloukla lesy po neschůdných stezkách, klopýtala přes kameny, únavou klesala pod získaným zbožím. Nebyla nadarmo dcerou Chodska, znala pohraniční

cestičky pašeráků a obyčejně šťastně proklouzla. Ale stávalo se také, že byla dopadena. Chytrá její hlavička měla plno nápadů, jimiž se vykrucovala, ale přece se několikrát octla před zeleným stolem u soudu domažlického. V Domažlicích však dobře Manku znali, věděli, že není žádný lichvář, a tak jí to tedy dobře dopadlo.

Panímáma a pantáta lomili rukama: "Co ta dívčí myslí? Pro cizí lidi se zabije!" Ale Manka napomínala matku: "Jak tak můžete mluvit, mámo! Co pak můžeme nechat ty lidi v Praze umřít hladu?" A balila máslo a tvarohy, mouku a vejce, tajně dopravila přítelkům—to byli skoro všichni průvodci vlaků na trati Praha-Plzeň-Domažlice-Brod n. Lesy—a ti zas s velikým nebezpečím dodávali ubohým hladovějícím.

Jaká to byla vždycky radost v Praze, když malý hošík nebo děvčátko přineslo lísteček s tajuplným obsahem: "Přijďte si večer k nám!" Každý věděl, co to znamená a mnozí Pražáci se k Mance skoro modlili.

Za to Manka někdy nadělala těm Pražákům notně starostí. Když "naši" prohrávali—tenkrát "naši" nebyli "naši", to byli Rakušáci—Manka měla nekřesťanskou radost a v hojné veselosti psala svým přátelům lístky a dopisy, které by byly odesílatele i příjemce vedly rovnou do kriminálu, ne-li pod šibenici. Manka totiž byla uvědomělá Češka, vlastenka nadšená a Rakousko nenáviděla z duše. To snad byla vůbec jediná věc, kterou její dobré srdéčko umělo nenávidět. Přátelé ji prosili, aby byla opatrnější pro sebe, pro ně i pro dobrou věc, kterou tajně podporovali. Manka poslechla na chvíli; ale nějaká podařená prohra hned jí zase přivedla z míry a zrádné psaníčko už putovalo. Věru, že rakouská špionáž na téhle trati nebyla příliš bystrozraká.

A najednou Manka sesmutněla, líčko jí pobledlo a tajemství věrného srdéčka vyšlo ven. Odváděli a mezi odvedenými byl hoch, Chod, který při odchodu na Manku upřel smutné oči a tiše jí zašeptal "Na shledanou." Manka se zachvěla, na dlouhé týdny úsměv zmizel s tváře. Kdo byl by pomyslel, že ti dva se mají rádi? Nikdy se sami nestýkali, nikdy spolu z muziky nešli. A přece jejich oči si vše pověděly a ve chvíli rozchodu tajemství bylo prozrazeno. Přicházely pak lístky z pole s vřelým pozdravem; ale brzo přestaly. Dlouho, dlouho nic. Veselá, dobrá Manka začala churavět. Snad se nasytla z těch zimních cest, když se skrývala v mokru a blátě, snad srdéčko stonalo.

Až náhle přišel lístek; byl ze zajetí a psal jej ruský legionář. Hoch byl hoden své dívky.

Mance se zas důlečky ve tvářích oživily, ale ne na dlouho. Brzo stihla ji velká bolest; její hoch padl. —

Listí žlutlo, přišel říjen 1918. Vlna radostného opojení po dvacátém osmém zachvátila všecken národ, rozlila se i po chožském kraji. Do Domažlic přijel profesor V., přítel profesora Masaryka, právě zvoleného prvního presidenta mladé republiky Československé. Profesor V. mluvil nadšeně o zřízení republiky, o presidentovi, ale zvláště o legionářích, našich čackých rytířích. V naplněném sálu tlačila se také Manka a její oči, které v pohublé tváři se zvětšily, svítily jako uhlíky. Profesor vyzval shromážděné, aby obětavě přispívali na fond legionářů. Když za velikého pohnutí skončil, protlačila se k němu Manka. "Pane profesore, tady odevzdávám také maličkost pro naše hrdiny," a podávala mu tenkou spořitelni knížku. Profesor ji otevřel, našel tam uložený obnos deset tisíc korun. Udiveně se zadíval na selskou dívčinu, jejíž oči plály nadšením.

"Je to moje věno," chvatně vysvětluje Manka, "ale já je ráda dám." "A co vy budete dělat, až se budete vdávat?" ptá se jí s úsměvem.

"Nebudu se vdávat," smutně odpovídá dívčí, "a peníze nepotřebuji, půjdu sloužit."

"Nu dobře," praví profesor, "ještě spolu promluvíme."

Při volné přátelské besedě nenápadně ptal se profesor po Mance a zvěděl, že je děvče ze statku, podivil se nemálo jejímu odhodlání. Vyhledal ji druhý den a ptal se jí, kam že chce jít do služby, ona dívka z hor a hospodářství, spoludědička slušného statku.

"Kdybych měla říci pravdu, o čem sním," usmála se Manka, "nejraději bych do Prahy a ve dne v noci bych chtěla sloužit našemu tatíčku Masarykovi. Ale vím, že to je jen sen, nic neumím, abych mohla v krásných pokojích uklízet! A tak aspoň být v Praze, vidět stále náš hrad, vzhlížet k němu jako k pomníku staré slávy české, nyní znovu nabyté, občas shlédnout nejlepší lidi naší země . . ." Manka se rozhovořila, oči blouznivě zářily a slzy v nich svítily. "Dobře, dobře, uvidíme," dojat dobitivě kýval profesor, laskavě ji pohlídal. "Napíši vám, Manko, čekejte a dřív do Prahy nejezděte!"

Za čtrnáct dní došlo psaní a Manka radostně vzrušená odjížděla do Prahy. Zatím k panu profesorovi, jehož laskavá choť ji zaučovala, jak se uklízejí krásné pokoje a zachází se všemi těmi věčičkami, kterými se obklopují kulturně vyspělí lidé ve velikých městech. Manka byla chápavou žačkou a sečtělou dívenkou. Za několik měsíců byla úplně způsobilá pohybovat se v nejelegantnějších salonech, při tom zachovala svůj prostý venkovský půvab tak, jako nikdy neodložila svůj milovaný svérázný chodský kroj.

A tak jí jednou odvedli na hrad a její blahý sen se vyplnil: stala se nepostrádatelnou pomocnicí presidentových dcer a tatíčka Masaryka viděla každý den. Její červená chodská suknice svítila na hradě mezi moderními robami a brzo byla Manka na hradě a okolí tak dobře každému známa, jako dřívě "hu nás".

Proč o Mance píše? Není nijak "slavná" žena, nenapsala díla uměleckého, není tvůrkyní vynálezu, který by znamenal převrat v lidské práci, není umělkyní divadelní, ani hudební. Ale žila krásný, čistý život, posvěcený nadšením pro dobro všech lidí, s nimiž se stýkala. A žítí krásný život, v němž není jediné poskvrny, je veliké umělecké dílo. V tom ohledu je Manka umělkyní a zasluhuje, aby její památka byla zachována jako největších a neslavnějších umělců. — Zd. Kroužilková.

Vodník.

Celé večery a noci u rybníka na kořání
starých vrb se vodník houpá;
měsíc seje bílé stříbro do polí a lesů, plání,
z luk a lesů hladká vůně stoupá.
Houpy, houpy, houpy hou,
zpěv se nese nad vodou,
houpy hou, houpy hou.

Šla panenka do rybníka trhat bílé vodní růže,
zapadla tam do hlubiny;
už ti, má panenko milá, nikdo v světě nepomůže,
ani matka, ani žádný jiný . . .
Houpy, houpy, houpy hou,
dobře se měj pod vodou,
houpy hou, houpy hou . . .

Herma Jonášová.

Pro smutné chvíle.

Není nad systematickou práci!

— Drahý pane, tady nehuľákejte! Chcete-li být zachráněn, obraťte se na loďku číslo 2. Já jsem tady pouze k rozdělení potravin zachráněným.

Kdo nese vinu.

Maminka: Já jsem se vynasnažila co jsem mohla, abych z tebe vychovala hodnou dívku, Táničko. Ale teď vidím, že byla všechna moje práce marná.

Tánička: Nu to je dost, že se přiznáváš k neúspěchu a neshádíš to na mne!

Nebezpečí dalekého západu.

Pojedete ještě dále na západ?

Ano, ale napřed bych se chtěl dovědět, není-li nějakého nebezpečí se strany Indiánů.

Naprosto žádné—totiž dovedete-li se vždy vás vyhnouti jejich automobilům.

Kde jsou peníze.

— Tak, hošíčku, zde máš za patnáct centů klíšu. A kde pak máš peníze?
— Ty přece byly na dně plecháčku.

Strýček skákal radostí do stropu.

Malý Pepánek přiběhl k svému starému strýčkovi, nesa dvě husí brka a žádoně: strýčku, prosím tě, natáhni ta brka.

Co je to za divnou žádost, podívil se strýček.

No tatínek vždycky říká když já nebo Máňa nebo maminka něco chceme: jen počekejte, až natáhne strýček brka. A já chci pěkný bicykl!

Trumf na trumf.

Konduktor: Odpusťte, paničko, ale to děvčátko se mi zdá starší nežli dvanáct let!

Paní: Devolte, konduktěře! Snad mne nepovažujete za matku tak starého děvčete!

Konduktor: Přece mi nebudete tvrdit, že jste babičkou toho děvčátka, paní.

Vzbuzuje podezření.

— Je to divné, že pan Malýček při té svojí příslovečné zdvořilosti není oblíbeným člověkem. To je přece nejzdvořilejší člověk na světě, kterého jsem kdy poznal.

— To je právě jeho chyba. On svojí zpropadenou zdvořilostí vyvolává dojem, že si chce půjčit peníze a proto se mu každý vyhne.

Malá diplomatka.

— Mamí, já vím, co ti dám k svátku! Já ti dám krásnou žardiněru na růže.

— Ale vždyť já jednu mám, drahoušku!

— Já vím, maminko, ale . . . já jsem ji právě rozbila.

Dobré dušinky.

Do venkovského obchodu přišla panička a pravila k jiné ženě, která tam čekala před ní: Nebude vám to proti mysli, jestliže mne klerk obelouží s mojí maličkostí před vámi? Já mám venku stát koně, který je velmi nepokojný.

Druhá paní na to odpověděla: Ano, nebude-li to dlouho trvat. Já mám venku stát manžela a on je také netrpělivý.

Tak to bývá.

Paní Pomykáčková, věřte tu hroznou věc, jež se vypráví o slečné Marhulové? To se ví, že věřím. Co je to?

Ze dvou zel zvol menší.

Starý pastor šel svým volným krokem po ulici, když pojednou na rohu vrazil do něho hošík známé rodiny.

Reverend hošíka na okamžik zadržel a když nabral dechu, ptal se: "Kam pak tak utíkáš, Roberte? Proč tak naspěch?"

Robert odpověděl slovy: "Pusťte mne, velebný pane, já musím co nejrychleji domů. Maminka se chystá mi nafezat."

"Cože," zvolal úžasem reverend. "To je poprvé co vidím kluka utíkat domů když na něho doma čeká matka s rákoskou." A nežli Roberta pustil, pravil ještě: "To máš výprask tak rád, že si pro něj utíkáš domů?"

Robert vyškubnul se ruce užaslého velebníčka a utíkaje dál volal ještě přes rameno: "To ne, ale nedostanu-li se domů před tatínkem, provede execírku rákoskou on." —

Něco horšího než to.

Předseda soudu: Vy tedy obviňujete svého manžela, že na vás zvedl ruku?

Oběť: Něco horšího, pane presidente. On ji na mne spustil.

Champion rozřítosti.

— Tak vidíš, drahoušku, já jsem si vzal deštník, jak jsi mi řekla, ale zapomněl jsem jej otevřít.

Dobrý klient.

Vy tomuhle říkáte řízek? To je přece k smíchu!

To rád slyším. Většina lidí kleje když se mají smát.

Ochutnal vlastní medicíny.

Na venkovské přestupní stanici procházel se mladý muž podél vlaku k odjezdu přichystaného a hledal nějaké místo. — Marné. Všechny vozy byly plné. Leč mladý muž nebyl v rozpacích. Naladil svoji tvář k vážnému, úřednímu výrazu, postavil se k poslednímu vozu a vysokým hlasem volal:

“Všichni pasažéři v tomhle voze změní místa! Tento vůz nejede s sebou!”

Bylo slyšet brumláni i výkřiky hněvu, ale každý sebral svoje zavazadla a rychle se epal do jiného vozu. Když se vůz vyprázdnil, vstoupil mladý muž do něho a s blaženým úsměvem na tváři zaujal nejlepší místo. “Ha, jak je to dobré, když má člověk filip! Ted’ už jenom abychom jeli!” liboval si.

Ale vůz stál na jednom místě a nehýbal se. Po chvíli vstoupil do vozu přednosta stanice a vida osamělého pasažéra, zvolal: “Nejste vy ten mladý člověk, který volal, že tento vůz nejede s sebou?”

“Ano,” odvětil chytrák, usmívaje se samolibě.

“Nu,” řekl přednosta. “On skutečně nejede. Brzdať vás slyšel a máje vás za inspektora, odpojil tento vůz. Vlak už je pár minut pryč.”

A vyhrál.

Mladý profesor v jedné západní koleji byl propuštěn pro svůj zlozvyk, věčné sázení na všechno možné. S každým, s kým se setkal se chtěl o něco vsadit. Ředitelství koleje jej propustilo ze služby, ale předseda, zajímající se o mladého a bystrého toho muže, zaopatřil mu místo v jiném ústavu daleko na východu, kde byl ředitelem jeho přítel z mladých let, velice vážný a důstojný pán.

Mladý profesor jel tedy na východ a byl velmi srdečně přijat starým panem ředitelem. Rozmluva netrvala dlouho, když řekl mladý profesor panu řediteli pojednou: Já se s vámi sázím o sto dolarů, že máte bradavici vzadu na zádech zrovna mezi lopatkami.

Vážný pan ředitel se chvíli rozmýšlel a pak řekl:

Mladý muži, já mám pravidlo nikdy s nikým se o nic nesázeti. Ale abych vám poskytl lekci, kterou potřebujete, přijímám vaši sázku.

Na to dokázal starý pán mladému sázeli, že se důkladně zmýšlí a mladý profesor zaplatil prohraných sto dolarů.

Pan ředitel napsal na západ svému starému příteli, jak mladého profesora přivítal a dal mu hned za vyučenou. — Zakončil dopis ten slovy: Doufám, že jsem toho blázinka vyléčil.”

Za několik dní dostal od svého přítele dopis se slovy:

“Vidím, že je to nevléčitelný případ. V týž den, nežli odejel, vsadil se ten větroplach se mnou o stopadesát dolarů, že před ním svedete košili.”

Požehnání míru.

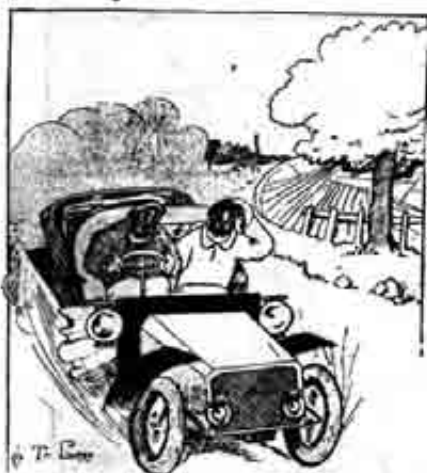

A nyní, když je po válce, můžeme zase jednat jeden s druhým . . .

v rukavičkách.

Rychlo metr 20. století.

— Člověče, zmírněte rychlost. Vždyť jedeme jako šilenci.

— Ale co vás to napadá! Děláme sotva tři mrtvo ly za hodinu.

Lehce vysvětlitelno.

Poslechni, Karle, co pak dělá, tenhle světlý vlas na rukávu tvého svrchníku?

Ale ten je tam asi ještě od minulého podzimu, když jsi byla blond.

Nejbezpečnější ze všech.

Jeden velký americký železniční magnát vyjednával s majitelem malé poboční trati o koupi. Napřed chtěl se však přesvědčiti o malé trati pokud se bezpečnosti týče. "Je vaše trať spolehlivě a solidně položena?" ptal se malého magnáta.

"Pane," odpověděl majitel poboční trati skoro uraženě, "já mohu říci, že naše trať je nejbezpečnější v celé Americe. My jezdíme již přes dvacet let a doposud jsme neměli jediné srážky.

"To je výborné!" zvolal magnát spokojeně.

"A k tomu mohu podotknout," pravil malý magnát hrdě, "že u nás je srážka vůbec nemožností."

"To je skutečně podivuhodná," připouštěl velký magnát. "Já vím, že dnes jsou bezpečnostní opatření již velmi dokonalá, nicméně jest to nanejvýše podivuhodné a "nemožnost" je velké slovo."

"Ano, ale v našem případě docela správné. U nás je srážka vlaků naprostou nemožností."

"Jak to, prosím vás!"

"My máme na naší trati pouze jeden vlak."

Má rád připravenosti

- Umíte se prát?
- Neumím.
- Come on, ty mizero špatná!

Proto asi!

V novinách jsem četl zprávu, že ve státu Virginia našli člověka, který neviděl automobil za celý svůj život. Teprve před týdnem, na den svých devadesátýchosmých narozenin viděl první automobil.

— To částečně vyavětluje, proč se dožil devadesátí osmi let.

Mléková matematika.

Návštěvník: Mnoho-li mléka vám dává tato vaše kravička?

Majitel plavky: Asi osm kvartů denně.

Návštěvník: A mnoho-li z toho odprodáte?

Majitel: Oh, asi tak dvanáct kvartů denně.

Očima hladovce.

Sedlák známý svojí lakotou a hltavostí procházel se ulicemi města se svojí ženou. Hledali místo, kde by se lacino najedli. Pojednou stanuli před dvěma krásně zařízenými restauracemi, na kterých skvěl se nápis: Oběd od 12. do 3.—50 centů.

Staré selce se ani nezdálo, že by mohl jísti v tak nobilem místě, ale sedlák již ji táhl k vchodu. Když projevila svoje překvapení, řekl jí do ucha: Sem půjdeme! To je přece láce, Kateřino. Pomyšlí si, tři celé hodiny jídla za půl dolaru!

Úloha pro suché klima.

Učitel: Jaký jest rozdíl mezi pintou a kvartem?

Syn výrobce domácího malvazu: Jedna pinta dá člověku náladu. Jeden kvart opíci.

Úcta k předkům.

— Jak si pochutnalo vaše jasné veličenstvo na řízku ze vznešeného dědečka jasnosti?

— Byl jako podešev. Kdyby nebylo úcty k předkům, byl bych to hodil pašm.

Mechanická jasnovidka.

— Co vy dva čunici tady děláte? Houpáte se?
— Ne, dáváme si předpověď, který z nás nepřežije masopust.

Nedostal příležitost.

— Pamatujete se na poslední slova svého otce?
— Můj tatínek neměl žádného posledního slova. Maminka byla u jeho lože do posledního okamžiku.

Snad to ani není pravda!

Nejstarší lékař na světě slavil prý právě sté narozeniny. Jeho případ může být považován za triumf Přírody nad lékařskou vědou.

Neopatrnost spíše nežli nehoda.

Soudce: Vy jste obžalována, paničko, že jste přerazila dešťník o hlavu svého manžela. Co na to můžete odpovědět?
Obžalovaná: Že to byla čirá nehoda, vaše ctihodnosti.

Soudce: Jak to může být nehoda, prosím vás.

— Obžalovaná: Já jsem neošla v úmyslu přerazit ten dešťník, vaše ctihodnosti.

Vyrůstá.

— Tati, prosím tě, dej mi pěťák.
— Hochu, ty už jsi přišel velký nežli abys žebral o pěťák!
— Dobrá, tati, tak mi dej desák!

Jak ho dostat pryč od hor!

— Kdyby už chtěly časopisy přestat psát o těch múnšajnech, kteří v horách páli kofalku!

— Proč pak? V čem ti to překáží?

— Já bych ráda, aby nás letos o prázdninách vzal tatínek k moři.

Chytíl se příležitosti.

Svědkové a zvědavci při soudu s Mahoneyem tropili hluk a výtržnost. Každou chvíli si některý z nich ulevil výkřikem "Pryč s Anglii," ačkoliv neměla Anglie a případem nic společného.

Soudce již měl hluku dost a aby zjednal klidu, prohlásil: Prvního, který ještě jednou vykřikne "Pryč s Anglii", dám vyhodit na ulici.

Vězeň Mahoney: Pryč s Anglii!

To druhé je vedlejší.

— Jak jsem ti slíbil, Frede, šel jsem k ní a řekl jí, že jsi trochu nesmělý a přimluvil jsem se za tebe. Řekl jsem jí, že máš víc peněz nežli rozumu . . .

— Nu, a co ona na to?

— Zeptala se mne honem, máš-li nějaké peníze.

Často dobré zdání klame.

Vidíme-li čistoučkou a čipernou pan-skou, vzdychneme si: Tam musí být krásně, kde její ručka vládne.

Je z jiného živočišného rodu.

Dle jedné nové statistiky ztrávil průměrný člověk, který se dožije stáří sedmdesáti let, šestnáct let prací. To vyvolává důležitou otázku náleží-li plumbaf do rodu lidí nebo ne.

Jak se to dělá.

- Šedesátidolarový klobouk!
- Nu ano.
- Můj muž by mi nekoupil klobouk za šedesát dolarů.
- Ale koupil, jen kdybyste začala dělat rámus, že chcete grand piano nebo elektrický automobil.

Hluboký zármutek.

- To je hezké, miláčku, že je ti tolik líto tvého strýčka. Ale nesmíš pro něho tolik plakat. Utiš se, boběčku.
- Já proto nepláču. Já pláču proto, že mne maminka nechce nechat jet vedle šoféra na tom velkém černém vozle!

Přiliš mnoho žádáno.

- Nu a což nemůžete vy dva se svým manželem žít šťastně aniž byste se neustále prali?
- Ne šťastně!

A představme si obraz domácnosti, kde vládne takovýhle cumploch.

Jistota nade všeci.no.

Matka poslala Džanička pro půl tuctu vajec.

Za dlouhou chvíli se hošík vrátil a podával matce papírový pytlík se šesti předměty stejného tvaru jako vejce, které však nikdy nepříšly se slepičím zadečkem v užší styk.

Matka se ptá synáčka: Co jsi to prosím tě, přinesl? Já jsem tě přece poslala pro vejce!

Když je tam, maminko, tak strašlivě kluzko tak jsem radši koupil půl tuctu citronů na místo vajec.

Od téhož fachu.

Host: Pane restaurátér, dáváte vy lidem od téhož druhu zaměstnání nějakou srážku?

Majitel: Jste vy restaurátér?

Host: Ne, já jsem profesionální zloděj.

Fešácká práce.

Máš už nějaký džab, Frede?

Mám, kamaráde a jaký! Pracuji na opravách tratí pouliční dráhy a musím toho každou minutu neb tak něco nechat k vůli karám, které projíždějí.

Budují nový svět.

— Ty jsi inteligentní člověk. Není ti to odporné, že nyní ve dvacátém století musí někteří lidé pracovat jako nygři, aby se jiní mohli mít dobře?

— Jen nezoufej, kamaráde. Neí daleka doba, kdy bude mít každý člověk svého sluhu.

Dobré připomenutí.

— Na co jsi se tak zadíval, Josefe?
 — Ale, drahoušku, bud' jista, že tě ani na okamžik nespouštím s mysle.

Stupínky k nebi.

Jeden pan doktor uvořil se vyučování v nedělní škole. Při první hodině ptal se malých žáků: Co musí člověk dělat, aby se dostal do nebe?

Jeden hošík se hlásil. "Musíme napřed umřít," odvětil když lej pan doktor vyvolal.

"Ano, ano," prohodil amatérský učitel, "ale co musí člověk dělat napřed nežli umře?"

Jiný hošík ruče povstal a zvolal: "Musí se rozstomat a povolat si vás."

Malé lékařské přehlédnutí.

— Jako zkušená ženská jste měla vědět, že první věcí bylo dát pacientovi do chodidel láhev teplé vody.

— Pane doktor, můj muž je beznohý!

Vznešené opomíjení.

Novinář interviewující slavného muže: A co, prosím, říkáte anonymním dopisům? Jak na ně pohlížíte?

Velký muž: Posílání anonymních dopisů jest ukázkou nízkosti. Já se přiznávám, že čtu každý anonymní dopis, který do stanu, ale na žádný nikdy neodpovím.

Výhody spořivosti.

Pravil jeden moudrý národohospodář: Člověk, který si před dvaceti lety uložil sto dolarů na procenta a nechal úroky se hromaditi, má dnes místo jednoho sta dolarů dvě stě dolarů a může za těch dvě stě dolarů koupit téměř tolik jako mohl za sto když začal šetřit.

Útlocitný otec.

— Už jsem tě zase přistihl při týrání Amidora! Nemůžeš si zapamatovat, že máme být k zvířatům laskaví?

Nejasný rozsudek.

Černocho stál před soudem pro ukradení hodinek. Soudci se nezdály býti důkazy proti černochovi dosti usvědčující a proto řekl: Well, Same, mně nezbývá nežli vynésti rozsudek sprostčující.

Černocho se podrblal za uchem a pravil: Co tím myslíte, vaše ctihodnosti? Jak tomu mám rozumět?

Soudce opakoval: Pravím vám, že jsem vynesl rozsudek sprostčující.

A na to černý gentleman: Znamená to, že musím ty hodinky vrátit?

Tajemství lidské dvojice.

— Jak starý asi je tenhle pan Škrdlil?

— To je velmi nesnadné k udání. Když je večer v kabaretu a dá se s nějakou svižnou čikynkou do tance, řekl by mu člověk nanejvýš čtyřicet. Když ale přijde do své kanceláře druhého dne ráno a začne brumlat a vrčet, přisahal hys, že jest mu sedmdesát.

Nevýnosné pojištění.

— Tak je to pravda, Isáku, že tvůj krám vyhořel?

— Ne, Kohničku, u mně bude hořet teprve příští týden. A což ty, jsi přece také pojištěn, ne?

— Jo, já jsem pojištěn proti ohni i proti cyklonu.

— A proč? Já chápu, že se dá člověk pojistit proti ohni, ale to jsem jakživ neslyšel, že by mohl někdo udělat cyklon.

Nejlepší záruka.

Jsi tak jist, že tvoje snoubenka, rozvedená paní MacCvrříšková je tak bohatá?

Jak pak bych nebyl? Vždyť byla zatčena pro krádeže v obchodech a propuštěna jako oběť kleptomanie.

Není vždy možno se ubránit.

Pan Luštěpa se vědecky rozchechtá na plné kolo když si jeho polovice svleče před vážením se, kabát.

Jenné upozornění.

— Co si to vystřihuješ z toho časopisu, Franku?

— Ale zprávičku o tom, jak jeden muž dostal rozvod, protože mu žena prohledávala kapsy.

— A co s tím chceš udělat?

— Dám si ji do kapsy.

Matematicky správné.

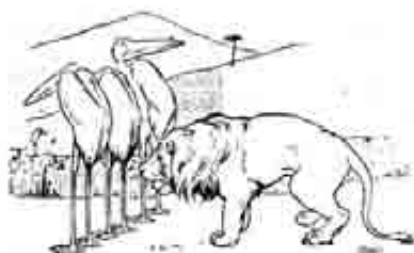
— Já se obávám, Bedřichu, že mne v chladném prosinci nebudeš tolik milovat jako nyní v krásném červnu, měsíci růží.

— Ba více nežli v červnu, dušinko.

— Jak to, Bedřichu?

— Což nemá prosinec o jeden den více nežli červen?

Nápad v poušti.

Starý, krátkozraký lev: Nebesa! Nikdy jsem si nepomyslel, že se na sklonku svých dnů octnu v kleci.

Chytré dítě.

Ale počkej, Táníčko, netahej mne s chodníku do ulice, když vidíš, že táhle proti nám jede automobil! Já se nechci nechat přejet!

Kdyby tě přejeli, maminko, odtahe bych už trefila domů sama!

Někde nějaká chyba.

Manžel: Co má tohle znamenat? Předěšlého týdne jsem ti otevřel čekový účet a teď dostávám zprávu, že jsi jej přebral!

Ženuška: Ale to není možná. Vždyť jsem nespotřebovala ještě ani polovičku čeků z knížky.

Ohleduplný manžel.

— Nemýlím-li se, slyšela jsem tlouci hodiny dvě právě když jsi dnes v noci přišel domů. Není tomu tak?

— Ano, je tomu tak, drahoušku. Ve skutečnosti chystaly se hodiny tlouci jedenáct, ale já jsem je zastavil, aby tě jejich hřmot nevyrušoval.

Zlatá střední cesta.

— Já jsem náruživým lovcem. Zároveň však jsem členem společnosti proti týráním zvířat. Ale to nic nevadí. Já jsem na to vyzrál, jak hověti mé zálibě a neprohřešovatí se proti zásadě. Když jdu na hon, užívám slepých patron.

Věrně dle předpisu.

— Doktor mi předepsal nejčerstvější vejčeka, jaká mohu dostat. Mýlím že tento způsob úplně vyhoví.

Ochutnání postaći.

Paň Vysoká vzala z rukou listonoše balíček, otevřela jej, letmo prohlédla jeho obsah a sedla ke stolkú.

"Vážený pane redaktore," psala. "Tentokráté jsem se konečně přesvědčila, že mi moje literární práce vracíte, aniž byste je četl. Naschvál jsem slepila několik listů dohromady a novela přišla zpět a listy slepenými na důkaz, že jste ji ani nepročeti."

Odeslala dopis a čekala na omluvný projev při zrádě přistiženého redaktora.

Po několika dnech četla v rubrice "Listárna redakce" pod svými iniciálkami tento poučný paragrafek: Otevřete-li vejce, jež není čerstvé ani dobré, není naprosto zapotřebí snísti je celé, abyste se přesvědčila o jeho neztravitelnosti.

Právníká nevědomost.

Synáček vešel do úřadovny svého tatínka, právníka, který byl právě zaměstnán sestavováním nějaké listiny a zeptal se: Tati, jak starý je svatý Mikuláš?

Já nevím, zavrčel tatík, nezvednuv oči od své práce.

Za chvíličku se ozval hošík znovu: Tati, je to pravda, že mne přinesl mamince čáp?

Já nevím, zněla nová nevrlá odpověď.

Chvilku bylo ticho, načež se hošík ptal znovu: Tati, je to pravda, že lidojedi jedí lidi?

Já nevím, vybuchl polozoufale od své práce tatík.

Hošík se postavil ke dveřím a podíval se útrpně na svého rodiče, prohodil: To bych rád věděl, tati, jak jsi se mohl stát právníkem!

Rozdíl mezi lidmi.

Staneli- se tohle pessimistovi, zaláteři: Mám já ale prokletou smůlu! Kdybych byl dal všechna vejce do druhého koše, nebylo by se mi to stalo.

A stane-li se to optimistovi, zachechtá se: Mám já ale z pekla štěstí. Kdybych byl měl všechna vejce do tohoto koše, nebyl bych jich tři čtvrtiny zachránil.

Časy se mění a my s nimi.

Když před prohibicí někdo v takovémhle stavu ležel na ulici, odvraceli se od něho lidé s odporem. Když se to stane dnes, řekají si lidé: To je šikovný člověk— kde to sehnal?

Lidumilnost.

- Prosím vás, na co to zase sbíráte?
- Na budičky k zaslání ugandským divochům do Afriky.
- K čemu, prosím vás, potřebují křováci budičky?
- K boji proti spavé nemoci.

Blížní označení.

Molendovi se ztratila kráva. Pobíhal v širokém kruhu kolem své farmičky volaje Plavku. Při přecházení cesty uviděl pastora kráčejiho do kostela. "Nechte hledání krávy a pojedte do chrámu," řekl mu pastor. "Po službách oznámím celému shromáždění, že se vám ztratila kráva a všichni půjdou vám pomoci hledat a najdete ji snadno."

Molenda šel a přečkal služby boží. Po obřadech jal se pastor ohlašovat rozličné minulé i budoucí záležitosti. Napřed oznámil, že toho večera bude v kostelním přístavku mít přednášku jedna velmi dobře známá temperenční pracovnice.

Molenda, sedící v zadu a nedoslýchaje, povstal a volal přes celý kostel: A můžete dodat, pane faráři, že má na břichu velkou lysinu a na čumáku černý flek a zvláště velké zadní paznehty.

Mezi dětmi politické protekce.

Vládní inspektor: Kolik lidí zde pracuje?
Dilovodoucí: Zaměstnáno je zde kolem šedesáti lidí, ale kolik jich pracuje, jest náramně těžko říci.

Sancta simplicitas!

Velebný pán měl překrásné kázání o krásách manželského života. Dvě Irčanky vycházejíce z kostela, rozumovaly.

— Nebylo to krásné kázání, které nám dnes velebný pán udělal? ptala se jedna.

— Ba že ano, odvětila druhá, přidávajíc: A já bych si přála, abych věděla o předmětu o kterém kázal tak málo jako on.

Horlivá služka.

— Marie, já jsem ztratila klíček od svého psacího stolku. Jděte, prosím vás na půdu do toho starého kufra, je tam hromada klíčů; zkusíme, jestli některý z nich nepůjde k stolku.

— To je zbytečná práce, paní. Já už jsem je zkusila všechny.

Šťastní lidé nepotřebují politování.

U stolu v restaurantu prohlásil velký silný pán: Já nemám žádných sympatií s člověkem, který může natlouci své ženě.

Naproti němu sedící malý mužlík zdvihl své bledé oči od své polévky a pravil tiše: Člověk, který může natlouci své ženě, nepotřebuje sympatií nikoho.

Znalci.

Dva kapsáři následovali člověka, kterého viděli vycházejícího z banky a strkajícího závitky bankovek do kapsy. Dříve nežli měli příležitost mu o bankovky ulehčit, zašel muž do nějakého domu, na kterém skvěla se tabulka "Právník".

"Počkáme si tady na něho, až zas vyjde, řekl jeden z pobertů.

"Ty trumpeto!" prohodil druhý. "Pěkně ho necháme odejít a počkáme až půjde právník ven."

Taky jeden Bryanovec.

Není to podivné, že Darwinovu teorii popírají obyčejně lidé, kteří mají důkazy její pravosti téměř na nose?

Klid hodný Angličana.

— Človíčku, proč s tím kufrem tak pospícháte? Vlak přece nejede až za padesát minut!

Jak přesně to věděl!

— Pane Prázdný, kdyby vy jste věděl, co o vás řekl včera náš tatínek, když jste zde dole čekal na naši Mátku! Hádejte, co o vás řekl! Že to nevíte!

— Já nevím dočista nic!

— To je hanba! Vy jste poslouchal!

To postačí.

— Není to pozoruhodné, dětičky, že všechna dá žihadlo pouze jednou? ptal se pan učitel své třídy.

Beníček na to povstal a skromně vrknul: A není jednou dost?

Mezi přítelkyněmi.

Co tomu říkáš, Elso, já si budu brát muže, který je zrovna polovičku tak stár jako jsem já.

A proč bys si ho nevzala? On je jistě dosti stár, že už by se byl mohl dávno oženit.

Všechno má avojo cenu.

— Já bych si vás nevzala ani kdybyste měl milion.

— Já mám ale, slečno — pět milionů.

— Oh, to je tedy něco jiného.

Vypadá to zcela stejně.

Správce tanečrny: Přestaňte a jděte z kola. Takhle se zde tančit nesmí.

Pán: Ale pane, my netančíme! Moje žena omdlela.

A je to tak přirozené!

Kam se nyní ubohá paní Klapáčková vrtne, když se jí obě dcery najednou provdaly a zůstane tu sama?

Well, jeden z jejích zeťů chce, aby se odstěhovala do Clevelandu a druhý by jí zase rád viděl v St. Louisu.

Nu, to má štěstí, že dostala takové dobré zeťe.

Ovšem, chybou při tom je, že ten zeť, který jí posílá do St. Louisu žije v Clevelandu a ten který jí navrhuje Cleveland, žije v St. Louisu.

Oprava starého přísloví.

Rikávalo se, že je žena tak stará jak vypadá. Teď už to neplatí. Teď jest mnohem starší.

Vymoženosti moderního žurnalistu.

— Tak co, interviewoval jste toho kritika lvů?

— Ne, pane šefredaktore. On mne vyhodil a pohrozil mi, že mne hodí svým bestiím, opovážím-li se znovu ukázat.

— Okamžitě se k němu vraťte. Ať se svět doví, že takovému velkému, světovému časopisu nezáleží na tom, má-li o reportera více nebo méně.

Důkladný budiček.

— Cože, vy si dovolujete zde klímat při práci?

— Odpusťte mi, pane šefe. Můj malý kluk mne nenechal dnes v noci oka zahmouřit.

— Dobře. Zítra přineste svého hošíka sem s sebou.

Lhář se prozradí.

Lichák včera povídal legrační historku, jak ošidil řidiče taxicabu.

Ten si pořádně zalhal.

Ty ho znáš, Licháka?

Ne, ale znám pány řidiče taxicabů.

Trochu rozdílu by neškodilo.

— Myslíte, slečno, že byste mohla mít ráda muže, jako jsem já?

— Oh ano, já myslím že ano, když by nebyl docela takový.

Nejjistější prostředek.

Návštěvník velkoobchodu: Vy jste tady vrchním nad prodáváči? Prosím vás, mně se v tom množství lidí tady ztratila žena. Co mám dělat, abych ji našel.

Vrchní klerk: To je zcela jednoduché. Stoupněte si tamhle k té hezké kasírce a dejte se s ní do řeči.

Zločinná nedbalost.

— Tak vidíš, Emile, co jsi zase vyvedl. Nechal jsi dvěře kuchyně otevřené a průvan mi zavřel kuchařskou kniku. Jak teď poznám, co jsem právě vařila?

Nač ta zbytečnost?

Mama, já si nemusím mýt ručičky nežli jdu do školy. Já se nikdy nehlásím zvedáním ruky.

Neví, co ztratí.

Pan Kalý: Já se dám od své ženy rozvést. Pomyšlí si, šest měsíců již na mne nepromluvila.

Pan Dbalý: Nezapomeň však, že takovou ženu už nedostaneš!

Tak se to stává.

Nenašel jsi v bibli vysvětlení, proč žil Methusalem tak dlouho?

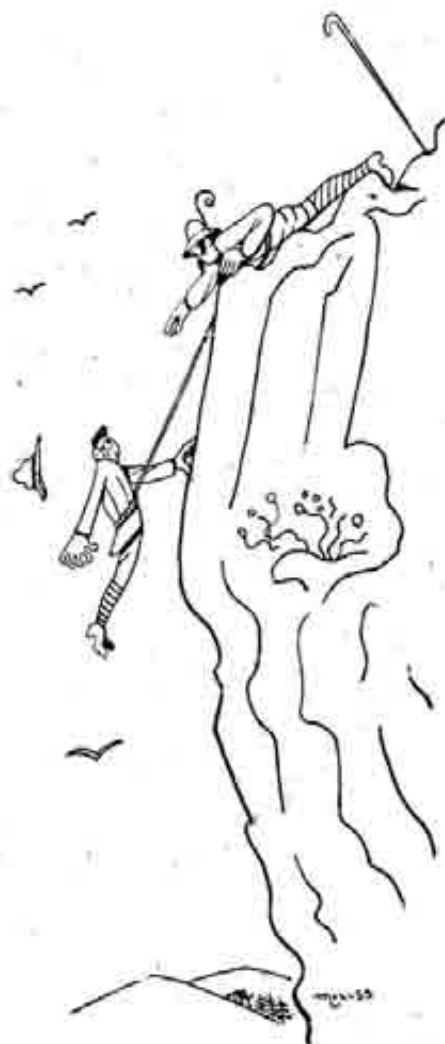
Nenašel, ale já si myslím, že si ho nějaká mladá ženská vzala k vůli jeho penězům.

Pozdě bycha honit.

— Když jsi si mne bral, tvrdil jsi, že mne tak miluješ, že bys mne láskou snědl.

— Ted' toho lituji, že jsem to neudělal.

Nemožno odepřít.

Průvodčí: Podejte mi sem svoji peněženku. Budete o to lehčí a snad se mi pak podaří vás vytáhnout.

Družku popravil mu krutý lovec,
útěchu si zjednal opeřený vdovec.

Dvě srdéčka ptačí v lásky tluku
cukrují si sladce kuku, kuku.

Bouchla rána, a větve spadlo ptáče,
osifelý sameček nad družkou pláče.

Stýskalo se mu po jejím hlase,
uslyšl však sladké kuku zase.

Znovu sedí ptáček na vysokém buku
vedle něho ozývá se kuku kuku.

Dokázala svoji spořivost.

Opatrná hospodyňka žádala svého manžela, aby jí dával na domácnost o několik dolarů týdně více, vzhledem k podražení životních potřeb.

— Já se vynasnažím dávat ti o dva dolary týdně více, odvětil manžel, dodávaje: Ale tak se mi zdá, že nedoveďeš spořiti, Malindo.

— Já že nedoveďe žetfit? To řekneš do očí mně, která si po třicet let schovává staré svatební šaty pro případ, že bych se někdy znovu vdávala?

Zli lidé.

— Dokud jsem neměl automobil, nevěděl jsem, že je tolik ošklivých slov v lidské řeči, postěžoval si děkan Smith.

— Slyšíte tedy při svých jízdách hodně klení?

— Hrozně! Každý, do koho vrazím, kleje jako pohan.

Dorozuměli se.

Čínský restaurátér neuměl nic anglicky a jeho host zase nerozuměl čínštině. Ale host ukázal, že by jedl a Číňan jej obsloužil. A obsloužil jej výborně. Přinesl mu jakési tmavé zadělávané maso s cibulkou a houbičkami. Maso bylo křehoučké a chutnalo jako kachně.

Angličan se důkladně najedl a pak, zvědav, z čeho byla chutná krmě upravena, natáhl krk, zdvihnul paže, zatřásl hlavou a napodobil kachní "Kvá, kvá".

Číňan zatřásl hlavou, dal si ruce k uším a odpověděl: Haf, haf!

Nechtěla dělat pámbičkovi těžkou hlavu.

— To je hezké, že jsi se pomodlila, Máninko. Ale zdali pak jsi pámbičkovi řekla, jak jsi byla nehodná po celý den?

— Ne, mamí. Já jsem myslela, že to bude lepší, nevyjde-li to z rodiny.

Dítě věku tištěných instrukcí.

Matinka nad plačícím nemluvnětem:
Kdybich já věděla, co si s Pepánkem počít,
aby pořád tak neplakal!

Pětiletá Kristýnka: Což jsi s ním ne-
dostala knížku s instrukcemi?

Populární nemoc.

— Jedinými léky proti malarii jsou
chinín a kořalka.

— Kde je možno ji dostat?

— Co, kořalku?

— Ne, malarii.

Rychlá odveta.

Žena (trpce): Ty jsi si měl vzít za ženu
nějakého bláznivého tratla, nějakou oche-
chuli!

Mužiček: Tedy aspoň jednou uznáváš,
že jsem udělal správnou věc!

Novinářská stručnost.

Včera projížděl našim městem pan
Hakstren z Mayvillu. Chtěje se pousvědit,
má-li v nádrži gasolín, posvítíl si sirkou.
Policie telegrafovala jeho rodině. O pozů-
statky postará se pohrobek Mather.

Hrdinství se vždycky dobře nevyplácí,
někdo věci najde, když je jiný ztrácí.

Tamhle někdo v řeky zrádné tůni hyne,
statný muž se blíží, pomoc, hle, už kyne.

Za křovím chlapisko na tu chvíli čháh,
se "zachránce" kvádrem o závod ubíhá.

S dřevěným vnařidlem hrdina se vrací
strůjce toho "šprýmu" v prachu již se ztrácí.

Japonská sebeobětavost.

Jeden japonský kožešník dal si nad dveře nápis: Zhotovujeme kožešiny z vaší kůže nebo z naší kůže.

Poctivost zaslouží odměny.

Právník: A teď mi řekněte na svou čest, jste-li nevinen nebo vinen.

Klient: Nu tak se přiznám, že jsem vinen.

Právník: Dobrá, jste poctivý a pravdomluvný člověk. Vám vysoudím propuštění.

Vysvědčení znamenité jakosti.

Paní: Emane, zdali pak jsi si již zakouřil z těch doutníků, které jsem ti dala k svátku?

Manžel: Well, abych ti řekl pravdu, zapálil jsem si jeden, ale po malé chvíli jsem kouření nechal a rozhodl jsem se nechat ty doutníky, až bude náš Džianšk myslet, že už je dost velký, aby se učil kouřit. Pak mu je dám presentem.

Malý žák velkých učitelů.

— Poslechni, Tanoušku, řekni mi, co děláš hodný dobře vychovaný hošík, když sedíš v tramvaji a vidíš, že blízko něho stojí dáma, která nemá kam si sednout.

— Dělá jako by spal.

Zvrácené správné.

Maminko, já vím, že je pan Sešlý velmi bohatý. Je ale přece jen příliš starý, než aby mohl být považován za vhodného ženicha!

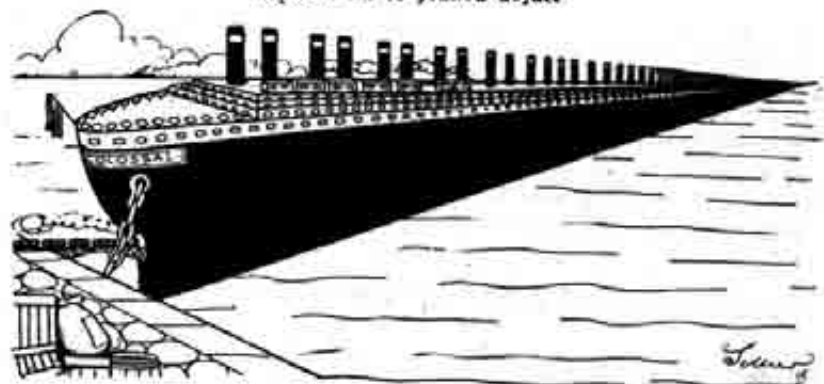
Ne, Eufrosinko. Pan Sešlý jest příliš vhodným ženichem, než aby mohl být považován za starého.

Automobilisté vítězí v tomto kontestu.

Ačkoliv se větroplavba neustále šíří, jest přece jen mnohem více lidí zabito automobilisty nežli při větroplavbě.

Ovšem, nutno uvážit, že automobilisté mají mnohem delší zkušenost a větší praxi.

Konečně na to jednou dojde.

— Když se staví stále větší a větší lodí, kdy dojde na to, aby byla vystavena loď, jejíž přída by stála u evropského břehu a zád' u amerického, tak aby mohly vlaky jednoduše projížděti od pevniny k pevnině?

Kde ho najde?

— Půjčím-li vám deset dolarů, jakou záruku mi můžete dát?

— Slovo poctivého muže.

— Dobrá, tak jděte a přiveďte ho.

Nemá žádné štěstí.

Agent: Ale drahá paničko, přece nenecháte pojištění na život vašeho manžela padnout!

Žena nad vanou s prádlem: Ne, já už nebudu platit ani centu. Platila jsem pravidelně po osm roků a neměla jsem žádné štěstí. Už mám toho čekání dost.

Nevysvětlitelné.

— To je zvláštní žena, tahle paní Bílá. Člověk o ní neslyší nikdy slůvka špatného.

— Proč to asi? Což nemá žádných přítelkyň?

Včasná ohleduplnost.

Pasažér naklonil se k řidiči taxovky a pravil: "Nemyslíte, že tam dojedeme jistěji, když pojedete trochu pomaleji?"

Chauffeur se sebevědomě usmál. "Nemáte snad strach, co?"

"Nu, to zrovna ne, ale já bych způsobil nerad společnosti, u které jsem pojištěn na život, ztrátu!"

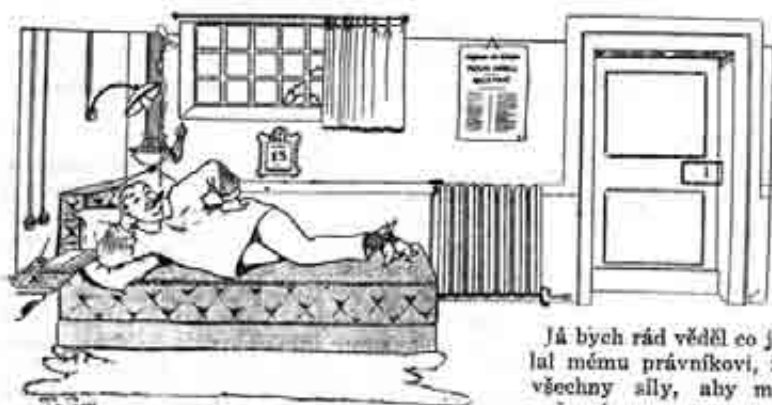
Zachráněn náboženstvím.

Statná černovlasá a tmavozraká žena stála u pokladny divadla, když jakýsi bezohledně si počínající člověk do ní vrazil. Vidouce, že to udělal naschvál, podívala se na něho ostře.

— Nu, prosím vás, jen mne nesnězte, zabručel neomaleneč.

— Před tím jste úplně bezpečen, pane! Já jsem Židovka.

Půjdeme-li dále s pokrokem.

Já bych rád věděl co jsem udělal mému právníkovi, že napíná všechny síly, aby mne dostal z vězení.

Válečná připravenost.

Jednomu mexickému revolucionáři, který byl léčen v newyorské nemocnici, vyňali z těla dvaadvacet kulok.

To si asi dal dělat, aby měl v těle další místo, až se vrátí domů.

Na vrcholu moderního vzdělání.

Má vaše dceruška Marjorie hudební vzdělání?

To si myslím! Před ní nemůžete jmenovat jediný fonografový rekord, aby vám hned neřekla, co je na druhé straně.

Hlavní starosti dnešního člověka.

Když má člověk trochu peněz, je dnes jeho první starostí, zaopatřit si automobil.

A když má automobil, má zase starosti, kde vzít trochu peněz.

Nepostačitelná zásoba.

Starý pan Rockefeller vzal k sobě do automobilu malou holčičku. Když se pohodlně usadila, zeptal se: Tak, kam si přeješ jít, žabičko!

— Mně je to jedno, odpověděla dívčinka a zeptala se hned: A kam vy chcete jít?

— Já bych rád jel do nebe, řekl starý magnát se šibalským úsměvem.

— Na to nemáte dost gasolinu, pane Rockefeller, zvolala malá pasažérka.

Prokoukl ho.

Richardek k svému tatínkovi, který se právě znovu oženil: Tati, na Jeffersonově ulici je jeden krám zrovna takový jako jsi ty.

Co to povídáš? Copak mne můžeš přirovnávat s krámem?

Je na něm tabulka: Pod novou správou.

Její ideál.

Starý vědátor přednášel v dívčím klubu o vlastnostech ptáků. Pštros, pravil, jest velice krátkozraký. Mnoho věcí, které má zrovna před sebou snadno přehlédne. Za to však má báječný žaludek a všechno co mu předložíte polkne a ztráví.

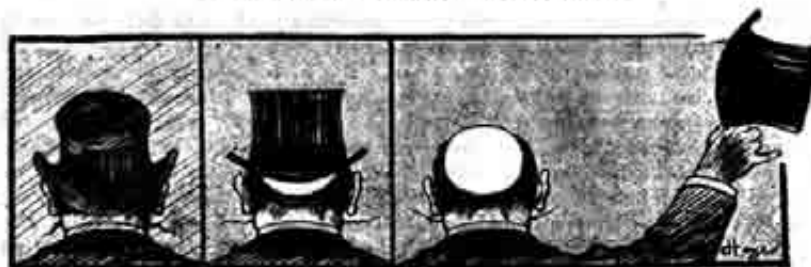
Jedna z posluchaček naklonila se k svým sousedkám a tiše zvolala: Děí, jak dobrý manžel musí být z takového pštrosa!

Dvounohá ryba.

Stál na břehu, pozoroval rybáře, jak na svinovací udice líčí umělé broučky a vážky a řekl si: Nejsou ty ryby hloupá stvoření, že se nechají chytit na takového motýlka z několika pestrých pírek?

A pak šel do úřadovny společnosti na dobývání oleje z bezolejné hlíny a koupil si za pět set dolarů zlatých certifikátů, zaručených, že mu vynesou dva tisíce dolarů za šedesát dní.

Názorné vyučování: lekce z astronomie.

Nový měsíc

První čtvrt a . . .

úplněk jak mazaneček.

RÝMA.

Pro kalendář Amerikán napsal Dr. Karel H. Breuer, Lincoln, Neb.

Skorem každý dostane v zimě někdy rýmu, a někteří lidé mají toto nadělení téměř stále. Obyčejně si myslí, že jest to taková nezbytná protivná nutnost a hledí se s tím smířiti jak nejlépe mohou. Někdo ji dostane jen když skutečně je vystaven zimě a když jest opravdu příčina k nastuzení. Ale jiný ji má skorem stále po celou zimu a někdo ji má i v létě a diví se pak, kde ji dostal, jak k rýmě přišel.

Co jest rýma? Jest to nákaza působená zvláštními bakteriemi; řadí se mezi jiné obyčejné infekce a podléhá týmž přírodním zákonům. Jako každá infekce, zachvacuje rýma pouze ty lidi, kteří mají svoji immunitu čili schopnost kladení odporu proti nemoci a nakažení něčím zeslabenou. Kdo je silen a zdrav a každém jiném ohledu, kdo má, jak se říká, silnou krev, ten nastuzení a tedy ani rýmu nedostane. Kdo si ale zdraví pokazí nedbalostí nezřízeným životem neb nějakou náhodou, toho se ovšem každá infekce snadno chytne.

Nejčastěji si pokazí lidé zdraví tím, že se vyhýbají čerstvému vzduchu. Po celý den jsou uzavřeni v dílně, nebo úřadovně, kde je obyčejně většinou horko nežli je lidskému tělu zdravému. Jejich kůže je stále vlhká. Pak když vyjdou ven, hned je "projmě zima" a druhý nebo hned týž den mají již rýmu. Jindy zase jsou lidé v místnosti kde je hodně prachu, kouře neb jinak znečištěný vzduch a to má tytéž účinky. Jinou příčinou bývá, že se obyčejně tuze teple šatí; pak se stále potí, venku snadno přechladnou a tím zeslabují svoji immunitu.

Jaké jsou následky dlouho trvající rýmy? Jsou tuze často vážné. Rýma obyčejně počíná pocitem tlaku v hlavě, kýcháním, ucpaným nosem, obyčejně jen jedné dirky, buď na jedné straně neb na druhé, střídavě. V noci se někdy ucpou obě a pak nemocný dýchá ústy chrápe až celý dům vzbudí a pak se vzbudí obyčejně sám s velkým nepokojem, neb se mu často při tom zdají odporné sny. Nos je napřed suchý, uvnitř to šimrá a pálí; nemocný silně kýchá a často dostane suchý škrablavý kašel. Za den neb dva se, jak se říká, rýma spustí. Nemocnému začne téci z nosu, kýchá někdy více, kašel je již volnějším, začne chrchlat hleny napřed bíle zpěněné, později se začnou měnit do šediva a pak do žluta, podle toho jak se dostává více různých bakterií do nosu; infekce se stává pak smíšenou. Někdy při tom bolí hlava v každé obličejové. Když se totiž po delším trvání rýmy nakazí dutiny mezi těmito kostmi, nastane t. zv. sinusitis. Následkem zánětu ucpou se otvory, jimiž odchází výtok z těchto dutin a tento se pak nahromadí v dutině a způsobuje bolení buď v obličejí, v horní čelisti, v čele nebo pod očima. Jindy zase, když se nastuzení opakovalo často a po dlouhou dobu, otvory tyto načisto zarostou a vzduch v dutinách se absorbuje, vstřebá, a pak nastane stálé bolení hlavy, které nechce po žádném léku neb léčení přestat aneb ani ulevit. Taci lidé pak jdou od lékaře k lékaři, nechají si třebaš všechny zuby vytrhat, nechají si brýle připasovat, berou různé léky, ale vše nadarmo.

Rýma v obyčejném případě pomalu se lepší, nemocný může lépe dýchat, výtok se stává špořejším, hustším, až konečně přestane. Však někdy se stává, že za několik dní to všechno začne znovu a opakuje se to zase. Někteří lidé mají s tím opravdu pravou trýzeň.

Když trvá rýma dlouho, nastanou jistě více méně trvalé změny a vyvinou se různé jiné nemoci. Od zacpání nosu a dýchání ústy vyvine se katar v krku, mandle často otekou, nakazí, zanítí se a někdy se podebírají. U mladších lidí se vyvinou adenoidy a děti následkem toho pak velmi často zůstanou pozadu s vývinem a s učením ve škole, jsou jaksi tupé a stále jim něco schází. Od adenoid a mandlí se ucpou Eustachovy trubice vedoucí z krku do uší a vyvinuje se hluchota. Jindy se nakazí katearem i vnitřní ucho a začne se podebíratí a když to není správně léčeno, vyhnisají pak jemné sluchové kůstky a jiná sluchová ústrojí a pak následuje trvalá hluchota nebo když se dostane nákaza do mozku, i smrt. U jiných zase, když se infekce a záněty rozšířují podél dutin v kostích obličejí, dostane se zánět k dutině oční a nastanou choroby oční. Nemocní, nejčastěji děti a mladí lidé pak si stěžují na různé vady zraku, jako dvojaké vidění, bolení očí, špatný zrak, zarudlé a zanícené oči, šilhavost (nejvíce u dětí). Někdy se samo oko zanítí a nastane nákaza oka a nemocný může i oko celé ztratit. Velmi mnoho očních neduhů pochází od zastaralé rýmy a jejich následků.

Když se dutiny kostí obličejových podebírají, obličej opuchne, velmi bolí, nastane horečka a nemocnému je velmi špatně. Hnisáním se pak obyčejně otevře někde průchod hnisu; ten se dostane ven a otok oplaskne, ale pak následuje chronický zánět, který trvá dlouho a má tytéž následky jako chronické hnisání jinde. Nemocný se stále cítí churavým, mívá různé obtíže s ušima a očima, někdy se z toho vyvine revmatism a jsou známy případy, kdy nastala otrava krve a smrt. Z každého místa, které jest zachváčeno chronickým zánětem hnisavým, se stále cedí do krve hnisavé bakterie a pak když obíhají s krví, usadí se často na místech kde byla imunita snížena následkem nějaké příčiny, jako ku př. silného nachlazení v kloubech, kdy se může vyvinouti revmatism. Když se udeří nemocný silně do kosti, může nastati hnisání kosti, čili osteomyelitis a lidé se pak diví jak se to mohlo státi, že následkem nějakého dosti nepatrného udeření nastalo hnisání kosti. Toto, když se správně neléčí, může trvati mnoho roků a může míti za následek ztrátu údu.

Když uchází hnis do krku a polyká se, může nastati nákaza zažívacích ústrojí, jako žlučovýchodů a žlučového měchýře, mohou se vyvinouti žlučové kaménky a konečně se může nakaziti slepé střevo a pak je rychlá operace nutná. Často se stane, že se operací odpomůže tímto podružným nemocem, pacient se z operace uzdraví a myslí, že má pokoj; ale na nos, kde se podebírají dutiny si nikdo nevzpomene a ty se podebírají vesele dále až se zase od nich někde něco jiného nakazí. Proto se při každé nákaze má dobře prohlédnouti nos a všechny dutiny s ním souvisící a když se najde, že je některá zapálená, má se zároveň také dáti do pořádku.

Léčení těchto zánětů záleží v tom, že se udělá dost velký otvor odtoku z nakažené dutiny a pak se tato vystřikuje antiseptickými prostředky. Není nic platno vystřikovati neb kloktati a vyplachovati nos když jsou otvory z těchto dutin ucpané. Pokud nejsou otvory dost otevřené, nemůže se do zapálené dutiny nic dostat a vystřikováním se odstraní pouze výtok z dolejší části nosu. Posud se velmi zhusta léčí tyto záněty pouhým vystřikováním nosu atomizerem. To je platné pouze v čerstvým případech, když jsou otvory posud otevřeny. Kde zánět trval dlouho, není to zcela nic platno.

Co je lidem nejvíce nutno, je léčení rýmy v jejích počátcích nežli se stala chronickou, tedy jak lidé říkají, než se vyvinul katar. Lidem tímto nemocem říkají obyčejně katar a poněvadž se to nedá vyléčiti užíváním obyčejných léků a vystřikováním, říkají, že se katar nedá vyléčiti a kdo ho má, že s ním musí zemřít. Tento náhled se vyvinul následkem toho, že lidé, kteří takový "katar" léčili si nedali dosti záležitosti, aby důkladně prozkoumali povahu nemoci a pak aby léčili stav ústrojí v jakém se toto nalézá, spoléhajíc jen na vystřikování a na léky k užívání vnitřně. Pakli jest užívání léků při nějaké nemoci zcela zbytečné, pak jest to jistě při chronickém kataru nosu a krku, tedy při zánětu dutin kostí obličejové spojených s nosem. Nejen že pouhé užívání a vystřikování vodičkami není nic platné, ale často škodí. Než byl přijat zákon Harrisonův bývaly v trhu patentní léky, v nichž bylo hodně kokainu a po těch se často hodně ulevilo tak že je lidé kupovali o překot a chválili si je; ale každý z nich se stal otrokem kokainu, který je pomalu zničil. Na to vyrábitele patentních léků nedbali, jen když měli dobrý odbyt na své léky. Právě následkem toho, že se lidé stávali kokainisty, zakročila vláda a přijala ostrý zákon, který znemožňuje prodávání kokainu, opia a morfinu a tak se lidé uchrání od hrozných následků zneužívání těchto léčiv. Vždyť kokain nic nikdy nevyléčil, jen na chvíli ulevil a to proto, že pod vlivem jeho se smrštily oteklé stěny otvorů do popsáných dutin a tak nastala chvilková úleva. Ale vyléčení nenastalo nikdy, to se musí léčiti zcela jinak. Chronický katar nemůže si nikdo sám léčiti dle nějakých předpisů neb návodů, léčení může provésti jen odborný lékař.

Leč lidé se mohou naučiti předejít kataru, mohou se naučiti léčiti čerstvou rýmu, a tak mohou předejít vyvinutí chronického kataru a to je nejnějnější a lacinější než pak léčení zastaralého kataru. První věcí jest předejít rýmu vůbec. To se nejsnáze dokáže správným žitím a otužováním. Každý má dbáti, aby měl především stále dost čerstvého vzduchu k dýchání, aby měl světnici kde bydlí, ložnici kde spí a místnost kde pracuje neb je jakkoliv zaměstnán stále dobře provětranou. Má míti stále nějaké okno otevřené, i v zimě. Nemá se oblékati tak teple, aby měl kůži vlhkou nebo aby se potil, ale jen tak, aby mu nebylo zima a aby kůže byla suchá, neboť pokud je kůže suchá, nemůže nastati nastuzení. Lépe je, když je člověku trochu chladno než dost teplo neboť pokud je chladno jsou potní póry zavřeny a nastuzení nemůže povstat. Pak když vyjde ven do zimy, nemusí se obávat že nastuzí.

Dále má si každý vzíti každý den ráno jak vstane studenou koupel nebo lépe sprchu, v teplé světnici a pak dost draným ručníkem vydrhnouti až je kůže suchá a teplá. Tím se povzbudí oběh krve v kůži a tak se nejlépe zabrání nastuzení. Pak když je v zimě uvnitř místnosti, kde je teplo, má si sundati kabát a to nejen svrchník,

ale i spodní kabát a teprve si je obléci když vychází ven. Nikdy nemá pít ledové nápoje neb jísti zmrzlinu když je mu horko nebo hodně teplo, neboť tím se často přivodí nastuzení. Důležité je též držeti stále stolici v pořádku.

Když ale člověk skutečně následkem nějakého nedopatření přece rýmu dostane, pak ji nemá zanedbat. Je sice pravdou, kdo dostane jednou nebo několikrát rýmu, nemá ještě z toho chronický katar, ale když to trvá dlouho a zanedbá se to, pak se jistě dříve neb později vyvine. První co má postižený udělat, jest vzít si nějaký lék pro stolici, ať je to již hořká sůl, kaskara, neb nějaké pilulky. Hořká sůl jest asi nejlepší v tomto případě. Pak si má hned vzít na noc hodně horkou koupel hodně dlouho v ní zůstat, po koupeli se nemá utřít, ale zabalit hodně do teplých pokrývek, píti hodně horkých nápojů, jako je horká limonáda, káva, slabý čaj, neb jen horká voda, aby se mohl hodně vypotit. Jak pot ustane, pak se má dost do sucha otřít, převléci se do suchého prádla a zůstat do rána v loži. Ráno se pak má zase dost vydrhnout drsným ručníkem až je kůže teplá a pak je obyčejně po rýmě. Když se to udělá hned, pak není třeba užívat proti nastuzení a rýmě jakýchkoliv léků. Kde je léků třeba, nejlépe se poraditi s lékařem. Mnoho lidí má pověru, že chinin je specifickým lékem proti nastuzení a rýmě; snad byla tato pověra uměle vzbuzena oznámkami různých patentních léků, v nichž hraje chinin hlavní úlohu. Chinin nejen že nemá žádného účinku na nastuzení a rýmu, ale přímo škodí, poněvadž žene mnoho krve do hlavy a při rýmě jest tam stejně již přílišný nával. Ale lidé jsou někdy velmi pohodlní a než by věnovali koupeli a pocení trochu času, raději volí pohodlnější užívání nějakých břechek nebo pilulek.

Kdo dbá na to, aby si udržel imunitu, čili odpor proti nemoci, aby udržel svoji tělesnou soustavu v dobrém stavu a když nějakou náhodou přece nastydne, kdo si rýmu a nastuzení vyléčí tak jak shora udáno, ten se kataru snadno vyhne a pak nepotřebuje žádného léčení. Však kdo již jednou byl tak nešťasten, že se u něho katar vyvinul, ten nemá spoléhati na vystříkávání a užívání léků, ale má se poraditi s odborným lékařem. I chronický katar dá se docela dobře vyléčiti a nikdo se nemá vzdávati osudu. Ale je nutno dáti se léčiti někým, kdo tomu rozumí.

Lázeňská místa v Československé republice.

Napsal B. Groh.

Málokterý stát na celém světě honositi se může tolika lázněmi jako Československá republika. K četným lázním v Čechách a na Moravě přibýly připojením Slovenska ještě četnější lázně na Slovensku. Bohužel že většina lázní v Čechách a Moravě leží ve známém území, z větších lázní pouze Poděbrady a Luhačovice jsou v ryze českém kraji. Za to "slovenské" lázně jsou "naše". Maďaři ve své vládyčtivosti osvojili si lázně na Slovensku, nadělali z nich státní lázně, aby každý host a každý turista se domníval, že je v Maďarsku a nikoli na Slovensku; ale převratem dne 28. října 1918 dostaly se státní maďarské lázně do naší správy a jsou nyní československými lázněmi, odkudž říkati se bude sbratření mezi Čechy a Slováky. Do československých lázní putovati budou nemocní, turisté a boháči z celého světa, aby nabyli buď ztraceného zdraví, buď shlédli přírodní krásy naší republiky aneb po namáhavém životě okřáli v čisté přírodě, zábavách a plesích. Vláda naše stará se pečlivě, aby sláva a dobrá pověst našich lázní kvétala, a to jednak výborným železničním spojením, jednak pohodlným ubytováním hostů, dobrými a výživnými potravinami a nápoji, koncerty uměleckými, divadly, zábavami a též dobrou reklamou doma i za hranicemi, Československé lázně budou brzo dostaveníčkem vynikajících lidí z celé Evropy.

Nejlépeš a nejkratší spojení s Prahou mají Poděbrady. Z malého venkovského a rolnického města mění se pomalu na velké lázeňské město. Leží v písčité rovině a nemělo zdravé pitné vody zvláště blíž Labe. Proto v bývalém zámku Jiřího z Poděbrad vrtali studni na zdravou pitnou vodu a našli pramen léčivé vody uhlíčitě. Dnes jest již několik pramenů uhlíčitě vody v různých částech města a různé chuti. Vystaveny jsou rozsáhlé lázně ke koupelím v této vodě, zařízen rozsáhlý park. Přepratrem státním přešel zámek do městské správy a zařízeny v něm byty pro hosty. Dnes jsou Poděbrady prohlášenými lázněmi uhlíčitými, hojícími zvláště vady ardeční, revmatism a jiné neduhy a to jednak pitím léčivé vody, kterou může každý zdarma u pramenů nabrati, jednak koupelí po celý rok. V neděli a ve svátek odpoledne jest silnice před lázeňským parkem zatarasena automobily hostů z Prahy, kteří přijeli sem nejen pro zdraví, ale též poslechnouti koncert v lázeňském parku a pobaviti se na venkově. Město květa. Vystavělo nové školy. Ve staré školní budově je zásluhou lékárnka

Hellicha umístěno pěkné museum. Na Labi je postavena velká elektrárna, v níž se elektřina vyvozuje vodní silou turbinami.

Poděbrady jsou historicky památný hradem krále Jiřího, jemuž na počest na náměstí postavena je jízdni socha bronzová. Nedaleko na druhém břehu Labe je kaple na památku nevinně popravených havířů.

Druhé největší lázně jsou Luhačovice na Moravě. Slávu jejich založily prameny minerálních vod uhličitých, z nichž nejsilnější je Aloiska. Pověst dobrou zvyšuje malebné okolí, stavby lázeňských budov a vil ve slohu národním, většinou podle návrhu architekta Jurkoviče. Cizinec bývá jimi mile překvapen. Do nedávna byly Luhačovice lázními ryze českými a slovanskými. Dnes zafixují se již mezinárodně, zda ku svému prospěchu, jest otázka. Lázeňská správa koupila v dražbě vilu po architektu Život-ském, jednu z nejkrásnějších vil a rozsáhlými zahradami a pozemky, chráněnou před studenými větry severními a obrácenou na jih do luhačovského údolí. Ohlašovalo se, že v této vile zřídí se celoroční sanatorium. Budova je solidně stavěná v úpravěm parku, uprostřed ovocných zahrad. Na blízku je pramen nejsilnější luhačovické vody Aloisky. Místo sanatoria pronajala správa lázní vilu soukromé společnosti, která v této nejkrásnější vile zřídila velkým nákladem noční etablissement, bar, chambry atd.

V baru je personál mezinárodní, více německý než český. Návštěvníci tohoto etablissementu přijíždějí obyčejně z daleka automobily, většinou v noci a nechávají tam mnoho peněz na oltáři vlasti a proto jim lázeňské obecnstvo říká posměčně vlastenci. Na lázeňském náměstí koncertuje dvakrát denně orchestr složený z členů České Filharmonie, kvarteta občas v restauracích. Letos zavedeny také večírky moderních tanců v hotelu Smetanově, který má také hebrejský nápis — prý pro výchovu našich diplomatů. —

Z menších českých lázní sluší uvést slatinné lázně v Bělohradě, Bohdanči a v Mlázovicích, pak lázně sloužící více za letní byty v Bechyni, Ústí n. O., Brandýse nad Orlicí, Sedmihorky v pávabném kraji Turnovském, Loučeň uprostřed rozsáhlých lesů, Teplice u Hranic v pěkném údolí s uhličitou vodou, v Kostelci u Štípy se sírnatými prameny a mnohé jiné.

Světovými lázními jsou Karlovy Vary, které zná celý svět, ovšem pod názvem Karlsbad. Leží v romantické krajině na říčce Teplé. Slavnými je učinily světoznámé horké prameny, z nichž největší sluje Sprudel. Obsahují alkalické soli: Glauberovu, sodu, kuchyňskou a vápno, kyselinu uhličitou a jsou velmi horké, až 73° C. Vody pramenů užívá se jednak k pití, jednak ke koupání. Voda se pije přímo u pramenů a to časné ráno a po té chodí hosté až 2 hodiny po procházkách. Hosté jsou netolliko z Evropy, ale i z jiných dílů světa. Loni, když u nás panovala nouze o potraviny, dovezli si mouku američtí hosté až z domova. Světové návštěvě odpovídá též úprava kolonád, koncerty, hotely, restaurace, kavárny, herny, krásně upravené pocházky do okolí a různé zábavy. Bohužel mají tyto světové lázně ráz německý a mezinárodní; český jazyk a čeští hosté jen v menších restauracích—nejvíce v Besedě se scházejí. Němci brání urputně německý ráz města, že nechtěli dovoliti ani česká operní představení v divadlech. Snad naše vláda najde způsob, kterým zpupné Němčičky přivede k rozumu, aby i cizí hosté poznali, že Karlovy Vary jsou v Československé republice a nikoli v německé říši.

Podobné jsou i blízké Mariánské Lázně, náležející bohatému klášteru; jejich prameny obsahují tytéž soli, ale jsou studené.

Nedaleké Františkovy Lázně s 12 prameny k pití i koupání oavědčují se zvláště v nemocích ženských. Teplické lázně pro blízkost uhelných dolů a průmyslových závodů pozbyly své pověsti.

Velikou budoucnost mají státní lázně v Jáchymově, obsahují radium, které hojí neduhy krční, rakovinu a jiné nemoci, ale nejsou dosud tak rozhlášené jako Karlovy Vary. Až se známost o jejich léčivosti rozšíří, budou navštěvovány nemocnými z celého světa. Připojíme-li k tomu ještě Janské Lázně v Krkonoších s pramenem teplým 29 stupňů, vypočítali jsme tím všechny významnější lázně v Čechách a na Moravě.

Slovensko jest ještě bohatší kraj na lázně než Čechy a Morava. Abychom je vypočetli, vezmeme za základ dráhu Bohumínsko-košickou. Nedaleko Žiliny jsou Rajecké Teplice, kde prýští slané prameny až 35 st. C. teplé. Lázně jsou chráněny před severními větry a země jest od vřidel teplá, takže i zima je zde mírná. Léčí se tu nemoci ženské, kožní, chudokrevnost a revmatism, dále nemoci nervové, anglická nemoc, katary ledvin a žaludku.

Lubochňo, jedno z nejkrásnějších klimatických míst na Slovensku, leží uprostřed hlubokých lesů. Má vodoléčebný ústav, mnoho hotelů a vil. Elektrická dráha vede krásným údolím potoka Lubochňe. Vyhledávají je zvláště lidé nervosní a přepracovaní.

Korytnice jižně od Ružomberku v dolině revúcké má prameny hořkoslané, zemité a železité kyselky, již se léčí nemoci jaterní a žaludeční. Lázně mají několik hotelů a

vil většinou dřevěných, které častými požáry bývají ničeny. Dolina leží uprostřed vysokých jehličnatých lesů úplně od ostatního světa odloučena.

Na cestě z Ružomberku do Báňské Bystřice lázně Lúčky s prameny železité kyselky, již se užívá v nemocech ženských, chudokrevnosti, při poruchách oběhu krevního a počátečních tuberkulosech.

Železno, lázně ukryté v lesích ve výši 1000 m pod vrchy. Pramení tu železitá kyselka. Vzduch je čistý prosycený vůní jehličnatých lesů.

Východně od Ružomberku Štrbské pleso a u něho státní lázeňský dům, obsahující hotel, restauraci a kavárnu 1387 m nad mořem. Světoznámé výletní a klimatické místo. Čarovný pohled na údolí Váhu. Ozubená dráha vede ze Stanice Štrby až k jezeru. Zde léčí se lidé nervoši a přepracovaní. Odtud podnikají turisté cesty na Tatry. V zimě lyžařské závody.

Ve Spišské stolici je 18 lázeňských míst.

Jižní Smokovec nedaleko železniční stanice, v krásném, horském parku 900 m nad mořem. Lázně jsou zařízeny moderně, čistě a pohodlně. Prameny mají tytéž soli jako Františkovy Lázně v Čechách.

Baldovec u stanice Vlach ve výšce 430 m nad mořem. Mají mnoho léčivých pramenů o teplotě 10 st. C. Zde se léčí nemoci žaludeční, střevní, katar plicní, cukrovka, žlučové kamínky, zapálení jater a měchýře. Lázně jsou moderně zařízeny.

Carnohurské Lázně, nejstarší na Slovensku. Leží v pěkné dolince a léčí nemoci plicních a zažívacích ústrojů, ženské nemoci a nervosu.

Ružbachy mají prameny uhlíkaté vody, již se léčí revmatism a kloubové nemoci.

Gánovce mají prameny 24 st. C. a léčí s úspěchem anglickou nemoc u dětí, revmatism, ischias, chudokrevnost.

Novoveské Lázně leží v krásné lesnaté krajině. Mají teplé, slané, sluneční, slatinné a uhlíkaté lázně, zařízení elegantní; léčí katary plicní, nemoci srdce a krve, nemoci zažívacích ústrojů, zvláště po těžkých operacích a horečkách.

Lubické Lázně mají sírnaté prameny, jichž se užívá při chronických zánětech kloubů, zlaté žile a nemocech kožních.

Luhoveň má prameny uhlíkaté, jimiž se léčí chudokrevnost, blednička a jimiž se zotavují lidé po těžkých chorobách.

Lučivná mezi Štrbským plesem a Popradem leží ve výšce 770 m nad mořem.— Krásné klimatické místo.

Jodové lázně v Polhoře jsme ztratili následkem připojení severní části Oravy k Polsku. —

Největší lázně tatranské **Starý Smokovec** leží hodinu od železniční stanice. Jsou nejmoderněji zařízené lázně slovenské, kde se schází i šlechta. Oblíbené východiště turistů na Tatry.

Nový Smokovec u téže stanice Poprad-Velká ve výšce 1005 m nad mořem. Mají moderně zařízené sanatorium pro souchotináře. V létě krásné procházky v jehličnatých lesích. —

Běhanské Lázně jako letní sídlo děkují za svůj rozkvět krápníkové jeskyni, která jest elektricky osvětlena a velice často navštěvována.

Nejslavnější pověsti požívají **Trenčanské Teplice** a **Piščany** na dráze Žilina-Bratislava.

V **Teplicích** vyvěrají sírnaté prameny 48 st. C. teplé a léčí revmatism svalový a kloubový, poruchy míchy, nemoce kožní a záněty kostí. Otevřeny jsou po celý rok a pro svou léčivost požívají dobré pověsti po celé Evropě. Pozoruhodná je lázeňská budova **Hammam**, vystavěná v orientálním slohu podle plánů arch. Schmoranze z Prahy. —

Piščany mají světovou pověst. Teplota ze země vyvěrajících pramenů je 60 st. C. Léčivá moc bláta je v některých nemocech překvapující. Léčí všechny druhy revmatismu, dny, dále neuralgii, paralyzu, nemoci kožní a ženské. Lázně jsou otevřeny po celý rok. Léčivé zřídlo pramení na ostrově ve Váhu a obsahuje síru, soli a léčivé radium. Piščany jsou Moravě a Čechám lázně slovenské nejbližší, proto jsou také nejvíce Čechy navštěvovány. Dnes hlaholí tu všude hovor český a slovenský, dříve však pouze hovor maďarský; Slováci musili se krčiti, neměli ani svých škol, maďarština byla vtoučkána Slováckům od nejtělejšího mládí, aby nová generace viděla ve svých utiskovatelských vyšších bytostí a ctíla je jako polobohy. Vše se obrátilo. Dnes tu jsou Slováci pány, nebojí se a nekřčí, nestydí se hlásiti ke svému rodu, k mateřské řeči, zděděné po praotcích. Zde lze zřítí typy různých národů. Vážní Angličané, pohybliví Francouzové, hovorní Němci i osmahlí Jihoslované, ani vyvolený národ ve svých polských kaftanech s pejzy na stranách tu nechybí—ale drží se stranou. Ředitelství se stará pečlivě, aby povzneslo světový význam lázní a dbá, aby češtině i slovenčině dostalo se patřičného významu.

Zábav je dosti. Dopoledne a odpoledne koncert kapely československého námořnictva z Bratislavy, večer československé divadlo činoherní i operetní, biograf, cikánská kapela, koncerty houslistů, pěvců a pěvků z celého světa, fotbalové závody, tenis. Kdo hledá klid, nalezne nádherně upravené procházky kolem břehu smavého Váhu, parková zátíší a vycházky na blízké vrchy. Váh, který při povodních zanášel okolní doliny, je českými inženýry regulován.

Smrdáky blízko Senice mají sírnaté prameny podobné v Pišťanech.

Z dalších lázní uvádíme Bardiovské, které leží v kotlině pod Beskydami. Jsou moderně zařízené a léčí nemoci ženské, chudokrevnost, bledničku, katary hrtnu, plic, žaludku i střev.

V romantickém kraji u Zvoleně jsou lázně Sliachské, 1140 m nad mořem. Teplé prameny obsahují železo. Užívá se jich při poruchách oběhu krevního, chudokrevnosti a skrofulóse; v nemocech ženských a počátcích tuberkulózy.

Na dráze Báňská Bystřice-Březová jsou lázně Brusné s prameny, obsahujícími Glauberovu sůl, tedy podobné lázním v Karlových Varech. Léčí nemoci žaludeční, střevní, jaterní, ledvinové, žlučového a močového měchýře. Ježto leží v krásné krajině, lze zde léčit i též nervositu a přepracovanost.

Nedaleko Štávnice lázně Vyhne, 310 m nad mořem. Teplé prameny obsahují železo. Léčí bledničku, chudokrevnost a jiné ženské nemoci.

Štubňanské teplice s pramenem 46 st. C. teplým. Léčí s dobrým výsledkem revmatism svalový a kloubový. Velký lázeňský park poskytuje hostům příležitost k procházkám a k osvěžení.

Z uvedeného je patrné, že Československo je zemí bohatě obdařenou přírodou jak léčivými vodami tak nádhernými romantickými krajinami. Není třeba, aby naši lidé rozváželi peníze po lázních cizozemských, zvláště německých, když mají lepší a krásnější lázně doma. Dříve byly lázně na Slovensku v rukou Maďarských a židovských, dnes jsou v rukou československých, proto tím více mají býti navštěvovány našimi lidmi nemocnými i turisty.

Slovensko skrývá ve svém nitru pravé poklady z říše nerostné, které dosud nejsou objeveny, Maďaři Slovensko ignorovali, naši inženýři však badají ve všech krajích a již mnohé věci objevili.

Československé lázně jsou v cizině málo známé, schází jim řádná reklama, která v nedaleké budoucnosti provedena bude, neboť státu záleží na tom, aby cizinci poznali, že na př. Slovensko je obydleno Slováky a nikoli Maďary a Němci, jak Maďaři tvrdí, když úřady, železnice, pošty a jména měst a vesnic pomad'arštili. Provedené letos sčítání lidu učiní maďarským lžím konec.

Proč píšeme o těchto lázních krajanům za mořem? Aby lépe vlast svou v plné kráse poznali a tím více jí milovali, aby při svých zájezdech do staré vlasti věděli, které lázně navštívití mají, aby, jsou-li nemocní, hledali úlevy v československých lázních, které jsou zrovna tak léčivé, ne-li více, než lázně cizí, proti nimž mají tu výhodu, že jsou levnější, že nemocní jsou mezi svými krajaney, které podporují svými penězi, které jinak by se dostaly do rukou cizích, často nám nepřátelkých.

Proč, o pane, proč jsi si to lépe nerozmyslíl?

Dovol mi—Otče nebeský—bych přisedl na několik chviliek na stupně trůnu Tvého a mezi čtyřma očima (je-li pravdou, že jsme stvořeni k obrazu Tvému, máš také pouze dvě, jako já, leda by se Ti bylo dílo Tvé nepodařilo nebo neměl-liš žádného zrcadla) si s Tebou pobesedoval o věcech, které Tebe musí zajímat a které pro nás tady dole, ubohé brabenečky, mají velikou důležitost.

Řekni mi—Otče—upřímně a bez zapírání nebo vykrucování, proč jsi nás stvořil? K vůli sobě? Z potřeby? Odhadují-li Tě podle toho co nám o Tobě kážou Tvoji sluhové, jsou Tvoje potřeby daleko vyšší a důstojnější, než aby Ti vyhověti mohla nepatrná hvězdička, na kterou se své výše a dále pouze dalekohledem pohlíáš. Máš jich celé nekonečné roje hvězd daleko—tisíckráté větších, dokonalejších, krásnějších.

Či snad jsi nás stvořil pro svoji zábavu, obveselení, k radosti? Jakou radost může Ti působiti ten prášek nestejně po zemi roztroušený jemuž říkáme lidské plemeno? Je to pravda, že jsme my, kteří se tu navzájem rdousíme, olupujeme, vraždíme, život si ztrpčujeme, kteří se nadýváme, navzájem se přelháváme a pomlouváme, stvoření k Tvému obrazu? No, pane bože, jak je mi Tě líto, jsi-li nám jen trošku podobní! A že by Ti ten náš po zemi se plížící prášek působil potěšení a zábavu? Máš to, Pane, prapodivné gusto!

Spíše bych řekl, že jsi nás stvořil z nouze, neboť ta nouze se na naše plemeno přilepila, že se jí nelze zbavit. Kdybys protřepal ten náš lidský svět na všechny stra-

ny, nenajdeš jediného človíčka, jenž by byl úplně šťasten. Každý má nějaké bolesti, nějaké stíznosti a když nic jiného, fúru nespíněných a nespínitelných tužeb. Nebylo, není a nebude na zemi tvora úplně šťastného.

Nebo jsi snad, Otče nebeský stvořil ten svět k vůli nám? Jestli jsi to tak učinil, pak jsi nám to měl na té zemičce lépe zařídít, abychom Ti měli zač býti vděčnými. Ale domníváš-li se, že jsi nás stvořil k vůli nám, dej se poučit od svých sluhů, kteří zde mluví Tvým jménem, jakoby s Tebou měli podepsaný kontrakt učí nás, že Pán Bůh stvořil lidi, aby Ho poznali, Jeho milovali, ctíli, Jemu se klaněli, Jeho poslušni byli atd. atd. Pane Vševědoucí, řekni nám aspoň to, máme-li těm Tvým slovům věřit. Ale Ty mlčíš, neříkáš nic a vše co o Tobě víme je jenom z úst těch, kteří jinak kážou a jinak jednají. Kdo pak Tě kdy, Otče, poznal na vlastní oči? Jsi stejně neznámý svíčkové babičce ve ztraceném kostelním koutku jako papeži na jeho zlatém trůně ve Vatikáně. A každý Tě maluje jinak. Kdybychom aspoň měli Tvoji fotografii! Jenom malou momentku! A jak máme vědět, jsi-li veliký nebo maličký? Jsi-li malý, ztratíš se mezi miliardami dušiček a miliony Tě vůbec nespátří. Jsi-li hodně velký, jsi hrozný a budíš nejenom obdiv, ale i strach a hrůzu.

Namlouvají nám tedy Tvoji sluhové, že prý chceš, abychom se Tobě klaněli, Tebe milovali a ctíli. Já nechci věřit, že by Tobě mohlo záležet na tom, má-li tě pan Cjcvárek rád a seká-li Ti před každým Tvým stánkem poklony nebo jestli stará slečna Uerkaná prokleší každého dne šest hodin ve Tvém stánku a růžencem v ruce. Nechápu, jak by to mohlo Tebe v Tvé nebeské slávě povznést nebo jen potěšit. Nebo snad z toho máš radost, když se lidé na kolenou šourají k Tvému obrazu anebo k Tvé sošce? Nevěřím, že bys měl tak špatný vkus a tak nízké choutky.

A máme prý tebe poslouchat. Nu tak, řekni nám, co máme dělat, ale ne ústy nebo pery těch, kteří se vydávají za Tvé mluvčí a sami Tě neposlouchají! Prý nám poručíš, abychom žili v chudobě, pokoře a čistotě. Jak tomu máme věřit, když nám rozkazy ten přichází ústy lidí, kteří se pachtí po bohatství, věší na sebe zlatem vyšívané ornáty, nechají si libati ruce, nacpávají si a nalévají útroby neslepším co tato země skýtá a hromadí poklady o závod s nejhltavějšími lakomci. Nedovedeš nám říci to, co od nás chceš, ústy někoho jiného? Proč to nezafidíš, jsa všemohoucí, aby nám ty Tvoje rozkazy vyřídil řekněme kůň, nebo lev, nebo orel nebo kapr, zkrátka nějaké stvoření, které žije střídmě a čistě dle přírody.

Prý jsi stvořil člověka, aby byl spasen. Pak jsi ale—odpusť té upřímnosti—podařený fušer. Jak se to shoduje s Tvou dokonalostí, když Tvůj výrobek je tak mizerný, že je zapotřebí krve Tvého syna, aby z něho bylo něco kloudného. Věděl jsi co děláš, nebo Ti snad andělé v ten večer, kdy jsi prvního člověka spáchal, nalávali nějaké silné nebeské medoviny? My říkáme femesinikům, z jejich rukou vyjde vše nedokonalá, potřebující opravy, nežli je k nějakému užitku, packalové. Vůči Tobě si to ovšem nesmíme dovolit, neboť máš v ruce tisíc metel od blesku a tornáda do štěnic, lichvářů a berních výběřčů, ale díváme se jen, že, jsa všemohoucí, nepostavil jsi na svět tvora trochu dokonalejšího nežli takového, se kterého musí býti vína jeho prarodičů smyta krví, aby se nedostal na věky věkův do pekla s některými papeži a kardinály, které tam viděl Dante?

Ostatně kde zůstala tvoje vševědoucnost, když jsi nás stvořil k tomu, abychom byli spaseni? Nevěděl jsi jak to s velkou většinou nás dopadne? A proč zrovna nás na naší malinké, práškovité zemičce jsi stvořil tak nedokonalé, že jsi nám musel poslat svého jednorozeného syna k záchraně, když jsou světy tisíckrátě větší. Tam ti druží tvorové nepotřebovali žádného spasení? Ty jsi stvořil dokonalé? Jaká to spravedlnost? Pořádný táta má všechny děti stejně rád a nechce, aby se jedny měly jako v ráji a druhé aby pro nic za nic, jenom z jeho rozmaru trpěly za života všemi možnými útrapami a po smrti ještě k tomu horoucím peklem?

A stvořil-li jsi obyvatele jiných hvězd dokonalejšími, tak aby viděli na nás a na naši zemi, jak se nám asi diví a nás litují, vidouce, jak se naše tělo nepatrně liší od těla zvířat, jak se těžce po zemi pohybujeme, jak se krmíme stejně jako zvířata, se plemeníme, svým choutkám co zvířecku hovíme a v některých nectnostech i zvířata předčíme. Může některé zvíře—tygra nevyjímaje—s námi závodit v krutosti? Podívejme se, co dělali Němci ve Francii a v Belgii, co dělali a snad ještě dělají bolševici v Rusku, Turci v Arménsku. Jak rafinovanými jsme ve vymýšlení krutostí! Vzpomeňme jen na vražedné pumy—otravné plyny—ponorky atd. Co jsou proti tomu tesáky a drápy lva nebo tygra nebo jed zmiže? A to jsme prý stvořeni k Tvému obrazu! Budeš někdy moci, o Pane, odpustiti těm, kteří se dopouští na Tobě takového hanobení tímto tvrzením? Tvoji sluhové nám praví: To všechno jsou slabosti a hříchy těla, nikoliv duše. Hej, mudrcové, řekněte, může-li tělo udělati jediný pohyb třeba jen prstem, bez vůle duše? Pravdou jest, že právě tělo bez duše je nevinné a nemá špatných úmyslů.

Je-li bez duše, leží bez pohnutí a neublíží kufeti. Tedy to všechno páše duše. Ta naše ubohá duše!

Stroj má duši. Běž, pracuje, táhne, mluví, zpívá, pokud pára nebo pero stačí. Někdy malá překážka—prášek, vítr, horko a stroj se zastaví. Hodiny jdou, bijí, pokud pero nebo závaží stroj žene. Člověk chodí, pracuje, myslí, mluví, pokud srdce vhání krev do oběhu. Žije, má duši. Ta duše je v nás. Ale řekni mi, o Pane, kde, ve které části naší bytosti? A ještě něco vlídně mi řekni: Kde je duše, když je člověk ranou omráčen a leží v bezvědomí třeba dvě hodiny? Což když se člověk topil je ještě v čas vytažen a pak to trvá třeba dvě až tři hodiny, nežli jej přivedou k vědomí. Kde byla duše po tu dobu?

Některý čtenář snad řekne: To je neznabož- ten kdo to psal. Nejsem neznabožem, chci-li o bohu a sobě něco vědět určitéjšího nežli to, co jsem shledal za nesmysl. Není snad hříchem a neznabožstvím, chce-li člověk vědět pravdu. Stále mi namlouvají, že je moje duše stvořena k obrazu božímu. Jest také duše pana Mazavečka stvořena k obrazu božímu? A je několik skleniček vína nebo několik mázů piva nebo trochu ohnivě vody silnějším nežli ty, Pane? Jak jinak mohu si vysvětliti, když se pan Mazaveček našněruje, že ta jeho duše se obrátí k Tvému obrazu zády a breptá nesmysly a vyvádí věci, za které by se leckterý čtyřnožec hanbil? A což idiot, blbec? Má ten také duši k Tvému obrazu? O nedej se urážet, pane!

Když pak přehla duše z těla (kam?) nesou tělo do země, odkud prý vzešlo. Kam se podějí všechny ty osvobozené duše? Těch už je od počátku světa triliony. Všechny prý musí k prozatímnímu soudu, nežli nadejde soud všeobecný. Do té doby musí sedět v čekárně, které se říká očistec. To už musí být pořádná cimra, aby se tam ty triliony duší vešly, třeba by každá zabrala místočka jen jako hrášek.

A jestli musí každá z těch duší k dvojímu soudu, Kriste pane, to musí v té soudnici být kancelistů X a IX hodnostní třídy a adjunktů a soudců a radů a . . . bobečků.

Ale musím již přestat a ukrotiti svoji zvědavost. Zvláště když mi za všechny moje otázky zůstáváš odpověď' dlužen. Místo tebe se mi stále cpou před tvář lidi, kteří chtějí odpovídati za Tebe, tvrdíce, že to všechno vědí a že jsi jim to řekl. Proč to nechceš říci mně, když jsi to řekl jim?

Utok.

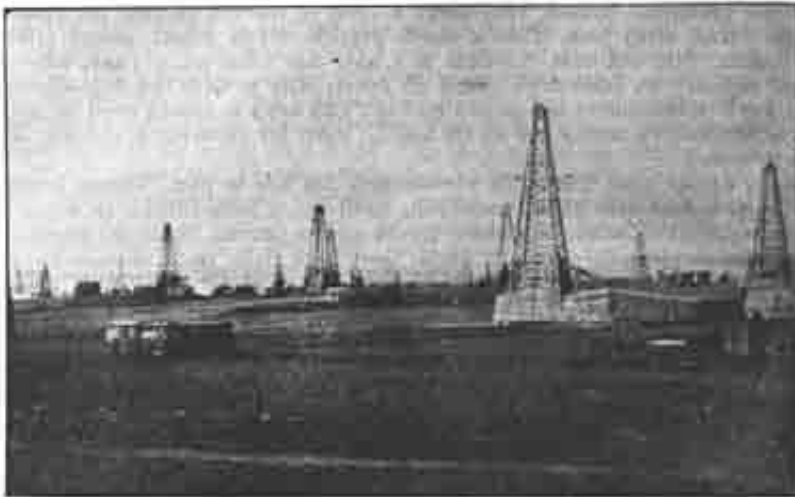
Romance počátků petrolejní industrie v Americe.

Pro kalendář Amerikán sepsal Vlád's Skřivánek.

Těžba petroleje, jež jest jednou z hlavních položek bohatství této země a jež má na svědomí stvoření více milionářů než kterékoli jiné odvětví těžby nebo průmyslu, vyniká nad jiné romantičností, zejména ve svých počátcích. Že byl petrolej znám v Americe domorodým Indiánům, o tom máme mnohé doklady. Iroquoisové jej sbírali s hladiny Černého jezera při hranici Kanady, a jejich "medicin-mani" mu přisuzovali mnohé léčivé vlastnosti. Také příslušníci kmene Seneca jej nabírali v mnohých pramenech jižní části státu New York, používajíce ho k léčení různých neduhů a některým obřadům. Mnozí průkopníci, zejména francouzští misionáři se o tom ve svých dopisech často zmiňují. Obzvláště zajímavým jest report misionáře Moravských bratří Davida Leisebergera, jenž r. 1767 navštívil krajinu kol řeky Allegheny v Pennsylvanii a napsal o svých objevech svým představeným: "Viděl jsem tři druhy pramenů zemního oleje; jedny mají odtok, druhé ho nemají a třetí vystupují ze dna řečišť. Z prvních vytéká petrolej s vodou, znečišťuje okolní trávu a půdu; v druhých se usazuje na povrchu vody v tloušťce prstu a v třetích vystupuje na povrch vody a plave s proudem. Indiáni dávají přednost studánkám bez odtoku, sbírajíce s nich olej do kotlíků a čistíce jej vařením; užívají ho jako líhu a to vnitřně za projímadlo, dále jako mazání proti zubů a hlavy bolení, otokům, hostci a vykloubeninám. Barvu má tento olej hnědou a může se i páliť, neb dobře hoří."

Na mapách některých krajin vydaných již od r. 1650 tato vřídla "bitumenu" byla vyznačena a o sto let později byla obrácena pozornost podnikavých Yankeů k obchodnímu využitkování tohoto fenomenu. Zachoval se nám plakát z r. 1791 znázorňující pestrými barvami skupinu revolučních vojinů jak znavení dlouhými pochody pennsylvanskými divočinami, hoví si na břehu olejového potoka, natírajíce své choré údy tímto balsámem sbíraným na vodě. Oznamka praví, že olej ten "odstraňuje únavu okamžitě, zastaralý revmatismus a jiné neduhy pak vyléčí trvale". Balsám ten nebyl

Kde tekuté zlato ze země prýští.

Kdekoliv objeví se pramen petroleje, vyrůstají studny s čerpadly jako houby po dešti.

ničím jiným než přírodním olejem, jež lékárníci prodávali beze vší přípravy, dělajíce s ním dobré obchody, tak že záhy se ho nedostávalo.

Druhé období této industrie těsně souvisí s vnitrozemní výrobou soli, jež povstala asi takto: Již první osadníci a lovci některých krajín, ku př. v Kentucky, všimli si, že zvíř se zejména ráda napájí z jistých pramenů, v nichž bližším prozkoumáním zjištěna voda nasycená solí. — Dostávajíce doposud sůl pro domácí potřebu jen s velkým nákladem a obtíží z přímoří, přišli na nápad získávati ji odpařováním této vody. Když pak se obyvatelstvo množilo a s ním i potřeba soli rostla, počalo se s prohlubováním přirozených pramenů, neb bylo patrné, že bohatost jejich se s hloubkou zvyšuje a poznánašla se z toho vyvinula nová industrie. Studny byly nejdříve ručně kopány a později i nástroji vrtány do větších a větších hloubky. Tato industrie však byla záhy ohrožena mastnou zapáchající tekutinou, zároveň s vodou vystupující. Procento mastnoty ve vodě obsažená taktéž pravidelně s hloubkou studní se zvyšovalo, až konečně dostoupilo takového poměru, že voda se stala k původnímu účelu dobývání soli neupotřebitelnou. Podnikatelé se však cítili odškodnění když přišli na to, že tekutina tato jest vlastně zemním olejem prodáváným za drahé peníze v lékárnách.

V dokumentech se dočítáme, že solná studně vyvrtaná r. 1829 v okrese Cumberland v Kentucky po mnoho let vynášela hojnou zásobu petroleje, jež prodáván pod jménem "American Medical Oil" a produkt jiných studní též jako "Seneca Oil". Jest skutečně podivem, že Američané při vší své vynalézavosti tak dlouho nebyli s to objeviti pro tento produkt lepšího zužitkování.

Roku 1826 pionýr Dr. Hildrath, vynikající nad svoji dobu prozíravostí, v jisté publikaci předpověděl zemnímu oleji slibnou budoucnost, prohlásiv, že bude jednou osvětlovati osady Ohia. A již o několik let později v témž časopisu se zadostiučiněním hlásí, že v sousedství pramenů lidé užívají zemního oleje na místě jiných tuků jako svítiva a mazadla na kola. Ještě roku 1831 jistý věhlasný chemik a geolog z východu po návštěvě jmenovaných zříděl se vyjádřil, že nálezy petroleje nemají valného významu. Ale tento mudrc dožil se stáří, aby se přesvědčil o opaku.

Po mnoho dalších let zůstávala potřeba petroleje jen velmi omezenou; teprve krátce před r. 1850 nastal v tom ohledu vážnější obrat. Tou dobou spekuloval se zemním olejem pittsburghský lékárník jménem Kier ve velkém, hledě mu získati všeobecného rozšíření jako "léku pro všecko" rafinovanou reklamou, která s nynějším humbukem v prodeji patentních medicin běžném v praničem nezadala. Jako hlavní důkaz vzácnosti tohoto "zázračného linimentu" byl v oznámkách uváděn fakt, že čerpán je ze dna studně čtyři sta stop pod povrchem zemským. Přes všechnu reklamu produkt nedocházel valné obliby ani odbytu, hlavně vinou nepříjemného zápachu a Kier konečně, by se zbavil hromadící se zásoby, počal jej nabízetí též jako olej ku svícení. Než ani k tomu se pro zápach a čudivost nehodil. Mimo to mu povstával vážný konkurent.

Toho času byly zaváděny v zemi rafinerie, destilující petrolej z hnědého uhlí a olejového kamenu po způsobu anglickém a francouzském a výrobek jejich známý pode jménem "coal-oil", byl mnohem dokonalejší přírodního zemního oleje, postrádaje jeho nepříjemných vlastností, tak že si dobytí obliby hned od počátku. To vniklo Kierovi myšlénku, zdali by nebylo lze podobným destilováním zlepšiti též jakost přírodního petroleje. Po začátečných nezdarech podařilo se mu nicméně v 1852 docílit výrobku, jenž až posud dalek dokonalosti, značil přece velké zlepšení.

Kierova výrobku bylo ku svícení používáno nejprve v Pittsburgu uvedeného roku a záhy spotřeba jeho počla se šířiti tou měrou, že výtěžek solných studní ji nestačil hraditi. Ukazovalo se, má-li petrolejový průmysl nabýti nějakého rozsahu, že musí se nalézt nové zdroje a to výhradně petrolejové; jako vedlejší produkt industrie solnařské že naprosto nepostačí. Krátce nadešla doba zralá k zrození se průmyslu nového.

První petrolejová společnost a studně.

Příležitost tuto postřehli newyorští právníci Jonathan Eveleth a George H. Bissell, kteří roku 1854 založili v New Yorku první petrolejářskou společnost pode jménem "Pennsylvania Rock Oil Company". Tato společnost dala na trh 25.000 účastin, čili akcií po dvaceti pěti dolarech. Leč různé okolnosti stavěly se v cestu jejich prodeji, tak že nebylo možno sehnati potřebného kapitálu ani k započetí prací na pozemku, jež společnost u Titusville v Pennsylvanii vlastnila. Byly to především státní zákony, jež podobnému podniku nebyly nikterak příznivé, za druhé právě tehdy panující finanční krize. Dále se tou dobou dostávaly na veřejnost různé skandály, zprávy o podvodech v jiných podnicích, jež měly za následek mnoho úpadků a velké ztráty vkladatelů. Což tedy divu, že i lidé, kteří peníze měli, báli se je vložit do podniku naprosto nového, nevyzkoušeného, o němž posud nikdo ničeho nevěděl a jenž se zdál býti na pohled velice riskantním. Zdálo se že nová společnost zanikne v počátcích. Nebýti pevného odhodlání zakladatelů, kteří již přinesli značnou oběž, věřice v konečný úspěch podniku, byla by skončila svoji existenci dříve, než mohla opravdovou činnost zahájit. Jako poslední pokus k získání zájmu kapitálu pozvali zakladatelé na majetek zabírající asi 100 akrů pověstně "Watsonovy plochy" při Olejovém potoku, kde přírodní zřídla petrolejová byla známa přes 200 let, profesora Yalské university Benjamin Sillimana, jednoho z tehdy nejvyhlášenějších chemiků. Po jeho příznivém dobrozdání uvolilo se několik boháčů z New Haven vložit do podniku značný kapitál pakliže bude společnost přesídlena do jejich města a zreorganizována dle zákonů státu Connecticut. Organizátoři, dychtívi vidět podnik uskutečněn, byli svolni přistoupiti na jakékoli přijatelné podmínky a tak za krátko nová společnost se základním kapitálem, \$300.000, upsaným tuctem podílníků uvedena v život "za účelem dobývání, přípravy a prodeje kamenného oleje".

Než těžkostem nebylo konec, naopak ještě vážnější čekaly přede dveřmi další činnosti. Bylo patrné, že starý způsob získávání suroviny sbíráním jí z přirozených pramenů neb solných studní jest naprosto nepostačitelým, aby se v něm tak velký investovaný kapitál mohl vypláceti. Fakt, že bohatství petroleje s hloubkou pravidelně roste byl fideiiteltvu znám, proto bylo projektováno vyvrtati studni tak hluboko, až bude dosaženo petroleje samotného, bez vody, bude-li přístupu této nějakým způsobem možno zabrániti.

Colonel Drake vystupuje na scénu.

Až nebylo nikdy zjištěno z jakých důvodů tímto úkolem pověřen byl Edwin L. Drake, tehdy konduktor new-havenské železnice. Stejnou záhadou zůstává, proč mu jeho bývalí zaměstnavatelé udělili čestný titul "Colonel", pod nímž jest od toho času historicky známou osobností. Snad že tušil jaké se před ním vyskytnou překážky, k jichž překonání třeba bude důvtipu, bystrosti i strategie, jako pravému vojevůdci. O průkopnické práci Drakeově koluje mezi olejňky mnoho bájek více méně romanticky zabarvených. Jsou to legendy o ohromných nesnázích na něž narážel, zejména při kopání sypkými vrchními vrstevami, o potížích s dělňky a nedostatku finančních prostředků, následkem čehož práce stále vážla a on sám s rodinou časem trpěl nedostatkem atd., až konečně, překonav všechny překážky, dílo své korunoval zdárným výsledkem. Fakta však, jež byla zjištěna doklady a jichž někteří pamětníci posud žijí, jsou dosti prosaická a dodnes se v některých primitivních petropolích opakují. V krátkosti se měla věc asi takto: Drake nejprve přijel obhlédnouti pole své budoucí působnosti na Olejovém Potoku na jaře r. 1858 a později se tam přestěhoval s celou svou rodinou nadobro. Jakým způsobem úkol naň vložený dle dosti nejasných plánů společnosti vykoná, patrně sám asi dobře nevěděl, spoléhaje více na svůj ostrovtip a šťastnou náhodu nežli na předběžné zkušenosti. Dle těchto plánů měl nejdříve prokopati vrch-

ními vrstvami šachtu ku skále a pak pokračovati pomocí nástrojů, jež k tomu účelu dal poříditi, podobně jako se dělo při hloubení solných studní. Vrstvy hlíny a volného písku šly však v těch místech do značné hloubky, bortíce se při každých několika stopách vykopané jámy, tak že práce nezdála se nikterak pokračovati. Že také s dělnictvem měl Drake obtíže o tom není pochybnosti; mimo to společnost nezdála se zásobovati jej dostatečně a v čas penězí. Schopného dělnictva bylo málo a stálých lidí ještě méně, což tedy divu, že bylo těžko dobrého dělníka naléztí a ještě tíže udržeti, zejména když bylo v okolí dosti jiné příležitosti při studních solných, kde práce byla lehčí a plat lepší, neb aspoň pravidelnější. Následkem rozmanitých nehod dilo se neustále protahovalo od měsíce k měsíci a někdy na čas i úplně uvázlo. Tak nastalo jaro r. 1859 a zlořečená sypká země se posud nezdála míti dna. Konečně přišel Drake na šťastný nápad, jakým způsobem bylo by možno hlavní závalu odstraniti a zároveň tím náhodou rozluštit i druhý problém, zahrazení vody, jež poslední dobou se řinula do jámy, působíc ještě větší nesnáze než bortící se vrstvy samy. Učinil to zaražením silné kovové roury těmito vrstvami. Také se mu podařilo získati cenné pomoci v osobě kováře známého pod jménem "Uncle Billy Smith" a jeho synů, kteří měli dlouholetou zkušenost při vrtání artézských studní pro solnou vodu a hotovení hloubacích přístrojů. Když pak byla roura po několika opakovaných pokusech zaražena kol 50 stop už narazila na tvrdou skálu, další práce pokračovala již bez nehody, ač dosti zdoluhavě, neb nedokonalými nástroji bylo možno proniknouti tvrdou skálou nejvýše 2 neb 3 stopy denně. —

Byla již sobota, 28. srpna (1859) kdy bylo celkové hloubky 69 stop dosaženo. Vrtací se rozešli do svých domovů stráviti neděli. Můžeme si představití jejich radostné překvapení, když vrátivše se v pondělí ráno, aby v díle pokračovali, našli díru téměř po okraj naplněnou—petrolejem. Že by naň mohli přijítí tak náhle a v poměrně tak malé hloubce, toho se žádný z nich nenadál.

Když potom byla nasazena pumpa, vynášela tato studně po dlouhou dobu pravidelně kolem třiceti sudů oleje dobré jakosti denně. Tím dnem započala nová epocha petrolejářské industrie v Americe a jméno Colonela Drakeho i jeho pomocníků stala se rázem proslavenými, jsouce nesmazatelným písmem zapsána v dějinách této industrie jako prvních jejích průkopníků.

Petrolejové boomy a paniky.

Jakmile se pověst o tomto úspěchu roznesla, chvátali lidé v celých zástupech z daleka široka na tento záraz se podívatí a přesvědčivše se na vlastní oči, roznášeli zprávy o něm, častokrátě hodně natažené, po celé zemi, ano po celém takřka světě. Když pak další pokusy v okolí se se stejným výsledkem pravidelně setkávaly nebo i předešlé předěly, nastala pravá horečka olejová, jež se co do rozsahu, divokosti i celkové romantiky právě deset roků před tím v Kalifornii vypuknuvší zlaté horečce úplně vyrovnala. Hrnuli se tam lidé všech tříd společenských, ze všech tehdejších států unie, snad z celého snad civilizovaného i méně civilizovaného světa. Všechny tam nesla hlavně stejná touha—po rychlém zbohatnutí, v domnění patrně, že se tam k tomu naskytá lepší a jistější příležitost nežli kdykoli a kdekoli před tím. Celá věc—těžení petroleje, zdála se pojednou zcela jasnou a jednoduchou. Stačí tam kdekoli navrtatí obyčejnou díru do země, ani ne tak příliš hlubokou, aby tím byly otevřeny bohaté, zdánlivě nevyčerpatelné prameny tohoto "tekutého zlata", pro nějž byl čilý odbyt při dobré ceně na trhu zajištěn. Nastal nevyzpytatelný šon po pozemcích nejen podél Olejového potoka, nýbrž, jakmile tyto byly rozebrány i v mnohých jiných údolích, kde se vyskytovaly jakékoli známky petroleje. Všude v těch končinách vyrůstaly ze země takřka před zraky lesy vysokých jeřábů jakoby vyčarovány. V zálesích pennsylvanických na místě tichých farem nastal pojednou čilý ruch; farmářská stavení zanikala v množství vrtacích věží, kouř párních kotlů a lomez strojů plnil vzduch dnem i nocí a krajina ožila tisíci dělníků i olejových spekulantů.

Prvními pionýry tohoto průmyslu byli většinou dobrodruzí typu Drakeho, již shroušíváe valnou část světa a ozbrojeni všemožnými zkušenostmi, táhli sem se všech stran v naději na brzké zbohatnutí. Lidé tohoto zrna jako průkopníci podniků podobného druhu ukázali se vždy přímo neocenitelnými, neboť vynikající téměř pravidelně neobyčejnou bystrostí a energií, dovedouce se rychle přizpůsobiti novým poměrům, nelekají se nižádných překážek, jež dovedou obyčejně i překonatí. Jinou jejich vynikající vlastností jest, že dovedou rychle postřehnouti příležitost, jež se jim naskytne a přinést jí i jakoukoliv oběť. Nebyli to ovšem jen lidé úplně nemajetní, kteří se vrhli na toto pole, riskující pouze fysickou námahu, nýbrž i mnozí dobře si stojící lidé všech možných profesí, farmáři, řemeslníci, obchodníci, lékaři i advokáti. Ti všichni se

organisovali v malé společnosti, vkládajíce do nich často veškerý svůj majetek, ať mnohé ze společností těch začínaly s kapitálem naprosto nedostačitelem. Teprve když počáteční nesnáze byly již překonány a úspěch dobývání petroleje ležel na snadě, přilákán byl i velký, konservativnější kapitál a nová industrie, k níž nejprve nebylo důvěry, počala nabývatí vážného rozsahu.

První dva roky po vyvrtání první studně col. Drakem bylo petrolejové pole na Olejovém Potoku jediným, jež mělo významu. Za tu dobu vzrostlo tam město deset mil dlouhé, táhnoucí se až k řece Allegheny, kde přirozené povstalo středisko, neb komunikační prostředky byly tehdy ještě chatrné a transportace suroviny děla se většinou po vodě. V následujících letech podnikáno horečné vrtání i v jiných částech země a tam, kde prameny nalezeny stoupaly pozemky v ceně měrou neslýchanou. — Spekulantí skupovali majetky, aby je opět obratem ruky prodávali za ceny několika-násobné a větší lány byly děleny na části; prodejní cena takových dílců byla obyčejně vyšší než původní majetek celý. Ku příkladu jistý dvouakrový majetek s produktivní studní přinesl půl milionu dolarů; farma 50-akrová, původně získaná za spřežení volů, koupěna za \$3500; noví majitelé ji opět do roka prodali—za čtyři miliony dolarů.

První fontána.

Vrtání studní se omezovalo z počátku na údolí, nejvíce v okolí povrchových známek petroleje; později, když se takových míst již nedostávalo, dychtiví podnikatelé počali vrtati i v okolních kopcích s výsledkem namnoze ještě lepším. Též bylo pokusy zjiště-

Petrolejová fontána v činnosti.

no, že pod zemí se nalézá více vrstev olejového písku nad sebou (nejprve se mělo za to, že to jsou prameny) a že hlubší bývají pravidelně i bohatšími. Byly tudíž vrtány studně hlubší a hlubší až r. 1861 dosaženo hlubiny 530 stěveců s překvapujícím výsledkem. Těžký vrtací přístroj byl nenadále vyvržen z díry do značné výše, následován jsa tak mocným proudem petroleje, že vzdoroval mnoho dní veškeré snaze jej zarazití.

Jestliže Drakeova první studna vzbudila sensaci, tato první fontána, vynášející mnoho set sudů oleje beze všeho pumpování, pokládána za pravý div přírody. Nastalo úsilovné vrtání do velkých hlubin, neb každý chtěl mítí takovou fontánu a mnohým se to podařilo. Některé studně krátce na to vyhloubené nesly 4000 sudů oleje denně a následkem nesmírně rostoucích zásob, zaplavující trhy, klesla jeho cena v krátkosti z desíti i více dolarů na pouhých několik centů za sud. Petrolej stal se laciným takřka jako voda a mnozí majitelé méně výnosných studní byli nuceni přestatí jej pumpovati, poněvadž se to nevyplácelo.

Při žádném jiném průmyslu nezdá se přirozený zákon ekonomický o poměru nabídky s poptávkou a z toho plynoucí stoupání neb klesání cen pracovati tak dokonale jako při tomto. Kier prodával galon petroleje za dolar i ještě dražší; pak klesla cena jeho na 25 centů, konečně nebylo možno jej odbýti ani celý sud za tuto cenu a na miliony sudů ho v následujících letech necháno z fontány vytéci po okolí i do řečišť. Tentokrát neměli ovšem tak dokonalých prostředků dopravních ani ohromných nádržek, v nichž by se mohl uchovati pro dobu pozdější jako dnes.

Láze však přispěla k většímu rozšíření a za krátký čas, když výtěžek fontán počal upadati, poptávka stoupala tou měrou, že bylo nutno pokračovati v dalším vrtání. V zimě mezi r. 1864 a 1865 dosaženo několika nových bohatých studní v okolí 'Pinhole Creeku' a jakmile se zprávy o těchto šestí i sedmitisícšaudových fontánách roznesly, celá historie předělných horečných náběhů (boomů) se opakovala ve větším ještě měřítku, neb petrolej měl opět dobrý trh i cenu a lidé se již z příkladů druhých přesvědčili jak veliké bohatství v něm možno nadělati. Ti kdož si v minulých spekulacích nějak pomohli, zamýšleli v nových svůj majetek rozmnožiti a armáda jiných následovala jejich příkladu. Až dvacet tisíc dolarů bylo placeno za právo vrtací na půl-akrovém ždíbci poblíže fontány a i při této ohromující ceně kupec ještě hodně vyzískal—prodejem práva jinému. "Keřasení" s olejovými pozemky šlo v pravdě jako po řetěze s heslem: Každý pro sebe a čert vem toho posledního.

Jako první petrolejové pole na Olejovém Potoku dalo příčinu vzniku města (Oil City) při stoku tohoto s Alleghenou, hned v květnu r. 1865 založeno též město na planině nad tímto novým polem. Za šest měsíců čítalo již na 15.000 obyvatel, majíc mnoho mil pravidelných ulic lemovaných budovami skladišť, kanceláři, kostelů, hospod, hotelů i celých obchodních bloků, jež všechny činily znamenitý obchod. Horečka mamonu zdála se zachvacovati kde koho, svádíc lidi ku spekulacím přímo nesmyslným. Muži i ženy, mladí i staří každý spekuloval buď v petrolejových neb všemožných jiných podnicích, jedni takřka obratem ruky se stávali boháči, kdežto jiní, nedávno zámožní opět v nich poslední groš ztrativše, byli nuceni hledati třeba nádenickou práci, aby pak, naštěstí si něco, zkusili své štěstí poznovu. Svět se zdál točiti kolem jednoho předmětu — oleje — tak jako kolotoč kolem své osy a majetek jednotlivců stoupal a klesal jako na houpačce.

Pád krále Petroleje a návrat k slávě.

Počítá se, že od roku 1856 do roku 1860 bylo zorganizováno přes tisíc petrolejářských společností s celkovým kapitálem více než \$600.000.000. Pouze v New Yorku a Bostonu povstala celá řada velkých společností s kapitály milionovými a na newyorské burse byly denně získávány a ztráceny miliony spekulací s olejovými akciemi lidmi, kteří jakživí petrolejovou studnu ani neviděli. Mnohé tyto společnosti nesly fantastická jména a lákaly vkladatele humbukářskou reklamou, slibující jim hory-doly, jako by nich chtěly nadělati samé boháče, třeba proti jejich vůli. Některé z nich se ukázaly vyloženým podvodem, jichž promoterům se nejednalo o těžení petroleje, nýbrž o vyzdímání posledního dolaru z každého hlupáka, jehož se jim podařilo dostatí do spárů.

Tato všeobecná petrolejová horečka začala před občanskou válkou, za války stále se stupňovala, dosáhla vrcholu před jejím ukončením, aby pak náhle nastalo všeobecné zmrtnění, poplach a konečně ohromný krach, jak jinak nedalo se ani očekávati. Příčin tu bylo několikero. Jednak nesmírná nadprodukce polí na Pinhole-Creeku a jinde zaplavila domácí trh, což by však nebylo nejhorší neb vývoz do Evropy se tou dobou slibně rozvíjel; na petrolej však vládla ve snaze k zaopatření peněz k vedení války uvalila nesmyslně vysokou daň jednoho dolaru ze sudu. Toho času také celé jmenované petrolejové pole bylo zničeno požárem a také náhle počaly propukati neslýchané podvo-ty v olejářských společnostech a velcí podílníci, věřící pohromu, hleděli se zbaviti

akcií, by zachránili co se dá. Následkem toho nejprve poplach na burse, znehodnocení petrolejářských akcií, celý průmysl jakož i vývozní obchod disorganisován, k tomu ještě válečné události—a zmatek se stal všeobecným. Lidé vyhazovali i cenné akcie za pakatel, společnosti praskaly jedna za druhou a majetek jejich, pozůstávající v tisících akrech olejových pozemků i s celým zařízením prodáván ve dražbách za pouhý zlomek původní ceny. Tisíce dříve zámožných rodin po celých Spojených Státech bylo takovým způsobem ozebračeno.

Než ani tato úplná disorganisace a za ní následující všeobecná stagnace neměla dlouhého trvání. Poválečná doba přinesla opět rozvahu. Spotřeba petroleje opět rychle rostla, nebo každý kupoval předmět, o němž se v posledním čase tolik mluvilo a psalo. Též jakost produktů zdokonaleným rafinováním zlepšena a vynalezeny pro ně nové způsoby upotřebení, jakož i čilejší poptávka a lepší ceny v zámoří značně přispěly ku vzkrísení tohoto průmyslu. Tak za krátko na troskách padlých společností povstaly nové, neb ty jež pohromu přestály z jich trosk velmi si pomohly, jelikož majetek jejich jak již vzpomenuť mohl býti získán za cenu nepatrnou. Doba byla velmi příznivá mužům organizačního ducha, vidícím do budoucnosti jako John D. Rockefeller, H. H. Rogers, John D. Archibald a Daniel O'Day, jimž se podařilo sreorganisovati tento průmysl na pevných základech. Docílili toho hlavně zavedením dokonalejší a levnější komunikace z olejových polí až do míst rozprodeje a rozšířením trhu nejen domácího, ale i ve vzdálených končinách světa.

Regenerační tato doba dala vzniku nejmocnější světové korporaci—petrolejářskému trustu, se Standard Oil Co. v čele, jež vzdor tomu, že založena byla za účelem zisku, zaslouží více uznání než jakého se jí v pozdějších letech dostalo.

Než to jest opět jiná "story".

Rozvoj nového průmyslu.

Ač petrolej, čili ropa, jak jest nyní v Čechách surový tento produkt chemické kuchyně přírody nazýván, byl těžen a do jisté míry k různým účelům sloužil jinde, jako v Haliči, Rumunsku, Elzasu, Japonsku atd. dávno před tím, než se stal předmětem těžby v Americe, průmyslově dobýván byl ve velkém měřítku ve Spojených Státech ponejprv, a tato země má od té doby primát jak do množství těženého oleje tak i do pokročilosti method. Pouze mezi rokem 1898—1900 následkem objevení nesmírně bohatých zdrojů blíže Baku, pod Kavkazem, vyvinulo se na prvé místo Rusko, nyní však zůstává daleko pozadu a bylo i s druhého místo dávno již zatlačeno Mexikem.

Petrolejářství ve Spojených Státech jest jedním z nejdůležitějších odvětví průmyslu, ne-li vůbec nejdůležitějším. Úsilovným prospektováním nalezena ropa ve většině států Unie, hlavně však v patnácti, z nichž Kalifornie stojí nyní na místě prvním; Oklahoma a Texas jí následují. Veškerá těžba obnášela roku 1859, kdy Col. Drake první studni vyvrtal, pouhé 2000 sudů (o 42 galonech). Příštím rokem stoupla již na půl milionu, roku následujícího přes milion a pak rok od roku takřka nepřetržitě kvapně stoupala, až nyní dosáhla závratné čísel 500,000,000 sudů ročně, což činí 75% těžby celého světa. Z toho jmenované tři státy dodávají přibližně třetí čtvrtinu. Po Pennsylvanii a New Yorku následovaly roku 1876 Ohio, West Virginia a Kalifornie. Roku 1882 započato s těžbou v Kentucky a Tennessee, roku 1887 v Coloradu, o dvě léta později v Missouri, Illinoisu, Kansasu a Texasu a po dalších dvou letech v Oklahomě. Wyoming stal se olejnickým státem roku 1894 a Louisiana teprve roku 1902, ale zaujímá nyní význačné místo. Petrolejová pole jsou rozdělena na několik hlavních okruhů. Tak Appalachiánský zahrnuje Pennsylvanii a několik dalších států na východě. Produkt těchto polí jest vysoce ceněný, ježto vydává značné procento gasolinu, po němž jest největší poptávka, máje t. zv. parafinový základ. Těžba však neustále upadá. Druhý východní okruh, zvaný Lima-Indiana, prostupuje značnou část států Indiany a Ohio. Petrolej, též dobré jakosti, uložen jest v nevelké hloubce v dolomitovém vápenci. Tamtéž těží se ohromné množství přírodního plynu, jenž jest potrubím rozváděn do všech středisk průmyslových, jako Clevelandu, Detroitu, Akronu atd., slouží jako palivo v továrnách k osvětlování i potřebám domácností. Stát Illinois má doposud vydatná zřídla v jižní části, v kamenouhelném pásu, kde před patnácti lety bylo mnoho tisíc studní vyvrtáno. V Oklahomě bylo počátkem tohoto roku objeveno na indianských rezervacích kmene Osage tak ohromné množství tohoto "tekutého zlata", že z mnohých příslušníků těchto rudochů stali se velcí boháči a zkvétající moderní město Tulsa i řada jiných děkují mu výhradně za svoji prosperitu. Louisiana, Kansas a sev. Texas zahrnuti jsou v jeden petrolejový okruh, kdežto jižní část posledně jmenovaného státu tvoří samostatný, zvaný zálivový. Bylo to po roce 1885 když Dr. J. C. White dokázal t. zv. anticlimální theorii, jež doposud byla jen tušena, totiž že petrolej, jsa utvořen z rostlinných a živočišných zbytků na dně mořském, nashromáždil se nejvíce v útvech

podobných obrácenému kotli. Od té doby po celém kontinentu po podobných příznivých strukturách úsilovně pátráno, by ukojena byla stále rostoucí spotřeba. Při pobřeží Texasu u zálivu Mexického nalézala se celá řada význačných solných domů, v nich téměř ve všech pokusným vrtáním petrolej zjištěn ve velkém množství. Byl však inferiorní jakosti, máje za základ asfalt. Roku 1901 vyvrtána tam nejbohatší studně, zv. Lucas gusher, na Spindle Top, blíže města Beaumont. Tato vynášela po dlouhou dobu 75.000 sudů denně. Tam také ponejprv zaveden rotační způsob vrtání, jemuž jest přičítána zásluha, že bylo možno postačiti vrtáním nových studní neustále rostoucí potřebě. Tento způsob se tak znamenitě osvědčil, že byl záhy zaveden i v ostatních polích a používá se hojně nyní i v Evropě.

Kalifornie jako první stát petrolejářský na světě, zasluhuje zvláštní zmínky a pisatel jej zejména důkladně prostudoval. Geologická struktura tohoto státu je velice složitá, nápadně příbuzná se strukturou v podkarpatských petropolích Haliče, Bukoviny a Rumunska a i našeho Slovenska a Podkarpatské Rusi, pokud jest tam ovšem prozkoumána. Krom nejvyšších hřebenů prahorních (Sier) celá země jest prostoupěna horami, kopci a pahorky třetihorními i mladšími, jejich vrstvy jsou složeny v nesčetných záhybech ano i úplně převrácené, a mnohými puklinami a nesouhlasy. Ložiska petrolejová jsou nacházena ponejvíce právě v těchto vydučinách, zejména ve vrstvách miocenských, pliocenských a oligocenských, ač místy i křídlovitých a eocenských. Studně jsou vrtány většinou, někde i výhradně, rotačními stroji a jestliže produkt jejich nebývá právě nejlepší jakosti, jsou velmi těžký a asfaltovým podkladem, ano i asfalt samotný, jeho množství vyváží nedostatek kvality. Některé studně jsou vrtány do hloubky čtyř, pěti i více tisíc stop, po většině na holých kopcích, někde i na zdánlivých rovinách a na trhlínách. Od roku 1876, kdy započato v průmyslovém měřítku, stoupala tato rapidně a nepřetržitě až nyní obnáší přes sto milionů beček ročně, čili 300.000 denně. Nemine roku, aby jedno, neb více nových polí, jichž jest nyní přes padesát, nebylo objeveno. Prostírají se po celém státě, rozděleny jsou na několik distriktů, z nichž nejvydatnější jsou v údolí San Joaquin (Kern River, Midway-Sunset, McKitrick, Lost Hills atd.) a v okolí Los Angeles, zejména v pásu 26 mil dlouhém, táhnoucím se přes Whittier a Fullerton.

Vysoce zajímavý pohled akytá les vrtacích věží u Summerlandu (nedaleko St. Barbary) třicetých při pobřeží přímo k moři. Jeden z nejvýznamnějších objevů učiněn byl minulého roku (1920) v Elk Hills, mezi městy Taft a Bakersfieldem. V západní části těchto holých a zdánlivě bezcenných vrchů zjištěn byl olej již před rokem 1910, ale po celé desetiletí držela je federální vláda jako námořní rezervu. Teprve loni získala v nich kalifornská Standard Oil Co. nájem na rozlohu čtvereční míle za milion a čtvrt dolarů a počala tam vrtati. A hle, již první studně vyrazila jako mocná fontána; po ní následovala druhá a za ními jedna po druhé. Když tam autor na jaře minulého roku (1921) pracoval, byly tam již 42 studně, vynášející as 60.000 sudů denně každá, téměř všechny bez pumpování. Druhou sensací uplynulého roku stal se Hunting Beach. V tomto ospalém městečku pobřežním mohl's ještě minulý podzim stříletí v práve poledne na hlavní ulici bez obavy, že někoho zraní—poněvadž tam živé duše nebylo k spatření a občanstvo odhlasovalo zrušení ordinance o zvonění "kurfiřtem" v 9 hodin večer—poněvadž je to budilo ze spánku. A hle, za několik měsíců na to totéž městečko vůbec nespalo, obklopeno jsouc lesem derricků, válelo se v blahobytu.

Vyprávění kalifornských pionýrů-olejníků jsou právě tak pestrá a zajímavá, jako příběh Col. Drakeho, neb místních zlatokopů. Nynější petrolejový magnát Doheny započal svoji kariéru před třiceti lety, když založil první místní petrolejovou společnost s jediným společníkem. S námahou sehnali několik stovek kapitálu, zakoupivše lot na předměstí Los-Angelském, kde se vyskytoval asfalt na povrchu a chutě pustili se do "operací" pomocí "mašinerie", sestávající z páru lopat a krumpáčů, neboť první studni—kopali ručně. Dosáhli sice takovýmto způsobem značné hloubky, ale—"šťastí, že jsme na žádný bohatý pramen petroleje při tom nenarazili,"—praví sám ve svých pamětech—"poněvadž bychom se v něm byli utopili."

Národohospodářský význam a budoucnost.

Jak mnoho přispěl petrolej k ekonomickému rozvoji této dnes nejbohatší země, nedá se ani přibližně určit. Jisto však jest, že bez něho nebylo by tu ani z daleka tolik automobilů, motorů, aniž tolik milionářů a i ostatní industrie nebyla by na takovém stupni vyspělosti, na které se nyní nalézá. Nehledě k tomu, že z John D. Rockefellera učinil nejbohatšího muže světa a vynesl sta jiných milionářů, petrolejářský průmysl stal se otcem industrie automobilové, v níž a s ní souvislých odvětvích investováno jest na třicet miliard kapitálu a jež zaměstnává nejméně dva miliony lidí.

Spojené Státy vyrábějí přes 90% automobilů celého světa, před osm a půl milionu aut a trucků jest zde v chodu, k čemuž možno připočísti ještě dalších tři a půl miliony traktorů a stabilních motorů, jež všechny jsou závisly na zemním oleji. Než to ještě není vše. Jest to mineralie ze všech nejsložitější, obsahující nepřehledné množství uhlohydrátů, a to od plynů až do hmot pevných, jež postupnou destilací lze oddělití a jeden každý z nich hodí se k nějakému praktickému účelu. Do obchodu přichází přes tři sta petrolejových produktů. Stačí uvéstí jen několik nejhlavnějších s oborem upotřebením abychom si mohli učiniti pojem o jejich významu pro průmysl a kulturu vůbec. Jest to v první řadě přírodní plyn, jenž jest rozváděn potrubím z petropolí na místa spotřeby; celá města jsou jím osvětlována a průmyslovým závodům jejich slouží jako palivo vydatnější a lacinější kteréhokoli jiného. Uhlohydráty známé podle jména gasolín neb benzin jsou silozdrojem všech výbušných motorů, kdežto na lubrikačních olejích závisí hladký chod veškeré mašinerie. Užitečnost vlastního petroleje ku svícení jest dostatečně známa, než aby bylo nutno o ní se říkati, lze však ještě uvéstí z hmot polotuhých rašelínu a z pevných parafín a asphalt, jejichž upotřebením jest takéž všeobecně známo. Velké množství ropy surové neb z polů jen čišťené (vlastně z níž byly cennější látky vytaženy) spotřebují lokomotivy a parníky jako paliva, jež se k tomuto účelu hodí lépe než uhlí. Celkem možno říci, že není druhého produktu přírody, jenž by se hodil k tak mnohým účelům a byl by nepostrádatelnějším; ve Spojených Státech pak stal se všeobecným zdrojem hybné síly velké části veškerého průmyslu a zdrojem národního bohatství.

Až do občanské války, t. j. do zrození tohoto průmyslu byla tato země passivní a silně zadlužena Evropě a že krátce na to bilance zahraničního obchodu byla vyrovnána a mladá Amerika nejen dohonila, ale i daleko předčila co do technické vyspělosti některých odborů průmyslu i celkové zámožnosti, na tom má petrolej ne-li hlavní, zajisté i větší podíl. Až do nedávna byli Američané předními dodavateli petroleje celému světu, ně sami od počátku spotřebovali největší procento veškeré produkce. Oni záhy postřehli nesmírnou důležitost tohoto artiklu pro obchod a průmysl a kde jaká příznivá struktura neb povrchní známky se vyskytovaly, byly postupem času kraje ty důkladně prozkoumány a provrtány ve snaze nové prameny "tekutého zlata" naléztí. Prospektoři se nevyhýbali nejdlehlším koutům na sta mil vzdáleným od civilizace, vnikli i do samotných měst, stavíce vrtací věže na pořád uprostřed pustin i farem, sadů a residenčních distriktů, ba ani posvátná místa hřbitovů nebyla jimi ušetřena. Jenom tak bylo lze neustále rostoucí potřebě ukájetí. Již před čtvrt stoletím bylo známi předpovídáno, že vrchol byl dosažen a v krátkosti nastane pokles a nedostatek, než stále nové a nové prameny byly objevovány, výnos se zvyšoval od roku do roku, znásobuje se každé desetiletí.

Leč tento postup nemůže jíti do nekonečna. Rok 1920 byl bodem obratu, kdy domácí spotřeba přerostla těžbu o celých sto milionů sudů, jež bylo nutno doplniti importem z Mexika, kdežto celkový export toho roku obnášel sotva desetinu tohoto množství. Ačkoliv celkový výtěžek pravděpodobně poroste ještě nějakou dobu, jest téměř jisto, že míry spotřeby již nikdy nedosáhne, a že jest na čase starati se o náležitou náhradu. Problemem tímto láme si hlavu nejened ze svědomitých státníků v kapitole i většina odborníků. Bud' bude nutno dobývatí petrolejové výroby z olejového kamene (oil-shell) jako se to děje ve Skotsku a Francii průmyslově již přes půl století, neb z hnědého uhlí, jak se to zavádí právě v Německu, anebo zajistiti si dodávku přírodního petroleje z ciziny. Spojené Státy mají sice ohromná ložiska jmenovaných minerálů, zejména prvního, ve státech Utah, Arizona a Colorado, jež by vystačily pro několik generací, však proces destilační při poměrně vysoké škále pracovní v tuzemsku jest příliš nákladný aby mohl čeliti mezinárodní soutěži petroleje tekutého, proto nezbývá než pustiti se v boj s cizozárodní konkurencí o získání světových petropolí přítomných i budoucnosti.

Pravý význam petroleje došel náležitěho ocenění teprve zkušenostmi během minulé světové války a jak zesnulý již sekretář vnitra Wilsonovy admin. pravil, svět ovládne a podmínky míru příští světové války diktovati bude národ, jemuž se podaří zmocniti se nejbogatších ložisek této tekutiny. Proto již nyní vidíme všechny velmoce v zápasě o ně. V boji tomto stojí proti sobě v první řadě americká Standard Oil Co. se svými třemi tuety poboček a na straně druhé The Royal-Dutch-Shell, anglicko-holandská to kombinace, jež ovládá ohromné prostory olejonosných pozemků v Egyptě, Indii, Východo-indických ostrovech, Číně, Střední a Jižní Americe, v Mexiku ano i na území samotných Spojených Států, mimo Hallče, Ruska a Rumunska. I jinak, aniž by o tom měla širší veřejnost tušení, olejová otázka hraje jednu z nejpřednějších úloh v nynější světové politice.

Praha v Oklahomě.

Nahlédneme-li do historie kterékoliv země a národa, dovíme se nejlépe, jaký lid tu krajinu v dávné minulosti obýval dle jmen a názvů. Tak četná slovanská jména měst, hor a řek v zemích evropských dokazují nezvratně, že kraje ty byly před věky obydleny lidem slovanským, nad čímž i Kolár ve své Slávy Dceři již před stoletím lká.

“Les, řeky, město a ves změnití své jméno slovanské nechtěly; než tělo jen v nich; duch Slávy není.”

Tak i náš lid, který se z vlasti do této země vystěhoval, zanechává tu na památku jména měst, která snad ještě v daleké budoucnosti budou hlásati potomkům, řeč naši již neznajícím, že základ k sídlům těm položili přistěhovaleci čeští. Mezi jmény našim lidem zaměstnaných měst po bývalých pustých pláních Spojených Států se nejčastěji objevuje Praha. Původním českým jménem Praha je však označeno jen malé texanské městečko nedaleko Flatonie v okrese Fayette, kdežto v jiných státech bylo použito anglického slova Prague. Tak je Prague v Nebrasce, Minnesotě, Dakotě, Oklahomě a snad ještě kdesi jinde.

Oklahomská Praha povstala tak jako veliký počet jiných městeček amerických, když se tu postavila železnice. Kde bylo určeno nádraží, tam se usadil také nějaký obchodník, krajina se rychle zalidnila, následkem čehož i městečko se rozšířilo a časem vzrostlo i u veliké město. Když byl v roce 1889 podniknut tak zvaný vpád do území indianského, bylo mezi osadníky těmi také mnoho našich krajanů. Někteří přišli ze států severních, někteří z Texasu, když pak se stavěla dráha z Ft. Smith na západ, dotkla se i pozemků některých krajanů, z nichž jedním byl Frant. Bárta. Narozen byl r. 1845 u Vltavotýna, do Spoj. Států se přistěhoval r. 1870, žil po nějaký čas v Chicagu, pak v Minnesotě a konečně po otevření Oklahomy se usadil na pozemcích, na nichž se nalézá nyní ta Praha.

Bylo to roku 1898 kdy byla dráha Fort Smith Western vyměřena a počalo se na ní pracovat. Tam kde položeno nádraží, byly také ihned rozměřeny ulice a stavební místa pro příští město a jednalo se o to, jaké jméno má mít. Poněvadž v okolí tom bylo usazeno několik našich krajanů, bylo tedy na jejich doporučení pojmenováno Prague. Frant. Bárta si tu zařídil obchod, oženív se dříve a vypracoval se k slušnému blahobytu. V roce 1920 však zemřel, kdežto manželka jeho dosud vlastní hotel v Praze.

Dalším osadníkem jest Max. Hruška, narozený roku 1866 v Humpolci. V roce 1888 přijel do Spojených Států, pracoval v Nebrasce a Kansasu, až se dostal do Oklahomy, kde zabral 160 akrů půdy. V roce 1906 pojal za manželku Marii Kociánovou, s níž a dvěma syny dosud pozemky své obdělávají.

Pohled na "Prague" v Oklahomě.

Karel Ježek, narozený roku 1864 v Čermné u Landškrouna, přistěhoval se v r. 1878 do Texasu, kdež se zaměstnával zemědělstvím, hudbou i obchodem. V roce 1892 se oženil s Františkou Lažovou a nyní vlastní jak farmu o 120 akrech, tak i v městě obchod. Má však devět dítek, které rodičům umožňují obstarávání jak polního, tak městského hospodářství.

František Klabzuba, narozený v Čechách, roku 1862 přijel do Spojených Států a usadil se nejprve v St. Joseph ve státu Missouri, kde vychoval rodinu, sestávající ze tří synů a dvou dcer. Při zaujímání pozemků v Oklahomě se účastnil se dvěma syny, Václavem a Josefem, když pak byla založena Praha, přestěhovali se sem a započali obchod v roce 1903. Václav Klabzuba byl narozen v Kansasu roku 1872, pojal za manželku Josefu Ledererovou v roce 1897 a má rodinu sestávající ze dvou synů a dcery. Josef Klabzuba nar. r. 1878 se oženil v r. 1902 s Emmou Zpěváčkovou a mají tři syny a tři dcery. Jest jedím z nejbohatších Čechů v městě.

F. R. Vlasák, nar. r. 1852 v Čechách na Berounsku, přistěhoval se v r. 1870 do Spojených Států. V Clevelandu po nějaký čas pracoval, načež se vydal na západ a chopil se zemědělství ve státu Iowa, později v Nebrasce, kdež si v Odell roku 1879 zařídil obchod. Zde se také oženil s Marií Melicharovou, ale po dvou letech se přestěhovali do Kimball, So. Dakota. Při otevření Oklahomy zaujal pan Vlasák pozemek 160 akrů, na němž po devět roků pracoval, načež se usadil v Praze roku 1902. Má 320 akrů pozemku, na nich tři nájemce a v městě obchod. Má tři syny a dceru.

Josef Stoklasa, nar. r. 1870 v Jenšovcích u Vys. Mýta, přijel s otcem do Spoj. Států v roce 1875. Žil ve státu Missouri, kdež v městě Princeton se vyučil řeznictví, načež pracoval při řemesle na různých místech, až v roce 1890 se dostal do Ennis v Texasu, kde se oženil s Antonií Jelínkovou. Později se usadil ve Wagoner, Okla., kde pan Stoklasa provozoval živnost řeznickou a také po 3 roky farmařil. V roce 1915 pronajal své pozemky a usadil se s rodinou v Praze, kde dále řezničil. Má tři syny a čtyři dcery.

Frant. Pantlík, nar. r. 1859 na moravském Slovácku, přistěhoval se do Texasu r. 1883, kdež se oženil s Julií Milbergerovou r. 1886. Na cestu do Ameriky se peníze vydušil, ale již v roce 1888 koupil 150 akrů půdy za \$600 a rok na to přikoupil dalších 130 akrů. V roce 1897 vyměnil prvních 150 akrů za pozemek v rozměru 370 akrů s doplatkem \$1500. V roce 1899 s bratrem a švákrem se vydali do Oklahomy, kdež 2 míle od města vlastní rodina Fr. Pantlíka 620 akrů té nejlepší půdy. Však to má komu zanechat, neb má 5 synů a 5 dcer. Za to bratr jeho, též při Prague usazený, nemá rodiny žádné, ač má hospodářství velké.

Karel Kahánek, nar. r. 1863 ve Velčovicích pod Radhoštěm, přibyl do Ameriky v r. 1881. Nejprve byl v Baltimore, kdež přijal práci na stavbě dráhy v Arkansasu, načež se dostal do Texasu. Zde se zabýval různým zaměstnáním a konečně pojal za manželku Marii Slívovou r. 1889, usadil se na pozemku 260 akrů, jež koupil po \$5 za akr. Později se odstěhoval do Oklahomy a měl najaté indianské pozemky 120 akrů, z nichž platil \$40 ročně. Nyní žije v Praze, má 5 synů a 7 dcer.

Stan. Šucha, nar. 1871 v Mýtu v Rokycan, přibyl r. 1891 do New Yorku. Odtud se vydal do Pennsylvánie, kdež pracoval nějaký čas co uhlokop, pak v kotlárně v Pittsburghu, načež jel do Clevelandu, kdež pracoval v slévárně. Později se vydal do Montany a až na Aljašku se dostal. Konečně se usadil nedaleko Prahy oklahomské v roce 1901, koupiv 160 akrů půdy za \$1600 a rok na to se oženil. Má 3 dcery, které mu další cestování znemožňují.

Arnošt Sůva, nar. r. 1871 v Brušperku na Moravě, kdež se r. 1896 oženil a v roce 1903 přijel s rodinou do Ameriky. Jest usazen nedaleko Prahy na farmě a má čtyři syny a čtyři dcery.

O. R. Bluemel, nar. v Blansku na Moravě r. 1868, přijel do Ameriky roku 1894 a usadil se v La Grange, Texas, co sedlák. Oženil se v roce 1900 s Emilií Konečnou a do Prahy oklahomské se přistěhovali roku 1903, kde p. Bluemel s dobrým výsledkem své řemeslo provozuje. Má 2 syny a 2 dcery.

Václav Kozák, nar. v Šumberku r. 1870, přijel s rodiči do této země roku 1878. Usadili se ve Wilson, Kansas, kdež se pan Kozák vyučil kovářství, načež pracoval v Oklahoma City, kde se oženil roku 1898 s Marií Kroutilkovou. V roce 1900 se odstěhovali do Prahy, kde pan Kozák své řemeslo dále provozuje.

Cyril Sádlo narodil se roku 1872 v Černivsku u Blatné, kde se vyučil u otce řemeslu krejčovskému. V roce 1889 přijel do Ameriky a usadil se nejprve v St. Louisu, kde se také oženil s Emmou Vuchovou. Do Prahy oklahomské se přistěhovali roku 1904, kde se jim dobře daří, neb čtyřem dítkám, dvě synům a dvěma dcerám mohli poskytnouti dobré vzdělání.

Jan Váňa, narozený ve Vodňanech roku 1875, přibyl do Ameriky roku 1899 a usadil se v Chicagu. Je strojníkem, kteréžto řemeslo provozoval stále, až se roku 1906 usadil v Praze co strojník.

František Šedinka, narozený r. 1875 na Ostravsku, odstěhoval se roku 1902 do Texasu, pak se odebral do St. Louisu, kdež se roku 1907 oženil s Mily Janušovou a od roku 1919 jsou v Praze, kde p. Šedinka pracuje co farmář.

Bohumil Černý nar. v okrese Sedlčanském r. 1884 a v r. 1903 se přistěhoval do Ord v Nebrasce, kde se také oženil s Josefou Hrdou. Do Prahy se přestěhovali roku 1909, kde si zařídili obchod potravní a řeznictví.

Frant. Kučera, nar. 1886 v Borové u Poličky, přijel do země této r. 1907. Nejprve se usadil v Gainesville, Texas, kde provozoval živnost hostinskou, kdež se také r. 1909 oženil s Jos. Raimanovou. Do Prahy se přistěhovali r. 1915, kde si pořídili jídelnu.

Jan Mitáček, roz. 1894 v Hluku u Uh. Hradiště, přijel do Ameriky r. 1914, kdež se zabývá zedničinou. Roku 1920 se oženil s Annou Šaldovou a žijí v Praze.

Matěj Mitáček, nar. 1887 v Hluku u Uher. Hradiště, vyučil se obuvnictví a r. 1906 přijel do Ameriky, kdež se roku 1911 oženil s Mamy Ledererovou a v Praze provozuje své řemeslo dále.

Frant. Provazník, nar. 1860 v Nasavrkách, přistěhoval se do Ameriky r. 1880 a usadil se nejprve v Nebrasce co farmář. V roce 1891 přistěhoval se do Oklahomy, zakoupiv farmu 160 akrů poblíž Prahy, zde se také oženil s Frant. Jechovou a žijí zde klidný život venkovský.

Václav Fridrich, nar. 1855 v Stupně u Plzně, přijel do Ameriky roku 1878 a usadil se u Cuba, Kansa. Oženil se roku 1880 a po otevření Oklahomy se usadil na farmě o 160 akrech poblíž Prahy, kdež mu tři synové pomáhají obdělávat půdu.

Jan Pantlík, nar. 1853 na moravském Slovácku, přijel do Ameriky roku 1876 a usadil se u Bryan, Texas. Zde se oženil v roce 1878 s Frant. Sedláčkovou a v roce 1901 se přestěhovali do Oklahomy. Zde vlastní 260 akrů půdy úrodné nedaleko Prahy, ale nemají dítek, neb jediná dcera jim zemřela.

Frant. Koutník, nar. 1851 v Milevsku, přistěhoval se do Ameriky r. 1872 a usadil se nejprve v Clevelandu. Do Oklahomy se přistěhoval roku 1889 a v roce 1908 se oženil co vdovec s vdovou po někdejším hostinském v New Yorku Jos. Mašinovi. Mají 160 akrů úrodných polí, na nichž jim však vypomáhá 1 syn a 2 dcery.

Karel Dvorský, nar. 1865 v Bělé u Mor. Ostravy, přistěhoval se do Ameriky roku 1894. Usadil se nejprve v Granger, Texas, pak obdělával půdu u Waller co nájemce, později v okrese Austin, konečně i do Arkansasu se odstěhoval a teprve v roce 1911 se usadil blíž Prahy na farmě 80 akrů výměry. V roce 1896 se oženil s Annou Vinklerovou ještě v Texasu a zde prý již zůstane až do konce života.

V městě Prague, Oklahoma, jest 20 českých obchodů a v okolí je usazeno asi 350 českých rodin rolnických. Jsou tam tři obchody české se zbožím smíšeným, dva sedláři, dva kováři, dvě místnosti pro zábavu, dva stavitelé, pozemkový obchod, krejčovská dílna, řeznický obchod, jídelna, obuvnický obchod a hotel. Jen lékaře českého a pekaře tam nemají, tak že pro podnikavé krajanů by tam byla vyhlídka dobrá ku usazení se tam, zvláště kdyby si český lékař zařídil též lékárnu.

Jak se samo sebou rozumí, krajané v Praze a okolí bydlící nezůstali také nečinnými ve spolčování. Mají tam řád Záp. Čes. Brat. Jed. pod názvem Oklahoma, který má číslo 46 v řadě této podpůrné organizace a čítá 182 členů. Má na pokraji města, ale ještě v jeho hranicích, krásnou budovu 40 při 100 stopách rozměru s pěkně zařízeným jevištěm a spolkovou síň. Budova je cihelná a stojí na pozemku jednoho akru výměry, uvnitř jest sedadel pro 600 osob.

O národní uvědomělosti krajanů pražských nejlépe svědčí, že tam mají Sokol, čítající 30 členů a vlastníící tělocvičnu v nejméně části města. Není to sice budova k účelům sokolským stavěná, ale dá se očekávat, že se jednou podobná na místě tom octne. Sokol pražský koupil staveniště se dvěma domky dřevěnými, z nichž jeden upravil na tělocvičnu 25 při 40 stopách rozměru a druhý pronajímá. Pro cvičení a schůze zatím sokolovna tato vyhovuje, ale divadla a větší zábavy pořádá Sokol v síni řádu Oklahoma.

V sokolovně této však jest založen ještě další řád Z. Č. B. J. pod jménem Samostatnost, který má číslo 206 a čítá 78 členů. Jsou to hlavně členové Sokola a jejich rodiny, co tvoří tento řád a jeho založení je důkazem, že ta stará generace s novou se těžce srovná pod jednou střešou. Úkaz ten lze postřehnouti všude, že řády na místo podporování jednotlivých sokolských je u vývoji obmezují a pokrokový živel jest pak nucen zakládati své zvláštní jednoty podpůrné.

Jako všude jinde, kde se větší počet krajanů usadí, sestoupili se i krajané v okolí pražském ve společnost náboženskou. Založena tu byla podpůrná jednota Katolický

Dělník, která se postarala kongčně i o zbudování pěkného cihelného kostela. Spolek ten čítá jen asi 50 členů mužských, ale zbudováním tak slušného chrámu osvědčil svoji neobyčejnou obětavost a činnost. Faru ani kněze tak dosud nemají, tak že pro další činnost a obětavost mají pole otevřené.

Krajina kol Prahy jest úrodná, což je patrné i na obydlích rolnických, slušně vypadaajících. Automobily jsou tu četné jak v městě tak po venkově a všeobecně je zámožnost patrná. Zde se sešel rolnický sever s jihem, což je viděti na úrodě. Ze severu sem přišli farmáři pěstují obilí, z jihu přišli bavlnu. Dle toho lze souditi již po krajině kde se usadili Jižané a kde Sevefané. V okolí Prahy zvláště je to pozoruhodno, ale zdá se, že oba druhy zemědělství mají za výsledek blahobyť zemědělců i na nich závislých měšťáků. Proto se lze nadíti, že ta oklahomská Praha v době dosti krátké vyroste na město značných rozměrů.

Jos. Buřata.

Kotal, český globe-trotter.

Dobrodružná cesta Věnceslava Kotala z Argentiny do Spojených Států pěšky.—Historie tragické výzkumné výpravy v pralesích peruánských.

VĚNCESLAV KOTAL.

V letě roku 1921 upoutána byla pozornost čtenářstva českoamerických časopisů k dopisům z Jižní Ameriky, objevujícím se pravidelně v "Nedělní Svornosti", podepsaným jménem a označením Věnceslav Kotal, Globe-trotter Checoslovaco. V několika měsících začaly tyto dopisy býti četbou dychtivě vyhledávanou tisíci krajanů a nežli uplynul rok, bylo jméno Věnceslav Kotal známo v československé Americe téměř každému dítěti. Každý nový dopis tohoto krajana byl očekáván netrpělivě ve všech českoamerických osadách roztroušených po šířce a délce Spojených Států od Atlantiku k Pacifiku a od plání Kanadských k poříčí Rio Grande a když se někdy po několik týdnů žádný dopis neobjevil, trnulo tisíce lidí obavami, zdali dopis posledně jimi čtený nebyl skutečně posledním Věnceslava Kotala.

Roku 1922 začaly se reprodukce Kotalových fotografií objevovati ve světovém tisku, v obrázkových přílohách velkých amerických žurnálů a ve staré vlasti některé illustrované listy věnovaly Kotalovi a jeho podniků celá stránky.

Co získalo tomuto poměrně mladému krajanu tuto světovou popularitu?

Věnceslav Kotal, který již roku 1914 dlel v Jižní Americe a poznal onen díl světa tak důkladně jako málokterý krajan před ním, procestovav jej od jižního cípu Patagonie až na poříčí Maraňonu, vydal se dne 12. září roku 1920 z argentinského městečka Saenz Peña, kde právě dlel, na cestu do Chicaga — pěšky. Vzdálenost mezi těmito místy obnáší asi pět tisíc mil, tedy asi tolik jako mezi Chicagem a Prahou. Ale vzdálenost byla při tomto podnikovi věcí zcela vedlejší. To co činí cestu tuto pozoruhodnou a obdivuhodnou jest způsob, jímž Kotal cestuje a kraje, jimiž prochází, neboť Kotal vydal se na cestu krajinami nanejvýše

nehostinnými, přechoasto brozná nebezpečí v cestu poutníka vrhajícími a nad to úplně bez prostředků, pouze s holí v ruce, krátkou karabinou na rameně nebo revolverem za pasem, tlumokem na zádech nebo brašnou po boku. Tak vykročil dne 12. září 1920

z nepatrného městečka Saenz Peña nedaleko břehů veletoku Paraná. Že vzdálenost ani nebezpečí cesty nepodceňoval, je viděti nejlépe z toho, že si vypočítal trvání cesty do Chicaga na půldruhého roku. Leč za půldruhého roku nebyl ještě na hranicích Spoj. Států. Nicméně oznámil Kotal hned z Jižní Ameriky, že Chicago není jeho konečným cílem. Jeho cesty, že z Chicaga hodlá se vydati na další cestu a to přes Kanadu, Aljašku, Behringovu úžinu, Sibiř, Čínu, Indii, Persii, Turecko do Evropy a do jejího srdce, matičky Prahy. Cestu tuto doufal vykonati Kotal ve čtyřech letech.

V Argentině prošel Kotal pampami na počtí Rio Salado, zastavil se v městech Tucuman, Jujuy a Leon, v Hjúnu, tedy na počátku jara přešel hranice Bolívie, míře na hlavní město La Paz, v listopadu vstoupil na březích velkého jezera Titicaca na půdu republiky Peru — jemu z dřívějšího pobytu známé, prošel dlouhou touto zemí, rozprostírající se od 18. rovnoběžky téměř až k rovníku, jda podél pobřeží Pacifiku, nechávaje nebetýčné Andy po pravé ruce. V této horké zemi ztrávil nejprudší léto až do konce února, v březnu a dubnu pochodoval republikou Ecuador, ležící přímo na rovníku. Zde a v sousední republice Colombii, do které vkročil koncem dubna, prožil zimní, to jest deštivou dobu, kdy pralesy, jimiž kráčel, proměnily se v neprostupné bařiny, ve kterých ke všem nebezpečím číhá na pucestného zákeřná zimnice. Ani Kotal, jenž vynikal téměř železnou tělesnou soustavou a pevným zdravím neodolal tomuto postrachu rovnokových krajů.

Zde také pochoval v lesní samotě svého druha Salvadora, mladého Peruánce, který s ním konal část cesty a chtěl s ním doraziti až do Chicaga. Se zdravím útrapami otřeseným, ale nezlomen na duchu dal se Kotal sám na další cestu, jejíž značnou část vykonal po horských stezkách, vyhnuv se, pokud možno, mořskému pobřeží s jeho nížinami plnými miasmů. V Columbii ztrávil téměř celou zimu a teprve na jaře, v září opouští Jižní Ameriku a vstupuje na půdu první středoamerické republiky, Panamy.

Do té doby vykonal pochod 10.500 kilometrů pěšky, pouze 450 km. po vodě a 57 km. po vlaku. Co na této cestě zažil útrap, co překonal nebezpečí, kolikrát byl na životu ohrožen domorodci a kolikrát v městech jako podezřelý cizinec nebo jako domnělý špehoun sousedního státu zatčen a co noci přespal v různých šatlavách, to vše uložil Kotal ve svém cestopisu, uveřejňovaném v chicašské Svornosti, který brzo bude vydán v knize, aby si jej mohli krajané, kteří po celou tu dobu v duchu Kotala na jeho odvážné cestě provázeli, zachovati a občas svoje vzpomínky oživovati.

Z Kotalových cest.

V levo: Středoamerická indiánka ve svátečním úboru.

V pravo: Nosič břemen ve Střední Americe.

S nemenším zájmem nežli v Americe sledována byla cesta Kotalova ve staré vlasti kamkoliv se americký časopis obsahující líčení jeho cesty dostal. Nikde však nebyla sledována cesta ta s větším zájmem a každá zprávička očekávána s větší dychtivostí nežli v jedné vesničce na Táborsku.

Kotal pochází z obce Bratřice u Pacova, kde žije doposud jeho staří rodiče v nízkém ale útulném domku, k němuž si po dlouhých letech úmorné práce pomohl svojí pílí a vytrvalostí. Tam v Bratřicích chodil Kotal do školy a pak v Pacově do měšťánské školy a tak nabyl aspoň tolik vzdělání, že mohl svoje cesty zajímavým způsobem popisovati a na svých cestách pozornost pravým věcem věnovati.

Kotal nevydával se a nebyl vydáván za žádného vědeckého cestovatele, jakými byli Holub nebo Vráz. K takovému cestovateltví jest vedle tělesné schopnosti a odvahy, jichž se Kotalovi nedostávalo, zapotřebí i hlubokého a všestranného vzdělání v rozličných vědách, geografii, geologii, botanice, zoologii, biologii, ethnografii atd. Kotal odkázaný od mládí sám na sebe, nasbíral na svých cestách mnoho zkušeností, jichž dovedl při svých cestách prakticky použiti a při svých popisech uplatniti. Jest pouhým globe-trotterem, cestovatelem, který podniká neobyčejnou cestu tak jako se někteří lidé výhradně věnují některému druhu sportu nebo atletiky. Máme profesionální hráče footballu, baseballu, zápasníky, letce, jezdce atd. Kotal věnoval se několik let profesi cestovatele pěšky, aby dokázal, jaké vytrvalosti a odvahy jest člověk schopen. A kdyby nebylo nežli jeho deseti tisícikilometrového pochodu Jižní a Střední Amerikou z Argentiny na hranice Spojených Států, provedl jím čin hodný zaznamenání v historii cestovateltví i fyzických výkonů člověka.

Kotal v Costa Rice mezi účastníky národního Karnevalu.

V říjnu přestoupil Kotal Panamský průplav, když byl na Panamě hostem vládního entomologa, krajanu Zelka, v listopadu překročil hranice Costa Ricy a započal nový odvážný pochod řetězem středoamerických republik, Costa Ricou, Nicaraguou, Hondurasem, Salvadorem a Guatemalou a do Mexika.

I tato část jeho cesty byla plna nebezpečí v horských pustinách i v pralesích. Kráčet krajinami plnými živých sopek, kdy mohl často pozorovati činnost vulkánů na několika stranách současně. Navštívil města zničená zemětřeseními, záplavou lávy nebo deštěm popele a vystoupil až do krateru na čas se odmlčevší sopky. Při tom bylo mu jiti krajinami, jichž obyvatelé neměli nejmenšího pojmu o pohostinství a namoze byl přivítán jako nepřítel, zlý čaroděj. Z jedné vesnice musel se zachrániti útekem, aby nebyl od zaslepeného davu ukamenován. Jinde opětně padl do rukou vojákům — v uniformu obléčeným banditům — kteří jej vysvětkli téměř do naha, vzavše mu vše co měl, i jeho karabinu i jeho zápisní knihu. Na štěstí podařilo se mu pomocí úřadů dostat knihu zpět, ale s ostatním svým majetkem se již neshledal.

Byla to již třetí kniha, kterou Kotal na své cestě z Argentiny vyplnil podpisy úředníků a policejních náčelníků měst a vesnic, jimiž se ubíral na důkaz svého pochodu oním místem. Do knih těchto vkládá Kotal i vyobrazení, fotografie z cesty, poštovní známky, peníze, výstřižky z časopisů o něm píšících atd. Tři z těchto knih, jež budou jednou nanejvýše cenným a vzácným dokumentem pro kterékoli museum, leží již uloženy v Chicagu na bezpečném místě v ohnivzdorné pokladně pod ochranou redakce Svornosti.

V dubnu roku 1922 přestoupil Kotal hranice Mexika a octnul se mezi lidem trochu úslužnějším a pohostinnějším nežli jaký byl ve Střední Americe, ale nebezpečí bylo stále plno na všech stranách. Jedno z největších přišlo opět ze strany zimnice. Kotal, který si přinesl zárodky zimnice již z Jižní Ameriky, dostal v jižním Mexiku několik tak silných záchvatů této nemoci, že po každém záchvatu zůstával na dlouhou dobu jako mrtev.

S úlevou čtli později sledovatelé jeho cesty, že se mu podařilo setřásti se sebe zimnicí, když opustil nížiny a započal svoji cestu zdravějšími vysočinami a v horách. V Mexiku přicházelo též hodně rozličných nebezpečí se strany loupežných band, jimiž se země po deset let revolucí zmítaná jen hemžila. Mnohdy ani pravidelní vojáci nejsou lepší banditů. Proto byli čtenáři Kotalova cestopisu neustále v obavách, dostane-li se Kotal vůbec na hranice Spojených Států. A s radostí uvítali zprávu, že dne 13. června překročil v Laredu, Tex., řeku Río Grande a stanul na půdě Spojených Států.

A nyní nechme Kotala samotného vyprávěti jedno ze svých podivných a neuvěřitelných dobrodružství, jimiž byl jeho pobyt v divočinách Jižní Ameriky vyplněn, dříve nežli se vydal na památnou cestu z Argentiny do Chicaga pěšky.

Bylo časně ráno horkého letního, prosincového dne. Vyšel jsem již o páté hodině z hotelu Maximilian, abych užil ranního chladu a nadýchal se vzduchem nežli tento bude rozžhaven paprsky slunce, které zde, blízko rovníku dovede tak upřímně hřátí. Hotel, ve kterém jsem se ubytoval, stál přímo u mostu klenoutého se přes říčku Rimac, která rozděluje Limu, hlavní město republiky Peru na dvě téměř stejné části. Nohy nesly mne od hotelu do parku, který v tuto ranní chvíli byl opuštěn, liduprázdný.

Kolem parku zamkle stály budovy, mezi nimiž palác presidentův, ačkoliv se nelišil mnoho od obyčejné větší cihelné budovy, vynikal svými rozměry, zaujímaje celou jednu stranu náměstí Plaza de las Armas.

Usedl jsem na lavičku a pustil uzdu svým myšlénkám, které nebyly veselé. Přišel jsem do země Peruánské, do tohoto pohádkového Eldorado za štěstím, za zlatem. Však co jsem zde našel? I v městě samotném více bída a nečistoty nežli kdekoli jinde. Zvláště ve starém městě, Santa Rosa de Lima, kde v bídných chatrčích na ulicích snad nikdy nečistěných žije chudina, vidí člověk něco zcela jiného nežli Eldorado.

Z myšlének mých vytrhnul mne svým křikem roznášec novín, nabízející ranní vydání listu La Prensa. Šipkou přilétnul, když jsem naň zakýval a hodil mi jedno číslo. Rychle přehlížím první stranu obsahující telegrafické zprávy z bojiště evropského. Jsou smutné. Již třetí rok války a Němec čím dále tím hrozivěji ukazuje svoji sílu. Proč jsem zde, vzdálen tisíce mil od bojišť a nemohu pomoci svým bratřím ve spravedlivém boji za svobodu?

Obracím list. Na druhé straně poutá moji pozornost velký nápis zprávy: "Výprava dvou vojenských kapitánů do Montañas de Perené". Ze zprávy vyrozumívám, že ministr zemědělství vysílá na východ republiky do neprozkoumaných dosud částí Cordillér a do nížin Amazonských expedici. A ještě více mne zajímá, že se hledá několik lidí, kteří by se chtěli výpravy účastniti. To na mne působilo jako když zápalku do soudku prachu vhodí.

Dívám se na hodiny, které ukazují sedm a hořím nedočkavostí. Úřadovny v paláci neotvírají se před devátou, musím tedy ještě dvě hodiny čekat. Jak dlouhé to hodiny! Leč vím, jak je zkrátím. Zamířím do restaurantu a zasednu k snídani. Pak se dám do psaní několika dopisů přátelům, které jsem zanechal v Argentině. Byl jsem hotov právě v čas když se otvíraly úřadovny ministerstva. Za nedlouho stál jsem před ministrem, který byl právě v poradě s dvěma kapitány, Comézem a Espinosou. Ohlásil jsem tajemníkoví účel své návštěvy a byl jsem ihned vpuštěn. Když jsem pozdravil ministra a důstojníky, řekl jsem stručně, že bych se rád účastnil výpravy. Všichni tři muži změnili mne dlouhým pohledem od hlavy k patě. Z jejich spokojených úsměvů jsem mohl souditi, že na mém zevnějšku nenašli chybičky. Jeden z důstojníků, kapitán Espinosa mi pravil: Víte, že se nemůžete účastniti výpravy této jinak, nežli když podepíšete listinu s prohlášením, zahnete-li na výpravě, že nikdo nenese za vaši smrt zodpovědnost? Odpověděl jsem, že jsem ochoten i na tuto podmínku přistoupiti. Bylo mi dále oznámeno, že dostanu každý měsíc vyplaceno padesát solů služného ke stravě a celému zaopatrění na výpravě. Byl jsem tedy přijat. Kapitán Espinosa dal mi svoji adresu s žádostí, bych jej druhého dne odpoledne ve dvě hodiny přišel navštívit, při čemž vyjednáme další podrobnosti naší výpravy. Zasalutoval jsem, a naplěn radostí, vyšel jsem z paláce. Celé odpoledne jsem strávil procházením obchodních částí města a hledáním příhodné cestovní brašny a opasku na náboje i jiných maličkostí, jež jsem si chtěl na cestu koupiti.

Druhého dne vyjel jsem po elektrické dráze do přístavního města Callao, kde kapitán bydlel. Nezastihl jsem ho doma; leč byl jsem laaskavě přivítán jeho mladou

a krásnou chotí, která již byla zpravena o mém příchodu. Smutek přeletěl její tvář, když mne spatřila, leč hned ukázala se pravou peruánskou ženou, jejímž prvním příkazem jest pohostinství. Usadila mne na pohovku a přinesla mi kávu. Při tom měla mne svýma černýma očima, které prozrazovaly, že nedávno plakala. Nemohl jsem neobdivovati ulečtilé to ženské stvoření, krásné, plně vyvinuté a přec štíhlé postavy, tmavé, však jemné pleti a dlouhého bohatého havraního vlasu, který jí volně splýval přes ramena až k pasu. Usedla proti mně na pohovku, ale sotva jsme začali mluvit o zamýšlené cestě, vyhrnuly se z jejích očí velké slzy. V tom se venku ozvaly kroky, zaklepání na dvéře a kapitán Espinosa společně s kapitánem Comézem vstoupili do dveří. Pozdraviv mne prudkým stiskem ruky, obrátil se Espinosa k své manželce a snažil se ji utišit. "Proč pláčeš," pravil. "Vždyť mne máš ještě doma a i když na čas odejdu, jsem přece v této zemi, blízko tebe a vrátím se zase. Hled' zde na našeho přítele, který je zde cizinec, vzdálen tisíc mil od svých rodičů a přátel a od své rodné země." —

Konečně podařilo se mu ženu uklidnit a dali jsme se do projednávání příprav a plánů cesty. Celý týden měl být věnován na přípravu. Pak jsme měli vyjetí ve společnosti dalších dvou mužů, celkem pět osob. Další lidi, dělníci a nosiči, měli být najati v městě Cerro de Pasco, kde jsou obrovské měděné doly severoamerické společnosti. Za rozmluvy s důstojníky shledal jsem, že očekávají, že výprava nebude nikterak snadná nebo prostá nebezpečí, ale to mne jen naplňovalo větší touhou, abychom byli již na cestě.

Týden času, který mi zbýval, vyplnil jsem částečně výletem do města Huacho (čti Uačo), ležícího severně od Límy na břehu Pacifického oceánu. Vrátil jsem se do Límy den před naším odjezdem a následujícího rána v šest hodin opustili jsme hlavní město Lima, když jsem se byl rozloučil s jedinou známou osobou, kterou jsem v městě tom zanechal, manželkou kapitána Espinosy.

Obrovská horská lokomotiva houkla, vlak se hnul ku předu. Hned od města viděti po obou stranách železná dráha hory a zas jen hory. Projíždíme lázeňským městečkem Chosica (čti Čosika) a dráha začíná prudce stoupat. Dýcháme řídký horaký vzduch. Náhlý přechod vyvolal u mně prudké bolení hlavy. Na radu svých spolucestujících jsem ulehl do kupé a brzo jsem byl pohyby vozu zkolébán ve spánek. Na stanici Orova byl jsem vzbuzen jedním z kapitánů, který mi oznamoval, že následkem nesutí kus tratí musíme čekat jeden den na místě. Vystoupili jsme z vlaku. Moje bolení hlavy pomínulo. Posilnili jsme se dobrým obědem na stanici a nemajíc nic na práci, pustili jsme se s kapitánem Comézem do skal na lov divokých holubů. Přinesli jsme zpět několik těchto ptáků a pochutnali si na nich. Večer jsme ztrávili vypravováním. Oba kapitáni si mne zamílovali, vidouce, že se nelekám námahy ani nebezpečností a poznávše, že mám již bohaté cestovní zkušenosti za sebou. Od té doby beze mne málo co podnikli a trávil všechn čas v mé společnosti.

Druhého rána vyjel náš vlak po správné trati k městu Cerro de Pasco, konci to našeho cestování po dráze. Tato dráha, která přetíná horstvo And, stoupajíc do výše sněhového pásma, jest skutečným zázrakem vytvořeným lidským duchem v místech, kde věda inženýrská musela zápasit s přírodou a přemáhati tisíce překážek. Dorazili jsme šťastně do horakého města Cerro de Pasco a po čtyřdenním pobytu, kteréhož času jsme využítkovali k najatí deseti statných dělníků, většinou indiánských míšenců, vsedli jsme na koně a vydali se na další cestu do vnitřku země. Vezli jsme s sebou na soumarech zásobu potravin, stěhiva, stany a jiné potřeby. Dalším cílem naší cesty jest městečko Pozuzo, ležící šest dní cesty koňmo od Cerro de Pasco. Zanecháváme za sebou zasněžené hřebeny And a ubíráme se hornatinou, která se snižuje postupně v pláň táhnoucí se až k veletoku Amazonky. Krajina jest místy suchá, místy močálovitá. Cesta někde neschůdná. Je to stará indiánská stezka, ale indiáni ji opustili a podnikají svoje obchodní cesty po řece Mairo, na jejímž poříčí najdou snadněji odbyť pro svoje zboží, kůže, gumu, vanilu a kaučuk. V předu ubírá se několik pěších dělníků, jejichž úkolem jest obzřít cestu a kde toho zapotřebí, prosekváti ji, když je hustě zarostlá. Byl jsem kapitánem Espinosou, vůdcem výpravy, jmenován velitelem dělníků a správcem všech zásob. Po cestě nepříhodilo se nic zvláštního, ale měl jsem tu příležitost obdivovati bujnou přírodu jihoamerické džungle, ve které se vše hemží životem. Opic, papoušků a všelikých ještěrek na všech stranách plno.

Po šestidenním pochodu dorazili jsme do městečka či spíše vesnice Pozuzo, sestávající asi ze čtyřiceti jednoposchodových domů, které dávají osadě ráz města. Jak jsem se podívil, když jsem slyšel na všech stranách německý hovor. Ba i tváře a částečně i kroj připadaly mi, jako bych byl zcela blízko své vlasti. Městečko toto jest stará německá kolonie, založená před šedesáti lety a zachovávající zde uprostřed jihoamerické divočiny stále svoji řeč, svůj ráz a svoje zvyky. Před lety byla osada ta mnohem početnější. Němci se zde usadili v naději na založení bohaté kolonie, ale

peruánská vláda se málo starala o kolonizaci zapadlých krajín. Němci, ač přičinliví, nemohli naléztí odbytu na svoje hospodářské produkty a trpěli také nezdravotou podnebí, ve kterém rádi zhoubná zimnice. Asi polovina kolonistů odstěhovala se do Brazílie, Chile a Bolívie. Ale ti, kteří zůstali zachovali svůj jazyk a svoje zvyky. Jak se zaradovali, když jsem na ně spustil jejich mateřštinou! Celá rodina gubernadora, jehož jméno bývalo Schmidt a bylo nyní Smith shrnuia se kolem mne a bylo vypyřádání a vypravování.

Oznámivše úředně svůj příchod gubernádorovi, rozložili jsme svoje stany u jeho domu. Obyvatelé městečka hned připravili na večer taneční zábavu, při které kapitán Espinosa otevřel několik láhviček šampaňského, které ovšem výborně chutnalo všem. Musil jsem tancovat se všemi děvčaty, ačkoliv žádným zvláštním baletníkem nejsem. Děvčata upekla z mouky youca německé buchty, které chutnaly obzvláště mně, přenášejíce mne svojí chutí do starých vlastí a připomínajíce mi naše jídla a naše zvyky.

Zůstali jsme v Pozuzu čtrnáct dní, připravujíce vše na další cestu, kterou jsme musili podniknouti bez koní a pouze s pláti zásobami, jež mohli naši nosiči nésti s sebou na hlavách a zádech, poněvadž naše další cesta vedla kraji pro koně neschůdnými, pralesy a částečně i po řekách, až do města Iquitos, ležícího na hranicích Peru a Brasílie. V oněch čtrnácti dnech, které jsme pobyli v Pozuzu, zemřeli nám dva dělníci na zimnici.

Ztrávil jsem však ony dva týdny vesele, neboť nebylo mnoho na práci mimo bavení se s modrookými děvčaty. Gubernádor mi učinil nabídku, abych zůstal v kolonii, že mne ihned ožení a že se budu mítí dobře. Ale nepřistoupil jsem na jeho návrhy. Snad bych byl jednal jinak, kdybych byl věděl, co na mne čeká.

Konečně nadešel den odchodu. Rozloučení s vesničany bylo srdečné a tklivé. Nastoupili jsme cestu k vesnici Mairo, ležící na stejnojmenné řece. Po denním pochodu rozbili jsme stany na břehu řeky Perenné, plynoucí líně lesní houštinou. Další cestování pěšky bylo nemožné, leda by si chtěl člověk prosekávat cestu pralesem. Proto jsme se rozhodli zhotoviti vory a plavati se dále po řece. Zhotovení vory vyžadovalo dva dny práce, neboť naši lidé se přičinlivostí nepřetrhli. První den našeho pobytu v pralesi uplynul klidně. Zastřelili jsme dvě lesní prasata, která nám poskytla chutnou pečinku a dosti tuku k pečení bananů "platano", rostoucích zde v těchto lesích na divoko. —

Druhého dne dostali jsme návštěvu jakéhosi indiána hledajícího něco k lovu. Náš tábor jej zarazil, když se k němu blížil na svém člunu; jelikož však poznal, že byl námi viděn, neobrátil se, nýbrž přivesloval k břehu. Byl sám, ale kapitán Espinosa hned projevil strach, že je za ním celá tlupa dalších indiánů, kteří nás všechny porvaží. V obou kapiténech měl jsem již před tím příležitost poznati dobré lidi, kteří však hrdinstvím neoplývali. Byl jsem jimi hlavně obdivován proto, že jsem před ničím strach neukazoval a zachovával vždy klidnou mysl. Proto také rádi dleli v mé společnosti. Stojte na břehu, pokynul jsem divochovi, aby přistoupil blíže, zavedl jsem jej k našemu ohni, dal mu pokyn, aby usedl a pojedl se mnou trochu rýže. Zprvu se mu nechtělo, koukal na mne, na mísu a na lžici. Když jsem mu tuto vtiskl do ruky a dal se sám do jídla, napodobil mne a bylo mi to k smíchu, jak nemotorně si počínal při jídle. Měl bezpochyby lžici poprvé v ruce.

Zeptal jsem se lámanou řečí guaraní, kde žije. Neodpovídal. Sebral jsem tedy všechny svoji znalost nářečí ajmara, ale se stejně chudým výsledkem. Teprve když jsem použil své částečné znalosti nářečí quichua (čti kličua) porozuměl. Z jeho odpovědi jsem si sestavil, poplujeme-li den po vodě, že dorazíme do ležení kmene, jehož on je náčelníkem (casiquem). Byl jsem tomu rád, že jsem se seznámil s jedním z těchto divochů a to hned a pohlavárem. Dal jsem mu s sebou trochu sucharů a rýže do papíru a doprovodil jsem jej k jeho loďce. Byla to loďka vytesaná primitivně z jednoho kusu dřeva a byla hodně podobná dřevěnému žlabu, jaký býval na návisi českých vesnic.

Druhého dne měli jsme se vydati na další cestu, ale kapitán Espinosa navrhoval, bychom místo nejistých vorů si ze zdějších stromů, které jsou k tomu jako stvořeny, vytesali dvě lodice. Návrh jeho došel schválení a my se dali do práce, vyvalvše současně několik nosičů do vesnice Pozuzo pro zásoby, které jsme tam zanechali. Několik dělníků pustilo se do kácení dvou obrovských stromů, ze kterých vytesali ve třech týdnech dvě velké lodice, z nichž každá měla nosnosti aspoň třicet metrických centů.

Volný čas trávil jsem lovem zvířete, udíce a solíce maso do zásoby. Já jsem rád chodil lesem vyhledávaje včelí hnízda a vybíraje med. Tyto obrovské amazonské pralesy mají miliony hnízd včeliček a vzhledem k tomu, že zdejší včely nemají žahadel, jest vybírání medu velice snadné. Sekerou nebo tesákem se vyseká většl otvor do dutiny stromu včelami v úl upravené a med se vybere. Že se někdy s medem sní i nějaká včelička, za to nikdo nemůže, neboť se na vše lepí. Tyto včelky jsou menší

evropských, mají podobu much a jsou barvy černé. Jiný druh je podobný našim vosám; jsou však menší a jasně žluté. Každý den přineal jsem do tábora litr nebo dva čistého medu. Nebylo nesnadno úly nalézt, neboť jde-li se za časného rána, vydává med krásnou vůni na velkou vzdálenost.

Když jsem prošel a prozkoumal celé okolí našeho tábora, dal jsem zhotoviti z menšího stromu loďku, asi při tři osoby, ve které jsem podnikl výzkumné cesty po řece nahoru i dolů. V těch dnech byla naše výprava ochuzena o jednoho z hlavních členů. Po čtyřdenním pobytu na břehu řeky Perenné roznemohl se kapitán Coméz zimnicí a v deseti dnech po strašlivém utrpení zemřel. To však nezastavilo naše přípravy k další cestě.

Naučiv se ovládati loďku veslem, pustil jsem se po vodě dolů s úmyslem dostihnouti indiánského ležení. Vzal jsem si s sebou jednoho dělníka, naložil jsem do loďky zásobu potravin a něco zboží pro indiány, napakoval jsem brašnu dvěma sty náboji pro mauserovku a pustil se po řece dolů. Loďka pluje pomalu, neboť řeka nemá v rovině téměř žádného proudu. Obrovské stromy klenou se místy přes celou řeku tvoříce spleť lian nad vodní hladinou draperii tropické zeleně. Na některých místech jest viděti pouze na sto neb dvě stě metrů do předu, další vyhlídka zahrazena jest zelení a květy. Loďka pluje bez šplouchnutí. Poručil jsem nosiči, aby nečinil nejmenší pohyb ni šustot. Ale kolem nás jest hlučno. Celá mračna papoušků pestrých barev přeletují nám s pronikavým křikem nad hlavou, dávajíce na jevo, že byli nějakým neobvyklým zjevem vyrušeni. Hejna opic houpají se na svých dlouhých ocasech, spouštějí se z větve na větve a přeskakují se stromu na strom a při tom ukrutně žalostně pláčou. Tento náfek opic zvaných všešťounů člověka rozrušuje. Je to skoro jako lidský pláč, hlasité kňourání a žalostné vytí. Nerozumím jejich řeči a nevím proč tak pláčou, neboť jsou při tom veselí a živí a jejich hnědá těla sunoucí se se stromu na strom a houpačce se na lianách ukazují radost ze života v tomto jejich ráji, kde jim nic nechybí. Leč není všechno tak krásné jako to na oko vypadá a i tito laškovní, téměř létající ve své lehkosti obyvatelé tropického pralesa jsou stále obklopeni nepřáteli a nebezpečím.

Můj zrak snažící se proniknouti v před směsí větví a lian zarazí se pojednou na jedné podivně vypadající větví, visící nad vodou a sotva znatelně se houpačce. Jak jsme se přibližovali, pozdvihl se pojednou konec divné větve jakoby živý. Pohlédl jsem na větve ještě pozorněji. Nemýlil jsem se. Měl jsem před sebou obrovský exemplář hada Boa Constrictor, nestvůry to, jež celé dny tímto způsobem, visíc jako volná větve s některé příčné větve, číhá na kořist až jí tato důvěřivě sama vběhne v cestu. Kdo ví, co by se stalo, kdybych si byl podivné větve v čas nepovšimnul a kdybychom byli s lodicí vjeli pod ni. Zvolna, abych hada nevyrušil, zdvihl jsem svoji karabinu a když jsme se přiblížili na patnáct metrů, míře přímo na hlavu, vypálil jsem dvakráte. — Střelné rány rozlehly se pralesem a nesmírná hejna papoušků zdvihla se s ohlušujícím křikem. Po celém okolí nastal divý šum. Vše ve stromech zdálo se prchatí, hlavně ovšem opice, které úzkostlivě pískaly a ječely. Já jsem však nespustil očí s hada. Viděl jsem, jak kolem silné větve ovinuté kruhy zadní části jeho těla povolují a jak se zvolna, teď rychleji celé tělo suno dolů. Nebylo pochyby, nestvůra byla mrtva, skolena dobře mřížnými ranami. S temným žblunknutím svezlo se celé tělo do vody. Ještě však se pohybovalo chvíli sem a tam až jeho pohyby ustály nadobro. Přiblížili jsme se opatrně, lasem vytáhli obludu na břeh, usekli hlavu a obludu vyvrhli. Ve vnitřnostech jejích nalezli jsme dosud neztrávenou srnku. Stáhnuvše kůži, kterou jsme uložili do loďky, bychom ji později vydělali, vrhli jsme tělo zpět do vody. Boa měla patnáct metrů délky a v prostředku tloušťku lidského těla.

Z cest Kotalových: Na řece v tropech.

Pluli jsme dále a po poledni zaslechli jsme hlasy, které nám zvěstovaly, že jsme poblíže indiánského tábora. Jeli jsme zcela tiše a dostali jsme se až k samé vesnici, jak jsem se domníval nepozorováni. Vše bylo pohřbeno v úplném tichu, ani pes nezaštěknul. Však brzy se ukázalo, jak jsem se mylil. Ozvalo se pronikavé zapísknutí jako ptáka, na druhém břehu zazněla stejným písknutím odpověď a v následujícím okamžiku skákali divoši ze křovisek a z chatrčí do loděk s válečným pokřikem. Stiskl jsem hlaveň pušky, odhodlán poslati prvního divocha, který se ke mně s nepřátelským úmyslem přiblíží, na onen svět, ačkoliv jsem viděl marnost všeho odporu proti dvěma stům divochů. Jediný jejich jedem kalený šíp by mně byl sklátil do vody. V tom se jako na dané znamení pokřik utišil. Z prostřední chatrče vystoupil casique (náčelník) a blížil se k břehu. Bezpochyby ve mně ihned poznal bělocha, který jej byl před několika dny pohostil, neboť uklidnil svoje kmenovce pokynem ruky a vsednuv do člunu, plul k nám. Pozdraviv mne zvláštním svým způsobem, dal nám znamení, bychom přistáli a vystoupili. Mému průvodčímu se však nechtělo na břeh. Tetelil se v loďce strachem. A nebylo divu, neboť pohled na tyto divochy byl hrozný. Dověděl jsem se později, že jsem se octl přímo v táboře jednoho z nejdivočejších jihoamerických indiánských kmenů, zvaného Chunchos (čti čunčos). Těla jejich byla úplně nahá mimo zvláštní opasek zhotovený z ptáčích peří. Podobné ozdoby měli i kolem krku a dlouhá péra na hlavách. Každý divoch měl kolem krku jakýsi růženec ze samých zvřecích zubů. Od maličkosti indián tento z každého kusu zvíře, který uloví, připojí ke svému náhrdelníku jeden zub a podle množství zubů v jeho náhrdelníku se poznává jak slavným je lovcem a dle toho jest také vážen.

Náčelník dovedl mne do tábora a jeho kmenovci, šklebíce se příšerně svými pomalovanými tvářemi, nás provázeli. Za chvíli se však jejich tváře rozšklebily k úsměvům. Dal jsem jim co nám zbylo od jídla a vyňal jsem z torby několik tučtů zrcádek a lesklých prstýnků; rozdál jsem to vše mezi ně. Křepčili radostí a šklebili se na mne co nejpřívětivěji, což však bylo postačitelé, aby člověku nahralo husí kůži.

Byl jsem pozván do tábora, leč pouze do oddělení pro muže. Do části vesnice vyhrazené pro ženy mi nebyl přístup dovolen. Mají tito indiáni zvláštní zvyk, že svobodnému muži není dovolen přístup do tábora žen, kdežto ženy mají volný vstup do tábora mužů. Přistoupení zákona o nepřístupnosti ženského tábora trestáno je smrtí.

Náčelník pohostil mne pečenými rybami a banány. Jevil jsem zájem o dvě pardalí kůže, visící na stromě před jeho stanem a hned mi je nabídl. Přespal jsem mezi těmito divochy zcela dobře a ráno jsem se vydal a zpáteční cestu do našeho tábora. Ze slov casiquových porozuměl jsem aspoň tolik, že jeho kmen se chystá opustiti nyníjší své tábořiště a vydati se po řece doleji, kde je více květe. Dal jsem náčelníkovi na památku lovecký tesák. Nelze popsatí způsob, jímž ukazoval svoji radost z daru. Všichni divoši nahrnuli se kolem a vydávajíce divné skřeky a šklebíce se pitvorně si prohlíželi krásný nůž, neboť něco podobného nebyli dosud ve svém životě viděli. Náčelník poděkoval mi svým způsobem, tolik jsem rozuměl, že mi děkuje a žehná. Nerozuměl jsem jeho slovům, ale porozuměl jsem když ukázal rukou na slunce a pak na moji hlavu, že svolává požehnání svého božstva na mne. Z několikrát opakované otázky jsem porozuměl, že se mne ptá, jak se jmenuji. Řekl jsem Václav Kotal a byl bych vyprsknul smíchem, když se pokusil to po mně opakovati; ale zdržel jsem se, abych neporušil vážnost okamžiku. Ale oh, krajané, kdybyste mohli slyšeti co se stalo z českého jména Kotal a poctivého Václava v ústech tohoto divocha! Pak ukázal na svoje prsa a vyřkl něco jako "Nauta". Domyslíl jsem se, že je to jeho jméno a proto jsem jej pojmenoval Casique Nauta. —

Po šesti hodinách plavby jsme byli zpět v našem táboře, kde jsme byli netrpělivě očekáváni neboť kapitán Espinosa byl ve strachu, zdalí mne na cestě něco tragického nepotkalo. Zaradoval se, když mne spatřil celého a živého a všechno dělnictvo rázem ožilo. —

Leč nastávající den a večer byl pro nás hroznou zkouškou. Den byl jasný, slunce pražilo jako o závod a ve vlhku pralesa bylo dusno k nesnesezení. Pot s nás lil a hrozná únava činila údy bezvládnými. A když nastal večer, nepřinesl úlevu, naopak, mračna komárů, která již za dne nás obléhala, stala se ještě dotěrnějšími a útočnějšími. Komáři tito nejenom bodají nemilosrdně, ale přenášejí svými sosačky i zimnici. Reptání ozyvala se z baráku z rákosí zhotoveného, který byl přibýtkem našich nosičů. Někteří dělníci odebrali se na břeh řeky, kde přeče od vody vanulo trochu chladu. Dva z nich, vzavše svoji síť proti komárům šli si lehnouti na břeh řeky. Jeden dělník přivázal síť na kmen stromu a ulehil pod ní, zatím co druhý uvazoval druhý konec sítě. V tom okamžiku vyrazil ze křoví obrovský jaguár čili jihoamerický tygr a chopil tohoto druhého dělníka za krk. Ten měl ještě čas vyraziti ze sebe zoufalý, děsný výkřik a již byl dravcem unášen do křoví. Strašlivý výkřik byl slyšen po celém našem ležení. Okamžitě jsme byli všichni na nohou. Ač jsem již spal a byl probuzen náhle, uvědomil jsem si

okamžitě, co se přihodilo u vody. Vyskočil jsem a s karabinou v ruce pádím tam odkud výstřel zazněl. Na břehu řeky našel jsem nosiče, křičícího: támhle nese tygr mého kamaráda. Zavolal jsem na dělníky, aby přinesli světla a kráčím pomalu za tygrem. Jelikož vlek těžké tělo lidské, působil praskání větví a šumot v houštích, tak že jsem jej mohl sledovat. Neviděl jsem však ničeho, jen jsem slyšel lámání větví. Vystřelil jsem z karabiny, abych tygra zastrašil a k puštění kořisti přinutil. Rázem vše stichlo, jen kroky za mnou přicházejících dělníků bylo slyšet. Jejich světla se blížila. Vzav jedno světlo, kráčím rychle ku předu. As po šedesáti krocích objevuje se mým zrakům příšerný pohled. Leží tu náš nosič s celým životem roztrhnutým tygří prackou a vnitřnostmi vyrvanými. Prohlídkou těla zjistili jsme, že byl nebožák téměř okamžitě zabít ranou tygří tlapy, neboť bylo vidět, že mu drápy šelmy projely celým krkem. Na to jej chytil tygr za krk svými zuby a dle svého zvyku přehodil si kořist přes záda a spěchal s místa lupu. Tak odvlékl dělníka aspoň dvě stě metrů, když poznal že jest pronásledován. Shodil tedy kořist se sebe, prackou roztrhl muž břicho a vyrval všechny vnitřnosti, odnesl je pryč. Pohled na takto zohaveného míšence byl strašlivý. V duchu přísahal jsem pomstu lesnímu lupiči. Vyhrabavše jámu na téměř místě kde jsme tělo našli, zahrabali jsme je.

Té noci nikdo z nás nespál. Dali jsme se do vaření kávy a zahánějice komáry kouřem z vlhkých větví, vypravovali jsme si o našich osudech. Dělníci se mezi sebou radili, že již nepůjdou s výpravou dále a vrátí se domů. Když nám svůj úmysl prozradili, snažil jsem se jim to vymluvit a prohlásil jsem, že žádný se nemůže vrátit bez dovolení kapitána Espinosy a kapitán že jest vázán přísahou dostati se do města Iquitos nebo zemřít na cestě. Podávalo se mi je přesvědčiti teprve když jsem jim pohrozil, že jim nevydáme zbraní a že beze zbraní na zpáteční cestě zahynou bez milosti.

K ránu otřáslo krajinou strašlivé mručení tygra. Chopili jsme se svých pušek, ale dravec nepřiblížil se na dostřel. Jak se rozednilo, vydali jsme se s kapitánem ihned na lov za tygrem a proslídili jsme křídlem králem celé okolí, ale pelech dravce jsme nenašli. Na cestě zastřelili jsme divoké prase a rozhodli se použítí ho jako vnařidla. Přivázali jsme tělo vepřka ke stromu a rozsadili hlídky po okolních stromech. Ale té noci tygr nepřišel. Teprve druhý den, když začalo tělo vepře zavánět, dal se přilákati. Několik dělníků střídajících se na stráž očekávalo jeho příchod. Již se rozednívalo, když se krvežíznivec připlížil k vnařidlu. Dělník sedící na stromě již již usínal, když jej probudil praskot větví. Tygr po svém zvyku podnikl první útok skokem, ale zarazil se, když shledal, že je kořist přivázána. Jal se prackami a zuby vepřka trhati. Dělník na stromě měl čas vzít si ho na mušku a poněvadž byl dobrým střelcem, vrazil mu aspoň deset tygřích broků do předních noh. Tygr strašně zařval a učiniv velký skok svalil se k zemi, kde se zmítal a řval. Nemohl se však pohnouti s místa a proto nebylo těžko dáti mu smrtelnou ránu přímo do hlavy. Jeho řvání stichlo a pracky a drápy vysunutými se natáhly v posmrtní strnulosti. Přitáhli jsme jej ihned do tábora a stáhli s něho kůži. Byl to důkladný samec, aspoň patnáct roků starý. Poněvadž maso jeho bylo běloučké, upekl jsem kousek a nabídl kapitánovi. Ten však nechtěl jísti, řka, že se mu dělá špatně, jakmile se na ně podívá. Žádný neměl na maso mnoho chuti, ačkoliv bylo na kminu pěkně upečené. Ochutnal jsem je sám a shledal jsem, že jest výborné. Když mne jiní viděli maso tygra jísti, vzali si také hned na ochutnání a do večera byla z tygra jen půlka.

Celé odpoledne pracovali dělníci na balení a připravování našich zásob a cestovních potřeb, neboť čluny byly hotové. Druhý den podnikli jsme cestu po řece dolů. Naším cílem bylo místo zvané Mairu, ležící na stejnojmenné řece. Každý člun obsadilo pět mužů. Poněvadž nebylo nakvap, nechali jsme čluny volně plouti s pomalým proudem, pozorujíce bedlivě okolí s jeho tropickou květenou a životem pralesa. Vše kolem nás za dne hlučelo a mihalo se a za nocí, jež jsme trávili na břehu v táboře, hledíce se, pokud možno, chrániti dotěrných a nebezpečných komárů i mušek, ožývalo se k nám řvání šelem a houkání nočních ptáků.

Prvního dne odpoledne dorazili jsme k tábořišti mně známých indiánů, ale toto bylo opuštěné. Dle stop jsme soudili, že se přesídlili níže po řece již před několika dny. Zabrali jsme jejich tábořiště a rozložili se tu na noc. Prohledali jsme celé okolí a našli jsme zajímavé věci hlavně různé druhy ptáčích per, mezi nimi i vzácná péra z ptáka garsa blanca. Mimo to našli jsme několik indiánských šípů, s nimiž jsme se cvičili s kapitánem Espinosou ve střelbě do terče.

Prales byl v těchto místech hustý a ze všech stromů nejčastěji byly stromy kaučukové, často obrovské a vypínající se jako nejkrásnější buky v českých lesích. Bylo vidět, že indiáni, kteří zde tábořili, obchodovali také kaučukem, neboť všechny kaučukové stromy měly na svých pních rány a na mnohých bylo vidět i celé kusy vyteklého a ztvrdlého kaučuku. Někteří naši nosiči prohlásili, že dovedou dělati kaučukové pláště, ale neměli plátna, aby svoje umění zkusili. Upozornil jsem na to kapitána

Espinosu, který vytáhl ze zásob kus plátna a dělníci se hned dali do práce. Několik z nich dal se do sbírání kusů kaučuku a jiní, sebravše hrnce, šli dobývat z jistých stromů mízy, mléku podobné, která se svařuje s kaučukem a smíšeninou tou se pak na parném slunci celé plátno natírá. Leč právě toho dne byla nad pralesem jakási mlha, tak že slunce nesvítlo dosti prudce a výroba nepromokavého plátna se příliš nezdařila. Za chladu se nedá tekutý kaučuk dobře rozetřít po plátně. Nicméně bylo zhotoveno několik pláštěů, o kterých jsme si mysleli, že nám přijdou vhod, přijde-li na nás tropický lijavec.

Druhého dne jsme pokračovali v plavbě po řece, která zde byla již oživena i indiánskými lodicemi. Několikrát potkali jsme čluny s jedním nebo dvěma indiány. Řeka má mnoho přítoků a po těch dopravují se indiáni do vnitrozemí. To jsou zde jediné silnice v neprostupném lese. Pluli jsme celý den bez zastávky. I jídla jsme si připravovali na lodicích. K večeru jsme se utábořili při ústí říčky Gvalse, nevědouce, že se zde zdržíme celý týden.

Náš kapitán dostal toho dne zimnici a v noci se mu přitížilo tak, že nebylo po-myšlení na pokračování v cestě. Také dva další průvodčí se nám na zimnici roznemohli. Uložili jsme kapitána i druhé pacienty do stanu a ošetřovali je jak se v tom pralesě dalo. Druhého dne našeho pobytu zde dostali jsme návštěvu čtyř mužů, bělochů, až po zuby ozbrojených. Z očí nehledělo jim nic dobrého. Zprvu se zarazili, vidouce náš tábor, leč hned se vzpamatovali a hrnuli se do stanu, ve kterém ležel nemocný kapitán. Dal jsem jim přečísti kapitolu zákonů pralesa. S karabinou v ruce zastoupil jsem jim cestu a zeptal jsem se, od koho že mají dovolení vstoupiti do stanu. Při tom jsem onomu, který šel v čele ostatních mřfil na prsa. Nerozuměl mým slovům, ale rozuměl dobře, co znamenala puška na jeho prsa namířená. Zastavili se. Opakoval jsem jim otázku, sebrav svoji znalost brasílské portugalštiny, podivně to smíšeniny jedné z řečí evropských a několika nářečí indiánských. Tomu porozuměl, ale neodpověděl nežli odplivnutím si, zaklením a zlostným pohledem. Jeden za druhým obraceli se veťfelci k svému člunu. Na cestě se zastavili, měříce si nás pohledy, které nevěstily nic dobrého. Snad přemýšleli, nestálo-li by to za to, dáti se do nás. Ale deset na čtyři zdálo se jim přece jen mnoho. Mimo to jeden z našich dělníků, ovládající portugalštinu jim řekl, jsou-li dobří lidé a potřebují pomoci, by odložili zbraně a oznámili, co chtějí, jestliže však mají špatné úmysly, by se varovali našich pušek, pro které máme dvě bedny nábojů. Neodpověděl nežli kletbami a vražednými pohledy a nasedavše do svého člunu, dali se vzhůru po říčce Gvali do vnitrozemí. Zahlédl jsem, že mají v člunu několik železných lopat a motyk s napadlo mi, že jsou to zlatokopové, ačkoliv bylo divné zde viděti zlatokopy v nížinách, kde zlata není, leda kdyby je chtěli rýžovat z písku řeky, která má svoje prameny v horách a přináší jimi značné množství zlatého písku.

Téhož dne odpoledne minula nás jiná bárka se třemi muži podobného vzhledu. Dva z nich byli běloši, jeden indián. Také ti nás zpozorovali, ale nepřiblížili se ke břehu a nezastavili.

Druhého dne vzal jsem dva dělníky do loďky, ozbrojil je karabinami, naložili jsme něco potravin a vydali se po říčce Gvali do vnitra země. Ostatním dělníkům jsem přikázal, aby se nehnuli z tábora za žádnou cenu tak aby je nemohl nikdo z té čeládky, která jak vše zdálo se nasvědčovat, se zde v pralesě potloukala, připadnouti a aby dobře opatrovali kapitána a druhé nemocné. Kapitánem třepala již dva dny zimnice, přes to, že jsem mu uvařil lék, který se v jiných případech obyčejně osvědčoval. Lék ten připravovati naučil mne jeden indián v Matto Grosso v Brasílii ze semena zvaného cedrillo, které má v sobě množství chininu. Němci v Brasílii vyrábí ze semena toho chinín. Vařením dohude se ze semena výtažek, který se vstříkne pod kůži jako injekce. I indiáni používají tohoto léku a obyčejně se dobře osvědčuje. U Espinosy nebylo však patrné účinků. Nemohl jsem pro něho nic více dělat a musel jsem obhlédnouti kraj, abych vyšetřil nehrozí-li nám odtěkud nebezpečí. Vydal jsem se tedy za podezřelými chlapíky, kteří tudy večera jeli. Říčka Gvali nemá místy více nežli tři metry šířky a mízí úplně pod klenbou korun tropických stromů a lian, místy opětně rozlévá se do širokých bažin plných rákosí a vodní vegetace, tak že není ani viděti kudy se vine řečiště.

Jedeme v před, ženouce loďku tichými rázy vesel, nevydávajíce žádného hluku. Chvillemi vystupují na sedátko, abych obhlédl krajinu a pátral po nevtaných sousedech. Ale po jejich lodici ani po nich samotných není nikde stopy. Za to na všech stranách šumí a hlučí život. Plujeme právě po hladině rozlitény podobné velkému, ale mělkému jezeru. Tisíce a tisíce kachen, hus, volavek a jiných vodních ptáků oživuje hladinu a přeletuje nad našimi hlavami v nesmírných houfech. Vidíme také houfy ptáků Garsa blanca pokřikujících hlučně, ale velice plachých. Ostatní vodní ptáci neukazují žádné plachosti a neuletují před námi. Zdá se, že buď doposud neviděli lidské bytosti nebo neslyšeli výstřelu z pušky. Moji průvodčí měli škrábání a každou chvíli některý z nich

sáhl na pušku. Jak by se to bylo stíflelo do některého hustého houfu vodních ptáků. Leč zakázal jsem jim střílet, bychom nepřítele, který tu mohl býti na blízku, na sebe neupozornili.

Navečer dostali jsme se v místa s vyššími a suchými břehy kde tu a tam stály skupiny obrovských stromů. Uvážavše loďku v jedné zátocce, vystoupili jsme na břeh, protáhli údy a uvařili si večeři, načež jsme se uložili k spánku. Noc byla dusná, tropická, nicméně spalo se nám dobře, neboť jsme padli na místo kde nebylo komárů a téměř žádných mušek echen. Jsou zde i v těchto krajinách jakési ostrovy této trýzně prosté a padli jsme náhodou právě a jeden takový. Mušky echen — psáno ejen — jsou maličké jako makové zrno a vznášejí se v millionových mračcích nad bažinami tropů. Díky své nepatrnosti vniknou všude a je zapotřebí zvláště husté síťové látky, aby se člověk před nimi uchránil, neboť dostavše se na kůži, bodají právě tak jako komáři. Nejvíce je jich za zimní, to jest deštivé doby. Zde jsme si však od nich odpočali.

Přespávaje klidně celou noc, byli jsme za časného rána probuzeni nářkem přicházejících zdánlivě s mnoha stran. Byly to opětně prožluklé opice, vřešťouni, kteří putují v hejnech od stromu k stromu, hledajíce potravu a hrozně při tom, jak se zdá, z pouhé legrace, nařkají, jakoby jim jejich sáhové ocasy po kousku ufežával. Při tom nářku zdají se býti nejšťastnějšími tvory pod rovníkovým sluncem, neboť s ptačí lehkostí přenášejí se s větve na větev a se stromu na strom, houpajíce se slastně i v závratné výši. Nad jejich nářek znějící jako táhlé húúú húúú vyznívá chvillemi pronikavý hlas opice congo, již se slyšeti až na hodinu cesty. To byl tedy budiček, který za časného rána přerušil náš klidný jinak spánek. Za tohoto koncertu jsme pojedli trochu kávy a dali jsme se se svým člunem dále proti vodě. K poledni objevilo se našim zrakům otevřené místo, tu a tam porostlé nízkým křovím a pokryté vysokou travou. Asi sto metrů od nás objevili se pojednou dva statní tapíři, štíhlejší a větší to zvířata nežli evropští kanci a zahlédnuvše nás, obrátili se a zmizeli ve vysoké trávě.

Poručil jsem nosičům, aby veslovali co nejtíšeji a pozoroval jsem bedlivě okolí. Říčka v těchto místech nebyla hluboká a téměř všude bylo možno veslem dosáhnouti dna. Věděl jsem, že nemůžeme býti daleko od místa, kde se utábořili mužové plujfci před námi. Konečně dostali jsme se mezi dva pevné, jílovité břehy, kde nebylo viděti na žádnou stranu. Zastavili jsme u břehu a já jsem opatrně vylezl na místo, s něhož jsem mohl krajinu obhlédnouti. Nejdříve upoutal moji pozornost nádherný pohled na kraj, který k východu, po mé pravé ruce se vlnil a temně zelenal Amazonským pralesem a po mé levé ruce, k západu stoupal vyššími a vyššími vršky až k hiebenům zasněžených hor Cordilleras de los Andes, mizícím na některých místech v mračcích. Tyto nebetyčné hory, Andy prostupující celou Jižní Ameriku od jižního cípu až k přesmyčce Panamské a zde v Peru dosahují výše 23.000 stop, oddělujíce pobřeží Pacifické od nížin Amazonských.

Obzíraje krajinu, zahlédl jsem v dálce asi půl kilometru pramének koufe stoupající k nebesům. To bylo co jsem hledal. Musil jsem zjistiti čeho zde tito podivní mužové pohledávají. To spadalo do úkolů naší výpravy a pak to bylo nutno k bezpečnosti dalkého našeho postupu chrániti svůj týl a návrat k našim domovům. Skočil jsem zpět do loďky a pluli jsme dále až do největší možné blízkosti táborového ohně. Zde našli jsme obě loďky podivných mužů uvázané u břehu. Vy-couplli jsme a pomalu se přibližili k ohni. Když jsem byl odtohoto as padesát kroků, povztýčil jsem se a pozoroval zvláštní obraz. U ohně seděli dva muži, pokuřující a bezstarostně rozmlouvající. As dvě stě metrů od nich ostatní mužové kopali jámu, vyhazující jí, jehož temně žlutá barva byla i z dalky oku nápadnou. Nechal jsem jednoho muže u lodice a druhému jsem nařídil kráčeti několik kroků za mnou a postupoval jsem opatrně v před sám. Bez všeho zlého úmyslu ale připraven na všechno, popošel jsem k táboru a pak jsem lehce zakaňal, abych na sebe upozornil. Mužové vyskočili jako vyhození elektrickou jiskrou a než jsem se i při své opatrnosti nadál a neptající se ani kdo jsme a co chceme, pokusili se poslati nás na věčnost. Jejich winchestrovky houkly téměř současně a dvě kulky letěly kolem mé hlavy. Za mnou ozval se výkřik. Jeden dělník svalil se k zemi, jsa raněn. Vida, že je zle, vzal jsem útočiště ke lsi. Chytiv se za prsa, zatočil jsem se kolem sebe a klesl jsem k zemi s výkřikem. Jako s námahou povztýčil jsem se o jedno koleno a volal úpěnlivě o smilování. Úskok se povedl. Lotři, vidouce, že nás cba srazili k zemi — druhý dělník ze strachu ani z lodice nevylezl, tak že ho neviděli — postavili svoje pušky k ohni a běželi ke mně, svírajíce v rukou svoje tesáky. Však si to, jak se u nás říká, spletl s Radeckým. Sotva se přiblížili na dvacet kroků, vyskočím a mife na prvního svojí karabinou volám, aby se vzdali. První se pokusil vytáhnouti revolver, který měl za pasem, ale jedna dobře mířená rána na noby jej srazila k zemi. Druhý, vida, že jsem ozbrojen, obrátil se a utíkal k ohni, aby se chopil své winchestrovky. Leč raněný můj nosič se zatím vzb chopil a v okamžiku, když se

bandita a winchestrovkou obracel proti mně, zahřměla stříelná rána téměř u mých nohou. Raněný nosič mřel opatrně a dobře. Chlap s winchestrovkou se otočil jako na obrtlíku a hodiv ruce do výše padl téměř do ohně, jsa střelen přímo do prsou.

Však již byl nejvyšší čas, neboť společníci oněch dvou banditů nechali svoji práci, jakmile zaslechl výstřely a utkali k ohni, kde měli svoje zbraně. Jen jeden měl za pasem revolver a počal na nás střílet. Leč jeho kulky nedolétaly ještě k nám, když jsem mu dobře mířenou ranou z bambitky podrazil nohy. Vidouce, že se ke svým zbraním nedostanou, zarazili se ostatní mužové ve vzdálenosti asi sto kroků od nás. — Patrně nevěděli co dělat. Druhý můj nosič byl již také vylezl z loďky a třímaje karabínu, byl mi v záloze, tak že nebylo se strany podivných mužů ani pomyšlení na obranu nebo útok. V tom okamžiku jsem pozoroval, že jeden z mužů, kteří byli zaměstnáni vykopáváním, se obrátil a úžasnou rychlostí prchá. Začali jsme po něm střílet, ale byl již daleko a unikl nám. Byl to indián, který, jak jsme již předešlého dne pozorovali, bělochy doprovázel.

Poručiv svým nosičům, by nespouštěli nepřítel s mušky, přiblížil jsem se k přemoženým a poručil jsem jim, aby se navzájem spoutali. Poslednímu jsem zavázal ruce nazad sám. Teprve pak mohl jsem poskytnouti pomocí svému raněnému dělníkovi, který sténal bolestí. Shledal jsem však, že jeho rána není nebezpečná a ovázav mu ji, obrátil jsem se k raněnému lotrovi. Ten klel pustě a držel si rukama lýtko, ze kterého mu stříkala krev. Kule přerazila mu hlavní tepnu a ztratil mnoho krve. Druzí dva střílení banditi byli již mrtví. Jeden byl mrtev okamžitě po ráně, kterou do jeho těla poslal raněný můj nosič, druhý vida, že je raněn smrtelně a domnívaje se, že by námi snad byl umučen, použil poslední kule ve svém revolveru a dorazil se sám ranou do hlavy. Učinil to jistě proto, že se domníval, že jsme stejní lidé, jako byl on a jeho druhové a že by mu z našich rukou kynula smrt umučením. V tom se ovšem mýlil. Poskytl jsem jeho raněnému druhovi pomoc, zavázal jsem mu ránu stejně jako svému nosiči a teprve pak jsem přistoupil k spoutaným zajatcům, abych se jich optal, kdo je jejich náčelníkem. Přihlásil se nejmenší z nich. Na moji otázku, co v té krajině pohledávají a mají-li nějaké vládní povolení, odepřel odpovídat. Teprve když jsem se obrátil k nosičům a promluvil s nimi několik slov, mezi kterými jsem naschvál prohodil slůvko "mučení" ukázal ochotu mluvit a prozradil, že přišli hledat "guaca" (gvaka). Myslel jsem si to ostatně hned, že to byli dobrodruhové, kteří se vydali na hledání pokladu. V těchto krajinách roztroušena jsou pohřebišťe starých obyvatel Jižní Ameriky a poněvadž tito indiáni měli zvyk pochovávat svoje mrtvé se vším bohatstvím, které za živa nashromáždili, jest v dávných těch pohřebišťích skryto mnoho cenných věcí. Již v Bolívii jsem slýchal podivné zkazky o těchto pokladech a dověděl jsem se, že v Peru jest jich ještě mnohem více.

Ptal jsem se malého zajatce, proč po nás stříleli, když my se přibližovali se zcela neškodnými úmysly. Odpověděl, že stříleli ze strachu, že jim chceme nalezený poklad uloupiti. Prosil, abychom je nechali kopat dále, řka, že již přišli na důkazy, že jsou na pravé stopě a nabídl nám polovici celého nálezu. Rozvázal jsem jim ruce a nechal je kopati dále, ovšem že pod dohledem našich pušek. Asi za půl hodiny přišli na lidské kosti, pak na lebky, které měly tvar téměř opičí a měly doposud zachovalé vlasy na stopu i více dlouhé. V další vykopávce objevily se rozličné hliněné nádoby a podoby lidských a zvířecích hlav z hlíny. Leč po pokladu doposud ani památky. Konečně v jednom hliněném džbánku objevili jsme figurku žáby vypadající jako rosnička. Byla z ryzího zlata a vážila asi jednu libru. V jiných nádobách našli jsme figurky jiných živočichů, krokodýlů a hadů. Všechno to vydalo asi šest liber ryzího zlata. Rozvrtili jsme celé okolí, ale více jsme nenalezli nic.

Dle úmluvy ponechal jsem zajatcům polovic nálezu a doved jsem je k jejich lodicím. Poručil jsem jim jeti před námi zpět k našemu táboru. Museli poslouchat, neboť jsme měli jejich zbraně my, a byli nám vydáni na milost a nemilost. Naložil jsem do naší lodice něco nalezených nádob a jelí jsme po vodě zpět, majíce loďku se zajatci stále na očích. Byl již večer, když jsme dopluli do našeho tábora, kde jsme byli očekáváni s velkou netrpělivostí. Kapitán, kterému se bylo značně ulevilo, přivítal nás na břehu a prohlížel si naše zajatce, kterým jsem poručil vystoupiti. Oznámil mi také, že se nám ztratila malá lodice. Hned mi napadlo, že jí ukradl onen indián, kterému se podařilo uprchnouti, když jsme tábora dobrodruhů dobyli. Ale nemohl jsem uvěřiti, že by byl mohl tak rychle doběhnouti v tato místa neschůdným krajem, ačkoliv jsem věděl, jakými vytrvalými a rychlými běžci někteří z těchto indiánů jsou.

Vypravoval jsem kapitánovi, co jsme zažili. On, uslyšev, že jsem ponechal našim zajatcům polovici pokladu, rozložil se na mne velice. Ihned šel k zajatcům a vzal jim vše, co u sebe měli a mimo to dal je spoutati a postaviti do řady, aby je jednoho po druhém postřílel. Jenom na moje prosby, naléhání a i výhrůžky daroval jim život, ale poručil, aby okamžitě odpluli. Ubožáci byli hladoví, neboť byli celý den

bez jídla a po svém příchodu do našeho tábora dostali namísto večere pouta. Zatím co kapitán prohlížel dychtivě zlato, donesl jsem zajatcům velkou hlavici bananů a odrazil jsem jejich loďku od břehu. Ačkoliv se ukázali takovými zákeřníky, když jsem se jejich táboru přiblížil a byli by mne bezmála poslali na onen svět, bylo mi jich přece líto, neboť jsem si vysvětlil, že se domnívali, že jednají v oprávněné sebeobraně a zde v těchto pustinách se člověk na životu ohrožený příliš nerozmýšlí je-li nebezpečí mu hrozící opravdové neb jen zdánlivé. Slyšel jsem ze vzdalující se loďky slova díky ale zároveň slova strašlivých kleteb proti kapitánovi a slib pomsty.

Druhý den bylo kapitánovi již úplně dobře a vydali jsme se na další cestu po řece dolů. Po celodenní plavbě přistáli jsme při ústí potoka Chapa (čti Čajа). Když jsme se ukládali táborem, netušili jsme, že nám kyne poslední klidný spánek na naší cestě a že za nedlouhou nadejde tragický konec celé naší výpravy.

Dověděl jsem se následujícího dne—nejstrašnějšího dne svého života, na který nezapomenu, kdybych měl být tisíc let živ—že indián, který nám uprchnul, když jsme se s dobrodruhy utkali, doběhl známými mu lesními stezkami k našemu táboru a ukradl tam nejmenší ze tří lodic. S tou se dostal do tábora kmene Nautova, jehož byl příslušníkem a tam oznámil náčelníku, že celá výprava, kterou jako Nautův zástupce doprovázel, byla od neznámých bělochů přepadena a bezpochyby postřílena. Náčelník, jemuž měla připadnouti polovice nálezů, vydal se s několika loďkami naplněnými ozbrojenými domorodci vzhůru po řece, aby nás vyhledal, ale již na poloviční cestě potkal lodici se čtyřmi muži, kteří mu vyprávěli, jak byli zajati, do našeho tábora mnou přivezeni, jak jim kapitán tábora velící všechno zlato pobral a jak je chtěl postřílet a pouze na mou přimluvu že jim daroval život. Nauta rozdělil svůj voj na dvě části, kázal svým divochům veslovati rychleji a ve své divošské mysli spřádal plány, jak se pomstí bílým vetřelcům.

My se utábořili na stoku potoka Chapa s řekou Perenné a přespali pod svými síťmi noc dosti klidně. Ráno jsme se vydali na další cestu. Hned z rána objevil se malý člun s indiánem, který plul proti nám a minul nás. Viděti na řece indiánský člun nebylo vzácností a proto si ho nikdo valně nepovšiml. As po dvou hodinách byli jsme dohoněni člunem opětně s jedním indiánem, který jsa v lehké lodici sám, nás rychle předhonal. Teprve nyní jsem si věděl, že jest to tentýž indián vracející se a hlavou mojí projely černé myšlenky, které zrály v jistotu, že onen indián byl zvěd nějakého nepřitele, kterému můžeme každé chvíle vběhnouti do rukou. Moje podezření zrálo v jistotu a odpoledne jsem varoval kapitána Espinosu, aby byl připraven na indiánskou návštěvu. Ponechal mi volnou ruku, abych učinil přípravy na uvítanou divochů jak za dobré uznám.

Utábořili jsme se nedaleko svých loděk a učinili mimořádná opatření. Rozdal jsem našim mužům hojnost nábojů a rozestavil stráže. I ti, kdož ulehli, měli nabitě karabiny po ruce. Mně ovšem do spánku nebylo. Vylezl jsem ze stanu a položil se na břehu řeky s ručnicí v ruce. Neležel jsem dlouho, když jsem v měsíčním světle krajinu zalévajícím spatřil asi dvacet indiánských lodic pohybujících se zvolna a v naprostém tichu k ústí potoka Chapa. Rychle jsem se obrátil a jda od spáče k spáči, zburcoval jsem všechny. Za několik minut byl celý tábor na nohou a obranná linie proti blížící se flotě indiánských člunů utvořena. O úmyslech indiánů nebylo pochyby. Jakmile zahlédli naše lodice, rozjeli se proti našemu táboru. — Lucičtánci stáli na přídělích loděk s tetivami napjatými. Leč ještě se divoši nedostali ke břehu, když na můj povel zahřměla salva a divoši s lodic padali do vody jako zralé hrušky se stromů. Lodice se zarazily. Myslíli jsme, že máme boj tímto neočekávaným odražením útoku vyhrán, když tu téměř těsně za našimi zády ozval se huronský, morkem kostí pronikavý řev.

Asi sto divochů, vyloďených již dříve, obešlo náš tábor a vpadlo nám vzad, třímajíce své primitivní zbraně, oštěpy, nože, ba i palice. Nastal nám zápas na život a na smrt, při kterém střelná zbraň mimo revolveru nebyla nic platná. Divochů byla strašná přesíla. Lodice, které se znovu rozjely, jakmile se ozval řev divochů se břehu, přistály a na náš hlouček padlo i s této strany krvežíznivých divochů jako mračno kobylek. Přece však trval zápas celé půl hodiny, nežli jsme byli přemoženi. Divoši měli asi rozkaz nevráždit, ale zajímat, poněvadž ku konci boje jsme téměř všichni leželi na zemi spoutáni a někteří ovšem i ranění. Na rozkaz jednoho indiána, který zastupoval náčelníka, byli jsme všichni přivázáni ke stromům a divoši vedení bělochy zachráněnými mým soucitím, s divým jásotem opanovali náš tábor. První jejich starostí bylo hledati zlato. Když ho nenalezli, obrátili se na kapitána Espinosu též u stromu uvázaného a z rány v boku krvácejícího. Nechtěl říci kde zlato je, ale důkladně kopnutí jednoho z divochů jej přimělo k prozrazení kam je na noc uschoval.

Bylo již jasně ráno, když připlul na bojiště sám casique Nauta. Byl spokojen tím, že se jeho lidé zmocnili zlata, ale rozzloben ztrátou třiceti mužů, které jsme postříleli a pobili v zápasu na nože. Pak si prohlížel nás, kteří jsme byli polomrtví, jsouce již několik

hodin o řízní uvázání u stromů a vydání na pospas komárům a mouchám. Někteří, jsouc raněni strašně nařklí, ale divochy to nepohnulo. Nauta nepoznal mne hned jak před nás pokročil, ale když ke mně, zbědovanému došel, pohlédl mi bystře do tváře a nějak podivně se usmál. Pak se chopil tesáku, který jsem mu byl před nemnoha dny daroval a pokročil ke mně. Rozloučil jsem se v duchu se životem a očekával jsem se zmužilou myslí smrtící ránu. Leč pojednou jsem cítil, že se provazy z kavúžo, které mne k stromu poutaly, rázem uvolnily a pod nohama jsem pocítil pevnou půdu. Náčelník jedním rázem tesáku přetal moje pouta. Pak, obrátiv se k svým lidem, dal jim posuňky i řečí na jevo, že nodovól, aby bělochovi, který získal jeho přátelství, bylo ublíženo.

Úpině vyzřen a zmořen bolestí po několikahodinném uvázání u stromu, shroutil jsem se spíše nežli usednul na peň padlého stromu a očekával jsem co se bude dít dále. Jeden z bělochů, jimž jsem zachránil život, Brazilianec přistoupil ke mně a španělsky mi řekl, že jsem jediný muž, jemuž bude darován život; ostatní že budou za živa rozsekáni. Tužil jsem ostatně, že takový osud čeká moje druhy z výpravy z rukou divochů a byl jsem zdrcen, cítě svoji bezmocnost učiniti cokoliv na jejich záchranu. Přece však jsem předstoupil před casiqua Nautu a prosil jsem za život členů výpravy, dávaje mu na vědomí, že se pouze bránili. Když jsem viděl, že moje prosby se mjí účinkem, prosil jsem za život kapitána Espinosy a připamatoval jsem divokému náčelníku, že je kapitán vůdcem vládní výpravy a že vláda sama bude vyzvána k odvetě, bude-li kapitánovi ublíženo. Casique pouze potřásl hlavou a ukázal na třicet mrtvů jeho lidí ležících opodál a připravených k pohřbení. Na to, nevšímaje si mne více, dal svým lidem znamení k započetí pohřebních obřadů, jichž hlavní částí byla poprava zajatců. Za ohlušujícího řevu chystali indiáni svoje oštěpy a šipy a začali je metati do těla kapitána, který byl prvním jejich terčem. Divoši zdáli se však bodati do těla kapitánova tak, aby žádná rána nebyla smrtelná a neucinila rázem jeho trápení konec. Po několik ran držel se kapitán statečně, pak ale začal žalostně nařkati a skučeti, volaje svoje rodiče, svoji ženu a louče se s životem. Když byl měl nějakou zbraň po ruce, byl bych aspoň jednoho nebo dva z těch divochů skolil, bez ohledu na to co by se se mnou pak stalo, nebo bych byl jednou ranou ukončil muka nešťastného kapitána. Leč byl jsem úplně bezmocný. Chtěl jsem se vzdálit příšerného divadla, leč pozoroval jsem, že mne několik divochů hlídalo a zastoupilo mi cestu, tvářice se hrozivě. Milosrdenství casiquovo vůči mně nešlo tedy tak daleko, aby mne ušetřil trýzně viděti umučení mých druhů, naopak byl mně uložen tento krutý trest, býti popravě mých druhů, nejpříšernější popravě jakou snad kdy svět viděl, přítomen. Hlas kapitána Espinosy nyní slábnul až se tělo jeho v provazech shroutilo bez vlády a hnutí. Nebyl-li již mrtev, přivedla aspoň mrákota konec jeho trápení.

Divoši ustáli v bodání do jeho těla a dali se do pohřbívání svých mrtvých. To dělo se za podivného skutečně hrobového zpěvu a divého tance, při kterém mi vatávaly všechny vlasy na hlavě. Divoši zpívali či spíše vyli hlubokými prsními hlasy, přejíce svým druhům šťastnou cestu do lovišť Velkého ducha. Slavnost divochů trvala dlouho a zakončena byla popravou všech zajatců mimo mne. Prvním byl na řadě kapitán, v jehož těle vypozerovali divoši ještě jiskru života.

Nabarvivše svoje těla na červeno nějakou hlinkou, jejíž ložisko v divočině vyhledali, připravovali se k novým orgiím krvelačnosti. Odvázali tělo kapitánovo, rozbodané a krví pokryté od stromu, uvázali je ke kólu uprostřed kruhu a začali znovu metati do něho svoje kopí z trnů. Každý dlouhý a jako jehla ostrý trn, jako by se zabodnul do mého vlastního těla, když našel svůj cíl v těle nešťastného kapitána, jehož nová trýzeň přivedla opět k vědomí, tak že začal znovu skuhrati. Když bylo jeho tělu zasazeno asi padesát ran a skuhrání utichlo, dal casique znamení svým lidem, kteří ustali ve své bestialní hře a přistoupil sám k oběti a mým tesákem, který jsem mu byl daroval, začal oběti uřezávati nos, uši a prsty. Semknul jsem pevně víčka svých očí, abych na to nemusel patřiti, ale po chvilce téměř proti mé vůli jsem je opětně pootvěřel, abych se přesvědčil, je-li nebožák ještě živ nebo zda je již smrtí vysvobozen. Leč rychle jsem zase oči zavřel, neboť jsem viděl, jak se bezvládně již v provazech visící tělo po nově raně nožem zachvělo.

Strašlivě, příšerně, odpykal jsí, kapitáne Espinosa, za svoji necitnost k zajatcům a svoji po dobývacích předcích zděděnou hrabivost! . . . Po chvilce otevřel jsem opětně oči a oddychl jsem si, vida, že divoši uřezávají kapitánovi hlavu a jak si jeho krev natírají svoje oštěpy a šipy. Také ostatní moji druhové z cesty, většinou míšenci, byli již mrtví. Ty odpravili indiáni kratším, milosrdnějším způsobem, ale také jejich hlavy uřezávali, aby si je zachovali jako trofeje a do prýšticí krve namáčeli svoje zbraně. —

„Slavnost“ byla u konce a divoši chystali se k návratu do své vesnice. Do svých loděk naložili vše co jsme měli, naše zásoby, zbraně, táborové zařízení, zkrátka vše. Mně nechali malý člun, trochu potravin a jednu karabinu s několika náboji. Náčelník

dal mi znamenat, že mohu těla svých druhů pochovat, chci-li a divoši odrazili od běhu, nechavše mne tu samotného uprostřed pustiny s deseti mrtvošami. Z celé výpravy patnácti mužů, kteří jsme se vydali před nemnoha týdny na cestu, zůstal jsem tu sám jediný. Ohlížel jsem se, jak pohřbíti těla svých druhů, ale divoši sebrali všechny naše nástroje a nářadí nenechavše mi mimo pušku ani kousek železa.

Vyhledal jsem tedy při zátoce suché místo, kde bylo množství suchých větví a rozhodl jsem se vybudovatí hranici a těla svých druhů na ní spáliti. Leč neměl jsem síl, abych odvěkl těla na hranici. Byl jsem vyhladovělý, neboť od předešlého dne jsem neměl v ústech. Připravil jsem si tedy trochu rýže, uhasil jsem žízeň tekutým medem, kterého se divoši netknuli, a nasativ se, odpočal jsem si poněkud a pak jsem se dal do smutného úkolu vláčení mrtvých těl na hranici. Byl to hrozný úkol, jak si snad dovede každý čtenář představit, býti zde v té pustině o samotě s mrtvými těly svých druhů. Ale přece nechtěl jsem je nechati na pospas zvíři. S největší námahou uložil jsem těla na hranici, nanosil na ně ještě suchého dřeva co jsem mohl a pak jsem vše podpálil.

Odešel jsem pak od vysoko plápolající hranice a vyhledal si místo k přenocování, ale na spánek nebylo pomyslení. Hlava mne prudce bolela, údy jsem měl jako přerazené a když se chvílemi mrákota snesla na moje víčka, byl jsem vyděšen hrůznými představami. Slyšel jsem příšerný zpěv divochů a několikrát jsem vyskočil cítě ve svém těle jakoby hluboké bodnutí trnového oštěpu. Tak jsem se zmlátil celou noc a při tom jsem přemýšlel, kam se nyní vydám, zda po řece dolů do krajů ještě nebezpečnějších snad nežli tyto, nebo nazpět.

Teprve k ránu jsem napůl poněkud klidnějším spánkem a částečně posílen rozhodl jsem se vydati hned na zpáteční cestu. Při vaření kávy jsem se rozhodnul plaviti se po řece Chapa proti proudu do vnitrozemí až k úpatí hor, přelézati horstvo na některém příhodném místě a pak dostatí se k řece Uyacali, podél které, jak jsem věděl, vedou rozličné pěšiny do města Mayobamba spojeného silnicemi a pravidelnou dopravou s civilizovaným světem.

Po celé cestě po řece Chapa vedlo se mi dobře, neboť jsem měl zásoby masa a byl právě čas hnízdění, kdy ptáci nesli vejce takže při každém kroku, když jsem vystoupil na břeh, jsem našel ptáčí hnízdo. Hůře bylo, když jsem musel v místech, kde byla již říčka úzká a prudká derouc se peřejemi přes skaliny tuto opustiti a zanechati svůj člun na místě a vydati se na další cestu pěšky a stoupati pralesy do hor. Vše co jsem měl, musel jsem si nésti na zádech s sebou. K tomu mi došly náboje a nemohl jsem nic uloviti. Ptáčích hnízd zde ve vyšším lese a v horách nebylo nežli v korunách stromů a já, zmořený cestou a nesením těžkého břemene, neměl síly, když jsem došel na místo odpočinku, léztí na vysoké stromy. Ještě štěstí, že bylo všude dosti včelíček a jejich hnízd s medem. Ale to neutišilo hlad docela a tu jsem slupl nejdnou něco lesních kořínků nebo nějakého lesního ovoce.

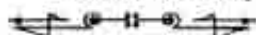
Konečně však jsem přestoupil hřeben prvního pásma hor a nyní šlo to lépe s kopce. Brzo jsem dorazil do vesnice civilizovaných indiánů, kde jsem si odpočinul a trochu se zotavil. Po několika dnech došel jsem pak do města Mayobamba, hlavního města departmentu Loretto, a tu bylo mojí první starostí zpravití vojenské velitelství o osudu, který potkal vládní výpravu vedenou kapitánem Espinosou a napsati co možno šetrným způsobem paní Espinosové, že je vdovou a oznámiti jí, že jsem mrtvolu jejího manžela pohřbil. —

Nemaje peněz a jsa polonahý, prodal jsem v Mayobambě svoji karabinu. Dostal jsem za ní deset peruánských liber a tak jsem si částečně pomohl opět na nohy. Hledal jsem tu také nějaké zaměstnání, ale marně u tu jsem se rozhodl probítí se k pobřeží. Po několikadenním pochodu dorazil jsem do města Jaen (čti Chajen), kde jsem si najal koně a tak jsem se dostal dosti pohodlně do města Piuro, ležícího již jen 100 kilometrů od přístavu Piata. I v těchto městech jsem však marně hledal zaměstnání. Dostalo se mi tu však adresy bohatého obchodníka, Dalmatince v městě Tumbes na hranicích republiky Ecuadoru. Prvním vlakem jel jsem do přístavu Paíta, leč tam jsem shledal, že není pravidelného lodního spojení na sever. Po několikadenním potloukání se kolem přístavu našel jsem rybáře, který byl ochoten vzítí mne do přístavu Pizzaro, odkud jest do Tumbes pouze 15 km. Z Pizzara jel jsem do Tumbes úzkokolejnou drahou a snadno jsem vyhledal zmíněného Dalmatince, jehož jméno bylo Pulic. Přivítal mne jako bratra Slovana a vida, že jsem zesláblý a zmořený útrapami, poskytnul mi odročinek. Zůstal jsem u něho měsíc a nabyl svých síl. Chtěl jsem pak pro něho pracovati, ale průmysl a obchod byly v úpadku a práce nebylo. Ačkoliv mi stále připomínal, že u něho mohu zůstatí jak dlouho chci, rozhodl jsem se nenadužívatí jeho pohostinství a vydati se na další cestu.

Pan Pulic věda, že mám namířeno do republiky Ecuador, dal mi na cestu obnos padesáti ecuadorských suců a rozloučil se se mnou srdečně.

Za nedlouho, překročiv hranice obou republik, tvořené říčkou Chacras (čti Čakras) dorazil jsem do města Santa Rosa, odkud jsem nastoupil tragickou cestu do zlatých dolů v Puerto Velo, kterou popíše někdy jindy.

Panu vydavateli časopisu "Svornost" a kalendáře "Amerikán" s vyhrazením všech práv, věnuje
Věnceslav Kotal, globe-trotter Checoeslovaco.

Srostlé sestry Blažkovy.

O původu, životu a smrti proslulých československých "Siamských" dvojčat, jež skonala v Chicagu 30. března 1922.

V malé chaloupce ve vesnici Skrejchově na Táborsku narodily se roku 1879 manželům Blažkovým, chudým domkářům současně dvě děvčátka, dvojčátka, značnou částí těla k sobě přirostlá. Srostlá dvojčata budila pochopitelnou pozornost od svého nejtělejšího věku. Dívčky byly srostlé v dolní části zad, ale měly každá zcela zdravě vyvinuté údy, ruce i nohy. Lidé, kteří se chodili na tento div světa, nová "siamská" dvojčata divatí, zanechávali peněžité dárky, což umožnilo rodičům, aby srostlým dívkám poskytli dosti dobré vzdělání. Dali je také učiti hře na housle a obě sestry, ačkoliv jim vadilo, že nemohly údů volně používat, překážejíce si navzájem, naučily se hrati obstojně. Vedle těchto dvojčat měli manželé Blažkovi čtyři jiné dívky, vesměs normálně vyvinuté, jež byly všechny na živu v době kdy dvojčata zemřela. Otec sester Blažkových v době té 86 roků starý, žil u jedné ze svých dcer, provdané za mlynáře Bohumila Chochole v Kvěchově pod Chlunnem na Milevsku.

Sestry Blažkovy v redakci Svornosti. Vedle nich synáček, za ním manager Ike Ross.

Na cestu vyjely sestry Blažkovy ponejprv hned ve stáří dvou let. Na vyzvání lékařských autorit vzali je jejich rodiče do Londýna, kde byly ukazovány na lékařských klinikách a ve vědeckých kruzích jako vzácná kuriosita. Z Londýna odjely pak do Berlína a do jiných německých měst, kde všude vyvolávaly všeobecnou pozornost, zejména ovšem ve světě vědeckém. Od té doby byly vozeny po světě a ukazovány se i na veřejnost, v divadlech, museích atd. Na svých cestách měly také příležitost zdokonaliti se ve hře na housle, takže ačkoliv si nečinily žádných nároků na virtuositu, přece hrály při svých představeních pěkná duetta. Jejich parádním číslem byl "Pražský valčík", složený na jejich počest známým kapelníkem divadla Variété v Praze, Šustrem.

Z počátku provázel je na cestách jejich otec a matka, později jejich manager, německý Američan Ike Ross, který prodílel v Evropě 20 let, znal několik evropských jazyků a se sestrami Blažkovými seznámil se, když dlely v pražské všeobecné nemocnici, za tři dny potom, co Růžena dala tam život svému synku Františkovi. Narození dítěte srostlým dvojčatům, opředené přirozeně jakousi tajemností, vyvolalo sensaci po celém světě. Jako otec dítěte uváděn byl mladý krajan František Dvořák, jenž později prý padl ve válce. Ross tehdy angažoval dvojčata i s nemluvnětem pro světové tournée

Sestry Blažkovy před závodem Svornosti po vykonané návštěvě vstupují do automobilu. Vedle nich malý František

a sestry vydaly se přesně za měsíc po porodu dne 16. května 1910 s děčkem, jež obě kojily, na cestu. Františka obě sestry nazývaly vždy jen "náš klučík" a obě k němu lnuly se stejnou mateřskou láskou a obě, ačkoliv před světem vydávána byla za matku Růžena, považovaly se za jeho matku. Mimo synka a managera Rosse provázel je světem jejich bratr Frank a jejich sestřenice Antonie Truhlářová, která měla na starost kuchyni a dbala o to, aby všichni měli všude stále dobrou českou stravu. Neboť sestry vozily všude s sebou celou domácnost s nábytkem a celým kuchyňským zařízením. O všechny tyto věci pečoval jim k tomu účelu zvlášť zjednaný člověk. Mimo to měly jednoho svého agenta, který jel všude před nimi, zjednával jim engagementy a staral se jim o byt, než přišly na místo.

Pod managerstvím Ike Rosse vystoupily ponejprv v Praze ve Variété se svým synáčkem. Z Prahy jely do Vídně, kde vystupovaly v divadle Ronachrově. Pak se odebraly do Berlína, kde pobýly tři měsíce. Na to je vedla jejich cesta do Paříže, do Nizzy, Monte Carla; v obou posledně jmenovaných místech vystupovaly v operních divadlech. Následovala cesta do Edinburku, Kodaně, Stockholmu, Petrohradu. To jsou ovšem jenom nejhlavnější místa, kde se ukazovaly. Poslední jejich tournée bylo po Americe.

Když přijely do Ameriky, bylo jejich synkovi již dvanáct let. Byl vyvinut zcela normálně a svojí postavou obě sestry převyšoval. — Byl to velmi hezký a čiperný hošík, jenž s nimi vystupoval i na jevištích. Růžena čili paní Dvořáková byla o něco větší než její sestra Josefa; její výška obnášela čtyři stopy a osm palců. Váha obou dvojčat byla 210 liber. Růžena byla štíhlejší, kdežto její sestra byla okrouhlejšího forem. Zvláštní je, že si nebyly příliš podobny, ač jim nescházelo na společném rodin-

ném rysu. Při vystupování a chůzi šla vždy většinou sestra poněkud napřed. Po rovině pohybovaly se beze všech nesnází, vykračujícíce vždy současně vnějšíma nohama.

Obě sestry byly, jak výše uvedeno, srostlé v kyčlích. Byly dobře vědomy toho, že o operativním rozdělení jejich těl za života obou nemůže být ani řeči. Řekl jim to již před sedmnácti lety proslulý český chirurg univerzitní profesor Kukula, když v Praze sestru Růženu operoval na močové kamínky. K témuž názoru přišli i lékaři američtí, kteří zjistili, že páteř jejich má podobu "U", jsouc na spodu srostlá ve společnou pánev. Když sestry byly fotografovány Roentgenovými paprsky v chicažské nemocnici, bylo rovněž konstatováno, že v případě úmrtí jedné sestry odsouzena jest neodvratně k smrti také i druhá. Byl však zároveň pronesen úsudek, že by snad mohla být provedena operace pro tu ze sester, která by druhou přežila, aby byl její život zachráněn. Sestry Blažkovy však nikdy nechtěly o takové možnosti mluvit a obě byly rozhodnuty voliti společnou smrt, než aby se daly operativně oddělit od sestry, se kterou byly po celý život spojeny. Smysly sester Blažkových byly rozrušeny s výjimkou citu pro sympatie. Chuť k jídlu a zažívací ústrojí obou sester byly oddělené. Pouze konec střeva byl společný. Jejich temperament byl odlišný. Nemocny byly jenom málo. Když jim bylo jedenáct let, dostala Růžena záškrt, při němž Josefa zůstala úplně zdravá. Později dostala zase Josefa "tanec sv. Víta", při němž zase Růžena nechybělo pranic. Dlouholetým výcvikem dovedly si pomoci v každém ohledu—sedaly na příklad na jedné židli, jak tomu byly od malicka zvyklé—takže neblahý stav svůj ani zdaleka nepociťovaly, jak by se na první pohled zdálo a byly velmi nerady, jestliže je někdo litoval.—Žily spolu v naprosté duševní shodě.

Dne 13. ledna 1922 navštívily nás sestry Blažkovy v našem závodě "Svornosti" při čemž nám byla poskytnuta příležitost vypyti se jich na různé zajímavosti. Návštěvnické ukázaly také svoji milou citlivou povahu, odevzdávše nám svůj příspěvek v obnosu deseti dolarů na děti v Rusku hladem trpící. Když obě sestry prohlásily, že velice rády čtou české knihy, rovněž i syn jejich František, jemuž se dostalo českého vychování a který toužil neustále po zlaté stovčaté matičce Praze—darovali jsme jim kalendáře "Amerikán" a několik českých knih a slíbili jsme jim, že jim budeme zaslati "Svornost" pokud budou ve Spojených Státech, kde zamýšlely zůstat asi dvě léta.

Bohužel, že neměly jsme dlouho potěšení "Svornost" jim zaslati, neboť brzy na to musely se sestry odebrati do nemocnice, ježto se Růžena cítila churava. Ošetřovali je kromě jiných lékařů Dr. Čunát, později Dr. Josef Otradovec. Lékaři konstatovali pokročilou nemoc jaterní a zánět slepého střeva, jehož operaci nemohli provést vzhledem k stavu bezvědomí, ve kterém se koncem března nalézala hlavně Josefa, u níž se nemoc daleko zhoršila. Stav ten stal se kritickým dne 30. března, kdy ve 2:37 z rána ustalo pracovat srdce Josefinino a za sedm minut na to zesnula Růžena. —

Zpráva o jejich společné smrti rozlétila se ihned telegrafickou jiskrou do celého světa. Mrtvoly jejich dopraveny byly do pohřebnického ústavu pana Jana Chrástky na Dvacátéšesté ulici, kde byla za několik dní provedena jejich pitva za přítomnosti bratra Franka a zástupců tisku, kde byla později těla vystavena. Desetitisíce lidí přišli se podívatí do tváří zesnulých, jichž osudem bylo zroditi se, žiti i zemřiti v těsném spojení.

Prostřednictvím "Svornosti" podaný návrh, aby těla sester Blažkových byla dána k dispozici České universitě v Praze byl se strany v Americe přítomných pozůstalých příbuzných přijat a byl také hned na to "Svorností" zaslán lékařské fakultě České university do Prahy kabelogram v tom směru. Když pak návrh ten z nepochopitelných příčin zůstal nezodpověděn, byla těla obou sester Blažkových pohrobníkem Chrástkou od sebe oddělena, do dvou rakví uložena a po pěkném pohřbu dne 12. dubna na Československém hřbitově spálena a popel jejich pak odvezen do Československé republiky jejich synáčkem a bratrem, by tam byl v rodinném hrobě, jež si za živa pořídily, uložen.

Úmrtí sester Blažkových vyvolalo vzpomínku na jiná srostlá dvojčata, z nichž největší pozornost po světě budila pověstná dvojčata siamská, bratři Čang a Eng, kteří byli spojeni vnější částí hrudi, při čemž spojovací článek byl tak elastický, že se mohli proti sobě obrátiti tváří v tvář anebo zády, což u sester Blažkových možno nebylo. Siamští tito bratři narodili se v malé rybářské vesnici na pobřeží Siamu v roce 1811. Jejich matka měla sedmnáct dětí, z nichž tři se narodily jako trojčata a všechny ostatní jako dvojčata, při čemž všechny byly normální kromě Čanga a Enga. Když roku 1829 přijela tato siamská dvojčata do Spojených Států a byla ukazována v různých městech vzbudila pozornost netoliko širšího obecná, ale i lékařské vědy. Třeba že byli tito bratři nerozlučně spojeni po celý život, nevadilo jim to nikterak, aby nežili životem zcela normálně zrozených lidí. Oba se oženili, vzali si sestry a žili oba šťastný manželský život. Každý z nich se stal několikanásobným otcem. Podle jedné zprávy měl jich jeden z nich šest, druhý sedm zcela normálně vyvinutých dětí, dle jiné verze měl prý každý z nich docela 9 dětí. Byli objeveni ve své rodné zemi cestova-

telem kapitánem Bunkerem, s nímž pak cestovali srostlí bratři Evropou, Afrikou a Amerikou. Bratři se pak usadili na krásné farmě nedaleko Salisbury ve státu North Carolina, kde ztrávili pohodlně zbytek svého života společně se svými rodinami. Vypravovalo se, že zřídka kdy spolu mluvili, ale často spolu hráli šachy. Na podzim roku 1873 byl Čang raněn na půl těla mrtvicí a dne 17. ledna 1874 náhle zemřel, což mělo v zápětí smrt Engovu, která nastala za dvě hodiny po něm.

Jinými srostlími děvčaty, jaksi nástupkyněmi sester Blažkových, jsou sestry Mary a Anita, sedmnáct let staré, pocházející z Hondurasu. Tato dvojčata vystupovala v Chicagu v Coliseum krátce po smrti sester Blažkových.

Jinými srostlími dvojčaty byly dvě indické sestry. Tyto spojeny byly k sobě tvářemi a hrudí. Newportské sestry byly srostlé způsobem podobným. Sestry z Orissa, Radiecca a Doddica, byly srostlé po stranách. Uberské srostlé sestry Helena a Judita byly spojeny v zadu v dolním ohybu páteře. Podobně spojena byla srostlá dvojčata ze Sev. Caroliny, Millie a Christina. Jmenovaná srostlá dvojčata zemřela většinou buď krátce po narození anebo v útlejším věku, kdežto sestry Blažkovy dožily se věku čtyřiačtyřiceti let.

Původní "Siamská" dvojčata, Čang a Eng.

August Geringer.

Vydavatel "Svornosti" a "Amerikána" dovršil 2. srpna 1922
osmdesátiletí svého plodného života.

Rok 1922 byl pro vydavatelský závod denníku "Svornosti", polotýdenníku "Amerikána", týdeníku "Ducha Času" i kalendáře "Amerikána" a pro velkou rodinu čtenářstva českoamerických časopisů významným mimo jiné tím, že v něm dovršil osmdesátý rok svého práci zasvěceného života pan August Geringer, zakladatel a vydavatel prvního českého denního listu v Americe a nakladatel mnoha jiných publikací. Ten, kdo poznal způsob života vydavatele "Svornosti" a "Amerikána", nepodiví se tomu, že jubilat trávil den svých osmdesátých narozenin u svého pracovního stolku, u téhož stolku, u něhož mohl býti nalezen po několik posledních desetiletí denně od rána do večera. I ve vysokém věku zůstal oddán své práci, třímaje pevně otěže řízení závodu, jež byl před půlstoletím založil a z nepatrných začátků k rozkvětu a velikosti svoji neunavnou prací a nezdolnou vytrvalostí dovedl.

Od prvních ročníků kalendáře "Amerikána", kdy dán byl vznik stálé roční stati "Paměti českých osadníků v Americe", předal p. Aug. Geringer veřejnosti a historii sta životopisů krajanů, kteří stáli u kolébky československé Ameriky, kteří pamatovali její první krůčky a od začátku pomáhali k rozkvětu a budoucí velikosti nejmohutnější zahraniční větve československého národa. Tím získal si vydavatel "Amerikána" zásluhy o založení jednoho z nejvzácnějších a nejvydatnějších zdrojů pro příštího historika československé Ameriky. Mnoho důležitých událostí, mnoho významných položek ze života československé Ameriky bylo by nadobro ztraceno pro historii úmrtím přemnohých starých pionýrů zámořské Cechie, kdyby nebylo těchto jich pamětí uložených pro všechny časy v dosavadních čtyřicetišesti ročnících kalendáře "Amerikána".

Přechásto v posledních as dvaceti letech byl pan August Geringer žádán svými přáteli a svými spolupracovníky v pořádání kalendáře, aby obohatil "Paměti" životopisem jednoho nejenom z nejstarších a nejmámějších osadníků, ale i z těch, kteří k vývinu a dnešnímu stavu československé Ameriky nejvíce přispěli — životopisem svým vlastním.

Leč do tohoto roku 1922 naráželo přání to na prostě, ale rozhodně odmítnutí. Skromnost, jež u pana Augusta Geringera často přecházela v odpor proti vši okázalosti, zaviňovala, že zatím co čtenáři kalendáře Amerikána seznamovali se s životopisy některých lidí, kteří sice prožili důležité doby a byli pamětníky velkých událostí, leč nezanechali trvalých stop své vlastní činnosti, neměli tito čtenáři příležitosti poznati životní dráhu muže, jenž po půl století byl jedním z nejvýznamnějších činitelů v každém národním a světovém hnutí, jež československá Amerika prodělala, muž, jenž prostřednictvím svých časopisů měl na vývin třicetvrtémilionové zámořské větve československého národa nesporně veliký vliv.

Teprve uplynulého roku podařilo se spolupracovníkům paně Geringerovým přiměti staříčkého, osmdesátku svého života přestupujícího vydavatele, aby svoje vzpomínky z mladých let strávených ve staré vlasti i vyličení svého klopotného zápasu, svých snah, a podniků na půdě nové vlasti, Ameriky, světil papíru, aby ti, kdož se s ním osobně stýkali, anebo jim jeho jméno z jeho publikací bylo známo, měli příležitost poznati jeho životopis a aby pro budoucnost zachována byla důležitá biografie, bez níž historie československé Ameriky nebyla by úplnou. A tak můžeme v tomto jubilejním ročníku kalendáře Amerikána podati konečně životopis pana Augusta Geringera z větší části jeho vlastní rukou sepsaný a doprovázený mnohými zajímavými a poučnými vzpomínkami z jeho na dojmy a zkušenosti bohatého života.

Mládí pana Augusta Geringera.

Rodištěm pana Augusta Geringera jest město Březnice v bývalém kraji píseckém. Tam ve staré školní budově, kde měl jeho rodičové byt, narodil se dne 2. srpna roku 1842 jako druhé dítě učitelské rodiny Václava a Amalie Geringerů. Byl synem staré učitelské rodiny. Z dob, kdy byl šestiletým hochem, pamatoval svého dědečka, Antonína Geringera, rovněž učitele na březnické hlavní třířídlní škole. Učitelskému povolání věnoval svůj život i otec Augusta Geringera, Václav i strýc Ignác. Dědeček malého Augusta, Antonín Geringer, byl přesazen z Prachatic do Březnice, kde působil do svého úmrtí. Vydavatel A. G. pamatuje, když byl ještě malý hoch, jak jeho otec v r. 1848 chodil co gardista "na drahách" účastniti se vojenského cvičení. Do té doby bylo na školách učení německé, v roce 1849 nařizeno učení české. Otec vydavatelův Václav Geringer byl zkoušen pro hlavní školu a sloužil až do roku 1853 na škole

Pohled na náměstí Březnice, rodiště Aug. Geringera.

březnické. Pak byl přesazen, na farní t. zv. císafskou školu do Techniče, kde působil ne celá dvě léta. Odtamtud byl na svoji žádost přeložen na farní, též císafskou školu do Lašovic, kde byl farářem březnický rodák Smolka, na jehož povzbuzení o místo toto zadal a je též obdržel. To bylo v roce 1855. Příčinou toho, že otec vydavatelův žádal o přesazení z hlavní školy na farní venkovskou, bylo, že v roce 1848 bylo tak zvané posnopní zrušeno a za výkup dostávali učitelé tak skromnou náhradu, že to ani slámu nenahradilo. Příjmy staly se pak tak malé, že při tehdejší drahotě nemohl učitel vycházeti, neboť té doby prodával se strych žita se semletím za 40 zlatých rak. čísla. Následkem toho stala se existence učitele pouhým živořením a každý učitel byl nucen nějakého vedlejšího výdělku si hleděti—bud' vyučováním hudby anebo jiným zaměstnáním. Otec vydavatelův, Václav Geringer, měl velikou náklonnost ke kniháření a již od mládí co student vázal bud' sobě anebo pro své známé knihy, ku kterému cíli pořídl sobě nejnutenější nářadí knihářské. Jednou zavítá do Březnice kočující divadelní společnosti, u které byl zaměstnán nějaký Ratysborn, zručný knihář, na kterého se otec vydavatele obrátil, aby mu okázal jak knihy správně vázati a to nejen drobné ku čtení, ale i úřední. A tak po celou dobu co společnost dělala v městě, se snaživý učitel

Školní budova, kde byl narozen August Geringer.

zdokonaloval a dospěl tak daleko, že mohl prováděti ono femeslo. Pracoval vždy ráno před školním vyučováním a po školním vyučování odpoledne. Tak byl nucen vytloukati živobytí pro svoji četnou rodinu pozůstávající z rodičů a jedenácti dětí. To bylo také hlavní příčinou, že žádal o přesazení na venkovskou školu farní. Při této nalézala se pěkná zahrada a něco polí, takže si mohl držeti nějakou kravičku, prasátko a tím měl aspoň to živobytí zajištěné.

August Geringer čítal 11 roků, když prošel třetí třídu hlavní školy a odejel se svými rodiči na nové působiště do Techniče. Tam byl farářem Em. Vimer, dobrý muž a dobrý řečník. Jak výše uvedeno, po ne zcela dvouletém pobytu octnula se rodina Geringerova ve farní škole v Lašovicích. Tato byla velice zanedbaná a tu nastala jeho otcí těžká práce přivésti vše do náležitých kolejí.

V té době byla v Lašovicích pouze jedna třída, do které přináleželo 240 dětí z místa samého i jedenácti přískolených obcí. Školní světnice pro tak velký počet dětí byla malá a dívky musely seděti i po zemi. Následek toho byl, že bylo uměním udržeti děti v tichosti a dvojnásobným uměním bylo něco dětí naučiti. To přimělo otce vydavatele, že musel vzíti syna ku pomoci, což učinil s povolením farářovým. Farář Smolka oblíbil sobě Augusta, počal jej výše učiti a připravovati k dalším studiím a měl jej ve všem co pravou ruku, ovšem i v ministrování. Tak to šlo stejným tempem po celé dva roky, do doby, nežli byla vystavěna druhá třída a nežli byl dosazen učitelův pomocník, jímž byl p. Čada ze Smolotel. Pan Čada byl dobrý varhaník, starý mládenec a dle svého vlastního tvrzení, i dle předložených důkazů byl kněžským synem.

Když již dívky byly do dvou tříd rozděleny a vše i v kostele uspořádáno, šel August do Prahy na další vzdělání. Byl čiperným hochem a není divu, že pochytil od otce svého i kniharínu a prováděl ji v prázdném čase před školou, po škole i v neděli. Práce měl vždy dosti, neboť pobožné matinky nosily modlitební knihy do vazby, okolní kněží, fořtové, učitelové, zase buď úřední knihy nebo knihy ke čtení a tak stal se rozhlášeným knihařem v okolí.

V Praze měl nastoupiti do realky, ale neučinil toho; raději šel pracovati v knihvazačství a chodil při tom do večerní školy. Pobyl v Praze rok a půl a odejel do Vídně, by se zdokonalil ve svém femesle a v němčině. Bydlel u své tety, matčiny sestry. Práci obdržel hned a pracoval na kožené galanterii, později přijal práci jinde na albumech na fotografie, které právě v ten čas přicházely do módy. Vedlo se mu velmi dobře a byl úplně se svým stavem spokojen. Švagr jeho tety pan Mareš měl v té době nábytkovou továrnu, kde stavěl šatníky, tak zvané šifonéry, různé druhy stolků se zrcadly a zásuvkami, věšáky na šaty. August po večerech i nedělních vypomáhal v zasazování šuplat a zrcadel, chodil s panem Marešem prodávat a přijímat zakázky a také mu vedl knihy. To vše mu prospělo a rozšířilo jeho obchodní vědomosti. Za tu dobu obeznámil se ve Vídni i "za liniemi" a zdomácněl. V té době měl příležitost uviděti císaře Františka Josefa a to při manevrech, které se konaly v roce 1861 na tehdy prázdném pozemku zvaném Maria-Hilf.

Vzpomínky z učitelování.

V roce 1862 obdržel August z domova dopis, že otec jeho jest stížen pakostnicí a že nemůže za sebe dostati žádného náhradníka, neboť v té době bylo málo učitelů a byli nahražováni vysloužilými vojiny. Proto byl August vyzván, aby se odebral domů zastávati otce svého do jeho uzdravení. Byl tehdy nucen uposlechnouti, vrátiti se domů, složit u vikáře císaře zkoušku a ujmouti se úřadu výpomocného učitele, který zastával po celých šest roků. V té době musel vykonávati vše, co spadalo do povinností učitelských. Necháme nyní vypravovati vydavatele samotného a dovíme se tak mnohých zajímavých podrobností ze života tehdejšího učitele:

"Pokusím se vylíčiti veškeré povinnosti v té době na učitele spadající jak daleko má paměť z těch dávných dob sahá. Vezmu to postupem od nového roku. Po novém roce slaven byl vždy dne 6. ledna svátek Tří králů. Před tím dnem se světila voda a křída, při kterýchžto ceremoních musel býti učitel přítomen, by odpovídal knězi. O Třech králich dle starodávneho zvyku měl učitel za povinnost choditi po vesnicích náležejících k farnosti a psáti na dvěře písmena K. M. B., to jest začáteční písmena jmen tří králů. Za to byl učitel v každém stavení něčím odměněn a proto bral s sebou nějakou ženštinu s nůši, aby dárky sbírala a přinesla mu domů. Obvyčjně dostával učitel od hospodyně hrách, čočku, krupici, mák, máslo, sýr, vejce a co bylo po ruce. — Učitel přišel do domu, pozdravil a napsal na dvěře písmena K. M. B., přál zdraví a štěstí a šel o číslo dál, až byla vesnice celá obejitá. Některé hospodyně žádaly míti pěkně napsaná písmena, některé ale nedbaly, ba naopak, jakmile byl učitel ze dveří venku, čerstvě smazovaly nápis. To činily ze staré pověry, věřice, že smazání písmen přispěje, aby se jalovičky a kravičky honily. Dokud stačila učitelu křída svěcená, psalo

ze svěcenou, když ale došla, anebo se někde ztratila, rozdrobila, psalo se dáí nesvěcenou a bylo též dobře.

V postě musel učitel každý den jíti se školními dětmi do kostela na mši a tam musel dle nařízení faráře se modliti růženec. To se dalo v nevytopeném kostele často v krutém mrazu kdy dívky zvláště chudší, špatně oblečené a nedostatečně živěné byly celé překřehlé. Když se navrátil s nimi učitel do školy, trvalo to dlouhou dobu, nežli se dívky ohřály a usadily k učení. Tím byly dívky o nejpěknějším čase a vyučování okraděny.

Pak byla na pořadu květná neděle, kdy již byly zpívány pašije, dále zelený čtvrtek se svěcením olejů a ukládáním Krista do tak zvaného božského hrobu, ku kterému lidé chodili Kristouška na kříži líbat, modliti se a přináseti krejčárky "na oběť". Na zelený čtvrtek přestaly o 9. hodině ranní zvony zvoniti a místo nich rozléhaly se fehtačky a klapačky, které konaly službu až do soboty do okamžiku "vzkříšení Páně". Na Velký pátek pálii se "Jidáš" a dokončovaly se pašije. Kostel byl otevřen po celý den, aby se mohli nábožní vystřídati u "božského hrobu".

V sobotu v 6 hodin večer bylo slaveno Vzkříšení průvodem okolo kostela. Při návratu učitel na kůru se zpěváky spustil píseň "Vstalč jest této chvíle" a pak odříkáním litanií a modlitbou slavnost ukončena.

Na hod boží Velikonoční byla sloužena slavná mše svatá, při které se prováděla figurální mše s hudbou a zpěvy, což bylo zvykem na každé svátky, pouti a v den všech svatých, kde se provedlo slavné requiem.

Hned po svátcích velikonočních bylo povinností učitele jíti po "zápisu". K lepšimu porozumění stůžž zde vysvětlení, že farní úřad vedl matriku celé své farnosti a každým rokem musela býti tato přehlednuta, doplněna a opravena a pak ji musel farář odvésti na hejtmanství. Tu matriku musel každým rokem uspořádati učitel. Aby byla správná, musel učitel jíti do každé vesnice od stavení k stavení a položit hospodáři všechny otázky v matiční knize obsažené. Jméno hospodáře, jeho manželky, jak rozená, kolik mají dítek, jakého pohlaví, kolik čeledínů, jakého vyznání, stáří každého atd. Bylo pravidlem, že učitel měl s sebou ženu s nůží, která ukládala za onu práci odměnu, což se nazývalo pomláskou. Dle urnání hospodyně a dle mohovitosti odváděli od tří do jednoho tuctu vajšček a někde přidavkem i hrášek, mák, čočku, krupici, sušené hrušky na prachandu atd. Když již byla celá osada probrána zápis řádně zkorigován, musel býti do nových knih hejtmanstvím doručených řádně přepsán a přesně každá rubrika v sumě uvedena a na hejtmanství v opise odevzdána. Originál zůstal na faře pro příští rok za pomůcku při novém soupisu.

Dne 16. května připadal církví určený svátek sv. Jana Nepomuckého, který se světil pobožností po celý oktáv. Každého dne odpoledne odbývalo se tak zvané požehnáání a pak u večer měl učitel za povinnost vykonati v obci Zahořan též pobožnost,

Školní budova v Lašovicích, kde působil Aug. Gerlinger.

při které obvykle učitel předříkával litanie k sv. Janu, pak zapěla se nějaká píseň a končila modlitbou tří otčenášů a zdrávasů a to bylo též mojí povinností.

Po žních sbíralo se tak zvané posnopné přes to, že výkup byl učiněn v roce 1848. Na této naší osadě zůstaly desátky a posnopné nezrušeny a to proto, že sedláci nechtěli se vykoupiti pravice, proč se vykupovat, když posnopné jest tak malé, což každý rád učitelovi dá, třeba jsme se byli vykoupili. Pravidlem bylo, že chalupník dle výměru polí měl dávatí jeden, větší dva a sedláci tři snopy. Každý hospodář měl určeno jaký druh obilí má dáti, zda oves, ječmen, žito anebo pšenici. Vykonávalo se to obvykle v čase prázdnin. Učitel došel do obce k představenému a požádal jej, aby ustanovil někoho s povozem k odvezení sebraného posnopného. Hospodář, na kterého dle seznamu starostou vedeného služba tato padla, postavil na návěs febfínový vůz a učitel s některým podruhem sbíral posnopné, skládaje s podruhem snopy na vůz. Když byli hotovi, obvykle byli ještě u starosty pohostěni. Pak se zapřáhli buď vozy anebo koně, dle toho, jaký potah hospodář na kterého úloha spadala vlastnil a posnopné odvezeno k učiteli. To byla znamenitá výpomoc pro učitele, neboť byl tím pojištěn na celý rok živobytím mimo kávu, cukr, maso a nějaké kofení.

V té době nebyli učitelové vypláceni úřadem. Školné bylo odevzdáno rodiči dítěte u představeného a představený pak odváděl vybrané školné učitelům. Byla to zdlouhavá a často nesprávná procedura, neboť chtěl-li mít učitel a představený dobrou vůli, nesměl důrazně naléhati na rodiče, aby školné správně odváděli. Školné bylo ustanoveno na tři stupně a platili je pouze rodiče, kteří měli děti do školy náležející. Manželé bezdětní byli povinností těch zbaveni. Zdá se mi, že hned po mém odchodu bylo zákonem ustanoveno odváděti školné okresnímu úřadu a učitel byl vyplácen okresním úřadem každého čtvrt roku. To bylo asi v roce 1870. Jiný příjem přinášelo učitelům posvícení. O posvícení posílal učitel "po koláčích" a sešlo se jich, že na několik týdnů byla zásoba k rozpekání, strouhání i k sušení i k podělování chudých. V tom se moje drahá máti vyzнала a hleděla nejen v dobu posvícenskou, ale po celý rok chudé podporovati, aby jim osud jejich ulehčila co nejvíce možno.

Pohled na návěs Zahofany s kaplí, kde vykonával pobožnosti v staně Jana Nep.

Při škole měli jsme též chlév pro dvě kravičky a nějakou tu slepičku; pár korců polí bylo spachtováno a proto měl jsem příležitost se přiučiti veškeré hospodářské práci, orání, sekání jetele a trávy kosou, žetí srpem a mláčení cepem. V té době nevěděl jsem o nedostatku a bídě. Strava byla a na šatstvo jsem přivydělal knihařinou. Žilo se pansky i pansky chodilo. To bylo náhradou za městské živobytí spojené se snášením bídy a hladu, jichž jsme užili na dřívějším působišti, v Březnici, dost. Často ještě vzpomínám na ty doby, kdy jeden strych obilí semletého musel stačiti pro celou velkou rodinu na celý měsíc. Když sobě vzpomínám, jak matce při krájení těch tenkých krajíčků bylo bolno a jak šťastným jsem byl, když ve čtvrtek, kdy nebyla škola, byl jsem poslán do některé vesnice k některému rolníku, kde mne vždy něčím, buď brambory, nějakým vajčkem a nějakým krajícem chleba obdarovali a při tom jsem se mohl nasytit, jak vše v té chudobě a bídě jsem přestát musel, je mi bolno u srdce. Ale to bylo mou dobrou školou pro budoucnost, že jsem zakusil bídu i hlad a dovedu se postaviti do řad trpících a s nimi cítiti.

Nesmím opomenouti uvést, že povinností učitele bylo též mrtvé pohřbívati. Zvykem toho času bylo, že bez učitele se žádný pohřeb neodbyl, nevyjímaje ani nemluvněte. Bylo zvykem pro každou mrtvolu zemřelého do domu smutku dojíti a tak několik žalmů a písní zapěti a když přišel čas k vynesení pozůstatků, u rakve za zemřelého tak zvaný proslov za odpuštění zemřelému pronést a pomodlit se s obecenstvem a to tři otčenáše a zdrávasy. Obyčej byl též, že učitel bral s sebou dva hudebníky na tak zvanou waldhornu, aby žalmy cestou i v stavení odehrávali. Při bohatších a slavnějších pohřbech byla účastenána kapela dechová, dle okázalosti pohřbu nejméně o šesti hudebnících až i o dvanácti v kapele. Při podobném pohřbu bylo přednášeno pivo, kofalka, víno, koláče a hudebníci po každém zahrání zajídali a zapíjeli. Při chudých pohřbech se to odbylo pouze nějakou tou žitnou kofalkou. Po vyzvednutí pozůstatků při bohatším pohřbu byl zahrán smuteční pochod. Byl-li zemřelý svobodný, ať ženského pohlaví nebo mužského, obyčejně byli přítomni mládenci i družičky. Cestou se zpívaly i hrály pohřební písně, žalmy, smuteční pochody. U každého kříže cestou se zastavilo, modlilo, zahrálo a tak to šlo až ku kostelu, kde se pak před kostelním vchodem na hřbitov vykonávaly latinské ceremonie, které byly provedeny knězem s učitelem; pak se rakev s mrtvolou vnesla do chrámu, postavila se na máry uprostřed chrámu, kněz s učitelem vykonali za zemřelého requiem buď chorální anebo při bohatém pohřbu figurální a pak se šlo ku hrobu, kde se opakovaly předeepsané obřady. Po nich zpíval učitel "Salve regina" a Animas fidelium a tím bylo vše skončeno. Obyčejem bylo, že při pohřbu svobodného hned z kostela mládenci a družičkami šli s hudbou do kospody, kde se to oslavilo tancem a pitím. Družičky mívaly rozmarínové věnečky na hlavách a mládenci proutek rozmarýny připevněný na levé straně kabátu.

V letní době nebylo to pro učitele a hudebníky tak obtížné. Jinak bylo v zimě, kdy mrzlo a bylo zasněženo. Obyčejně mrtvola musela býti do osmé hodiny ranní u kostela; zřídka při bohatších pohřbech byl určen čas na 9. hodinu, když se za prodloužení knězi zaplatilo. Obyčejem bylo platiti knězi před pohřbem. Nebylo to pro učitele a hudebníky nic příjemného v zimě vstávat třeba o páté hodině ranní a capati mnohdy do vesnice hodinu vzdálené sněhem třeba po kolena. Pro podobný případ musely se nositi boty s holinkami po kolena. V tehdejší době byly v užívání pohřební písně Rybovy z Rožmitálu. Byla jich k výběru celá objemná knížka, pro každý stav a věk od nemluvněte až do starce, pro mládence, družičky, učitele, kněze a každá měla jiný nápěv přiměřený. Nebylo jediné z těchto písní, aby mi nebyl její text i nápěv znám.

V letech 1863 a 1864 nebyla ještě ocelová péra v užívání a učitel měl za povinnost fezati žákům péra z husích brk. To dělal vždy před započetím vyučování. Dítky přinášely brka, učitel seděl v katedře a připravoval péra. Žák musel přinést dvě brka, jedno pro svoje péro a jedno si ponechal učitel za zhotovení péra. Když byly dítky novými péry obslouženy, byla prováděna oprava per již opsaných. Z brk takto získaných nadělal jsem pěkných pér a poslal je do Prahy do prodeje. Později přišla ocelová péra do trhu a práce i obchod s nimi ustály. Pro psaní not používalo se per brkových nadále, neboť ocelovými péry se noty špatně psaly; teprve později byla též ocelová péra pro psaní not přizpůsobena. Byla to úleva pro učitele veliká.

V Praze a ve Vídni zdokonalil jsem se v oboru knihařském a výrobě galanterního zboží, že pak nebylo v okolí na mnoho mil kdo by se mně vyrovnati mohl. Následek byl ten, že nemohl jsem v prázdných hodinách všem zakázkám z okolních far a úřadů, ba i od vrchnosti z Orlíka vyhověti a byl jsem nucen vzíti si knihařského pomocníka, aby všem zakázkám vyhověno býti mohlo. Obdržel jsem též dovolení z krajského úřadu k prodeji a vazbě školních knih, které jsem objednával z Prahy z císařsko-školního knihoskladu. Knihy modlitební kupoval jsem v Praze u Stýbla a Jindřichovu Hradci u Laudfrassa. V tom čase byly v oblibě nejvíce knihy Ruferovy a to: Vůdce duše, Trh d'áblův a Kristův, Devět stupňů k nebi, Úplný klíč a mnoho jiných, jichž názvy vyšly mně z paměti. Vazby se konaly od obyčejných kožených do nejmodernějších žagrenek s hlubokým tlakem a s pozlaceným kováním. Pomocník můj jezdil též na poutě a jarmarky do míst až tři i více hodin vzdálených a vozil s sebou knihy, povídky, snáše, kalendáře, modlitební knihy, evangelia, dějiny české atd. Z naší osady obchodník Neuman a koželuh Ascherman jezdili na trhy s vozem a pomocníka mého s bednou a se stanem přibírali za určitý poplatek. Připadnul-li jarmark na čtvrtek, ve který den se ve školách neučilo, tak jsem se účastnil sám jarmarku, abych sobě získal více přátel a známých.

Bylo též v obyčejí, že učitel byl zván na svatební námluvy k sepsání svatební smlouvy. Bylo vždy zajímavé, jak se rodiče ženicha s nevěstinými rodiči domlouvali, smlouvali co který obdrží a kdy se bude slaviti veselka a jakým způsobem bude provedena. Dohazovač, tak zvaný tlampač, byl hlavní osobou. Jeho úkolem bylo dorozumnění mezi stranami docíliti a smlouvu k dobrému konci přivésti. Při té příležitosti

museli být přítomni svědci a obou stran a to se nemohlo odbyti jenom tak bez okazalosti a oslavovalo se to dosti bohatou večeří při dobrém pivě, líkěrech a hodování se často protáhlo až do rána. Již se ani nepamatuji, co učitel za napsání takové smlouvy mimo výsluhu ještě obdržel.

Bylo to v roce 1868 o prázdninách, když jsem jel s formanem za obchodem do Prahy, abych nakoupil modlitebních a školních knih, objednal předem kalendáře, kůže, barvy, kování, tak aby byla zásoba pro dělníka na zimu pro vyplnění času zakázkovými pracemi. Jel jsem zpět domů přes Milín, kde byla zájezdní hospoda, ve které se obyčejně formaní na poledne anebo na noc stavěli, aby koně nakrmili, sami poobědvali anebo povečeřili a nějakým tím mázem dobrého piva se posilnili. Náš forman tam též zajel. Já při vchodu do šenkovny pohlédl do vedlejší kuchyně, kde se s otcem svým otáčela okolo kamen slíčná děvča, která mi hned padla do oka a u které se mně dovednost kuchařská velice zalíbila. Bylo to v čase, kdy již žvestky na stromech dozrávaly a právě v to poledne dělala ona zručná děvča pro domácí chasu žvestkové knedlíky, které já tak rád jidal. Osmělil jsem se pootevřiti u kuchyně dvéře a požádati onu slečnu, zdaliž by byla ochotnou též mne malou porcičkou obdařiti pro pochoutku. Vyplnila přání mé, za což jsem srdečně poděkoval a když jsem odcházel, několik slov na rozloučenou s ní promluvil.

Mohu se přiznati, že ono děvče se mně od prvního okamžiku zalíbilo a do srdce se mi zapsalo. Dotazoval jsem se cestou formana, zdali ji blíže zná, když tam každým týdnem dvakráte zajíždí, zdali by mi mohl sdělití co jest to za děvče a jaké je povahy. Forman pravil: Jezdím již po mnohá léta do tohoto zájezdního hostince; znal jsem její dobrou a velice ke každému ochotnou matku. Toto děvče od smrti matky hospodaří se svým otcem a seznal jsem ji co velmi spořádanou a pracovitou dívku. Na to se mne forman otázal, proč se tak na ni a rodinu její vpytvám? Zasmál jsem se a přiznal se, že bych si ji chtěl namluvití a s ní se oženiti. Odvětil, že bych špatně nepochodil.

Přijda domů, usmyslil jsem si, že zkusím svoje štěstí a že se jí písemně optám. Napsal jsem pečlivě sestavený dopis a odevzdal formanu se žádostí za odevzdání. Při tom jsem mu dal odměnu a vyžádal si od něho, aby mi přinesl odpověď.

Odpověď ta byla příznivá a já na to v průvodu svého přítele jsem učinil osobní návštěvu, kteráž takřka platila za zasnoubení. Shledal jsem, že jsem se té dívce, jejíž jména bylo Antonie Kolářová, zalíbil hned. Na to pak požádal jsem jejího otce za svolení. Ovšem, že to neviděl příliš rád, že ztratí svoji pomocnici a dobrou kuchařku, která okolnímu panstvu dovedla vždy chutná jídla připraviti. Ale když si mladí pevně umíní, nebývá odpor starých mnoho platen.

Známost a návštěvy trvaly několik měsíců až konečně dne 4. února v roce 1869 svátíli jsme sňatek v Lašovickém kostele, neboť farář Weyvara si vyhradil, že nás musí sám v manželství spojití. Musel jsem míti z fary slivecké povolení, neboť pravidlem bylo, by oddavky byly provedeny tam, kam náležív nevěsta. Odbylo se vše bez hluku, tise a šlo se do školy na oběd, který byl připraven pouze pro příbuzné, faráře, jeho kuchařku a kaplána.

Do Ameriky.—Americké začátky.

Před svatbou tu neděli "spadl jsem s kazatelny" jednou za třikrát a způsobil jsem tím mnohým veliké překvapení. Zvláště těm osadníkům, kteří měli dcery a domýšleli se, že některou povedu k oltáři, kdežto já zase vždy přemýšlel, že pro mne se přece lépe hodí městská dívka, zvláště taková, která v umění kuchařském vyniká. Není divu tedy, že někteří z těchto zklamaných dali na jevo svoji nelibost a to byla jedna z příčin, které mne přiměly k odstěhování do Ameriky. Moje mladá manželka s plánem souhlasila. Dopsal jsem do Ameriky známému hudebníku z osady, Janu Synkovi, který před rokem do Chicaga odejel a vyptal se ho na poměry a výdělky a netrpělivě očekával jsem odpověď. Odpověď přišla a byla nadšená. Zvláště důraz kladen na moje knihařství a předpovídáno, že budu v Americe dělati peníze. Zámožský přítel vybízel mne, abych přivezl s sebou hodně knih a vzal s sebou též knihařské potřeby, lisy atd. Svěřil jsem se se svým úmyslem svému švagru Frant. Kolářovi, který v tu dobu byl ve Vídni a oznámil mu, že mám v úmyslu odjeti do Ameriky. On hned souhlasil, nabídl se, že pojedje také a uvědomil též svého bratra Antonína, který v tu dobu též dlel ve Vídni. Bylo rozhodnuto, že pojedeme pohromadě. Přijeli jsme domů do Milína, připravili jsme se na cestu a již dne 20. června 1869 vydali jsme se přes Prahu, na Břemy, do Ameriky a přímo do Chicaga. Byli jsme vypraveni firmou Kareš a Stotzký do New Yorku a odtud jeho zástupcem p. Frant. Brodským dále do Chicaga.

V těch dobách nebyl přeprav na lodích tak zařízen a každý vystěhoavec musel si opatřit potřebné plechové nádoby na loď pro jídla a tahati je s sebou cestou až na místo. Naše plavba po parníku trvala sedmáct dní a byla dosti bouřlivá. Litoval jsem, že jsem se k tomu kroku odhodlal, ale bylo již pozdě. Na lodi byla strava bídná. Nejvíce jsme dostávali k jídlu herinky. Pro jídlo musel si každý a plecháčem dojít do kuchyně a leckdes v koutku se najísti, neboť v mezpalubí nebylo žádných stolů, ke kterým by mohli vystěhovalci společně zasednouti a pohodlně pojesti.

Do přístavu newyorského přibyli jsme v sobotu ráno a hned jsme prošli celni prohlídkou. Zástupce firmy Kareš a Stotzký, tehdejší doby p. František Brodský, nám zaopatřil železniční lístky a hned vypravil na železnou dráhu a vyjeli jsme odpoledním vlakem vystěhovalcům. Na cestu museli jsme si zaopatřit nějaký chléb, uzenky a ovoce, neboť na podobných vlacích nebylo žádného jídelního vozu.

Jeli jsme až do dvanácté hodiny půlnoční a vlak zastavil, neboť v tu dobu žádné vlaky železniční v neděli nejezdily. My ponechání celou neděli ztráviti v lese nečinně. Byl tam postaven jakýsi kemp, kde konali tamní obyvatelé své schůze a pobožnosti. Tam trávili čas svůj od 10 hodin dopoledne do 4 hodin odpoledne, nežli se rozešli. Abychom mohli aspoň něco pojesti, byli jsme nuceni hledati nějakou farmu, což se nám poštěstilo, tak *?* jsme aspoň mléko dostali. Cesta vlakem z New Yorku do Chicaga nám trvala úplných pět dní, neboť často se dělaly zastávky a čekalo se, až jiné pravidelné vlaky projedou.

Byli jsme též ve státu Ohio v lese přepadení. Lupiči stříleli do vozu a my se museli schovat pod sedadla, abychom nepřišli k zranění. To bylo naše přivítání v Americe.

Do Chicaga dostali jsme se v noci. Jakýsi pan Kantůrek přijel na poslední stanici před Chicagem přistěhovalcům naproti a tu hned verboval cestující pro vystěhovalcům dům Fišerův, který se v tu dobu nalézal na Sherman ulici blíže VanBuren ulice. Všechny nás tam zavezl, abychom se tam najedli a přenocovali. Ti, kteří měli jeti dále na západ, byli druhého dne na patřičnou dráhu doprovoveni. Celého jmění nám všem pěti zbývalo něco přes dva dolary, tak že jsme se jakž takž mohli vyrovnat u Fišera. Chýlilo se již k ránu a my netrpělivě čekali a jakmile se rozednilo, pustil jsem se se švagrem Františkem hledati známou rodinu Jana Synka, která té doby bydlela na DeKoven ulici blíže kostela sv. Václava v Káralovu domě nahoře v zadu.

Šťastně jsme se doptali a jej v ranní době překvapili a zároveň požádali o půjčku, abychom to nejnnutnější si koupiti mohli a někde se usaditi. Krajan Jan Synek s ochotou hned mně zapůjčil co doma na penězích choval a to byl obnos šedesát dolarů, což v té době byla velká suma peněz. Došli jsme zpět pro manželku a její sestru Annu a švagra Antonína a v tentýž den jsme se se všemi zavazadly ubytovavši u onoho krajana nějaký krátký čas, nežli jsme našli byt a mohli si zaopatřiti nejnnutnější nábytek. V zápatí dověděl se o našem přijezdu tehdejší učitel pan Kubín, který s ochotou jako pro kolegu hned se nám postaral o byt v téměř domě, kde jeho rodina bydlela, u nějakého Ant. Čížka, a my se tam hned ubytovavši. Hned jsme si šli koupiti k Aloisu Uhrovi kamna a veškeré nejnnutnější potřeby do kuchyně, u pana Jana Smrčky, který měl truhlářství proti kostelu na DeKoven koupili hned postele, 6 židlí, zjednali vozku, aby nám z nádrží přivezl bedny s peřinami, šatstvem, knihami a náradím knihařským. Mezitím paní Kubínová ochotně nabídla se vypomoci i poraditi ve všem mojí manželce a též ochotně propůjčila kamna i s topivem, by mohla manželka nějaký domácí oběd uvařiti, abychom po tak dlouhých svízlech mohli si žaludky napraviti a trochu se občerstviti. Do večera jsme měli postele postavené, též kamna a již byli usazeni. Ovšem, že šedesát dolarů se utopilo a ještě zůstal dluh na krku. Nejbližší grocerní obchod byl vedle kostela a ten vlastnil nyníž vážený bankéř pan Václav Kašpar. Tam jsme hned udělali dluh, za který se zaručil můj krajan Synek, avšak dlouho to netrvalo, že byl splacen. Té doby bylo maso levné, ale mouka dosti drahá, neboť stál sud mouky \$12.00. Byty byly též dosti drahé; byt sestávající z kuchyně, dvou ložnic, pokoje a jednoho šatníku stál \$12.00 j více a to se muselo choditi pro vodu a na záchod na dvůr.

Té doby byla osada česká soustředěna nejbliže kostela a zahrnovala ulice: Dvanáctou, Wilson, Bunker, DeKoven, Taylor, Forquer, Ewing, Mather a Polk. kde končila pak příční ulice Canal, Clinton, kdo měl na rohu DeKoven občan Hlavín velkou taneční síň a hostinec, pak přišla Jefferson, na jejímž rohu měl hostinec Frant. Šule, vysloužilý voják a veterán všem známý, pak přišla ulice Desplaines, kde na rohu DeKoven byl právě dostaven kostel a pak přišla Halsted ulice kde končila česká osada. Ostatní Češi v Chicagu usazení byli roztroušeni na severní straně okolo Larabee a Milwaukee Avenues. Čítalo se, že všech Čechů jest v Chicagu asi 17.000 duší.

Hned se rozneslo v okolí tomto že přijel z Čech mladý krajan, který přivezl mnoho knih jak modlitebních tak ke čtení a hned třetího dne dostal jsem návštěvu nějakou paní Křenkovou, která měla tři dospělé dcery a koupila pro každou jednu pěkné elegantně vázané modlitební knížky za které jsem obdržel \$15.00. A tak to šlo den za dnem, že jsem ztrávil v krátkosti tolik, že mohl jsem veškeré dluhy splatit a i uložit něco pro budoucí čas a pro obchod.

V tom roce právě byly dostaveny síně jako Slovanská Lípa, tak i Sokol Americký. Slovanská Lípa na ulici Taylor mezi Canal a Bech a síň Česko-Amerického Sokola na DeKoven mezi ulicemi Canal a Clinton. Při slavnosti odevzdání síně veřejnosti na Taylor ulici byl jsem přítomen.

Hned po usazení počal jsem prováděti knihářství, o čemž se dověděl v té době čilý člen Slovanské Lípy pan Josef Nedoma a hned mně přinesl několik knih pro sebe a pro spolek do vazby. Jeho prostřednictvím seznámili jsme se s manželé Mlejnkovými, kteréžto přátelství jsme udržovali až do jejich vystěhování zpět do Čech. Hned druhým týdnem obdržel jsem práci u nějakého Moravana, který měl svoji dílnu až u Lincoln parku na Clark ulici, kam jsem pěšky každého dne tam i zpět docházel a nezdálo se mně to příliš daleko. Setrval jsem tam několik týdnů a jelikož špatně mzdu vyplácel a stále nechával 14 dní pozadu, nucen jsem byl vystoupiti a hledati sobě jiné místo. O mzdu za těch 14 dní jsem přišel. V tu dobu byl na stravě u Mlejnků nějaký pan Fr. Bezdička, vyučený knihář z Čech z Mýta, odkud pocházelí Mlejnkovi. Ten pracoval v městě u nějakého Geigra, majitele knihářství a závodu na galanterní zboží a pravil mně, že bych tam mohl býti přijat na čas na výpomoc, což se též uskutečnilo. Chudák Bezdička se nenadál, že jest to v neprospěch jeho samého. Jeden den obdržel Bezdička nějakou práci galanterní na lékařských pouzdech, v kteréžto práci nebyl vyučen ani obezřámen. Když "bós" odešel z dílny, řekl jsem Bezdičkoví, abychom si na ten čas vyměnili práci, aby za mně šel skládat a já že budu pracovat na oněch pouzdech. Při té práci mne zastihnu bós při svém návratu, prohlídí, schválí a tázal se mne, kde jsem se tomu vyučil. Odvětil jsem, že ve Vídni a při tom jsem mu odhalil, co za práci mohu prováděti. Od toho byl jsem přijat za stálého dělníka a Bezdička za výpomocného a když práce ustála, já v práci ponechán a Bezdička propuštěn. Nebylo to však pro Bezdičku tak zlé, neboť já měl domácí práce tolik, že jsem ho zaměstnával sám. Nežli jsem šel sám do práce do města, tak jsem mu připravil práci, aby měl důstatek na celý den a sám jsem doma pracoval v prázdné době večerní a nedělní. Chodil jsem do práce do města hlavně k vůli lepšímu seznání poměrů a zdokonalení se ve zdejším knihářství a galanterii.

Seznámil jsem se v krátké době též s knihkupcem Buehlerem, který měl též půjčovnu knih na Monroe ulici a získal jsem jej za zákazníka, pro kterého jsem vykonával veškerou práci knihářskou. Následkem toho byl jsem nucen vystoupiti z práce u pana Geigra, čehož on litoval, ale přes všechno zachoval se vůči mně velkomyslně, neboť na dotaz firmy Gulver Page & Co., která jediná zde prodávala přípravy pro kniháře, odvětil, že mohou mi dáti kredit na \$50.00 měsíčně, za kterýžto obnos za mne ručí.

Z DeKoven ulice po jednom měsíci přestěhoval jsem se na ulici Canal blíže 12. ulice a pak po několika měsíčním pobytu tam pronajal jsem domek též na Canal blíže Mather ul a používal jsem oken za výkladní skříně pro knihy. První světnice sloužila za dílnu. Pak jsem se po roce spojil s panem Čeňkem Durasem, který byl vyučený sazečem; přestěhoval se s ním do čísla 490 Canal ulice, kterýžto dům postavil a vlastnil pan Florian Legros. Tam zařídili jsme mimo řádné knihkupectví zakázkovou tiskárnu, objednali z Čech z Gregrový slévárny několik druhů českého písma se známky a počátek byl znamenitý.

Na to dne 8. října 1871 přišel velký oheň. Náš obchod s tiskárničkou zůstal zachován, neboť oheň na ulici Taylor byl obmezen hlavně přičiněním p. Ed. Holého, který s neúnavnou námahou chránil s hasiči síň. Oheň ten započal v neděli po 9. hodině večerní, kdy se hrálo české divadlo "Sirotek lowoodský". V síni nastal veliký rozruch a obecenstvo se rozprchlo. Taylor ulice byla zachráněna pouze od Canal k řece; na západ od Canal k Desplaines ulice vyhořela a to potrefilo též mého společníka pana Durase, jehož domácnost vyhořela. Já byl tak šťastným, že moje domácnost byla zachována, neboť v té době bydlel jsem jednu ulici jižně od hranice zuřivého ohně. Naše "jobová" tiskárna byla snad jedinou v městě, jež zůstala zachována a hned druhého dne, kdy ještě oheň v středu města rušil, dostali jsme tolik práce, že nuceni jsme byli dlouhou dobu dnem i nocí pracovati. Já neodkladně nucen jsem byl jeti do Milwaukee na nákup papíru, lepenky a skoupil vše co tam mohl jsem dostati. Na to z jara nuceni jsme byli se přestěhovati, neboť pan Legros zařídil si hostinec. Odstěhovali jsme se do čísla 449 do domu p. Řezanky. Před ohněm vycházel časopis "Nová Doba", který se sázel v Kasparovu domu a tiskl v městě, kde formy byly při ohně

zničeny a časopis již nevyšel. My jsme pak tiskli zprávu o ohni a oznámení, že více časopis nebude vycházeti. Zbytky byly prodány do Racine, Wis., Slavii.

Za krátký čas jsme se s panem Durasem rozešli. On odstěhoval tiskárnu do Fitzpatrickovy budovy a počal vydávati nový časopis "Prapor Svobody", který po půlročním vycházení zaniknul a pan Duras na to se odstěhoval do Nebrasky. Já vstoupil do společnosti s panem Jos. Langmajerem. Zařídili jsme novou tiskárnu, povolali ze St. Louisu pana Jana Oliveria a počali vydávati nový čtyřstránkový časopis "Chicagský Věstník", který byl rozdáván zdarma a výlohy s tím spojené musily krýti oznámky. Po půl roce jsem se rozešel s panem Langmajerem. Odstěhoval jsem se do nové budovy 463 Canal v roce 1874, kde jsem započal vydávati sešitová románová díla, na která jsem sbíral předplatitele jak místní tak venkovské a docílil jsem přes 1000 odběratelů. První povídka, jež u mne vyšla, byl "Filip Foghorn", druhý román "Vyhnancův syn", pak "Videňský kat" a "Otec La Rurine" a tím vydávání románů ukončeno.

Ještě v té době, když jsem měl malý obchůdek na Canal blíže Polk ulice seznámil jsem se — bylo to dne 15. února 1870 — s panem F. B. Zdrůbkem, jenž jel Chicagem do Clevelandu řídit Pokrok. Ale nenadál jsem se, že později se spočím a že bude redaktorem mých listů. Již tenkrát koupil několik knih ode mne.

Vydavatelem. Od čítanky k denníku.

V tu dobu přijal jsem dobrého sazeče z Čech vyučeného, v osobě Gustava B. Rejšla, švagra p. Zdrůbkova.

V Chicagu již od roku 1870 stávala svobodomyšlná škola a v ní bylo vyučováno z čítanek z Čech z cis. král. skladu školních knih, které se hemžily samým císařem a pánem bohem, což školní výbor uznal za nanejvýše nevhodné pro mládež vychovávanou ve svobodné Americe a přišel ke mně na radu, zdali bych nebyl volným nějakou vhodnějším, pokrokovějším čítanku pro svobodomyšlné vydati. V té době byl zasloužilým učitelem školy Leopold Dvořák, který nejvíce na to naléhal, aby ony královsko-církevní čítanky, z nichž bylo hanbou čistí byly odstraněny a nahrazeny jinými, americké školy důstojnými.

Uznal jsem co zkušený učitel, že taková změna je nanejvýše žádoucí a slibil jsem výboru, že se o to postarám, aby vydány byly vhodné školní knihy nejen pro Chicago, ale pro celou Ameriku kdekoliv českých svobodomyšlných škol stává.

Dopsal jsem hned p. Zdrůbkovi, redaktoru "Pokroku Západu" té doby v Omaze, který na to brzy přijel, abychom se uradili o sestavení první obrázkové čítanky. Pan Zdrůbek měl již značnou zkušenost školních záležitostí a potěb ze svého učitelského působení v Caledonii, Wis., a ve Wesley, Tex. Uvolil se, že pokusí se o tu práci, jakož i o druhou čítanku, bude-li první náležitě přijata a vykoná-li své poslání. I učiněny k tomu hned přípravy. Ty ovšem za tehdejších poměrů byly obtížné.

V celé Americe nebylo lze dostati vhodného k tomu písma českého a musilo se ho hned několik druhů objednat z Prahy. To však bylo zase vyšší, nežli americké a usilo se pro zdejší tiskářské lisy zvláště řezati a upravovati. Leč vše dokáže pevná vůle, zvláště když jí vznešený účel pobádá a třeba byl první pokus nedokonalým, jen když se cesta k dílu otevře. Přišel rukopis, přišlo písmo, objednal se obrázky, které tehdy byly ještě velmi drahé a započalo se se sazbou, již obstaral řádně zkušený sazeč p. G. B. Rejšl. Korektury musily býti zaslány do Omahy p. Zdrůbkovi, aby je četl a opravoval, což zaviňovalo značné zdržování. Pak se musila celá čítanka elektrotypovati arch po archu, jelikož zásoba českého písma nestačila ani k výsázení celého 16-stránkového archu, aby se mohlo tisknouti s něho. Přes všechny tyto nesnáze se čítanka vydala a našla oblibu i rozšíření od českého učitelstva, že dostoupila až dvacátého vydání svého a nalézá se dodnes v mnohých českoamerických školách. Naši škole bylo pomozeno a každý pokrokový, svobody ducha milovný krajan tomu byl povděčen.

Nesmím opomenouti sdělití jak jsem se stal svobodomyšlným. Hned při příjezdu do Ameriky opatřoval jsem si svobodomyšlné časopisy vycházející v Americe a svobodomyšlné knihy z Čech a Moravy a nepůsobilo mi žádných nesnází se obrátiti od bludu a pověry k pravdě. Již v Čechách dostala se mi do ruky zásluhou jednoho kupce ze Sedlčan kniha nesoucí název: "Zápisky Dr. Augustína Smetany", kterou přivezl s sebou do Ameriky. Kdo knihu tu přečte, obsah její rozváší a promyslí, nemůže zůstatí pravověřícím a církevníkem. Dle profesora L. Klácela "osmělil jsem se zmážděti" a v tom svobodomyšlném přesvědčení poctivě setrvám až do svého skonu. Rodinu vychoval jsem česky, svobodomyšlně a mohu se pochlubit, že celá rodina, pozůstávající z dvou synů, Miloslava, Vladimíra a dvou deér Vlasty, provdané za slovatného cestovatele E. St. Vráze a Augusty, provdané za redaktora a spisovatele R. Jaromíra Pšenku, vzdor tomu, že zde rozená, nejen že ovládá správně českou mluvu, ale i v písma českém nabyla dokonalého vzdělání a to mne velice blaží, že jsem toho dosáhl.

Jest to lehce k dosažení, jenom když rodiče upřímně se o to zasadí, a dítkami doma pouze česky mluví a návštěvu české školy jim dopřejí. Znalost českého jazyka v slově i písmě nebyla mým dítkám nikdy na újmu, za to však vždy k prospěchu. Naši českoameričtí rodiče neměli by zapomínati, že jejich dítky naučí se anglicky jakmile vyjdou mezi ostatní děti, hlavně pak ve škole. Vliv ulice a americké školy působí, že angličtina stane se jejich hlavní— a nedbají-li rodiče—i jedinou obcovací řečí. Jen když s nimi rodiče doma i nadále neustále jich mateřštinou mluví, zachovají si dítky i znalost češtiny. A není jim to v životě na škodu. Hlavně mají-li se učit nějaké další řeči, němčině, francouzštině, španělštině, usnadňuje jim znalost dvou řečí práci nesmírně.

Vrátím se však k líčení svých dalších příhod a zkušeností. Hlavní ovšem je, co mne přivedlo k tomu, abych se stal vydavatelem českých časopisů.

Bylo to v květnu 1875, když přijel redaktor "Pokroku Západu", p. F. B. Zdrůbek do Chicaga navštívit svých přátel zde i v Caledonii a Racine, a hodlal také do Milwaukee zajet. Zastavil se v mém závodě a já hned se přihlásil za jeho společníka na cestě té a šťastně spolu jsme odjeli. Cestou hovořili jsme spolu o účelích národnosti naší nám ukládaných a o vznešených cílech jež nám svobodomyšlnost staví na oči i o postavení a budoucnosti českých přistěhovalců v Americe. Shledávali jsme, nemají-li naši krajané se státi živlem zpátečnickým, mají-li zůstatí věrní velkému poslání svého národa i zde na půdě nové vlasti, že bude nutno založiti časopis, který by šířil zásady svobodomyšlnosti nejen mezi probuzenci, ale i mezi váhavějšími jich následovateli poctivě a spravedlivě se stanoviska rozhodně pokrokového. Ti kdož byli na straně církevní v oddanosti kněžím vychováni a udržováni, měli svůj časopis, který se o jejich potřeby duchovní staral, ale krajané svobodomyšlnější neměli podobné duchovní opory.

V této rozmluvě vyslovil jsem se, že zanáším se už delší dobu přáním vydávati časopis co možno dokonalejší a svobodě sloužící upřímně, kdybych měl jen někoho, jenž by jej vedl v duchu domů důsledně a vytrvale, aby za krátko po přikladu tolika nešťastných předchůdců neshroutil se v předčasný hrob. Počítali jsme, že jest sice dosud svobodomyšlných, kteří rozhodně se ku smýšlení svému hlásí a od kněžů neodvisilými jsou, dosti málo, ale že jest jich přece jen v Chicagu nejvíce, a může-li se časopis podobný založiti, může to býti jen zde. Já byl hotov pokusiti se o to—arci jen s týdeníkem—kdybych získal Zdrůbka za pomocníka a doufal jsem, že oba vytrváme pevně spolu a nedáme se odstrašiti překážkami a provedeme práci dobrou.

Zdrůbek, uznávaje, že nemůže v Omaze tak vydatně a svobodně působiti pro národnost a svobodomyšlnost jako by to bylo možno ve středisku amerických Čechů, v Chicagu, a že by tu svou službou mohl více prospěti rozvoji národnímu a svobodomyšlnému, nežli dále na západě, a že jest tu i pro sebevzdělání lepší příležitost při bohatých knihovnách městských, slíbil, že přání mému vyhoví, třeba věděl, že u mne remůže očekávati postavení tak výnosné, jako měl v Omaze. Byl ochoten přijati místo méně výnosné a větší práce vyžadující, aby mohl mladých sil svých (bylť právě 23 roky stár) vynaložiti na práci záslužnou. Leč vyslovil přání, aby, když má se podniknouti něco, aby to bylo to nejlepší a to první český denník v Americe. To bylo poněkud příliš odvážné na tehdejší poměry a já se obával, že by na to moje síly nestačily. Leč bylo ujednáno, že Zdrůbek ke mně přijede a že podnikneme co se dá.

Po svém návratu do Omahy vzdal se Zdrůbek svého místa u "Pokroku Západu" a přijel s rodinou svou do Chicaga, kde už v letech 1868 a 1869 pracoval, a byl znám četným přátelům. Přijel dne 15. září 1875, by se vložil v podnik nový, v němž by s láskou mohl pracovati.

Nyní se doopravdy jednalo, má-li to býti týdeník, jak jsem chtěl anebo denník, jak chtěl Zdrůbek. Okolnosti byly příznivé denníku. Radili jsme se s přáteli, uvažovali jsme poměry a potřeby národního života a většina přátel mých i Zdrůbkových byla pro denník. Přistěhovalců českých přibývalo do všech států, zvláště do Chicaga, silně, čtenářstvo množilo se i pokračovalo s dobou, žádajíc více nežli týdeníků, tak že by to dlouho nemohlo trvati, a denník by musil býti založen. Proč ne tedy hned? Dobrá vůle, nadšení pro věc, mladá síla—byli jsme oba, já i Zdrůbek stejně staří, jen šest dní od sebe—podnikavost na jedné a vytrvalost na druhé straně, to vše se bralo v úvahu a rozhodovalo. Já ještě váhal, neb obával jsem se nedostatečnosti své se strany peněžních prostředků, a pak neměl jsem v oboru tom mnoho zkušeností. Když všichni moji přátelé a příznivci, s nimiž jsem se radil, abych seznal, na jak silnou podporu bych mohl počítati, schvalovali pokus s denníkem, slibující horlivou podporu peněžní i mravní, uvěřil jsem slibům těm a uvolil se, že se o to ze všech sil pokusím, třeba s obavou a vší opatrností.

Thned počal jsem ve své tiskárně konati přípravy k vydání prvního českého denníku v Americe. Zdrůbek psal četbu, sbíraly se oznámky pro první číslo a počalo se sázeti. Denní list dostal jméno "Svornost", a týdeník "Amerikán". Týdeníku

bylo nevyhnutelně zapotřebí pro odběratele i pro vydavatele, neb nebyl by se mohl denník dlouho vydávati sám o sobě, kdyby mu týdeník z něho sestavovaný nebyl vypomohl tím, že jedné sazby použilo se dvakráte, a týdeník, mající za sebou denník, mohl obsahovati všechny noviny a rychle, což u týdeníků pouhých není možné.

Druhou pohnutkou vydávání týdeníku byla ta okolnost, že tehdy venkovské pošty ponejvíce dodány byly jen jednou neb dvakráte týdně, a nebylo tedy možno denník na venek posílati v místa taková a to byly právě nejčestější české osady. I to rozhodlo, že denník při počátcích nemohl se dávatí laciněji, nežli za \$7.00 na rok, což by pro venkovské rolnictvo bylo přílišnou výlohou.

Ohromná starost, práce, výdej započaly. Vzal jsem svých s manželkou svoji perné nastřádáných \$1500, jež za těch šest roků pilné práce jsme spolu uspořili. Koupil jsem závoje—přisma, formy, ložky, papír, a co ostatně v tiskárně jest zapotřebí, pokud to v "jobové" tiskárně mé ještě nebylo.

Když jsem to vše domů přinesl, byl jsem s kapitálkem, prací svou a ženy své perné vydělaným, tak skoro hotov. Nezbyvalo mi nic jiného, nežli že musil jsem bráti vše z knihkupectví a kniharství, a dosazovati na list tak dlouho, než všechny zálohy byly vyčerpány.

První číslo prvního denníku českého v Americe vyšlo dne 8. října 1875, druhó 12. a třetí 15. října, načež pokračovalo se, když si všichni pracovníci na práci zvykli a dovedli si ji rozříditi a rozdělití, každodenně vyjma neděli. Tiskárna byla v čísle 463 jižní Canal ulice, kde se pod krámem a sazárnou i redakci nalézala hostinská místnost známého národovce a ochotníka divadelního, p. Antona Petrtylí. Měl při hostinci kuželník, a když se několik bodrých hostů sešlo při kuželníku a buráceli kulení a křikem, zpěvem a smíchem, bylo to roztomilé pracovní nad nimi v redakci tiskárny Svornosti pro všechny, na jichž každý výkon se dychtivě čekalo. Taková "zábava" při naší práci trvala skoro celý rok, nežli se pan Petrtyl, uhnáv si ve sklepení tom dnu, vystěhoval na jiné příhodnější místo na DeKoven ulici, proti Česko-Americkému Sokolu. —

Velikost "Svornosti" byla počátečně 12 palců při 18 na 4 stránkách po 5 sloupcích. Směr listu nejlépe je označen proslovem uvedeným v prvním čísle listu, který zněl:—

PROSLOV.—Chicago, jsou střediskem života i obchodu vzdělané části Soustátí, jesti zároveň střediskem amerických Čechoslovanů. K Chicagu hledí Čechové z východu i ze západu, ze severu i z jihu, tu každý jistě aspoň jednou zavítal, a rád se sem vrací, aby uviděl město, mezi americkými velkoměsty nejzajímavější, a v němž má za jistě nejednoho příbuzného, přítele neb známého. K Chicagu hledival od mnohých let každý Čechoslovan americký co ku středisku národního života, hledaje podnětu, vodítka, vůdce, podporovatelů a říditelů národní osvěty a vůbec všeho dobrého a vznešeného vyrostlého pro Čechy na půdě americké. Byla doba, kde čítalo se Chicago za první a vodící město českoamerického života, a oba českoamerické ajezdy, první i poslední konaly se zde za velikého nadšení národního.

Žel budiž, že doba ta minula zdánlivě na vždy—než jen zdánlivě. Kdo Chicago zná, a zná ten český živel v něm, ty síly, ty muže a ty jinochy, ty ženy a dívky, ty rodiny, ježto vzdor okolnostem nepřiznivým nejen neustoupili, ale i pokročili v uvědomělosti, v osvojení sebe, ve vědomosti a horlivosti, v nichž dosud plá láska k mateřskému jazyku a horlivost pro vzdělání, povznesení a zvelebení národnosti naší zde—kdo zná síly ty, ten nezoufá, anobř chová s námi pevně přesvědčení, že docleno-li svornosti a úsilovné činnosti spojené, že české Chicago v české své části bude opět tím, čím býti má, totiž hlavou a střediskem národního života českého v Americe.

Za posledních šest roků mnoho chyb, klamů, humbugu, nesvědčivosti a nesvornosti přineslo Chicagu mezi Čechy pověst velmi nepřiznivou, a podrylo důvěru v ně. Než to vše dá se napravití, když Čechové chicagští jednosvorně pochopivše a uznávše své povolání, budou kráčet k cíli vytknutému.

Tolik národních spolků; více tu národních ahromáždění; tolik tu "Sokolů", jejichž účel vedle tělocviku jest "bratrskost", bez níž přestává český Sokol býti Sokolem české školy, česká divadla, čeští Osvojenec, český řád: a my bychom měli zoufati?—Všecky tyto spolky mají účele šlechtné, vznešené, bratrské, národní: a ty by nedaly se získati pro vznešený úkol národní svornosti?—Ve všech spolcích i mimo ně jest četně mužů i jinochů, paní a dívek šlechtnomyslných a dobro i krásu uznávajících: a ti by nedovedli přemoci osobní záště a nedůvěru spojití se věrně pod prapor slávy Čechů Chicaga?—Rýpalů, brojitelů a hubitelů svornosti jest málo, a ti by směli míti vrchu a věsti ostatní mírumilovné vlastence k jisté národní záhubě?

Česká národnost v Americe má budoucnost—nezabíje-li se sama nesvorností a netečností. Čechové v Chicagu mají budoucnost velikou před sebou, budou-li pracovati každý ve svém oboru, ve svém spolku, ve svém kruhu, ve své rodině k probuzení z netečnosti a k uklizení osobních, do veřejnosti nepatřících nesvárů a neshod. Pak

bude každý spolek vedle druhého květatí a květáním každého jednotlivého kvete celá česká obec.

Nebylo by dobré, aniž možné chtít slíti a sloučiti všechny národní spolky zdejší ve spolek veliký jeden. Každý má obor svůj, síly své, budoucnost svou,—avšak povznášením každého jednotlivého povznes se celek, a když tyto jednotlivé spolky svorně vedle sebe budou státí, vzájemně si napomáhati, tu vodící myšlénka jejich zůstává táž, a účel docílen.

Není to práce jednoho dne ani roku, když však všichni dobří a upřímní vlastenci budou pracovati k účelu tomu, vystavíme opět české Chicago, získáme si důvěry po celé Americe i ve vlasti, a šťastný a spokojený život národní nás nemine.—Staniž se!

"SVORNOST", náš český denník chicaguský a týdenní "Amerikán" z tohoto právě vyloženého stanoviska pojímá svůj vznešený úkol a chce dle všech sil svých býti k dosažení jeho nápomocným. Ne že by snad považovali vydavatelé jeho svůj rozum za patentovaný, neomylný a sílu svou za všemohoucí, nýbrž chtějí práci neúnavnou s horlivostí upřímnou podati pobudku všem vlastencům v Chicagu i mimo ně, by nezapomínalo se na účel vznešený, by se pracovalo k němu, aby zároveň dostalo se českému čtenářstvu v Americe toho, čemu se téměř všechny národnosti americké těší, denního časopisu, jenž by uspokojil velmi důležitou potřebu a dosavadní nedostatek literatury naší v Americe.

Každý, kdo chce býti zpraven o běžných i politických událostech světových, nemůže spokojiti se pouze s týdenníkem, a musí míti noviny své každý den, on musí zvědětí, co se stalo, hned za tepla, týž aneb aspoň druhý den. Máme na sta čtenářů, kteří k vůli tomu musí odebíratí německé neb anglické noviny, často velmi drahé. Tomu má se odpomoci. Denník náš bude přinášeti den co den ty nejnovější zprávy telegrafické z celé Ameriky a z ostatního světa, a vyrovná se v tom ohledu úplně denníkům německým i anglickým. Svou láci pak i mnohé předčí, jakož i tím, že bude národním českým listem, a že bude přinášeti čerstvé zprávy z vlasti, které v cizích listech se nenalezají."

V další části proslovu oznámeno bylo, že nový denník bude v Chicagu roznášen předplatitelům každého odpoledne, odběratelé v místech až 500 mil od Chicagu že jej dostanou poštou druhý den atd. Dále oznámil redaktor, pokud se politiky týče, že zůstane od všech stran neodvialým a bude si pilně všímáti otázky dělnické a končil odstavcem: "Vůbec bude časopis náš se snažiti, by veškerým povinnostem denního časopisu a potřebám českoamerického čtenářstva dostál, a tak získal si přízně rodáků v míře úplné a podpory jejich všestranné.—Na zdar!"

Tak tedy spatřil světlo světa první český denník v Americe, který v tomto roce 1922 dospívá svého čtyřicátého osmého ročníku, když byl viděl celé množství jiných českoamerických časopisů se roditi a zanikati.

Redaktorem "Svornosti" byl z počátku delší dobu sám F. B. Zdrůbek, osvědčený ve svém oboru a známý širšímu čtenářstvu od "Pokroku" a "Pokroku Západu", kdežto hlavní část práce administrativní a veškeré dopisování při obstarávání závodu knihkupeckého a knihařského vykonával jsem sám. Jednatelem pro časopis stal se Frant. Kozák, tehdy právě z New Yorku přijedší, avšak služba jeho, jak se záhy ukázala, pro jeho línost a lhostejnost časopisu neprosperla, ano ukázala se škodlivou, neboť ra dobrém jednatelem mnoho při časopisu záleží, zvláště při počátku. Setrval v úřadě tom až do konce dubna 1876, a za celou tu dobu nemohl jsem pořádek od něho obdržeti a byl jsem rád, když aspoň knihy a seznamy jsem od něho vymohl, když jsem jej jednoho dopoledne zastihl ještě v posteli. Časopisu takové zanedbání na počátku velice ublížilo a mne do nemalých nesnází často přivedlo.

Po něm nastoupil jednatelem občan Frank Sadílek, jenž později usadil se ve Wilber, Neb., a tam po dlouhou řadu let úspěšně působil. Ten však pro svou dobrou a skromnou i zdrženlivou povahu nebyl pro povolání to utvořen, a vzdal se toho za měsíc, odevzdav jednatelemství známému po celé Americe mezi Čechy, občanu Augustu Volenskému, jenž v závodu mém věrně sloužil až do své smrti 16. prosince 1893.

Přehlížeje sám knihy a účty počátečního roku, vyslovil jsem se nesčetněkrát, že nechápu jak ty trudné a neblahé počátky tehdy mohl jsem překonati a obtíže všechny přemoci. Až hrůza obchází mne při vzpomínkách, co vše bylo nutno konati a trpěti.

Většina těch, kteří přemlouvali mne, abych denník vydával, nesplnili své sliby. Jen několik upřímných přátel zbylo mi, kteří slíbili mně a podporovali. Kdo o těch trudech a obtížích věděl, doznává, že nebýti má trpělivosti do nekonečna, a pevného mého předsevzetí, abych dokonal, co jednou jsem započal, nebyl by první denník dlouho obstál na živu. Můj dlouholetý a nezapomenutelný spolupracovník F. B. Zdrůbek vzdal mi uznání nejvyšší, když při příležitosti čtvrtstoletého trvání "Svornosti" vyslovil přesvědčení, že jistě nenalezl by se druhý, kdo by při všech těch nesnázích

vytrval tak neochvějně a pevně v předsevzetí svém zachovati českému čtenářstvu americkému první jeho denní list.

Nesnází pak stále ještě přibývalo, nežli aby jich obývalo. Předně nemohl jsem na to z počátku pomýšlet ani, abych si opatřil vlastní tiskařský lis, nýbrž musil jsem formy doma vyzážené a složené voziti denně do města. "Svornost" a "Amerikán" tiskly se v tiskárně Gindeliho, jenž měl závod svůj v budově Staatszeitungu, roh 5. Avenue a ulice Washington.

Formy dovážel do města obč. Bílý z ulice De Koven na svém "expressu", a tomu stala se jednou nehoda, že přivezl část "Svornosti" v pytlí, neboť se mu forma cestou rozbila. Sazeči měli arci velkou radost, neboť musili věnovati tomu celou noc, aby písmo urovnali a oznámky vysadili pro příští číslo. Přátelé radili mi, abych pořídil si sám koně a vůz, že mi to přijde laciněji, a i jinak že mi to bude výhodným při závodu. Uposlechl jsem a koupil koně od občana Fikara, řezníka, ale nebyl jsem při koupi šťastným. Kůň byl tučný, mladý a bujný, ale byl jankovitý, a když si umínil, zastavil, a nic jej nedostalo z místa ani po dobrém, ani po zlém. Tu arci se často s formami opozdil do tiskárny, a list byl pak rozmášen později k nespokojenosti odběratelů, kteří očekávali, aby jej v určitý čas dostali v pořádku. Je to smutné pak, když správnost vydávání časopisu závisela od dobré vůle jankovité kobyly. Výčitky arci odnesl vydavatel a jednatel. Přes půl roku to trápení s kobyliou a s nepořádky i obtížemi trvalo, až se trpělivosti nit přetrhla, a poznal jsem, že musím míti veliký lis pro tisk doma, mám-li správně pokračovati. — Než jak si k němu dopomoci při tak nejistém a nízkém stavu, v jakém se list ještě nalézal? Přátelská pomoc v nesnázích jest nejvzácnější, a té nalezl jsem u věrného přítele, předčasně zesnulého, obč. Honomíchlá, který, ač byl zrazen a přemlouván, by to nečinil, půjčil mi \$800 k zakoupení lisu, by se mohl list tisknout při menších obtížích a nesnázích doma. Občan Honomíchl byl nejen vřelým přítelem mým a Svornosti, ale obětavým podporovatelem písemnictví českého a národnosti své, k čemuž také rodinu svou nabádal. Když později jsem potřeboval více, nedbal obč. Honomíchl zrazování jiných a půjčil mi v celku \$2400, neobávaje se, že by o ně mohl přijíti. Jeho pomoci vydatné má Svornost mnoho co děkovati, neb když bylo někdy nejhůře, byla jeho pomoc jistá.

I koupil se tedy lis s velikým bubnem, který točil se ručně, ale mohl býti i pro parní sílu zařízen. Samo sebou se rozumí, že nebylo peněz na opatření sebe menšího parního stroje, a já byl odkázán na točení rukama, byť bylo to sebe namáhavější prací. Avšak nešlo ani to dlouho, neb sazeči, jednatel i já sám, i při střídaní se brzo jsme se unavili točením lisu a nebylo jiné pomoci, nežli koupiti na dluh parní stojací strojek a hnáti lis parou. To vše bylo vykonáno ve sklepení domů č. 463 So. Canal St. po vystěhování p. A. Petřily s hostinskou jeho živností.

Lis byl koupen od známé firmy Barnhardt Bros. a Spindler, s nímž měl jsem obchody už od 1870 a požíval u ní důvěry a úvěru v plné míře. Byla to jediná firma americká, která dala se přiměti k akcentování českých písem zde litých. Z počátku se jí to sice také nevyplácelo, poněvadž výroba akcentovaných matič stála je více, nežli prý českého písma odprodali. Později však nelitovali, že mne tehdy uposlechlí, neboť každý, kdo zakládal českou tiskárnu, musel se na závod jejich obracetí.

Vrátím se ještě k těm zoufalým počátkům "Svornosti" a "Amerikána". Žádná později založená tiskárna nepoznala jistě ani polovinu těch nesnází a trudů, jako moje prvního denníku. Za celou dobu, co byl Fr. Kozák jednatel, nepřivedl to na více odběratelů nežli 210, a přinášel od nich týdně někdy \$10, a nejvíce, co přinesl, bylo \$20 za jeden týden. A z tohoto jsem měl býti živ a měl platiti redaktora a čtyři sazeče. Z toho měl se platiti papír, tisk, nájem, čerň, olej a jiná drobná vydání. Byl sice nějaký příjem z knihkupectví a knihářství, ale to vše pohltila tiskárna a ještě musil jsem zůstávati dlužen svým dělníkům, a sám musil poháněti svou dobrou a společnou manželku k řezníkovi, groceristovi a jiným kupovat na dluh, čemuž nikdy nebyla zvyklá, a bylo jí to krušno, jak každý pochopí, kdo do podobných nesnází byl upadl. Často musil jsem snášeti oprávněnou výčitku své manželky, proč jsem se nedržel svého obchůdku a femesla, což nás v spokojenosti živilo, a proč se obětují pro národnost a svobodomyšlnost, když celá rodina musí tím trpěti tolik nesnází. Dobře to viděla, když mi připomínala, kdyby hned se mi podniky všechny zdařily a já pomohl si k nějakému majetku prací svou, bude mi to tisíckrát vyčítáno se všech stran, což při žádném jiném obchodu není, jako při tomto. To se skutečně také splnilo do slova, když největší nesnáze byly přemoženy, a když jsem vyhledal z dluhů ve městě a počal upláceti svým zaměstnancům na to, co jsem jim byl dlužen.

Když jsem se tázal jednatele Kozáka, proč nemůže naléztí více odběratelů pro list, nežli těch 210, odpovídal, že náš lid neumí ještě čísti každý den, že jest to na

každého nezvyklého mnoho, že to dá mnohým celý den říkání, nežli tu malou "Svornost" přečkájí a ještě že jim zbuďe román na neděli.

Jest pravda, že mezi námi bylo těch, kteří z Čech byli zvyklí čísti noviny, málo. Ale byli přece mnozí, kteří si na to rychle uvykli, a ostatní poněmáhlu se tomu také učili, k čemuž bylo nápomocno snad nejhlavněji uveřejňování pouťových románů, s nimiž "Svornost" započala. Prvním podobným románem byl "Císař Josef II. a krásná zpěvačka".

V době, kdy přijal jednatelství A. Volenský, počala se část Čechů stěhovati na severo-západní stranu města, kde rozvinul též působnost svou a založil s pomocí tamních rodáků a G. B. Reišla nedělní škola svobodomyšlnou a tělocvičnou jednotu Čechů. První výkaz Volenského udává, že tam dostal 25 odběratelů správných a dbalých, o jejich spokojenost se všemožně staral. Ve výkazu tom měl už 237 odběratelů, a když to přivedl na 280 odběratelů, byla "SVORNOST" ZVĚTŠENA, což se stalo 6. září 1876, tedy za 11 měsíců po vyjití svém. Byla též v 6 sloupcích velikosti 14 při 21 řádcích na 4 stránkách. Hned po zvětšení jejím podává výkaz jednatelův přírůstek o 30 nových odběratelů, což dokazuje, že naši krajané už se učili čísti pilněji a rychleji, a do konce roku přibýlo nových odběratelů plně sto od zvětšení listu.

Co to však bylo platno jástati nad pomalými těmito úspěchy, když jsem VĚZEL VE DLUŽÍCH jako zahrabán, a málo nadějí mi zbývalo, že se budu moci vyhnouti úpadku. O sebe jsem se neměl co báti, neb bych se řemeslem svým byl uživil dobře, ale jak bych se mohl postarati o redaktora svého, jež jsem z bezpečného postavení vyzvedl, abych získal jeho pomoci pro sebe, a jak bych mohl zaplatiti sazečům svým pak, co jsem jim byl dlužen za jejich práci, a u mně uloženo měli, jelikož nemohl jsem jim správně vyplácti. To mne zdržovalo od osudného kroku, neb nechtěl jsem zhanobiti své jméno, jež jsem byl až dosud v poctivosti zachoval, úpadkem a výčitkami těch, kteří u mne měli své pohledávky.

Když jednoho dne ocítil jsem se v zoufalé nejistotě, svolal jsem celý personál závodu svého k úradě, a vysvětlil jim, v čem se právě nalézám. Konečně pravil jsem: "Jste-li ochotní s se mnou bojovati až do vítězství, nebojím se pak toho nejhoršího. Jen o vás mi jde. Budete-li na čas spokojeni s tím, co vám budu moci dáti z příjmů svých, budetež ubezpečeni, že žádný z vás u mne neztratí ani centu". Zaměstnanci jednomyslně uznali, že musí býti k vítězství nad nesnázemi nápomocni svým uskrovněním, a spoléhajíce na mou správnost i vytrvalost moji, slíbili, že chtějí buď se mnou zvítěziti, neb čestně padnouti.

A zvítězili. Svorná a obětavá práce a svědomitá služba všech nesla dobré ovoce, odběratelů přibývalo, důchody se množily, tak že mohl jsem poněmáhlu uplácti dluhy svým dělníkům po částkách, až jsem jim zaplatil v několika letech všechny pohledávky jejich do posledního centu a zůstaly mi jen dluhy obchodní.

Ku zvětšení "Svornosti" přinesla tato proslov, jenž vyložil poměry závodu nejlépe: "SVORNOST" ZVĚTŠENÁ přichází dnes ct. čtenářům do rukou. Nadáli jsme se, že už dnem 1. září budeme moci tak učiniti, avšak nebylo lze sehnati potřebné k tomu ve slé době nynější peníze, neboť z venkova dosud předplatné nepřichází a v městě je též o málo lépe.

Avšak byli jsme přinuceni usplňiti zvětšení neboť potřeba toho kázala. Předně naši čtenáři zvykli si čísti každý den a tu přejí si, aby co nejvíce toho čtení měli — chvalný to pokrok mezi Čechy chicagakými. Za druhé obchodníci čeští i jiní počínají přesvědčovati se, že oznámky ve "Svornosti" jsou jim značně platné a řada oznámek těch se počíná množiti, tak že by malému listu nezbývalo dosti místa pro čístač látku. A konečně bylo věru málo místa v malém listu pro delší zprávy a úvahy, které vyžadují, aby co nejrychleji bez odkládání do druhého dne podávány byly veřejnosti, aby čtenářstvo listu českého nezůstávalo pozadu za čtenářstvem listů německých.

To vše nutkalo mne zvětšiti denník náš a přičiniti se dle všech, ač skrovných sil, abych učinil zadost požadavkům ct. čtenářstva, abych udržel si nejen důvěry dosavadních příznivců, ale abych získal i nových, kteří čekali až bude "Svornost" větší.

Nečiním výlohy na zvětšený list z přepychu a přebytku. Věru dalek jsem toho. Kdybych neměl úvěru dobrého nebyl bych toho ani docílil. Avšak chtěje vyhověti potřebě nutné, a snažiti se jíti ku předu stále, podnikám zvětšení to v naději pevné, že ctěné odběratelstvo bude se množiti a jako dosud i na dále řádně platiti své povinnosti k nám. Tato naděje ve spojení s dosavadní zkušeností o veliké řadě pořádných a pokročilých Čechů chicagských jest kapitálem, s nímž toto podnikám, a jistě nebudu sklaman.

Pokračujme dále společně. Přátelé "Svornosti", přičiňte se mezi svými sousedy a známými o její rozšíření. Bude to jen "Svornosti" a Vám na prospěch. Neb jakmile

přibude listu značnější část odběratelů, budeme hleděti seslítni síly redakce, a užitek z toho bude celý Váš.

Nižádné město americké, ať mnohé stejně s Chicagem čítá obyvatelstva českého, nevzmohlo se na taký počet probudilých Čechů, aby mohlo udržeti denník svůj vlastní. Jestli to naše chlouba, a jistě žádný Čech nemá přičiny litovati těch několik centů denně za něž podává se mu tolik pokrmu duchovního den se dne.

Nelze arci zachovat se vždy stranám a jednotlivcům všem. Avšak každý nepředpojatý uzná, že hledíme svědomitě a nestranně posloužití zájmům všech a vyhověti mnohým okolnostem jinak tisíci. Že i s nepřitelem se často setkáváme, není divu, ať každá věc dobrá má své nepřátele. Leč obecnost naše dokázala již, co o skřeku nepřátel našich soudí. Vždyť se přesvědčilo o jich lhání vícekrát a neuškodí nám lhaní jejich ani na dále.

Jen svorně v před!

Vydavatel.

Jak výše psáno hned od vydávání Svornosti tisknut byl též týdeník Amerikán, hlavně pro odběratele venkovské. Z počátku vycházel o 8 stranách velikosti 14 při 21 pal., a hned od samého počátku počet jeho odběratelů přesahoval 500. Přibývalo jich stále pohenáhu, a v roce 1878 už jich bylo 2000. V tomto roce uznal jsem za dobré poslati do českých osad svého cestujícího zástupce, aby osobně krajany seznamoval a listem a pobádal k jeho odbírání a šíření. Prvním takovým cestovatelem pro závod byl občan Frank Štětka, jenž téhož roku v září nastoupil místo účetního v závodu a v 1879 procestoval pro závod státy Iowu, Wisconsin, Minnesotu a Dakotu, druhý rok Missouri a Kansas, a tak to činil rok od roku šife, až 1882 prošel celý východ a všechna jeho větš, Čechy osazená města, jako Pittsburg, Allegheny, Baltimore, New York, Boston, Brooklyn, Cleveland atd. Cestování jeho mělo úspěch. Krajané jej všude přátelsky uvítali pohostili, ku známým doprovázeli, tak že získal značně přátel a odběratelů pro týdeník "Amerikán", kterýžto list byl pro svou politickou, svědomitou nestranností a hojnost dobré četby u čtenářů velice oblíben.

Po vystoupení krajana Štětky ze závodu ujal se cestování každý rok na několik měsíců zvláště oblíbený občan Aug. Volenský, jenž to konal až do simy 1893.

PERSONÁL "SVORNOSTI". — Prvními sazeči "Svornosti" byli pp. G. B. Reisl, Jos. Čermák, nynější pořadatel "Ducha Času" a zároveň učitel tělocviku na veřejných školách; H. Vávra Jos. Kerner; brzo počali se tomu učiti Fr. Lier, jenž přibyl z New Yorku do Chicaga ku svojí sestře, pl. Kozákové, pak Josef Růžička, syn uhlíře známého, jenž pracoval u mně od 1876 do své předčasně smrti. Už před vyjitím Svornosti byl v závodu učením knihařským Josef Holán, pozdější forman v oddělení tiskařském při lisech. Vedle něho vyučil se tiskařství Vác. Medek a Jan Novák pracoval při knihařství. Ant. Seidl vstoupil do učení v 1876, a Fr. Loudl v 1878, kteréhož roku přistoupil A. Zavadil a jest do dnes zaměstnán v závodu jako dílovedoucí oddělení "jobového".

V roce 1876 měl jsem také obchod s nástěnným papírem a vylepoval jím pokoje a krámy, konaje sám se svými dělníky ozdobnou práci, a vyzdobil jsem mnoho českých a německých hostiněch dle tehdejšího zvyku při nalévárnách pozlacenými firmami, rámy a sametovými ozdobami. Výtěžek z toho všeho plynul k udržení Svornosti a často to pomohlo z největší nouze.

1876 počal jsem vydávati v květnu humoristický obrázkový časopis "Baráček", řízením Gust. B. Reisla, jenž se stal také výpomocným redaktorem "Svornosti" vedle F. B. Zdrůbka, svého švakra. Po dvouletém vycházení zvětšil se list tento a obdržel nové jméno, "Duch Času", jakožto nedělní list ku Svornosti obsahu rozhodně svobodomyšlného. Vycházel o 8 stránkách na růžovém papíru po 4 roky. Poněvadž však dle barvy své býval na poštách hned poznán po venkově, že je to ten "čertovský" list, jak mu kněží spílali, měli mnozí odběratelé od svých "milujících" zbožných sousedů, kteří jej na poště brali a spalovali, upustilo se od barvy té a při prvním jeho zvětšení vyšel na bílém papíru, jak dosud v stejném setrvává směru vychází.

PRÁCE "SVORNOSTI" NA POLI SVOBODOMYSLNOSTI. Počátek vycházení "Svornosti" znamenal také počátek zvýšené práce na poli svobodomyšlnosti. V 1876 stále podporován "Svorností", "Duchem Času", "Svobodnou Obcí" a přednáškami svolávala se veliká roztržka náboženská v lůně církve české sv. Václava, a mělo to pro celý život Čechů v Chicagu citelné následky. Živel svobodomyšlný udržoval se pevně bodomyšlnými, jež pravidelně pořádal redaktor a řečník "Svobodné Obce", Fr. B. Zdrůbek. Přednášelo se každou druhou neděli v síni Těl. Jed. Sokol, v síni Čechovů v Pízní, někdy u vápenek, jindy na severo-západní straně, a přednášky bez vstupného a volné všem byly navštěvovány hojně muži, ženami i mládeží. Účinkovaly zdárně na chápavou mysl a povzbuzovaly ku samostatnému přemýšlení, umravňení a osvojení.

Z počátku arci kněžimi postrašení mnozí obávali se choditi do přednášek, a mnohá babička se vyslovila, že jsou to "čertovské schůze" a "pekelným" učením, avšak poněnáhu se přesvědčovali, že klidné rozumování o náboženství jest příjemným a blahodárným úkonem, a uvykli si choditi na "kázání". Svobodné Obce tak horlivě a pravidelně, jako do kostela.

Tu stalo se, že nastal rozkol v katolické osadě sv. Václava a 400 členů odtrhlo se od kostela, k čemuž je dohnala hrabivost kněžská a biskupská, která jim vzala školní budovu pro českou školu, postavenou za jejich vlastní těžce uspořené peníze. I jiné příčiny nespokojenosti přidaly se k tomu. Odpadli od kostela byli s kazateli kněžimi hanobení a odsuzování, a tím jen spíše upevnění ve svém odtržení. Přidávali se houfně ku straně svobodomyšlné, navštěvovali přeušásky, a líbovali si, když se jim oči otevřely a prohlídli celou kněžskou obchodní osnovu na lid upletenou k jeho podmanění.

Ve veřejném českém životě jevila se roztržka ta velmi citelně a nepříznivě, neboť věřící odnášeli si z kostelů nepřátelství, nenávisť a mstu v srdcích proti "odpadlým" a pak proti všem svobodomyšlným vůbec, a kde se jen příležitost naskytla, zvláště v hostincích při sklenici piva, vedly se hádky náboženské mezi protivníky, kteréž často až rvačkami končily.

I do obchodů a spolků rozšířila se tato nesnášenlivost a fevnivost náboženská, a dělala ze sousedů a krajanů nepřátele a zuřivé protivníky. V té době vyzval redaktor Zdrůbek české kněze k veřejnému hádání před lidem obou stran, aby svobodomyšlní poznali z výkladů kněze, proč věřící zůstávají při víře své, a věřící aby poznali, proč nevěřící inou ku svému svobodomyšlnému přesvědčení, a tak aby naučivše se jedni druhé uznávaní, ctíti a snášeti, ustali od pronásledování sebe a hrubých urážek a sporů.

P. Vilém Čoka, jeden z nejvdělanějších českých kněží v Americe své doby, převzal na sebe obranu víry při hádání o větu: "Svatá víra hubí mravnost lidskou", a hádání konalo se po dva dny, 17. a 19. dubna 1877 ve škole sv. Václava na ulici De Koven. Každá strana dostala 100 vstupenek pro své přívržence, a obě byly stejně zastoupeny. Obě hádání odbyla se pod předsednictvím p. Václava Kašpara v pokoji a pořádku.

Následek toho byl, že přestaly veřejné hádky a zášti, nebylo slyšení o pranicích v hostincích pro náhledy náboženské, strany se navzájem přesvědčily o poctivosti a horlivosti pro dobro a mravnost u svých protivníků, a snášenlivost se počala ujímati a růsti od té doby na dále.

Usmíření stran nemohlo arci býti docíleno, a toho nikdo moudrý nežádá, neb každé straně zbývá hájiti své zásady, přesvědčení a svobody, a dopřáti straně druhé stejné volnosti a svobody pro její náhledy bez zášti a nepřátelství.

Od té doby nastal v české společnosti chicagské v ohledu náboženském pokoj, kněží stali se snášenlivějšími, nesplivali svobodomyšlným, nešťvali tak zuřivě, jako dříve, a svobodomyšlní pěstovali své přednášky od té doby pravidelně, prospívali v uctívání stejných svobod pro všechny a zakládali svobodomyšlné spolky, jejich počet v Chicagu silně převážil počet věřících u všech zdejších kostelů.

V roce 1877 byla založena nedělní česká škola svobodomyšlná na 19. ulici blíže Hoyne ave. a když nebylo učitele na snadě, zavázal se Auk. Geringer při všech svých starostech a pracích každé neděle odpoledne vyučovati tam, což pokládal si za odpočinek a zotavení, neboť konal školní práce rád. Setrval při tom až do konce roku 1878, kdy přibral do redakce p. Fr. Cetlovského, jenž převzal z ochoty vyučování to, kdežto p. Geringer mu platil jízdné a drobná vydání s tím spojená. P. Cetlovský setrval u "Svornosti" až do 1883. V témže roce počal pracovati u "Svornosti" tehdejší sazeč p. Fr. Zajáček, nynější notář na 18. ulici blíže Blue Island ave. Ten stal se v roce 1880 dílovedoucím v tiskárně a setrval tu do 29. května 1881, kdy si zařídil notářství, v němž pracuje zdárně podnes.

Dne 17. května 1879 byla "Svornost" zvětšena po třetí na velikost 17 při 23 pal. a na 7 sloupců na straně. V proslovu k příležitosti té p. Zdrůbkem-psaném pravilo se:

"Odhodlali jsme se opět zvětšiti list a podáváme dnes denník český v Americe, který jest právě tak veliký, jako pražský denník "Národní Lísty". Arci jest tu rozdíl ten ještě, že při "Národních Lístech" pracuje 15 redaktorů, kdežto u nás pracovati budou jen dva, ano není možno z důhodů její platiti zatím více sil, avšak doufáme, že přízeň, která provedla list náš skrze nečerpělí doby k tomuto stupni, potrvá dále, aby umožnila nám vydržeti sil více časem svým a prospěti národnosti české zde v Chicagu ještě více."

Jelikož "Svornost" i "Amerikán" se stále zvelebovaly zveličováním ve přízni odběratelstva, kteréž zalíbilo si v listech hlavně pro jejich nestrannost, přičinil se vydavatel, aby je ještě zvětšil. Ze 7 sloupcové stala se "Svornost" osmisloupcová při

velikosti 18 při 24 palcích a "Amerikán" byl téhož roku změněn na 16 stránkový list knihového formátu 10 při 14 palcích.

VLASTNÍ DOMOV. — Po mnoho roků musil jsem platiti nájmu \$110 měsíčně, maje přizemí pro tiskárnu a horní byt pro obydlí a redakci. Měl jsem domácího israelitu, Nodka jménem, jenž znaje spolehlivost nájemce svého, nikdy nehartusil a neupomínal, když nebylo nájemné v čas pohotové. To bývalo obyčejné za letních měsíců, kdy z venkově nepřicházely žádné peníze, a teprv když na podzim a k novému roku scházelo se předplatné a peníze za knihy a tiskové práce ze států, zaplatilo se dlužné vše, tak že se starostem a soužení vydavatele vždy v tu dobu ulevilo, a hlava jeho byla lehčí.

Když bylo vycházení časopisů zajištěno, domlouvali mi přátelé abych pomýšlel na vlastní domov pro sebe a tiskárnu svou. Nabízeli mi, abych větouplil do výpomocného spolku s několika dílci, zakoupil staveniště a ukládal do spolku na stavbu. Dal jsem si říci a dle rady jejich koupil roh ulic 12. a Clinton, kde stálo dřevěné obydlí pro závod nepotřebné. Odstěhoval jsem je tedy na zadní část staveniště a jal se v předu stavěti dům o 3 patrech s přísklepm pohodlným a světlým, kde byli umístěni v předu sazeči, a v zadu tiskaři s lisy a fezačkou papíru. Koupě stala se v 1885, tedy za deset let po založení Svornosti a stavba se provedl v 1886. Největšími pomocníky a rádci byli mi známí občané Vác. Kašpar a V. Topinka. Vybral jsem z výpomocného spolku po dvakrát po \$8000, kteréž pak v týdenních lhůtách jsem uplácel, což mi arci bylo velikým břemenem. Uplácení trvalo celých 12 roků, ale "Svornost" a "Amerikán" měly svůj domov a existence jejich byla nyní zajištěna.

Ovšem po přestěhování závodu do nové budovy nastala nová starost. Musily býti vyměňovány a přikupovány lisy tiskařské, parní kotel zveličen, a jiné různé potřeby, tak že jsem se musil podrobiti novému zadlužení. Když však všechno to místo pro závod nestačovalo, ano bylo nutno rozr. nožit počet lisů o dva, a přeložiti sazárnu, která byla zatím v přizemí, na jir. lepší místo, byl jsem nucen postavit druhou část budovy.

Druhá část stavby byla dokončena v říjnu 1892. Tu bylo nutno postaviti veliký parní kotel na 40 koňských sil, nový parní stroj na 20 koňských sil, dva nové lisy, nový fezačí nůž a mnohé jiné přístroje.

Byla toho už však nutná potřeba všeho, neboť byla do té doby "Svornost" tak rozšířena, že musila býti tištěna na dvakráte na dvou velkých lisech, a to jen proto, aby se venkovské vydání dostalo v čas ráno na poštu, načež teprve bylo tištěno druhé vydání pro město. Šíření "Svornosti" ve městě i na venkově pokračovalo stále dále, tak že jsem musil pomýšleti na zakoupení velikého rychlolisu, ak zvaného "samopodávávacího", což se uskutečnilo 29. listopadu 1896, kdy byla "Svornost" opět zvětšena a vycházela pak o šesti a někdy o osm stranách sedmisloupcových ve velikosti anglických denníků.

Pokrok tento vyžadoval také zavedení sázecích strojů, kteréž byly zaopatřeny r. 1899 a rozmnoženy v pozdějších letech o nejmodernější sázecí stroje, tak že jest list stále čitelným a novým písmem tištěn ku spokojenosti čtenářů svých.

VYDAVATEL NEJVĚTŠÍHO ČESKÉHO KALENDÁŘE A DVOU SET KNIH.

Vlastní paměti pana Augusta Geringera jež tímto československé veřejnosti podáváme doplňuje pořadatel tohoto kalendáře dalšími zajisté důležitými dodatky:

"Svornost", "Amerikán", "Duch Času", v pozdějších letech i "Slavie", odkoupená po smrti jejího posledního vydavatele pana L. J. Tupého a zvláštní vydání "Amerikána", "Oklahomské Noviny, Baltimorské a Alleghenské Listy", nejsou jedinými publikacemi vydávanými panem Geringerem. Již od r. 1878 vydává pan August Geringer též kalendář "Amerikán", jenž za 45 let svého vycházení stal se nesporně největším a nejobhatším i svojí úpravou nejkrásnějším kalendářem vydávaným v české řeči na této i druhé straně oceánu. Již před "Amerikánem" byly v Americe učiněny na několika místech pokusy s vydáváním českého kalendáře, leč žádný z těchto kalendářů se neudržel, po delší řadu let. I z kalendářů později vydávaných jen málokterý se dožil delší řady ročníků. A tak zůstává "Amerikán" nejstarším ze všech česko-amerických kalendářů, mezi nimiž také i co do rozšíření i do jakosti zaujímá první místo. —

Myšlenkou, jež hlavně vedla pana Augusta Geringera k podniku vydávání kalendáře bylo, dáti české Americe knihu, jež nesla by stálý význam událostí z historie zámořské větve českého národa. A to se mu také v plném smyslu hned od prvního ročníku kalendáře "Amerikána" zdařilo. Ovšem, že první ročník ten nemohl se ani zdaleka rovnati ročníkům nynějším. Čítal 144 stránky, tištěn byl na dosti hrubém papíře, ručně sázeným a ne vědycky zcela zachovalým písmem a ozdoben dřevorytími, jež dnešními čtenáři kalendáře, vypraveného nádhernými ilustracemi by se

zdály při nejmenším primitivními. Leč obsahem svým byl hned tento první kalendář ukázkou a dokladem snad vydavatelových, věsti českoamerické čtenáře vždy po cestách pokroku a uvědomění. První povídkou v prvním ročníku kalendáře "Amerikána" byla historika z občanské války americké, "Věrně modrý" (True-blue). Dalším příspěvkem byla fantastická humoreska "Paromůž na preriích" aneb "Umělec a lovec". Hned za těmito zábavnými statemi shledáváme obšírnou stať nadepsanou "Každý počátek je těžký" čili "Pravdivé vypravování ze života prvních českých vysetřovačů v New Yorku" sestavuje F. B. Zdrůbek. Touto stať započaty byly tedy již roku 1878 paměti českých amerických osadníků, ve kterých jest pokračováno v každém dalším ročníku. Zajímavá jest, že v prvním ročníku jest též zmínka o těžkých prvních počátcích v Americe vojty Náprstka, dále o podniku Františka Červeného, bratra zhotovitele hudebních nástrojů Václava Červeného z Hradce Králové. Ve staťi další jest podána též zajímavá historie prvního českého spolku v New Yorku, mezi jehož zakladateli byl i František Brodský roku 1851 do Ameriky se přistěhovavší. Dále jsou uvedeny v první staťi té stručné črty ze života Františka Korbela, později mecenáše národních institucí, Václava Kašpara, bývalého groceristy a zakladatele největší českoamerické banky. V prvním ročníku kalendáře jest také historie prvních českých časopisů v Americe, "Národních novin", jež později splynuly se "Slovanem Amerikánským" ve "Slavii", dále popis českého života v Chicagu s hrubě zhotovenou rytinou dvou prvních českých síní v Chicagu a seznamem českých spolků i s neumělými obrázky tehdejších českých kostelů, dále článek "Cleveland a jeho Čechové" od zesnulého Václava Šnajdra. Stručná ale přehledná a na tu dobu pozoruhodně dokonalá statistika osad, míst, měst a okresů ve Spojených Státech Čechy obydlených, rozdělena jest po jednotlivých státech, dále jsou tu životopisy nejstarších českých redaktorů v Americe, mezi nimiž Ladimíra Klácela, Karla Jonáše, Václava Šnajdra, Lva J. Paldy, Jana Rosického, Jana Mlhostina Bařty Letovského, Františka Boleslava Zdrůbka, Gustava Bedřicha Relšla a J. V. Čapka.

Obsah kalendáře, jenž hojně proložen jest humorem, zakončuje přehled světových událostí za rok 1877. (v té době právě odehrávala se v Evropě válka rusko-turecká) a seznam vládařů všech států na zemi.

Jak viděti, byla hned výpravě prvního ročníku kalendáře "Amerikána" věnována velká péče, takže se stal nejenom pro čtenáře vítanou knihou, ale téměř nepostrádatelnou pomůckou v domácnosti každého Čehoameričana. Od tohoto prvního ročníku nepřestává kalendář "Amerikán" na vzestupu nejenom pokud se týče počtu stránek a výpravy ale i ve výběru látky. Kalendář "Amerikán" ze všech v Americe vydávaných kalendářů jediný chlubit se tím, že jeho látka jest v každém ročníku veskrze původní, vypracovaná nejlepšími našimi znalci českoamerického života ze všech oborů práce a životních povolání a dobrými spisovateli jak českoamerickými tak ze staré vlasti. Po celou řadu posledních let, kdy hlavním spolupracovníkem paňa Augusta Geringera v pořádání kalendáře "Amerikána" jest jeho zeť a redaktor jeho časopisů pan R. Jaromír Pšenka, obsahuje kalendář "Amerikán" povídky, humoresky, črty a ostatní zábavou četbu literární úroveň, která sobě dobývá uznání i od povolané kritiky ve staré vlasti. Mimo to obsahuje kalendář každoročně velký oddíl staťi poučných, psaných téměř vesměs našimi odborníky, cestovateli, lékaři atd., velkou ilustrovanou staťi humoristicko-zábavnou a vyzdoben je ilustracemi pořízenými buď nejlepšími z našich českoamerických umělců-illustrátorů, nebo jak jest tomu v tomto ročníku, procesem fotografickým, kdy výjevy, jež mají ilustraci býti, představeny jsou povolanými k tomu osobami na příspadných místech seskupeny a odborníkem-fotografem fotografovány, takže vyvolávají úplný dojem skutečnosti.

Mezi známými českoamerickými národními pracovníky, literáty, novináři a tak dále, kteří stali se členy redakce "Svornosti" a ostatních panem Augustem Geringerem vydávaných publikací, nebo vynikajícími členy personálu technického a administrativního jmenujeme Pavla Albierho, českého spisovatele, jenž byl členem redakce po dvě léta, Bartoše Bittnera, pozdějšího vydavatele "Šotka", který byl Augustem Geringerem záměstnán několikráte; Dra. Molkuna, výborného žurnalistu, jenž prodělal v závodě Geringerově sazečství, účetnictví i redaktorství a při tom vystudoval na doktora medicíny; Dra. Karla H. Breuera, nyní vynikajícího českého lékaře v Lincoln, Nebraska; Karla Štůlka, vynikajícího Sokolského pracovníka; J. L. Kutáka, jenž ještě dnes jedním z největších znalců Spojených Států, jež mnohokrát jako obchodní zástupce zcestoval křížem krážem; Karla Růžičku, pozdějšího vyrábitele doutníků; V. L. Šimu, učitele českoanglické svobodné školy, jenž býval po léta pořadatelem Dětské Besídky ve "Svornosti" a "Amerikánu"; Dra. J. Rudíše Jičínského, později po léta redaktora "Sokola Amerického"; Josefa J. Hájka, vynikajícího pracovníka na poli svobodomyšlnosti a po dlouhá léta pořadatele "Věstníku Iowského" ve "Svornosti";

Františka Peřinu, jenž vytvořil některé z nejpodařenějších figurek v "Duchu Času", Josefa Tvrzického, jednoho z předních českoamerických revolucionářů a pracovníků, žel, předčasně tragicky skončivšího, Josefa Macha, vynikajícího básníka a žurnalistu.

Z dalších jmenujeme Frant. Čemuse, Dra. Václava Anýže, Tomáše Vonáška, Matěje Mařka, bývalého dlouholetého vojína Spojených Států jenž svoji bohaté zkušenosti ukládal v krásných povídkách v mnohých ročnících kalendáře "Amerikána" uveřejňovaných; Viléma Kroužilku, bystrého mladého pracovníka na poli literárního a sokolského, žel tak předčasně smrti skoseného. Vedení administrace jest již po dvacet let v rukou administrátora pana Jindřicha Kolbena, ze známé pražské rodiny Kolbenů. Pan František B. Zdrůbek, jenž byl duševním otcem a spoluzakladatelem "Svornosti" a "Amerikána", zůstal redaktorem těchto časopisů až do své smrti dne 14. září roku 1911, kdy odešel v něm nejenom nám, ale celé československé Americe otcovský přítel a učitel nenahraditelný.

Vedle časopisů a kalendáře za 48 let své vydavatelské činnosti vydal pan August Geringer svým tiskem a nákladem na dvě stě knih, z nichž velká většina jest obsahu cenného, vzdělávacího, historického, vědeckého nebo všeobecně poučného. A těmito knihami, jichž tisíce a tisíce výtisků nalézá se v domovech československých rodin v Americe i ve staré vlasti i v těch četných knihovnách a knihovničkách v osadách československých roztroušených mezi Atlantikem a Pacifikem, Texaským zálivem a kanadskými pláněmi postavil sobě pan August Geringer pomník nehybnoucí. Nemůžeme tuto uváděti seznam všech těch velkých děl a menších knížek, jež svým nákladem vydal, zmíníme se pouze o nejhlavnějších. První publikací toho druhu byla Českoamerická čítanka sestavená F. B. Zdrůbkem, o níž učiněna již výše zmínka; brzo na to sestavil redaktor F. B. Zdrůbek velkou historickou českoamerickou čítanku a když se ukázalo její vydání české Americe velice vítaným, druhý díl této. V pozdějších letech dal pan Geringer upravit novou českou čítanku pro školy českoamerické českým učitelem a předsedou Jednoty učitelské v Praze, Adolfem Frumarem. Jak Zdrůbkovy tak Frumarovy čítanky jsou doposud v mnohých českoamerických školách ve stálém užívání. Brzo vyciřována byla mezi americkými Čechy potřeba dobré učebnice angličtiny a redaktor Zdrůbek ujal se úkolu sestavení velice pěkné, systematicky upravené a nad všechny dosavadní učebnice bohaté knihy nazvané "Českoamerický tlumač", který tisícům a tisícům amerických Čechů otevřel vstup do amerického života; zasvěcuje je do anglické řeči způsobem skutečně snadným a lehe chápatelem.

Vedle "Tlumače" vydal pan Geringer menší a lacinější knížku "Anglicky snadno" od prof. J. J. Zmrhala, inspektora veřejných škol v Chicagu.

Jedním z největších děl panem Augustem Geringerem vydaných a americkými Čechy nejvíce oceněných jsou "Dějiny Ameriky" upravené Josefem Čermákem, dlouholetým redaktorem "Ducha Času", ve třech krásně vázaných knihách. Mimo to vydal pan Geringer laciné populární vydání Palackého dějin českého národa a těmito dvěma díly přispěl k obeznámení amerického česťstva s dějinami jak staré tak nové vlasti.

Jedním z nejpůvodnějších v Americe vydaných děl jest "Domáci kuchařka" sepsaná zesnulým panem Emanueleem Beránkem, jež byla výtečnou příručkou pro tisíce a tisíce našich hospodyněk, zasvěcuje je do umění kuchařského jak českého tak amerického. Výborná kniha tato musí býti každých několik roků znovu a znovu vydávána. Podobně užitečnou a pro obchodníky, farmáře, stavitele atd. nepostrádatelnou knihou jest "Rychlý počítáč". Učebnice jazyka českého a anglického doplněny jsou vydáním slovníku česko-anglického a anglicko-českého, F. B. Zdrůbkem sestaveného a velkým Mourkovým slovníkem, jehož vydání pan August Geringer od přátelského nakladatele celé odkoupil. Též pro česko-americké spolky vydáno bylo nakladatelstvím Geringerovým mnoho nepostrádatelných příruček, jako "Parlamentární pravidla", "Pohřební písně a nápěvy", "Pohřební řeči", "Proslavy a řeči k slavnostem spolkovým", "Sto deklamací pro mládež", "Úplná sbírka řečí a proslavů ku všem příležitostem spolkovým a národním", "Ústava Spoj. Států", "Zpěvník Českoamerický", atd.

Dlouhá jest řada děl určených k tomu, aby vymaňovaly americké Čechy z duševní poroby a učily je samostatně přemýšlet a stávat se lidmi názvu svobodomyšlných hodnými. Vybereme zde pouze několik hlavních. Počátek dán byl uveřejněním protokolu ze dvou veřejných náboženských hádaní mezi Frant. B. Zdrůbkem a paterem V. Čokou. Dále uveřejněny "Katechismy svobodomyšlné mládeže" a spis "Křesťanství a vzdělanost", "Lež náboženská v lidstvu vzdělaném", "Mistr Jan Hus na koncilu kostnickém", "Síla a hmota", Painovo nesmrtelné dílo "Věk rozumu", Klácelova "Vesmírnost", J. J. Králova "Víra a věda", Straussův "Život Ježíšův", Mangasarianova "Bible v pravém světle", Koenigovy "Církev vraždíci", "Životopis Karla Darvína" a mnoho jiných spisů podobné nábožensky svobodomyšlné tendence. Z původních děl belletristických, jež byla vydána panem Augustem Geringerem, jmenujeme Škaloudovy nesmrtel-

né humoresky "Bordynkáři" a "U Kratinů", které dočkaly se již několika vydání, spisy Bedřicha Moravce, tačně vyhledávané tisíce českoamerických čtenářek a čtenářů; pěkné svobodomyšlné a poučné spisy starého spolupracovníka "Svornosti" a "Amerikána" Josefa Buňuty, dále "Nová země" příběhy prvních českých přistěhovalců od Pavla Albieriho, některé z prací paní F. Stankové-Bujárkové a slušnou řadu původních prací nejpłodnějšího českoamerického spisovatele R. Jaromíra Pěňky, z nichž některé vydány jsou i předními nakladatelstvími ve staré vlasti. Toto jest však pouze velmi zběžný přehled knih vydaných nákladem pana Augusta Geringera za téměř padesát let jeho působení v Americe.

OPĚTNĚ DO NOVÉHO DOMOVA. — V měsíci září roku 1917, kdy závod "Svornosti" a "Amerikána" byl již 42 let starý, musel se znovu stěhovat a to z dvou důvodů. Dvanáctá ulice, na které jeho budova stála, byla rozšířována a od všech staveb na jižní straně, mezi nimiž byla i budova "Svornosti", bylo čtyřicet stop ubráno. Zbývající místo naprosto nedostačovalo pro závod, který stejně již měl zapotřebí většího stánku. Mimo to byla již stará česká čtvrť, v jejímž středu "Svornost" vyrostla, od krajanů již téměř opuštěna. České čtvrti Pizeň, Kalifornie, Lawndale, Nový Tábor byly několik mil dále na západ. Bylo tedy zakoupeno pro stavbu nové budovy "Svornosti" místo mnohem dále na západ přímo mezi novějšími českými čtvrtěmi chicažskými, zvanými Kalifornií, Lawndale, Merigoldem čili Novým Táborem, Hawthornem atd. Zde na Crawford avenue spojující několik českých čtvrtí chicažských nedaleko Dvacáté-

Dům na Canal ulici ve N. Y.
byla založena Svornost 1875

Budova závodu Svornosti
od roku 1887 do roku 1917

BUDOVA SVORNOSTI od roku 1917

žesté ulice, hlavní obchodní třídy českého Chicaga, postavena byla roku 1917 nová budova, vyhovující všem požadavkům moderního tiskařského závodu a vydavatelstva velkých časopisů. Budova pokrývá 83x115 stopách a byla postavena českým architektem Robertem Layerem v prostém, ale ladném slohu. Celý tiskařský závod i s úřadovny, redakcí a administrací, je postaven na jedné úrovni, v přízemí, což jest umožněno obrovskou rozlohou stavení. V předu jest budova zvýšena o jedno poschodí, na kterém má byt vydavatel a polovička patra zabrána jest skladištěm knih. V přízemí, pod bytem vydavatelovým je velká 25x40 stop měřící úřadovna. Hned vedle administrativní úřadovny jest velká, vzdušná a světlá místnost, vyhrazená redakci. Na prostora 30x32 stop umístěno jest deset redakčních stolků, ku kterým redaktoři a zpravodajové denně zasedají k své práci.

Celá ostatní budova v přízemí zabrána jest sazárnou, tiskárnou a výpravnou. 7500 čtverečních stop zabráno jest stojany s písmem, stoly a plotnami na formy, sázecími stroji, pressy rozličných velikostí od malého ručního presu na tisknutí letáků a pod. do obrovského tříplošného duplexu na tisknutí "Svornosti" a "Amerikána". Na nejlepší místo při řadě obrovských oken na jižní stranu obrácených stojí pět sázecích strojů, linotypů a intertypů, těchto důmyslných, jemných, téměř s lidskou inteligencí pracujících mašin, které liží z kovu celé řádky sazbového písma dle toho, jak sazeč u klaviatury sedící na rozličná písmenka klepe.

Mimo to jest tu celá řada dalších, pomocných strojů, jako elektrická skládačka, která po tři měsíce v roce zaměstnána jest skládáním archů kalendáře "Amerikána", elektrická řezačka, jež přeřízne půl stopy vysokou těsnou vrstvou těžkého papíru se stejnou lehkostí, a jakou se stolní nůž zakrojí do vařeného bramboru, stroj na přelévání kovu, stroje na odlévání kovových řádek, na řezání kovu atd. atd.

Všecké stroje hnány jsou elektřinou a k jejich pohonu má závod více než dvacet elektrických motorů od zcela malých do důkladného 15 koňového, kterým je hnán velký press duplex. Jaký to rozdíl od prvního závodu Svornosti s ručním liem, při jehož kole se střídal vydavatel a jeho manželka s ostatními třemi členy "závodu"!

Nutno připomenouti, že od měsíce dubna roku 1909 vychází "Svornost" jako odpoledník, obsahující zprávy o událostech z téhož dne. Přeměna z listu ranního na odpolední přispěla velice k rozšíření "Svornosti".

V tomto novém domově "Svornosti" a "Amerikána" jako hlava závodu, jenž svojí rozsáhlostí a moderností může se postaviti po bok mnohým renomovaným závodům anglickým a ve středu svých spokojených spolupracovníků a zaměstnanců, jichž počet dostupuje jednoho sta, dočkal se tedy pan August Geringer svých osmdesátých narozenin. S uspokojením mohl se dne 2. srpna poohlédnouti nazpět nejenom na to, z jak malých počátků vysokého cíle se dopracoval, ale také na to, jakou úlohu jeho časopis v životě české Ameriky a v dané chvíli i v životu celého českého národa hrály.

Z redakce "Svornosti" vznikla myšlénka na založení Českonárodního hřbitova, "Svornost" spolupracovala na budování "Útulny a Sirotčince". "Svornost" a "Amerikán" byly jednou z hlavních opor sokolského hnutí v Americe. "Svornost" byla pomocnicí a příručkou učitelů ve všech českých školách v Americe. "Svornost" byla po čtyři a půl desetiletí podporou českého národního a spolkového života. A když roku 1914 vypukla světová válka a nastala příhodná chvíle, aby národ český vzepěl se odvčkým tyranům a pokusil se o vybojování své svobody a samostatnosti, byla to "Svornost", která bez rozpaků prohlásila se pro tento boj a po celou dobu činnosti české politické emigrace s Masarykem a Štefaníkem v čele byla "Svornost" hlavním důsledným, nezhroznějším a neochvějným pramenem podpory morální i hmotné tohoto velkého a historického hnutí, jež dne 28. října 1918 vyvrcholilo prohlášením české republiky. "Svornost" nikdy nesnížila se k práci podrývačné, nikdy nepropůjčila svých sloupců projevům proudů, které klepařstvím a živením naší dědičné necnosti, podozřívavostí snaží se náš národní život otrávit, rozešťvat a nejzastoužilejším pracovníkům jejích činností strpčovatí nebo znemožňovatí.

Za tuto činnost dostali "Svornost" a "Amerikán" a jejich vydavatel August Geringer uznání nejenom ode všech poctivých národních pracovníků českoamerických, ale i od vynikajících činitelů a hlavních bojovníků za svobodu Československa ve starých vlastech. Již před válkou, když Tomáš Čapek roku 1911 vydal svoji knihu "Padesát let českého tisku v Americe", napsal tento přední historik české Ameriky o vydavateli Svornosti tato slova:

"Pan August Geringer, rodák z Písecka, jenž se stěhoval do Ameriky r. 1869 — 27 roků star, je nejpodnikavějším nakladatelem mezi americkými Čechy. Jeho časopisy, denník "Svornost", týdeník "Duch Času" a dvojtýdeník "Amerikán" mají záviděníhodný kruh čtenářstva. Denník "Svornost" založil Geringer r. 1875 — byl to první českoamerický denní list vůbec. Značného rozšíření má jeho kalendář "Amerikán".

Geringer se vypracoval vzornou pílí a železnou vytrvalostí, nedav se zastrašiti četnými počátečními nezdary."

K tomu dnes při tomto podrobnějším přehledu životní práce pana Augusta Geringera možno dodatí pouze to, že zůstal sobě věrným a důsledným od prvního dne své činnosti do tak vysokého stáří, jakého bylo doposud tak málokterému veřejnému pracovníku se dožítí a že mohl svoji osmdesátku oslavití v poměrném ještě zdraví, obklopen jsa úctou uvědomělých krajanů na obou březích oceánu a zahrnut neuvěřitelným množstvím blahopřejných projevů.

Osmdesáté narozeniny pana Augusta Geringera oslaveny byly dle přání skromného jubilanta zcela tiše. "Svornost" a "Amerikan" vyšly v obvyklé formě s podobou oslavence, obrazy jeho závodu od začátku až po nynější dobu a s poměrně stručným životopisem jeho. Oslavenec dojat byl nejvíce projevy, oddanosti a úcty, jimiž jej v tento významný den zahrnují všichni jeho zaměstnanci. Hned časné ráno při vkročení do redakce byl nemálo překvapen, vida se obklopen všemi členy redakce, kteří mu jeden po druhém blahopřáli k dosažení osmdesátky. Podobná scéna očekávala jej, když přišel do sazárny a tiskárny, kde jej obklopili členové technického personálu, jichž mluvčí odevzdal mu nádhernou kytici z osmdesáti svěřích růží. Oslavenec nebyl mocen slova. Jen oči se mu zalily slzami; prolétla mu tím okamžikem vzpomínka na trpké začátky, kde v den výplaty musil úzkostlivě sháněti hrstku dolarů na výplatu několika pracovníků závodu. A nyní při oslavě své osmdesátky stojí v rozsáhlé tiskárně novinářského závodu zaměstnávajícího na sto spokojených a vděčných zaměstnanců. Jistě okamžik, jakého dožítí se by si přál každý smrtelník. A dojemné scény opakovaly se, když se v pozdějších hodinách sešel veškeren personál administrací, jenž s gratulací odevzdal jubilantovi velký koš nádherných květin. A pak po celé dopoledne i odpoledne přicházeli přátelé starého vydavatele by mu ruku stiskli a zdraví i spokojenost v podzimních dnech jeho plodného života mu přáli. Dojat tolika důkazy přízně a oddanosti přemýšlel p. Geringer o tom, jak se odvděčiti zaměstnancům. Uputil však od původního plánu, uspořádati pro ně banket nebo jinou slavnost a místo toho následující soboty každičký zaměstnanec závodu se svoji obálkou dostal obálku druhou s poděkováním jubilantovým a zlatým "přívazkem", jenž umožnil každému oslavití jubileum zaměstnavatele dle svého přání v kruhu své rodiny.

Oslavenci dostalo se přčetných písemných gratulací, hlavně ovšem od členů jeho rodiny, z nichž ti, kteří meškají za mořem, zaslali mu dopisy i blahopřejné telegramy. Vzácná oslava ztrpčena byla pouze jedinou vzpomínkou, že nebylo jeho dlouholeté družce života—milované manželce dopřáno se všech těchto radostí a poct, jichž staříčkému pracovníku dostalo, se dožítí. Paní Antonie Geringerová odešla svému manželé a svým dítkám navždy dne 26. prosince 1913 a popel její uložen jest v urně na čelném místě columbaria prvního českého krematoria na Českém Národním hřbitově v Chicagu.

Ze živých dětí manželů Geringerových dli nyní nejstarší syn Miloslav, obchodní ředitel závodu "Svornosti" a nejmladší z dětí, Augusta, provdaná za hlavního redaktora "Svornosti" R. Jaromíra Pšenku v Chicagu a byli tiché oslavě narozenin svého otce se svými rodinami přítomni. Syn Vladimír A. Geringer, jenž po léta byl spolupracovníkem svého otce, jest nyní obchodním komisařem Spojených Států v Československé republice a dcera Vlasta, provdaná za proslulého vědeckého spisovatele a cestovatele E. St. Vráze, právě dorazila do staré vlasti za svým manželem, který tam již od minulého roku pořádal nepřetržitou řadu vysoce úspěšných přednášek. Nepřítomní členové rodiny ovšem ztrávili významný den 2. srpna duchem u svého milovaného otce.

Pan Geringer nikdy nedovedl se odloučiti od svého závodu a ačkoliv u kteréhokoliv z dětí jeho kynul mu útulný domov v klidu a pohodlí, dal sobě i při novém závodě vystaviti skrovný byt, tak aby mohl dle svého desítiletími hodinové pravidelnosti poavěčeného zvyku býti ráno první osobou v závodě a večer posledním členem personálu, jenž si jde po denní práci odpočinouti. Všechny dopisy denně došlé projdou jeho rukama, on je roztřídí pro jednotlivé odbory závodu, v důležitých otázkách nařizuje, jak mají býti zodpovídány a některé i sám zodpovídá. Čte i píše bez brejli. A této věrnosti svému životnímu cíli a této úžasné píli lze z velké části přičísti zásluhu o to, že se tento muž dožil osmdesátky svého života v poměrně duševní svěžesti a na tak vysoký věk v ucházejícím tělesném zdraví.

Zajisté krásná, závidění hodná to jeseň úrodného jara a léta, jeseň přinášející s krásnými plody úspěchu i odměnu za léta prožitých strastí, starostí, mnohdy i trpkých křivd a nevděků.

Kéž životní jeseň ta v září životodárného slunce vděku a uznání trvá ještě mnoho a mnoho let.

Paměti českých osadníků v Americe.

Narodil jsem se r. 1864, 23. března v městysi Nadějkově u Tábora. Otce svého jsem nikdy nepoznal. Byl jsem vychován ve svém útlém mládí v domově mého dědouška a babičky Jakuba a Anny Duškových, kteří byli chudí. Remeslem dědečkovým bylo obuvnictví. Žádného majetku neměli a proto u nich blahobytu nebylo. Přece však se starali, bych byl v mém dětství šťasten a ošetřen, což se jim v plné míře podařilo.

Svoji matku jsem poznal teprve po svém pátém roce, když se provdala v Rokycanech, kde sloužila a vzala si mne k sobě. Vdala se za Františka Suchého v Hrádku. Můj otcím byl mlynářským pomocníkem, ale toho času pracoval v kamenouhelných dolech v Mirošově za plat asi 60 krejcarů denně. Pamatuji, jak jsme se loučili s mými pěstouny. Naložili nás na řebřínový vůz, dovezli kus cesty, kde u kříže vůz zastavil a všichni slezli. Dědoušek nám dával dle starého zvyku oběma své požehnání, by se nám dobře vedlo. — Matka plakala a já, nemaje ponětí o tom, co na mne čeká, byl jsem netrpěliv kdy už bude tomu konec, abych se mohl dál věztí.

Cesta trvala dva dny. Šťastně jsme se dostali do našeho nového domova, kde mi nastalo v krátkém čase utrpení a velké svízele. Otec, ačkoliv jinak dobrého srdce, byl prchlý a mne co nevlastního syna stále pronásledoval, týral mne pro každé malé provinění a čím více se matka o mne starala, tím více zuřil. Matka moje snášela ony útrapy po dlouhý čas trpělivě, až si konečně v dopise postěžovala své matce na pronásledování se strany otce. Babička si hned pro mne přišla. Po jejím krátkém, asi třídním pobytu u nás, byl jsem vyhaven a šli jsme domů. Cestu 10 mil dlouhou konali jsme pěšky. A to nebyly americké míle, ale české, každá míle dvě hodiny chůze. Cesta trvala dva dlouhé dny. Nohy jsem měl celé od kamení rozdrásané, ale to mi nevadilo. Šel jsem k dědouškovi, kde jsem opětně užíval dětství beze strachu a týrání. Tam jsem pobyl dva roky a dostal první začátky školní. Pan učitel Húrka, který, ačkoliv již přes 80 roků, se ještě co toto píšu dobrému zdraví těší, byl mým učitelem dobrým. Po dobu letních prázdnin jsem měl učitele doma z jiné třídy, tak že při své dobré paměti co hoch osmiletý už jsem byl ve třetí třídě, nejvyšší v našem městečku.

Ale po čase otci nedalo, snad nátlakem matky nebo následkem potřeby, bych jim pomohl částečně v živobytí, matka si pro mne zase přišla. Pobyla u nás několik dní a když jsme se vydali na cestu, babička a strýčkové, tři, kteří byli rovněž všichni obuvníci, naložili matce nůši hrachem, trochu máku a vůbec vším, co na Táboraku roste, neboť pro sedláky boty spravovali a ony věci za práci co mzdu dostali. Každý strýc přidal pár bot pro matku a jejího muže a ona se zády obtěžkanými nůši mne za ruku odváděla opět pěšky tam, kde už jsem byl. Já vesele opět dva dny při ní hupkoval, zapomenuv na výprasky, které jsem tam již dostával a které mne opětně s větším dávkou očekávaly.

Josef Dušek.

Do školy jsem chodil do Mírošova, něco přes půl hodiny cesty a to na celý den, jak se říkávalo. Ráno s východem slunce jsem byl vzbuzen a musel jsem napást naše dvě kozy. O 8. hod. jsem přišel domů; matka měla pro mne trochu polévky k snídani obyčejně bramborové; pak když mi dala krajíček chleba na oběd, utkal jsem, bych nezmeškal školu, k Mírošovu. Po škole rovnou domů a kozy pásti. Když škola nebyla, chodil jsem s nůši do lesa a trávu pro kozy sháněl, by opět v zimě bylo čím krmit a tak to chodilo pravidelně.

Kus pole jsme měli pronajato, kde jsme brambory s matkou sázeli, okopávali, dobývali a na trakaři domů sváželi. Ale to vše nebylo uznáno a oceněno od otce a nebylo jediného dne, když otčím z práce přišel, bych menší neb větší výprask nedostal. Ať jsem dělal cokoli, on si vždycky nějakou příčinu vynašel a já a matka jsme to odnesli—nejvíce ale já.

Myslím však, že s tím měly také mnoho co činiti ony neutěšené poměry a bída, která chudý lid v Čechách ona léta pronásledovala, tak že ke vši těžké práci v dolech ani do syta chleba si nemohl dopřáti. Pamatuji se dobře, že mnohokrát dva až tři dny před výplatou matka usazená stála u prázdné police. My, tehdy již 4 děti, chtěly jsme jíst a ona neměla co nám dát. Mnohokrát jsem šel do školy bez chleba nebo jsem dostal krejcar. Smutně jsem hleděl na selské děti, jak nejapně chleba požívají a jen s pomázkou jedí. Ačkoliv jsem byl ještě mladý a obchodně málo prohnáný, přece jen jsem měl již tenkrát trochu obchodního ducha. Koupil jsem za onen krejcar fizule; přes poledne hráli jsme tlučku; já jsem obyčejně vyhrál, pak jsem dal pár fizulí na ruku asi dvě jednobarevné a nějakou strakatou, zmáčknuv ruku dohromady, by se jich hodně zdálo, a jdu k některému z oněch šťastnějších a chci kus chleba za všechny fizule. On se podíval, přelomil krajíc a dává mně menší polovici. To nedám, pravím. doj mi ten druhý. On opět chvíli váhá a pak mi podává druhý kus. Obchod uzavřen a žaludek částečně nasycen. Sním chleba a dáme se do hry. Já na něm fizule obyčejně vyhrál a byli jsme oba upokojeni.

Hůře bylo v zimě, kdy podobné obchody nebylo možno prováděti, neboť snh a led bránily podobným transakcím. Já mnohokrát než jsem se do školy dostal, již po cestě svůj celý oběd anědi a proto zaháněl jsem myšlenku na hlad prohádněním se na tamějším rybníku blízko školy, kde nyní stojí radnice. Aby se trepky klouzáním mnoho neošoupaly, počínali jsme si způsobem takovým: vysekala se kra a dala na lední hladinu. Ten kus ledu jsme rozehnali a my kluci naň vyskočili a vždy se kus vezli; to se opakovalo do nekonečna. A právě tato zábava pro mne nejdříve nešťastná a pak snad i šťastná, byla nepřímo příčinou, že jsem se dostal do Ameriky.

Když jsme se jednou my přespolní hoši bavili na rybníku ježděním na "šifech", jak jsme ony kusy ledu nazývali, přijde ke mně můj spolužák Řežný, synek ze statku se školou sousedního a chce mi můj "šif" vzít, že prý on je z Mírošova a rybník jest jejich. Toť se rozumí, že jsem mu nechtěl svůj majetek tak zhola postoupiti. Počala tahanice, on byl silnější a led mi vzal. Když naň vylezl, aby se svezl, strčil jsem do něho a on padl na led a rozbil si hlavu. Jakmile jsem viděl co se stalo, utekl jsem do školy, očekávaje další věci. Věděl jsem dobře, že žaloba přijde, ale aťsi, jen když se otec nedoví, že jsem se sklouzal.

V první hodině vyučovací jsem byl tak hodný, že snad jsem nikdy co paměť moje sáhala tak nebyl. Stále jsem hleděl ke dveřím, až tu slyším zaklepání a pan učitel volá dále. Děti všechny vstávají a obvyklým u nás pochválen pán Ježíš Kristus přichozí vítají. Já jsem nepovstal, ale přikrčil jsem se a koukám, kdo to. Vidím, jak starší žena strká dovnitř kluka s hlavou obvázanou. Hned mezi dveřmi začne žalovati, že jakýsi Dušek z Hrádku rozbil jejich synu hlavu a pan doktor prý musí udělat tři štychy, by mu ránu zašil. Věděl jsem již, že je vše vyzraženo. Vlezl jsem pod lavici. Pan učitel František Kneidl, ujistil onu matku, že to spraví a ona za doprodu celého školního chorušou bez jednoho hlasu "spánem bohem" se s klukem vzdalovala. Můj soused ze školní lavice hlásí se a žaluje, že Dušek je pod lavicí. Pomoc žádná, musel jsem vylézt a sednout si na kraj lavice. Učitel se chvíli procházel, pak přiskočil, chytil mne, skorem mne vynesl ze dveří a tam bez otázky a připuštění k obhajobě jakékoliv mne nemilosrdně ztloukl pravítkem přes celé tělo, při čemž se tak rozléhl, že neuvažoval, co činí. Když byl konečně hotov, podotkl: já ti dám, kluku sakvienská, pěknou známku z mravů! Aby nezapomněl, šel okamžitě a mne nevinného si zaznamenal. Po nějakém čase pan učitel pozapoměl a opět mne mnohokrát za příklad jiným dával v učení a prospívání ve všem a na onu událost se zapomnělo. Spolužák Řežný asi za dva dny opět přišel do školy a vše šlo po starém.

Ku konci školního roku dostali jsme vysvědčení; měl jsem ve všem samé výborné jedničky, jen z mravného chování trojka. Doma jsem to omlouval, jak se nejlépe dalo.

ale otec pravil, že se musí pana učitele zeptat. Taky v neděli když šel do kostela, se učitele optal a vše se dověděl. Nevím, jestli mne učitel chválil v jiných věcech, ale jistě bylo, že tenkrát jsem nedostal tak velký výprask jak jsem očekával, ba ani ne takový jako když jsem hrál čampuli s jinými kluky a kozy jsem dobře nenapál. — Vůbec dle mého rozumu dopadlo to dobře. Ale s tou trojkou z mravů jsem ještě nebyl hotov. — Přišel čas, kdy jsem školu prošel jako 13letý hoch a učitel Kneidl radil otcí, by mne nechal chodit do vyšší školy v Rokycanech. Sliboval, že mu pomůže, by mne mohl nechat navštěvovat školu na "chudý attestát", jak tenkrát onu nadaci nazývali. Můj dědoušek a strýčkové též se o mne starali a vědouce, že jsem školu s dobrým úspěchem prošel—neboť o oné trojce nevěděli—podali žádost, hledíce mne dostat do námořní školy v Terstu. Chtěli ze mne mít kadeta námořníka. Vše bylo připraveno, ale ministerium námořnictví žádalo moje školní vysvědčení. Bylo jim posláno a obratem pošty došel dopis, že jsem odmrštěn. Jaké to zklamání pro mé milé strýčky! Otec pracující tenkrát v koksárnách v Mirošově ani mnoho nedbal a vzal mne s sebou tamtéž do práce.

Pracoval jsem za 25 krejcarů denně v "prádlech", kde se uhlí pralo. Většinu času jsem však chodil tamějším úředníkům s poselstvími na všechny strany. Byl jsem jakýmsi telefonem na delší vzdálenost. Mně se to zamlouvalo a byl jsem spokojen. Hůře bylo, když asi za rok koksárny byly zavřeny a celý personál propuštěn. Kdo si přál, mohl přestoupit na hory, jak se dolům přezdívá, a otec i já. On na hoře, já dole pod zem byli jsme přiděleni.

Opět chtěli vysvědčení a já za pokutu za onu prokletou trojku byl poslán na nejvzdálenější šachtu, Gustav zvanou.

Ráno v půl šesté bylo čtení jmen (cáchování), pak se lezlo dolů do hloubky asi 300 stěaviců a o půl šesté večer teprve nahoru. Trvala tedy práce plných dvanáct hodin. Platu jsem dostával 35 krejcarů denně a z toho jsem si platil svůj vlastní olej, dva krejcarý ze zlatého na doktora a dva na pensi. Vydělal jsem tedy čistých asi 28 krejcarů denně a to za 14 hodin času, to jest 12 hodin namáhavé práce a dvě hodiny neschůdné cesty z Hrádku na šachtu a zpět. Dostal jsem lopatu za 1 zlatý 10 krejcarů, za kterou mi třikrát z platu odráželi a odhazoval zem od "hajrů" a odvázel na kolečku ke "štrece", kde "fedrovníci" nebo-li hoši, kteří již delší čas v horách pracovali, do vozů nakládali a tyto dopravovali pod šachtu kudy se uhlí ven tahalo. Nás nové vždy dali do míst, kde bylo asi tři stěavice uhlí a my museli po kolenou ono kolečko naplněné uhlím šoupat. Matka mnohokrát když mi záda myla, plakávala nad bolestí, kterou jsem utrpěl a nemohla záda pro odřeniny ani umýt. Tam jsem pracoval rok.

Otec se dověděl, že prý za Pizní u Dobřan, která šachta též oné společnosti náležela, se lépe platí a proto požádal za přeložení, čeho se nám od pana Wagnera, správce, dostalo a já s otcem se tam vydali. Šli jsme vždy na 14 dní (bylo to 5 hodin cesty) a každý druhý týden na neděli s výplatou domů. Za nějaký čas jsme se vystěhovali úplně z Hrádku do Neudorfu u Litic, kde v panáckých domcích, "kolonie" se nazývajících, se ubytovali.

Hned druhý den jsme začali opět pracovat a proto že mé vysvědčení s trojkou nebylo žádáno, stal jsem se co 15letý hoch hned fedrovníkem, "odbíhal" jsem na "grundštrece" vozy.

Byl jsem dobrý znalec národních písní a vždy při voze jsem si prozpěvoval. Toho si pověšil pan šteigr (forman v dolu) a on co dobrý Čech mnohokrát mne zavolaal, abych mu nějakou národní zanotoval, což jsem rád učinil a tím jeho přizeň získal. Za to dal mi lepší práci tam, kde se více vydělalo a stavěl mne mnohokrát za vzor, že hoch teprve 15letý vydělám 24 zlatý. Tolik mně též jeden měsíc vyplatil. Dnes vím, že to bylo pouze pohánění ostatních k úsilovnější dřině. Každý měsíc byl jiný vybrán, který onu sumu vydělal a my, kteří jsme onen královský plat obdrželi, jsme byli přesazeni na místa, kde žádný jiný pracovat nechtěl, kde pro nedostatek vzduchu ani světla nehořela. Tam jsem se se svým stejně šťastným druhem u jednoho vozu po tmě a často až po kolena nezdravou vodou po celý den brodil.

Tím časem matka udržovala stálou korespondenci s dědouškem a ten dověděl se, jakou práci musím vykonávat, a že již jsem na půl chromý od práce a oné vody, dal rodičům návrh, jestli by nebylo snad lepší pro mne, kdyby mně vypravili do Ameriky, on že by se o vyplacení cesty postaral. Matka s radostí onen návrh přijala, ale otec nechtěl svoliti, že prý nyní mohou něco vydělati a že mne nepustí samotného, leč by on též mohl jeti. Dědoušek, věda, že jest to pro mé dobro, svolil a poslal nám na cestu 200 zlatých, snad vše co jeho úspory za celý život obnášely.

Bylo nás již toho času sedm, tři bratři, sestra, já a rodiče a ona částka byla malá;

pouze pro dvě osoby. Proto ujednáno, že otec a já pojedeme napřed a až v Americe vyděláme povoláme další členy rodiny za sebou. Vše co nebylo naprosto nutné prodalo se ve veřejné dražbě, matka s druhými dětmi zůstala v Hrádku u otce a my se vydali na cestu do Ameriky.

Bychom ušetřili peněz jeli jsme bez pasu a šli jsme do Pizně pěšky místo jízdy drahou hned z Rokycan, pak přes Cheb a Lipsko do Bremen. Otec, znaje němčinu, tlumočil mnoha krajanům, kteří se právě též stěhovali do Ameriky a tak nám odpadlo placení hotelů v Brémách a v New Yorku. I po cestě do Chicaga jsme měli dost jídla za otcevo tlumočení.

Vyjeli jsme dne 17. října roku 1880 po lodi Hermann a po 17 denní plavbě přistáli jsme v přístavu New York. Vylodění jsme byli v Hoboken a převezení do Castle Gardenu, tehdejší přistěhovalecké stanice, kde po krátkém zápisu byli jsme puštěni do malého parku a tam svému štěstí nebo neštěstí ponecháni. Zkrátka, byli jsme v Americe a na nás bylo starati se sami o sebe, jak nejlépe dovedeme.

V tom čase se přistavy hemžily lidmi bez srdce a každý, ať chudý, nebo třeba mrzák byl obrán, neměl-li dosti odvahy ony šejdiře zkrotiti. Naše společnost, pozůstávající asi z 25 neb 30 krajanů, držela se pohromadě, ale přece na nátlak jednoho český mluvčího šida jsme se museli v New Yorku dva dny zdržeti, než jsme byli nastěhováni do vlaku, ačkoliv lístky byly hned v Brémách koupeny a zaplacený.

Moje první příhoda v Americe byla rázu komického. Hned po propuštění v Castle Gardenu do parku zvaného Battery Square hovili jsme si na trávě a pozovali onen velký přístav a okolí. Všechno kolem nás bylo nové, cizí a ohromující. Já jako hoch 16letý chtěl jsem si též prohlédnouti v okolí a zaběhl jsem až k domku v rohu parku, kde jsem pozoroval, jak lidé všeho věku, mladí i staří, dovnitř chodí a brzy opět ven vycházející. Zvědavost mi nedala.

Nahlédnu do místnosti a tu vidím jak každý jde ke stolu všeho druhu jídlem naloženému, něco pojí, vypijí sklenku piva a odchází. Moje oko spočinulo toužebně na lákavé hromadě buřtíků. Vida, že lidé si beze všeho z hromady berou, jdu ke stolu a vezmu si též půl jednoho a odcházím nepovšimnut, jako jiní hosté. Jdu k otci a dávám mu kousek. On na mne: Kdes to vzal? Odpovídám, že tam v rohu jest dům, kam lidé beze všeho jdou a každý si bere na co má chuť. On již nefikal nic. Já po snědení dostal chuť na další pochoutku. Jdu opětně a tentokrát již směleji rovně dovnitř. Dělal Amerikána, žádného si nevšímám, vezmu si se stolu celý buřt stocený a provázek ovázaný a mám se k odchodu. Leč tentokrát byl jsem prozrazen placatou čepicí, která číšníka na mne upozornila, že jsem právě čerstvý "zeleňák". On přistoupil nepozgrován ke mně, uchopil mne v zádu za límec, strčil mne ke dveřím a kolemem mi pomohl ven. To vše se dalo úplně potichu, snad aby ostatní hosté nebyli rušeni. Buřt mně však nevzal a já, třeba jsem trochu bolesti v spodní části těla cítil, byl jsem spokojen a žádnému z naší společnosti ani otci jsem se tím dobrodružstvím nepochlubil. Že to byl americký "saloon" a ona jídla "free lunch" ovšem jen pro ty, kdož si kupovali pít jsem seznal teprve později.

Po dvoudenním ždímání v New Yorku z rukou rozličných agentů a hotelierů, když tyto poznali, že již v nás není mnoho co si vzít, byly nám konečně lístky na železnici vyměněny a my posláni drahou Michigan Central do Chicaga. Jelo se přes Buffalo, Niagara Falls do Kanady, a přes Detroit do Chicaga. Vlak byl v pravém slova smyslu natřískán. Cesta nám trvala dva dny a dvě noci. Místa bylo málo k sezení, o spaní ani nemluvě a proto jsme se ukládali kdekoliv. Víím, že jsem spal jednu noc mezi sedadly a spalo se mi dobře. Druhý den cestování vlak náš zastavil kdesi k nábřeží dříví—neboť toho času topilo se v lokomotivách dřívím. Bylo to někde v Kanadě blízko velkého ovocného sadu, kde byly celé hromady jablek na zemi spadáných a protože z New Yorku měli jsme jen kus chleba, který již byl snědý, chuť na ona jablka byla dvojnásobná. Vyskočím z vozu a napřed se opatrně rozhlížím, zdali bych se mohl nějakého zmocniti. Dodám si odvahy, sundám čepici a již asi šest jablek, těch největším ovšem, se v ní octlo. Běžím s nimi do vlaku—co to ale bylo pro pětadvacet lidí, co nás bylo Čechů. Jdu opětně a tentokrátě bázlivěji se rozhlížím. Nikde nikoho nevidět, jen strojvedoucího, ale ten mi dával posuškem na jevo, jen abych sbíral. Proto nelením, dám se do práce a než bylo dříví na stroj naloženo, a my jeli dále, měla naše společnost dosti jablek k snědku až do Chicaga a náš jídelní lístek byl na cestu vyplněn.

Chicago bylo cilem naší cesty ještě s několika Čechy, zatím co druzí jeli dále na západ. Hned na nádraží, které bylo právě po požáru spálené, takže jen čtyři zdi stály, byli jsme přivítáni celou smečkou povozníků, většinou Němců, kteří se takřka o nás prali. Každý chtěl nás na adresy, které jsme měli, dopravit. Otec opět tlumočil a

slíbeno mu, že on se poveze zdarma. Přijal to, ale aby nemusel za mne platit obnos jednoho dolaru, který za osobu požadovali, řekl mi, abych šel při vozu pěšky a tak laciněji se na místo dostal. Neodpíral jsem, ačkoliv bych se byl raději vezl. Když asi 12 lidí na vůz se vyšplhalo a kobyla začla onen lidský náklad táhnouti, šel jsem při voze, chvílemi po chodníku a chvílemi po ulici, dle přání kobylky zvolna aneb klusem. Vyjelo se z ulic Randolph a Michigan Ave., kde tehdy ono nádraží se nalézalo a našim cílem byla Taylor ulice blíže Halsted. Protože ale povozník onen měl otce za tlumače a vezl jej zadarmo, jezdil dříve s druhými po městě do jejich nových domovů a otce dovezl až naposled. Kolik jsem tehdy mil ušel a uběhl, nevím, ale byl jsem dosti utahan, když jsme se na žádoucí místo dostali. To bylo moje přivítání v Chicagu.

Domek na ulici Taylor, kam jsme přijeli, byl majetkem paní Jedličkové; matky tří dětí a syna Jana, později kněze, pátera Jedličky, starším osadníkům všeobecně známého. Jedličkovi pocházeli z Mirošova a paní Jedličková byla kmotrou mé sestře Anně, nyní paní Kořátkové. Přijmutí nás bylo přátelské a mně se v novém domově začalo líbiti. Amerika byla přece jen Amerika. Ráno káva a pamlsky (cakes), obědy a večere dobré a masitými pokrmy, zkrátka bylo to lepší než v Čechách o posvícení a mně, klukovi právě přijetému a důkladně vyhladovělému, chutnalo znamenitě. Byl jsem ale trochu stydlivý a mnohokrát na pobízení, abych ještě jedl, jsem řekl, že již mám dosti, ačkoliv bych byl ještě jednu porci snadno zažil.

Po třídním odpovídání rozhodnuto, že musím do práce a vyhlédnuto pro mne místo, kde skorem každý Čech v letech těch ve svých začátcích pracoval. Byla to nožárna na Mather ulici blíže Halsted. Známý a dobrý náš krajan Karel Kubíček tam byl po dlouhá léta dílovedoucím a každému přijetému Čechu tam práci dal. Mnoho se tam neplatilo; můj první plat byl 75 centů denně, \$4.50 týdně, ale když jsem porovnal plat tento s platem v Čechách "na horách" v rakouské měně, byl tak skvělý, že jsem si lepšího pro začátek nepřál. Dělal jsem rozličnou práci po dílně a za krátký čas byl jsem přidělen k pilkám, kde se fezaly stěnky na nože. Dělalो nás tam šest na oně práci, samí mladí přistěhovalci a formanem (dílovedoucím) našim byl František Fisher z Bunker ulice. Přes zimu jsme byli hodní. Ale hůře bylo z jara, když slunéčko začalo hřátí a lodí do Chicaga příjíždějící oznamovaly, že práce v dřevařských dílnách se otevírá. Měli jsme mezi sebou jednoho, který byl již asi tři roky v Americe a již jinde pracoval. Ten nám ostatním řekl, že možno jinde více vydělati jakmile se jaro otevře. Jaro zde bylo a proto jednoho dne ráno nás všech 6 jdeme společně k Fishеровi a chceme o 50c. na týden více, nebo že zastavíme pilky. Fisher s onou zprávou šel ke Kubíčkovi a ten zase k majiteli Hirshovi. V malé chvíli jsme byli oficiálně uvědoměni, že žádost naší se nevyhovuje. Věděl jsem, pakli práce nechám, nemaje jinou zabezpečenu, že bude doma zle a výprask mne nemine. Ale když druhých pět sebralo své převedlečky a s hrozným rámušem se hrnuli po schodech dolů, dodal jsem si kuráže a hnal jsem to za nimi se svým "dinner pailem" ještě nevyprázdněným. Domů jsem nešel, ale rovnou cestou k jezeru, kde jsem se ulebedil na slunci a napřed snědl svůj oběd. rozhlížeje se po krásné modré hladině Michiganu, po které brázdily sobě cestu parníky i menší loďky. Dnes o práci již nepůjdu, řekl jsem si, až zítra. Doma neřeknu, že jsem práce zanechal, nebo řeknu, že jsem byl propuštěn. Tak jsem přemítal na cestě k domovu a také jsem řekl otci, že nás na čas odložili a byl jsem od pohlavků vysvobozen.

V krátkém čase po našem příjezdu do Chicaga vynašli jsme matčinu sestřenicí vdanou za P. Tomana, krejčího na DeKoven ulici, která nám tehdy svou pomocnou ruku podala. Otec dostal práci na stavenišťích dráhy Chicago Western Indiana, nyní Chicago Eastern Illinois. Vydělával dva dolary denně, které peníze ukládal stranou a já mými \$4.50 jsem platil stravu a byt pro nás oba. Teta za ony peníze nás živila a bytovala. Začátkem března si otec něco přivypůjčil a vyplatil ostatním členům rodiny cestu a ti za námi asi v polovici května přijeli do bytu na Bunker ulici již námi připraveného. Bylo to asi v době, když já práci v nožárně zanechal. Proto otec hned druhého dne mne vzal s sebou na stavbu nákladního nádraží téže společnosti na Clark ulici mezi 15. a 16. ulicí. Tam si mne forman prohlížel, zdál jsem se mu snad slabý, ale přece mi práci dal a já, hoch 17letý, stal jsem se podávčem u zedníků s platem \$1.50 denně, nose statečně cihly a maltu s druhými v řadě. Protože unie tehdy nestávalo a já jsem nemusel žádnou kartu platit, zbylo mi celých devět dolarů týdně. Na stavbě nádraží jsem pracoval celé léto až asi do měsíce listopadu, kdy jsem byl s jinými přeložen na bourání domu na jihozápadním rohu ulic State a Washington, kde stála dříve první Národní banka. Pracoval jsem tam asi do konce roku, kdy jsem byl následkem tuhých mrazů, které stavby znemožňovaly, s druhými nadobro z práce propuštěn. Otec byl spokojen, neboť hned prvním rokem vydělali jsme více,

nož v Čechách za celý život možno dosáhnouti a to na svoje živobytí, na přeplav pěti osob a na novou domácnost úplně nábytkem vybavenou. K tomu, jak říkal, byl nějaký groš na ruce a to vše za málo více času než jednoho roku.

Po propuštění z práce na staveništi našel jsem si hned druhý den práci v závodu N. K. Fairbank Co. na 18. ulici, kde se toho času nakládalo sádlo. Ale obchod byl slabý a já pracoval jen asi dva a půl dne v týdnu za jeden dolar denně. Rozhodl jsem se jinou práci si opět zaopatřiti. Chodil jsem od dílny k dílně, lámanou angličtinou o práci žádaje, ale všude jsem byl odmítnut. Nezbyvalo jiného než opět nožárna. Šel jsem tedy ráno před sedmou hodinou a volno mi nebylo. Stojím před vraty dílny očekávaje formana Kubicka. Jakmile přišel, přednesl jsem svoji žádost. On něco zabručel a nahlas prohodil: "Zas budeš štrajkovat?" Neříkal jsem nic. "Jdi nahoru na pilky," prohodil suše. A já šel a začal jsem opět pracovati. Dostal jsem 5 dolarů týdně, snad abych brzy zase nestávkoval. Pracoval jsem opět do jara a snad proto, že jsem už k většmu výdělku přičichl, byl jsem rebelantem, ale tichým. Potajmu jsem ponoukal naši šestku k jinému "štrajkování". Tentokrát byl naším požadavkem jeden dolar denně. Pan Fisher to věděl, ale nic neříkal. Za to jednoho dne ráno mně bylo řečeno, bych se připravil, že budu přeložen do jatek k řezání kostí, ze kterých se dělaly střenky na nože (Sheenbone). Byl jsem poslán k společnosti Ira C. Darling Co. na 42. a Ashland Ave., v pravém slova smyslu do vyhnanství, bezpochyby jen proto, abych dělníky v nožárně k rebelantství nesváděl.

Stůl byl postaven, já nabrousil pilu a pustil se do práce. Pan Darling, jeho otec a paní se přišli podívat jak rychle se mohou kosti spracovati. Ptali se mne, mnoho-li jsem měl platu v nožárně. Chtěje to využítkovati, řekl jsem, že \$9 a hned první týden jsem obdržel devět dolarů výplaty. Tentokrát jsem poznal, že není vždy dobře mluvit pouhou pravdu.

Práce ona byla špinavá a několikrát jsem jí chtěl nechat, ale pokaždé když jsem chtěl odejít, bylo mi něco přidáno na platu a já jsem zůstal. Pracoval jsem tam plných pět roků, až do roku 1886, kdy jsem byl již jeden rok ženat a 22 roky stár. Když jsem práce v jatkách zanechal, začal jsem grocerní obchod na ulici Desplaines mezi Bunker a DeKoven ulicemi.

Oněch pět let bylo mým nejrozmanitějším a nejpestřejším časem života, neboť mezi mládím a mužností se každému smrtelníku leccos přihodí. Mně také se přihodilo mnoho věcí, jež nemohu pomlčet. Jak jsem již podotknul, otec můj byl přísný a šetrný. Chtěl každý vydělaný cent ušetřiti a proto i mne držel zkrátka. Obálku s penězi mnou vydělanými jsem nesměl otevřít, jemu zapečetěnou dodati a on na neděli mně dal 50 centů na moji útratu pro celý týden. Ráno jsem dostával 10 centů na "káru". Pouliční dráhy toho času byly koňské a "kára" dojížděla k 39. ulici a Halsted. Nejhorší pro mne bylo, že i on v druhém mém roce práce v jatkách dostal tam zaměstnání. Zaopatřil jsem mu tam práci a tím jsem na sebe upletl nový karabáč. Hlídal mne, jestli skutečně vždy jezdim po pouliční káfe anebo jestli se svezu na některém jatkářském voze, které maso záhy ráno na marky na Canal a Jackson ulicích dovážely a prázdné se do jatek vraceli. Viděl-li, že jedu "na slepo", druhý den mně pěták strhl. Nebylo tedy možno si něco uhospodářiti a přece již můj mládenecký stav se domáhal nákladnějších zábav. Patřil jsem k Česko Americkému Sokolu, kde se rozličné zábavy pořádaly a když potom i holku, nynější svoji manželku jsem si namluvil, byly ony "finance" otcem mi povolované, úplně nedostačitelné. Začal jsem žebronit o více peněz, domáhaje se celého dolaru. Ale otec byl neústupný a aby své zarputilosti váhu dodal, zapověděl mi v neděli ven vycházeti. Nic nepomohlo, že i matka se za mne přimlouvala. Sebral mé boty, klobouk a kabát, zamknul do skříně, dal klíče do kapsy a šel si sednouti ven na schody. Mne nechal plačícího seděti ve světnici. Snad můj slušný výdělek mně dodal kuráže, že jsem po tichu vylezl oknem na protější stranu domku do uličky. Bosý a bez klobouku běžím na Bunker ulici k mému kamarádovi Pavlu Šetkovi, který mi kabát, boty a klobouk zapůjčil a šli jsme na Lake Front, jako by se nechumelilo. Večer, když jsem odevzdal vypůjčený mundur, jsem se vrátil domů. Otec ležel ničeho neříkaje, ale bylo vidět, že v něm kypí zlost. Já též ulehl a myslil jsem, že je vše odbyto, ale zmýlil jsem se velice. Otec ráno nepromluvil, ale po snídani otevřel skříně, kde již měl celou mou garderobu v uzlíku svázanou, otevřel dvéře, výhodil uzlík ven a mne na něco takového nepřipraveného uchopil za krk a hodil mne za uzlíkem, řka, když prý nechci poslouchat, bych si šel kam chci, že on mne ve svém domě nechce.

Zkrátka byl jsem vyhozen na ulici. Sebral jsem tehdy s těžkým srdcem svůj pinkl a jdu k tetě Tomanů si postěžovat. Ta, znaje přehlu povahu otcovu, mně hned nabídná, abych byl u nich, když mne rodiče doma nechťejí. Stal jsem se tedy bordin-

kárem a platil jsem \$3 týdně. Při první výplatě zaplatil jsem za stravu a koupil si mašličku a slaměný klobouk a ještě mi něco zbylo. Za týden koupil jsem si šaty dosti slušné za 12 dolarů a taktó obločený jako pravý kavalír čekám v neděli ráno, bych byl otcem viděn až půjde do kostela. Nečekal jsem dlouho. Otec šel na ranní máli, vpadnu tu tedy schválně do cesty. On se na mne podíval, ničeho neřekaje a já, rozradostněn, že jsem se mu mohl ukázat, jdu domů. Z činu mého otec seznal, že ze mne přece snad "lofr" (poběhlík) nebude: jak mně často ve zlosti slibovával. A pak příjem doma byl menší o mou výplatu, co jistě těžko nesl, a proto třetí týden poslal matku pro mne. Ta si mne opětně odvedla domů. Otec slibil, že od nynějška místo 50 centů budu dostávat celý dolar, což se též dělo po nějaký čas. Tak jsem vyhrál svoji druhou stávku.

Otec pracoval, jak jsem podotkl, se mnou v jatkách a o každém mém centu věděl.—Proto když jsem viděl, že tím nic neušetřím, budu-li chodit pěšky aneb se vozit, jezdil jsem každodenně pouliční dráhou.

Roku 1883 byl pořádán Česko Americkým Sokolem maškarní bál a já tehdy co dobrý člen sboru jsem se též účastnil, máje dolar na útratu. Lístek stál 50 centů, tudíž zbývalo mi 50 centů na další vydání. Mnoho toho nebylo, ale mně to nevadilo, abych nebyl veselý. Vždyť mladost jest radost a já, ačkoliv jsem ještě nebyl žádným tanečnickem a od mnohého děvčete košem dostal, přece jsem tancoval, jak se říká, až se hory zelenaly. Blíže jeviště seděly dvě neznámé dívky a já, dodav si odvahu pro jednu jsem šel a vyběhl ji k tanci. Šla, ale když jsem přišel podruhé, odřekla mně, že prý jí bolí nohy. Vzal jsem tedy její společníci, která, nedbajíc na to, že nám ten tanec dobře nejde, se se mnou až skorem do bílého roba v kole točila. Samo sebou se rozumí, že jsem ji musel též dle zvyku do baru přivést a tam ze zbytku svého jmění počastovat. Ten den byl třeškatý mráz a já, abych byl galantní, nabídl jsem mé tanečnici, že ji doprovodím domů. Optav se jí, kde zůstává, dostal jsem odpověď, že slouží na 15. a Jefferson ul. a Trnků, kteří tam mají grocerní obchod. Nedbajíc na zimu, jdeme a já, abych měl co povídat, dám se do vypravování, totiž do lhaní, že musím ještě do síně, že mám svrchník v gadrobě atd., ačkoliv jsem ještě nikdy v mém životě žádný svrchník neměl. Cesta nám ubíhala a mně i při té velké zimě se zdála krátká: Nedokončil jsem ještě ani polovinu toho, co na srdci bylo a již jsme byli u cíle své cesty. Požádal jsem, zdali bych ji mohl někdy navštívit a ona ochotně svolila. Ubíral jsem se zpáteční cestou blažený, že vše dobře dopadlo, nevěda ani, že mi mráz uší a nos připálil, než jsem se domů dostal. Musím podotknouti, že ona dívka, kterou jsem doprovázel, byla má nynější manželka, se kterou po známosti dva a půl roku trvajícím v manželství vstoupil. Jmenovala se Marie Hornova a pocházela z Domažlic. Po několika návštěvách u ní, abych se ukázal galantním, požádal jsem ji, zdali by chtěla některou neděli jíti se mnou do divadla. Přivěděla a usnešeno jíti příští neděli do nové budovy Academy of Music na Halsted a Madison. Byl jsem tam několikráte sám a znal jsem ceny tamější. Ještě před obědem dostanu svůj žold na neděli a ani jsem se řádně nenajedl, již pospíchám na Patnáctou pro svou vyvolenou. Den byl neobyčejně krásný a ona, aby se též ukázala, koupila si nový bílý klobouk a modrý slunečník. Času bylo dosti a proto jsme šli pěšky. Přijdeme do divadla a já žádám u pokladny dva lístky na první galerii do předu. Stávaly 35 centů, ale právě tuto neděli hrálo se Edwin Mayo, irská hra a já nevěděl, že cena jest zvýšena. Položím dolar a čekám na drobné zpět. Když se nemohu dočkat, ptám se mnoho-li lístek stojí a bylo mi řečeno, že pro tuou hru 50 centů. Holka stála za mnou a proto jsem musel dělat kavalíra. Seberu lístky a jdeme si sednout. Ona ani nepozorovala, že jsem jaksi zaražený, neboť má kapsa byla opětně čistá a já neměl ani na pint piva, který jsem obyčejně při každé návštěvě kupoval. Ale ať si, myslím si; vezmu si nějakou záminku a půjdu brzy domů. Jistě že mi bude strýčkem, panem Josefem Petiem, u kterého jsme se scházivali, prominuto. Leč očekávalo mne jiné překvapení. Než jsme z divadla vyšli, přišla bouře a silný liják, který nepřestával. A my přece jsme se museli nějak domů dostat. Když přestalo trochu pršet, dám návrh, abychom už šli. Ona nechtěla odporovati a šla. Ostýchala se mi říci, bychom vzali "káru" a já zase jsem nechtěl říci, že nemám na jízdné a tak jsme capali v dešti. Ona, aby si klobouk uchránila, rozevřela slunečník, který promokl a barva v modrých kapkách zkazila celý klobouk, a i paraplíčko nebylo zkázy ušetřeno. Tak dopadla naše první vycházka do divadla v neděli. Podobných případů někdy komických, někdy smutných bych mohl vypravovati. Podobných případů někdy komických, někdy smutných bych mohl vypravovati do nekonečna. Otec, dovědév se, že chodím s holkou, nejdříve nezbraňoval, ba při jedné příležitosti k půl noci z nenadání a k našemu překvapení jakousi zábavu v síni navštívil, mou nevěstu si prohlédl a musel býti úplně uspokojen, neboť mně před ní dvou-

dolar dai, Fka, abych svou milou několikráté počastoval. Ale za nedlouho, když seznal, že v lásce neochabují a nějak se mu to rozlešelo, snažil se se všemi možnými prostředky nás rozváděti, bez výsledku ovšem. Seznav, že jeho úklady jsou marné, zanevřel na mne ve své prchlivosti tak, že mne opětně z domu vyhnal. Já, ačkoliv nerad, šel jsem opětně k tetě Tomanové na stravu. Otec patřil tehdy k spolku sv. Františka Serafinského u osady sv. Václava na DeKoven ulici, kam mne též jako 18letého hochu navrhl. Byl jsem tedy otcovým bratrem u spolku. Byl jsem obeznalý dobře v počtech a tu jsem byl hned zvolen do úřadu správního výboru, který měl na starosti příspěvky členů vybírat a v knížkách kvitovati. Byl jsem tedy v krátkém čase známý mezi členy. Mnozí členové spolku znášeli mne ze sousedství co hochu hodného, otcí domlouvali a on opětně mne domů vzal. Ale již to dobrotu nedělalo. Nemluvil na mne, nenáviděl mne, kde mohl mi ubližoval a já, dohnán skorem k zoufalství, rozhodl jsem se co mladík 21letý, že se ožením a tím krokem se věčného poručníkování zbavím. Sděлил jsem to matce a platil jsem rodičům po šest měsíců pět dolarů týdně, ostatní jsem si schovával. Měl jsem asi \$90 ušetřeno když jsem si došel pro "license". To bylo v pátek, v sobotu jsem šel na faru a smluvil s páterem Molitorem cenu, která

byla \$5. Byli jsme oddáni v chrámu sv. Václava na DeKoven a Desplaines ulicích hned příští neděli odpoledne. Po zaplacení svatebních obřadů a hostiny, bez které ani nemohlo býti, zbylo mi několik dolarů, za které jsme koupili nejnnutnější kusy nábytku a další kusy každý týden dle možnosti přikupovali. První náš byt byl na 32. ulici a Butler a byl nejpřihodnější, neboť jsem chodil do práce pěšky a tím každý den 10 centů ušetřil. Výbava naše byla slabá. — Dostal jsem od rodičů kanára, samice a dva šátky, které mi matka na veselku zapůjčila. Za několik dnů si pro ně přišla, že prý jsou otcovy. Od strýčka Petru jsme dostali dřevěnou houpací židli, to byly všechny dary pro nás nový domov. Manželčiných ušetřených pár dolarů padlo na skromnou její výbavu a tak jsme začali jako praví chudí přistěhovalci, pouze s tou výjimkou, že práce byla mně již zabezpečená a že s pravou americkou energií jsem si i jazyk částečně již osvojil. Pracoval jsem ještě další rok v jatkách a šetrností svou a mé manželky zachovali jsme si 450 dolarů. — Stále jsme přemýšleli, co a jak lepšího začít, nebo jaký obchod začít. Já jsem se žádnému obchodu neučil a tudíž ani nerozuměl a přemýšlel jsem, kdybych oně práce zanechal a našetřené peníze do něčeho vložil, že bych je mohl ztratiti. Tak jsem byl nějaký čas na vahách, nevěda co počítí a co by bylo lepší.

Přišel ale rok 1886. Dělnictvo částečně organizované pod názvem "Rytířů Práce" vyšlo 1. května na stávkou, žádajíc osmihodinovou pracovní dobu. Bylo nám vyhověno

Novomanželé Duškovi.

a my po šest měsíců jsme se těšili oné vymoženosti. Ale i. října bylo nám oznámeno, že desítihodinová doba pracovní jest znovu zavedena. Šlo se tedy znovu na stávkou, kterou jsme po 14-denním trvání slavně prohráli. Slavně pravím proto, že jsme byli předákem organizace přes noc prodáni. Na tom nebylo ještě dosti, neboť jatkářské firmy udělaly s námi smlouvy, dle kterých jsme museli od 15 do 25 dolarů, dle výše platu, u nich nechat i podepsati smlouvy, že v pádu vyjití na stávkou ve větším množství, že ony peníze propadají. Nepodepsání oné smlouvy znamenalo neobdržení práce. Podepsal jsme též, ale od té doby měl jsem větší touhu po něčem jiném.

Jak jsem již podotkl, manželka moje sloužila před naší svatbou v grocerii. V pilném čase pomáhala též v krámu prodávati, uměla tudíž dosti zručně kornout udělati a vyznala se ve zboží kupeckém. To mi dodalo odvahy a já zakoupil od Františka Koliška grocerii na Desplaines ulici za částku 775 dolarů. Dal jsem mu 550 dolarů hotově a za zbývající částku převzal jsem dluh 225 dolarů u grocerního velkoobchodu Elisha A. Robinson na So. Water a Franklin ulici. Firma ona, aby měla ony peníze zabezpečené, vystavila notu (Chatel Mortgage) na 60 dní, kterou jsem podepsal. Nevěděl jsem ještě tenkrát, co podobný podpis znamená. Kůň a vůz, které jsem koupil s obchodem, byly obstojné, ale zboží bylo staré a špatné a já musel mnoho vyházet a jiným nahražovati, bych mohl své zákaznky, kteří zvolna přibývali, uspokojiti. Pracovali jsme oba dnem i nocí a v neděli, když byl odpoledne krám zavřený, manželka myla podlahu a já konal jinou práci. Těšilo nás to, zvláště když již se ukazovalo, že práce a přičinění naše nebudou marnými. Po deváté hodině večerní vycházel jsem někdy mezi sokoly a ochotníky, ku kterým jsem též přináležel, do Česko Amerického Sokola se na chvíli pobavit.

Vše šlo hladce, až najednou obdržím dopis od firmy, že můj mortgage vypršel, bych ve třech dnech peníze splatil, nebo že mi obchod zavřou. Připravoval jsem se na zaplacení a už jsem měl \$100 stranou, ale oni chtěli celých \$225 a úroky hned a tu jsem si nevěděl rady, kde další peníze sehnati. Věděl jsem dobře, že otec má peníze doma a proto když matka téhož dne přišla k nám do obchodu, požádal jsem ji, jestli by mě stem dolarů vypomohli. Odpověď byla, že se optá otce až tento přijde z práce. Čekal jsem do večera, když přišel můj nejmladší bratr mi zvěstovati, že otec mi vzkazuje, bych nechodil k němu pro žádné peníze, pakli přijdu, že mne vyhodí, neboť prý beztoho o všechno opět přijdu. Naděje moje byla zklamána a nevěděl jsem, co si mám počítí. Čas byl krátký, pouze jedné noci a naděje žádná. Jdu do Sokola, tam si zádumčivě usednu a přemýšlím, co mi druhý den přinese. Několik sokolů bylo přítomno, mezi nimi též Jan Šrámek, kotlář, jenž tehdy vlastnil majetek na Clinton ulici. Ten znaje moji veselou mysl, přistoupil ke mně a tázal se, co mi schází. Vysvětlil jsem mu celou svou situaci. On se usmál a řekl: "Počkej zde chvíli, já ti peníze přinesu." A šel ven. Zprvu nevěřil jsem jeho slovům, nevěděl jsem, zdali si se mnou neudělal krutý žert. každá minuta byla pro mne hodinou v očekávání, kdy se opětně dvěře otevřou a on vstoupí. Neklamal mne. Přišel a mně 100 dolarů v sáti zapůjčil, fka, bylch prý mu je oplatil, až budu moci.

Nikdy ve svém životě jsem se necítil tak šťastným jako v tuto chvíli, neboť vše bylo zachráněno a já mohl na své vytknuté dráze pokračovati. Jak jsem stále povděčen svému příteli Janovi za to, co pro mne tenkrát učinil, zachrániv mne od úpadku, jímž by byla bývala moje energie zlomena a já snad odsouzen opětně někde v stockyardech se potloukati.

Poděkoval jsem mu a šel jsem, snad jsem radostí utíkal, domů a hned své štěstí oznamoval mezi dvěma své manželce. V noci jsem mnoho nespál, obáváje se zlodějí a hned ráno zapřáhl jsem do vozu, sednu na kozlík, jednou rukou jsem držel opatě, druhou maje na penězích a vesele jedu do města na Franklin ulici. Pan Stein, agent firmy měl již pro místo onoho jiného vyhlédnutého a škodolibě se usmíval když jsem k němu krácel. Myslel asi, že jej budu ještě jednou prositi o prodloužení. Ale když jsem mu sdělil, že mám peníze a jdu platit, tu se zarazil a vedl mne do kanceláře, tam pár slov vyměnil s majitelem a odešel. Pokladník vyhledal moji notu a oznámil mi obnos s úrokem zahrnutým. Ale já jsem nechtěl úrok platit. Řekl jsem jím, pakli mi úrok připočtou, že budu kupovati zboží jinde. To pomohlo a mně po zaplacení 225 dolarů nota vrácena.

Nyní jsem byl neodvislý. Stále více a více jsem se do obchodu vpravoval a jež rozšiřoval a když jsem potom najmul krám u pana Houdka na Bunker a Desplaines ulici, kde bývala dříve taneční síň a pak M. E. kostel a kde bylo místa dosti, byl obchod můj jedním z největších na západní straně Chicaga.

Jak jsem již sdělil, byl jsem jako hoch 18letý otčímem navržen ke katolickému spolku sv. Františka Serafa a tam na správním výboru stále sloužil. Proto nemohu opomenouti sděliti, jak z tábora katolických spolků jsem vystoupil a do národních se

dostal. Starším osadníkům je známo, že spolky naše, zvláště katolické při každé malé příležitosti chtěly se ukázati a to jak při oslavách národních tak i církevních. Některý člen dal návrh, druhý jej podporoval, pak předseda návrh přijmul a již se rukovalo. Nám mladším se to nelíbilo, protest náš ale mnoho neplatil a my, když jsme nechtěli dáti dolar pokuty, museli jsme blátem, kterým se v onom čase Chicago vyznamenávalo, mnohdy až po kotníky šlapati . . .

Světil se kostel panny Marie Lourdské na Western avenue a samo sebou se rozumí, že celé české katolické Chicago muselo býti přítomno a to korporativně. By oslava byla úpiná, světilo se to v neděli odpoledne, aby prý každý mohl jíti. Den před tím hodně přšlo a bláta bylo jak říkáme po uši. Spolky z DeKoven pozvaly si společně kapelu a to našeho dobrého a dlouhý čas zemědělo p. Veselého, který sehnal čtrnáct hudebníků a hráli vesele před sním na DeKoven ulici oznamující výšlap. První spolek ve předu byl sv. Václava, protože byl nejstarší a aby byl hodně dlouhý, šlo se ve dvoustupu. Pak vynechána mezera a následoval druhý spolek náš. My mladí museli dozadu, neboť stáří prý má přednost a tak nebylo divu, že my, kteří jsme hudbu milovali a trochu si vyšlapovat dovedli, ji ani neslyšeli. Cesta ona byla dlouhá; šlo se po DeKoven na Halsted, po té až na North Ave., pak západně na Western Avenue, celkem dobrých šest mil. Nechtějce platit pokutu, šli jsme tehdy ku cti a slávě pana arcibiskupa až na Randolph a Halsted, kde tři rebelanti, totiž já a ještě dva, jichž jména nechci uváděti, neboť v řadách katolických zůstali, jsme z řady vystoupili a další cestu po dřevěném chodníku konali. By nám bylo veseleji, šli jsme trochu do předu, kde bylo slyšení, když občas hudba zahrála. Ale běda, pan předseda s výborem, který šel ve předu, nás upozoroval a bylo zle. Hned po cestě nám hrozil, ukazoval nám, abychom šli do řady, ale my již bláta nasycení, ačkoliv to bylo proti supernaci, jsme neuposlechli.

Oslava nebo-li svěcení byla oznámena na 1. hodinu odpolední, ale čekali jsme tam do 4 hodin, než právě obřady započaly. Kostelní pozemek byl obehnán hradbou na rychlo stavitelem p. Strnadem zhotovenou a v každém rohu postaven z prken bár. A proto, že peněz bylo právě nyní mnoho třeba na kostelní dluh a den byl parný, pilo se po celý ten čas. Že zeď, která měla býti brzy posvěcena kropením svěcenou vodou se velkou čistotou neskvěla a že na některých místech se musela některá místa obcházet, se samo sebou rozumí.

Bylo po slavnosti. Každý jdeme domů jak můžeme. Poukázal jsem na některé věci, které jsme na slavnosti viděli a smáli jsme se. Příští neděle byla schůze a já jako obyčejně sedím na svém místě, příspěvky vybíraje.

Neměl jsem mnoho času sledovati jednání a nevěděl jsem, že již některý "bratr" podal stížnost na ty, kteří místo blátem po chodníku chodíjí a že na mne se všech stran bylo útočeno. Konečně jsem ve své práci ustal, poslouchal jsem chvíli a pak žádám slovo k svému ospravedlnění. Pan předseda, rozhorlen a podporován stranou pozůstávající ze členů starých, prohlásil, že prý jsem ještě příliš mladý, než abych mohl o slovo v oné záležitosti se hlásiti a slovo mi neudělal. To bylo pro mne již mnoho. Popuzen, zavřel jsem účetní knihu oznamuje, když jsem příliš mladý mluvit, že jsem též mladý pracovat a ústně jsem se ze spolku poděkoval, žádaje odstupní listinu. Ani nedodělav onu schůzi, vzdálil jsem se.

Toho času měl jsem již obchod na Desplaines ulici asi dva roky a vystoupení moje z katolického spolku bylo odvážné, neboť mnoho zákazníků mých bylo z rodiz do kostela a ke spolkům patřících. Ačkoliv moji konkurenti žid z toho chtěli pár zákazníků uloviti, nikdy jsem nepozoroval, že bych následkem odstoupení svého nějaké zákaznický ztratil. Onu odstupní listinu jsem nikdy neobdržel.

Nastala pro mne nová doba. Byl jsem zbaven příslušenství k jedné straně a mohl jsem se svobodně pohybovati. Obchod, jak jsem podotkl, stále vzrůstal a já nejenom že jsem měl dluh dávno splacený, ale i již něco peněz na bance. Nešetřil jsem jako ze začátku; chodil jsem do zábav a na výlety. Mým zamilovaným koníčkem bylo vždy jiné cizí osoby častovati. Na výletech byly to obyčejně starší matky, kterým jsem dával poslat nějaké občerstvení. Když jí nápoj byl doručen, optala se, od koho že to je a roznášeč řekl: od groceristy Duška. Mnohokrát se stalo, že z dál mnoha bloků přišla osoba a mně se představila, že jsem ji na posledním výletu častoval a že též chce ode mně něco koupit. Mnoho takových zůstalo stálými a dobrými zákazníci.

Jak jsem řekl, obchod můj stále zkvétal a od roku 1890 až přes výstavu r. 1893 zaměstnával jsem dva pomocníky (clerks), na obchod ve velkém pomýšleje. Již roku 1894 se společníkem Janem Lálou otevřeli jsme komisionářský obchod na Randolph ulici pod firmou Dušek and Lalla. Můj starý obchod na Desplaines ulici jsem neprodal, ale ponechal jej ve správě mé manželky, která přes den naň dohlížela a já z obchodu druhého jsem jej zásoboval. Ukázalo se, že jsem udělal dobře, neboť ne-

šťastná obchodní a průmyslová panika, která v těch letech na tuto zemi přikvačila a ji přes dva roky ve svých spárech držela, přivedla nás v našem novém obchodu skorem na mizinu. Já vložil do obchodu onoho celé svoje uchráněné jmění, asi 25.000 dolarů a dva roky práce bez platu, prodal jsem svůj díl panu Krupkovi, tehdy našemu knihvedoucímu za něco málo, myslím, že asi za \$1700 a šel jsem zpět do svého starého obchodu. Za zbytek všech svých peněz postavili jsme si dům na Albany Ave., kde jsem již několik roků pozemek vlastnil. Nebylo tehdy pro dělný lid práce a proto postavení domu bylo laciné. Stál mne tehdy \$7800 a byl hypotekou obtěžkán na obnos \$2500. To bylo vše, co mi zbylo.

Ale hned po oněch zlých dvou letech šel jsem zkusit štěstí do velkoobchodu znovu a to samostatně, začav pouze obchod komisionářský. Jako v každém větším obchodě byl jsem nucen hledati pomoc v zaměstnancích, ale měl jsem to neštěstí, že jsem padl na takové lidi, kteří za mé nepřítomnosti mne šidili. Abych měl zastání, přijmul jsem za společníka pana Josefa Martínka a po krátkém čase též p. Josefa Puttu. Pan Putta brzy vystoupil a zůstali jsme dva. Já jsem jezdil ven z města za obchodem a on řídil závod v Chicagu. Po nějakém čase vystoupil i on a já zůstal sám nějaký čas a pak jsem přibral opět společníka a to pana Jana Klause, který po jednom roce opět dobrovolně vystoupil. Zůstal jsem opět sám a máje nyní po ruce veškeré zkušenosti obchodní a konečně i lidi poctivé, mezi nimiž chci zvláště uvést slečnu Františku Gottfredovou, která nyní již plných dvacet roků pro firmu naši pracuje a pana E. V. McConkeye, dobrého obchodníka i jiné, dosáhl jsem svého kýženého cíle. Roku 1915 vyzdvihl jsem inkorporaci, rozdělil polovinu obchodu mezi zaměstnance, kteří z výdělku za první dva roky vše zaplatili, tak že dnes vlastní část obchodu dobře se vyplácí.

Po vystoupení ze spolku sv. Františka byl jsem členem pouze Sokola a Ochotnického klubu Tyl, kde jsem si též rád zahrál a i ve větších úlohách vystupoval. Pak jsem se stal členem několika jiných organizací společenských a obchodních jak českých taktéž cizonárodních jako Chicago Association of Commerce, Chicago Mercantile Exchange, Press Club of Chicago a tím získal jsem známost v kruhu cizonárodním a v americkém obchodním světě. Ze spolků bratrských, jichž jsem členem, chci jmenovati Palacký Lodge I.O.O.F., Otakar Lodge K. P., National Union Jan Hus, Arcana Lodge Svob. Zednářů, Oriental Consistory 32 stupeň Svob. Zednářů, Clubu Medinah A. A. O. N. M. S., Art Institute a mnoha jiných účelných organizací. Jsem zakládajícím členem Sokola Slávského, Sokola Tábor atd.

Manželství naše požehnáno bylo pěti dcerami, které vesměs jsou již provdané. Pouze nejmladší dceruška Vlastenka, která v mladém věku a též provdána ve stáří 27 roků se s životem rozehnal a odpočívá na našem Národním hřbitově. Druhé žijí všechny v poměrech, se kterými jsem úplně uspokojen. Rodině požehnání se projevuje také již třinácti vnoučátky a když se ta drobotina sejde, mívá dědeček druhý den bolení hlavy—ale ať si!

Otec můj, který za mládí svojí nerovinnou prechlivostí tolik trpkých chvil mi připravil, seznal později, že se ve mne mýlil a začal se ke mně přátelsky chovati, navštěvoval nás s matkou častěji a i naši nejstarší dcerušku pohoupal na koleně. Pracoval v jatkách po 14 roků a pak co starý byl z práce propuštěn. Vzal jsem jej do svého obchodu, kde lehčí práce vykonával. Mnohokrát se vyalovil, jak chyboval, že moji energii podceňoval, staviv mne druhým bratřem, jeho vlastním synům, za vzor. Když jsem vystoupil ze společenství s panem Lálo, i on zanechal práce a já mu prostřednictvím právníka Chas. Pavlíčka, který byl tehdy parkovním komisařem, v Douglas parku práci nalezl, myslé, že zaměstnání na zdravém vzduchu bude proň lepší. Ale dlouho v parku nepracoval. Za dva dny ochuravěl, šest týdnů stonal až pak usmířen s námi všemi zemřel.

Matka pak prodala majetek na Yeaton Ave. se nalézající a odebrala se k mé sestře paní Košťalkové, kde v rodinném kruhu po dlouhou řadu let žila až pak 15. května

Paní Duňková,
zemřela dne 13. září 1922 v Praze.

1920 po krátké nemoci skonala. Oba rodičové byli pochováni na hřbitově sv. Vojtěchu v Niles. Budiž jim země lehká.

A my dva s manželkou mojí, věrnou družkou života po 37 let užíváme ovoce našeho přičinění co nejlépe možno. Přes všechny svízele, které jsem ve staré vlasti v mládí zakusil, přece domovinu svoji miluji a po čtyřikráte ji navštívil. Tento rok opětně se na cestu do starých vlastí vydávám. (Psáno v dubnu 1922.)

(Žel, že tento výlet manželů Duškových do vlasti skončil žalostně. Paní Dušková zemřela v Praze po delším churavění dne 13. září. Tělo její bylo dne 16. září v pražském krematoriu zpopelněno a popel do Chicaga k uložení na Nár. hřbitově dopraven.) Pan Dušek zakončil svůj životopis slovy: Chci podotknouti, že jsem za svého na zkušenosti bohatého života přišel k nezvratnému přesvědčení, že pouze přičinlivost, poctivost a pevná vůle jsou hlavními základy štěstí a pro chudého člověka jedinou správnou cestou, po níž možno dospěti k samostatnosti. Naučil jsem se s každým správně jednat, tot hlavní základ úspěchu a štěstí jednotlivce a člověčenstva vůbec.

Poznámka pořadatele: Tento stručný životopis jednoho z našich předních česko-amerických self-made-manů, bude jistě uznán nejenom za jeden z nejzajímavějších kdy v tomto oddělení kalendáře Amerikána v jeho čtyřiceti šesti ročnících podaných, ale též za nejpoučnější pro každého krajana, kterému je buď v začátcích jeho životní kariéry nebo později zápasiti s protivenskými a nezdary. K tomu připojujeme těchto několik řádek:

Pan Josef Dušek dopracoval se svojí podnikavostí, svojí nezlomnou energií a svojí obchodní bystrostí k záviděníhodnému postavení jednoho z největších čičažských obchodníků z oboru velkokupeckého. Jest též členem fidejistva a místopředsedou českého podniku Americké Státní Banky a podílníkem v jiných prospívajících podnicích.

Při tom jest jedním z oněch řídících našich českoamerických zámožných krajanů, které možno nazvati našimi mecenáši, přispívaje štědrě na každý účel, jež uzná za správný. V historické osvoboditelské akci za světové války i v následujících pak akcích pomocných stál mezi podporovateli a přispívateli na jednom z předních míst a proto jest mu jeho zvláštního úspěchu všemi krajanly srdečně přáno.

James F. Štěpina.

Pan James F. Štěpina, jeden z nejznámějších krajanů v Americe, jenž améle může býti zařazen do skrovné hrstky našich mecenášů a obětavých národních pracovníků, narodil se v obci Neškaredicích u Kutné Hory dne 21. září 1864. Již za půl roku na to, v dubnu 1865 odvezen byl svými rodiči do Ameriky a teprve jako muž zralého věku roku právě uplynulého poprvé opětně navštívil svoji starou vlast. V Chicagu vychodil obecnou školu a zde také studoval na obchodním ústavu Athenaeum Business College. Nespokojil se však se vzděláním, jehož mohl dosíci na tomto ústavě a studoval práva na Union College of Law a Illinois College of Law. V květnu 1901 obdržel právníký diplom a v červnu téhož roku byl po složení zkoušek před státní komisí připuštěn k praxi. Po mnoho let měl svůj vlastní závod pozemkový, notářský a hypoteční na 18. ulici nedaleko Blue Island Avenue. Leč když zakládána byla čičažskými českými obchodníky Americká Státní Banka, přepustil této svůj obchod a vstoupil do Americké Státní Banky jako vedoucí síla. Pod jeho prozíravým řízením stala se banka nejenom z předních českých podniků ve Spojených Státech, ale i jednou z největších bank v Chicagu vůbec.

O tom, jak daleko zasahuje veřejná činnost pana Štěpiny svědčí nejlépe počet organizací a spolků, jichž jest členem. Jest doživotním členem Art Institutu, doživotním členem Press Clubu, doživotním členem Illinois Athletic Clubu, členem Adventurers Clubu, členem Roosevelt Memorial Association, členem Independent Religious Association (Mangasarianovy), členem Ingersolovy Racionalistické Společnosti, doživotním členem Zednářů 32. stupně, členem Plzeňského Sokola, Besedy J. V. Prie, Č. S. P. S., České Besedy, Chorvatského Sokola, čestným členem pěveckého spolku "Zora", členem Svobodné Obce, předsedou Česko Americké Tiskové Kanceláře, předsedou Československého Pomocného Výboru, členem organizace I.O.O.F. a mnoha jiných.

Při tom jest p. Štěpina jedním z nejhodnějších šířitelů správných informací o Československu a o slovanakém světě vůbec mezi Američany. Ukol tento jest mu usnadňován členstvím mnoha vlivných amerických organisací ku př. Press Clubu a spoustou osobních známostí a vynikajícími činiteli z amerických kruhů politických, uměleckých, literárních a uměleckých. Jeho zásluhou dostalo se do amerického tisku mnoho cenných informačních statí o Československu, Jugoslavii atd. a na mnohé útoky na Slovanstvo v americkém tisku provedené bylo jeho přičiněním správně odpověděno.

Česko-Americká Tisková Kancelář, založená šest let před začátkem světové války hrtkou národně uvědomělých a obětavých krajanů, aby byla mluvčím i obrazem československého živilu v Americe v tisku této země, měla p. Štěpina za jednoho ze svých zakladatelů a působila pak po několik let pod jeho předsednictvím. Tato organizace byla předchůdkyní Č. S. Národního Sdružení a ostatních národních organisací česko-amerických, jež v boji za osvobození národa československého hrály tak důležitou úlohu.

Tyto zásluhy p. Štěpiny byly uznány za jeho návštěvy v Evropě v právě uplynulém roce, kdy byl vitaným hostem presidenta Masaryka a i jiným způsobem vyznamenán.

Rodný dům pana J. F. Štěpiny v Neškaredicích u Kutné Hory.

Značnou pozornost v krajských kruzích jak zde v Americe tak ve staré vlasti za mořem vyvolalo právě uplynulého roku vyznamenání, jehož se dostalo panu Štěpinovi se strany vlády Jugoslaviie. Dne 22. března roku 1922 v "Červeném sále" hotelu La Salle shromáždili se zástupci Českoslováků a Jihoslovánů a množství vynikajících Američanů, aby byli přítomni slavnému aktu, kdy zástupce vlády Jihoslovanské, konsul Branko Lazarevič připsal záslužný kříž na prsa p. J. F. Štěpiny. Pocta tato byla udělena panu J. F. Štěpinovi v uznání za práci vykonanou za války ve prospěch samostatnosti Jihoslovánů a to hlavně na poli dobročinném.

Při tom vzpomenuto bylo mnoha českými, jihoslovanskými i americkými řečníky zásluh, jichž si pan Štěpina svojí dlouholetou národní prací dobyl a tak dostalo se obětavému pracovníku krásného uznání za jeho nadšení a obětavost pro věc svobody, pokroku a blahobytu své nové i staré vlasti i bratrských národů.

Ferdinand Břeska
a manželkou.

Břeska Ferdinand z Oakland, Tex. narodil se ve Frenštátě na Moravě dne 4. ledna r. 1841. a vypravuje sám:— Otec zemřel, když mi bylo 4 roky, zanechav tu matce na starost 6 nedospělých dětí, mne a pět mých sester. Ač byli jsme nemajetní, v nájmu, přec netrpkli jsme bídu, neboť matka starala se o nás pečlivě, by nám aspoň toho nejnnutnějšího nescházelo.

Vychování jak v rodině tak ve škole dostalo se nám přísně katolického, neb jinak ani tehdy v onom kraji nebylo možno. Školu navštěvoval jsem pouze od 6 do 12 let, prospívaje v učení dost dobře i přes to, že naše učitelstvo tehdejší doby bylo velmi pochybných a nedostačujících schopností.

Ve Frenštátě a i v širém jeho okolí kvetlo tehdy řemeslo tkalcovské a v mnohých domácích a obydlích bylo slyšeti klapot tkalcovského stavu od rána do noci. Byly dokonce rodiny, že takřka veškerí členové jejich byli tkalcovským zaměstnání.

Takovou byla i rodina naše. Zeměděl můj otec byl ovšem také tkalcem.

Dospěv tedy 12 let, musil jsem, ně nerad, školu opustit, neb nebylo prostředků na další vzdělávání a byl jsem dán do učení tkalcovství.

Řemeslo to vyučil jsem se dokonale a vždy dělával jsem lepší díla, která byla ovšem i lépe placena.

Poznenáhlu čtyři mé starší sestry domov opustily, provdávše se a tak zbyli jsme doma pouze moje matka, nejmladší sestra, která též zručeš za stavem tkalcovským působila a já. Tak žili jsme dosti spokojeně a šťastně až do mého 21. roku stáří, kdy musil jsem se dostavit k vojenskému odvodu, tehdy t. zv. asentu.

Matka, již bylo tehdy již 65 let, používá dobrodiní císařského patentu, ustanovujícího, že na oprávněnou žádost či reklamaci otce neb matky jediného je podporujícího syna má tento býti sprostěn vojenské služby, vedla reklamaci a já byl osvobozen, ale pouze na rok. Po roce musela býti tato reklamace obnovena a vedena byla celkem třikráte. Každá taková reklamace stála nás asi pět až šest zlatých.

Vedl jsem tedy pokojný život další tři roky. Pak nastaly války s Ruskem a v Itálii a ty ovšem působily drtivě na hospodářský život v tehdejších Rakousku. Řemeslo tkalcovské hodně pokleslo, výdělky byly nepatrné a tu, poradiv se s matkou, chtěl jsem hledati štěstí ve světě i vyšel jsem "na vandr".

Přišel jsem do Brna, ale i tam bylo práce málo po ulicích chodilo pino nezaměstnaného lidu. Ale přes to jsem po čtrnáctidenním potloukání se ulicemi brněnskými práci konečně našel. Pracoval jsem tam celý rok a pak odebral jsem se zpátky k matce do Frenštátu. Přišel jsem domů obohacen o mnohé nové zkušenosti odborné i o různé poznatky pro další svůj život. Tak, mezi jiným, jsem ponejprv začal chápati, že to s tíma nánožestvím není takové, jak nás to kněží učili, ponejprv se mi začaly otvírati oči, že je to pouze prostředek k jejich výdělku a dobrému žití, ponejprv počalo se mi to zdáti pouhou — komedií.

Za rok potom, kdy vrátil jsem se z Brna, matka mi zemřela. Bylo mi tehdy dvacetlet let. Měl jsem již delší známost se sousedovcu dezerou a pozbyv matky, oženil jsem se, setrvávaje stále při své tkalcovině, jež však tehdy poskytovala prostředky ne již k žití, ale k pouhému živoření.

A tu se mi za nedlouho naskytla příležitost dostat se do Ameriky. Znal jsem se ve Frenštátě s jistým Chovancem, jenž měl v Texasu bratra, jehož jsem také znal. Tento, jménem Konstant Chovanec, psal svému bratru, že by mohl zaměstnati člověka, třeba i ženatého a žádal bratra, by mu nějakého řádného vyhledal, že je ochoten mu cestu vyplatiti. Frenštátský Chovanec to sdělil mně a já psal Chovanci do Texasu, nabízejce se mu do práce. Bylo to roku 1870, kdy právě zuřila válka prusko-francouzská.

Konstant Chovanec vyplatil mně, mojí manželce a našemu hošíkovi cestu na plachtové lodi patřící jisté německé společnosti. Za příčinou války však společnost

plavbu plachtočích lodí na neurčitou dobu zarazila a já měl doplatit 40 pruských tolarů na cestu parníkem. Nemaje peněz, žádal jsem svého tchána o zapůjčení těch peněz, že mu jich, jak přijedu do Texasu, vrátím.

Ačkoliv byl dosti majetným a měl jsem jeho nejstarší dceru, nevyhověl mému přání. Co mi tedy jiného zbývalo, než vydati se na cestu sám a ponechat manželku s hoříkem prozatím u jejich rodičů.

Dne 23. listopadu r. 1870 jsem nastoupil ještě s několika krajany na loď jménem "Hanover". Byla to více loď nákladní než osobní a vezla do Havany na Kubě velký náklad různého zboží v bednách. Nás cestujících a posádky lodní i s kapitánem bylo celkem pouze 65 osob. Plavbu jsme měli dosti bouřlivou, a jednou jsem již měl strach, že se potopíme, neb námořníci nám schystali vše potřebné pro takový případ, bychom mohli skočit do moře, ale na štěstí šťastně jsme kritickou dobu přestáli.

Stravování na lodi bylo dobré. Jel s námi též jistý Čech, jenž konal cestu přes moře již po třetí a znaje takřka každý ostrov, jež jsme během plavby spatřili vysvětloval nám vše, čímž plavba stala se zajímavější.

Tehdy se v okolí Kuby zdržovalo mnoho nepřátelských lodí, které po sobě pásly. Naše loď přijela k přístavu večer a nesměla tam veplouti až ráno; v přístavu bylo několik válečných porouchaných nepřátelských lodí ve správě. Náklad pro Kubu musil být z naší lodí v Havaně vyloděn a za to naložen náklad zboží z Kuby určený pro přístav New Orleans ve Sp. Státech. Zdrželi jsme se tudíž v Havaně dva dny a druhého dne v noci vypluli jsme na moře tichounce a bez světla. Všecka okénka byla zavřená a na palubě jsme nesměli ani trochu nahlas promluvíti. Až když jsme urazili několik mil od břehů kubánských, byla světla lodní znovu rozžata, čímž nastal na lodi obvyklý ruch.

Dojeli jsme šťastně do New Orleansu. Tam opět jsme musili čekat na malý parníček, který obstarával spojení s Galvestonem. Parníček ten byl naložen samými pytlí kukuřice, určené pro Galveston.

Na štědrý den dne 24. prosince r. 1870 mohli jsme poprvé vystoupiti na půdu americkou v Galvestonu. Přijeli jsme tam však v noci, proto jsme zůstali na lodi až do rána. O půlnoci slyšeli jsme sezvánět půlnoční z věže kostela biskupského i vydali se tam někteří se podívat.

Ráno přišel na loď hotelier, aby nás zavedl do svého hotelu. Po řádném občerstvení jel jsem vlakem dále do vnitrozemí texaského. Omylem byl jsem zavezen až do Brenham místo do Fayetteville, kde byl usazen pan Chovanec. Octl jsem se tedy hodně daleko od svého cíle cesty.

Napaal jsem dopis p. Chovanci, že vrátím se zpět s rolníky z jeho okolí, až tito přivezou do Brenham bavlnu. Měl jsem štěstí, že dostal jsem se tak do domu provdané dcery Chovancovy, a tam pro mne přijel právě na Nový rok 1871 syn jeho, jenž mne dopravil konečně na místo mého určení.

Službu jsem nastoupil ihned, neb věda, že p. Chovanec je hodným člověkem, jenž mi prokázal dobrodiní, chtěl jsem se mu za to ve všem zavděčiti. Vykonával jsem tedy rád a přesně veškeré jeho rozkazy a do práce té jsem se dosti brzy vpravil tak, že se mi v brzkou zamlouvala.

V tom čase právě přibývalo v Texasu přistěhovalců všech národností měrou velmi značnou, tak že na mnohých místech povstávaly malé osady jako houby po dešti. Mezi nimi přibýlo mnoho krajanů zvláště z Moravy, Slovenska a Slezska.

Již v menších osadách, které potom rychle vzrůstaly ve větší městečka i města, byly zakládány kostely, jichž bylo velmi dbáno.

I můj zaměstnavatel byl horlivým katolíkem a já vždy hleděl k tomu, abych jej i v tom ohledu uspokojil, tak že jsme se v krátkém čase stali dobrými přáteli.

Chovanec byl zvolen předsedou kostelního výboru a tu nastala mu starost o kněze i kostel.

Jeho jménem psal jsem do Olomouce biskupovi, aby nám do Texasu poslal nějaké kněze. Biskup ovšem chtěl vyhovět zbožným katolíkům a obstaral nám v Belgii dva kněze — Poláky — pátery Dobrowského a Rogazewského. Byli prý to polští povstalci, kteří musili utéci z vlasti a uchýlili se do Belgie.

Páter Dobrowski dostal farnost fayettevillskou a P. Rogazewski highhillskou.

Potom nastala starost o kostel; i byla uspořádaná velká sbírka pro stavební fond jeho. Celý kostelní výbor měl plné ruce práce. Přítel Chovanec jezdil po vukolních osadách, povzbuzuje kde koho k štědrosti. I já konal cesty takové a přednášel jsem v různých osadách jménem předsedy Chovance na kostelních schůzích a úsilí společnému všech podařilo se brzy sehnati tolik příspěvků, že se stavbou kostela, ovšem dřevěného, mohlo se záhy započítí.

Během stavby jeho byly uspořádány dvě velké slavnosti a sice slavnost kladení základního kamene a pak slavnost při upevnování kříže na věži. Na obou těchto slavnostech byla účast lidu veliká a každý se snažil býti co nejobětavějším, jen aby kostelu něčeho, pokud možná, nescházelo. I na obou těchto slavnostech fečnil jsem k lidu já jménem předsedy p. Chovance.

Dokud nebyl kostel hotový, sloužil P. Dobrowski máe v domě kostelníka, jenž byl zároveň i pokladníkem kostelního výboru; později pak ovšem již v kostele.

Nejhůře byl ze začátku, kdy nebylo k obřadům cvičených ministrantů. I musil jsem já, chlap tehdy třicetiletý, ministrovat při mši i ostatních náboženských úkonech, neb jsem to znal velice dobře z Frenštátu. Když pak později jsme měli už ministranty trochu vycvičené, zastával jsem rektora na kůru, odpovídaje knězi latinsky, přede mši pak jsem dělal kantora-zpěváka, říká s lidem růženec a zpívaje s ním potom.

Znal jsem výkony náboženské již z Evropy, nikdy však jsem o nich blíže nepřemýšlel, neb byl jsem příliš mlád. Ne tak nyní; jsa dospělým mužem, jal jsem se o veškerých těch obřadech přemýšlet, jaký as by byl jejich účel. A tu probudil se ve mně duch svobodomyšlný plnou silou a já seznával, (tak jak jsem z svého pobytu v Brně již tušil), že veškerá ta paráda a tajemnost obřadů má za účel lid pouze oslniti tak, aby slepě věřil a nevažoval o těch "pravdách", jež nám církev přikazuje věřiti. Poznal jsem v knězi ramenáfe, jenž hraje lidu pouhou komedii, za niž se mu dostane dobrého bydla.

A tu bylo mi z duše protivné, že i já stal jsem se též takovým ramenáfem, neb dělal jsem něco, v co sám jsem již nevěřil! Co ale měl jsem si počít, já, člověk chudý, jenž byl jsem mimo to vázán vděčností k mému zaměstnavateli, přísnému to katolíku, člověku však nadmíru dobrému?

Vždyť téměř všichni zdejší přistěhovanci čeští v tehdejší době byli katolíky. Byl to ale lid dobrý a obětavý a milý byl pobyt mezi nimi tenkrát, neb tehdy se lidé vskutku milovali a jeden druhého ctili. Dokonce i ti zdejší Němci táhli za jeden provaz s Moravci a ani Američané nepohlíželi tehdy na nás s vysoka.

Přítel Chovanec vyplatil brzo cestu i mé manželce, která potom přijela za mnou na podzim roku 1871 s hošíkem naším, velmi churavým. Zemřel zde za krátko.

Druhým rokem jsme tedy sloužili já i manželka. Já však jsem si sklizeň fádne odstonal, neb jsem nebyl tak těžké práci zvyklý. Sekali jsme konou mlít a já dostal zápal mozku. Byl povolán lékař a jal se mne všelijak léčit, já však jej prosil, aby mi pustil krev. Zdráhal se, Fka, že v Americe pouští žilou je neobvyklé, konečně však, když nepřestal jsem naléhat, vyhověl mému přání. Ihned mi bylo lépe a druhého dne mohl jsem již připravovati píce pro dobytek. Ještě druhým a třetím rokem jsem si ve žních musil dáti pustit krev a potom jsem si již pomalu zvykl.

Po dvouleté službě jsme měli výlohy cestovní odsloužené. Měl jsem ročního platu sto dolarů a zaplativ krom cestovního i účty lékařské, zbylo mi čtyřicet dolarů — dluhu.

Přes to ale začli jsme s manželkou pracovat pro sebe a odstěhovali se s dceruškou, která se nám narodila ještě ve službě u Chovance, na farmu, kterou jsem ovšem mohl pouze rentovat. Tenkrát veškeré tažné polní práce konali většinou volí, koupil jsem tudíž od téhož farmáře od něhož jsem měl půdu najatu, pár volů za 65 dolarů a pustil se s chutí do práce.

Byl to ale krušný a osudný začátek! Rok byl zrovna špatný, nepříznivý, jakoby naschvál. Kukuřice nám zmrzla a bavínu sežraly housenky a k dovršení všeho zlého, jeden z mých volů dostal raka do oka a zdechl mi právě ve žních, které jsem pak s velkou bídou sotva dodělal.

Z toho, co utřil jsem za bídou úrodu, zaplatil jsem staré dluhy a ještě mi zbylo na druhý rok, ačkoli žili jsme nenákladně a utráceli jsme pokud možno nejméně.

V době tehdejší žilo se zde na farmách velmi skromě, ale přes to lidé žili tenkrát mnohem spokojeněji než dnes, třeba že žijí v pohodlí, přepychu a nadbytku, o němž se nám tehdy ani nezazdalo!

Obyčejnou denní stravou lidovou byl tenkrát kukuřičný chléb a špek a ten, kdo měl dosti dobytka, měl i kyšku, sýr a máslo. Masa bylo dosti, které i řezníci lacino prodávali. Zadní maso prodávalo se tenkrát po 4 centech libra, přední a žebra po 3 centech, krk pak libra za 2 centy. Krom toho mnozí sousední farmáři zabíjeli týdně vždy jedno dobytče každý pro společnou svoji potřebu, maso mezi sebou sami rozebravše. Tak měli každého týdně čerstvé maso.

Ubezpečuji znovu, že lidé při tehdejších kukuřičném chlebě, mléce, sýru a masu žili mnohem lépe a šťastněji, než v nynější době moderní, kdy lidé chtějí se stravovat pouze samými sladkostí, zavafenkami a jinými mletami.

Přes toto skromné živobytí, jak již výše jsem podotkl nezbylo nám po prvním roce v rentu ničeho, kromě jednoho voľa a — dluhu. Co nyní mi zbývalo? musil jsem rentovat na polovici z úrody. Ale ani potom se nám dobře nedařilo, neboť byl jsem pronásledován stále zimnicí a i jinými nemocemi.

Tak žil, či vlastně živil jsem na rentě celé čtyři roky a při tom nám přibývalo dětí.

Konečně však přece se mi podařilo získati lepší nájem půdy, kde se nám napotom dařilo již mnohem lépe, ač začátek byl též tvrdý, neb musil jsem všecko i koně na dluh koupit.

Roku 1884 bylo tu v Texasu založeno několik spolků Č. S. P. S. Založil je zde pan Max Kirchman, účetník Hlavního Řádu v Chicagu. Též byl hned organizován Velkořád pro stát Texas.

Já z počátku jsem se toho mnoho neváimal, ale již r. 1885 pochopiv důležitost řádů, vstoupil jsem do Řádu Čechomoravan č. 105. Téhož roku byl jsem zvolen řádovým tajemníkem a později jeho předsedou.

Tenkrát býval každé dva roky odbyván sjezd Velkořádu, do něhož pak každý podřízený řád vyslal své zástupce či vyslance. Do jednoho z těch prvních sjezdů Velkořádu jsem byl vyslán za řád Čechomoravan já a tam při volbách nových úředníků velkořádových zvolen jsem byl tajemníkem na dva roky; předsedou Velkořádu byl zvolen tehdy br. Tom. Hruška. Za mého úřadování bylo založeno a uvedeno pět nových řádů: Grover Cleveland č. 154, Bratři Světla č. 157, Hvězda Jihu č. 158, Nová Osada č. 159, a jižní Bratrstvo č. 175.

Později byl jsem vyslán hlavním Řádem, bych založil a uvedl nový řád v Oklahomě "Slovanská Osvícenost" č. 176, při kterémto slavnostním aktu byl jsem hlavním řečníkem.

Brzy na to přestěhoval jsem se z okresu Fayette do okresu Lavaco za řeku Colorado, asi 45 mil od svého prvního bydliště a tam s přestupní listinou přistoupil jsem k tamnějšímu Řádu Radhošt č. 114, jehož tajemníkem jsem byl zvolen hned prvním rokem a setrval jse mu úřadě tom plných 22 roků. Přestěhovav se do okresu Colorado, vzdal jsem se toho úřadu, ale členem Řádu Radhošt jsem zůstal a zůstanu jím do smrti.

Roku 1894 zemřela moje manželka, raněna býval mrtvicí a je pochována na občanském hřbitově, bez kněžských obřadů, na mém vlastním lotě. Měli jsme spolu 10 dětí. Tři dcery jsou vdané, syn Louis je ženat a žije na své farmě v osadě Moravia. Nejmladší moje dcera pak se třemi svými dítkami žije se mnou a mojí druhou ženou, hospodaříc s námi společně.

Po smrti mé první manželky neměl jsem úmyslu znovu se oženiti. Chtěl jsem zůstatí vdovcem. však všichni moji přátelé mi to rozmlouvali a tu já, po čtyřletém vdovství rozhodl se k novému sňatku. Roku 1898 poslal jsem do Frenštátu dopis přátelům, žádaje, aby mi vyhledali nějakou vzornou ženu, která by chtěla vstoupiti se mnou v manželství. Peníze na cestu pro ni jsem hned přiložil.

A přijela za mnou žena vskutku vzorná, 34 roky stará vdova bez dítěte. Jel jsem jí naproti do Galvestonu a tam jsme se dali též ihned oddat. S touto mojí druhou manželkou, s níž žiji již 24 let, mám dceru Julii, 18 letou a také již provdanou. — Roku 1897 byla zde založena nová jednota S. P. J. S. T., při čemž jsem byl také vyslancem. Tam zvolili mne dozorcem Hlavního Řádu na dva roky. Jednota tato bude slavit letos 25 leté jubileum svého založení. Též byly zde v Texasu na mnohých místech založeny Svobodné Obce a já při různých schůzích býval jsem zvolen za řečníka při mnohých svobodomyšlných slavnostech i jiných příležitostech a podnikcích. Ale již je tomu přes sedm let, kdy jsem se veškerého úřadování a veřejného působení ve všech spolecích vzdal, ačkoli členem jsem zůstal a chci jím zůstatí po celý zbytek svého života, který trávím v soukromí. Nikam nejdu, do ničeho se nemíchám a také bych se již níak nehodil do nynějšího tak rozvířeného života. Mám svoje oblíbené noviny "Amerikán" a orgány obou spolků; mám toho tedy ku čtení dosti, zvláště když i zrak už je slabý a večer ani při dvojitých brýlích nejsem s to čísti.

A mám starosti plnou hlavu v těchto trudných časech. Též jsem i často churav, mnohdy dokonce polomrtev.

Narodil jsem se z rodičů chudobných, byl jsem po celý svůj život nemajetným a chudobným již zemru... Na vlastní farmu jsem se za celý svůj dlouhý, přičinlivý a mozolný život nezmohl, jsem stále pouze v nájmu. Dalo by to mnoho popisování, abych vám měl, přátelé a krajané drazí, objaasniti, proč vlastní farmy nemám. Byla to vždy zvláštní a osudná shoda okolností, která mne při mém vzestupu srazila vždy dolů a tam přidržela na delší dobu. A když pak se mi podařilo trochu se zdvihnouti — nová rána — a já opět se ocitl tam odkud jsem vyšel... Zkrátka nebylo mi

osudem dopřáno, bych dopracoval se nějakého majetku, neměl jsem v tom — štěstí. Přes veškeren nezdár mého podnikání soukromého, byl jsem vždy čilým a velice činným v životě spolkovém, fádovém a ruka n.o.je, ačkoli tak málo oudařena byla statky pozemskými, přec otvírala se často, obětující z toho mála vše co mohla na každý podnik vlastenecký či dobročinný.

Na najaté farmě, kde nyní žiji s manželkou svojí a nejmladší dcerou, máme teď 4 koně, 2 mezky a 16 kusů hovězího dobytka. Již výše jsem podotkl, že nepletu se v nynější moderní život a celou svojí radost hledám pouze ve čtení krásných a poučných časopisů páně Geringerových a orgánů fádových. Mám též malou, ale pěknou vlastní knihovničku, sestávající vesměs z knih směru svobodomyšlného a poučného. Ke knihám těm utíkám se tehdy, když zaplašit chci hlavou táhnoucí chmurné myšlenky... ..

Na konec, aby celá stať tato vyzněla trochu veseleji, ponechal jsem si některé z veselejších příhod, na které jsem se mohl upamatovat, ještě z doby, kdy jsem byl ve službě u p. Chovance a kdy jsem byl ještě přátelé draží, tím — ramenáfem a pokrytce. —

Jedné krásné neděle, nepamatuji se už proč — snad ze vzdoru — sebral se náš velebný pán Dobrowski a ujel nám na návštěvu svého velebného spolubratra do High Hill. A nás — ubohé ovečky — zanechal tu bez nedělních služeb božích! — Co teď? Babo rad! — I sestřili milé ovečky — zvláště ony z kostelního výboru — hlavy dohromady a za chvíli již bylo slyšeti jejich volán: „Co pak tu nemáme Břesku? Teď nám udělá „náboženství“ i bez velebného panáčka — to je škáký kabrhák!“

A tak se stalo. — Zvon na věži se vesele rozklínal, vyžýváje, jako obyčejně, zbožné ovečky k bohoslužbám. Osadníci obojího pohlaví se pilně scházeli a jakmile se roznesla zvěst, že panáčka budu dnes zastupovat já, přišli do kostela i ti, kteří chtěli té neděle zůstat doma. Kostel byl natiskán! — Vstoupiv před oltář, modlil jsem se se shromážděním obvyklý „růženec“ a v přestávkách jsme zpívali. Potom, vystoupiv na kazatelnu, přečetl jsem evangelium a na to měl jsem o něm výklad. — Ačkoliv jsem na výklad ten nebyl ani dost připraven, přec dopadlo to nad očekávání, neb všem osadníkům se líbil velice a sami mně potom ujistili, že byl prý krásný. — Příští neděli se panáček na kazatelně zlobil a vyčítal osadníkům, že prý si v posvěceném kostele „zrobili sami náboženství“.

Panáček ten velmi často navštěvoval přítele Chovance, ale to ne tak ani pro známou jeho zbožnost, či proto, že byl předsedou kostelního výboru, ale spíše proto, že Chovanec byl majitelem mnohých beček znamenitého domácího vína — jehož ovšem, jak ani jinak býti nemůže — byl pan farář znalcem a velikým ctitelem. A přítel Chovanec nebyl skoupý — pípa pracovala stále!

Panáček však rád jedl také ryby. Chodili jsme na ně do „krýku“ a tam je hned „robili po polsku“. K tomuto obřadu si obyčejně velebný pán zvolil mne za společníka. Paní Chovancová nám udloubla hezký „drobet“ másla, vzali se pruty a — šlo se! Sotva jsme chytili nějakou utohou rybičku, hned jsem ji očistil, napíchl na prut, rozdělal hraničku ohně, rybu potfel máslem a již jsme jí otáčeli s velebným pánem nad ohněm. Za chvíli byla „po polsku“ pěkně opečena a za další — ještě však menší chvíli — „po polsku“ pěkně panáčkem spapána... To se pak opakovalo. A že je: do třetice všeho dobrého a nejlepší na konec, milý náš velebný pán měl ještě něco moc, krom vína a ryb, rád. Dokonce se mi s tím jednou tak na polo svěčil, když mi na lovu začal pojednou vykládati, že to náboženství je tak dobré pro farmáře a když si toho farníci přeji, že jim ovšem musí nějakého „pána boha zrobit.“ Pak ale začal se silně rozčilovati a zlobiti na to, že v římě volí vždy starého dědka papežem a končil: „Kdyby volili mladého papeže, jistě by nám kněžím, dovoleno bylo se — oženit!“ A z toho ovšem jsem vytužil na třetí libůstku našeho panáčka. Že dobře jsem hádal, dokázala pak následující událost, jež mne ovšem ani dost málo nepřekvapila, za to však zbožné ovečky přivedla do velkého rozčilení a rozhořčení.

Náš panáček, velebný pán náš, pastýř náš dobrý, náš ubohé farníky, jednoho krásného rána opustil utekl od nás do neznáma a pro potěchu vzal si s sebou jakousi pěknou — ženušku...!

Od těch dob jsem o něm ničeho neslyšel.

Ferdinand Břeska.

Tomáš Koráb, 75 letý český pionýr z okresu Linn, ve státu Iowa v čele 4 českých pokolení píše: — Čas letí jako voda. Dne 5. března t. r. tloukly hodiny mého života a napočítal jsem 75. To je škákých ran! Někdo by si myslel třeba, že to v takových starých hodinách už hodně hrká — není to tak. U mne tloukou pořád ještě jasně a když odtloukou, jakoby v nich byla hráci skřín — začnou hrát písničku dost veselou a šťastnou. Ozývá se v ní nejen vzpomínka na práci, hodně práce; na starosti, dosti jich; ale zároveň, taky vzpomínky na dětství a mládí; na dobu, kdy jsem se stal

samostatným; na šťastný rodinný život po boku mé drahé manželky, ve středu dětí, vnoučat a pravnučat; ozývá se v ní uspokojení, že nejen starosti mé a práce nesly dobré ovoce, ale také zásady, které jsme se snažili vštípit do mysle svých milých dětí. Není to vědecky pravda, že lidé dvéře zavírají před zapadajícím sluncem. Není to vědecky pravda, že starý člověk je vrak, je věchet; že v stáří, k večera života je přítmí. Do jisté míry. Člověk starý se ovšem už tak hbitě neotáčí jako se otáčival, nehledí už do budoucnosti s takovými nadějemi, jako hledíval; má spíše svou minulost nežli budoucnost, ale není to v přítomné jeho době vědecky přítmí nebo tma — i starý člověk, pak-li mu zdraví slouží a dokud mu slouží, těší se ze života a večer si přinášá svoje lampy, které svítí. Nevím, jak bude dále a zda-li osud nepřinutí mne, abych náhled svůj změnil, ale doposud má život i pre mne dosti vnaď, protože mohu při svých 75 letech ještě všude si dojít (někdy hodně daleko), protože mohu ještě synovi na domovině při práci pomáhat a sám na svém útulku práci potřebnou konat; protože mohu navštěvovat svých milých a návštěvy jejich přijímat, těšit se z jejich úcty a náklonnosti a protože jsem ještě nepřišel o zájem pro všechno, co se kolem děje, ať se to týká přírody anebo lidí, jednotlivců nebo národů, obzvláště mého národa českého, který bouří světové války domohl se své samostatnosti. A děkuji osudu, že bylo mi toho popřáno se dožít...

Rád četl jsem vždy v kalendáři "Amerikán" ty životopisy a vzpomínky starých lidí. Už před lety a poslední čas dvojnásob. Jest v nich poučení, jest v nich kus historie. A přišlo mi, že bych snad taky já mohl s tou mou krapkou do mlýna. Není toho mnoho, snad bude se zdát i nezajímavé — jiní prodělali více — ale i života mého počátek spadá do těch prvých, pionýrských dob a bude-li ze všeho toho co uvedu, jen jediná věc jednomu jedinkému člověku mladšímu zajímavou a poučnou, pak paměti moje neminou se s účelem, neboť každé porovnání toho co a jak bylo před léty a jak teď, nese svůj užitek. Otázka je ovšem veliká, jak začít s tím životopisem? Ono se to zdá lehké pokud to člověk sumíruje si v hlavě, ale jak sedne k psaní, poznává, že to je horší práce nežli orání a vláčení. Taky neví člověk, kde vlastně začít. Začnu tedy s tatínkem a maminkou.

Moji milí rodičové pocházeli z Borové u Poličky. Otec jmenoval se Tomáš, matka Tereška, za svobody Kučerova. Jsem jejich nejstarší syn. Pamatuji se docela jasně — ač bylo mi sedm let, když jsme jeli do Ameriky — pamatuji se dosud na náš dům, na sousedy Markovy a Sýkorovy, na babičku Kučerovou a babičku Korábovu ze mlýna; pamatuji se na ty ořechy a krásné třešně okolo cesty, na tu naši bohatou zahradu a jiné a jiné. Kdybych byl malířem, mohl bych to štětcem vypočítat ještě teď. Ty dojmy z mládí jsou tak mocné, že se nesmazatelně člověku vryjí do mysli. Do školy začal jsem chodit, když mi bylo šest let. Matka moje vychovaná v katolické víře, přestoupila k vůli otci na evangelickou, ale škola u nás byla jen katoická, asi půl hodiny za "Korábovým mlýnem" a tak jsem tedy chodil do ní. Ale už za rok naši, že pojedou do Ameriky. Začal to strýček Pavel, majitel mlýna a otec přidal se k jeho náhledu. Strýček jel o něco dříve. Nás zdržela smrt dvou mých sester, které podlehy záskrtu, už když jsme měli jet. Jeli jsme po pohřbu, rodičové, já a rok starý bratr Jiří přes Hamburk. Přivítání naše tam nebylo zrovna to nejpříjemnější, protože rodiče neposlali za mne závdavek a museli za mně místo polovičního jízdného platit celé, ale vezli si na \$500 a taková maličkost přece jen nedovedla utlumit ty krásné naděje, které se pnuly k té zemi svobody, odkud přicházely takové naděsné a lákavé zprávy...

Na cestě byli jsme 12 neděl. Byla to plavba bouřlivá, která nejen na mne, ale i na rodiče působila hlubokým dojmem a když jsme v posled přijeli do New Yorku, otec zdvihl ruku směrem k lodí a vzdal jí čest za to, že nás šťastně přivezla k cíli. Přijeli jsme k manželům Lorencovým, usazeným v Racine, Wis., přes jezero Michigan — po týdenním čekání, až se vybouří — v listopadu 1854. Lámala se korna. Bydli v t. zv. Log House — 4ři rodiny tam bydli v ten čas — a nemohli jsme dále neb bylo už pozdě. Otec sekal v lese kartové dříví. Ale jak se otevřelo jaro, přišel strýček Pavel — pěšky — aby nám byl z Wisconsinu do Iowy průvodcem, koupili jsme vůz a voly a jeli. Celých 14 dní ta cesta trvala. Jeli s námi na druhých dvou vozích ještě Destálovi a Lorencovi. Bylo ku konci dubna, tráva žádná a cesty bídné a mráz, jen praštilo. Na jednu farmu, co ostatní jeli dál, byl jsem poslán koupit něco k jídlu a dostal jsem tam taky bochník chleba, ještě teplý, zrovna z trouby vyndaný, ale hospodyně mne pak musila vyprovodit, abych nezabloudil. Strýček měl s sebou pušku a jak uhlídal nějakého zajíčka, už ho měl. Po delší době jsme přirazili k Lorencovým, výhodně od Ely a Žváčkovým (byli pohromadě) a třeba že jsme musili spát na podlaze (neb postelí nebylo) a jíst na bednách, byli jsme rádi.

Strýček měl zakoupených 40 akrů pro sebe a čtyřicet pro otce u Western Col-

Hořejší řada stojící od levé strany k pravě: Pavlína Korábová, snacha; Tomáš P. Koráb, syn; Jan B. Vondráček, zeť; Terezie A. Vondráčková, dcera; Ottilie M. Vondráčková, vnučka; Anna Vacková, dcera; Josef Králík, zeť.

Dolejší řada sedící od levé strany k pravě: Martha Králíková, vnučka, a sedící na klíně Marie A. Králíková, pravnučka; Tomáš Koráb, otec, dědeček a pradědeček; sedící na klíně Renata Králíková, pravnučka; Martha Králíková, pravnučka; Edwin Vacek, vnuk; Anna Korábová, matka, babička a prababička; a sedící na klíně Květenka Korábová, vnučka; Josef Vacek, zeť a Irma Vacková, vnučka.

lege, bylo při tom 10 akrů lesa a tak začal otec vozit dříví a postavil do podzímku dva block-housy a stěhovali jsme se do svého. Jinde stavěli dříváky, ale tady bylo dost dříví. Pamatuji na jednu prudkou sněhovou vánici, která se dostavila dřívě, nežli klády domova hlinou a maltou byly proloženy (do hlíny se v nedostatků vápna dávala sláma) a když jsme se ráno na zemi probudili, byli jsme celí zasněžení. Šindele se neprodávaly jako teď. Tatínek musil šindele štípat. Hřebíků taky nebylo. Šindele byly čtyry střevice dlouhé a přes to se kladly klády.

Na tomto prvním místě v krajíně prerijní, strávili jsme pět let. Narodila se tam sestra Anna, která se provdala pak za krajana Antonína Drábka, pocházejícího od Solonu, která později se zanecháním 4 dětí zemřela u Spencer, Neb.; a také Tereška, sestra, se tam narodila, provdaná za krajana Jos. Vávru, která při druhém děcku po tříletém manželství zemřela. První naše místo bylo, kde je nyní Truhlářů hřbitov. Byla tam, když jsme to koupili, broština do stropu, ale vykopali jsme ji u nasázeli řepy. Pamatuji se jednou, jak slepice na dvoře začaly hlasitě kdákat, jen malý kousek cesty od dveří a jak vytvořily kruh kolem něčeho zvláštního a když to naši zabili, byl to asi 9 roků starý chřestýš. Bylo jich tehdy hojně. A divokých prerijních slepic bylo tehdy tolik, že je tatínek střílel ze dveří a já jsem pro ně běhal a je sbíral.

Po 5 letech prodali jsme majetek ten Roušarovým a stěhovali se na pole dne do okresu Johnson, kdež otec zrentoval za Sulkovými farmu, ale tam jim štěstí nesloužilo, neboť oba střížení byli zimníci a leželi ode žní do podzima a nemohl jsem docházet k Paseckým do "českého" mlýna, protože i mne zimnice sklátila na lůžko. Později najali naši ještě "Hrádek" na farmě Antona Sulka, míli na půinoc, kde zase Jiří byl kopnut koněm do hlavy — otec nebyl zrovna doma — a bratr šeredně poraněn a nemít v osudný čas na hlavě beranici, bylo by ho kopnutí snad zabilo. Ale přede dvěma roky zemřel v Černých Vřších v polední Dakotě, kdež byl ženat a majitelem 160 akrů a ani jsme nemohli na pohřeb, protože byly železnice zaváty.

Byli jsme v nájmu asi 4 léta ale 4. dubna 1892 koupili jsme Thompsonovu farmu o 80 akrech, akr za \$4 v sekci 29 a to je naše domovina, náš homestead a třeba že později ještě 160 akrů přikoupili, ten majetek rodina naše držela přes 40 let. Otec zemřel r. 1904 u věku 80 let náhle, matka taktéž náhle r. 1894 ve věku 70 roků. Byli to rodičové něžní a starostliví, nepamatuji, že by byli kdy rukou svých na mne vložili a my všichni zachovali jsme jim vděčnou a láskyplnou upomínku v srdci, já, i druzí dva dosud žijící bratři Vilém z Rosebud a v So. Dakotě a Jan v Spencer, Neb.

A nyní přejdu k sobě samotnému. Jak jsem se výše zmínil, bylo mi sedm let, když jsem přijel a začal jsem chodit do školy u Sulkových, tam co jsou nyní Burešovi, ale jen v zimě a co jsem se v zimě naučil, přes léto jsem zapomněl. Ale vážil jsem si toho, protože v jiných krajích měli děti do školy hodně dále nežli my. Od 12 let pomáhal jsem na farmě. V čas občanské války sloužil jsem u farmera Wilcoxe. Dostával jsem \$14.00 měsíčně v letních měsících a \$9.00 v zimě a napracoval jsem se dost. Pokřizel jsem dobytek, jednu z mu měl jsem na starosti 500 ovcí a bylo mi 18 let a sám k tomu v zimě, kdežto v létě byli jsme tři. Pak jsem zase pracoval doma nějaký čas. Tehdy práce bylo poněkud jiná než je nyní. Kukuřice sázela se rukama, dělala se čárka pro ni a zakopávala se motykou. Pamatuji, jak Jiří jednou, když rodiče odjeli do Cedar Rapids, od práce utekl k Dobrovským na besedu, k hochům, ale já za ním a dal jsem mu pořádnou litanil a nádvakem něco, co nikdo nepromění. Taky pamatuji, jak jednou otec, když nebylo tak na pilno, dovolil bychom šli na ryby. Pustili jsme kobylu na prerii pod stavením — měla pod sebou hříbátko — ale druhý den ráno hříbátko běhalo a kobyla nikde a když jsme pátrali, našli jsme ji zcepeněnou a nikdy jsme se nedověděli, co se jí vlastně stalo —

Když mi byl 24 roků, oženil jsem se. Bylo to 16. srpna r. 1870. Moje manželka jmenovala se Anna Macháčková a přijela do Ameriky, když jí bylo 12 let. Její dědeček tehdy, když odjížděl jim povídal: Uhlídáte tam v Americe úplné zatmění slunce. Jest jen jednou za sto let. — A vskutku jsme je uhlídali. Nastalo 17. srpna 1869. Bylo to ve žních, sekali jsme oves. Před tím hodně přšelo a asi pět akrů ovsu leželo. Měli jsme ho sekat asi 100 akrů. Sekali jsme, sekali, tu najednou udělalo se tma asi ve 4 hodiny odpoledne — hvězdy jasně svítily — nikdo nevěděl, co se to stalo a co si počít. Stál jsem s kosou v ruce a díval se s udivením, někteří mysli, že snad nastává konec světa — drůbež a slepice šly na řád domnívajíce se, že je noc — ale trvalo to jen asi 15 minut a pak se zase vyjasnilo. A vzpomněli jsme později častí na proctví ženina dědečka, který patrně něco o těch úkazech přírodních věděl a v tom ohledu asi více četl, nežli ostatní. Leč abych se vrátil k postupnému vypisování. Zakoupil jsem si po svatbě v College townšipu 80 akrů půdy, v sekci 21, od Johna Haya a farmu tu držím už 48 let. Hospodaří na ní nyní syn Tomáš.

Poměry byly tehdy jiné nežli teď. Vozil jsem slámu do Cedar Rapids a prodával ji celou fóru za \$1.25, prasata 100 liber živé váhy za 3c, kukuřici někdy za 16c jindy za 18c, oves platil 20c (jindy 25—28c bušl), seno \$4 až \$5 tuna. Půda prodávala se prerie napřed po \$10 akr, po čase po \$20 a poslední prerie s majetkem mým hraničící koupil Josef Horák za \$35.00. Dnes má akr cenu \$250!!

Vedlo se nám dobře, ale není snad třeba dodávat, že to bylo převážnou většinou ovoce našeho přičinění a naší šetrnosti. Lidé někteří okem závistivým hledí na farmerský majetek, ale kdyby měli po léta a léta tak pracovat od samotného rána jak sluníčko vyjde až do noci — a šetřit, mnohý by se oděkl i teď, neřku-li v těch plonýrských dobách, když ještě nebylo strojů. Dnes je stroj skoro na všechno. Tehdy pracovalo se v poli ještě pomocí volů. Sám jsem voly vodil, když jsme oborávali. Dávali jsme jim na huby koše, aby nám kukuřice nesežrali. Tatínek dělal kširy na ně sám. Později jsme voly zaměnili za koně, ale pluky byly starodávne nikoliv takové, aby si člověk na ně pohodlně sedl. Vše sekalo se kosami. Když jsem byl na vlastním, manželka mi pomáhala. Doma měla práci s dětmi a vařením a úklidem a ještě mi pomáhala při hospodářství; nebylo koho zjednat a tak jsme seno svázali a skoro všechno ostatní udělali sami v počátcích a teprve později přišla úleva, když jsem koupil vazačku a jiné stroje.

Rodinný náš život byl šťastný a dočkali jsme se své zlaté svathy, kterou jsme před dvěma roky ve kruhu všech svých milých ve zdraví a v radosti oslavili. První dceruška naše Marie nás sice po 13 měsících zemřela, ostatních jsme však dochovali a dočkali se na nich a jejich dětech radostí. Nejstarší dcera Terezie provdala se za Jana B. Vondráčka, druhá Anna za Josefa Vačka a syn Tomáš P. pojal za manželku sl. Pavlínu Chmelíčkovu. Zeťové jsou oba v Cedar Rapidsích v české společnosti známi a oni i snacha jsou k nám hodní. Máme 6 vnoučat a tři pravnoučata. Rodičové nás přidržovali v lásce k české národnosti a řeči, moje manželka je dobrá a horlivá čtenářka a vnoučata i pravnoučata naše mluví plynne česky. Vnučka Martha provdaná za Sokola Josefa Králíka jest cvičitelkou T. J. Renata Tyrš a vychovávají děti v duchu českém a ostatní také.

Často si myslím, že to všechno záleží na rodičích, a kdyby ti na to hleděli, že by se národnost naše tady docela dobře udržeti mohla, třebaže vlna, která nás obklopuje je prudká, neboť svoboda tu jest a nikdo ve skutečnosti nepřekáží pěstování řeči mateřské a nikdo nezaxilivá (až na několik fanatiků) těm, kteří jsou při tom věrni této republice a poctivě konají svoje povinnosti k ní.

Posílali jsme děti do školy pravidelně; škola, kam děvčata chodila stála u Horákových — nebyla návštěva veliká a když byla nepohoda, přišly dvě nebo tři; ale syn měl už to učení lehčí, neboť budova školní přestěhována přes silnici zrovna proti nám. Ale česky učili jsme je sami, nejvíce z novin a protože se dcery provdaly za Čechy a syn dostal manželku, dobrou Češku — národnost se v rodině naší udržuje, což je nám zdrojem radosti a uspokojení a často u jiných budí překvapení.

Co se týče náhledů náboženských, jsme svobodomyšlní a také rodiče hnali toho se přidržovali, neboť když sestra Františka zemřela — bylo jí 10 let — na stavení to bylo ještě místě našem — na pohřbu řečnil zesnulý buditel náš Fr. B. Zdrůbek. Taký my všichni hlásíme se k svobodomyšlné straně doposud. — —

Po veřejných úřadech a počtách nikdy jsem nebažil, třeba jsem musil přijmout úřad důvěrníka v townšipu, který jsem zastával dva roky, a úřad školního dozorce, a před 4 roky odstěhovali jsme se do Cedar Rapids, vlastně na hranice, na svého 1½ akru v Cedar townšipu v t. zv. Shaefer Heights na odpočinek jakýsi. Máme krásné místo, které se každému líbí a kam si měšťáci přijíždějí v značném počtu pro třešně, když dozrávají, neb máme 55 ovocných stromů; držíme si drůbež a jsme blízko Cedar Rapids, kam jsem dovážival obilí Douglassovi a dobytek Sinclairovi; blízko města, které jsem viděl vyrůst a rozkvést a pokud bude nám zdraví sloužit, doufám, že naše spokojenost nás neopustí. Nastarali jsme se dost — často i zármutek padl do našich srdcí, jako když neúprosná smrt vyrvala nám dcerušku, sestru Annu a bratra Jiřího, vnuky Jenička a Pavla — nešlo vždy všechno na vias, jak bychom byli chtěli, ale to nemá nikdo. Napracovali jsme se dost a ještě doposud rukou do klína neskládáme, ale práce naše nesla ovoce a teď si na něm pochutnáváme. Taký jsem měl trochu toho štěstí. Roku 1882 koupili jsme s bratrem Vilémem, každý po 280 akrech v okrese Woodbery po \$13 a prodal jsem za \$45 a později koupil jsem v okrese Morrison, Minn. 640 akrů po \$4.00 držel majetek 18 let a prodal po \$15. A doma — nikdy mi kroupy žádnou úrodu nezničily, nikdy mi bouře komín neskácela, ani stoh nepřevrátila a myslím si, že v okrese Linn každý farmer může býti spokojen. A jest. Žádný by tak hned neprodal. Země tu jest úrodná, všude dobrý spád vody a sluje nechají se lehko vytrubkovat. Málokdy je sucho, aby v čas nesprchlo a trhy dobré na obilí i dobytek. Cesty nejsou všude nejlepší, ale tak zlé nejsou jako byly před 50 lety, kdy musil jsem leckdy pomáhat lidí vytahovat z bláta pomocí našich volků.

Poměry se změnily hodně a pořad se mění. To už nikdy nebude jako bývalo, aby si člověk mohl pro dříví kam chtěl; střílet kde chtěl a co chtěl; aby si mohl dobytek hnát na prerie a nemusil mít pastrů; aby si mohl sena nasekat kdekoli, ale přes to přese všechno ba i přes nízké ceny nyníjší, není farmerům leda snad nájemcům, kteří počítali s vysokými válečnými cenami a jež pak rozpočet při poklesnutí jich zklamal, tak zle. Za války vše dobře platilo. To vždycky tak je. V čas občanské války stála pšenice \$3.00 a libra prasat zabitých 15c a zlato mělo takové ažio, že tehán Macháček za \$1000, které si přivezl dostal v papírech tři tisíce, za které si pak koupil farmu. Za poslední světové války také vše dobře se zpeněžilo. Ale rolníci se presidentu Wilsonovi neodměnili, hlasovali pro republikánskou stranu, která k vůli své nadvládě politické nemožná potvzení míru. Zvrátila vše co Wilson udělal — musila se to vše probírat znovu a jinak — nastala nejistota — bez Ameriky se poměry v Evropě nedají upravit — trhy trpí, o'chod trpí, průmysl trpí, všechno. Bude zase lépe, ale republikánská politika upravení poměrů a ustálení jich zdržela o několik let. A nebylo to ve prospěch národa, nýbrž ve prospěch jedné strany.

Ceny nejsou takové jaké by měly být — ale jsou lepší nežli bývaly a až to kvašení v Evropě přestane a poměry urovnají, bude stav farmerský na tom tak jak mu patří, protože když se farmerovi dobře vede, všem se dobře vede. Ale zabočil jsem na pole národohospodářské, kterému je hůř rozumět nežli tím polím, do kterých seje me obilí a snadno bych se mohl dostat do nějaké polemiky a to pro mne nic není a taky to nepatří do životopisu.

Nevím, bych dále mohl nebo měl uvést. Kolem dokola straší nedostatky uhlí následkem stávků uhlokopů a stávků železniční, ale bude-li nejhůř zahřejeme se při dříví, neboť držím dosud 20 akrů lesa po otci, a dokud mne nohy ponosou budu chodit k synovi na domovinu a pomáhat mu, a hledět si našeho útulku a docházet k dcerám a vnoučátům a žertovat s právnoučaty. Chtěl jsem dát svůj životopis do "Amerikána" už tehdy, když jsme tady při zlatém jubileu města měli český den (blahé paměti) a když nás staré osadníky rozestavili kolem toho velikého balvanu pamětního s tím českým nápisem, který pamětihodnou tu událost hlásati bude našim potomkům ještě dlouho po tom, když nás tu nebude, ale nebyli jsme s to dovědět se jak se všichni ti settleři jmenovali a byl bych pomalu už upustil od toho, ale redakce si na mne vzpomněla a tak starý Koráb, hlava čtyř žijících česky cítících a česky

mluvících pokolení sedl a psal, a bylo mu jakoby to všecko prožil znovu. Mnoho věcí jsem přehlédl a vynechal — snad i dosti zajímavých — snad zajímavějších nežli jsou ty, které jsem uvedl — ale starý člověk je starý člověk — vzpomene na některou věc pozdě, když už se neklíkuje a na jinou zapomene docela. Kdyby člověk dopodrobna vše měl probírat, byla by z toho kniha, místo životopisné vzpomínky. Udělal jsem, co bylo mého možného a doufám, že redakce "Amerikána" to uzná a vezme tím za vděk a že čtenáři alespoň trochu ze črty této udělají si představu. Prošit 75 let není tak lehké jako projít pole pluhem. Je to jako jsem četl v českém spisovateli Nerudovi: Do písně se to tak lehká dá a říje se to tak dlouze". Ono se lehká fekně: Napište svůj život. — ono se lehká napíše — dost jsme se napracovali — ale ta práce celoživotní je těžší nežli to napsání. A ono i to psaní pro ruce zvyklé pluhu je dosti těžké. — Pozdravuji ct. redakci i všechny dosud žijící pionýry české, ať jsou kdekoliv a přeji všem čtenářům hodně zdraví a štěstí a tak spokojený sldonuk života, jakého jsem se já dočkal.....

Pokračování na stránce 305.

Zákonitě svátky v Unii.

1. leden. — Nový rok. Ve všech státech kromě Massachusetts, Mississippi a New Hampshire.
2. leden. — Výroční památka bitvy u New Orleansu v Louisianě.
19. leden. — Narozenniny Leeovy v Alabamě, Floridě, Jižní Carolině, Severní Carolině, Georgii a Virginii.
- Masopustní šterý (Mardi Gras) v Alabamě a Louisianě.
13. únor. — Lincolnovy narozenniny v Illinois, Connecticut, Delaware, Minnesotě, New Jersey, New York, Sev. a Jižní Dakotě, Pennsylvanii, Washingtonu, Záp. Virginii a Wyomingu.
23. únor. — Washingtonovy narozenniny. Ve všech státech, až na Mississippi, Oklahomu, New Mexico, Sev. Carolina a Tennessee.
3. března. — Výročí neodvislosti texaské, Texas.
- Velký pátek. — V Alabamě, Louisianě, Pennsylvanii, Tennessee, Maine, Minnesotě a Connecticutu.
- První středa v dubnu. — Den státních voleb v Rhode Islandu.
19. dubna. — Den vlastenců v Massachusetts.
21. dubna. — Výročí bitvy u San Jacinto, Texas.
30. dubna. — Den krášení hrobů. V Alabamě, Floridě, Georgii a Louisianě.
19. května. — Den krášení hrobů v Severní a Jižní Carolině.
- Druhý pátek v květnu. — Den konféderační. V Tennessee.
29. května. — Výročí podpisu na Mecklenburském prohlášení neodvislosti v Sev. Carolině.
30. května. — Den krášení hrobů. V Alasce, Californii, Coloradu, Connecticut, Delaware, Districtu Columbia, Iowě, Illinoisu, Indianě, Kansasu, Kentucky, Maině, Marylandu, Massachusettsu, Michiganu, Minnesotě, Missouri, Montaně, Nebraska, New Hampshire, New Jersey, New Yorku, Sev. a Jižní Dakotě, Ohiu, Oregonu, Pennsylvanii, Severní Carolině, Tennessee, Texasu, Záp. Virginii, Washingtonu, Wisconsinu a Wyomingu.
- Minnesotě, Missouri, Montaně, Nebraska, New Hampshire, New Jersey, New York, Sev. a Již. Dakotě, Ohio, Oklahomě, Oregonu, Pennsylvanii, Rhode Islandu, Tennessee, Utahu, Vermontu, Wisconsinu, Washingtonu, Wyomingu a Z. Virginii.
2. června. — Narozenniny Jeffersona, Davise. Ve Floridě, Georgii, Alabamě a Jižní Carolině.
4. července. — Den neodvislosti. Ve všech státech mimo Již. Carolinu, Kentucky a Kansas.
24. července. — Den pionýrů v Utah.
- První pondělí v srpnu. — Dělnický den. — V Alabamě, Californii, Coloradu, Connecticut, Delaware, Districtu Columbia, Floridě, Georgii, Idu, Illinoisu, Indianě, Iowě, Kansasu, Kentucky, Maině, Marylandu, Massachusettsu, Michiganu, Minnesotě, Mississippi, Missouri, Montaně, New Yorku, New Mexiku, Ohiu, Oregonu, Pennsylvanii, Sev. Carolině, Rhode Islandu, Tennessee, Texasu, Utahu, Vermontu, Virginii, Washingtonu, Západní Virginii, Wisconsinu a Wyomingu.
9. srpna. — Den připuštění v Californii.
21. října. — Den připuštění v Unii, Nevada.
- Listopad. — Den všeobecných voleb. V Arizoně, Californii, Floridě, Iduhu, Indianě, Kansasu, Marylandu, Minnesotě, Missouri, Montaně, Nevadě, New Hampshire, New Jersey, New Yorku, Sev. a Jižní Dakotě, Ohiu, Oregonu, Pennsylvanii, Severní Carolině, Tennessee, Texasu, Záp. Virginii, Washingtonu, Wisconsinu a Wyomingu.
- Poslední čtvrtek v listopadu. — Den děkuvzdání ve všech státech.
25. prosince. Štědrý večer. Ve všech státech a v Jižní Carolině ještě dva dny děla.
- Neděle a pásky. — (kdykoliv ustanovené jsou zákonitými svátky ve všech skoro státech Unie.

Zlatá zrnka pro hospodyně.

Trošku ledku (salpetr) přidá-li se do vody, v níž nařezané květiny jsou, udrží tyto dlouhou dobu čerstvými.

Zjistiti, zdali jest vejce čerstvé, vložíme je do pejílu s vodou. Je-li dobré, sklesne hned ke dnu, jinak bude plovati.

Čerstvé maso nemělo by se nechávati v papíru zabaleno, protože tento šťávy do sebe vsákně. Nejlépe položití je na hliněný talíř.

Položky v mírách kuchařských.

- 1 pinta tekutin rovná se 1 libře.
- 2 gilly tekutin dělá 1 koflík.
- 4 čajové lžičky je 1 stolní lžice.
- 2 stolní lžice mouky váží 1 unci.
- 3/4 libry másla tvoří 1 koflík.
- 4 koflíky mouky rovná se 1 libře.
- 2 koflíky zrnitého cukru je 1 libra.
- 2 1/2 koflíku práškového cukru tvoří jednu libru.

Zápletka na objednávku.

Pokračování se stránky 65.

Její oči vytřeštěny byly na postavu ležící nehybně na podlaže. A nyní viděla, že kolem hlavy nehybné postavy roste jakási temná skvrna, roztéká se do šíře. Byla to krev. Snad jej zabila, napadlo jí. Udeřila jej zoufalou silou přímo do čela, pamatuje se kam rána dopadla, jak shasla rázem jeho zvířecí smích. Snad shasla i jeho život! Zabila jej a nyní jest tu sama s mrtvolou. A neměla sil, by tělo překročila, utekla. Ostatně, co by to bylo platno. Nebyla tu s ním viděna hostinskou?

V tom okamžiku nevyřslovného děsu slyšela jak cosi zapraskalo přede dveřmi na pavláčce. Ve dveřích, před jejími užaslymi zraky stál pojednou v soumraku Sáša. Tak tedy přece přišel, jako pravý hrdina z fotohry — leč pozdě, jen o chvílku pozdě. Jak se sem dostal, o tom Běta nepřemýšlela. Považovala to za docela přirozené. Proč ale jen přišel pozdě? Proč nevykonal svoji povinnost hrdiny z fotohry? Jak ji teď vysvobodí?

Sáša vrazivší dovnitř rozhlédl se kolem, popatřil na Bětiny potrhane šaty, na její rozcuchané vlasy, pak na tělo mladého muže ležící bezvládně téměř u jejích nohou a tvář jeho přelétl záblesk úsměvu. Okamžitě postřehl situaci.

"Sášo! Jak jsem ráda, že jsi tady! Proč jen jsi tu nebyl o minutu dříve! Já ho zabila, já ho zabila," šeptala Běta třesouc se děsem a nemožnou spustití očí s bezvládného těla.

Sáša se trochu sehnul nad tělo a ulekaně se vztýčil. Zahlédl krvavou louži kolem hlavy Arthurovy. Zamyslíl se na vteřinu a zvolal:

"Tebe zde nesmí nikdo spatřiti. Tvoje matka by z toho měla smrt, kdyby se dověděla, že jsi byla v něčem takovémhle."

"Byla jsem tu viděna s ním, vyhledají mne, najdou mne," šeptala Běta drkotajíc zuby.

Sáša znovu okamžik úsilovně přemýšlel, rozhlížeje se po místnosti. Pak se náhle sehnul k noze muže ležícího na zemi. Spatřil za jeho holkou zastrčený jezdecký bičik. Vytáhl bičik a díval se naň okamžik. Pak pojednou, shodiv se sebe kabát a podávaje divce karabáč, pravil: "Udeř mne dvakráte nebo třikráte. Ale ze vši síly, aby zůstala na mých zádech dobrá stopa."

Jako ve snu brala Běta karabáč z ruky Sášovy. Leč ruka jí klesla. "Nemohu," řekla a dopadla těžce na židli.

"Musíš," zvolal Sáša. "Jakmile mne poznamenáš, odvedu tě k příteli dole, který tě odveze domů. Já počkám zde, až přijdou lidé. Bude mi pak hračkou dokázati, že jsem ho udeřil v sebeobraně, když do mne v hádce bušil karabáčem. Ty budeš zatím doma v bezpečí."

"A co ty, Sášo, jak ty k tomu přijdeš, abys byl zavřen, nebo snad krutě potrestán — místo mně!"

"Na to nemysli! Teď se jedná o tebe! A o tvou matku! Honem, honem, nežli někdo přijde."

Běta se zdvihla a sáhla po bičiku. Ale věděla, že nebude míti síly k provedení toho, co od ní Sáša žádal.

V tom okamžiku se s podlahy u jejích nohou ozvalo zasténání a tělo mezi ní a Sášou ležící se trochu pohnulo.

"On není mrtev, on není mrtev," ozvalo se téměř jásotem z úst Bětiných.

Sáša se povztýčil v úžasu. Což by tedy ještě nyní, po téhle zkušenosti padoucha toho milovala?

Rozuzlení jako ve fotohře.

Arthur se pohnul znovu, poobrátíl se a pokoušel se povstati.

Běta, jejíž koutky rtů stáhly se pojednou k výrazu hnusu, naklonila se nad ním a přemáhajíc odpor, jímž se zdvihalo její nitro, pohlédla mu do tváře. Byl oslepen krví, tekoucí zvolna z rány nad očima a blábolil cosi o policii a vězení.

"Dostal jste jen, co jste zasloužil!" řekla stručně a obrátivši se k Sášovi, řekla: "Pomoz mi, dát ho na pohovku, ať jej trochu vzkřísíme... Dostal, co mu náleželo. Jen když my jsme z toho venku."

Sáša sobě oddychl. A právě smýšlení Bětino poznal ještě lépe za malou chvíli, když Běta, sedíc na židli před pohovkou, na které s tváří již umytou, ale poznamenanou ošklivou a stále ještě krvácející ranou na čele, ležel Arthur a čtla tomuto levity:

"To znamení na čele poneseš do své smrti," mluvila k němu. "A bude to výstražným znamením pro všechna řádná děvčata, aby se vám vyhýbala na sto kroků, jako morové nákaze. Zajisté, že vám dnešní zkušenost zažene chuť na podobný lov. Já ovšem děkuji za to, že jste mi tak rychle a důkladně otevřel moje hloupé, důvěřivé oči."

"Odpusťte, zmýlil jsem se ve vás," zablebtal Arthur, drže si spánky oběma rukama.

"Dnes jsem dostala příležitost poznati, jak velký je rozdíl mezi pouhou vášní a skutečnou láskou, jakou jest ku příkladu ona zde mého bratrance, který se chtěl sám obětovat, aby mne vysvobodil z hanby a nebezpečí, ač já jsem se k němu tak nehezky zachovala." Běta, jež si při těchto slovech upravovala účes, pohlédla při tom něžně a vděčně na Sášu, přistupujícího s namočeným ručníkem, aby ovázal hlavu raněného.

Sáša se jen spokojeně usmál. Tohle "rozuzlení" překonávalo jeho nejmělejší naděje. V duchu děkoval mladému Fergusonovi, že mu tak výborně zahrál do ruky...

Za půl hodiny na to pomáhali Šáša a Běta mladému Fergusonovi do jeho automobilu. Byl ještě omámen, jako neživá věc v jejich rukou. Viděli, že nebude moci svůj stroj sám fídit a proto rozhodl Šáša, že jej doveze domů. Bětu usadil zatím do kryté fordky svého přítele s nařízením, by automobil Fergusonův následovali.

Uloživ Arthura do jeho runaboutu, pomáhal galantně Bětě do kamarádovy fordky. Dívka se k němu pojednou poobrátila a prohodila: "Pomysli si, Šášo, kdybys se tak byl objevil v čas, nežli jsem musela sama toho dotěru sraziti k zemi, kdybys tak v nejhroznější chvíli byl vyrazil okno a skočil útočnickovi na krk! Jaké báječné rozuzlení by to bylo pro pana Prevosta, který si tak potrpí na zápletky, že mne nevědomky vehnal do této!"

"Nebyla to moje vina, že jsme nebyli na místě v čas," odpovídal Šáša. "Tato fordice přítele Stumera je dobrý běhounek, ale jak jsme se otcli v předměstí, nechal nás mladý Fergusonek hodně nazpět, až jsme ho konečně ztratili. Pak jsme sjezdili dvacet nebo třicet mil, nežli jsem zahlédl jeho káru ve dvorku smutně proslulého, ale šerifem vyklizeného, dávno opuštěného roadhou. Okamžitě jsem tušil, co se stalo nebo má státi. Když jsem našel dole dveře zamčeny, vylezl jsem na pavlač... Ostatně, nemyslíš, Bětulinko, že to bude ještě lepší rozuzlení zápletky, nežli to příliš otřepané vpadnutí do světnice zrovna v kritickém okamžiku?"

X. Dvě Lízy.

V předním pokoji útulného domku Soukupových bylo opětně prostře-no, tentokráte pro více osob. Všechnu práci konala souseďka paní Židlická, se svými dvěma dcerami. Paní Soukupová, ačkoliv vypadala svěže a pohybovala se čile, pouze ukazovala a nařizovala co a jak má býti uděláno. Vůně velké kytice zahradních květin na stole stojící zápasila s pronikavější vůní pečeně a jiných dobrých věcí, šířící se z kuchyně po celém domě.

"Tak tedy přece jsem se dočkala splnění svého nejrůznějšího přání," povzdychla si paní Soukupová, přistupujíc k oknu a dívajíc se přes plot zahrádky, celé zlatem slunečních paprsků zalité, do ulice. Vyhlížela, zdali již svatebčané nejedou. Před půlhodinou odvážel si Šáša Bětu k soudci. Při tom ukázal, že ani v den své svatby nesleví se svých demokratických zásad. Nedal jinak, nežli, že je k oddávkám odveze jeho přítel Stumer — tentýž, který jej před měsícem vzal k podivným románovým námluvám — ve své fordce, v téže, která tenkrát vykonala tak dobrou službu. Marně Běta namítala, že se chce aspoň k oddávkám véztí ve skutečném automobilu. "Fordka byla naším štěstím, Bětulinko!" vykládal Šáša. "Musíme jí býti vděčnými." A usmíval se potutelně, dodávaje: — "Pomysli si, co by s námi bylo, kdyby nebylo bývalo mé lízinky tam v Californii, kde vlastně započla naše "zápletko" a jak by to dnes s námi dopadalo, kdyby nebylo gasolinového trakáčku mého kamaráda Stumera!"

A tak se musela Běta podvoliti tvrdé palici Šášově a jeti k oddávkám v obyčejné a k tomu ne docela nové fordce. Šášův přítel Stumer se svou mladou manželkou byli novomanželům za svědky a seděli v předu, kdežto Běta, trošičku, ale ne mnoho, pohněvaná a Šáša zářící a sršící vtípem usadili se na zadní, valně otřené sedadlo kryté fordky. Běta nemohla se k vůli téhle Šášově umíněnosti ani pořádně obléci. Kdopak by lezl do fordky se svatebním závojem! Byli oblečeni pouze ve své nedělní šaty. Aie

Běta proto přece každou chvíli pohlédla stranou k svému ženichovi ne bez pýchy a štěstí ve zraku. Jak mohla tak dlouho neviděti, že je Sáša nejhezčí a nejmůžnější chlapec, jakého kdy potkala? Jak mohla být tak zaslepena a tak dlouho poslouchati prázdné lichocení toho flouska, Arthura...

Sáša nemohl se dočkat okamžiku, kdy nad nimi soudce vyřkne svoje "Dle zákonu státu Illinoisu...!"

Nu a dočkal se. A když jim vlídný soudce po skončené ceremonii řekl "polibte se", chytil ženich svoji nevěstu a dal jí neceremoniální, upřímnou, mlaskavou pusu, až se Běta zarděla a zaseptala: "Jdi, ty divochu!" Mladí manželé Stumerovi pohlédli na sebe s úsměvem a soudce si honem utíral šátkem ústa, připravuje se k puse, kterou měl dle amerického zvyku od nevěsty dostatí — a dostal.

Pak, ruku v ruce vycházeli novomanželé z domu soudcova.

Běta se zarazila na prahu. Místo jedné fordky, která je byla přivezla, stály před domem fordky dvě. Před starší, již trochu našedivělou fordkou Stumerovou, pyšnila se v záři dopoledního slunce úplně nová "sedanka", třpytící se všemi hranami a plochami, jako by chtěla říci: "Nuže, nejsem stejně krásná, jako kterýkoliv Pierce-Arrow?"

Jakýsi muž, vypadající jako agent-prodavač, stál u nové fordky. Když se novomanželé objevili, otevřel s úklonou její přední dvířka. A Sáša, jakoby to platilo jemu, vedl svoji nevěstu k nové fordce. Běta v údivení pohlížela na svého ženicha, na cizího agenta a na čtyřkolou krasavici. Agent a Sáša se potouchle usmívali. I fordka zdála se zubiti se lesklým "fejsem" nad předními koly.

"Nu tak, paničko, jak se ti líbí naše rodinná ekvipáž?" ozval se Sáša, když stanuli před třpytnou lízinkou.

"Naše?" mukla Běta a dala se do zajímavého smíchu.

"Naše, Bětulinko, naše. Svatební dárek od pana Prevosta místo té, kterou mi popravil v Californii. Ptal se, jaký auťák chce. Měl jsem původně chuť na runabout, víš, pouze pro dva, v jakém ty tak ráda se vozíš, ale vzpomněl jsem si, že budeme vyvážet maminku s sebou, tak jsem si za dárek objednal Ford-sedan."

"A jak jste to, vy dva švingulanti, narařičili všechno zrovna jako pro film?" smála se mladá panička, uvelebujíc se na pohodlném sedátku vedle svého Sáši s roztomilostí dovádívého kotěte.

"A to není ještě všecko," oznamoval ženich, hladě dlaní řídicí kolo své ekvipáže. "Doma ti přečtu gratulační dopis od pana Prevosta, se kterým posílá tisícovku jako honorář za děj tvé fotohry. Ta zápletka a rozuzlení, které jsem ke hře přidělal — věrně dle skutečnosti — se mu ohromně zamlouvají. Je prý to báječně originelní. Za půl roku prý bude film hotov. Radí nám, abychom založili společnou firmu na výrobu fotoherních zápletek...."

"Založíme?" zeptala se Běta, již v jasných očích hrála všechna radost celého světa.

"You bet! Štempl na to!" odvětil ve smíchu Sáša a pustiv kolo, chytil Bětu a dal jí důkladnou pusu.

Na to chopil se znovu řídicího a černá lesklá krasavice, následovaná druhou fordkou, rozejela se ulicemi předměstí k domku, kde voněly v jizbě plné slunečních paprsků a ptačího jásotu kytice, pečeně a kejky.

Paměti starých českých osadníků v Americe (pokračování).

JOSEF KONÍČEK.—Jisté se pan Stanislav Maroušek z Prairie du Chien, Wis., který vypráví jeho životopis, mnoho nemýlí, řekne-li, že pan Koníček jest nejstarším krajanem v Americe, neboť dočkal se úctyhodného stáří 101 let, 6 měsíců a 10 dní a při tom byl stále zdrav a čilý, což dokazuje nejen okolnost, že i ve stáří 100 let pracoval denně na zelinářské farmě svého syna, ale tančil, až se hory zelenaly. Patříčná data o panu Koníčkově, který po válce dával hubičky každému svému jmenovci z radosti nad tím, že to kaiser prohrál, sebral p. Maroušek jednak od známých a jeho synů a jednak ze svých osobních styků se zeznulým. Vypráví o něm následovně:

Pan Josef Koníček narodil se dne 9. června 1820 v Hořatanech v kraji čáslavském v Čechách. Osířel však již v útlém věku šesti let, a byl dán do výchování k své tetě, která jej přijala jako člena své rodiny. Po rodičích mu zůstalo osm set zlatých (šajnú). Manžel jeho tetičky byl obuvníkem a tak malý Josef hned v mládí zaučoval tomuto řemeslu sv. Kryšpína. Chodil také do školy, kde se naučil psátí švabachem, neboť tehdy se ještě latinku neučil. Musel ovšem také chodit na robotu, o níž vždycky vypravovával, že až probíhal mráz všem posluhačům po těle. Tehdy bylo zacházeno s robotníky hůře nežli se zvířaty, obzvláště když některý z nich se opozdil.

Tu dostával každý ran holí dle toho, o jak dlouho se opozdil. Také se kdysi zmínil o tom, že jich jednou přišlo pozdě více a všichni se dohodli na tom, že budou-li bít, že to panu Francovi, který byl u nich drábem, vynahradí a toho dne, že nebudou pracovat. Tak se také stalo. Jeden z nich na milého Francka skočil a v tom okamžiku vátelo se vše za hrozného křiku na jedné hromadě. Když se počali lidé sbíhat, dali se všichni zbouřenci na útěk. Koníček utekl ke strýci, sebral svých pět švestek a dal se na vandr. Bylo to v roce 1838. Již před tím často pomýšlel na vandr a proto měl již vše připraveno i svůj "Wanderbuch", ze kterýchto knížky se dovidáme některých zajímavostí z jeho toulky. Byl ve Vídni, na to v Tyrolích, v Linci, pak ve Štýrském Hradci (Graz) a v roce 1845 opět ve Vídni. Potom vrátil se zpět ku svému strýci. V ten čas však právě verbovali v okolí na vojnu a proto jej tetička ukryla a jeho pobyt zapřela. Když však se milý Josef dozvěděl, proč vlastně je schováván, šel se sám hlásit. Leč vojenští páni, když jej dokonale prohlédli, neuznali jej za schopna. To mu ovšem nebylo vhod a proto navzdor šel na vandr znovu. Dostal se do Nymburka, kde pracoval u svého řemesla. Byl expertem na vyrábění

Josef Koníček, sedící s vnučkou, dcerou syna Karla a Helenkou. Stojí synové František a Karol.

vysokých bot, tak zvaných faldovek. Poněvadž široko daleko neuměl nikdo takových bot udělati, měl s mistrem práce tolik, že pracovali jenom pro "nobl" lidi. Boty putovaly do úřadů, na zámky, na fary, ale nejlepší "faldovky" si udělal Josef sám pro sebe ve kterých se mohl každý vidět jako v zrcadle. To ovšem nezůstalo bez následků a brzy si udělal známost s Andulkou Budilovou. Šel-li s ní po rynku, dívalo se za nimi celé město. Ale pantáta Budil nechtěl za nic na světě o ševcích slyšet; a pak byla Andulka jedináčkem a měli pro ni pěkný domek. Později přece pantátněk povolil a tak roku 1850 začal statný manžel své řemeslo v tehánově domě. Od tety dostal zbylých 600 zlatých (šajnů) a pustil se vesele do řemesla při čemž dařilo se mu obstojně. Dopisoval si se svým známým panem Slabihorkou z Chicaga, jenž, když pak panu Koníčkovi zemřel v roce 1862 tehán a tchyně, poradil mu, by se odstěhoval do Ameriky. Ostatně v Čechách byly poměry velice neutěšené, ba možno říci předválečné a proto nemusel se pan Koníček dlouho rozmýšleti, aby se rozhodl k odjezdu na druhou stranu Atlantiku. Za zmínku stojí uvést, že zastihla jej ještě ve staré vlasti zpráva o zavraždění presidenta Lincolna. Kromě verpánku a jiných ševcovských potřeb, které si vzal s sebou, prodal vše a krátce na to v roce 1865 se svou manželkou a pěti dětmi ujížděl k severním hranicím Čech a dále pak až do Bremen. Tam změnil veškeré své rakouské peníze za německé, ne však za papír, nýbrž dal si vyplatit samé stříbro. Vzhledem k tomu, že byl nucen čekat týden na loď, chodil po ulicích, máje kapsy plné peněz ze zvučného kovu. Německy uměl již z Vídně. Ještě před odjezdem radili mu opět nějací agenti, by německé marky prodal a koupil si raději americké dolary. Toto dvojí měnění u nesvědomitých agentů mělo za následek, že jeho jmění se hodně ztenčilo. Po sedmi týdnech jízdy po plachetníku "Union" dostali se do Baltimore. Do Chicaga přijel právě, když podepsáno bylo příměří Severu s Jihem. Zde ubytoval se u krajana Slabihorky, jenž bydlel na severní straně blíže Milwauckého nádraží na Locust Street, tak zvané Plank Road. Nynější československá metropole u Michiganu byla tehdy ještě malým městem. Pan Slabihorka měl čtyři děti a pan Koníček pět, přece však na nějaký čas se srovnali v dvou světnicích. Poněvadž ale poměry byly neustálené a práce málo, dohodil se pan Koníček, jenž nějaký ten cent měl, s panem Slabihorkou na tom, že společně postaví si "barák". Bylo opatřeno dříví z "lumberyardu" jednak za hotové, jednak na dluh, pronajat lot na dva roky a dali se chutě do práce, při čemž pan Slabihorka vesele uplatňoval své tesafákové umění. Byla to ovšem budova velice primitivní, možno říci jakási žanda, o dvou světnicích. Pak postavil pan Koníček do rohu u okna verpánek a pustil se do ševcoviny. Práce z počátku nebylo mnoho, ale děti statečně mu pomáhaly. Mimo to chodily děti ještě do práce. Anna do krejčoviny za šest dolarů týdně, Josef do barvířské dílny za dva dolary padesát za týden a Frank a Will chodili s matkou sbírat hadry. Kromě toho pořídl si pan Koníček chlívek a držel slepice, krávký a holuby. A kluci to pro ně nanesli dost. Pak bylo zapotřebí starati se trochu o získání odběratelů. Jistý Němec jménem pan Huml, měl v sousedství hostinec a svoji známostí opatřil mu z pivovaru zakázky na těžké boty. Jednou k němu přišel člověk a nabízel na prodej flašinetu. Pan Koníček dal mu zlatý dvacetidolar a saloník k tomu také přidal dvacet dolarů a tak se stal náš krajan majitelem flašinetu. Dluh svůj odehrával vždy v úterý a v pátek, kdy byly v hostinci pořádány "šindiky". Tam sešel se s jistým panem Bičákem, mužem též od počestného řemesla svatého Kryšpína a vzal jej hned do práce, jak k verpánku tak ke koncertům. Pak ovšem bývalo moře piva a všeho hojnost, neboť košík masa byl za "čtvrťák". Ostatně vyhrávali také o veselkách a pak i jiných salonech. Jednou přišel pan Koníček domů bez flašinetu a jeho manželka měla radost, že ho prodal. Leč za týden přinesl flašinet zpět, naladil a spustil: "Na blízku za městem tam spatříš hrob", při čemž dal znamenání pomocníkovi, jenž uchopil se klíky a milý pan Koníček dal se svou drahou polovicí do tance. Těmito koncerty získali hodně zákazníků, takže nemohli ani postačiti a museli pracovat v noci. Později dal do flašinetu novou píseň "Jaké je to hezké, dva kováři v městě, dva kováři na rynku". Byl to importovaný rejdivák. A bylo u nich veselo. Dělalí boty na zakázku. kupec musel složit pět až deset dolarů na kůži, neboť boty se dělaly jen za patnáct dolarů. Ale paní Koníčková nechtěla se za žádnou cenu smířiti s flašinetem — až jednou se vyjádřila, že už toho má tak "akorát". Toho se ovšem ubohý manžel zalekl a do týdne byl flašinet prodán. Avšak jak bylo smutno pak. Když pak v roce 1869 nájem vycházel, prodal pan Koníček vše, boudu i řemeslo a jel se strženými osmnácti sty i s dělníkem Bičákem do Prairie du Chien, Wis. Tam dal se do farmaření i do ševcoviny. Děti byly již odrostlé a mohly dobře pomáhati. Od pana Bremera koupil farmu o 160 akrech, vzdálenou asi tři míle od města, za níž mu pan Koníček složil čtyři sta dolarů. Ale starý bečlák chtěl za ní dvanáct set dolarů

a tu mu pan Koníček slíbil, že jej bude živiti až do smrti. Leč neuplynul ani rok a doplatil panu Bremerovi zbývající částku. Barák, který byl na spadnutí, rozbouřil a postavil nový. Pozemek nebyl obdělávaný a proto pustila se celá rodina i s pomocníkem chutě do práce. Mimo to dal se pan Koníček do ševcoviny, máje velkou zásobu kůží z Chicaga. Udělal si také velkou dřevěnou botu, již pověsil ven na roh, kde otáčela se jako větrník a konala výbornou službu reklamní, neboť domek stál u hlavní cesty, kudy jezdili hojně farmáři. Tito ovšem neměli peněz na zaplacení a proto mu obdělávali pozemek. Kromě obuvi spravoval také koňské stroje a jiné věci. Měl také pár volů a jednoho koně. Poněvadž všichni i děti se přičiňovaly, zaokrouhlil brzo farmu ze 160 akrů na 380. Když pak mu v roce 1875 došly zásoby kůže, nechal řemesla. Jeho dělník Bičák si též zakoupil pozemek, ale po osmi letech jej prodal a odstěhoval se do Chicaga. Není divu, neboť v té době byl tuceť vajec za tři až pět centů, libra másla za šest až osm centů, sáh dříví za dolar padesát. Každému dítěti, které pak brzy jedno za druhým odcházelo, zajistil farmu. Když mu pak v roce 1882 zemřela manželka, měl doma ještě tři dítka, ovšem odrostlejší. Po pětiletém vdovství oženil se znovu, ale nešťastně, takže málem by se byl octnul na chudé farmě (County poor farm). Druhá manželka, která měla dvě dospělé děti, dceru v městě provdanou a syna v Milwaukee, dělala mu vzdory. Někdy čas byla na farmě, pak zase u dcery ve městě a obě tam vesele utrácely, nebo obě předatíraly nemoc, což musel pan Koníček platiti; vůbec dělaly mu, co nejhoršího mohly. Po několika letech takového života jela v roce 1901 opět do Milwaukee, kde se skutečně rozstala a v krátku zemřela. Pan Koníček nebyl ani na pohřeb pozván, pouze účet za něj byl mu předložen k zaplacení. Děti druhé manželky činily si pak také nároky na podíl, ale soud rozhodl v jejich neprospěch. Míval také mnoho svízělů a to jej přimělo k tomu, že často bečlal. Od farmy se však nechtěl odloučiti. V roce 1903 poslal do Čech pro jistou rodinu Veselých. Zaplatil pro jejich čtyřčlennou rodinu cestu, vzal je k sobě na farmu, ale později shledal, že rodina Veselých vlastně hospodaří pro sebe. Ani tentokrát nechtěl odloučiti se od své farmy, leč dal se přece přemluvit a v roce 1906, kdy mu bylo 86 let, prodal jí svému synu Frankovi a odstěhoval se do města, kde jeho syn měl zelinářskou zahradu.

K tomuto vypravování pana Marouška dodáváme, že pan Koníček odebíral "Amerikan. Slavii, Pokrok Západu" po dlouhá léta, až konečně mu hasl zrak a lékař nařídil, by se zdržoval čtení. Měl stohy starých novin, kterými se těšil. Ze školy z Čech uměl čísti jenom švabach a latinu naučil se zde z novin. Uměl také dohře německy a byl náramně vtipný. Zajímavé jest že jeho synové vypadali v posledních dvaceti letech mnohem starší než on, což jelině dá se vyložití tím, že po celý svůj život nebyl nikdy nemocen. Ač slavil mnoho modrých pondělků, přece nikdy se neopil. Již od počátku války prorokoval vítězství Slovanstva a porážku Germánstva. Obzvláště jeho radost nebrala konců, když kaiser hodil fiintu do žita. Tehdy se s každým objímal, zvláště své jmenovce — Josefy — líbal, plakal radostí a častoval každého. V ten čas mu bylo 98 let. Když byl na bále pořádaném Řádem Svatopluk ČSPS., v roce 1918. tázan, jak se baví, on na to doobrosrdčně odvětil: "Hoču, výborné! To byste neměli ani bál, kdybych já zůstal doma. Ostatně by mně to pařmáminky neodpustily, kdybych je neprovedl." A už byl v kole a tančil až se mu jeho "kozí" bradička třepala. Na té "kozí bradě" velice si zakládal a vymínil si, že si ji sebou vezme do hrobu. Také by byl rád v řádu ČSPS., ale pro jeho vysoké stáří nebylo to možné, ale všichni jeho synové v organizaci té jsou. Přece však řád mu slíbil, že jej na poslední cestě doprovodí a milý dědoušek, nezapomněl ani, aby se zaplatil povoz z jeho pozůstalosti pro členy ČSPS.

U své první manželky nechtěl ležet, neboť byla na katolickém hřbitově. Byl pochován do Evergreen cemetery v Prairie du Chien, Wis. Pan Koníček narodil se 9. června 1820 a zemřel 19. ledna 1922, ve stáří 101 let 6 měsíců a 10 dní. Měl vždy tvář veselou, usměvavou, nikdy se nezlobil, měl dobrou paměť a nevyčerpatelný humor. Jeho synové nemají takovou povahu. Někdo již nařiká, v šedesáti letech, ale náš starý hrdina po celý svůj život si nepostěžoval. Pan Koníček zanechal 8 dětí, z nichž dnes pouze čtyři žijí; pak 42 vnuků a 29 pravnuček. Ještě ve stáří sto let pracoval na zelinářské farmě u svého syna Freda.

ČESKO-AMERICKÝ DOPISOVATEL jest v každé domácnosti téměř nepostradatelná kniha, ve které jest velký výběr návodů ku správnému sestavení všech společenských dopisů, psaných anglicky i česky, různých obchodních a právních listin dle amerických zákonů. Cena bohaté a cenné této knihy v plátěné vazbě jest \$1.50, poštu \$1.60. Aug. Geringer, 2520 So. Crawford ave., Chicago, Ill.

Jak zabrat domovinu.

1.—(a).—Osoby, přející si získati veřejný pozemek, musí se nejprve rozhodnouti do kterého státu chtějí a potom musí vejíti v přímý styk s místní úřadovnou pozemkovou Spojených Států. Tyto pozemky jsou neustále zabírány a proto jest nemožno poskytnouti určité a hodnověrné i nejnovější zprávy o takových pozemcích, leč v místní úřadovně pozemkové. Místní úředníci poskytnouti mohou a dají možným usedlíkům povšechné pokyny o pozemcích v jejich příslušných distriktech a literaturu, jednajíc o methodách, jak učiniti zápis. Mapy pozemků a státu, naznačující osadu a hranice místních úřadoven, jsou neustále otevřeny k prohlídce a diagramy těchto pozemků mohou býti k dostání za cenu od \$1.00 do \$4.00 za osadu, což záleží na podrobnosti informací, naznačených na diagramu, ačkoliv každý si může volně upravit svůj vlastní náskres pozemku, když chce tomu věnovati čas.

(b).—Osobní prohlídka pozemku musí býti vykonána, než se podá žádost a usedlík má velmi pečlivě dbáti toho, aby se přesvědčil o povaze půdy a domoviny, poněvadž je to na jeho zodpovědnosti, je-li pozemek dobrý anebo špatný.

(c).—Může býti řečeno, že zbylé prázdné pozemky veřejné jsou zpravidla pastvisky, poněvadž dobré farmářské pozemky povšechné byly skoro již rozebrány. Někdy jsou k zabrání znovu nabídnuty pozemky, které byly za tím nebo oním účelem vyňaty a které jsou dobré a v takových případech veřejnost je o tom zpravena v novinách a jiným způsobem ohlašovací. Jsou také některé pozemky zavlažované pod zavlažovacím projektem vládním, o nichž lze si pořídit informace dopisním na United States Reclamation Service, Washington, D. C.

2.—Osoba, hodlající zabrat domovinu, musí být občanem Spojených Států, anebo musí míti první list občanský a když má jen první list, tedy musí se státi občanem, než může získat vlastnické právo na svou domovinu.

Zabraní domovinu může se stát předložením žádosti v okresu, ve kterém žádaná domovina jest položena. Aplikace musí být připravena řádně na formuláři za tím účelem předepsaném a odpřísáhnuta před registrem, anebo receivrem, před komisařem Spojených Států, před soudcem anebo klerkem rekordního soudu v County anebo ve farnosti, kde pozemek jest, anebo před kterýmkoliv úředníkem ze vrchu jmenovaných, jenž bydlí v distriktu, kde jsou ony pozemky, anebo bydlí co nejbliže a má k nim nejhodnější přístup, ačkoliv může bydleti mimo County, ve které zmíněná domovina leží. Žádost není přijatelná, když nebyla podána v pozemkové úřadovně do deseti dnů od odpřísáhnutí.

Každá žádost zabírací a svědeckví k ní přiložená musí obsahovati všechna nutná fakta, že aplikant zná dobře ony pozemky, že podle jeho vědomí nejsou ani solné, ani minerální povahy, že žadatel má všechny vlastnosti domovináře, že žádost byla učiněna v dobrém a poctivém mínění za účelem osazení a pěstování a nikoliv ve prospěch jiné osoby, anebo jiných osob, korporací, syndikátu, aniž v tajném srozumění s jakoukoliv osobou, korporací, aneb syndikátem, aby z toho těmto vyplynul prospěch celý anebo částečný, že žádost není činěna za účelem spekulace, nýbrž v poctivém úmyslu získat domov pro žadatele a že žadatel ani přímo, ani nepřímo neučinil, ani neučinil jakoukoliv dohodu, aneb smlouvu v jakémkoliv směru anebo způsobu s jakoukoliv osobou, nebo osobami, korporací, aneb syndikátem, dle čehož by vlastnické právo mohlo být od vlády získáno k pozemkům, o něž žádost je podávána, ani k části jich, nýbrž že prospěch poplyne jedině osobě žadatelově. Dodatečná prohlášení ohledně povahy pozemků musí být přičiněna podle rozřázeného zákona pozemkového a podle zákona pěstění dobytka. Avšak v poslednějším netřeba potvrdit názor ohledně minerálů v pozemcích, ježto takové pozemky jsou vyhrazeny vládě v tom zákoně.

Všechny žádosti osob, zabírajících pozemky jako usedlíci musí dodatečně k faktům, žádaným v paragrafu 17., uvádět datum a popis části zákona usedlictví, podle něhož dožadují se práva k domovině a žádosti vdov, dědiců, nebo pozůstalých po domovinářích musí obsahovat fakta o smrti usedlíkové a jejich právo zabrat domovinu, že usedlík měl právo zabrat domovinu v době své smrti a že pozůstalí anebo dědici žádající domovinu jsou občany Spojených Států, anebo že prohlásili svůj úmysl státi se občany Spojených Států, avšak nežádá se na nich, aby uvedli další jiné kvalifikace práva zabraní domoviny a ten fakt, že podali dříve žádost za domovinu, nebrání jim v zadání žádosti jako pozůstalí, anebo jako dědici, aniž je takové osobě na překážku zabrat individuálně domovinu, když má k tomu kvalifikace, když podal žádost jako dědic anebo pozůstalý.

Všechny aplikace vojínů, námořníků anebo jejich vdov, poručníků jejich nedospělých dítek musí býti doprovázeny náležitým svědeckvím, že voják anebo námořník konal službu, že byl ze služby propuštěn a že před svou smrtí nepodal sám žádost za dome-

vinu a takovou nezabral ve svém jméně. Žádost vdovy po vojínu neb námořníku musí dokazovat, že je neprovdána a že na právo její nebyl učiněn nárok jinou osobou. Žádosti za dítky vojínů anebo námořníků musí dokazovati, že jejich otec zemřel, aniž zabral domovinu, anebo na ni žádost podal, že matka jejich zemřela, anebo se provdala, aniž učinila kroky k zabrání domoviny a že osoba, která za ně žádost podává, je jejich zákonitě ustanovený poručník.

Žádosti k zabrání domoviny musí býti doprovázeny příslušným poplatkem a komisí. Stvrzenka za peníze se vydá ihned, avšak to je jen doklad, že peníze byly zaplacený a za jakým účelem. Když žádost jest přijata a dána do záznamů, vydá se formální zpráva na předepsaném formuláři. Když žádost jest odmítnuta, anebo suspendována, oznámení v tom smyslu je posláno žadateli ihned, jak vidí se vhodné.

Kdo může zabrat domovinu.

Domovinu může zabrat kdokoliv, kdo nespadá do následující třídy:

- a.—Provdaná žena, leč s výjimkou později zde uvedenou.
- b.—Osoby, které již zabraly domovinu, vyjma případů zde později uvedených.
- c.—Cizinci, kteří nemají první občanský list.
- d.—Osoby, které vlastní přes 160 akrů pozemků ve Spojených Státech.
- e.—Osoby ve věku pod 21 let, které nejsou hlavou rodiny, s výjimkou nedospělých, kteří zabírají domovinu jako dědici, jak později zde uvedeno.
- f.—Osoby, které získali vlastnictví, anebo činí si právo na vlastnictví pozemků v souhlasu pozemkových zákonů, týkajících se hospodářských pozemků veřejných, pokud získání to stalo se dohodou, anebo zabráním od 30. srpna 1890 a to kterékoliv jiné země, což dohromady při zabrání dalšího pozemku by mohlo činit více než 320 akrů. Jediná výjimka je v tom, když žadatelova část nečiní podle zákonů, vztahujících se na půdu lesnatou, kamenitou a pustnatou, víc než 320 akrů, a s domovinou nečiní více než 480 akrů. Podle zákona týkajícího se pěstění dobytka, povoleno jest zabrání až do 800 akrů.

Vliv sňatku na ženská práva.

Provdaná žena, která má všechny jiné vlastnosti o oprávnění k domovině, může zabrat domovinu podle následujících podmínek:

- a.—Když byla mužem svým opuštěna.
- b.—Když muž jest neschopen nemocí anebo jiným způsobem zaviněnou neschopností, vydělávati živobytí a podporovati svou rodinu a když žena vlastně jest jaksi vlastní hlavou a podporovatelkou rodiny.
- c.—Když provdaná žena je dědičkou usedlíkovou, anebo žadatelovou, jenž země dříve, než zabere domovinu.
- d.—Když muž je ve vězení a žena je hlavou rodiny.
- e.—Když provdaná žena vykonala určitou práci na zlepšení pozemků a bydlila na nich před svým sňatkem, může zabrat domovinu a podat na ni žádost, když manžel její v době sňatku neměl vlastnictví žádné domoviny. Tato poslední podmínka nemá platnosti, když každá strana dostala zákonu po celý rok před sňatkem a nikdo z nich neopustil pozemek před podáním žádosti.

Sňatek ženy, žádající za pozemek, neubere této na její právu získat vlastnictví domoviny, když tato zůstane na něm bydlet a jinak vyhovuje zákonu. Když však manžel její nebydlí na domovině, považováno je to za neupřímný úmysl a jest třeba zvláštního svědectví a vysvětlení, když právo na vlastnictví nemá býti ztraceno. Muž a žena nemohou podržeti odděleně své obydlí na domovině, za kterou hodlají žádati, a když v době sňatku každý má zažádáno za domovinu, na které musí býti bydliště, když se má získati vlastnictví, nemohou podržet obě dvě domoviny, leč když jsou oprávnění k tomu podle zákon z 6. dubna 1914, jenž vysvětlen jest v následujícím paragrafu.

Když žadatel za domovinu a žadatelka se vezmou po vyřízení žádosti a požadavků zákona jeden rok, muž může (podle zákona uvedeného, dodatek č. 18) rozhodnouti, na které z domovin může býti bydliště, čímž vyhovuje se zákonu, předpisujícímu místo bydliště, pokud vztahuje se k oběma domovinám. Pokyny ohledně method celé procedury tohoto zákona jsou ve zvláštním cirkuláři.

Když žena usedlíkova anebo žadatele za domovinu, usídlená na domovině před předložením konečných dokladů, byla opuštěna svým manželem déle než jeden rok, může podle zákona ze dne 22. října 1914 (dodatek č. 20) předložiti důkaz na právo k domovině a získati vlastnictví ve svém vlastním jméně, při čemž poskytuje se jí kredit za bydlení a vypěstění půdy, ať vykonala je sama anebo její manžel. O methodě procedury tohoto zákona vydáván je zvláštní cirkulář.

Vdova, když jinak je k tomu oprávněna, může zabrat domovinu, třebaž manžel její zažádal za domovinu a třebaž sama v době té měla právo na podání a zabrání takové domoviny, když žádost zesnulého manžela nebyla ještě vyřízena.

Zabrání domovín vojiny a námořníky.

Osoba, která sloužila v armádě anebo v námořnictvu Spojených Států, může podat žádost za domovinu, když některý člen z jejich rodiny bydlí na domovině, kterou hodlá ten či onen zabrat a žádost, doprovázenou doklady může vyříditi velcí důstojník toho oddělení, kde dotčený voják anebo námořník slouží.

Dodatečné žádosti.

a.—Když jedná se o zabránění domoviny v rozměru menším než 160 akrů osobou jinak kvalifikovanou, která podá definitivní doklady svého oprávnění k vlastnictví takové domoviny, nehledí se k zákonům o zvětšení domoviny, aniž k zákonu o pěstění dobytka na takových domovinách, může osoba, která si získala již takovou domovinu menšího rozsahu, podat po získání vlastnictví první domoviny, ještě dodatečně žádost za dodatečnou část domoviny, která však nesmí společně s první zabranou domovinou dohromady činit víc než 160 akrů. Žadatel tedy musí podat takové doklady, aby se poznalo, že jeho první domovina jest menšího rozsahu, bydlisté pak, pěstění musí být konáno jako v případě první domoviny.

b.—Osoba, která se domohla domoviny takového rázu, jako za účelem pěstění dobytka, anebo když taková žádost je již podána, avšak dosud neprovedena, může podat dodatečnou žádost za domovinu další, to jest dodatečný pozemek, který by dohromady s prvnějším nečinil víc než 640 akrů, jak je vysvětleno ve zvláštním oběhniku o tomto zákonu pojednávajícím. Dlužný obrátit se k vysvětlení k paragrafu 51.

Prospěšné rady ku všeobecnému použití.

Jak dlouho máme spáti? — Hlavní příčinou nespavosti bývá namáhavá a dlouhá duševní práce. Nervosním a lehce vznětlivým osobám doporučuje se proto na večer tělesná práce a cvičení. Všichni duševně pracující lidé mají se před spankem vyhnout práci, při níž je třeba velkého soustředění myslí a věnovati chvíli tělocviku. Kolik hodin máme věnovati spánku, neurčujeme dle toho, jak dlouho naši přátelé a známí spí. Někomu stačí šest hodin spánku a jiný potřebuje i devět hodin k svému oavěžení. Ukládáme-li tělo k spánku, lehněme si ihned pohodlně tak, aby žádný úd nebyl napjat. Nakloňme se na pravou stranu, aby činnost srdce nebyla váhou celého těla zdržována. Pokrývka budiž lehká a ložnice dobře vyvětraná. Odporčuje se krátce před spaním snísti jablko, aby přítok krve k mozku byl zmenšen a obrácen k zaživacím ústrojům. Ještě více odvádí krev z hlavy teplá koupel nohou. Před spaním měl by každý člověk vystavit své tělo proudu čistého vzduchu. Reakce dostaví se ihned po přikrytí celého těla. Příjemné teplo rozloží se v údech. Nedoporučuje se užívání všech prostředků proti nespavosti. Nežli se rozhodneme pro jistý způsob života, dobře uvažme všechny okolnosti, zdravotní stav, povahu naší práce duševní i tělesné a pak učinme své rozhodnutí. Bez dobrého uvážení nenakloň se nikdo k přívržencům theorie: šest až sedm hodin spánku stačí. Toto pravidlo mohlo býti správné, dokud život nežádal tolik námahy a úsilovné práce, jako nyní. Dnes však, máme-li si zachovati zdraví, svěžest a veselou mysl, nutno uvážiti všechny okolnosti a pak teprve se rozhodnouti.

Znaky stárnutí. — Lidské tělo počíná se na v 50 letech zmenšovati. Celkové zmenšení může obnáseti do 80. roku až 2½ palce. Příčina tohoto zjevu leží v tom, že vložky meziobratlové se ztenčí a celá páteř pak v jistém smyslu se smrští. Také ústroje zaživací v pokročilém věku nepracují zcela dobře. Tělo zhubení a stane se přístupnější i různým jiným změnám.

Kuří oko je původně mozol, tvořený tlakem (těsnou obuví atd.) z pokožky zřehovatělé, který za tlaku stále udržovaného netrvá jen v povrchních vrstvách pokožky, jako mozol pravý, nýbrž vniká i do hloubky. Nejlepší prostředek léčebný jest volná obuv. Dobře je koupiti nohy v horké vodě, povrchní pokožku kuřie oka odškrabatí a přiložiti na noc mast z 1 dílu uhličitanu draselnatého a ze 3 dílů loje. Též je dobře, přikládati havlnku, namočenou ve šťávě citronové; kuří oko zbotná a po 2 dnech bez bolesti se dá nehtem vyloupnouti. Kuří oko řezati je velmi nebezpečné.—Jiný způsob: Obyčejná cibule se močí den v octě a pak se přiloží jedno kolečko na kuří oko a připevní se tak silně, jak jen možno. To se stane na večer před spaním a příští ráno je kůže tak změklá, že se kuří oko nehtem snadno vyloupne. Nezměkne-li kuří oko hned po přiložení, musí se přiložení cibule několikrát opakovat.

Proti reumatismu. — Mnoho lidí trpí reumatickými bolestmi rozličných částí těla. medem, načež udělá se na plátno hodně silná a veliká náplast, aby obalily se celé údy Proti této nemoci užívají ruští lékařové následujícího prostředku, jenž prý velice dobře působí. Rozstrouhá nebo rozetře se hodně česneku se safranem, rozmíchá se to medem, načež udělá se na plátno hodně silná a veliká náplast, aby obalily se celé údy

bolavé. Nemocný musí si asi den lehnouti do postele a obaliti místo reumatické náplasti touto. Náplast vytáhne puchýře veliké, z nichž pak voda vyteče. Lidé, kteří po léta trápeni byli hostcem, byli po jednom použití tohoto prostředku zbaveni bolesti.

Víněné punčochy, jak známo, snadno zplstnatí, ztratí svou kyprost, měkkost a pak nehřejí. Aby se tomu předešlo, položme vlnu před pletením na několik hodin do horké vody v nádobě dřevěné nebo dobře polévané (aby nepovataly rezavé skvrny). K pletení pak použijeme silných drátů aby oka byla dosti volná. Hlavní věc jest však praní. Nesmí se nikdy práti v horké vodě a také se nesmí punčochy mydliti, nýbrž mýdlo vždy ve vodě dobře rozpustiti, také se nesmí mnouti, nýbrž jen mačkati; rovněž se nedoporučuje naložiti do mýdlové vody hned celou zásobu punčoch, nýbrž máčeti a práti jednu po druhé; po vyprání třeba je rychle ve vlažné vodě vymáchati a za špičky pověšené rychle sušiti.

Odkud pochází naše zeleniny. — Brambory přivezl plavec Fr. Drake z Chile v Americe, kde rostly divoce. Zavedl je nejdříve v Anglii, odtud rozšířily se po celé Evropě. Jest tomu 200 let, co se tam dostaly, ale v některých krajinách teprve 100 let se pěstují, neboť lidé se všemu novému ještě nyní brání a před 100 lety vzpírali se ještě více. Koluje mnoho anekdot i pravdivých událostí, vztahujících se k zavážení brambor. Nejvýznamnější, protože historická, jest ta, že Bedřich Veliký Pruský, který nařídil, aby sedláci ve Slezsku bramborů pěstovali a oni nechtěli, poslal jim dragouny jako exekuci, aby je k sázení bramborů přinutil. Od té doby, co se brambory ujaly, nenastal nikdy hlad a mor, jak dříve tomu bývalo. — Cibule pochází z Orientu. Ještě nyní se jí nejlépe daří v Egyptě. Před 700 lety pěstovala se cibule v zahradách již v několika odrudách. Znalá se již v dobách nejdávnejších. Přinesli ji asi nejstarší obyvatelé Evropy zároveň s různými druhy obilí z kolébky lidstva, Asie. Židé ji vždy mnoho jedli a ještě nyní v Haliči a Rusku, kde patří až na malé výjimky, k nejnižším vrstvám obyvatelstva, ji v ohromných spoustách požívají. — Česnek přišel bezpochyby zároveň s cibulí z Egypta. — Černá řetkev byla známa již v nejdávnejších dobách v Číně a Japanu. Asi před 2000 roky dostala se do Evropy. — Celer, tak, jak ho známe s kořenou vůní a nasládlou chutí, byl teprve v 17. století vypěstován. Divoce roste v močálech Německa. — Pažitka (šnitlík) roste ve Švýcarsku, Švédsku a Sibíři divoce.

Konservování zeleniny. — Některé druhy zeleniny, jako zelenou petržel, pažitku, kopr a nať miřku jest prospěšnější ukládati do soli, nežli sušiti, protože zůstane tato zelenina krásně zelená a dodává pokrmům v zimě příjemné chuti čerstvé zeleniny. Listy a jemné části zmíněné zeleniny v čisté vodě náležitě se umyjí, a když oschly, rozsekají se na drobnou, načech ukladají se do láhve se širokým hrdlem se suchou solí vrstevnatě. Jednotlivé vrstvy se přiměřeně stlačí. Čím více se lisují, tím lépe a tím déle zelenina vydrží. Naplněné láhve dobře se ovážou pergamenovým papírem a v suché místnosti uchovají. K okořenění jídel dostačí na špičku nože, a nutno okusiti pokrmy, aby se nepěsolily.

Šťáva z černé řetkve proti žlučovým kamínkům. — Naprostou důvěru v moc starých lidových prostředků léčebných lze najíti ještě dnes velmi zhusta, a i sama lékařská věda se k nim občas vrací bez předpojetí. Tak na př. bylo už ve starých dobách používáno šťavy z černé řetkve proti žlučovým kamínkům. Už slavný lékař berlínské kliniky dr. Gerhard již vřele doporučoval a používají ji také opět i mladší lékaři s dobrým prospěchem. Systematické užívání šťavy z černé řetkve zabraňuje i záchvatům bolestí, jaké působí žlučové kamínky, i nelze tudíž jí podceňovati, anebo jí upírati léčivou moc, ať ani rozbořem se nepodařilo naléztí v ní universálního prostředku proti žlučovým kamínkům.

X Starosti jsou jedem života. Za to veselá mysl život prodlužuje. Přisvojte si platiti vždy hotově věci, jež jsou určeny k vaší vlastní potřebě. Dříve než učiníte nějaké zbytečné vydání, uvažte v duchu několikráte chvilkovou radost proti odříkání se ve dnech příštích. To jest důležité pravidlo, které nám zdravý rozum ukládá a jež třeba doporučiti jmenovitě všem, kdo živi jsou z denní mzdy. Počítejte své výdaje každodenně, srovnávejte je nejen s denním výdělkem, ale s příjmy celoročními. Nepovažujte za neužitečné i spoření částek sebe menších, neboť tím zvyknete si na pořádek a hospodářství: malinké potůčky tvoří velkou řeku. Buďte střídmi: nechod'te nikdy od stolu přesycceni, to jest první prostředek, aby se vám dobře vedlo. Jezte pomalu a vyhýbejte se pokrmům a nápojům příliš nákladným. Čistota udržuje zdraví; necht' jest vždy patrna na vašem obleku a ve vašem obydlí. Pohyb je nezbytný pro seslení všech orgánů těla; chod'te denně 2 hodiny a spěte 7 hodin v noci; vstávejte, jakmile se probudíte. Pracujte pilně a dělejte to, čemu jste se vyučili. Mluvte jen, když jest třeba a neříkejte více než polovinu, co si myslíte. Nepište nikdy, co nemůžete podepsati a nečinite nic, k čemu se nemůžete směle přiznati.

Proti bodnutí hmyzu. — Aby toto nebolelo, přiložíme na bodnuté místo koláček obyčejné cibule a několikrát je vystřídáme. Bodla-li nás včela, musíme prve žihadlo vytlačit. —

Proti spáleninám a opařeninám. — Tu se užívá s prospěchem masti, obsahující stejnou část másla a žoutku. Touto mastí potrou se klůcky, jež přikládají se na raněné místo a obnovují se, jakmile oschly. Prostředek tento zjedná velmi brzy nejen úlevy, ale i nejhlubší a nejbolestnější spáleniny zhojí v poměrně krátké době beze všech jizev. Vedle jiných prostředků k léčení popálenin doporučuje se tato mast: smísá se 3 díly bílkoviny, 1 díl oleje a 1 lot bílého vitriolu (skallice bílé). Mastí touto pomocí pírká každou hodinu se natírá popálená část těla tak dlouho, dokud bolest nepřestane. — Při popálení fosforem poskytuje nejlepší pomoc obyčejná voda. Popálenou část těla nutno ihned buď pohroužit na 10 až 15 minut do teplé vody a v ní při tom důkladně šplýchat, aneb ji vůbec pečlivě omývat. Na to se rána bedlivě vytře a pomaže slabou vrstvou buď rozpuštěného vosku aneb převařeným máslem neb konečně jakoukoliv mastí, která by chránila ránu, aby se nestýkala se vzduchem, načež se položí na ni vata a řádně se plátkem zaváže.

Zarostlé nehty způsobují nejenom velké bolesti, nýbrž často prsty tak rozšíří, že ne lze po několik týdnů ano i měsíců náležitě chodit. A přece se tomuto zlu snadno odpomůže. V obyčejné kávové lžičce se trochu oleje nad svíčkou rozhřeje a pak 2 až 3 kapky mezi nehet a oteklinu se vkápnou. Bolest za malou chvíli povelí a za několik dní jest již patrné, že noha nabude úplného zdraví. Obyčejně pomůže lůj již naponejprv; málokdy jenom jest třeba léčení opakovati.

Zavazování neb ucpávání uší. — Tento zvyk jest velmi škodlivý a měl by se ho každý vystříhati, kdo chce sluch neporušený si zachovati. Zejména matky měly by si pamatovati, že není nic nebezpečnějšího sluchu, jako když dítkám svým v zimě anebo při bolestech zubů uší pevně šátkem zavazují neb bavinkou ucpávají.

Jak se má pít mléko. — Pít mléko velkými doušky jako vodu nejen se neodporučuje, nýbrž jest přímo škodlivé. Požije-li se mléko ve větším množství najednou, sráží se v značném množství ve tvarohovou hmotu a toliko její povrch přichází v bezprostřední styk se žaludečními šťávami, následkem čeho zažívání se velice prodlužuje. Proto jest jedině správným, pije-li se mléko malými hltky v dostatečných přestávkách, tak že by se sklenice mléka vyprázdnila za pět až deset minut. A tu mléko se sráží v žaludku malými částkami, které žaludeční šťávy lehce pronikají. Mléko se pak bez obtíží pocitů snadno stráví. Tohoto pravidla by si měly všímat osoby se slabým žaludkem a zvláště rodiče, kteří dávají dítkám svým pít mléko.

Kuchyňská sůl k proplachování úst. — K zachování zubů, upevnění dásně a zničení nepříjemné chuti i zápachu ráno v ústech možno doporučit jako prostý a dobrý prostředek vypláchnutí úst na noc roztokem kuchyňské soli. Obyčejná lžice soli (nikoliv vrchovatá, nýbrž jen do krajů naplněná) dá se do sklenice vody. Zdá-li se někomu takový roztok příliš silným, může počítí půlkou lžice a potom přejíti zmenšila k udanému množství. Toto proplachování ozdravuje všeobecně ústní dutinu, působí dobře na dásně a zuby a mimo to zasluhuje zvláštního povážení se strany kuřáků. Obyčejně mívají kuřáci po ránu v ústech nepříjemnou hořkost. Proplachování úst na noc roztokem tím zničuje úplně tuto hořkost, čistí zuby a dodává ústům svěžestí.

Proti rýmě. — Zcela prostý prostředek proti rýmě, ovšem jen z nastuzení pocházející a nikoliv proti rýmě chronické, jest následující: Na špičku nože vezme se drobet kuchyňské soli, takové též množství sody a rozpustí se v neveliké sklenici. Připravený takto roztok vrháme několikrát denně do obou nozder. Ještě lépe účinkuje roztok, vstříkujeme-li jej gutaperčovým balonkem s tupou násadou, která se zavede do nozder, do jedné po druhé; proud vody nemusí býti silný, ač jest dobře, pronikne-li hluboko do nosu. Prostředkem tímto nezřídka nastává rychlá úleva.

Proti zádušnému kašli. — Lékařský jeden list doporučuje tento prostředek: Roztlučený cukr svlaží se dobrým vínným octem a nemocnému dá se ho požití tři- i čtyřikrát za den půl neb celá větší lžice. Po několika dnech úplně zádušný kašel zmizí.

Proti rozpukaným rukám. — Rozpukání rukou povstává tím, že pokožka střídáním se vlhkosti se suchým teplem (obzvláště účinkuje zde zhojně sálající teplo z kamen) se ničí. Proti tomuto zlu osvědčuje se též natírání rukou čerstvou vymačkanou šťávou citronovou. V prvním okamžiku pocítí se bolest, kterou možno však tím snáze snést, jelikož i při natírání glycerinem, jenž se též v ohledu tom odporučuje, stejnou bolest pocítujeme, za to však jest šťáva citronová hojivější a čistější.

Léčba citronovou šťávou prospívá velice při bolestech revmatických. Čerstvě vylisovaná šťáva z citronu pije se denně samotná a pokračuje se v pití až bolesti revmatické ustanou.

Nakládání a uzení masa vepřového. Tyto dvě nejdůležitější práce k uchování masa vepřového jsou obě stejně důležité. Chceme-li maso naložit, postavíme na chladném tmavém místě (ve sklepě) džber, dole opatřený pípou. Na dno džberu položíme několik dřev, aby neleželo maso na dně. Jakmile je maso k nakládání upraveno, uložíme je pečlivě vrstevnatě do džberu a mezery vyplníme drobnými kousky masa. — Na to naležeme na maso studenou vodu a necháme státí asi den, čímž se odstraní krev na maso lpící, která nejdříve rozkladu vystavena jest. Během prvního dne rozpustíme na 100 kg vody 8 kg soli, 1 kg cukru a 40 gr ledku ve vařící vodě a svaříme ještě tolik vody, co máme za to, že bude potřeba, aby bylo maso ponořeno. Tento roztok ponecháme na chladném místě úplně vychladnouti i vodu studenou na maso nalitou vypustíme a nahradíme oným roztokem. Dříve ale ještě jednou maso čerstvou vodou opláchneme. Na to se džber s masem víkem přikryje a kameny zatíží. Jícha na maso udrží se čerstvou tři neděle, ale musí každý den dolem vypuštěna a znova nalita býti. Doporučuje se v této době jednou maso nechati nezatížené. — Asi po třech nedělích se maso z jíchy vydá a pověsí k uzení; dříve než se tak stane, má se studenou vodou opláchnouti a utírkou do sucha otřítí. Místnost, v níž je maso k uzení, má býti vzdušná a temná. K uzení má se vzíti jen dříví suché. Náhled, že máme vzíti dříví syrové a zelené (chvůj), bychom docílili hustého kouře, jest mylný, poněvadž kouř takový jest vlhký, maso jest stále mokré a brzy přechází v hnilobu. Staráme-li se o to, aby bylo maso stále v suchu držáno, dlouho vydrží a je stále chutné.

Ranné paříště. Mnozí zahradníci, neřku-li hospodáři, kteří zahradníci, dopouští se často chyby, že ranné paříště příliš včasné zakládají. Nemyslíme tím na datum kalendáře, na tom nesejde, nýbrž na tom, jaká jest zima, zda ještě tuhé mrazy očekávatí jest čili nic; podle počasí lze to přece přibližně uhodnouti. Nesmíme se dáti prvními teplejšími paprsky slunečními svéstí k časnému založení paříště, snad, jak zvykem, všude bez ohledu na polohu v polovici února. Pozdní mrazy, které pravidelně se dostávají, odeběrou hnoji nejlepší teplo a potom se v ochlazeném paříšti rostliny volněji vyvinou, než by se vyvinovaly v paříšti o 14 dní později založeném, ale neprostydlem. Vůbec vyžaduje ranné paříště mnoho starosti a opatrnosti; když ranné příliš časně větráme a pozdě večer rohožkami přikrýváme, mnoho tepla unikne. — Myslíme proto, že bude dobře o paříšti podrobně pojednatí. Předně jsou ranná paříště zřízená na povrchu půdy lepší než paříště zakopaná, jest to aspoň správné v půdě jen poněkud vlhké, poněvadž v zakopaném paříšti přijme hnůj vlhko z půdy do sebe a rozvíjejí se pak u něho plísňe, které tolik škod na mladých rostlinkách nadělají. — Dále jest důležité použití hnoje koňského ve stavu úplně čerstvém, tak jak jde ze stáji a to hnoje krátkého. Třeba že dlouhý koňský hnůj dlouho teplo drží, nedosáhne přece teplota té výše, jako z hnoje krátkého. Koně, jichž hnůj má do paříště upotřeбен býti, nesmí býti podestýláni hrachovinou ani víčinou, poněvadž na ni zvláště dobře se plísňím daří a také vydá takový hnůj méně tepla. Jest radno dáti na hnůj v paříšti vrstvu listí, tak se plísňe v paříšti nedrží. Na toto listí dá se později hlína. Jest známo, že nesmíme dáti hlínu do paříště příliš brzy, aby se "nepřepálila", ztrácí pak všechnu sílu, ani zase příliš pozdě. Také rozhoduje arciž u ranného paříště poloha. Ranní slunce musí míti přístup a pokud možno má na paříště svítit slunce celý den, aspoň až do poledne. Proti severu musí býti paříště zdí neb stěnou chráněno. — Ranní slunce zapuzuje rychle pozdní mrazy; možno dříve rohožky sundati a paříště větrati. Rostliny mají tak více tepla, než kdyby musely do 10—11 hodin býti ve stínu. Nejpřednější podmínkou zdaru mladých rostlin jest stejnoměrné teplo. Že ale každá rostlina potřebuje ku svému vývoji jiného ošetření, jest všeobecně známo. Tak ku příkladu fetkvička vyžaduje, nemá-li hnáti jen do listí, mnoho vzduchu, za to salát nesmí se mnoho větrati, aby se lupeny rychle a ščavnatě vyvinuly. Dále výhodno jest salát přesazovati, aby měl větší hlávky a rychleji rostl. K tomto cíli založíme druhé paříště a sice 2—3 den po vzejití rostlinek. Když toto druhé paříště tak daleko vyspěje, že jest hlína dostatečně prohřátá, jest salát dorostlý k přesazování. Nesázíme jej příliš hustě a zaléváme jej kropicí. Vždy musí se k tomu použítí vlažné vody, ani v létě nesmí býti voda studená, nýbrž ostálá, nesmí ale voda v kádi tak dlouho státí, až by hnila. Také různá semena vyžadují své zvláštní zacházení. Některá musí se odležeti třeba několik let, tak ku příkladu semena melounů 3—4letá. Jednoleté semeno sice vyjde, ale rostliny jsou silné a nemají skoro žádné plody. Semena okurek a melounů potřebují mnoho tepla ku svému vzejití a proto nemohou se společně sítí v paříště, kde se pěstuje fetkvička, poněvadž se k vůli této musí větrati. Okurky vzejdou nejjištěji, když se vůbec nevětrá a drží-li se půda jen zcela málo vlhká. Za to pak vzrostlá okurka potřebuje mnoho vláhy a kdybychom třeba jen jednou opomenuli jí zalítí, byly by plody hořké. Jako při všech věcech, také i při ošetřování paříště jest potřeba záliby k věci a máme-li té, pak snadno podrobnostem se naučíme zkušeností.

Poštovní sazby a hlavní zákony.

POŠTOVNÉ VE SPOJENÝCH STÁTECH.

Zásilky první třídy, (dopisy a jiné zá-
silky zapečetěné nebo jinak uzavřené) ze sa-
unci nebo slomek ucc.

Dopisy a všechny ostatní zásilky zasí-
lané vojním, námořním a námořním vo-
lákům, musejí být náležitě známkovány dle
sazeb zde uvedených.

Dopis, jenž byl následkem chybné adre-
sy nebo v jiné příčině jako nedostatečný
odesílateli vrácen, musí být novou znám-
kou opatřen nežli je znovu expedován a je
záhodno k vůli čitelnosti adresy dáti jej do
nové obálky.

Místní dopisy, t. j. dopisy adresované
osobám žijícím v obvodu téhož poštovního
úřadu, kde byl dopis poštá odevzdán ze sa-
unci.

Poštovní listky at v místě nebo v sa-
mci lc. — Poštovní listky možno též koupiti
a připojením druhým listkem na odpověď
za 2c kus.

REGISTROVÁNÍ ZÁSILEK.

Každá poštovní zásilka první, druhé
nebo třetí třídy může být registrována (re-
comandována, pojištěna proti ztrátě) za
zvláštní poplatek, který obnáší na každou
zásilku 10c a musí být zaplacen poštovní-
mi známkami nalepenými na adresní stranu
vedle známek daných jako poštovné. Do-
pisy určené k registrování odevzdávají se
ofimo do rukou klerka na poštovním úřa-
dě, který za ně vydá odesílateli stvrzenku.
Poštovní odbočky (sub-stations) v městech
rovněž přijímají registrované zásilky vyjma
to ciziny, jež musejí být odevzdány na po-
štovním úřadě. Dopisy k registraci přijma-
jí i roznášedli venkovské poštovní dodávky
a když jsou dobře uzavřeny a skladně i li-
stonoší v residenčních distriktech měst-
ských.

Náhrada za ztracenou neb zničenou re-
gistrovanou poštovní zásilku obnáší za prv-
ní třídu cenu odesílatelům udanou do obno-
su \$50, za zásilky třetí třídy (jež jsou ode-
vzadány nezapečetěné) do obnosu \$25.

Za ztracenou nebo zničenou registrova-
nou zásilku adresovanou do ciziny, do ně-
které se semí náležitých k světovému po-
štovnímu spolku a majitel vzájemně ujednání
se Spojenými Státy, když nastala ztráta
následkem události vymykajících se lidské
kontrolě ("force majeure") možno obdržeti
náhradu 50 franků.

ZVLÁŠTNÍ DODÁVKA (SPECIAL DELIVERY).

Rychlá dodání zásilky adresátovi může
býti zajištěno složením poplatku 10c (mimo
pravidelné poštovné). Dopisy "special deli-
very" možno odesílati osobám žijícím v ob-
vodu historické sluzby v městech, adresá-
tům, kteří žijí v obvodu venkovské poštov-
ní dodávky dále nežli 1 mil od poštovního
úřadu, ale ne přes půl míle od routy po-
štovní dodávky a obyvatelům v obvodu
leďně míle kteréhokoli poštovního úřadu.

Poplatek za zvláštní dodávku jest pla-
cen zvláštní poštovní známkou nesoucí ná-
pis "Special Delivery". Jež se přilepi na
adresní stranu zásilky. Pravidelné poštov-
né musí být zpraveno mimo to. Není-li
po ruce zvláštní známky pro rychlou do-
dávku určené možno použiti obyčejných
poštovních známek v obnosu 10c (vedle pra-
videlného poštovního), ale pak jest nutno
na adresní stranu hodně čitelným a nápad-
ným písmem napsati "Special Delivery".

BALÍČKOVÁ POŠTA.

Zásilky čtvrté třídy, jinak vnitrozem-
ská balíčková pošta, zahrnují všecké knihy.
Omezení váhy poštov. lch záilek: Můž-
no posílati zásilky do 70 liber též v l. a 5 c
pásmu, tedy dle vzdálenosti 300 mil od mí-
sta podání a do 50 lb. na větší vzdálenosti
Zásilka nesmí svými rozměry přesahovati
24 palce počítá-li se délka a objem na
šířku dohromady. Zásilka musí být tak u-
pravěna, aby nemohl sí zachráněním a ni
obřízání šádný z poštovních zřízenčů a aby

nemohla poškodit majetek pošty nebo jiné
zásilky. Také nesmí obsahovati zboží pod-
léhající rychlé skáse.

Zásilka čtvrté třídy musí být svra-
obenem upravena tak, aby mohl obsah její
být bez rostrhání obalu prozkoumán. Totéž
platí o záilkách druhé a třetí třídy. Všechny
poštovní zásilky, tedy i balíčkové pošty
musí mít poštovně zaplacené předem a te
poštovními známkami nalepenými na adre-
sní straně.

Sazby záilek čtvrté třídy mají celou
stupnici od 5c za balík vážící i libru zasíla-
ný do vzdálenosti pod 150 mil do \$6.00 za
záilku vážící 50 liber zaslanou na vzdále-
nost 1800 mil.

Knihy, semena, sazenice, cibule, koření,
bobule atd. do 5 uncí na jakoukoliv vzdá-
lenost je za každé 2 unce.

Ostatní záilky (sboží vzorky atd.) do
váhy 4 uncí, kamkoliv je za 1 unce.

Na záilky přes 4 unce (knihy a seme-
na 8 uncí) ustanoveny jsou sazby dle pá-
sem Sazby tyto podléhají směnám a prote-
jich neuvažujeme v tomto ročnicku.

Záilky čtvrté třídy nezapečetěné mohou
být pojištěny proti ztrátě, vykradení nebo
zničení. Popatky jsou: do \$5 3c — od \$35 5c
— do \$50 10c — do \$100 25c.

Pojištění platí se poštovními známkami
nalepenými na adresní straně záilky vedle
pravidelného poštovního.

ZÁSILKY NA DOBIRKU.

Zásilky čtvrté třídy čili balíčkové poš-
ty (šádně jiné) mohou být zasílány C. O. D.
(Collect on Delivery) to jest na dobírku,
ve kterém případě jsou adresátovi vydány
pouze proti zaplacení obnosu odesílatelům
udáného a obnos ten jest odesílateli poštu
doručen.

Na dobírku neise zasílati věci, živou
zvěř a drábeč.

Obnos dobírky nesmí přesahovati \$100.
Odesílatel záilky C. O. D. jest poplatkem
zároveň pojištěn proti ztrátě na obnos na
zásilce udaný do výše \$100.

Poplatek za vyřízení dobírky musí být
zaplacen poštovními známkami nalepenými
na adresní stranu záilky vedle pravidelné-
ho poštovního a obnáší 10c do obnosu do-
bírky \$50 a 25c od \$50 do \$100.

POŠTOVNÍ POUKAZKY.

Pošta obstará zasílání peněz systémem
svaným "Money Orders", se kteréhokoli sta-
nice ve Spojených Státech do kteréhokoli
jiné stanice, mající poukázkovou sluzbu.—
Poplatky ve Spojených Státech do Kanady,
Filipín, Hawai, Porto Rica obnášejí:

Do \$2.50 — 3c; do \$5.00 — 5c; do \$10.00
— 5c; do \$20.00 — 10c; do \$30.00 — 12c; do
\$40.00 — 15c; do \$50.00 — 18c; do \$60.00 —
20c; do \$75.00 — 25c; do \$100.00 — 30c.

Mezinárodní balíčkovou poštu možno
zasílati baliky do Československa, Rakouska,
Bulharska, Německa, Francie, Uher,
Italie, Jugoslaviie, Polska a mnohých jiných
zemí za poplatek 12c za libru. Do Česko-
slovenska, Rakouska, Uher a Polska je váha
balíků omezena na 11 liber.

Jak balíčky zasílati.—Balíček se nesmí
hoditi do poštovní schránky na psaní, ale
musí být přinešen do poštovní dodávky a
podán poštmistru, anebo úřadujícímu úřed-
níku.

POŠTOVNÉ DO CIZINY.

Dopisy do Kanady, Mexika, Kuby, Bri-
tických ostrovů, Newfoundlandu, Panamy,
Shanghai v Číně, Nového Zeelandu a na
Západoindické ostrovy jako ve Sp. St.

Dopisy do ostatních zemí 5c za první unce,
3c za další unce nebo slomek.

Poštovní listky do ciziny 2c.

Cesopisy a tiškopisy le za každé 2 unce.

Vzorky bez ceny 2c za první 4 unce, 1c za
každé další 2 unce.

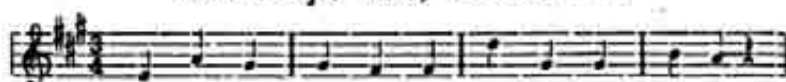
Registrování 10c.

Váha buše obilí, atd.

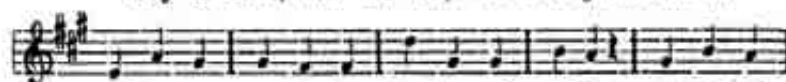
Spolkový zákon ustanovuje váhu buše následujících věcí: Buší ječmene váží 48 liber; pohanky 42; kukurice oloupané 56; ovesa 32; žita 56; pšenice 60; hráchu 60. — Těto váhy buše zákonem soustátí ustanovné používá se při dovozu oněch věcí z cizozemí. Když koupě samotna neb amlouva neustanoví jinou váhu buše, váha buše jistých věcí jest ustanovena zákony státu, kde koupě jest uzavřena, jak následuje:

STÁTY.	1. Ječmen.	2. Pohanka.	3. Uhlí.	4. Kukurice v zrazech.	5. Kukurice mouka.	6. Cibuše.	7. Oves.	8. Brambory.	9. Žito.	10. Pšenice.	11. Sbl.	12. Vodnice.	13. Pásolek.	14. Ječelové semeno.	15. Timothaj.	16. Hrách.	17. Bavlnová semena.
Alabama.....	48	42	..	56	32	..	56	60	60	32
Arizona.....	48	42	..	56	32	..	56	60	60	..
Arkansas.....	48	42	80	56	50	57	32	60	56	60	50	..	60	60	45
California.....	50	40	..	52	32	..	54	60
Colorado.....	48	52	80	56	50	57	32	60	56	60	50	..	60	60	45
Connecticut.....	..	45	..	56	28	60	56	56
Delaware.....	48	56	54	60
Dist. of Columbia.....	47	48	..	56	48	57	32	56	56	60	50	55	62	60	45
Florida.....	48	42	..	56	32	60	56	60	60	..
Georgia.....	47	52	80	56	48	57	32	50	..	60	56	55	60	60	45	..	30
Idaho.....	50	40	..	52	32	..	54	60	..	56
Illinois.....	48	52	80	56	48	57	32	60	56	60	50	55	60	60	45
Indiana.....	48	50	80	56	50	48	32	60	56	60	50	..	60	60	45
Iowa.....	48	52	80	56	..	57	32	60	56	60	50	..	60	60	45
Kansas.....	50	50	80	56	50	57	32	60	56	60	50	55	60	60	45
Kentucky.....	47	56	76	56	50	57	32	60	56	60	50	60	60	60	45	60	..
Louisiana.....	32	56	32	..	52	60
Maine.....	48	48	..	56	50	52	30	60	50	60	..	50	62	60	..
Maryland.....	48	48	..	56	..	57	26	56	56	60	56	..	62	64	45
Massachusetts.....	48	45	..	56	50	52	32	60	56	60
Michigan.....	48	48	80	56	50	54	32	60	56	60	56	58	60	60	45	60	..
Minnesota.....	48	42	..	56	32	60	56	60	60
Mississippi.....	48	42	..	56	32	..	56	60	60	32	..
Missouri.....	48	52	80	56	50	57	32	60	56	60	50	42	60	60	45	60	33
Montana.....	48	52	..	56	..	57	35	60	56	60	60	45
Nebraska.....	48	52	80	56	50	57	32	60	56	60	50	55	60	60	45	60	..
Nevada.....	48	42	..	56	32	..	56	60	60	..
New Hampshire.....	56	50	..	32	60	56	60	62	60	..
New-Jersey.....	48	48	..	56	..	58	30	60	56	60	60	64	45	60	..
New-Mexiko.....	48	42	..	56	32	..	56	60	60	..
New-York.....	48	48	..	58	32	60	56	60	62	60	44	60	..
North-Carolina.....	48	50	..	54	46	..	30	..	56	60	64	..	50	30
North-Dakota.....	48	60	60	56	56	57	32	60	56	60	93	60	60	60	45	60	..
Ohio.....	48	50	80	56	..	50	32	60	56	60	..	60	60	60	45	60	..
Oklahoma.....	48	42	80	56	..	52	32	60	56	60	80	60	60	60	42	60	..
Oregon.....	46	42	..	56	36	60	56	60	60
Pennsylvania.....	47	46	..	56	30	56	56	60	85	62
Rhode-Island.....	48	56	50	50	32	60	56	60	..	50
South-Carolina.....	48	56	80	56	50	57	33	60	56	60	50	..	60	60	32
South-Dakota.....	48	42	..	56	..	52	32	..	56	60	..	60	60	60	42
Tennessee.....	48	42	..	56	50	56	32	60	56	60	60	..	45
Texas.....	48	42	80	56	..	57	32	60	56	60	50	55	60	60	45	..	32
Utah.....	48	56	..	56	..	56	32	60	56	60	60	60	48
Vermont.....	48	48	..	56	..	52	32	60	56	60	70	60	62	60	45	60	..
Virginia.....	48	52	80	56	50	57	32	60	56	60	50	55	60	60	45	60	..
Washington.....	48	42	..	56	50	57	32	60	56	60	56	56	60	60	45
West-Virginia.....	48	52	80	56	48	..	32	60	56	60	..	60	60	60	45
Wisconsin.....	48	50	..	56	48	57	32	60	56	60	..	42	60	60
Wyoming.....	48	42	..	56	32	..	56	60	56	60

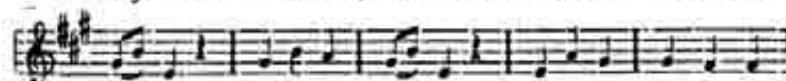
137. Vdejte mne, matičko . . .

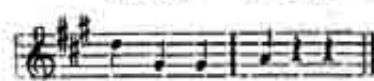
Vdejte mne, ma - tič - ko, do - kud jsem mla - dá,

vdejte mne za to - ho, ko - ho mám rá - da: až sta - rá

bu - du, na o - cet zbu - du, u - bo - hé sr - děč - ko

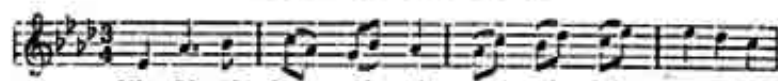
ne - od - bu - du.

Vdejte, ač provďte mladičkou Hanu!
kdo se vám ohlédne na starou pannu?
Až bude Hana staříčká panna,
tuť bude od chasy nevímaná.

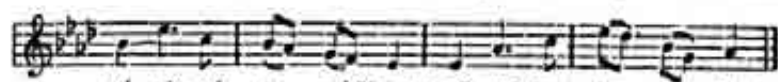
"Nevdám tě, Haničko, jsi ještě mladá,
zatím Jeničkovi obroste brada;
muž je-li mladý, má velké vady,
ten týden po svatbě již se vadí.

A mladá žinka je k politování,
nemyslí na nic, než na mlkování,
ráda se strojí, práce se bojí,
celý den v zrcadle stále stojí."

138. Vlašovička litá.

Vla - šo - vi - čka li tá, po - ví - dá, že svi - tá:

svi - tá svi - ta - ni - čko, vstaň, má An - du - li - čko!

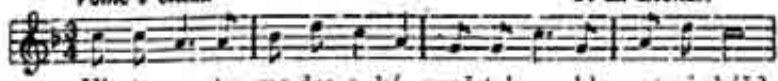
Kdybych měla klíče
od toho svítání,
nedala bych svítat
zejtra do snídání.

Kdybych měla klíče
ode dne bílého,
nedala bych svítat
do rána piného.

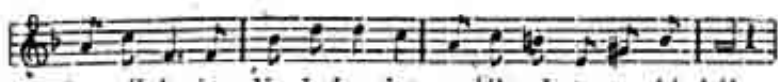
139. Vltavo ty modrooká.

Volně s citem.

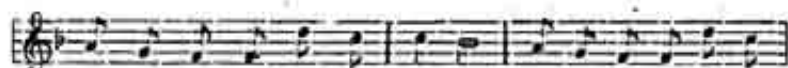
J. L. Zvonar.

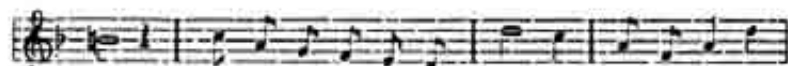
Vi - ta vo ty mo - dro - o - ká, proč tak ry - chle po spi cháš?

kva - píš ko - jem Vy - še - hra du a dál mě - stem u - bi - háš.

Poč-kej tro - chu jas - ným o - kem, na Pra - hu se po - dí -

vej, já ti mám co po - vé - dí - ti, a pak za - se

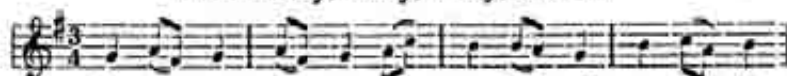

dá - le světi.

Až za most tam doů půjdeš
a za širý vinohrad,
co ty husté stromy stojí,
překrásný uvidíš sad.
Slavíček tam libě zpívá,
v stinné sedě olšíně,
u studánky děva stojí,
oči má usazené.

Po životku hned ji poznáš,
pěkné zlaté sponky má;
stříbrný na krku křížek
a v něm stužka červená.
Až se na ni dost nadíváš
a bol lásky budeš znát,
zpomeň na mne, než odejdeš,
pozdrav mi ji nastokrát.

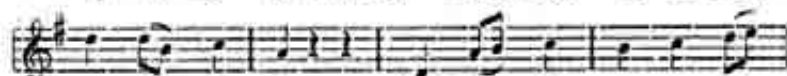
140. Vosy, vosy, vosy, srsani.

Vo - sy vo - sy vo - sy. sr - šá - ni, vy - le - tě -

ly na mě ze ská - ly, ze ská - ly, ze ská - ly,

ze ská - li - ťky když jsem šel o - ne - hdy

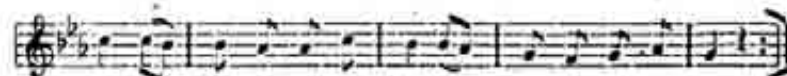

od hu - bi - ťky

141. Vrána na dubě . . .

Vrá - na na du - bě ža - lu - dy klu - be; a to sám Pán

Bůh ví, a to sám Pán Bůh ví, či hol - ka bu - de.

Či pak - by byla,

Či pak by byla,
když mně albila,
pod zeleným dubem,
že my svoji budem,
holka rozmilá.

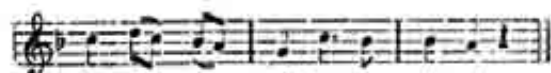
142. Však jsem to, Honzíčku, dobře slyšela.

Však jsem to, Hon - zí - čku, do - bře sly - še - la,
jak se trá paň - má - ma s te - bou va - di - la:

to vše - cko pro mne, že cho - díš ke mně, že ne - jsem

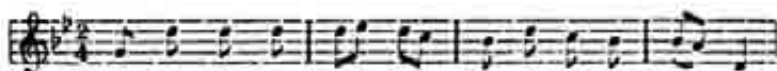
bo - ha - tá tak ja - ko ji - ně

Když nejsem bohatá,
já se nedělám;
tobě se, Jeníčku,
podvádět nedám.
Kdo k nám chce jítí,
bude mne chtítí,
protože já umím
hospodařiti.

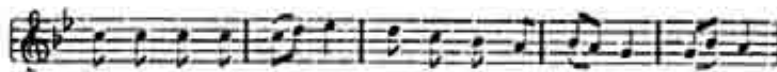
Však mně má matička
leckdes nevzala,
aby mne leckomus
šiditi dala;
v žádném ouvoze,
ani trníčku:
těžce vchovala
svoji Aničku.

Kdo k nám chce choditi,
kdo mne chce míti,
musí mou matičku
pěkně prositi,
smekat klobouček,
líbat ručičku:
Dejte mně, paňmámo,
svoji Aničku!

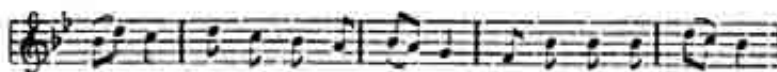
143. V tom našem sádečku.

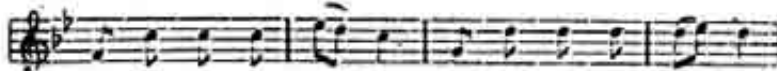
V tom na - šem sá - de - čku, je mno - ho mo - drá - čků;

ža - la tam má mí - lá ze - le - nou tra - vi - čku, ou - vej.

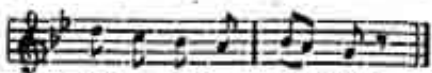
ou - vej! ze - le - nou tra - vi - čku. Když trá - vy na - ža - la,

se - dla na ce - sti - čku: Pojď, já tě po - hla - dím,

můj zla - tej Je - ní čku! ou - vej, ou - vej!

můj zla - tej Je - ní - čku!

Kolik mu na hlavě
vlásků pohladila,
tolik jest slziček
z svých očí vylila.
Ouvej, ouvej!
z svých očí vylila.

Vytáh šátek z kapsy,
utíral čelíčko:
"Proč pláčeš, nařkáš,
má zlatá holíččko?
Ouvej, ouvej!
má zlatá holíččko."

Kterak nemám plakat
a sobě nařkat,
když mne má písnička
nemůže obměstnat?
Ouvej, ouvej!
nemůže obměstnat.

Ani má písnička,
ani má suknička:
to jsem já dostala,
od mého Jeníčka!
Ouvej, ouvej!
od mého Jeníčka.

144. Vyrostla mně bílá růže.

Vy - ro - stla mně bi - lá rů - že, tr - hat já jí ne - bu -
du: mi - lo - va - la jsem Je - ní - čka,
víc mi - lo - vat ne - bu - du, mi - lo - va - la jsem Je -
ní - čka víc mi - lo - vat ne - bu - du.

Milovala jsem ho věrně,
v srdci jsem ho nosila;
toho jsem se nenadála,
že by láska šálila.

Šel můj milej po ulici,
měl klobouček na stranu;
lidé jemu povídali,
zdali vidí svou pannu?

"Nemluvte mně, lidé, o ní,
hledět na ni nemohu;
jak ji spatřím jedním okem,
zajdu hned stranou domů."

Když jsi na mne hledět nemoh,
proč jsi za mnou chodíval?
já jsem tobě nevzkázala,
abys ty mne miloval.

Měl jsi dvěře otevřeny
do srdce upřímného,
ale nyní jsou zavřeny,
nepřijdeš víc do něho!

Výživná hodnota zelenin.

Rajská jablička (Tomatoes) povzbuzují strnulá játra.

Locika (Lettuce) utiňuje živý a přivádí spánek.

Celer (Celery) posiluje živý a stále více a více v lékařských předpisech se potřebuje.

Cibule (Onion) je rovněž silivkou pro živý, ale lidé budou vždy proti ní pro její zápach zaujati.

Pampelišky (Dandelions) čistí krev a všeobecně praví se o nich, že soustavu tělesnou posilují.

Řeřicha (Watercress) — také se výborně doporučuje, co povšechný prostředek k osvěžení soustavy tělesné.

Bramborá měli by se varovati tí, co za ládnou cenu nechtějí stlouznouti.

Špenát (Spinach) má lékařské vlastnosti a jakoati rovnající se těm nejmodřejším ze všech modrých pilulek kdy zhotovených.

Tykve (Pumpkins) jsou součástkou v patentním léku, který je zaručen, že léčí velmi různé neduhy tělesné, ale svět pomalu přestává všemu věřit, co slyší.

Mohou cizinci vlastnit nemovitý majetek v Americe?

Proticizinecký zákon pozemkový v Kalifornii nerůzní se od amerického pravidla přílišně. Je založen na obyčejném zákoně anglickém. Po mnoho roků četné státy zakazovaly anebo omezovaly vlastnické právo na nemovitý majetek vzhledem k cizincům. Od 1. ledna 1921 třináct států vydalo zákony, kterými se odmítá právo vlastnit nemovitý majetek těm cizincům, kteří nejsou oprávněni k americkému občanství, anebo upravily cestu k vydání takových zákonů a to přijetím dodatků ke své státní ústavě, anebo předložením otázky té lidovému hlasování, tak zv. referendu, anebo uvědomily kongres, naznačujíc povšechný souhlas se stanoviskem státu Kalifornie a dožadujíc se kroků od spolkové vlády.

Uvádíme zde stručný výtah zákonů, týkajících se omezení práv cizinců vlastnit nemovitý majetek.

ARIZONA.—Zákon schválený dne 26. února 1921: Cizinci, nejsoucí oprávněni k americkému občanství, mají zakázáno vlastnit anebo pronajmouti nemovitý majetek. Práva všech cizinců zaručená smlouvou jsou chráněna. Vlastnictví rolnického pozemku od této doby získané cizincem v souhlasu a právem zádržným anebo za účelem získání dluhu v dobrém mínění je omezeno na dva roky. Tento zákon odvolává všechny zákony, anebo části zákonů, které jsou s tímto v rozporu.

Zákon, 1917, stránka 57: Žádný cizinec, anebo korporace s cizinci, vlastníci více než 30 procent akcií, nesmí vlastnit pozemky; majetek získaný řízením zákona, musí být prodán během pěti roků, leč by se vlastník stal americkým občanem, nebo případně zpět státu. Nájem pětiletý je povolen. Vyjímkou je důlní pozemky.

KALIFORNIE.—2. listopadu 1920. Referendární hlasování elektorů.

Vlastnění nemovitého majetku cizinci je omezeno na ty, kdož jsou oprávněni státi se občany. Práva podle smluv jsou cizincům chráněna v zákoně. Spojené Státy smlouvou s Japonskem dovolují Japoncům ve Spojených Státech: Mohou vlastnit anebo pronajmouti a obývat domy, továrny, skladiště, dílny a majetky obydlitelné a mohou pronajmouti pozemky pro bydlení a obchodní účely.—Smlouva nedává Japoncům zde vlastnit rolnické anebo důlní pozemky. (Viz také memorandum kongresu státní zákonodárnou zasláno ohledně naturalizace a práva vlastnického se vztahem k cizincům a ohledně přistěhovalců.)

DELAWARE.—Cizinci, kteří se mohou státi občany, mohou získati, vlastnit, přenést anebo přepsati nemovitý a osobní majetek. Cizinci nemajíce právo ze státi občany, mohou získati takový majetek jen v souhlasu se smlouvou a nijak jinak. Kapitola 91, opravený zákonník, schválený 7. dubna 1921.

DISTRICT COLUMBIA.—Cizinci, kteří prohlásili svůj úmysl státi se občany, mohou získati a vlastnit nemovitý majetek. Korporace, organizované mimo Spojené Státy a domácí korporace, jichž přes 50 procent podílů není vlastněno osobami, korporacemi anebo společnostmi, složenými z občanů Spojených Států, mají zakázáno získati a vlastnit nemovitý majetek. Práva smluvní jsou chráněna proti jakémukoliv zákazu v zákoně a zákon nevztahuje se na vlastnictví cizích vyslanectví anebo vlastnictví residenční zástupců cizích vlád anebo jich attaché. — Kapitola VII., distriktní zákonník.

ILLINOIS.—Cizinci mohou podržeti pozemek šest roků, v kteréž době, když držitel není naturalizován, majetek ztrácí.—I J. a A., sekce 284.

INDIANA.—Cizinci, vlastníci nemovitého majetku přes 320 akrů, musejí být naturalizováni během pěti roků, anebo ztrácí svůj majetek.—2. Burns, sekce 3943—44.

* **KANSAS.**—Zákonodárna má právo určit majetková práva cizinců. V případě, že by nebylo zákona, pravidlo zdravého rozumu má platnost. (Johnson v. Olson, 92, K. 821). Ústava B. R., sekce 17.

KENTUCKY.—Cizinci mohou podržeti nemovitý majetek pro obchod po 25 roků, jiný majetek, získaný v souhlasu se zákonem, mohou podržeti po osm roků. Zákonník 1915, ksp. 19, čl. 3, sekce 334.339.

MINNESOTA.—Vlastnictví nemovitého majetku cizinců jest omezeno na 90.000 akrových stop, vyjma v případech cizinců, občanů zemí, jichž práva jsou zaručena smlouvou. Korporace, jichž přes 20 procent podílů je vlastněno cizinci, mají zakázáno vlastnit majetek, vyjma v případech vymezených . . . Gen. zákonník z r. 1919, sekce 66.977.

MISSOURI.—Vlastnictví nemovitého majetku je dovoleno jen v případech, v nichž právo to je zaručeno smlouvou. Korporace, jichž přes 20 procent podílů je vlastněno cizinci, mají zakázáno vlastnit majetek, leč v případech vymezených. — Opravený zákoník z roku 1909, sekce 750-752.

NEBRASKA.—Cizinci, anebo korporace, nejsou inkorporované podle zákonů státu Nebrasky, mají zakázáno získati právo na majetek nemovitý, nesmějí převzít jej, ani držeti, ani pronajmouti na delší dobu než pět roků, ať již došli k majetku tomu nástupnictvím, odkazem, koupí nebo jiným způsobem vyjma vdov a dědiců cizinců, kteří došli k majetku takovému před dnem 16. března 1889, v kterémžto případě mohou podržeti takový majetek, získaný odkazem anebo nástupnictvím, po 10 roků. Nemovitý majetek potřebný pro dráhy a hranice měst a obcí, jest vyňat z nařízení tohoto zákona.

Cizinci, vlastníci pozemky v době, kdy tento zákon byl vydán, jsou chráněni tak dlouho, pokud takový nemovitý majetek zůstane v jejich rukou.

Právo zádržné a soudcovský nález jsou chráněny.

Cizinci nesmí tvořiti většinu sboru fiditeltva anebo vlastnit většinu podílů v jakékoliv korporaci, cizí anebo domácí, organisované k držení, anebo držící nemovitý majetek, ani nesmí takové korporace zvolit cizince za výkonné úředníky, anebo za správce.—Zákon z roku 1921.

OKLAHOMA.—Země získané v souhlasu zákona cizinci musejí být prodány do pěti roků.—Ústava, č. XXII, sek. 1.

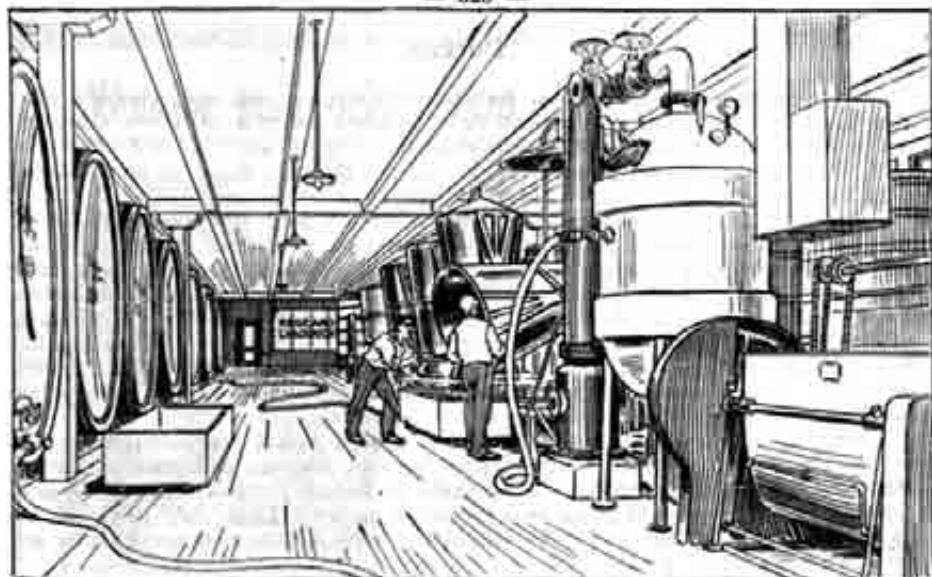
PENNSYLVANIA.—Majetkové právo cizinců je omezeno na 5000 akrů s čistým ročním příjmem, nepřestupujícím \$20.000.—39750-H. Doc. 89-67-I-3.

TEXAS.—Cizinci mají taková práva k osobnímu majetku, jako se poskytuje občanům Spojených Států zákony toho národa, k němuž dotyční cizinci příslušejí, anebo podle smlouvy s dotyčným národem, leč by zákony státu Texas se takových určitě dotýkaly. Žádný cizinec, anebo osoba, která není občanem Spojených Států, nesmí získati právo majetkové anebo vlastnictví nemovitého majetku ve státu Texasu, anebo získati nájemné právo anebo jiný zájem a užitek z takových pozemků. Vyjímky: To nevztahuje se na pozemky, držené cizinci v době schválení tohoto zákona, pokud získali je zákonitě, ani pozemků anebo částí, vlastněných cizinci v kterémkoliv inkorporovaném městě neb obci, ani nevztahuje se na cizince, kteří jsou bona fide osadníky státu Texasu a kteří podle zákona prohlásili úmysl státí se občany Spojených Států, ani na cizince, kteří jsou příslušníky rodem a občany národů, které mají společné hranice se Spojenými Státy, aniž na cizince, kteří jsou občany, anebo poddanými národa, který dovoluje a dovoloval v době schválení tohoto zákona, americkým občanům vlastnit majetek dědičně v dotyčné zemi, a kterýkoliv cizinecký osadník, jenž tak získal majetek v souhlasu se zákonem, má míti dobu pěti roků po tom, když ustal býti bona fide obyvatelem tohoto státu, aby se mohl majetku takového zbavit. Cizincům nemá býti zabráněno získati nemovitý majetek výběrem dluhů, aniž se jim má zabrániti získati držebné právo na nemovitý majetek, aniž zabrániti jim půjčiti peníze a získati je, pokud týče se nemovitého majetku. Cizinci, jimž zakazuje se vlastnit nemovitost, získanou po této době odkazem, anebo nástupnictvím, anebo jinou obyčejnou cestou zákona a a spravedlnosti, mohou jí podržeti po pět roků. Žádná korporace, již většina podílů je vlastněna cizinci, nesmíci vlastnit nemovitost ve státu, má zakázáno získati právo držebné na nemovitost ve státu Texasu.—Přehlednutý Občanský zákoník, upravený a schválený 1. dubna 1921.

WASHINGTON.—Cizinci a korporace s většinou podílů, vlastněnou cizinci, mají zakázáno vlastnit nemovitost. Vyjímky: Důlní pozemky.—Úst. II, sekce 33.

Všichni cizinci, jiní, než ti, kdož v dobrém svědomí prohlásili úmysl státí se americkými občany, mají zakázáno vlastnit nemovitost. Kdyby se nestal cizinec občanem do sedmi roků po svém prohlášení úmyslu, má se za to, že svůj úmysl státí se občanem Spojených Států, nemínil poctivě. Právo smluvní cizinců ohledně vlastnictví a užívání nemovitosti, je stanoveno na dobu deseti let od doby, kdy vešlo takové vlastnictví v platnost. Zákaz cizineckého vlastnictví nemovitosti netýče se důlních pozemků, anebo pozemků nutných pro stroje a budovy potřebné pro doložení pozemků. Vlastnictví nemovitosti občankou, která později ustane býti občankou sňatkem a cizincem, je dovoleno. Když cizinec získá nemovitost dědictvím, anebo jiným obvyklým způsobem zákona a spravedlnosti, nesmí tuto podržet déle než 12 roků. Cizinec má dovoleno vlastnit a užívat hypoteční nemovitost tři roky. Když není majetek prodán v té době hypotéka vyzdvižena, majetek propadá státu.—Zákon schválen 8. března 1921.

Státy nemající žádných zákonů, vztahujících se na cizinecké vlastnictví nemovitosti, jsou: Louisiana, Utah, Alaska a Hawaii.

Pohled na jednu část Trinerova velkozávodu v Chicagu.

PŘED 33 LETY skrovňoučké počátky, dnes velký závod ve všech částech co nejmoderněji zařízený. Co způsobilo tento vzrůst? —

SPOKOJENOST ZÁKAZNÍKŮ, jež je hlavním činitelem v každém obchodě. Spokojený zákazník netoliko sám znovu kupuje, ale i mezi svými přáteli a známými rád doporučí to, a čím je spokojen. Rádi sami nám o tom píší a je to čestba velmi zájímavá. V srpnu 1921 psal nám pan Karel Černý z Milwaukee, Wis., že se mu každý diví, jak na 65 let dobře vypadá. Ale on říká: Užívejte

Trinerovo Hořké Víno

jako já a nebudete se divit!" V prosinci psali nám manželé Jedličkovi z Temple, Tex., že jest jim 76 a 70 let, ale "kdybychom neužívali Trinerovo Hořké Víno, už by na nás dávno síuníčko nesvítilo." — V téže době psal kovář Frank A. Novák z Brooks, Ore., jak jej tento lék zbavil 8 měsíční nemoci a jak jej sílí při jeho těžké práci, a 1. dubna 1922 stejně si liboval horník Petr Dirga z Hiteman, Ia. a líčil, jak doporučí Trinerovo Hořké Víno skotským, waleským, švédským a francouzským spoluhorníkům. Proti žaludečním potěžím, zácpě, nadýmání, bolení hlavy, nechuti k jídlu a p. je to lék nejspolehlivější. Každý lékárník neb obchodník léky vám opatří jak tento, tak i jiné výborné Trinerovy léky, jakými jsou zejména: Trinerova Angelika Hořká, znamenitá síliva, Trinerův Liniment proti revmatickým a neuralgickým bolestem, Trinerův Mírnilatel kašle proti nastuzení, Trinerův Antiputrin pro kloktání při bolení v krku a čištění ran, Trinerův Zubní krém, Trinerovy Kapky proti bolení zubů, Trinerovy prášky proti bolení hlavy, Trinerova vodička na ruce, Trinerův Tekutý Shampoo, Trinerův lék na kufi oka, Trinerův krém k holení atd.

JOSEPH TRINER COMPANY,

1333-1345 So. Ashland Ave.

CHICAGO, ILL.

Pocení.

Snad všechny druhy živočichů, člověka nevyjímajíc, mají svůj charakteristický zápach, ať už tento zápach je jemnému čichu lidskému patrným čili nikoli. Cestovatelé píší o poněkud nápadném zápachu obklopujícím divošské kmény, které chodí skoro nahé. Snad tito divoši neví pranic o svém vlastním zápachu, ale za to až příliš dobře znají zvláštní zápach vycházející z dobře koupaného bělocha.

Hlavní příčinou každého nepříjemného zápachu z potu je oděv. Nejlepším prostředkem proti odpornému potu jest nahota. Když už nemůžeme choditi úplně nazí, chod'me tak nazí jak jest to jen možno a chod'me nazí kdekoli jest to jenom možno. Chůze na boso na příklad vyhojí bromidrosu (páchnoucí pocení nohou). Oděv zadržuje pot a dovoluje, že nastane kvasení čili hnilobný rozklad, jehož produkty bývají částečně škodlivé. V některých případech pocení nohou bylo shledáno, že příčinou nepříjemného zápachu jest pravděpodobně mikrob (*bacterium fetidum*). Vojíní v tropech a nekrýtnými nohama netrpí těmito potížemi, kdežto vojíní oblékající ponožky a obuv často tím trpí, alespoň na začátku vojenakého výeviku.

Nejlepším prostředkem proti páchnoucímu potu je roztok formaldehydový. Tento se prodává v standardním 40 procentovém roztoku známém pod jménem formalín. Může se ho upotřebiti k potírání houbou anebo ke koupeli kterékoli části kůže jednou denně, k čemuž se upotřebí jedna unce formalínu na jeden pajnt vody. Když pak kůže po tomto potírání oschne, jest radno zasypati ji hojně kyselinou borovou (*boric acid*) roztlučanou na jemný prášek.

Ovšem, že také i oděv načichne odporným zápachem. Ponožky v případě odporného zápachu nohou mohou se smáčet v roztoku borové kyseliny (*boric acid*) s vodou a nechají se pak uschnouti. Do vody se má v tomto případě nasypat tolik kyseliny borové, kolik se v ní rozpustí. X paprsky v povoláných rukou vyléčili již několik velice zatvrzelých případů páchnoucího pocení nohou.

Potírání postižené kůže roztokem poloviční lžičky nadmanganianu draselnatého (*potassium permanganate*) v pajntu vody jednou za den několik dní po sobě také odpomůže v takovém případě. Ovšem, že tento prostředek zbarví kůži na čas.

Prsty na nohou mají býti pečlivě odděleny jeden od druhého malými kousky gázu nebo bavlnky, hojně zasypány kyselinou borovou. Tyto kousky se pak mají obnovovat tak často, jak často se propotí.

V případě všeobecného páchnoucího pocení doporučuje se užívání alkalií vnitřně, což se dobře osvědčuje. Dávka třiceti gránů citrátu sodnatého (*sodium citrate*) může se bráti čtyřikrát denně. Zároveň se má pojídat hodně čerstvého ovoce, jako oranže, citrony, grapefruit, což zvýší ještě více obsah alkaličnosti v krvi.

Prospěšné informace pro každého.

Krychlová stopa anthracitového uhlí váží asi 53 liber.

Krychlová stopa měkkého (*bituminous*) uhlí váží od 47 do 50 liber.

Tuna uhlí vydá tolik jako dva kordy dříví k vyvozování páry.

Gallon vody (dle standardu Spojených Států) váží $8\frac{1}{4}$ liber a obsahuje 231 krychlových palců.

Na čtvereční stopu plochy roštu připadá devět čtverečních stop výhřevného povrchu.

Krychlová stopa vody měří $7\frac{1}{2}$ gallonu, 1728 krychlových palců a váží $62\frac{1}{2}$ liber.

Každá nominální koňská síla kotle vyžaduje za hodinu 30 až 35 liber vody.

Chceš-li naostřit otupělé pilníky, ponoř je do rozředěné kyseliny sírové na tak dlouho, až jsou dosti hluboko vyleptány.

Koňská síla zdvihne 33.000 liber do výše

jedné stopy za minutu, nebo 550 liber do výše jedné stopy za vteřinu.

Chceš-li zjistiti v librách tlak sloupce vody na čtvereční palec, násob výši vodního sloupu (ve stopách) číslem .434.

Zdvojnásobí-li se průměr roury, zvýší se tím její nosnost (kapacita) čtvernásobně. —

Dvojnásobné nýtování jest od 16 do 20 procent pevnější než jednoduché.

Průměr kruhu se vypočte, násobí-li se obvod číslem .31831.

Obvod kruhu se vypočte, násobí-li se průměr číslem 3.1416.

Plocha kruhu se vypočte, násobí-li se čtverec průměru číslem .7854.

Povrch koule se vypočte, násobí-li se čtverec průměru číslem 3.1416.

Krychlový obsah koule se vypočte, násobí-li se trojmocnina průměru číslem .5236.

Věnujte péči očím svým i svých děťátek

udržujte je
v čistotě,
v zdravém
stavu
pomocí léku
MURINE
večer a ráno

JSOU-LI vaše oči unaveny, svrbí-li nebo pálejí-li vás oči, nebo máte-li oči zahleněné, bolavé, nemocné, podrážděné, zapálené, nebo tvoří-li se schvoucí hnis v koutcích, tu použijte

MURINE

bud' každých deset minut nebo až za dvě hodiny, dle okolností.

Bezpečné pro děti a dospělé,
Používáno, doporučeno a složeno našim lékařem.

**Zdravé,
Hojící,
Čistící,
Uklidňující,
Občerstvující.**

Na prodej u všech
lékárníků.

**Pište si o
naši knihu
o léčení očí,
kterou zdarma
zasíláme.**

Na prodej u všech
lékárníků.

MURINE EYE REMEDY COMPANY,

9 East Ohio Street,

Chicago, Ill., U. S. A.

Kalendář březivosti hospodářských zvířat.

Počátek březivosti dne	Konec březivosti					Počátek březivosti dne	Konec březivosti					
	u hrobců (trvá 840 dní)	u krav (trvá 285 dní)	u prasnic (trvá 120 dní)	u ovců a koz (trvá 154 dní)	u šupek (trvá 63 dní)		u koček (trvá 56 dní)	u hrobců (trvá 840 dní)	u krav (trvá 285 dní)	u prasnic (trvá 120 dní)	u ovců a koz (trvá 154 dní)	u šupek (trvá 63 dní)
1. ledna	6. pros.	12. října	30. dubna	3. června	4. března	3. červc.	9. června	15. dubna	1. listop.	5. pros.	5. zář.	29. srpna
6.	11.	17.	6. května	8.	9.	10.	14.	20.	6.	10.	10.	8.
11.	16.	22.	13.	14.	14.	15.	19.	26.	11.	15.	15.	8.
16.	21.	27.	18.	19.	18.	16.	24.	30.	16.	20.	16.	18.
21.	26.	1. listop.	23.	24.	23.	23.	29.	5. května	21.	25.	26.	18.
26.	31.	6.	28.	29.	28.	30.	3.	10.	26.	30.	23.	23.
31.	5. ledna	11.	3.	3. dubna	3. červc.	9.	9.	15.	1. pros.	5. ledna	6.	28.
5. února	10.	16.	4. červc.	8.	8.	14.	14.	20.	6.	9.	10.	8.
10.	15.	21.	9.	13.	13.	19.	19.	25.	11.	14.	14.	8.
15.	20.	26.	14.	18.	18.	24.	24.	30.	16.	19.	19.	8.
20.	25.	1. pros.	19.	23.	23.	29.	29.	4. června	16.	24.	24.	18.
25.	30.	6.	24.	28.	28.	3.	3.	9.	21.	29.	29.	18.
2. března	9. února	11.	29.	2. srpna	2. srpna	8.	8.	14.	26.	30.	30.	23.
7.	16.	16.	4. červc.	7.	8.	13.	13.	19.	31.	3.	3.	23.
12.	17.	21.	9.	12.	12.	18.	18.	24.	1.	8.	8.	23.
17.	18.	26.	14.	17.	17.	23.	23.	29.	7.	14.	14.	7.
22.	24.	31.	19.	22.	22.	28.	28.	3.	14.	20.	20.	7.
27.	1. března	5. ledna	24.	27.	28.	3.	3.	9.	21.	27.	27.	7.
1. dubna	6.	10.	29.	1. zář.	2. června	8.	8.	14.	26.	30.	30.	27.
6.	11.	15.	3. srpna	6.	7.	13.	13.	19.	31.	4. února	4. pros.	27.
11.	16.	20.	8.	11.	11.	18.	18.	24.	1.	8.	8.	7.
16.	21.	25.	13.	16.	16.	23.	23.	29.	7.	14.	14.	7.
21.	26.	30.	18.	21.	21.	28.	28.	3.	14.	20.	20.	12.
26.	31.	4. února	23.	28.	27.	3.	3.	9.	21.	27.	27.	12.
1. května	5. dubna	9.	28.	1. října	2. červc.	8.	8.	14.	26.	30.	30.	22.
6.	10.	14.	3. zář.	6.	7.	13.	13.	19.	31.	4. února	3. ledna	27.
11.	15.	19.	7.	11.	11.	18.	18.	24.	1.	8.	8.	1.
16.	20.	24.	12.	16.	16.	23.	23.	29.	7.	14.	13.	6.
21.	25.	29.	17.	21.	21.	28.	28.	3.	14.	20.	19.	6.
26.	30.	3.	22.	26.	26.	3.	3.	9.	21.	27.	23.	16.
31.	5. května	11.	27.	31.	27.	7.	7.	13.	26.	29.	28.	16.
5. června	10.	16.	2. října	5. listop.	1. srpna	2. pros.	6.	12.	18.	2. února	2.	26.
10.	15.	21.	7.	11.	6.	11.	11.	17.	19.	7.	7.	31.
15.	20.	26.	12.	16.	11.	16.	16.	22.	24.	9.	12.	5. února
20.	25.	31.	17.	21.	16.	21.	21.	27.	29.	14.	17.	10.
25.	30.	4. dubna	22.	26.	14.	19.	19.	24.	30.	19.	22.	15.
30.	3.	7.	27.	30.	14.	19.	22.	27.	31.	24.	27.	15.
3.	4. června	10.	27.	30.	19.	24.	24.	29.	31.	26.	27.	20.
8.	10.	13.	30.	3.	24.	31.	31.	3.	30.	27.	27.	20.

Pošlete nám tento kupon

JUSTIN BROS.

5249 W. 25th St., Cicero, Ill.

Prosim, pošlete mi váš nejnovější katalog hudebních nástrojů, obsahující nejnovější seznam českých rekordů a pianových válečků.

Jméno

Adresa

R.F.D. Box

Ušetříte peníze na všem, co koupíte v oboru hudebním.

Největší výběr českých rekordů a pianových válců v Americe

Jsme největším českým zasilatelským závodem v Americe, majícím na skladě úplný seznam všech hudebnin.

RUČIME,

že každá věc od nás koupená vás úplně uspokojí, že vám poskytne službu, jakou jste oprávněn očekávat, že má plnou hodnotu ceny, jakou jste zaplatili.

Pakli z jakéhokoliv důvodu jste nespokojen s některou věcí od nás koupenou, očekáváme, že nám ji vrátíte na naše konto. Potom ji vyměníme za věc, jakou si zrovna přejete neb vrátíme vám peníze, zároveň také s výlohami zaslání, jež jste zaplatil.

KATALOG ZDARMA.

Náš 1923 katalog je nyní hotov. Můžete si jeden opatřit bezplatně, když zašlete hořejší kupon.

**JUSTIN BRATŘÍ,
HUDEBNÍ ZÁVOD**

5247-5249 West 25th Street, - - Cicero, Ill.
4738 W. 22nd St., Chicago, Ill.

Zákony o úrocích.

Státy a území.	Úroková míra.		Promlčení.		
	Zákonitá	Dořadnutá jen do:	Judgmenty roků	Mozy roků	Otevřená dětý roků
Alabama.....	8	8	20	6*	3
Arkansas.....	8	10	10	5	3
Arizona.....	7	x	5	5	3
California.....	7	x	5	4†	2
Colorado.....	8	x	6	6	6
Connecticut.....	6	†	17	6	6
Delaware.....	6	6	10	6	3
Dist. of Columbia.....	6	10	12	3	3
Florida.....	8	10‡	20	5	2
Georgia.....	7	8	7	5	4
Idaho.....	10	18	5	5	4
Illinois.....	5	7	20	10	5
Indiana.....	6	8	10	10	6
Iowa.....	6	8	20	10	5
Kansas.....	6	10	5	5	3
Kentucky.....	6	6	15	15	5
Louisiana.....	6	8	10	5	3
Maine.....	6	x	20	8‡	6
Maryland.....	6	6	12	3‡	3**
Massachusetts.....	6	x	20	6	6
Michigan.....	6	8	10	6	6
Minnesota.....	7	10	10	6	6
Mississippi.....	6	10	7	6	3
Missouri.....	6	8	10	10	5
Montana.....	10	x	10	8	5
Nebraska.....	7	10	5	5	4
Nevada.....	7	x	8	8	4
New Hampshire.....	6	6	20	6	6
New Jersey.....	6	6	20	6	6
New-Mexiko.....	6	12	7	6	4
New-York.....	6	6‡‡	20	6	6
North-Carolina.....	6	8	10	3**	3
North-Dakota.....	7	12	20	6	6
Ohio.....	6	8	8‡‡	15	6
Oklahoma.....	7	12
Oregon.....	8	10	10	6	6
Pensylvanía.....	6	6	5	6	6
Rhode-Island.....	6	x	20	6	6
South-Carolina.....	7	8	10	6	6
South-Dakota.....	7	12	10	6	6
Tennessee.....	6	6	10	6	6
Texas.....	6	10	10	4	2
Utah.....	8	x	5	4	2
Vermont.....	6	6	8	6§§	6
Virginia.....	6	6	10	5	2
Washington.....	8	x	6	6	3
West-Virginia.....	8	6	10	10	5
Wisconsin.....	7	10	20	6	6
Wyoming.....	12	x	5‡‡	5	6

* Pod pětletí, 18 roků. — † Pakli učiněna ve státě, jinak 3 léta. — x Neobmezená. — ‡ Žádání litova, ale co je přes 8 pr. nelze zákonitě vymáhati. — § Nepřesahovati 18 procent. — ¶ Pod pětletí 20 let. — † Pod pětletí 12 let. — ** Posemek, 20 let. — †† Stát New York sadáváno zákonem dovedli jakoukoli míru úrokovou při "call loans" v obnosu \$5.000 a výše při raději listech. — †† Prospějí se, ale dá se obnoviti. — ††† Pod pětletí, 10 let.

KOHOUT

KLENOTNÍK

3634 West 26th Street,
Corner Millard Avenue.

Telefon Lawndale 2010.

CHICAGO, ILL.

NÁŠ OBCHOD jest jedním z největších klenotnických obchodů v Chicagu a jeho přímo fenomenální vzrůst může býti objasněn pouze tím, že jeho základním kamenem byla poctivost a přesnost v obchodování, stálá snaha kráčet s dobou a duchem pokroku, tak že naše zásoba zboží je nejen vždy úplná do všech podrobností, ale i nejvybranější, neboť nikdy nezapadíme do zásob našich zboží, které by nebylo dříve co nejpečlivěji prozkoumáno co do pravosti, krásy a solidnosti. — Zboží tak zvané "Mail order" klenoty neprodáváme, ty naprosto jsou nepřípustny do našich zásob.

A takovým poctivým způsobem obchodování docílili jsme úplného uspokojení tisíců našich zákazníků a že i vás uspokojíme, můžete býti jisti.

Popřejte nám své důvěry! Zaručujeme vám spokojenost a nebo vrácení peněz. Nový seznam zboží zašleme vám na požádání hned. Dopisy vaše neb poptávky jakéhokoliv druhu zodpovíme rychle a poctivě. Všecky zakázky zasiláme vyplacené a úplně podrobené naší záruce. Peníze za zboží se nehodící, vracíme.

Oddělení broušeného skla.

Zvláštní dárek na památku novorozencům.

JSTE-LI šťastnými rodiči děťátka narozeného v roce 1923 během ledna, března, května, července, září neb listopadu, pošlete nám jeho jméno a den narozenin, zároveň se jmény dvou zodpovědných sousedů. My pak zašleme vašemu děťátku zvláštní náš dárek na památku — prstýnek z pravého zlata, úplně zdarma — a přáním všeho dobra. Tím nebudete nám nijak zavázáni ani čimkoli povinnováni.

NŤAŠE SPRÁVKOVÉ ODDĚLENÍ ve všech oborech je svěřeno vedení jen odborných znalců. Není pro nás práce tak složitá, kterou bychom správně a patřičně nevykonali. Všichni naše dělníci jsou mechaniky v pravém slova smyslu. Naše zařízení je co možno nejúplnější a skládá se z nejmodernějších hodinářských a klenotnických nástrojů a strojů, jakých jenom možno udržeti. Každé práci i sebe nepatrnější jest věnována největší pozornost a péče.

Oddělení klenotů a stříbrného zboží.

Prameny našeho doporučení.

Kterýkoliv z českých bankovních ústav v Chicagu, vydavatel "Svornosti", neb kterýkoliv úvěrní a finanční jednatelství.

KOHOUT, KLENOTNÍK, 3634 W. 26th St., Chicago, Ill.

POSÍLÁTE PENÍZE DO STARÉ VLASTI?
Přejete si mít Vaše úspory jistě a výhodně uloženy?
Potřebujete informace o zdejších poměrech?

Obraťte se vždy na

Českou průmyslovou a hospodářskou

BANKU

CENTRÁLA V PRAZE, ČESKOSLOVENSKO.

Plně splacený kapitál a rezervy obnášejí - - Kč 300,000,000

Mohovitost přesahuje obnos - - - - - Kč 2,225,000,000

Telegrafická adresa: "INDUSBANK".

EXPOSITURY V PRAZE: PRAHA II., HOLEŠOVICE, LIBEŇ,
 VINOHRADY, ŽIŽKOV.

FILIÁLKY V ČECHÁCH:

Benešov, Beroun, Čáslav, České Budějovice, Český Krumlov, Cmunt, Domažlice, Frýdlanď, Chomutov, Jablonec n. N., Jindř. Hradec, Horní Dvořiště, Hradec Králové, Kladno, Klatovy, Kutná Hora, Louny, Mladá Boleslav, Náchod, Pardubice, Píseň, Podmokly, Pířibram, Rakovník, Roudnice, Smrčovka, Tábor, Třeboň, Ústí n. Labem, Ústí n. Orlicí, Vodňany, Výprty, Vysoké Mýto.

FILIÁLKY NA MORAVĚ:

Brno, Břeclava, Hodonín, Jihlava, Mor. Ostrava, Místek, Mor. Třebová, Olomouc, Pířerov, Šternberk, Uh. Hradiště, Vítkovice, Vyškov.

FILIÁLKY VE SLEZSKU:

Bohumín, Bruntál, Český Těšín, Opava.

FILIÁLKY NA SLOVENSKU:

Bratislava, Košice.

FILIÁLKA V CIZINĚ:

Lubljaň (Jugoslavie).

PŘÍBUZNÉ ÚSTAVY:

Uhersko-česká průmyslová banka, Budapešť (Uhry).

Prva hrvatska Obrtna Banka, Zagreb (Jugoslavie).

NAŠE Americké Oddělení

vyřídí veškeré Vaše obchody rychle, přesně a výhodně. Jsme ve spojení s největšími americkými a s většinou česko-amer. bank.

Z úspor uložených na vkladní knížky (Savings Accounts) platíme 4 procenta úroků.

Za vkladní knížku jakož i za úschovu nečítáme žádného poplatku.

DOPORUČTE NÁS KRAJANŮM!

Pro všechny vaše hudební potřeby

Hlaváčkovy Harmoniky

Jediný obchod, kde si můžete vybrati nejlepší harmoniky importované přímo z Československa. Pište si o seznam a úplně vysvětlení.

LANGOVY Koncertiny

Nelepší výrobek jaký vaše peníze mohou koupiti. Kupte si tu nejlepší koncertinu za nejmenší cenu.

**Victor Victrolý,
Columbia Grafonoly,
Brunswick Fonografy.**

Úplně zaručené. U nás obdržíte více nežli obyčejně spracovanou akfif. Obdržíte skutečný stroj. Pamatujte, že lahodnost nízké ceny brzy se ztratí v hořkosti špatné jakosti. Nemusíte mítí té nejmenší obavy, když koupíte u nás.

SAMOHRACÍ PIANA.

Naši odkupníci jsou spokojeni odkupníci. Bez ohledu hodnoty piana, u nás koupíte lepší piano za méně peněz. Vyplatí se vám to, když obětujete čas si naše piana prohlédnouti.

Nové české rekordy a válečky se slovy pro samohrací piana.

Náš sklad rekordů a válečků jest nejuplněnější a jste vždy jisti, že obdržíte vše, co si přejete. My posíláme rekordy a válečky vyplacené a zaručujeme dodání. Pište si o nový úplný cenník dnes.

PRO VŠECHNY VAŠE HUDEBNÍ POTŘEBY.

Housle	Fonografy	Rekordy	Struny	Koncertiny
Klarinety	Piana	Válečky	Pouzdra	French horny
Kornety	Harmoniky	Hudebniny	Součástky	Saxofony

Správký všech hudebních nástrojů a mluvících strojů.

JOSEPH · JIRAN,

1333 W. 18th Street.

Chicago, Illinois.

】 Cenník zdarma.—Pište dnes. 【

3205-07 W. 22nd St.

3337-39 W. 26th St.

CHICAGO, ILL.

Československá Státní Banka pod dozorem státu Illinois a jediné československá Národní banka v Chicagu pod dozorem vlády Spojených Států, Federal Reserve System a Chicago, Clearing House Ass'n.

Provádíme veškerý bankovní obchod.

Přijímáme spořitelní vklady.

Posíláme peníze do celého světa.

Přeplavní lístky do i z Československa.

Vymáháme dědictví a vyřídíme Vám všechny záležitosti v Československu za nejlevnější cenu a co nejrychleji.

Dopíše nám v kterékoliv finanční záležitosti a my Vám poradíme.

Kapitál, přebytek a vklady přes devět milionů dolarů.

ŘIDITELÉ A SPRÁVNÍ RADA:

FRANK G. HAJÍČEK
JOSEF J. SALÁT
JOSEF F. POLÁK
JOSEF KOPECKÝ
RUDOLF F. HAJÍČEK
JOSEF J. JANDA
FRANK J. VAŠEK

ANTON PROMINSKI
CHARLES J. ROUBÍK
CHARLES B. PAVLÍČEK,
RICHARD DUSIL
JOHN J. SVOBODA
KAREL V. JANOVSKÝ

ŠOLARŮV HUDEBNÍ ZÁVOD V CHICAGU.

3215-17-19 záp. 26tá ulice. Tel. Lawndale 0604.

Největší Československý Hudební Závod V AMERICĚ

Vzorná obsluha.

Dobré zboží.

Mírné ceny.

Největší sklad pian obyčejných, Grand a samohracích pian. —

Janssenovo Palestrinu,
Největší sklad rozličných pian, obyčejných Grand a samohracích pian. —

kteřá jest dnes uznávána za nejlepší samohrací piano v trhu.

Edisonovy, Victor a Columbia

hračí stroje a rekordy ve všech cenách a v nejhojnějším výběru.— České i anglické nejnovější i starší válečky pro samohrací piana stále na skladě v hojné zásobě.

Prvotřídní hudební nástroje všeho druhu. Importované koncertiny a housle za velmi mírné ceny. Za každý nástroj z našeho závodu poskytujeme plnou záruku.

PIŠTE SI O NAŠE
CENNÍKY A SEZNAMY.

Objednávkám z venkova věnujeme zvláštní pozornost.

» ALOIS ŠOLAR V CHICAGU. «

Cena balíčku poštou \$1.00,
6 balíčků poštou \$5.00.

**PRAVĚ
BŘEZOHORSKÉ
THE**

Tento nevyrovnatelný lék jest připraven z léčivých, divokých bylin a kořinek, rostoucích na kořených kopcích Březohorského pohorí a v Krkonošských horách, a rychle léčí kašel, nastuzení, chrlení krve, počátek souchotin, zapálení plic, obtížné dýchání, chřipku (La Grippe) a vůbec všechny nemoce dýchacího ústrojí. Výtečný tento lék jest doporučen a předpisován nejlepšími lékaři s výborným úspěchem.

Největší sklad importovaných dýmek z Čech, špiček, rohových hřebenu a jiného zboží všeho druhu. Hrací a vykládací karty, snáře a jiné knihy ve velkém výběru. Importované kosy a srpy za mírné ceny. Pište si o náš cenník.

Zajisté známo Vám jméno proslulého farmáře Kneippa, jenž tolik užitečných knih ohledně léčení vodou byl napsal. Též tisíce lidí přesvědčilo se o blahodárném působení nejlepšího Kneippova léku, po čtyřicet let v nejzavratnějších případech osvědčených "Životních Pilulek" a vděčí jim za své opětné nabytí zdraví.

Proslulé tyto pilulky zasílám poštou za 28c krabici. Návod a další vysvětlení buď s objednávkou neb zvlášť odešlu na požádání zdarma.

Pravé tyto léky jsou k dostání
pouze prostřednictvím:

JOSEF ŠEDIVÝ A SYN,
Obchod obstaravatelský a importerský.

3379 E. 49th Street, cor. Hamm Ave., CLEVELAND, OHIO.

Rheumatismus

Jest jednou z nemocí, kterou jak se zdá nemohou lékaři vyléčiti. Jeden profesor říká to, druhý ono—a po celý ten čas lidé brozně trpí. Nač ale plynouti slovy a přítí se o tuto věc a nezkusiti

Marešovy tabletky proti Rheumatismu.

Tyto malé červené tabletky působí přímo

na ledviny a jdou přímo na příčinu rheumatismu. Mnoho lidí uzdravilo se touto cestou a to budiž dostatečným důkazem, že i vás uzdraví. Jest to neobyčejný lék a činí neobyčejné věci.

Marešovy tabletky

jsou dobré pro všechny případy rheumatismu a budou také dobré i pro vás. —

50c krabička u lekárníka nebo bude poslána poštou.

Ellsworth, Kans.—Cl. pane Mareš: Vaše Tabletky jsme obdrželi na zkoušku. Mnoho jiných jsme vykoušeli, ale žádně se tak neosvědčily jako Vaše. Děkuji Vám srdečně. Pošlete mi šek ještě za \$1.00. L. W. Wirta.

Arroyo Grande, Cal.—Cl. pane Mareš: Děkuji srdečně za Vaše "Tabletky proti revmatismu", neboť mne úplně vyléčily. S úctou John Huebner.

Dardanelle, Arkansas.—Cl. p. Mareš: Zasíláte mi pět škatulek Vašich tabletek proti revmatismu. Co jsem lonského roku užíval, osvědčily se znamenitě. S úctou John Friedrich.

NEMOHL SPÁT.—East St. Louis, Ill. Ctišný pane Mareš: Vaše tabletky jsou náramně dobré a užitečné pro každého, koho bolí ve svalcích aneb v zádech neboť mně náramně boletelo celé tělo a svaly. Že jsem se nemohl ani hnouti, ani spát, ale jak jsem užíval Marešovy Tabletky proti revmatismu, tak jsem hned cítil, že je mi lehceji, že mi jest tak lehké, že bych mohl nevim přes co skákat, jak je mi lehké. Každému rádím, aby netrpěl a užíval Marešovy Tabletky proti revmatismu. F. Zavoral, 229 Vistenley ave.

The Mareš Medicine Co.
2876 Archer Ave., Chicago, Ill.

Delays are dangerous

(Odklady jsou nebezpečny.)

Nenoste Pásu!

Po 30leté zkušenosti sestavil jsem přístroj pro muže, ženy a děti; jenž léčí průtrž.

Posílám ho na zkoušku.

Pakli jste zkusili skoro všechno jiné, přijďte ke mně. Kde jiní nic neuvěřili, tam já mám ten největší úspěch. Pošlete připojený kupon dnes a já vám zašlu zdarma

Hořejší je C. E. Brooks, vynálezce přístroje s kterým se sám vyléčil a jenž léčí průtrž po více než 30 roků. Máte-li průtrž, dopište mu dnes.

svoji obrázkovou knížku o průtrži a jejím léčení, ukazující můj přístroj a udávající vám ceny, i jména mnoha lidí, kteří ho zkusili a vyléčili se. Je to okamžitá dílava, když vše jiné nepomáhá. Pamatujte, že neužívám žádných mastí, žádných kremenů, žádných léků.

Posílám na zkoušku, abych dokázal, že co pravím, jest pravdivé. Vy rozhodujete a když jste byli jednou mojí obrázkovou knížku spatřili a jí přečetli, budete tak nadšenými, jako sta mých pacientů, jejich display můžete také čísti. Vypláte dolejší ZDARMA KUPON a odešlete poštou dnes.

Neprodává se nikde v obchodech. Nedejte se klamatí napodobeninami. Pohléd'te na ochrannou známku C. E. Brooks a jeho obrázek na každém výrobku. Jiné nejsou původní.

ZDARMA Informační kupon.

BROOKS APPLIANCE COMPANY,
1409 L. State Street,
MARSHALL, MICH.

Lehkavě pošlete mně poštou v obyčejném obalu vaši obrázkovou knížku a úplné poučení o vašem přístroji k léčení průtrže.

JMÉNO.....
ADRESA.....
MĚSTO.....
STÁT.....

POJEDETE DO ČESKOSLOVENSKA?

Obraťte se na nejlepší českou firmu v Americe, kterou jest,

LOUIS JALOVEC,

3415 West 26th Street, - - CHICAGO, ILL.

Bývalý sekretář American Trade Commissioner, jenž byl poslán po válece americkou vládou do Československa studovati poměry a člen Fidelitystva Československé Obchodní komory v Chicagu.

ZASTUPUJI všechny lodní společnosti, vlastníci největší lodě, což mi umožňuje dáti vám nejlepší službu do celého světa.

VAŠI PŘÍBUZNÍ Z ČESKOSLOVENSKA se dostanou do Ameriky mým prostřednictvím co nejrychlejší přes New York neb Canada.

EVROPSKÉ PENÍZE

posílám za nejlevnější cenu do všech států aneb čeky na spekulaci. Prodáváte-li, dostanete nejvyšší cenu. 1 milion ruských rublů \$0.

Vyhlašuji veškeré notářské záležitosti domací a zahraniční a zadávám patenty. Pozemkový obchod. Prodávám boudy zaručené, nesoucí 7 až 8 procent na vaše úspory.

NÁDHERNĚ A LACINĚ DÁRKY Z ČESKOSLOVENSKA.

Objednejte si perlový náhrdelník se slonou sponou LUCILLE. Nerozbitelné perle, mají cenou \$80.00, pouze za \$20.00, dle přání se slatým křížkem neb bez. Náhrdelníky různých barev za \$3.50 kus, korálové pany za sukně \$3.00 kus. Broušené sklo jako vázy, talíře atd. z křišťálového neb barevného skla.

Obchodujeme s celou Amerikou a Canadou. Porady se zodpoví okamžitě. Poboční kanceláře v Berwya, Ill. a Cicero, Ill.

Pearl Queen Concertiny

Naši vlastní výroby, uznané za nejlepší po celé Americe.

(MADE IN U. S. A.)

Veškeré hudební nástroje:

PIANA, MLUVÍCÍ STROJE
VICTOR A COLUMBIA.

České rekordy a pianové válečky
Dobré tahací harmoniky.

**Georgi & Viták
Music Co.,**

4639 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Cenník na požádání zdarma.

Harmoniky, Concertiny, Mluvící stroje, České rekordy.

a veškeré jiné nástroje

Pošlete si pro cenník.

KOŠATKA'S MUSIC STORE

5641 West 22nd Street,

Cicero, Ill.

NOVÁK & STEISKAL

STÁTNÍ BANKA

Číslo 1817 Loomis ulice,
blíže 18. ulice a Blue Island Avenue.

Chicago, Ill.

Obchod založen roku 1886 a inkorporován co Státní
Banka v lednu 1921.

JOHN L. NOVÁK, předseda.
FRANK STEISKAL, místopředseda.

OTTO L. STEISKAL, pokladník.
JOS. F. NOVÁK, výp. pokladník.

PŘIJÍMÁ čekové i úsporní vklady

PŮJČKY na nejlepší městské
majetky.

PRODÁVÁ prvotní třídy markyče a
slatě bondy nesoucí nejvyšší
trhové úraky.

OBSTARÁVÁ POJIŠTĚNÍ všeho
druhu.

VYŘIZUJE PŘEPLAV po nejlepší
a nejrychlejších lodích.

DĚDIČNÉ a pozůstatostní záležitosti
a skomnění nabídnuté se
rychle a spolehlivě vyřizuje.

Banka jest pod státním dozorem.

TELEFON CENTRAL 6492.

TELEFON CENTRAL 6492.

VŠECHNY DRUHY PSACÍCH A POČÍTACÍCH STROJŮ.

Prodáváme—Půjčujeme—Opravujeme—Znovuzřizujeme.
Součástky strojů — Potřeby — Doplňky.

\$15 a výše.

Máme psací
stroje všech
druhů a
modelů.

Obzvláště
zabýváme se
českými
psacími stroji.

Všechny
stroje za-
ručeny.

Máme počítací
stroje a
kalkulátory
všech druhů
a modelů.

Přijďte neb pište si o náš katalog a seznam č. 18.

BERAN TYPEWRITER CO., INC.

Odd. 5 — 58 West Washington St., Chicago, Ill.

Obráťte své myšlenky k hudbě!

JSME jedním z největších a nejhojněji zásobených hudebních domů v Chicagu a máme úplnou zásobu původních Victor Victrola a Columbia grafonol, taktéž velikou zásobu českých a anglických rekordů, váleček na samohrací píana a hudebnin. Znamenitou zásobu pian a samohracích pian, stavených pro nás u Seeburg Piano Co., jedné z největších a chvalně známých továren. Jsou dělaná z prvotřídního materialu, jasného tonu a nejdokonalejší výroby—mimo to máme zastoupení Seeburg automatických pian elektr., které se nejvíce užívají v kavárnách, výčepních a zábavních místnostech. Naše oddělení hudebních nástrojů a součástek sestává z velkého a pěkného výběru nejnovějšího zboží. —

Znalecké opravování mluvicích strojů všech druhů a hudebních nástrojů jest děláno v našich dílnách zkušenými muži. Všechny objednávky se pečlivě vyplní a zašlou ihned. Cenfk zašleme na požádání.

Hudební nástroje. Píana a Samohrací píana.

EDWARD J. MELICH,

3928 West Roosevelt Road, Chicago, Illinois.

Ph ne Kedzie 1848.

Bouři srdečného smíchu vyvolá u každého milovníka knih, četba výborných doleji uvedených humoresek:

Tóma: Z českých mlýnů (z mlýnářského života) — svazek za \$1.00, poštou \$1.20.

Šest mušketýrů (z voj. života), \$1.

Po cestlíchách k oltáři od Hillánovů za 80c, poštou za \$1.00.

Před selavý krov, 2 svazky, \$2.20, p. \$2.35

De panakého stavu, 6 knih za \$2.75, p. \$4.

Dobrodružství Karel May: Závěť Vinnetova za 95c, p. \$1.10. — **Olajový princ**, 95c, p. \$1.10. — **Piráti**, 95c, p. \$1.10. — **Satan a Jidáš**—3 knihy za \$2.50, poštou \$4.00.

Lékařské, pro lid psané: Žena lékařkou.

Výborná, nepostrádatelná kniha pro naše české ženy, mající 500 vyobr. a pojednávájí o léčení veškerých nemocí, o porodu a ošetřování dítěte a péči o zdraví tělesné všech členů rodiny. váz. 6.30, p. \$6.75.

Dr. Svoboda: Mladá matka, ill., neokrácené vydání za \$1.25, p. \$1.40.

Pohlavní zdravotní manuelé, 50c, pošt. 60c, vázaná 75c.

Hilsovo léčení přirozené, neokrácené —

léčitel všech nemocí a mnohými předpisy proti každé nemoci, kde již i lékaři stráceli naději. Dva velké ill. svazky o 1700 stran léčby za \$0.00.

Žena, její krása a život pohlavní, ill., poučné dílo za 60c.

Batista! Scheecharuna a pohlavní zdravotní věda, ill., poučné, 80c, váz., 5k. poštou.

Osvědčené prostředky domácí léčebné a pomoci v nemoci—\$1.25.

Dr. Horák: Domácí lékař české rodiny, kniha léčebných předpisů, \$1.25, p. \$1.40.

Co ženy vědět mají, 40c, váz., 75c.

Co každá dívka vědět má, pohlavní a životní poučení, 20c, p. 45c.

Vykřídací karty, 15c a 25c, české, anglické za 65c.

Různé a Čech imp. kalendáře na r. 1923, jako Pečírkův, Humoristický, Pokrok a j. (pište si o seznam 26 druhů), po 45c.

Velký anšř, 75c, poštou 90c.

Ženské Listy, ženský časopis, předplatně na rok \$1.00.

Zuštěchtující prostředky léčebné.—

Complexion beautifier, 16c, prostředek k zjemnění a vybělení pleti. Po několika láhvičkách ručíme za úspěch. Cena 60c, p. 75c.

Massage cream, číní peť čistou, mladistvou a svěží. Cena 70c, p. 75c. Po použití tétož a trochu pudru (za 25c neb 50c, p. o 10c. více) s **rougem** (líčidlem 25c) zaručujeme vám oblibu mužů a závist žen.

Hair remover, zaručený bezbolestný odstraňovatel chloupků v obličeji (za 5 min.) Cena 70c.

Hair tonic, odstraňuje lupy, stříh kůži vlasovou a podporuje vzrůst nových vlasů.—Cena 80c.

Karlovarská umělá sůl, světoznámý lék proti nemoci ledvin, jater, žaludku, kašli a zácpě. Cena 60c., váží \$1, pošt. 15c. více.

Zboží: Samoholiče: Ever ready a Gem safety razor místo \$3 za \$1 Gillette a Autostrop jen po \$1.

Kapesní hodinky Ingersoll, jen \$1.15, p. \$1.30, 162 i lepš.

Rudíky Waterbury, místo \$1.75 jen \$1.25, p. 1.40, jiné \$1.15, \$2.00 a více.

Houslové soubory (housele, smyčec a pouzdro), vše jen \$0.00.

Jednotvářová harmonika s 10 perl. klapkami, 4 basy a kov. rohy, za \$5.75, p. \$6.25.

Dvouřádková harmonika import. 6x11 p., má 21 perleč. klapke s 2 per. basy a 4 soubory tonů. Cena \$7.40, p. \$8.40. Návod český k hraní téže 25c.

Pište si o náš seznam, neb nás navštivte. Jediný český závod toho druhu.

B. LINKA CO., 3345 W. 26th St., Chicago, Ill.

HOSTEC -- REVMATISMUS

ZBAVTE SE SVÉHO UTRPENÍ.

Nepřahodíte se životem v bolestech, působených svalovým, chronickým hostcem, můžete-li dostat lék, který vás bolestí těch zbaví a můžete-li zdarma obdržeti vzorek na zkoušku. Zbavte se svého každodenního či často se opakujícího utrpení. Nenechávejte si každé chvíle překážeti ve svém zaměstnání revmatismem na lože vás vrhající. Což nejste znaven halcemi, dostavujícími se s každou změnou počasí? Což není vaším přáním moci zase bezbolestně choditi, vystupovati neb sestupovati? Nechtete dosáhnouti toho, aby každý sval, vaz, cív neb kloub ve vašem těle byl poslušen vaší vůli bezpodmínečně, aniž by vám dříve dal pocíťti bolest? Což nechtete mítí volný své ňůy, ruce, nohy, záda? Můžete si od trápení pomoci lékem, a něhdy vám nabídním pokusný vzorek zdarma. Tisíce lidí si pomohlo, tisíce právě tak starých jako vy, trpících prudkým hostcem právě tak dlouho a zrovna tak ale, hledajících pomoci v četných lékách a od mnohých léků, však bez nejmenší známky zlepšení. — Tisíce trpících hostcem se ušetrilo mým léčením. Mnoho revmatismu působí v krvi se nasťádávající dráždící a to musí býti z těla vypuzeno, chcete-li býti od bolesti osvobozeni. Čtěte páně Kuhnovu osobní nabídku a přihlašte se okamžitě o láhvičku léku proti bolestem svalů a kloubů, již dostanete zdarma.

Žádám každého ze čtenářů

totoho kalendáře, který je trápen hostcem, bolestmi v křtí neb dnou, aby mně psal a sdělil mi jméno i adresu, bych každému z nich mohl zaslati zdarma láhev v ceně jednoho dolaru mého léku proti revmatismu. Chci přesvědčiti každého nemocného revmatismem a to jen na své vlastní útraty, co Kuhnův lék proti revmatismu dokáže. Já jsem si jist dobrým výsledkem, chci ale, aby též i trpící revmatismem se o tom ujistili a to dříve, nežli mi dají jediného centu zisku. —

NEPOKOUŠEJTE SE VYLÁKATI revmatism skrze nohy neb pokožku náplastmi neb pomocí láhvých votových výměřů. NEPOKOUŠEJTE SE VYDRÁZDITI jej masáží, elektřinou neb magnetismem. NEPOKOUŠEJTE SI ODMYSLITI SI JEJ vnitřní sílou duševědy. MUSÍTE JEJ VYHNATI. Jest v krvi a jen tam musíte jej hledati.

Právě ale toto, o čemž jsme přesvědčeni, jest páně Kuhnova léku a proto ovšem pomáhá od svalového revmatismu. Chcete-li býti proati bolestí a utrpení, musí dříve revmatism odejítí. Můj prostředek pomáhá od ostrých, bodavých bolestí, otupělých, bolestivých svalů, horkých, chvějících se a oteklých ňůů a otrnulých kloubů.

Vše to přejí si vám dokázati,

dáte-li mi jen k tomu příležitost. Dokáži mnoho v jediném týdnu, nepřete-li mi a požádáte-li moji Společnost, aby vám zasílala jednodolarovou láhev zdarma. Nezáleží mi na tom, jakých léků jste užívali. Neužívali-li jste mého, nemůžete znáti jeho účinky. Čtěte naši níže uvedenou nabídku a pište nám okamžitě o JEDNODOLAROVOU LÁHEV, již dostanete zdarma.

A. W. Kuhn

Láhev v pravidelné ceně \$1.00, zdarma na zkoušku.

Přejeme si, abyste zkusil Kuhnův protirevmatický lék, čímž přesvědčíte sama sebe, jako tisíce jiných, že revmatismus může býti vyléčen a my nechceme zisku při tomto pokuse. Shledáte-li, že ulevuje revmatismu, objednejte pak více, abyste své léčení dokončil a tím způsobem dáte nám vydělání. Nebudete-li po zkoušce cítiti úlevu, bude vás u konce. Nepošíláme malou vsorkovou láhvičku, obsahu náprstkového, která ovšem nemá praktické ceny, ale láhev plně velikosti, jejíž pravidelná cena v lékárnách je jeden dolar. Láhev taková je těžká i musíme na dodávku její až k vašim dveřím "strýci Samovi" zaplatiti, Musíte nám tedy zaslati 25 centů ku hrazení výloh poštovního, pouzdra a obalu a ta jednodolarová láhev plně velikosti bude vám bez průtahů zasílána zdarma u vás předem vyplaceno. Nebudete platiti něčeho při dodávce nebo posdětí.

ZAŠLETE TENTO KUPON:

KUHN REMEDY CO., Dept. B. H.
1855 Milwaukee ave., Chicago, Ill.

Trpím revmatismem a přejí si jednodolarovou láhev Kuhnova léku proti revmatismu zdarma, jak oznámujete. Přihlášám 25 centů na poštovní obal, pouzdro atd. Ta jednodolarová láhev musí býti poslána bez výloh pro mne, vše předem vyplaceno.

JMÉNO _____

MĚSTO _____

STÁT _____

Ulice nebo _____

R. F. D. _____

Vyléčila svůj revmatismus.

Znajíc ze svých smutných zkušeností utrpení jehož příčinou jest rheumatismus, paní J. E. Hurstová, která bydlí na 508 E. Olive St. B—734 Bloomington Ill. jest tak vděčná, že byl její rheumatismus vyléčen, že z pouhé vděčnosti by přála si sděliti jiným trpícím, jak zbavila se těchto muk zcela jednoduše doma. Mrs Hurst nic neprodává. Pouze vystříhnete toto oznámení, pošlete je poštou na její adresu s vaším jménem a adresou a ona s radostí pošle Vám cenné informace zdarma. Pište jí ihned, než zapomenete.

Zkušenosti jest zapotřebí

v každém obchodě, ale obzvláště v PŘEPLAVNÍM a ZASÍLÁNÍ PENĚZ do staré vlasti. — Nová pravidla stran pasů, daní, přísežních listin a dokumentů, kterých jest zapotřebí při cestování, vyžadují, by přeplavní kancelář byla stále dobře informována a mnohdy Vám ušetří nemilé nesnáze, které jinak po Vašem příjezdu do přístavu Vás stihnou, cestujete-li od firmy nezkušené. —

Dále užetříme Vám peníze tím, že doporučíme dobré a spolehlivé hotely, s kterými jsme ve spojení po 25 let. — Nikdy nešetřili jsme ani peněz ani námahy ku zlepšení našeho spojení.

Náš předseda, p. Frank J. Skala, při své poslední návštěvě Československa, navázal spojení téměř s každým větším městem v Evropě, takže máme všude své osobní zástupce.

Dříve než zašlete peníze do staré vlasti, porovnejte naše ceny s jinými a přesvědčte se, že od nás dostanete ten největší obnos korun za dollar a že peníze dojdou na místo udání alespoň o 5 až 10 dní dříve než od jiných firem.

NIKDO NEMŮŽE SE POSTARATI LÉPE o Vaše přátele na jejich cestě do Ameriky, jako my.

SKALA STATE BANK

970 West 18th Street.

Chicago, Ill.

Hodláte-li navštívit
VAŠI STAROU VLAST

*navštivte nás aneb pište nám
a my vám rádi poradíme.*

Zasíláme peníze spolehlivě a rychle do všech dílů světa. Naše ceny jsou nejnižší, neboť máme přímé spojení se všemi bankami v Československu. — Pište si o ceny a s ochotou vám posloužíme.

Kapitál \$200,000.00

Přebytek \$30,000.00

*Zastupujeme
veškeré
paroplavební
společnosti.*

*Přijímáme
též vklady
z venkova.*

POD DOZOREM STÁTNÍM A CHICAGO CLEARING HOUSE.

Přejete-li si otevřít spořitelní vklad s námi, můžete poslat ček nebo money order poštou a my vám zašleme vkladní knížku.

26th Street State Bank,

(dříve Železný Saving Bank)

3856 záp. 26. ul., roh Springfield Ave.

CHICAGO, ILLINOIS

John V. Železný, předseda.

Otto Baumrucker, místo-předs.

John G. Železný, pokladník.

První československá banka, která obdržela od čsl. vlády povolení
ku zřízení odbočky ve Spojených Státech.

“BOHEMIA”

ČESKOSLOVENSKÁ ZAHRANIČNÍ BANKA
v Praze, Příkopy-14, ČSR.

Chcete-li poslati Vaším příbuzným a známým v Československu peníze, dopište si nám o naše cenníky. — Ježto zasíláme peníze prostřednictvím vlastního ústavu v Praze, umožňuje nám toto přímé spojení poskytnouti každému co nejvýhodnější ceny. Veškeré obnosy námi zasláné jsou již během 12 dnů vyplaceny. — Obstaráváme vlastnoručně podepsané potvrzenky, svědčící o rychlé a správné výplatě. — Nechte si Vaše evropské adresy u nás registrovat. — Kabelografické poukazy za doplatek \$1. — Přijímáme vklady pro všechny čsl. banky a vydáváme čeki na všechna místa v Evropě. — Kupujeme vklady uložené na čsl. bankách za nejvyšší denní ceny.

AMERICKÁ ODBOČKA:

“Bohemia”, Czechoslovak Foreign Banking Corp.

1389 Second Avenue, New York, N. Y.

Veškeré dotazy týkající se jakékoliv peněžní záležitosti vyřídíme obratem a úplně zdarma. — Koupě a prodej všech cizozemských peněz.

Banka se nalézá pod dozorem bankovního úřadu státu New York.

LODNÍ LÍSTKY

do všech přístavů v Evropě koupíte nejvýhodnější u nejstarší.
cestovní kanceláře firmy

BRODSKÝ & SOVÁK, Inc.

1389 Second Avenue, New York, N. Y.

(V MÍSTNOSTECH BANKY “BOHEMIA”.)

Neprodáme vám jenom listek, nýbrž staráme se o Vás od Vašeho příjezdu do New Yorku až do odjezdu ledi. Očekáváme naše cestující na nádraží. Obstaráváme veškeré listiny k cestování potřebné. Vlastní bezplatné skladiště. Levný, český hotel. Naše dlouholetá zkušenost ve vypravování cestujících jest každému zárukou spolehlivé a poctivé obsluhy.

Pište si o lodní řady a informace.

Nejlepší české harmoniky

"Heligonky" i chromatické

jen ruční práce,
vyrábí česká výrobní
harmonik

Konstantin Stiebitz,

ČESKÉ BUDĚJOVICE,

Československá Republika,

(Czechoslovakia, Europe.)

Podporujte dobrou českou práci.
Dodávají též pp. obchodníkům.
Každou objednávku co nejpečlivěji vyřídím. Ceny mírné.

Cenník zašlu zdarma!

Pro domácí zábavu

nejlepší uspokojení

vám poskytně

COLUMBIA GRAFONOLA

mluvící stroj

Nové české
též anglické
rekordy
ve velkém
výběru
stále na skladě.

Český cenník
ZDARMA.

TOMÁŠ KOŠATKA A SPOL.,

1425 W. 18th Street, Chicago, Ill.

HROZNÁ zlatá žíla.

Dr. Van Vleck vynalezl
pravý prostředek, jenž
léčí tisíce.

P o š l e t e poštovní lístek pro
dollarovou **ZDARMA**
zkoušku.

Každému trpčícímu zlatou žílou činí se tato neobmezená nabídka: Pošlete nám svou adresu a obratem pošty dostanete pravidelný dollarový paklík Dr. Van Vlecka 3 — fold absorption prostředek proti svrbíci, krvácející, vyčnívající zlaté žíle — vše v jednoduchém obalu — na zkoušku zdarma.

Dr. Van Vleck, dřívější lékař armády S. S., věnoval čtyřicet let na zdokonalení nyní jeho světové vyhlášené absorpční metody. Žádný nůž, žádné bolesti, žádné lékařské účty — jen zcela obyčejná domácí léčba, jež může být vyzkoušena každým bez jakéhokoliv vydání. Po zkoušce, budete-li plně uspokojeni s úlevou a pohodlím, jakého se vám dostane, pošlete nám jeden dollar. Ne-li, nestojí vás to nic. Vy rozhodujete a my vám věřime. Nevíme jak jinak bychom mohli ukázati neobmezenou důvěru v náš lék. Uleví skoro v každém případě a stavu od svrbíci, krvácející a vyčnívající zlaté žíly, ba i letech trápení — vašeho života. Dostali jsme na sta dopisů ohledně úspěchu tohoto pozoruhodného účinného systému když již nic nepomohlo, pojmaje v to drahé a nebezpečné operace i po 30 a 40 letech utrpení. Mírnější případy jsou často vyléčeny v jednom dni. Nechcete ji zkusiti na naše vydání? Adresa: Dr. Van Vleck, Dept. A., R. 23, Jackson, Mich. Neposlejte peněz. Pošlete dnes.

TELEPHONE MONROE 2726-2728A

CHICAGO BUTCHERS & PACKING COMPANY COMMISSION & SPECIALTY

Fr. Zábrovský, předseda.	Ant. Čámský, pokladník.
Josef Liška, tajemník.	P. J. Smidl, obchodveďa.

NEJVĚTŠÍ ČESKÝ OBCHOD Masem, Velko-uzenářství a Komissionářský Obchod v Americe.

Zvláštní pozornost věnujeme zásilcům z venkova, ku příkladu za drůbež, telata, vejce a maslo nám zasláné, hledíme vždy obdržeti tu nejvyšší cenu pro krajany a po prodeji ten samý den zasláme peníze za jejich zboží. — O hojnou přizvěň žádá

Chicago Butchers Packing Company,

216 - 218 - 220 - 222 N. Peoria Street, CHICAGO, ILLINOIS.

★★★★

★★★★

KITCHEN KLENZER

všeobecně známý čistič používaný na
celém vzdělaném světě.

Ublíží
pouze
špíně.
*Neobsahuje
žiraviny
ani kyseliny.*

Will Not
Injure the
Finest Fabrics

AUTOMATIC SOAP FLAKES

NEPOŠKODÍ ANI TY NEJJEMNĚJŠÍ LÁTKY.

*Též používejte známých Automatic
mýdlových vloček.*

VYRÁBĚJÍ:

FITZPATRICK BROS., CHICAGO, ILL.

Jediný československý odborník smyčcových nástrojů v Chicagu, Illinois.

FRANK ŠINDELÁŘ

1633 South Crawford Avenue.

TELEFON LAWDALE 4875.

Největší sklad starých nástrojů od slavných mistrů italských, německých, českých i francouzských—ceny mírné následkem výhodné koupě během své nedávné obchodní cesty po Evropě.

Vyrábí vlastní originály houslí.

Úplný výběr nových houslí pro žáky všech druhů a cen.

Smyčce světových známek, veškeré houslové potřeby a součástky, zvláště upozorňujeme na struny nejlepší jakosti.

Odbornická práce a opravy zaručené. — Milerád odhadne a ocení každému housle.

Zvláštní pozornost věnuje žákům, jimž poskytuje mnohých výhod. — Přesvědčte se!

FRANK ŠINDELÁŘ

1633 So. Crawford Ave.,

Chicago, Ill.

SASSAROL

Pan John Stuchlík. — Laskavě mně zašlete ihned čtyři krabičky "Sassarolu". Slyšel jsem od lidí, kteří tuto masť zkusili, že jest skutečně dobrá proti rheumatismu.—Karel Doubraski, R. R. No. 5, Monroe, Mich.

jeť masť bolest utišující, která má býti v každé lékárně. Jest to nejlepší masť jaká kdy byla vyrobena. Rychle pracuje při bolestech zanečených, rheumatismu, bolestech v kříži, nachlazení v prsou, píchání na straně, při tuhém krku a kloubech. Pouze se jí důkladně masázuje. Cena 35 centů poštou. Kochovo přírodní Tea jest jistým lékem proti zácpě a při nesnážích ledvin a krve. Cena 25 centů.

JOHN STUHLÍK, VYRABITEL

3859 W. 26th Street, cor. Springfield Ave. - - CHICAGO, ILLINOIS.

MILIONY KORUN

posíláme každoročně do semi republiky československé a všichni, kdož našim prostřednictvím posílali, shodují se v tom, že posíláme vždy NEJVÍCE KORUN ZA DOLLAR. Dodávka jest rychlá a zaručená. Posíláme také peníze do ostatních částí světa dle nejblížeho denního kurzu. Zkuste nás.

Vklady poštou nesou 4% úroků a přijímáme je ze všech částí Spojených Států i Kanady. Můžete si peníze vyzvednouti kdykoliv.

Přeplav z Ameriky i do Ameriky vyřizujeme správně a rychle a po všech stranách, do všech i ze všech přístavů. Máme v tom dlouholetou osobní zkušenost. — Doporučte nás svým známým.

**SPORITELNA
SECURITY
V OSMIPATROVÉ BUDOVĚ**

CEDAR RAPIDS, IOWA.

I. H. STRAKA, fed. zám. odd.

FRANTA FILIP, feditel.

VYLÉČIL SVOJI ZLATOU ŽÍLU

Trpěl po 40 let. Piše, že pouze doufal
v úlevu, ale že našel vyléčení.

Mr. Pavey objednal Pageova léčení dne 7. ledna 1921. Byl velmi vděčen za nový život, který proň otevřel můj lék a hned na to krátce 5. března 1921 píše: "Před nějakým časem dostal jsem Váš lék na vyléčení zlaté

Mr. S. A. Pavey, Danville, Ill.

žily, který jsem dle předpisu užíval, nebo nejpříbližněji jak bylo možno. Nyní vynacházím se zcela uzdraven, díky Vám." Na důkaz toho, že uzdravení pana Paveye bylo stálé, on nyní píše:

Danville, Ill.

N. H. D. V. S. Co. 1, Lock Box D

E. R. Page Co.

Ctění pánové: Jste více než vítání při použití mého jména v doporučení a doufám, že i jiným ubohým trpícím dostane se uzdravení jako jste dali mně. Já pouze očekával úlevu, ale Vaše léčivo vyléčilo mne po 40-letém trápení s útrap hemeroidů. Cítím se zcela jiným mužem. Nemohu dosti vysoko ocenit Váš lék zlaté žily.

S úctou oddaný

S. A. Pavey.

Nedejte se operovati dokud jste nezkusili toto vyléčení a nevyhazujte peníze za líživé mastičky a rozháňadla atd., ale pište si dnes o zkoušku zdarma moji vnitřní metody na stálé vyléčení zlaté žily.

Obzvláště si přeji zaslati ji v tak zvaných "bezradějných" případech, kde veškeré druhy mastiček, rozháňadel a jiných léčidel zklamaly.

Kupon na léčení zlaté žily zdarma.

E. R. Page,

1221 A Page Bldg., Marshall, Mich.
Prosím zašlete zdarma na zkoušku Vaši metodu.

.....
.....
.....

Rheumatismus

Pozoruhodný domácí lék dávaný člověkem, který rheumatismus měl.

V roce 1893 byl jsem napaden svalovým a sub-acutením rheumatismem. Trpěl jsem, jak pouze ti, kdo takto zkusili znají, přes tři leta. Zkoušel jsem lék za lékem, ale úleva, kterou jsem dostal byla pouze dočasná. Konečně našel jsem lék, který mě vyléčil úplně a ten žalostný můj stav se nikdy nevrátil. Dal jsem tento lék také několika lidem, kteří také hrůzné trpěli, i připoutáni byli na lůžko, některým bylo 70 až 80 let, a výsledek byl tentýž jako v mém vlastním případě.

Měl jsem ostré bolesti jako blesky srážící mémi klouby.

Chtěl bych, aby každý trpící svalovým anebo sub-acutením (oteklým na kloubech) rheumatismem, zkusil velkou hodnotu mého vyzkoušeného "Domácího léku" pro jeho pozoruhodnou sílu. Neposlejte ani centu — jednoduše pošlete své jméno a adresu a já vám jej zašlu zdarma na zkoušku. Potom až jste jej použili a vyzkoušeli, že to je to, co jste tak dlouho hledali, aby jste se zbavili rheumatismu, můžete zaslati jeho cenu — jeden dollar — ale rozumějte, já nechci vaše peníze, dokud nebudete úplně uspokojeni. Není to správné? Proč trpěti déle, úleva se vám zdarma nabízí. Neodkládejte a pište dnes. Mark H. Jackson, 1J Durston Bldg., Syracuse, N. Y.

Mr. Jackson zaručuje pravdivost oznamovaného.

U. S. VÁLEČKY PRO SAMOHRACÍ PIANA

VÁLEČKY SE SLOVY. CENA \$1.00 KUS.

35925	Barbara (Baruška), Polka. A. Grill
49571	Bílý kvíteček — Karel Hašler
40633	Bílý šáteček — Pochod — Emil Štöle
39876	Bohemian Medley, valčíky: — 1. Šla má milá. 2. Srdce mé; 3. Má zlatá Aničko — K. M. Coufal
38817	Bohemian Medley, pochody: 1. To naše stavení; 2. Vy hvězdičky; 3. Už je malá chvílka — K. M. Coufal
39831	Bohemian Medley: Či je dívka; Zádny neví; Zpívá slaviček
40977	Boh mně hlavička, valčík. E. Štöle
49577	Červená a bílá, valčík. A. Grill
39898	Červený šáteček, valčík. A. Grill
40276	Čestička domů. — E. R. Hall
40277	Doma náruč lásky nás čeka.
49447	Dvacetikoruna, polka. — A. Grill
49297	Holka jako luak, pochod. E. Štöle
40136	Jeteříčku v leas, pochod. A. Grill
49651	Když sladce valčík zálem ani.
40108	Kolína, Kolína. Fr. Kmoch
49808	Libej mne dál, valčík. Karel Hašler
49078	Milovala jsem, valčík. Louis Viták
49532	Možná, že se zas sejdem J. Schuster
49531	Můj kamarád. — Karel Hašler
49520	Na jedné straně je pšenice. Skalický
49267	Nalezenec, valčík. — A. Grill
49294	Na rozloučenou, pochod. I. Vlach
39829	Nemalem, pochod.
49772	Na poli slávy. — Emil Štöle
49208	O slunce mé! — Di Capua
39904	O vy ptáčekové, pochod. — F. Štöle
49638	Oči moje, valčík. — Emil Štöle
49137	Po starých zámeckých schodech.
49496	President Masaryk, triumfál. pochod.
49461	Pratýnek, balada. — F. Dvořák
49341	Rokokový valčík. J. W. Froeschmann
49248	Růže Těšínská. — Turek a Vorel
49375	Sirotek, valčík. — A. L. Mareš
49497	Své srdce chceš má dál, valčík
49250	Tam na březích Tripoli. — J. Weil
49463	Tam na nebi - Valčík — E. Štöle
49578	Ty, ty, ty—Valčík—A. Grill
49469	U studánky seděla—Valčík
49251	Valčíku opojný vír.—Caddigan and Story
49523	V naší chaloupce—Valčík—E. Štöle
49728	Ve mýně—Polka—Emil Štöle
49775	Vesničko má—Valčík—J. B. Blobner
49448	Všech myslí za sebou—Ad. Aust.
39905	Za našim sadem - Valčík - E. Štöle
49572	Zimní píseň—Valčík—Fr. Hvizdálék
39906	Zlatá máti—Valčík—F. Štöle

VÁLEČKY BEZE SLOV.

4852	Andulko šaršávo — Pochod... 60
7499	Barbara (Baruška) — Polka... 60
7644	Beseda (velká) Národní tanec... 1.25
7572	Beseda No. 1. Národní tanec... 60
7573	Beseda No. 2. Národní tanec... 60
7574	Beseda No. 3. Národní tanec... 60
7576	Beseda No. 4. Národní tanec... 70
4007	Bohemian Melodies, České písně... 1.25
8332	Bohemian Song Medley: 1. Nemalem; 2. Zádny neví; 3. Ztracené štěstí; 4. U studánky seděla; 5. Zpívá slaviček; 6. V Prachaticích na vršíčku... 1.25
8331	Bohemian Waltz Song Medley: 1. Má zlatá Aničko; 2. Trucovitá; Či je to dívka; 4. Šel jsem ondy šumným hájem; 5. Šla má milá; 6. První polibek; 7. Srdce mé... 1.25
7508	Česká muzika - Pochod - Kmoch 60
*9934	Čeho Slováč — Pochod—Práša. 60
*10430	Červený šáteček — Valčík—Grill 70
5129	Cikánka — Polka — Šmotacha... 60
7932	Čupr chasa — Polka — Těšínský 60

7938	"Hájček" — Pochod — J. Hampl 60
*10729	Heda — Polka — Emil Štöle... 70
7614	Hoj Slavané - Bohemian Melody... 60
4854	Hoj Mařenko — Pochod — Kmoch 60
6001	Holuběnka — Pochod — Krejčík 60
*9897	"Holubička" Sousedská polka... 60
7507	Holubička — Valčík — Mareš... 75
4573	Hřbitove, Hřbitove - Fr. Vognar 60
4904	Humoreska - Antonín Dvořák... 60
7939	Husar má koníčka-Pochod-Polka 60
6395	Já jsem malý mysliveček-Vognar 60
7500	Jara mládí — Pochod — Kmoch 60
7941	Kačenka—Pochod — R. J. Hanna 60
5123	Karel Havlíček Borovský—Pochod 60
7615	Kde domov můj-Bohemian Melody 60
7603	Když já líbím apim — Mareš... 75
*6125	Kolína, Kolína Pochod - Kmoch 60
8119	Kolovrat — Pochod — F. Krejčík 60
7502	Ku Praze je cesta dlouhá—Pochod 60
4006	Lešetínský kovář—Pochod—Štöle 60
7505	Letěla husička — Pochod... 60
7501	Lístek dubový — Valčík... 70
7837	Louka zelená... 75
*10298	Milenka Polka — E. Štöle... 70
*10428	Milovala jsem — Valčík... 70
5126	Moonlight Waltzes... 85
8515	Moravo, Moravo-Valčík - Čermák 70
7506	Můj Jeteříku - Pochod - Krejčík 60
4002	Můj koníček - March - F. Kmoch 60
4856	Muziky, Muziky March - Kmoch 60
*10402	Nalezenec - Waltz - A. Grill... 70
7932	Na bálu - Polka - A. L. Mareš 60
7838	Na Belvederu (in Douglas Park) 60
6420	Na maršance Polka - Švec... 60
*10424	Na rozloučenou - Pochod - Vlach 70
7935	Na šišto - Polka - A. L. Mareš 60
*10972	Na Vyskočice - Polka - A. Grill 60
7836	Naše Káča plače - Polka - Viták 60
8223	Nemalem - March - Čermák... 60
7979	Nevinný - Valčík I. Vlach... 60
7578	O vy ptáčekové - Pochod - E. Štöle 60
5121	Po starodávnou-Mazurka - Kmoch 60
7504	Podle mléjnem - Fr. Kmoch... 60
*10400	Po starých zámeckých schodech... 70
7936	Prodaná nevěsta-March-Sinetana 60
8224	První polibek Valčík - Coufal... 60
7580	Ráda je jablůčka - Valčík - Viták 60
*10401	Růže Těšínská - Vorel... 70
8144	Rybářský pochod - A. Langer... 60
7509	Šáteček - Valčík - A. L. Mareš 60
6000	Sirotek - Valčík - A. L. Mareš 60
7934	Slavnostní pochod (Sok. N. Vlast) 60
5120	Sousedský valčík Fr. Kmoch... 60
8220	Srdce mé - Valčík - K. M. Coufal 60
7969	States Bohemian Medley No. 63. 1. Na Belvederu; 2. Nehněvejte se máli drábá; 3. Krásný sarafán 4. Slaviček; 5. V před, jen v před; 6. Louka zel.; 7. Naše Káča plače. 1.25
5122	Ta naše láska - Pochod - Kmoch 60
7575	Tajemná - Polka - Fr. Tryner... 60
9002	Ten krásný čas-Valčík - Mareš 60
8229	U studánky seděla Valčík-Coufal 60
6008	Už je malá chvílka - Pochod... 60
4853	Vesničko má - J. B. Blobner... 60
4855	Ve Zbuzanech - Polka - Al. Tichý 60
7937	Vlastenka - Polka, vánov. Spolku Starých Osadníků - Jox. Nevbeta 60
7940	V šumném háji-Pochod - Mareš 60
6004	Vy hvězdičky - Pochod - Kmoch 70
8223	Zádny neví-Valčík - K. M. Coufal 60
7577	Za našim sadem - Valčík - Štöle 75
5127	Zákolníček - Pochod - F. Kmoch 60
6389	Zelený hájové Chodský pochod... 60
4005	Zežulíčka - Pochod - Kovářik... 60
7571	Zlatá máti - Valčík - E. Štöle... 70
8230	Zpívá slaviček - Valčík - Čermák 60
8231	Ztracené štěstí - K. M. Coufal... 70

S. K. TUREK, 2601 S. RIDGELAND AVE., BERWYN, ILL.
3213 W. 22nd STREET, - CHICAGO, ILL.

KLAPKA & HOLICKY

PRVOTŘÍDNÍ

— HUDEBNÍ ZÁVOD —

Máme na skladě
úplnou zásobu

*Českých Rekordů
Importovaných Rekordů
a Českých Váleček.*

Dovolujeme si vás uctivě zváti, byste nás poctili vaší příští objednávkou.

Objednávky z venkova obdrží okamžitou pozornost.

Zašlete nám vaše jméno a adresu, a každý měsíc obdržíte nový seznam rekordů a váleček.

3905 WEST 26th STREET,
Chicago, Ill. Phone Lawndale 2806

Jsmo v naší nové budově, 3844 W. 26th Street, Chicago, Illinois.

**Piana, Samohrací Piana,
a pravé Victor Victroly.**

Úplný výběr českých Victor rekordů, jakož i populárních Victor rekordů ve všech řečích.

Prvotřídní piana vyrobená svláště pro nás společnými výrobci, a naší továrnou a s naší tovární zárukou.

Mám 30-letou zkušenost v jednom z nejvěhlasších hudebních závodů světa. V případě nespokojení peníze se vrátí.

Můžeme vám prodati lacněji než můžete koupiti kdekoli jinde. Prodáváme též obchodníkům za velkoobchodní ceny.

—

Jsmo přími importéři hudebních nástrojů z Československa a z jiných evropských zemí.

—

Potřebujete-li a chcete-li koupiti nějaký hudební nástroj, pošlete nám poštovní lístek a udáme, jak druhý nástroj si sami přejete a my s radostí vám análieme jeden neb dva nástroje k prohlédnutí a na skoušku, a nichá si budete moct vybrat.

J. M. DVOŘÁK MUSIC COMPANY,
3844 W. 26th Street. Chicago, Illinois.

TYKAČŮV LINIMENT

jest vyráběn po 23 leté zkoušce ale vlastního vynálezu, který byl zkoumán ve Washingtonu a dán do trhu pro trpící. Málo jest Linimentů, které dosáhly takové obliby jako Tykačův Liniment, který jest používán sty tisíci lidmi po celé Americě a Kanadě.

Jen čtete co píše krajan z Chicago, kterému chvilu lékař vezal prst:

Uctěný pane Tykači:

Jsem Vám díky zavázán za zachránění mého prstu. Při baseballu prudce vrazil mně bozený tvrdý míč do prstu, který mně zčernal tak, že jsem šel na radu k lékaři, který radil prst ihned odříznouti. To se mně ale přeci nechtělo, i poradil jsem se s mým lékárníkem, který mně prodal TYKAČŮV LINIMENT a já jej ihned počal používat. V několika dnech byl prst opět zdravý jako před tím. Tisícekrátě

Vám děkuji a doporučuji Váš liniment všem krajanům — S pozdravem

VÁCLAV CHALUS,
5245 S. Fairfield Ave.

Dlouho trpěla.

Vážený pane Tykači!

Po dlouhou dobu trpěla jsem bolestí v kyčli. Na radu lékárníka pana Honsíka koupila jsem Vás TYKAČŮV LINIMENT a po použití jedné láhve bolest jako zákrakem pomínila a proto doporučuji tento liniment všem trpícím.

S úctou

CECILIE HRUDA,
2115—21. Place, Cicero, Ill.

Každá větší lékárna má na skladě tento liniment. Pakli váš lékárník na skladě jej nemá a nehodlá jej objednat, pište přímo na výrobitele.

Cena jedné láhve je 75c.

Hledají se jednatelé pro venkov!

KAREL TYKAČ & CO.

2849 West 51st Street,

Chicago, Ill.

ČESKÝ
HUDEBNÍ
ZÁVOD

Mráz Music Shop

1925 South
Crawford Ave.,
Chicago, Ill.

Největší výběr českých rekordů a válečků pro piana.

Na skladě máme velký výběr pian, samohracích pian, mluvicích strojů, harmonik a jiných hudebních nástrojů. Kupujte u nás a ušetříte peníze.

RUČÍME, že každá věc od nás koupená Vás úplně uspokojí, že Vám poskytne službu, jakou jste oprávněn očekávat, že má plnou hodnotu ceny, jakou jste za ni zaplatili.

Vyřizujeme objednávky z venkova, zasíláme poštou a expresem vyplněné.

ZASÍLETE NÁM TENTO KUPÓN

1925 So. Crawford Ave.
Chicago, Illinois.

MRAZ MUSIC SHOP

1925 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Zašlete mi laskavě katalog vašich pian, samohracích pian, mluvicích strojů a nejnovějších českých rekordů a válečků pro piana.

Jméno

Adresa

R. F. D. Box

Zdarma průtrží trpícím. 5000 trpících má obdržet ZKOUŠKU ZDARMA.

Není třeba ztrpčovat si život nošením nepotřebných pásů.

Tuto velkodušnou nabídku staví vynálezce obdivuhodně a ve dne v noci činné metody, která se má upotřebovat ku seslabování ochablých svalů a následujícímu odstranění bolestivých pásů a nutnosti nebezpečných operací.

ŽÁDNÝ POPLATEK.

Prvním 5000 trpícím, kteří dopíší p. Sturartovi zašle se dostatečná částka PLAPAO bezplatně k podniknutí důkladné zkoušky. Žádný poplatek za tuto zkoušku PLAPAO ani teď ani později.

PŘESTAŇTE NOSIT PRŮTRŽNÍ PASY.

Ano, přestaňte, vite s vlastní skuseností, že jest to pouze dočasná pomůcka — falešná podpora hroutící se zdi a že podrývá Vaše zdraví svým škodlivým vlivem na oběh krve. Nač tedy jej dále nosit? — Stává lepšího způsobu, jak se můžete nyní sami pro sebe přesvědčit bezplatně.

Předem: Nejprvnějším a nejdůležitějším účelem PLAPAO-PADS jest stále udržování na ochablých svalu lku zvaného PLAPAO, jenž jest povahy stahující a spolu se součástkami léčebné masy jest určen k vyřízení oběhu krve, tak že svaly znovu obilvanou a znovu nabudou svou normální sílu a pružnost. Potom, a ne dříve můžete očekávat, že se průtrž ztratí.

Dále: — Jauce dělány samopřilnavými zůmyslné, aby zabráňovaly sešoupávání podušky, ukázaly se totiž býti důležitou pomůckou při udržování průtrže, kterou ras nemůže udržet.

Sta lidí, starých i mladých, dostavili se před úředníka oprávněného k ověřování písah a písahali, že PLAPAO-PADS vyřešily jejich průtrže, mnohé z nich velmi vážné případy a dlouho stávající.

NEPŘETŘŽITÁ ČINNOST VE DNE V NOCI

Význačnou zvláštností PLAPAO-PADS systému léčby jest poměrně krátká doba, již je třeba k docílení výsledku.

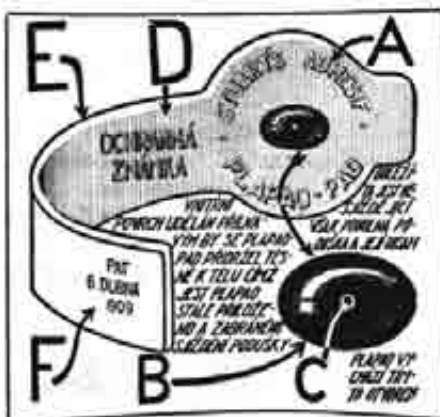
Nestává žádných obtíží, žádného nepohodí, žádné bolesti. Vzdor tomu při spánku tak jako když bdíte, při práci jako při odpočinku, tento obdivuhodný lék neviditelně vlivá do podřbílních svalů nový život a sílu, již jest jim třeba k vykonávání jejich patřičného údele, aby udržovaly vnitřnost na místě bez umělé podpory pasu, neb jakéhokoliv jiného přístroje.

VYSVĚTLIVKA O PLAPAO-PADS.

Základ, na něm spočívá činnost PLAPAO-PADS dá se lehce vysvětlit pozorným hořejším vyobrazením a čtením následujících vysvětlivek:

PLAPAO-PADS jest zhotoven ze silné ohebné látky "E", která jest ošlána, aby vyhovovala pohybu těla a dala se zcela pohodlně nosit. Vnitřní povrch její jest přilnavý (podobně a přes jen rozdílné od obyčejných náplastí), aby se zabráňovalo podúsc "B", aby se nesešoupávala ze svého místa. "A" jest rozšířený konec PLAPAO-PADU, který leží nad odumírajícími a seslabenými svaly, aby se zabráňovalo dalšímu jejich povolení.

"B" jest správně otvorená poduška, která se má přiložit tak, aby zatrasila průtržní otvor a zabráňovala vybědnutí obsahu břišního. V podušce nalézá se nádrčka. Do této podušky dá se obdivuhodný, absorbenční stahující lék. Jakmile ten lék vlivem tělesného tepla se rozpustí a uniká malým otvorem označeným "C", jest vaňkožními otvory, aby seslil seslablé svaly a docílil seslabení otvoru. — "F" jest dlouhý konec PLAPAO-PADU, který přilne přes kyčelní kost, by touto souvislostí a kostrou t o la byla PLAPAO - PADU d o dána nehybnost a podpora.

DOKÁŽTE TO NA MOJE ČTRATY.

Nezasílejte žádné peníze. Chci vám dokázat na svoje vlastní čtraty, že můžete průtrž vaší překonat.

A š pak seslablé svaly opět nabudou svoji sílu a pružnost. A nevzhledný bolestivý — nebezpečný nápor se ztratí.

A ten strašlivý pocit stahující se navždy ztratí —

A vaše síla, energie a životní schopnost se vrátí —

A budete lépe vyhlížeti a lépe v každém ohledu cítiti a vaši přítelové se vám budou diviti, jak dobře vypadáte —

Pak budete vědět, že vaše průtrž je překonána — a budete mně děkovati vroucně za to, že jsem na vás tak náležal, abyste přijmuli tuto obdivuhodnou bezplatnou zkoušku NYNÍ. —

PÍŠTE DNES O ZKOUŠKU ZDARMA.

Přesvědčte se osobně o ceně těše. Nezasílejte žádné peníze, neboť bezplatná zkouška PLAPAO vás nic nestojí. Vzdor tomu může vám přinésti navrácení zdraví, což je cennější hromady rychlo zlata. — Přijměte tuto "zkoušku zdarma" dnes a budete tomu velmi rádi, že jste tuto příležitost využítokovali. Piše poštovní lístek neb vyplíte kupon dnes a obratem pošty obdržíte zdarma zkoušku PLAPAO zároveň a výtiskem spisu pana Sturarta o průtrži, jenž obsahuje plně vysvětlení stran metody, která byla odměněna v Římě diplomem a státní medailí a v Paříži první cenou a jež by měla býti v rukou každého, jenž trpí tímto strašlivým neduhem.

Máte-li přítel, stíženého průtrží, inskavě jej spravte o této nabídce. 5000 čtenářů má že obdržeti tuto zkoušku zdarma. Buďte po ní zajiště velká poptávka. Proto tedy, abyste nebyli zklamáni, pište HNED.

ZAŠLETE TENTO KUPON DNES NA PLAPAO LABORATORIES, INC.
2698 Stuart's Bldg., St. Louis, Mo.
na zkoušku Plapao zdarma a spis o průtrži.

Jméno
Adresa
Obratem pošty obdržíte zdarma zkoušku Plapao.

CNIFE
COPENHAGEN
JITTI

ZARUČUJEME

CNIFE
COPENHAGEN
JITTI

Copenhagen Snuff

JAKO ÚPLNĚ ČISTÝ

Zaručujeme, že Copenhagen Snuff jest vyroben z celého neporušeného listu Tenneského a Kentuckého tabáku — odřezků a odpadků není v něm upotřebeno.

Zaručujeme svěžest, říznost, příchut' a vůni, ve skutečnosti vše, co se přidává do tabáku, že jest čisto a může býti volně upotřebeno v potravinách pod zákonem Spojených Států o čistých potravinách.

Naše nabídka: Aby každý užívač Copenhagen Snuff mohl se cítiti úplně bezpečným a seznat, že užívá čistého tabáku, nabízíme každému muži (pojímaje v to naše vlastní zaměstnance) pět tisíc dolarů, jenž dokáže nesprávnost naší záruky nebo kterémukoli muži, jenž nalezne v Copenhagen Snuff jak vyráběn a vyslán od nás, něco užívaného v tabáku nebo na tabáku, což by nesmělo býti užíváno volně v potravinách pod zákonem Spojených Států o čistých potravinách.

UNITED STATES TOBACCO CO.

Successor to WEYMAN-BRUTON CO.

CNIFE
COPENHAGEN
JITTI

1107 BROADWAY,
NEW YORK, N. Y.

CNIFE
COPENHAGEN
JITTI

Státní,
městské a průmyslové
bondy na prodej.

Mohovitost
třináct millionů
dollarů.

Všeobecně uznávaná

jako největší česká banka —
bankovní ústředí Čechů v Americe

Banka tato poskytuje všemožné pomoci a příležitosti osobám vyžadujícím BEZPEČNOST A JISTOTU, totiž

těm, přejícím si uložit jejich úspory buď na vkladní knížku neb větší obnosy na určitý čas a za zvláštních podmínek,

neb těm, kdož si přejí koupiti první markeče nebo první markečové bondy vydané touto bankou na zaručené majetky v nejvýnosnějších částech města.

Doručuje rychle a bezpečně peníze do všech částí Evropy nejlevněji.

Prodává loďní listky všech linií do Evropy i z Evropy.

BEZPEČNÁ
BANKA
K ULOŽENÍ
VAŠICH
PENĚZ

KASPAR STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVENUE, ROH 19. ULICE
CHICAGO ILLINOIS

KAPITÁL A PŘEBYTEK \$1,250,000.00.

Bankovní bašta Čechů a Slováků v Americe